

(15)

**NAŠA PARTIJA V BORBI
ZA ENAKOPRAVNE ODNOSE
MED
SOCIALISTIČNIMI
DRŽAVAMI**

**NAŠA PARTIJA V BORBI
ZA ENAKOPRAVNE ODNOSE
MED
SOCIALISTIČNIMI
DRŽAVAMI**

Zbornik

LJUBLJANA

1949

V zborniku je zbrano najvažnejše gradivo iz borbe naše Partije v letu 1949 proti revizionizmu marksizma-leninizma, za enakopravne odnose med socialističnimi državami. Poleg govorov in člankov naših vodilnih državnih in partijskih osebnosti so v zborniku upoštevane tudi posamezne note naše vlade, izvzeti pa so članki iz »Komunist«, ker so zaradi visoke naklade tega glasila kot študijsko gradivo dostopni najširšim množicam. Gradivo je v glavnem urejeno po časovnem zaporedju objave v tisku, razen tam, kjer je vsebinska povezanost zahtevala drugače.

Uredništvo

NOVOLETNA BESEDA MARŠALA TITA

Državljeni in državljanke, tovariši in tovarišice!

Minilo je leto 1948 in pred nami je novo, 1949. leto. Lansko, 1948. leto, bo zabeleženo v zgodovini naših narodov kot leto velikih delovnih zmag, pa tudi vseh mogočih preizkušenj, pri katerih se je še enkrat pokazalo, kaj lahko vzdržijo narodi naše države, ki zavestno gradijo svoje novo življenje.

Delovno ljudstvo naše države lahko zares s ponosom reče, da je zavestno izvrševalo v tem letu vse naloge, ki jih je imelo. V tem letu so bili doseženi veliki uspehi. Ti uspehi so bili te dni z izredno jasnostjo podani v Ljudski skupščini v poročilih resornih ministrov zvezne vlade kakor tudi v razpravi ljudskih poslancev glede vprašanj novega proračuna za leto 1949. To niso kake poljubne številke, ampak dejstva, vidna in otipljiva, ki govore o delovnem junaštvu in zmagah naših delovnih ljudi, ki pomenijo nove tovarne, nove ceste in železnice, na tisoče novih poslopij, nove električne centrale in številne druge uspehe ustvarjalnega dela našega delovnega ljudstva, ki so danes najzgovornejša priča zmagovite graditve socializma v naši državi, hkrati pa tudi najprepričljivejši argument proti vsem tistim, ki mežijo in nočejo videti naše stvarnosti naše zmage.

Vse to priča o skrajni intenzivnosti in prizadevnosti našega delovnega ljudstva pri delu v minulem 1948. letu.

O naših težavah in ovirah ste že slišali in brali, ker smo te dni govorili o njih v Ljudski skupščini. Morali smo jih tam odkrito navesti in govoriti o teh stvareh našim delovnim državljanom, pa naj nam je bilo še tako težko. Mislimo, da smo to morali storiti, da bi bile laže razumljive mnoge stvari tako v lanskem, 1948. letu kakor v bodočem, 1949. letu. Naše delovno ljudstvo mora vedeti, zakaj je pot naše socialistične graditve tako težka in trnova. To ljudstvo mora vedeti tudi to, da bomo prišli tudi po tej trnovi poti do cilja. Vedeti mora, od kod to breme, čemu je in zakaj ga moremo in moramo prenašati. Vem, da bo mnoge vse to presenetilo, toda to naj nikogar ne razočara.

Naši delovni ljudje želijo, da zve za to našo trnovo pot graditve socializma v naši državi tudi delovno ljudstvo drugih držav, da zve za pravo resnico o nas, da ve, da navzlic vsem prizadejanim krivicam stoično prenašamo vse žalitve in ostajamo zvesti načelom nauka, ki nas veže z delovnim ljudstvom vsega sveta. Navzlic temu, da hočejo z vsemi silami prikriti to resnico pred delovnim ljudstvom drugih držav, si bo ta resnica nekega dne vendarle utrla pot po vsem svetu in razbila vse laži o nas. Dejanja našega delovnega ljudstva govorijo o tem glasneje, kakor pa to lahko storijo razne radijske postaje, ki nas danes tako kričavo napadajo. Naši narodi mirno prenašajo nezaslišane žalitve in v tej mirnosti

in dostojanstvu je njihova veličina. Veličina ljudstva neke države se ocenjuje po tem, kako se ponša v dneh najtežjih preizkušenj, in po tem, kaj je delovno ljudstvo neke države, sposobno vzdržati in kakšna je njegova moralna sila v dneh najtežjih preizkušenj. Tako moralno silo, glejte, so pokazali naši narodi 27. marca 1941, tako moralno silo so pokazali v Veliki osvobodilni vojni od 1941. do 1945. leta, tako moralno silo kažejo naši narodi danes pri najtežjih naporih graditve boljše in srečnejše družbene ureditve — socializma v naši državi.

Težko nam je. Toda kdaj nam je bilo lahko? Navadili smo se na težave in ne morejo nas omajati, kaj šele zlomiti. Verjeli smo v zmago in borili smo se takrat, ko je vsa Evropa ječala v fašistični temi, ko je že velika množica ljudi izgubila upanje in pričela verovati, da je zmagalo zlo za dolgo časa. Mi tudi danes ne omahujemo. Tisti, ki upajo, da nas bodo s klevetami in lažmi prisilili priznati, da resnica ni resnica, naj vedo, da to ni prav. Ljubezen do resnice in pravice je pri nas tista sila, ki nam ne dovoljuje, da bi bili brez hrbtenice. To lastnost smo podedovali od naših prednikov in jo smatramo za najboljšo lastnost, ki jo mora imeti ne samo sleherni komunist, marveč tudi sleherni poštenjak. Tako moramo vzgajati tudi člane naše Partije in našo mlado generacijo. Verujemo, da bosta tudi to pot zmagali resnica in pravica, ker sicer bi bila na svetu zelo mračna perspektiva. Tisti, ki govorijo, da »namen opravičuje sredstvo« zato, da bi pomirili svojo vest, bi morali vedeti, da je bila ta krilatica posebno znana med jezuiti v času inkvizicije. Z umazanimi sredstvi in na nepošten način ni mogoče graditi velikih stvari. Velike stvari se grade na ustrezen način in z ustreznimi sredstvi. Po tem se bomo vedno ravnali, ker bi sicer oskrunili kri, ki smo jo žrtvovali za zmago pravične stvari v Veliki osvobodilni vojni. Oni, ki se danes poslužujejo proti nam takih nepoštenih sredstev, bodo morali nekoč s tem prenehati, ker bi sicer to utegnili imeti usodne posledice za vse napredno gibanje na svetu. To velja za tiste ljudi, ki v raznih časopisih in na različne načine širijo najbolj fantastične neresnice in nas blatijo.

Državljeni in državljanke, tovariši in tovarišice!

Uspehi naših delovnih ljudi, ki smo jih dosegli v 1948. letu, v najtežjem letu naše borbe za socializem, nam pričajo, da pri nas pesimizem nima obstanka. Poglavitno je, da obvarujemo našo notranjo enotnost, obvarovali pa jo bomo zanesljivo, ker naši narodi vedo, kaj pomeni ta enotnost za doseg naših uspehov v uresničevanju naše boljše bodočnosti.

S takšnim delavskim razredom, kot je naš, s takšno mladino, kot je naša, s takšno ljudsko inteligenco in s takšnimi kmeti, kot so naši, s takšno disciplinirano vseljudsko politično organizacijo, kot je naša Ljudska fronta, ki predstavlja velikanski vir prostovoljne delovne sile za premagovanje raznih težav, ter pod vodstvom tako enotnega in monopolitnega voditelja delovnih ljudi naše države, kot je naša Komunistična partija — lahko z največjim zaupanjem stopamo naproti novim naporom, pa tudi novim zmagam.

Tovariši in tovarišice! Iz govorov, ki so bili te dni v Ljudski skupščini, ste videli, kakšne naloge stoje pred nami v 1949. letu. Te naloge so velike, vendar izvedljive. Treba se je le lotiti izpolnjevanja teh nalog

z največjo resnostjo in odločnostjo, da jih za vsako ceno uresničimo. Vedite, da pomeni uresničenje naših nalog v 1949. letu prebršti najteži del poti, ustvariti glavno v našem petletnem planu pa pomeni premagati največje težave in zagotoviti zmago socializma v naši državi.

Obračam se na člane Komunistične partije Jugoslavije, naj bodo v tej veliki borbi za izvedbo našega petletnega plana vedno tam, kjer je najteže, naj bodo s svojo vztrajnostjo in požrtvovalnostjo za vzgled drugim, da bo mogla Komunistična partija izpolniti vlogo vodnika delovnih ljudi naše države. V veliki bitki za socializem moramo za vsako ceno obvarovati svojo težko pridobljeno enotnost. Za dezertarje in malo-dušneže ni prostora v naši Komunistični partiji. V takšni Komunistični partiji, kot je naša, ki ima za seboj dolgotrajno in zmagoslavno revolucionarno pot, ni prostora za razne tuje elemente, ki bi se drznili na kakršen koli način razdirati njene vrste.

To leto je bilo leto velikih preizkušenj za našo Partijo in njeno enotnost, toda ta enotnost je tako močna, da je mogla kljubovati tudi največjemu viharju v svoji zgodovini. Iz vrst naše Partije je izpadlo nekaj desetih zaničevanih izdajalcev, ki so prišli vanjo iz karierističnih pobud in so stali vedno z eno nogo izven Partije. Ta velika skušnjava bo še bolj prekalila člane Partije in okrepila njene vrste.

Obračam se na naše delavce v tovarnah in rudnikih, v raznih delavnicah, na raznih gradiliščih in povsod, kjer delamo in bijemo bitko za uresničenje petletnega plana, obračam se na našo slavno mladino, na našo ljudsko inteligenco, na naše delovne kmete in na vse člane Ljudske fronte, naj se v prihajajočem 1949. letu ne strašijo truda in naporov in žrtvujejo vse za izpolnitev vseh nalog v tem letu.

Izpolnitev teh nalog nas bo naglo dovedla k zaželelemu cilju, k izvedbi socializma, uresničenju srečnejše in svetlejše bodočnosti naših narodov.

Naj bo leto 1949 srečno vsem našim delovnim ljudem, vsem državljanom nove Jugoslavije!

(»Borba«, 1. januarja 1949)

GOVOR TOV. EDVARDA KARDELJA NA II. KONGRESU KOMUNISTIČNE PARTIJE SRBIJE

Tovariši in tovarišice delegati!

Toplo in z željami, da bi vaše delo na tem kongresu rodilo čim večje uspehe, vas pozdravljam v imenu Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije.

S kongresom Komunistične partije Srbije se končuje cela vrsta kongresov Komunističnih partij naših republik, ki so zasedali po V. kongresu naše Partije. Vsi ti kongresi niso samo soglasno sprejeli linije V. kongresa KPJ, ampak so hkrati to linijo izdelali v skladu s konkretnimi pogoji v vsaki republici in v tej smeri prispevali pomembne rezultate.

O čem nam govore vsi ti rezultati?

Govore nam o velikanskih uspehih, ki jih je dosegla naša Partija v svojem revolucionarnem delu pred drugo svetovno vojno, med narodno-osvobodilno vojno in po osvoboditvi v borbi za zgraditev socializma. To so uspehi, na katere smo ponosni ne samo mi komunisti, ampak vse naše delovno ljudstvo in vsi napredni ljudje naše države.

Ti rezultati nam govore o močnem dvigu ideološke ravni naše Partije. Naša Partija je znala uspešno in zmagovito reševati težke naloge narodnoosvobodilne vstaje, naloge razvijanja narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucionarne armade, naloge razvijanja naše socialistične revolucije. Veste, da to ni bilo niti lahko niti enostavno delo, mogla pa ga je uspešno izvršiti samo ideološko trdna in v revolucionarni praksi prekaljena Partija. Prav taka Partija pa je bila naša Partija. Pokazala se je sposobno, da utrdi ljudsko oblast, razbije kontrarevolucionarne poskuse našega razbitega kapitalizma ter pripravi in organizira veliko socialistično ofenzivo, katere poosebljenje je naš petletni plan. Pokazala se je sposobno — upoštevajoč specifične pogoje, v katerih gradimo socializem — pravilno in ustvarjalno uporabljati veliko znanost marksizma-leninizma v borbi za okrepitev in razvoj aparata ljudske oblasti, za organizacijo socialističnega gospodarskega sistema, dalje: pri državni graditvi, mobilizaciji množic v borbi za socializem, pri utrditvi zveze delavcev, delovnih kmetov in drugih delovnih množic itd. Ti uspehi so hkrati prispevek k teoriji in praksi socializma. V tej borbi, ki jo je vodila naša Partija, se je hkrati sama gradila, ideološko jeklenela, kovala svoje kadre, postala trdna, monopolitna Partija, ki v nikakršnem položaju ne izgublja in ne more izgubiti revolucionarne perspektive in ki je sposobna tudi v bodoče rešiti vsako nalogo na poti socialistične graditve.

Nadalje nam doseženi rezultati govore o tem, da smo enotnost Partije, ki je bila dosežena že pred drugo svetovno vojno v boju za končno uničenje frakcionaštva, ne samo ohranili, ampak da jo je zmagovita revo-

lucija še bolj utrdila. Ta enotnost ni slučajna, pa tudi ne začasna. Ta enotnost sloni na globoki zavesti našega partijskega kadra in drugih članov Partije, da naša Partija ni dobila zmage na krožniku, ampak da jo je izbojevala v težki in krvavi borbi na čelu delavskega razreda in vseh delovnih množic, in da te zmage ni izbojevala po naključju, ampak zato, ker je imela pravilno linijo v borbi, ker je znala uporabljati pravilna borbena sredstva in ker se je pot, po kateri je vodil našo Partijo tovariš Tito, na vseh stopnjah pokazala za pravilno. Enotnost v naši Partiji ni slepa disciplina, ampak globoka zavest in spoznanje, da je pot, po kateri koraka naša Partija s tovarišem Titom na čelu, edino pravilna pot v socializem. Naši kadri niso uradniki, niso ljudje, ki mehanično sprejemajo stvari, ne da bi premislili o tem tudi s svojo lastno glavo. To so borci, ki so stopili v Komunistično partijo in v revolucionarno borbo ter bili pripravljeni žrtvovati svoje življenje, da bi nekega dne tisto, kar so nosili v svojih srcih in kar so v svoji zavesti smatrali za edino pravilno na poti borbe za socializem, zares postalo resnica. Zato so tisti, ki so pričakovali, da bo ta kader mehanično sprejel neko stališče, ne da bi razmislil o njegovi marksistično-leninistični pravilnosti, doživeli tako razočaranje. Naši ljudje so navajeni boriti se za stvar, ne pa za besede — naj prihajajo od koder koli, navajeni so braniti resnico — ne glede na to, od kod jo napadajo. To je tudi razlog, zakaj ni dosedanja klevetniška gonja proti naši Partiji omajala njene enotnosti, ampak jo še bolj ojeklenila, dvignila na še višjo stopnjo.

Doseženi rezultati nam nadalje govore o tem, da je velika moč naše Partije predvsem v njenih prekaljenih kadrih in v njeni politiki stalne skrbi za njihovo dviganje, za vzgojo teh kadrov in za pravi revolucionarni lik naših kadrov. Ti so se v naši Partiji razvijali ob takih pogojih, da niso samo disciplinirano izpolnjevali nalog višjih partijskih forumov, ampak so lahko hkrati zavestno vsestransko razvijali svojo osebno iniciativo, svoje osebno ustvarjalno delo. In prav to dejstvo je osnovni razlog hitrega ideološkega dviga naše Partije kakor tudi razvijanja močne iniciative od spodaj, ki danes ni več značilna samo za partijski kader, ampak tudi za našo Ljudsko fronto in za delovne množice sploh. Kongresi, ki so za nami, so pokazali, da nam je uspelo zgraditi kader na katerega smo lahko ponosni. Ta kader je velikansko bogastvo naše Partije in glavni vir njene moči. Pogledati je treba samo številke, ki nam govore o povprečnem staž članov vodilnih partijskih teles, izvoljenih na V. kongresu KPJ in na vseh kongresih Komunističnih partij naših republik. Ta staž nam govori o tem, da so naši vodilni kadri v vseh republikah prehodili vso pot borbe za socializem, od ilegalne revolucionarne borbe v stari Jugoslaviji skozi ječe in preganjanja in skozi slavno ter težko narodnoosvobodilno borbo in borbo za oblast v teku druge svetovne vojne pa vse do danes, ko se ti naši kadri z enako vztrajnostjo bore za zgraditev socializma. To pa pomeni, da ostvarja in uresničuje politično linijo naše Partije — ne neka ozka »klik«, kakor govore klevetniki, ampak prav tisto najbolj zdravo in prekaljeno jedro naše Partije, ki je s svojimi telesi izbojevalo zmago in bo zaradi tega znalo ohraniti izbojevane revolucionarne pridobitve, zagotoviti najpravilnejšo pot v socializem, ohraniti enotnost Partije in enotnost borbe za zgraditev socializma. O tem bi morali razmisliti tisti, ki si izmišljajo bajke o tem, da je večina članov Partije proti CK-ju in navajajo kot priče za tako nesmiselno bajko peščico

novopečenih izdajalcev naše Partije, ki niso imeli nikakršne zveze z borbo naše Partije niti pred vojno niti med vojno niti po vojni. Taki ljudje so vedno izdajali Partijo. S tem ni Partija nikoli ničesar izgubila, ampak je s tem samo jeklenela. Isto velja tudi danes.

Končno pa nam doseženi rezultati govore o tem, da ima naš delavski razred, da imajo naše delovne množice danes v Komunistični partiji Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu trdno, tako teoretično kakor tudi praktično sposobno vodilno silo za zgraditev socializma, silo, ki je sposobna uporabljati v tej borbi prav tiste metode in organizacijske oblike, ki najbolj ustrezajo našim objektivnim pogojem, pa so zato tudi najučinkovitejše. Zato so v skrajni liniji najpravičnejša in najhitrejša pot k dokončni zmagi socializma v naši državi, pot, ki ustreza hkrati v največji meri demokratičnemu in humanističnemu duhu socializma.

Sedaj stopamo v tretje, lahko bi rekel — odločilno leto naše petletke. Zakaj odločilno leto naše petletke?

Predvsem zato, ker je izpolnitev letošnjega plana hkrati v glavnem tudi zagotovitev našega petletnega plana. V tem letu bomo izvršili najvažnejše delo glede ustvaritve težke industrije kot baze naše socialistične zgraditve in premagali bomo največje težave na poti naše industrializacije.

Drugič, v tem letu bomo zastavili velike sile za nadaljnjo okrepitev socialističnih položajev na vasi, predvsem z nadaljnjim razvijanjem in utrjevanjem kmečkega združništva kakor tudi z nadaljnjim utrjevanjem in izpolnjevanjem mreže državnih kmetijskih posestev, ekonomij itd. Vsa ta akcija mora biti hkrati povezana z odločilno borbo za premostitev težav v prehrani, ki so bile lani še zelo resne.

Končno pa moramo v tem letu premagati določene težave, ki so nastale v zvezi s kampanjo proti naši državi na podlagi resolucije Informbiroja.

Vse, kar so doslej v tej kampanji napravili proti naši državi, je že doživelo moralnopolitični neuspeh. Ne samo, da delovne množice in napredni ljudje na svetu v glavnem ne verjamejo tem obtožbam, ampak se tisti, ki vodijo to kampanjo, zapleta v tem vprašanju v čedalje večja protislovja in napadajo zato — v brezuspešnem stremljenju, da bi rešili navedene obtožbe — v čedalje globlje antimarksistične napake. Medtem ko dosegamo v naši državi nove in nove uspehe pri socialistični graditvi, s čimer izvršujemo hkrati dosledno in neomajno svoj internacionalistični dolg do sil napredka in socializma na svetu, pa ostaja nesporno dejstvo, da se klevetniška kampanja proti naši državi, ki so jo razglasili kot dozdnevno borbo proti »nacionalizmu« v politiki naše Partije, dejansko bori proti zgraditvi socializma v naši državi. Podpira vse mogoče konfrevolucionarne elemente proti naši ljudski oblasti, t. j. — proti oblasti delavskega razreda in drugih delovnih množic, ki zagotavlja zgraditev socializma v naši državi. Taka so dejstva, pa naj jih prikrivajo s kakršnimi koli frazami in psevdoteoretičnimi razlagami. To pa je tudi glavni razlog, da so mogle naše delovne množice tako hitro spoznati vso neresničnost in škodljivost te kampanje. Antimarksistična in lažna teoretična blebetanja ne morejo zмести naših delovnih ljudi, ki v vsakodnevni praksi socialistične graditve zelo dobro vidijo, kdo jim pomaga, kdo jim škoduje in kdo izpodkopava pridobitve njihove borbe.

Naša zmaga v borbi za plan 1949. leta bo dokončno snela s te kampanje vse, kar je lažno, vse, kar prikriva njeno pravo bistvo, jasno pa

se bo pokazalo vse tisto, kar je v vsej tej kampanji bistveno. To pa je vprašanje o tem, kakšni morajo biti odnosi med socialističnimi državami. Tovariš Tito je o tem prepričljivo govoril in jaz tega ne bom ponavljal.

Nadaljnji razvoj in napredek socializma mora nedvomno pomeniti hkrati tudi nadaljnje poglobljanje socialističnega demokratizma. To toliko bolj, ker moremo danes reči, da je socialistični sistem kot družbeni sistem, gledano v svetovnozgodovinski perspektivi, že izbojeval svojo zgodovinsko zmago. Čas je, da se iz odnosov med socialističnimi državami odstranijo metode, ki so dejansko ostanek starega sveta.

Glejte, tovariši in tovarišice, vsi ti razlogi nam govorijo o tem, da lahko po pravici govorimo o 1949. letu kot odločilnem letu v naši socialistični graditvi.

Ko govorim o tem, da je to odločilno leto, ne mislim reči, da so naloge, ki se postavljajo pred nas, večje kakor so naše sile. Ne, nasprotno, kar zadeva splošne težave in napore delovnih množic v 1949. letu bo po vsej priliki lažje kot je bilo 1948. leta iz enostavnega razloga, ker so se lani nenadoma vmešale v naš plan težave v zvezi z resolucijo Informbiroja, medtem ko letos vemo, pri čem smo. Govorim o odločilnem letu predvsem zavrlo tega, ker bo to leto s svojimi zmagami povzročilo največji preobrat v strukturi naše države in ker bo pokazalo moč socialističnega sistema, kar bo imelo nedvomno največje politične posledice — predvsem v smislu pritegovanja čedalje širših delovnih množic v socialistično graditev.

Plan za 1949. leto je velik, vendar je realen in popolnoma ustreza našim silam. Dani so vsi subjektivni in objektivni pogoji, da ga ne samo uredimo, ampak tudi presežemo. Toda kakor vedno, je odvisen uspeh te borbe od tega, ali bomo znali mobilizirati vse sile naše Partije, obvladati nešteto pomanjkljivosti, ki se pojavljajo in jih obvladati takoj, brž ko se pojavijo, končno pa od tega, če bomo obdržali in okrepili vsestransko živo povezanost naše Partije z delavskim razredom in vsemi delovnimi ljudmi naše države, od katerih dela in vestnega izpolnjevanja nalog je odvisen v skrajni liniji uspeh. V zvezi s tem bi rad opozoril Kongres zlasti na nekaj najvažnejših nalog v delu Partije.

Predvsem je potrebno, da se naše partijske organizacije vsestransko lotijo osnovnih vprašanj naše graditve v tem letu in tistih odločilnih nalog, od katerih je odvisno vse drugo. Pri nas obstoji tendenca razblijanja na najširši fronti, pri čemer se izgublja izpred oči, kaj je osnovno in kaj postransko. Prav tako je tendenca, da skušajo nekateri naši okrajni komiteji omejiti naloge okrajne partijske organizacije v glavnem na mobilizacijo Partije za reševanje nalog lokalne graditve, ne upoštevajo pa n. pr. velikih državnih podjetij in ustanov na svojem področju. Imamo primere, da so nekateri okrajni komiteji mobilizirali n. pr. partijske organizacije v železniškem prometu za izpolnitev kmetijskega plana, odkupnega plana itd. in so hkrati skoraj popolnoma izgubili izpred oči naloge partijske organizacije v okviru samega železniškega prometa. Razumljivo je, da so taki okrajni komiteji zelo slabo razumeli svojo vodilno vlogo na področju okraja.

Treba je okrepiti vodilno vlogo partijskih organizacij v vseh sektorjih naše graditve, povečati partijsko kontrolo in hitro signalizirati škodljive pojave ali neizpolnjevanje nalog.

Pri premagovanju težav je treba razvijati največjo iniciativo od spodaj. Ni treba čakati vedno na »rešitev« od zgoraj, ampak iskati rešitev v svojih lastnih silah in sredstvih. To velja za vse naše partijske organizacije, zlasti pa velja za naše okrajne komiteje glede njihove maksimalne pomoči zveznim in republiškim podjetjem ter ustanovam v njihovem sektorju. Često menijo, da se to ne tiče okrajnih partijskih komitejev. Dejansko morajo biti okrajni komiteji voditelji celotne partijske organizacije v pravem in polnem smislu te besede, skrbeti morajo za stanje v zveznorepubliškem sektorju graditve v istem in še večjem obsegu, kot pa če gre za neposredne lokalne naloge.

Nadalje je treba v Partiji močno okrepiti disciplino ne-samo v smislu točnega izpolnjevanja statuta, predpisov, ampak tudi v smislu hitrega in pravilnega izpolnjevanja sklepov višjih partijskih forumov. Nujno potrebno je, da posvečajo vse naše partijske organizacije mnogo bolj kot doslej pozornost kontroli nad izpolnjevanjem sklepov partijskih forumov.

Potrebno je vsestransko, povsod in na vsakem mestu razvijati budnost naših partijskih kadrov. Ta budnost ne pomeni splošnega nezaupanja in ne sme pomeniti tega v nobenem primeru. Toda paziti mora na vsak poskus razbijaškega in škodljivega dela sovražnikov socializma ter enotnosti naše Partije kot vodilne sile v borbi za socializem.

Nadalje je treba v naši Partiji odločno čistiti vsako omahljivost na kakršni koli osnovi, kajti vsaka omahljivost je samo vpliv reakcije in filistrskega strahu pred težavami. Takša omahljivost lahko postane samo orožje sovražnikov socializma, čeprav bi se skrivali za »internacionalizmom«.

Razen tega, tovariši in tovarišice, je treba čistiti iz naše Partije vse, kar je po svojem osebnem življenju tuje moralnopolitičnim načelom naše Partije in socializma. Boriti se je treba za čisto osebno življenje vsakega člana Partije, proti vsakemu možnemu pojavu moralnega razkroja v kakršnem koli pogledu, za svetli lik borca-revolucionarja, ki živi in je ponosen, da živi za zmago socializma. Samo taki ljudje bodo mogli vplivati na široke ljudske množice v smislu krepitve načel socialistične morale, s tem pa bodo iztrgali reakciji številne možnosti za vplivanje na množice ali za ustvarjanje sovražnih pozicij v naših vrstah.

Nadalje se je treba učiti, stalno učiti in veliko učiti, boriti se proti prakticizmu, pregnesti naše partijske kadre z duhom marksizmalenjinizma na tak način, da bodo sposobni tudi v specifičnih pogojih samostojno reševati probleme in jih pravilno reševati.

Končno pa ne smemo, kot sem že prej rekel, niti za trenutek pozabiti, da rešujejo v končni liniji usodo zmage v naši borbi za uresničitev postavljenih nalog socialistične graditve delovne množice, ki grade s svojimi rokami materialne osnove socializma. Delovne množice bodo pri tem delu toliko aktivnejše, kolikor bolj bodo zavedne. Zato je treba razvijati tako aktivnost Ljudske fronte, sindikatov, Ljudske mladine in drugih organizacij delovnega ljudstva kakor tudi vsestransko kampanjo za pojasnjevanje ukrepov ljudske oblasti in nalog socialistične graditve najširšim ljudskim množicam. Če bo Partija trdno povezana z zavednimi delovnimi množicami, ki vedo, kaj delajo in zakaj delajo, potem se nam ni treba bati, da naloge ne bodo izpolnjene.

Tovariši in tovarišice delegati!

CK KPJ s tovarišem Titom na čelu je prepričan, da bodo naše partijske organizacije v Srbiji častno izpolnjevale te naloge s še večjo vztrajnostjo kot doslej. Bitka, ki jo danes bide naša Partija za socializem, je ponos vsakega komunista. Njeni rezultati niso rezultati samo za nas, za srečnejšo bližnjo bodočnost naših delovnih množic, ampak so hkrati naš prispevek za krepitev in napredék socializma v splošnem. Za take plemenite cilje pa je vredno živeti in boriti se.

Naše partijske organizacije v Srbiji, naša Komunistična partija Srbije ima za seboj slavne revolucionarne tradicije in častno mesto v naši enotni ter skupni Komunistični partiji Jugoslavije. Posebej bi rad podčrtal samo eno med njimi. Mislim namreč na pravo internacionalistično tradicijo KP Srbije, ki se je vzgajala v okviru KP Jugoslavije na splošno. Zgodovinsko dejstvo je, da je srbsko delovno ljudstvo pod vodstvom srbskih komunistov pomagalo zatiranim narodom stare Jugoslavije, da so se osvobodili velesrbske hegemonije, še več, ni jim samo pomagalo, ampak je med narodnoosvobodilno vojno nosilo večji del vojnega bremena tudi proti fašističnim okupatorjem in proti silam velesrbske hegemonistične reakcije. Brez take borbe srbskega ljudstva, ki so ga v tem duhu vzgajali srbski komunisti, ne bi bila mogoča današnja nova Jugoslavija kot federacija svobodnih, enakopravnih narodov. Srbski komunisti, pod njihovim vodstvom pa vse srbsko delovno ljudstvo, so dali zgodovinski zgled, kako se je treba boriti proti svoji lastni zatiralni hegemonistični buržoaziji v nacionalnem vprašanju in kako je treba premagovati v glavih ljudi šovinistične ter nacionalistične ostanke.

Dobro bi bilo, da bi ta primer bolje proučili tisti bolgarski voditelji, ki se danes na vse pretege trudijo, da bi oživel komaj propadle velikobolgarske šovinistične iluzije bolgarske buržoazije in ki ta čistokrvni šovinizem razglašajo za — internacionalizem. Če bi bolje proučili internacionalistično prakso srbskih in jugoslovanskih komunistov v splošnem, bi se mogli še enkrat prepričati o stari marksistično-leninistični resnici, da se Kompartije ne krepé s sprejemanjem ideologije nacionalne hegemonije, ampak nasprotno, z razglašanjem načel resnične nacionalne enakopravnosti in s praktično borbo za to enakopravnost. Srbski komunisti so to pokazali v praksi — bolgarski komunisti pa danes delajo točno nasprotno. Toda tisti, ki ima v tem primeru pravico, da je ponosen na svoje stališče in da je poln zaupanja v pravičnost ter naprednost svojega stališča — so v tem primeru srbski in skupno z njimi vsi jugoslovanski komunisti, ne pa bolgarski, čeprav se skrivajo za zvestobo teoriji marksizma-leninizma. Vendar ni teorija marksizma-leninizma zato tu, da se z njo opravičuje *vsaka kakršna koli praksa*, ampak da kaže pot revolucionarni praksi, da pomaga komunistom znati se v praksi, ostati načelen v praksi, ostati zvest velikim ciljem socializma-komunizma. Danes pa smo priče, da se skriva za teorijo marksizma-leninizma neredko nemarksistična, neleninistična in nesocialistična praksa. No, mi po tej poti ne gremo.

Tovariši in tovarišice! Prosim, da mi oprostite, ker sem se v okviru tega svojega pozdrava Kongresu zaustavil pri tem vprašanju nekoliko podrobneje. Smatral sem za potrebno reči to ne samo zaradi sedanjega položaja, ampak tudi zavoľjo tega, ker morajo naši srbski tovariši in

srbsko ljudstvo vedeti, da so jim za njihovo vztrajno borbo proti vele-srbski hegemoniji hvaležni vsi naši narodi in da je omogočila prav ta njihova borba — skupno z borbo drugih narodov Jugoslavije — dosledno reševanje narodnega vprašanja v naši državi in nezlomljivo enotnost naših delovnih množic v boju za socializem.

Razčlenili boste, tovariši in tovarišice, te dni na svojem kongresu svoje dosedanje delo in konkretizirali svoje naloge za bodoče delo, pri čemer boste grajali svoje pomanjkljivosti in napake, grajali se boste za tisto, kar bi mogli napraviti, pa niste napravili. Vendar boste vse to mogli storiti z zavestjo, da ste tisto, kar je bilo glavno, častno izpolnili in da se v tem smislu opravičili zaupanje Centralnega komiteja naše Partije in tovariša Tita. Prav zaradi tega se boste mogli toliko močneje lotiti mobilizacije vseh sil v letu, ki je pred vami in ki mora biti kronano s še eno, odločilno zmago.

CK naše Partije veruje, da bo Kongres v tem duhu sprejel svoje sklepe in dal močno ustvarjalno vzpodbudo vsem organizacijam naše Partije v Srbiji.

Naj živi Komunistična partija Srbije — organizator in voditelj borbe delavskega razreda ter delovnih množic Ljudske republike Srbije za zgraditev socializma!

Naj živi Komunistična partija Jugoslavije — organizator in porok vseh naših zmag!

Naj živi voditelj naše Partije in našega delovnega ljudstva, učitelj naših graditeljev socializma — tovariš Tito!»

(»Borba«, 18. januarja 1949)

GOVOR ČLANA POLITBIROJA KPJ TOV. ALEKSANDRA RANKOVIĆA NA II. KONGRESU KP SRBIJE

Tovariši in tovarišice!

Drugi kongres KP Srbije je nedvomno, velikega pomena ne le za nadaljnje delo in razvoj partijske organizacije v Srbiji, Vojvodini, Kosovu in Metohiji, marveč prav tako tudi za vso našo Partijo. Po skoraj polnih sedmih mesecih od V. kongresa KPJ in po dveh letih uspešnega izpolnjevanja petletnega plana, lahko zdaj odkrito govorimo o vseh naših uspehih in neuspehih, o napakah in pomanjkljivostih, ki so se pokazale v delu naših partijskih vodstev in organizacij. Kakor je rečeno v referatu tovariša Stambolića, naj ta kongres poteče tako, da bomo iz dosedanjega dela črpali nauke in da bomo lahko na podlagi teh naukov konkretizirali in še z večjim uspehom uresničevali zgodovinske sklepe V. kongresa KPJ. Naloga tega kongresa, ki pred svojim članstvom, pred vsem delavskim razredom in vsemi delovnimi ljudmi polaga račun o delu KP Srbije, je, da sprejme tudi sklepe, s katerimi bo dal novo pobudo za mobilizacijo komunistov in vseh delovnih ljudi za velike napore v socialistični graditvi naše skupne domovine. To bo še en prispevek k splošni borbi, ki se bije širom po naši državi za izpolnitev petletnega plana, ki je zdaj najvažnejša naloga naše Partije. Tako razumeči delo kongresa in naše naloge, pomeni pospešiti zmago, dobiti ene največjih bitk na področju graditve naše države, krepite njene gospodarske in obrambne moči — garancije, da bomo pridobitve naše ljudske revolucije ohranili.

Če se danes, v tem velikem podvigu naših narodov najde tu in tam kak omahljivec, ki širi nezaupanje v izpolnitev našega plana, potem vedite, da je to sovražnik nove Jugoslavije, ne glede na to, s kakšnih pozicij nastopa in kako in za koga se skriva. Nedvomno je nam vsem jasno, kako velikanske naloge čakajo našo Partijo. Toda Partija nas je vzgojila tako, da za komuniste ni neizpolljivih nalog ne glede na težave in zapreke, ki bi se pojavile na poti izpolnjevanja teh nalog. Naša Partija je mogla postati kovačnica revolucionarnih in brezmejno vdanih kadrov samo zato, ker jim je postavljala realne naloge, in prav takšne naloge, ki so v določeni dobi borbe ustrezale danim pogojem in možnostim izpolnitve teh nalog. Toda mi se ne opajamo z utvarami in ne zamolčujemo dejstev, da so v naših vrstah še danes razni omahljivci in oportunisti, to je takšni ljudje, ki niso pripravljeni iti do kraja s Partijo. To pa nikakor ni slučajen pojav. Če takšnih pojavov ne bi bilo danes ali če bi jih pripisovali nekakšnemu slučaju, bi bilo to nedvomno nenaravno za razvoj take revolucionarne Partije, kot je naša.

Analizirajmo samo v splošnih obrisih ta maloštevilni seznam kapitulantov in vsakovrstnih ribičev v kalnem, ki so izkoristili razdiralno resolucijo Informbiroja z namenom, da bi prvič v svojem življenju postali nekaki načelni ljudje. Ne bom jih tu navajal posamezno, ker to vrsto ljudi več ali manj poznate. Srečavali ste jih prej ali v zadnjem, tako imenovanem »njihovem času«. Težko je z eno samo formulacijo označiti vse te raznovrstne elemente, ljudi s posebnimi osebnimi interesi v delavskem gibanju, ljudi različnih »mnenj« in preteklosti. Toda vsa njihova razvojna pot, njihovo sedanje obnašanje in nastopanje nam vsiljuje eno samo osnovno karakteristiko: to so namreč ostanki oportunistov v Partiji, nezdravi in Partiji tuji elementi, ki so kapitulirali pred zgodovinskimi nalogami in težavami graditve socializma v naši državi.

Če pogledamo zgodovino naše Partije, posebno pa še partijske organizacije v Srbiji, vidimo, da so oportunistični elementi kazali svoje kapitulantstvo vedno v najodločilnejših razrednih spopadih s kapitalistično kliko. Ta pojav je skraj redno spremljala tudi frakcionaška borba, ki je v preteklosti škodljivo vplivala na razvoj Partije ter na njeno organizacijsko in politično krepitev med množicami. Od kod izvirajo ti pojavi? Zaradi znatnega vpliva socialnodemokratske ideologije v delavskem gibanju in v socialnodemokratskem razumevanju organizacijskih načel graditve Partije so nastale velike možnosti, da stopijo v Partijo takoj po njeni ustanovitvi razni meščanski in maloburžoazni elementi. Tako ni bila buržoazna ideologija in buržoazno razumevanje v nacionalnem, kmečkem in še v vrsti drugih vprašanj samo zapuščina preteklosti, temveč se je še nadalje vzdrževala, zlasti v vodstvu Partije, tako da je vedno bolj postajala ovira za nadaljnji revolucionarni razvoj delavskega gibanja. Tedanja vodstva se niso v graditvi Partije dosledno ravnala in se kot takšna tudi niso mogla ravnati po revolucionarnih naukih marksizma-leninizma, pa tudi ideološki vzgoji članstva niso posvečala potrebne pozornosti. Zaradi vsega tega je razumljivo, da takšna vodstva niso bila usmerjena na proletarske elemente v Partiji kakor tudi ne na proletarsko vodstvo in na vzgojo kadrov iz vrst delavcev.

IV. kongres KPJ, ki je bil zadnje dni 1928. leta, je reševal dve osnovni vprašanji: vprašanje konsolidacije Partije in likvidacije frakcijskih borb ter vprašanje delavskega partijskega vodstva. Toda neposredno po IV. kongresu je bila proglašena monarhofašistična diktatura, ki je črtala še zadnje ostanke svobode in uvedla strahovit teror nad delavskim razredom in zatiranimi narodi. Velikosrbska buržoazija je s tem hotela utrditi svoje pozicije. Čeprav novo vodstvo ni moglo izpolniti sklepov kongresa in pripraviti ukrepov za množični odpor proti monarhofašistični diktaturi, posebno še po umoru tedanjega sekretarja CK KPJ Djure Djakovića, so vendarle partijski kadri junaško branili pred razrednim sovražnikom ime in čast naše Partije. Na zgledih herojskega zadržanja tovarišev Tita, Djure Djakovića, Janka Mišića, Oreškovića, Debeljaka so se vzgajali člani Partije, da so neustrašeno branili stvar Partije in delavskega razreda ter pri tem tvegali tudi svoje življenje.

Ker je partijsko vodstvo odšlo v tujino, je treba v tej dobi poudariti kot pomembno dejstvo rast novih kadrov na terenu. Že tedaj imamo prve začetke rasti profesionalnih revolucionarjev v državi, ki so dobro poznali razmere v državi in so si pridobili že nekaj partijskih izkušenj.

S takšnimi kadri se je naša Partija pod vodstvom tovariša Tita končno konsolidirala in je postala z vztrajnim delom za svojo boljše vizacijo sposobna, da dejansko vodi revolucionarno borbo delavskega razreda in širokih delovnih množic. Zgodovine naše Partije ni treba ocenjevati samo po teh notranjih trenjih in frakcionastvu, temveč po njeni dokončni zmagi nad vsemi nezdravimi in tujimi elementi. S tem je postala Partija enotna, njeni kadri pa so se razvijali in jekleneli iz borbe v borbo z razrednim sovražnikom. Takšna Partija je pravočasno in pravilno izkoristila politično in gospodarsko krizo v Jugoslaviji, slabe življenjske pogoje v mestu in na vasi, nacionalno zatiranje itd. za krepko povezovanje z množicami, za zagotovitev vodilne vloge v borbah množic ter za politično in organizacijsko utrditev. Prva in odločilna preizkušnja moči in pravilnosti linije naše Partije so bile množične demonstracije delavcev, študentov in demokratično mislečih državljanov kakor tudi velike delavske stavke, ki so v borbi za gospodarske zahteve skoraj redno prerasle v velike politične spopade z režimom.

Čeprav je naša Partija v tej dobi svojega revolucionarnega delovanja živela in delala v hudih ilegalnih pogojih, je vendarle postala močen činitelj, in sicer ne samo z neprestanim dviganjem števila svojega članstva, temveč še bolj z ustanavljanjem dolge vrste legalnih in pollegalnih množičnih organizacij.

Takšne partije niso mogli presenetiti nobeni dogodki, niti izbruh vojne med Sovjetsko zvezo in fašistično Nemčijo. Popolnoma pripravljena jih je dočakala in stopila v osvobodilno vojno in tako brez dvoma izpolnila svoj dolg do našega ljudstva, do Sovjetske zveze in internacionalnega delavskega gibanja. Po zaslugi takšne Partije je moglo naše ljudstvo prenesti najhujše vojne preizkušnje in iziti po oboroženi ljudski vstaji iz vojne kot zmagovalec. Ta oborožena borba je privedla do zmage delovnega ljudstva pod vodstvom delavskega razreda nad izdajalsko buržoazijo, ki je stopila v službo okupatorja. Tako je naša Partija rešila temeljno vprašanje — vprašanje nacionalne osvoboditve in vprašanje oblasti.

Danes, po velikih uspehih v obnovi naše razrušene dežele, ko naši narodi vztrajno in z vsem zaupanjem delajo za izpolnitev petletnega plana in zgraditve socializma, naletimo med našimi znanimi in neznanimi kritiki tudi na takšne, ki prav tako ne verjamejo v naš uspeh, kakor niso verjeli v naš uspeh med vojno.

Zares bi se utegnili kdo, pa celo od dobronamernih ljudi, ki ne poznajo naše stvarnosti, vprašati, odkod imajo naši ljudje takšno prepričanje in neomajno samozaupanje. Mnenja sem, tovariši in tovarišice, da nam na to vprašanje ni težko odgovoriti. Prvič, naši narodi so v osvobodilni vojni pod vodstvom Komunistične partije po revolucionarni poti strmoglavili oblast izkoriščevalske buržoazije in postavili oblast delovnega ljudstva, ki jo vodi delavski razred s Komunistično partijo na čelu. Temelj takšne oblasti smo postavili že prve dni ljudske vstaje v vseh osvobojenih krajih, razvijala in krepila pa se je vzporedno z razvojem in krepitvijo naše armade. Ta proces ustvarjanja in dokončne utrditve revolucionarne oblasti se je končal hkrati s popolno osvoboditvijo naše dežele izpod fašističnih okupatorjev in domače buržoazije. Drugič, z uničenjem gospodarskega temelja kapitalističnega razreda in s prehodom vseh osnovnih proizvodnih sredstev v roke delovnega ljudstva

so produkcijske sile naše države silno narasle. To pa je omogočilo, da smo začeli neizmerna naravna bogastva naše države prvikrat izkoriščati za dvig splošnega blagostanja delovnega ljudstva. Razen tega je bila med prvimi revolucionarnimi ukrepi naše ljudske oblasti izvedena agrarna reforma, omejevanje kapitalističnih elementov na vasi in popolna nacionalizacija inozemskega kapitala, ki v preteklosti ni samo zaviral nadaljnjega razvoja proizvodnih sil, temveč tudi gospodarsko in politično zaslužnjeval staro Jugoslavijo. Tretjič, delavski razred in vsi delovni ljudje naše države gradijo socializem v naši državi z brezmejnimi zaupanjem, kar najbolje dokazujejo množična udeležba na prostovoljnih akcijah, nesluteni delovni polet in socialistično tekmovanje.

Dovolite, tovariši in tovarišice, da povem nekaj besed o nekaterih napačnih domnevah nekaterih naših kritikov v Bolgariji, med katerimi je tudi več vodilnih ljudi. Sedaj posebno poudarjajo vprašanje federacije Južnih Slovanov ter zlagano in netočno obtožujejo CK KPJ, češ da po njegovi krivdi ni prišlo do te federacije. Kot v drugih demokratičnih državah, tako so tudi v Bolgariji nekateri vodilni ljudje mislili, da bo v Jugoslaviji zelo hitro prišlo do razsula. Pri tem moram poudariti, da so v teh svojih nadah posebno veliko pričakovali od Srbije in Črne gore. To je zares težko pojasniti drugače, kot da je bilo njihovo upanje preračunano na vlogo Žujovića in Ljumovića. Toda s tem so dokazali samo to, da njihovi nameni do naše Partije niso bili čisti in da niso vedeli, da je naša Partija sposobna obračunati s slehernim, ki bi hotel znova izpodkopavati njeno enotnost.

Dotaknil se bom nekaterih njihovih napačnih mnenj v zvezi z vprašanjem federacije. V Bolgariji na primer na vprašanje federacije Južnih Slovanov gledajo kot na vprašanje ureditve odnosov med Srbi in Bolgari. Nekdaj v preteklosti, ko sta bili na oblasti srbska in bolgarska buržoazija, sta to vprašanje postavljali tako, da sta se pogajali in prepirali za ozemlja, ki niso bila njuna, konkretno za Makedonijo. Danes pa federacija Južnih Slovanov ni samo vprašanje srbsko-bolgarskih odnosov, temveč vprašanje odnosov vseh južnoslovanskih narodov, to je vprašanje odnosov med narodi, pri katerih bi bili odnosi urejeni na temelju enakopravnosti in bratskega sodelovanja.

Na tem kongresu, ki izraža močnejše od česar koli zavest, voljo in razpoloženje srbskega ljudstva, moramo poudariti, da ne dolžimo bolgarskega ljudstva, še manj pa bolgarskih komunistov za vse zlo, ki sta ga srbskemu ljudstvu v obeh zadnjih svetovnih vojnah prizadejali bolgarska monarhija in buržoazija. Še več, srbski narod kakor tudi jugoslovanski narodi, so pod vodstvom Partije in tovariša Tita izbrisali preteklost, in to ne samo v besedah, temveč kot vedno, tudi v dejanjih. In prav zaradi vsega tega danes upravičeno opozarjamo bolgarske voditelje, naj v ničemer ne stopajo po poti preteklosti bolgarskih vlastodržcev, to je, naj tudi na vprašanje federacije ne gledajo kot na nekakšno srbsko-bolgarsko vprašanje.

Drugo napačno pojmovanje nekaterih bolgarskih voditeljev se nanaša na tako imenovano makedonsko vprašanje. Kadar koli govore o odnosih z Jugoslavijo, se bolgarski voditelji vedno tako ali drugače dotikajo makedonskega vprašanja. Ko sta v preteklosti srbska in bolgarska buržoazija govorili o svojih odnosih, sta se vedno spodtikali nad makedonskim vprašanjem. Danes so stvari popolnoma drugačne. Danes je Makedonija

svobodna in enakopravna republika v Jugoslaviji. Kadar v Bolgariji v kakršni koli obliki postavljajo vprašanje Makedonije, je isto, kot da bi postavljali vprašanje Srbije, Hrvaške ali katere koli druge naše republike. To pa, da postavljajo makedonsko vprašanje v kateri že koli oblikah, pomeni, da se nekateri bolgarski voditelji še vedno niso popolnoma odrekli preteklosti. Da pa nekatere bolgarske voditelje obstoj svobodne in enakopravne Makedonije moti, čeprav to prikrivajo na vse mogoče načine, dokazujejo tile primeri: 1. bosilgradski in caribrodski okraj nazivajo sedaj zahodne pokrajine, Pirinsko Makedonijo pa Pirinska pokrajina, kjer ukinjajo vse tiste pravice do nacionalne kulture, ki so jih začeli po vojni priznavati. 2. Posebno besno gonjo vodijo proti vladi in voditeljem Ljudske republike Makedonije, čeprav ti za sedanje bolgarsko-jugoslovanske odnose niso nič bolj 'krivi' kot n. pr. vlada in voditelji LR Slovenije. To pa pomeni, da posvečajo Makedoncem nekateri bolgarski voditelji posebno pozornost le v tem, da bi dosegli zrušitev makedonske vlade. Razume se, da to ni slučajno.

Poudariti moramo še to, da se nekateri bolgarski voditelji v besedah izjavljajo za federacijo, hkrati pa uprizarjajo gonjo proti našemu državnemu in partijskemu vodstvu. Ni še niti pogajanj o federaciji, oni pa že načenjajo vprašanje Makedonije. Zahtevajo odstranitev našega državnega vodstva ter podobno. Zato bi mogel biti temelj za federacijo Južnih Slovanov, o kakršni govore danes nekateri bolgarski voditelji, samo temelj za spore, ne pa za bratsko sodelovanje med narodi.

Končno, tovariši in tovarišice, še nekaj besed o samem vprašanju federacije Južnih Slovanov. To vprašanje smo mi postavili v začetku 1945. leta in ponudili bolgarskim voditeljem združitev tako, da bi bila Bolgarija ena izmed republik nove države Južnih Slovanov. V Sofiji so bili mnjenja, da je treba glede na posebne državne tradicije Bolgarije urediti odnose v tej bodoči državi tako, da bi bila na eni strani Jugoslavija kot celota, na drugi strani pa Bolgarija. Zadeva je prišla na diskusijo v Moskvi. V začetku je bil tovariš Stalin naklonjen bolgarskemu mnenju, ko pa mu je bil predložen argument, da imata n. pr. Srbija in Črna gora prav tako svoje posebne državne tradicije, nič manjše od bolgarskih, da pa v novi državi nimata posebnega položaja, je soglašal z našim mnenjem. Toda vprašanje federacije smo morali tedaj odložiti iz mednarodnih razlogov, ker so temu nasprotovali Anglo-američani, Bolgarija pa še formalno ni bila suverena država, niti še ni podpisala mirovne pogodbe.

Vprašanje federacije smo znova sprožili na Bledu, kjer je bilo rečeno, da je treba v bodoče podvzeti vse ukrepe, ki bi privedli do tega. Toda v zvezi s pripravljajočo se kampanjo proti Jugoslaviji in njenemu vodstvu, so pričeli popolnoma nepričakovano postavljati vprašanje federacije kot neodložljivo. Mi nismo bili niti proti federaciji in tudi ne proti nagli rešitvi tega vprašanja. Toda kako je mogoče stopiti v federacijo, če se je bolgarski CK, ne da bi skušal ugotoviti, kaj je res, od vsega začetka pridružil neznanskim in klevetniškim obtožbam proti naši Partiji in proti naši državi. Jasno je, da je postavljanje vprašanja federacije na vrat na nos v takšnem položaju ni imelo namena zbližati Južne Slované, temveč razbiti novo Jugoslavijo in zasejati razdor med Južne Slované. Kakšna pa bi bila federacija, v kateri bi CK Bolgarije zahteval odstranitev sedanjega CK Jugoslavije in sedanje jugoslovanske vlade?

Mislim, tovariši in tovarišice, da je že iz vsega tega jasno naše stališče o federaciji Južnih Slovanov. Naša Partija je bila in ostane na stališču borbe za združitev Južnih Slovanov, toda ta združitev mora biti uresničena na temelju njihove enakopravnosti, bratskega sodelovanja in medsebojnega spoštovanja. Takšna združitev izhaja iz načel marksistično-leninističnega reševanja nacionalnega vprašanja. Po tem načelu smo se dosledno ravnali pri reševanju nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji in se bomo ravnali tudi v bodoče v odnosih do drugih narodov.

(»Borba«, 20. januarja 1949)

GOVOR TOV. MARŠALA TITA NA II. KONGRESU KOMUNISTIČNE PARTIJE SRBIJE

Tovariši in tovarišice! Na vašo željo, da bi govoril, se bom tukaj na kratko dotaknil nekaj vprašanj, ki so vam znana oziroma, ki niso nova, ker ste o njih tukaj že mnogo govorili, o katerih pa je treba v tem današnjem položaju mnogo več govoriti in jih bolj poudarjati, kakor bi bilo potrebno v normalnih prilikah.

Prvo, kar bi hotel zlasti poudariti, je vprašanje vašega II. kongresa in ta nezlomljiva enotnost, ki je prišla tudi na vašem kongresu do izraza. Če pomislimo, da je minilo že nad šest mesecev, odkar je bil V. kongres KPJ, potem kongresi KP Bosne in Hercegovine, Slovenije, Hrvatske, Črne gore in Makedonije, kjer sta tudi prišla do izraza polna soglasnost in enotnost naših partijskih vrst, potem šele vidimo, kako je naša Partija prekaljena in trdna, tako trdna, da ji celo nikakršni napadi Informbiroja in njegovi poskusi, da bi razbil njeno enotnost, niso mogli škodovati. Menim, da bi morali ljudje, ki so nas tako lažno obtožili, to dejstvo upoštevati, da bi se morali zamisliti nad tem — zakaj je lahko naša Partija premagala vse poskuse razbitja in zakaj je ostala tako enotna. Če bi oni to dobro premislili, potem bi morali priti do logičnega zaključka, ki je tale: naša Partija je lahko vzdržala vse te napade na svojo enotnost zaradi tega: prvič, ker se je njeno članstvo prekalilo v hudih bojih Osvobodilne vojne in v revolucionarni borbi; drugič, ker je naša Partija čistila v dolgoletni borbi svoje vrste in se pripravljala na najtežje dogodke, da bi jih obvladala: tretjič, ker je naša Partija izvršila največja revolucionarna dejanja izza Boljševiške partije; četrtič, ker se naslanja naša Partija na tako množično politično organizacijo, kakršna je naša Ljudska fronta; petič, ker je imela naša Partija v svoji praksi od leta 1937 pa do danes v osnovi pravilno linijo v vseh vprašanjih in ji je zaradi tega uspelo uresničiti to svojo linijo; šestič, ker je vsakemu članu naše Partije in ne samo članom Partije, ampak vsem delovnim državljanom naše države jasno, da naša Partija ne opušta linije marksizma-leninizma, temveč vodi našo državo dosledno v socializem; sedmič, ker se člani naše Partije globoko zavedajo tega, kaj pomeni enotnost partijskih vrst za uspešno zgraditev socializma v naši državi in zaradi tega s prezirom odklanjajo vse kontrarevolucionarne pozive nekaterih komunističnih listov in radijskih postaj k notranji zmedi in s tem k neizogibni likvidaciji vseh pridobitev naše hude borbe. Glejte, to je tisto, kar dela našo Partijo po vseh nepravilnih obtožbah še bolj trdno in bolj prekaljeno.

Za to, za enotnost naše Partije skrbite vsak dan! Ne dovolite nikomur, da bi razbijal naše partijske vrste, kdor koli bi bil! Vedite, da je to sovražno delo ne samo proti naši Partiji, ampak tudi proti našim narodom. Bodite budni in neusmiljeni proti vsakomur, ki bi to poskušal!

Na svojem kongresu ste govorili o uspehih in pomanjkljivostih. Menim, da je sedaj vaša osnovna naloga prizadevati si z vsemi silami za to, da bo teh pomanjkljivosti in slabosti v vašem delu čim manj, kajti te slabosti in pomanjkljivosti ovirajo, da bi bili uspehi še večji. Vi poznate naše letošnje naloge. Velike so te naloge. Toda mi jih moramo in moremo izvršiti, izvršili pa jih bomo, če boste vi, komunisti, prvi pri popravljanju napak, in boste dali vse svoje sile za zmago našega petletnega plana.

Kakor ste mogli videti iz naših referatov na zadnjem zasedanju naše Ljudske skupščine, gre letos za jasno linijo, kaj ima v našem gospodarstvu prednost in kaj to pomeni. Razumljivo je, da se moramo po tem tudi resno ravnati. Zato ne morejo in ne smejo biti pri vašem delu lokalni interesi na prvem mestu. Podrejeni so interesom celote. Zato ne more biti več vprašanja: zakaj to in ne ono? Glede tega je natanko znano, po čem se moramo ravnati, in če se bomo držali nakazane smeri, potem vedite, da je popoln uspeh že zagotovljen. Letos je zlasti važno vprašanje mobilizacije in pravilne razdelitve delovne sile. Tovariši, prepričan sem, da je na kmetih še dovolj neizkoriščene delovne sile, ki jo je treba pritegniti k različnim delom. Ne štedite z besedami, ko pojasnujete ljudem, kako važno je, da gre vsak, ki je sposoben, nekam delat, in sicer tja, kjer je najbolj potrebno.

Rad bi vas opozoril na neko zelo važno vprašanje, to je vprašanje varčevanja. Prav položaj, v katerem smo danes, nas sili, da posvetimo posebno pozornost varčevanju z raznim materialom. Čuvati moramo ljudsko imetje, s katerim ravnaajo včasih malomarno in celo zločinsko. Vi, komunisti, morate biti budni čuvarji tega ljudskega imetja. Vedeti je treba, da je še veliko različnih nam nenaklonjenih in celo sovražnih elementov, ki razmetavajo ljudsko imetje. Mi jih sicer odkrivamo in kadar jih odkrijemo, jih ostro kaznujemo, vendar to še ni dovolj učinkovito. Vsakdo mora biti buden in mora paziti, da se ljudsko imetje ne razsipa. Imamo državno kontrolo, ki ji morate dajati najpopolnejšo pomoč pri izvrševanju dolžnosti ter ji vedno o pravem času signalizirati razne nepravilnosti, katerih bi sami iz kakršnih koli razlogov ne mogli odpraviti.

Kot voditelji morate zlasti paziti, kakšen je vaš odnos do ljudstva. Vaš odnos ne sme biti odnos ljudi, ki ukazujejo, ampak odnos ljudi, ki potrpežljivo pojasnjujejo in pomagajo ljudstvu. Mnoge nesporazume bo lahko odstraniti, če boste vi dobro pojasnili ljudstvu razne ukrepe oblasti. Kadar izidejo kakšne uredbe in podobno, jih morate vi prvi dobro proučiti in jih potem elastično uporabljati, ne da bi prekoračili zakon. Naše ljudstvo zna ceniti zakone prav tako, kakor zna sovražiti nepravilnost pri različnih postopkih, če se to ponavlja.

Če vidite, da nekje kakšnega blaga ali česa drugega ni zaradi kakšnih nepravilnosti ali zaradi napak, ki jih je kdo storil, tedaj tega ne opravičujte. Take stvari raje takoj signalizirajte nam, da jih moremo popraviti. Bodite kakor pravi gospodarji, pogledjte povsod in skrbite za vse, tako za ljudi kakor za materialne dobrine.

Spremljal sem delo vašega kongresa in videl, da ste zajeli v glavnem vse važnejše probleme kakor tudi pomanjkljivosti. Želim samo, da bi bili vaši sklepi o vsem tem zares uresničeni. Opozoril vas bom samo na neko stvar, ki sem jo večkrat opazil, in to je nepravilen odnos do kritike in samokritike. Ne samo v osnovnih organizacijah, ampak tudi

v višjih, mnogi člani Partije ne sprejemajo radi kritike. Razumljivo je, da ni najprijetneje, če te kdo kritizira, vendar je koristno za vzgojo članov Partije. Sicer bi lahko zavlada v partijskih organizacijah gnili liberalizem in malomeščanstvo. Zaradi tako imenovane složnosti v organizacijah gledajo skozi prste najprej pri majhnih napakah, pozneje pa tudi pri velikih.

To je zelo nevarna stvar za pravilen razvoj partijskih organizacij in članov Partije. Po tem moramo ostro udariti in naj se tovariši ne boje kritizirati, ako imajo prav. Tisti član Partije, ki se zavoljo tega jezi, ni zrel komunist; to mora sprevideti.

Najboljša lastnost komuniste je, da je samokritičen, strog s samim seboj in v presojanju svojih napak, in da sprejme kritiko drugih, če je le-ta umestna, se pravi, utemeljena. Če bomo torej strogi predvsem sami s seboj, se pravi, samokritični do najvišje stopnje, tedaj ne bo potrebna kritika drugih. Vzrok temu odporu do kritike je najpogostejše občutljivost in neskromnost, kar je velika napaka ljudi, ki se je morajo otresti zlasti komunisti.

Druga stvar, ki sem jo opazil, je, da mnogi vodilni tovariši, člani Partije, ne živite polnega partijskega življenja, se pravi, ne delajo v osnovnih partijskih organizacijah. To je seveda nepravilno, kajti takšni tovariši ne izgubljajo samo stika z življenjem in delom osnovnih partijskih organizacij, marveč polagoma tudi partijsko miselnost.

Partijska miselnost se ne poraja sama ob sebi, ampak se pridobiva v vsakdanjem partijskem življenju. Ta partijska miselnost pa se pozitivno kaže v delu članov Partije pri tistih dolžnostih in funkcijah gospodarskega, državnega ali političnega značaja, ki jih morajo vsi izpolnjevati.

Tovariši in tovarišice, poudarjam, da to niso majhne stvari. Naša Partija mora delati v zelo težkih pogojih in je zavoljo tega nujno, da vladata v njej partijska disciplina in pravo partijsko življenje. Tovariši in tovarišice! Negujte zlasti tisto iskreno tovarištvo, ki nam je bilo v najtežjih časih Osvobodilne vojne vselej najmočnejša moralna opora. Takšno iskreno tovarištvo potrebujemo prav tako tudi danes, ko se naša Partija bori za to, da bi premagala neverjetno težke naloge.

Dovolite mi, tovariši in tovarišice, da se nekoliko dalje pomudim pri metodah propagande, ki jo delajo proti nam, zlasti v zadnjem času, v državah, katerih voditelji še vedno govorijo, da imajo prijateljske namene z našimi narodi.

Poznamo vsakovrstno propagando — lojalno in nelojalno, pošteno in nepošteno, lažno in resnično. Tukaj bom govoril predvsem o lažni propagandi. Smoter lažne propagande je, prevariti čimveč ljudi in z lažmi prikriti resnico. Smoter te propagande je, da bi ljudje vsaj začasno imeli laž za resnico in s tem — kar je razumljivo, resnico za laž. To je globoko nemoralno. Ljudje so to tudi vedno imeli za nemoralno. Z lažno propagando želijo doseči določene cilje, ki jih po človeškem pojmovanju štejejo vselej za nepošteno. Takšno propagando odklanjamo kot nevredno komuniste. To je najsramotnejša dediščina starega sveta, starih družbenih ureditev in običajev, v katerih sta laž in prevara imeli in imata še danes vidno vlogo v vsakodnevni praksi.

Danes smo v takšnem položaju, da se moramo boriti z velikansko silo lažne propagande, ki je naperjena proti naši državi. To lažno

propagando vodijo proti nam z Vzhoda in Zahoda. Prva in druga težita za cilji, ki jih ne moremo imenovati poštene.

Znano nam je, da so nekateri vodilni ljudje v prijateljskih državah še tik pred izdajo famozne resolucije grozili s tem, da ne moremo računati na uspeh, ker se bo proti nam sprožil velikanski propagandni aparat. Vedeli smo, da nam bo težko, če bodo ta veliki propagandni aparat uporabili proti nam, vendar nikakor nismo mogli verjeti, da se bo ta propagandni aparat tako ponižal in uporabljal znane Göbbelsove metode in metode reakcionarne zapadne kapitalistične propagande. Toda če bi to tudi vedeli, ne bi mogli ravnati drugače, kakor smo ravnali. Zaradi internacionalizma in zaradi nadaljnjega razvoja socializma na svetu smo morali sprejeti to borbo za resnico in proti laži ter zavijanju — za socialistično moralo in pravilna pojmovanja o odnosih med državami, ki gradijo in želijo graditi socializem.

Proti nam dela danes velikanski propagandni aparat. Toda ta aparat uporablja nedovoljena in umazana sredstva proti mali državi s herojskimi tradicijami večne borbe za svoj obstanek, za svobodo, pravico in resnico. Ta propagandni aparat se je vrgel danes na pridobitve naše herojske osvobodilne borbe, na graditev socializma v naši državi. Razumljivo je, da pri nas nimamo takega propagandnega aparata. Naš propagandni aparat je slab, vendar tudi ta naš slabi propagandni aparat uporabljamo predvsem zato, da prijateljsko pokažemo napore in uspehe narodov v državah ljudske demokracije in v Sovjetski zvezi. Medtem ko radijske postaje govore o kulturnem razvoju, o graditvi in uspehih v teh državah, pa radijske postaje teh držav širijo najbolj surove klevete in žalitve proti naši državi. Še več, te radijske postaje dajejo na uporabo tistim kriminalnim tipom, ki so izdali našo državo, da bruhajo svoj strup na nas.

Za nas pa, tovariši in tovarišice, govore samo dejanja v preteklosti in dejstva v sedanosti. In v tem je tudi naša moč. Naša borba proti lažnivi propagandi je danes v tem, da se seznanijo vsi z resničnim stanjem stvari, da opozorimo na dejstva — na resničnost. Nam je mnogo do tega, da bi napredni ljudje v svetu spoznali resnico o nas, nam je do tega, da bi se napredni ljudje v vseh državah sveta zavedali, da mi s svojo borbo za resnico ne slabimo naprednih sil na svetu, pač pa jih krepimo. Govorimo in bomo govorili, da je pot, ki so jo ubrali naši kritiki, napačna in škodljiva za mednarodno delavsko gibanje sploh.

Tovariši in tovarišice! Mi seveda danes nimamo takšnih možnosti, da vplivamo na to, da bi resnica o nas naglo prodrila v svet. Ta resnica si utira svojo pot zelo počasi, kajti zavira jo ta veliki propagandni aparat, s katerim so nam grozili in ki razširja vse mogoče laži in neresnice. Vendar ta resnica bo dosegla slehernega človeka, ki ljubi resnico, ki želi spoznati resnično stanje pri nas, takih pa je velika večina na svetu. Če to ne bi bilo tako, tedaj bi bila perspektiva za uresničenje boljših družbenih odnosov na svetu zelo mračna.

Propaganda radijskih postaj v državah ljudske demokracije proti naši državi se lahko primerja samo s propagando reakcionarnih in fašističnih radijskih postaj v dneh najbolj nebrzdane gonje proti Sovjetski zvezi, v prvih letih po zmagi Velike oktobrske revolucije in v času Hitlerjeve agresije. Razlika je samo v tem, da je imela Sovjetska zveza proti sebi le propagando mednarodne reakcije, proti nam pa je sedaj propaganda

mednarodne reakcije in propaganda držav ljudske demokracije in moskovska radijska postaja. Kaj to pomeni? To pomeni, da izvajajo proti nam breznačelno gonjo v državah, s katerimi imamo pismene pogodbe o prijateljstvu in kulturnem sodelovanju, ki so postale s takšno gonjo brez vsake veljave. Kajti, kakšno kulturno sodelovanje je to, ko skušajo z vsemi propagandnimi sredstvi razbiti prijateljsko državo? To propagando moramo imenovati s pravim imenom, in sicer, da je to sovražna propaganda — protirevolucionarna propaganda, saj jo vodijo zoper socialistično državo.

To gonjo hočejo sicer prikriti s frazo, da ni naperjena proti našim narodom, temveč zgolj proti voditeljem naše države. To je navadna dvoilična fraza, kajti v tem primeru ne gre samo za propagando, marveč tudi za konkretna sovražna ravnanja z našimi narodi sploh. Oglejmo si samo ravnanje z našimi športniki v Budimpešti, Bratislavi, Pragi itd., nadalje z našimi predstavniki v inozemstvu, n. pr. v Berlinu, Budimpešti, Sofiji, v Albaniji, na Češkoslovaškem itd., preganjanje naših manjšin v Rumuniji in Bolgariji in ravnanje z našimi ljudmi na Madžarskem itd. Lahko bi navedel ne le deset in deset, temveč sto raznih primerov, kako žalijo narode naše države tako imenovani prijatelji naših narodov v državah ljudske demokracije. Vse to izziva velikansko ogorčenje našega ljudstva. V zadnjem času prejemajo uredništva naših časopisov in radijskih postaj nešteto pism, v katerih izražajo posamezni delovni državljani naše države svoje ogorčenje proti ravnanju teh dozdavnih prijateljev naših narodov. Naši ljudje so zaradi takšnih farizejskih izjav samo še bolj ogorčeni, saj je jasno, zakaj dajejo take izjave. Takšne izjave dajejo zato, ker hočejo razbiti enotnost naših narodov, ki je trdnjava proti vsem napadom od zunaj.

Tovariši in tovarišice! Ko je nastalo nesoglasje med VKP(b) in nami, to je takrat, ko smo prejeli znana pisma, v katerih nas nepravilno obdolžujejo, smo mislili, da se bo to nekako poravnalo med nami in VKP(b) in da bo vse to ostalo med nami, kajti bilo nam je tedaj, kakor nam je tudi sedaj do tega, da zaradi tega ne bi trpelo napredno gibanje v svetu. Toda ko je bila izdana znana resolucija Informbiroja, zlasti pa, ko so bila natiskana zgoraj omenjena pisma in so jih celo med nami ilegalno širili, smo se prepričali, da bo ta primer imel težke posledice ne le za nas, marveč tudi za celotno napredno gibanje na svetu. V tem mučnem položaju smo se odločili, da ne bomo objavili naših argumentov razen naših odgovorov na pisma, da ne bi še bolj zaostрили odnosov. Dobro se spominjate, da smo zelo previdno obveščali člane naše Partije, šele tedaj, ko je VKP(b) vso to stvar javno objavila. Ves ta čas je bilo naše stališče — čim manj govoriti in pisati o tem. Toda naši kritiki so napačno razumeli naš molk ter čedalje bolj žolčno klevetali nas in našo državo sploh. Prizadevali smo si, da bi na to nenačelno gonjo odgovarjali čim bolj mirno in načelno. Tako bomo delali tudi v prihodnje. Danes pa ima vsa stvar tak značaj in takšen obseg, da smo prisiljeni najodločnejše razkrinkavati vse te klevete in laži, od koder koli bi prišle.

Tudi poslej bomo gledali na to, kaj je v korist in kaj ni v korist mednarodnemu naprednemu gibanju. Toda mi moramo pobijati laži in odkrivati resnico, kajti to ni samo v korist naše države, ampak v korist internacionalizma vobče, v korist socialistične morale.

Ko so naši kritiki videli, da so se zaleteli, ko so začeli kratiti zasluge naše države v veliki Osvobodilni vojni, tedaj so začeli pisati in govoriti, da se je naše ljudstvo sicer junaško borilo, toda samo — brez vodstva. To se vidi tako, kakor da se naši ljudje radi bijejo in da so komaj dočakali priložnost, da to svojo gorečo željo izpolnijo na bojnih poljanah, in da zato ni treba nikakršne organizacije, nikakršnega vodstva ali kakšne modrosti in sposobnosti. Večje neumnosti, kakor je ta, že dolgo nismo slišali.

Nihče naj ne misli, da smo sploh kdaj pomislili, a kaj še želeli boriti se zaradi nekega svojega opravičila, kajti mi se nimamo za kaj opravičevati. Če bi danes hoteli objektivno preceniti, na čigavi strani je več nemarksističnih, nacionalističnih, neinternacionalističnih in raznih drugih napak ter napadov, tedaj vsekakor ne bi bili krivci mi, ampak naši kritiki, na katere se lahko nanaša s polno pravico vse tisto, kar nam pripisujejo v resoluciji Informbiroja.

Tovariši in tovarišice! Nekateri ljudje v naši državi in izven naše države imajo vso to stvar za zelo tragično. Imajo jo za tako tragično, da govore, kako bi morali žrtvovati ne samo sebe, ampak tudi državo in pridobitve naše borbe, samo da bi bilo mednarodno napredno gibanje enotno. To je seveda povsem napačno. S tem ne bi niti malo pomagali naprednemu mednarodnemu gibanju, ampak nasprotno — s tem bi sankcionirali neko metodo, ki ni niti marksistična niti internacionalistična. To pa bi v bodoče prineslo velikansko škodo mednarodnemu delavskemu gibanju. Kdo govori danes, da je treba priznati tudi tisto, česar ni? Tako govore razni slabiči, polmarksisti in omahljivci, ki ne vidijo dalje od svojega nosa. Ti ne morejo razumeti, da gre tu za nekaj popolnoma drugega, ne pa za navaden odhod z vodilnih mest, recimo Tita, Rankovića, Djilasa, Kardelja in drugih. Ne vidijo, da ne gre tu za neko priznanje napak, ampak za nekaj popolnoma drugega, to drugo pa nas je obvezovalo, da nismo smeli iti v Bukarešto in da smo pravilno ravnali, ker nismo šli.

To »drugo« je: prvič, vprašanje odnosov med socialističnimi državami na določeni stopnji, o čemer smo že govorili; drugič, vprašanje ekonomskih odnosov; tretjič, vprašanje, na kakšen način in v kakšnem času je mogoče priti do federacije, recimo med nami in Bolgari; četrtič, vprašanje nesporazumov glede oblike naših ekonomskih in drugih odnosov z Albanijo; petič, nepravilen odnos oziroma nepravilno ravnanje z našo državo, ki je dala v vojni velikanske žrtve in zaslužila, da bi z njo bolje ravnali kot z najvestnejšo zaveznico v najtežjih časih za vse zaslužnjene evropske narode — zlasti za narode ZSSR.

To je nekaj vprašanj, ki jih je mogoče združiti v eno splošno vprašanje, to je vprašanje: kako in na kakšen način naj bi urejale in morajo socialistične države urejati na sedanji stopnji svoje odnose, da bi to služilo kot osnovni stimulans za nadaljnji razvoj socializma na svetu, da bi postal socializem kot nova družbena oblika zelo zaželen za vse napredne ljudi na svetu, ne pa samo za delavski razred, ki je nosilec tega novega, pravičnega družbenega reda. Zato je nujno potrebno, da opuste vodilni ljudje socialističnih držav te negativne pojme o medsebojnih odnosih med socialističnimi državami, ki jih uporabljajo v kapitalističnem svetu in jih ne smemo prakticirati pri odnosih med socialističnimi državami, kajti to lahko ne samo ovira, ampak tudi zelo otežkoči

zmagovito pot socializma na svetu. Zlasti je važno, da socialistične države spoštujejo načelo enakopravnosti malih in velikih držav, malih in velikih narodov. To je prav tisto, na kar danes zelo gledajo zatirani narodi vsega sveta, pa ne samo zatirani narodi, ampak tudi vsi mali narodi na splošno. Vsaka kršitev tega marksističnega načela zelo škoduje vsem naprednim silam na svetu, ki se bore proti imperialističnemu zaslužnjevanju kolonialnih narodov, ki se bore proti ogrožanju neodvisnosti malih narodov po različnih imperialističnih silah.

Tovariši in tovarišice! Glejte, to načelo in druga načela marksizma-leninizma mi branimo. Zaradi tega presega naša borba meje naše države. S tem, da branimo naše stališče, branimo koristi naše države, ki gradi socializem, braneč koristi take naše države, ki gradi socializem, pri čemer upoštevamo naše specifične pogoje, pa branimo marksizem-leninizem pred revizionizmom, ki so ga začeli vtihotapljati v vsakodnevno prakso in v nenačelno borbo proti nam voditelji nekaterih komunističnih partij.

Vse te sovražne napade prikrivajo danes s krilatico, da z njimi krepijo mednarodno delavsko gibanje itd. Ne vidijo, da opravljajo s tem neko kontrarevolucionarno delo, ker napadajo majhno socialistično državo, ki je bila in je tudi danes zgled mnogim narodom. Najbolj zanimivo je to, da uporabljajo sedaj naši kritiki veliko stvari sami v svoji državi, namreč to, zaradi česar so nas prej napadali, n. pr. vezane cene v Madžarski in Albaniji, dvojne cene, ki jih sedaj uvaja tudi Češko-slovaška, kolektivizacijo in borbo s kulakom, Ljudsko fronto itd. Da bi pokazali, da nočejo korakati po naši poti, so začeli v nekaterih državah ljudske demokracije razpuščati Ljudsko fronto, vendar jo sedaj vlečejo skozi zadnja vrata spet nazaj v svojo hišo. Nadalje je dal tovariš Dimitrov v svojem govoru na kongresu Komunistične partije Bolgarije baje neke formulacije o značaju oblasti v ljudskih demokracijah, vse to pa je že v naših materialijah pred našim kongresom in med našim kongresom, ki je bil nekaj mesecev pred kongresom KP Bolgarije. Ob kratkem, vse to sem omenil, da bi videli, kakšni kaotični pojmi vladajo v nekaterih komunističnih partijah in kako brez hrbtenice so nekateri voditelji teh partij. Zakaj morajo ti tovariši spreminjati svoje stališče glede različnih vprašanj, zaradi katerih so nas kritizirali. Spreminjati ga morajo zaradi tega, ker zahteva življenje, praksa. Vse to hkrati dokazuje, kako neverjetno nenačelna je njihova kritika proti nam, dokazuje jasno, da ne gre za to, za kar so nas obtoževali in napadali ter nas danes napadajo.

Tovariši in tovarišice! Kakor vidite, vsa ta stvar za nas ni tragična, vendar je škodljiva. Ni dvoma, da je škodljiva za vse napredno gibanje na svetu. Toda ima tudi pozitivne strani, kajti najti je treba srenejši izhod za medsebojne odnose socialističnih držav in odkloniti napačno pot, po kateri so šli. Če odklonimo to pot, in odkloniti jo moramo, potem bo to izredno koristilo mednarodnemu naprednemu gibanju, potem bo rodila naša borba, borba naše Partije deseteren sad. Zato je mogoče in je treba prenesti tudi največje žalitve in težave z zavestjo, da delamo to za zmago pravične in pravilne stvari. V končni posledici ne bo to škodovalo niti Sovjetski zvezi niti državam ljudske demokracije, kajti tisto, kar koristi mednarodnemu naprednemu gibanju, bo mnogo koristilo tudi državam ljudske demokracije in ZSSR.

Naša perspektiva je jasna. Vztrajati moramo na svoji poti in zgraditi socializem v svoji državi in zgradili ga bomo kljub raznim oviram. Ko

Bomo zgradili socializem, bo s tem tudi konec vseh obtožb. Tedaj se bo pokazalo, kaj more Partija, ki ima jasno določene cilje in je enotna, kaj morejo narodi neke države, četudi so majhni, če so enotni in verujejo v Partijo, ki jih vodi. Naša Partija pa bo privedla naše narode v boljše življenje, v socializem — o tem bodimo globoko prepričani.

Tovariši in tovarišice! Končal bi s tem, da vas pozivam k še večjemu prizadevanju pri vsakodnevnem delu za uresničenje našega petletnega plana, da se še bolj zavzamemo za uresničenje socializma v naši državi. Varujmo, tovariši in tovarišice, enotnost naše Partije kot zenico svojega očesa. Pregarjajmo iz njenih vrst vse tuje in omahljive elemente in sprejemajmo vanjo nove najboljše delovne ljudi iz naših tovarn, naših rudnikov, naših vasi, Armade in vseh tistih ustanov ter mest, kjer naši ljudje z delom dokazujejo zvestobo do Partije in socializma. V naši Partiji, ki se je prekalila v dolgoletni borbi, bo še nadalje ostala najtrdnjša enotnost in monolitnost, kajti to je bilo poroštvo vseh naših zmag v preteklosti in to je poroštvo vseh naših zmag v bodočnosti.

Naj živi II. kongres KP Srbije!

Naj živi naša slavna Komunistična partija Jugoslavije!

Naj živi in večno cvete naša slavna domovina — socialistična Jugoslavija!

(»Borba«, 22. januarja 1949)

GOVOR TOV. MOŠE PIJADE NA II. KONGRESU KOMUNISTIČNE PARTIJE SRBIJE

Tovariši in tovarišice delegati!

Ne želim vas dolgo zadrževati in zato bom opozoril le na nekaj vprašanj, ki so v zvezi z usodo tako imenovane resolucije Informbiroja, nekaterih komunističnih partij o dozdevnem »stanju« v Komunistični partiji Jugoslavije.

Čez 10 dni bo resolucija stara že celih sedem mesecev. Ako upoštevamo njeno lastno notranjo vrednost, tedaj je le-ta še predolgo živela, se izživela in preživela. Vendar če gre za to, da njeni tvorci in njeni podporniki spoznajo in priznajo svojo napako — a v tem primeru lahko rečemo tudi svoj greh — tedaj bo treba počakati še nekaj časa.

Nekoč je Lenin rekel: »So književni pojavi, katerih ves pomen je v njihovem herostratskem značaju.« Herostrat je bil mož, ki je zato, da bi si dobil nešmrtno slavo, zažgal svetišče v Efezu, ki je bilo eno izmed sedmih svetovnih čudes antičnega sveta. V zgodovini mednarodnega delavskega gibanja, ne moremo najti nobenega literarnega pojava, ki bi bolj kakor ta resolucija zaslužil, da se zanjo uporabijo te Leninove besede. Tej resoluciji se v resnici ni posrečilo, da bi zažgala svetišča socializma v Jugoslaviji, vendar ji je herostratska slava popolnoma zagotovljena.

Moramo reči, da je bilo med člani naše Partije — mislim na vso KPJ — mnogo takih, ki so prvotno gojili iluzijo, da se bodo »sporna« vprašanja med našo Partijo in Boljševiško partijo z drugimi Kompartijami in Informbirojem rešila v mnogo krajšem času, kakor ga je, vidite, od takrat že preteklo, in ko je do kake rešitve še zelo daleč. Iluzija teh mnogih naših partijcev o hitri rešitvi spora je bila popolnoma naravna in razumljiva. Predvsem je bila pri jugoslovanskih komunistih izraz njihove razumljive, upravičene in pozitivne želje, da se spor čimprej poravna. Toda kakor vsaka iluzija pa se je tudi ta, ko je zadela na resničnost, pokazala kot to, kar je bila: kot iluzija. Temeljila je na nepoznavanju same vsebine spora, ki je nastopil s tako ostrino in tako nepričakovano za množico našega partijskega članstva in za ves svet. Ker niso poznali jedra spora, jih je lahko prevarala misel, da zadostuje za hitro rešitev dobra volja na obeh straneh. To njihovo mnenje je bilo pošteno, vendar je bilo naivno, kajti temeljilo je na starem zakorenjenem pojmovanju poštenih odnosov med komunističnimi partijami. Toda njim so ravnanja, ki so sledila resoluciji, pokazala, da je pri naših »kritiki« tako pojmovanje, kakor se zdi, v precejšnji meri zastarelo.

Iluzija o hitri in lahki rešitvi je bila tudi na drugi strani. Tam je bila neupravičena in zelo naivna (čeprav je bila zlobna), ker je teme-

ljila na nepoznavanju naše Partije in naše države in na naivnem idealističnem zaupanju v silo avtoritete Boljševiške partije in njenih voditeljev v naši državi. To zaupanje pa je bilo naivno in idealistično zavoljo tega, ker je temeljilo na pojmovanju, da je ta avtoriteta padla z neba, da se je sama od sebe rodila ter da ima neko mistično absolutno moč, ne pa da je v naši državi rezultat tridesetletnega nenehnega in vztrajnega dela naše Partije. Avtoriteta Boljševiške partije v naši državi se ne dá ločiti od avtoritete naše Partije. Z drugimi besedami, rečeno, ta avtoriteta ni nastala niti ni mogla nastati neposredno s samo Oktobrsko revolucijo in samo graditvijo socializma v Sovjetski zvezi, marveč jo je morala prenesti posebna transmisija. Ta transmisija pa je lahko bila samo naša Partija. Nastala ni niti zgolj zaradi tridesetletne propagande naše Partije, ki je med delovnimi množicami popularizirala Oktobrsko revolucijo in zgraditev socializma v Sovjetski zvezi ter je med delovnimi množicami razvila tako ljubezen do Sovjetske zveze, kakršno najdemo lahko samo še v Sovjetski zvezi, ampak je ta avtoriteta v prvi vrsti nastala, se utrdila in dosegla tako visoko stopnjo z lastnimi dejanji naše Partije. To je s tem, da je naša Partija s svojimi dejanji, s svojo borbo in žrtvami, z zmago v Osvobodilni vojni, ki jo je vodila, z zmago socialistične revolucije, ki ji je načelovala, pokazala našim delovnim ljudem in našim narodom Oktobrsko revolucijo, dokazala na svoji zemlji, da je način, po katerem gradijo socializem v Sovjetski zvezi, pravilen, s tem, da je, trdno gradeč na temeljih marksizma-leninizma, v svoji državi, v njenih specifičnih pogojih, na svoj način uresničila tisto, kar so ruski boljševiki uresničili 1917. leta. Potemtakem ni pri nas avtoriteta Boljševiške partije in njenih voditeljev samo beseda, ni propaganda, ni mistika, najmanj pa plod nekih starih nacionalnih in slovanskih tradicij, prirojenih našim narodom, kakor se danes nekateri naši »kritiki«² smešno trudijo, da bi to avtoriteto razložili. To so stvari preteklosti, naša Partija pa je učila naše narode, da ljubijo Sovjetsko zvezo zaradi Oktobra, zaradi socializma, da jo ljubijo kot deželo socializma in kot središče osvobodilne proletarske revolucije. Zato ta avtoriteta pri nas ni beseda in propaganda, marveč dejanje, je vsa zgodovina naše Partije, je vsa naša Osvobodilna vojna in naša ljudska revolucija in naša graditev socializma. Od njih se ta avtoriteta ne dá ločiti, da niti ne govorimo o tem, da se jim kaže kot nekaj nasprotnega. Tisti, ki so tej avtoriteti pripisovali mistično silo, misleč, da sama zadostuje, da se razbije enotnost naše Partije in naših delovnih ljudi, da se Partija loči od svojega vodstva in ljudstvo od svoje vlade in temu podobno, so morali doživeti popoln poraz, zaslužen poraz za vsakega, ki bi skušal to avtoriteto spremeniti v fetiš in iti s fetišem proti resničnosti.

Vse, kar smo v naši državi govorili, pisali in napravili v prvih sedmih mesecih, od kar nas brezobzirno preganjajo tisti, od katerih smo po pravici lahko pričakovali samo prijateljstvo in podporo, dokazuje, da smo — čeprav smo pri tem skoraj spravili v nevarnost našo pravično stvar samo — storili vse, kar je bilo v naši moči, da bi izšla iz tega spopada avtoriteta Boljševiške partije čim manj okrnjena. Toda to ne zavisi samo od nas. Čas je, da o tem premislijo tudi tisti, ki so za vzdrževanje in nadaljnje razvijanje te avtoritete najbolj odgovorni. Vendar naj vedo, da oni niso sami zanjo odgovorni in da lahko iz nje napravijo,

kar hočejo, kajti ta avtoriteta je postala mednarodni kapital, in odgovornost za njeno spodkopavanje ni nacionalna, ampak internacionalna.

Zaradi tega ne bi smeli dovoliti budimpeštanski radijski postaji, da kar naprej ponavlja, kako je prišla resolucija Informbiroja na Stalinovo pobudo in da se v njej zreali njegova modrost. V Jugoslaviji ima taka propaganda samo nasprotni učinek, ker tu ne more nihče najti kake modrosti v tej resoluciji, najmanj pa Stalinove. Povemo jim lahko samo eno: varujte boljše to avtoriteto, kajti vsem nam je potrebna in dragocena.

Da bi našli samo naslove vseh slabih ravnanj, ki jih je naša država doživela od držav ljudske demokracije in socializma, bi rabili mnogo in mnogo ur. Zato se bom tukaj omejil samo na krajšo splošno bilanco sedemmesečne gonje.

Vendar bi bilo popolnoma napačno, če bi menili, da je sedemmesečna bilanca delovanja resolucije Informbiroja samo negativna, da je popisana samo stran izgub, ne pa tudi stran dobičkov. Nasprotno, na strani dobička so že pomembne postavke v naš prid.

Čas je činitelj, ki opravlja pri tem svoje. Ne v tem smislu, da bi bili klevetniki siti klevetanja. Nasprotno, klevete naraščajo tako po svoji količini kakor po svoji ostudnosti. In vendar ni mogoče večno samo klevetati. Delavske in partijske množice, ki jih vodijo Partije, katerih vodstva nas zasipavajo s klevetniškimi obtožbami, zahtevajo pojasnila, hočejo razumeti, zakaj gre v tem spopadu. Vidiijo, da več mesecev trajajoča neobzdrana gonja ne prinaša obljubljenih uspehov, vidiijo samo ponavljanje obtožb; ne vidiijo pa nobenega dokazovanja, vidiijo, da je ostala enotnost KPJ neomajna in da je bila pripovedka o »zdravih elementih«, ki bodo privedli v naši Partiji do zmage Informbiroja, samo pripovedka o peščici izdajalcev in dezertarjev, da vsa Partija in vse delovne množice naše države neomajno in zvesteje kot kdaj koli stoje ob svojem tako napadanem vodstvu. Zato hočejo množice partijcev in delovnega ljudstva v državah ljudske demokracije namesto samih zasramovanj zvedeti nekaj načelnega o »spornih vprašanjih«. Nobena Komunistična partija na svetu se ne bo mogla izogniti polaganju računa svojemu članstvu in svojemu delavskemu razredu o jedru »spora« s Komunistično partijo Jugoslavije, o važnih vprašanjih načelne narave, ki so bila v tako breznačelni in frakcionaški obliki postavljena na dnevni red mednarodnega delavskega gibanja in katera tudi ne glede na ves spopad zahtevajo svojo rešitev.

Principielni klobčič se začenja odvijati. Potem ko so nas vse partije iz Informbiroja grajale, da nismo imeli partijskega kongresa takoj po vojni, pa so začele sedaj, po našem kongresu, tudi oni sklicavati svoje kongrese. Na kongresih pa je treba nekaj povedati o načelnih vprašanjih, o sodobnih problemih. Poleg tega čedalje bolj obvezuje k temu naše »kritike« dejstvo, da smo v vsej tej dobi čvrsto vztrajali na terenu načelne borbe in da smo pokazali, da nas ne morejo niti najodvratnejša klevetanja premakniti s tega terena na njihov teren breznačelnega hujskanja.

Ne bom se dotaknil kongresa KP Albanije, katere sedanji voditelji so menili, da je edina njihova obveznost ta, da psovko proti Jugoslaviji sprejmejo za edino vodilno načelo albanske politike. V tej zvezi se bom dotaknil samo nekaterih rezultatov V. kongresa bolgarske Komunistične partije in kongresa združenja delavskih partij v Poljski. Pogledali bomo,

kako sta na teh kongresih postavljeni vprašanji značaja ljudske demokracije in vprašanje zgraditve socializma.

Poglejmo sedaj bilanco sedemmesečne gonje:

Prič: resolucija Informbiroja je prinesla v odnose med komunističnimi partijami (in prenesla tudi na sindikate in na vse druge organizacije, vse do športnih) laž, klevete in surove žalitve, obtoževanje in obsojanje brez dokaza, pretvarjanje dejstev, izsiljevanje, ton in besedišče, kakršnega smo doslej poznali samo iz antikomunističnih kuhinj. Vsa sredstva propagande in vse dolžine radijskih valov so postavili v službo brezobzirnega blatenja največjih svetinj naših narodov in naše Partije. Zavestno izmišljena laž je postala najvažnejše orožje, kleveta je zamenjala diskusijo. Kupujejo in nabirajo ljudi ter jih gonijo proti svoji domovini. Delajo nova gnezda izseljenih oseb in izdajalcev in dezertarjev. Heroje blatijo, dezertarje in izdajalce pa povečujejo. Partijce spodbujajo, naj izdajo zastavo svoje Partije, poteptajo prisego, ki so jo dali kot pripadniki Armade, in izdajo svojo socialistično domovino. Tisk in radio socialističnih držav sta vira, iz katerih najreakcionarnejši tisk zajemata »gradivo« za klevetanje neke socialistične države. Vse to delajo brez kakršnega koli obzira na strašne posledice za partijsko in proletarsko moralo v državah, kjer se to dela, moralo, ki je bila največje bogastvo in odlika komunističnih partij in na kateri je temeljilo zaupanje milijonskih množic delovnih ljudi. Tepta se veliko načelo, ki ga je Lenin izrazil z besedami: *»Marksizem mora v premise svoje politike postavljati samo zanesljivo in neizpodbitno dokazana dejstva.«*

Drugič: resolucija Informbiroja je ponaredila najočitnejša zgodovinska dejstva. Osvobodilno vojno jugoslovanskih narodov opisuje kot dejanje naključja, spontanosti, ji odrekajo element organiziranosti in zavestnega vodstva. Vse, kar so jugoslovanski narodi ustvarili^o že sredi vojne z ljudsko revolucijo in s krvavimi žrtvami, prikazujejo kot nekakšno povojno darilo od zunaj. V nasprotju z dejstvi in v popolnem nasprotju s teorijo marksizma zanikajo organizacijsko in vodilno vlogo naše Partije v Osvobodilni vojni, ki jo reducirajo na junaška dejanja neorganizirane trupe patriotov, črtajo vlogo naših voditeljev ali pa jo pripisujejo izdajalcem in dezertarjem, ki niso v naši borbi nič pomenili.

Tretjič: v odnose med komunističnimi partijami in socialističnimi državami so zanesli hinavstvo in neiskrenost. Breznačelna gonja hudo škoduje razvijanju marksistično-leninistične teoretične misli, ki jo dušijo povrh še s prazno citatologijo. Bogastvo, ki sta ga prinesla Lenin in Stalin v zakladnico marksistične teorije, uporabljajo kot mrtvo dogmo, šablon-sko in prazno, od življenja odtrgan citat, ustvarjajoč s tem vtis, da je marksistična miselnost nesposobna za nadaljnji razvoj.

Četrtrič: vse 19. stoletje in prav do minule vojne so balkanski narodi po svojih najboljših sinovih iz globin ljudskih slojev težili za tem, da se uresničijo pogoji, v katerih bi zginili njihovi medsebojni prepiri in trenja, v katerih bi se zavestno organizirali kot bratska družina. Mlade socialistične stranke Balkana so si zastavljale pred svetovno vojno za svoj cilj balkansko federativno socialistično republiko. Lenin je toplo pozdravljajal te težnje mladega balkanskega revolucionarnega proletariata. Balkanske komunistične partije so bile med prvo in drugo svetovno vojno povezane v Balkanski komunistični federaciji ter so težile za tem, da bi tako federacijo uresničile tudi v svojih državah.

Na koncu druge svetovne vojne so imeli končno balkanski narodi vse pogoje za uresničenje svojih teženj po bratskem zblízanju, pa tudi združenju. Osnovna notranja sila na Balkanu, ki je ustvarila te pogoje, je bila naša ljudska revolucija. Odnosi med balkanskimi narodi so postali tako iskreni ter so se začeli tudi brez formalne federacije tako razvijati, da je ustanovitev federacije bila videti samo še formalno dejanje, ker so dejanski odnosi presegali nekdanja najbolj državna pričakovanja.

Sedaj to največjo pridobitev balkanskih narodov, ki je veljala toliko žrtev, izpodkopavajo, neusmiljeno razbijajo, in to danes, ko imajo v teh državah oblast komunistične partije! Baje v imenu enotnosti demokratičnih sil razbijajo bratstvo in enotnost balkanskih narodov. S tem so napravili svetovni reakciji veliko veselje, nam pa očitajo, da smo mi razbili to enotnost. Sedaj se o balkanski federaciji niti ne govori niti se ne sme govoriti.

Petič: nekoč je bilo frakcionaštvo notranji pojav v komunističnih partijah, kjer je nastajalo pod vplivom razrednega sovražnika. Danes je frakcionaštvo prestopilo nacionalne meje posameznih partij, in več partijskih vodstev nastopa kot organizirana frakcija nasproti Komunistični partiji, ki je v revoluciji osvojila oblast in gradi socializem v svoji državi. V internacionalne odnose komunističnih partij vnašajo breznačelne frakcijske metode, odstranjujejo medsebojno zaupanje. Ni jim mar, kako usodne rezultate utegne to imeti za mednarodno delavsko gibanje.

Šestič: pod lažno firmo medpartijske ideološke borbe za čistost načel marksizma-leninizma, borbe, v katero danes nihče na svetu več ne verjame, vodijo borbo proti življenjskim interesom narodov Jugoslavije, proti njihovi socialistični državi in njeni socialistični graditvi. Pogodbenih obveznosti do Jugoslavije ne izpolnjujejo ali te obveznosti odkrito teptajo, celo odkrito proglašajo za papir. Z vsemi sredstvi se trudijo, da bi Jugoslavijo odrinili od demokratične fronte, hkrati pa jo lažno obtožujejo, da je ona izdala to fronto. Breznačelnost kraljuje tudi tukaj. Kadar Poljska, Češkoslovaška in drugi trgujejo s kapitalističnimi državami, sprejemajo od njih kredite in posojila, jim plačujejo nacionalizirano premoženje ali od njih sprejemajo svoje deblokirano premoženje — tedaj je to naravno in pošteno, kadar pa dela to Jugoslavija, tedaj kažejo na to kot dokaz, da je prestopila v imperialistični tabor.

Sedmič: petletni plan Jugoslavije proglašajo za megalomanski in pustolovski, nerealni, neuresničljiv. In to pripovedujejo brez kakršnega koli ozira na dejstva, na vse tisto, kar je bilo po tem planu v dveh letih že uresničeno in zgrajeno. Sedaj, ko sta za nami že dve leti izvršene petletke, prehajajo tudi druge ljudske demokracije na petletne plane, kar je povsem naravno, kajti ljudska demokracija, ki ne bi zgradila socializma, ne bi bila ljudska demokracija. Mi verujemo v njihov bodoči uspeh ter se bomo veselili vsakega njihovega uspeha. Mislím, da lahko pozovemo vse ljudske demokracije na socialistično tekmovanje v graditvi socializma, pa četudi ob neenakih pogojih. In to, da smo lahko za celi dve leti prej od njih začeli z našim petletnim planom, je posledica zgodovinskih pogojev — in tistega razvoja, ki smo ga naredili že med vojno. Želimo jim, da bi nas dohiteli in prehiteli, mi pa bomo napeli vse sile, da ne bomo dali iz rok prehodne zastavice.

Osmič: obtoževali so, nas nacionalizma in antisovjetizma z lažnivo tožbo, da hočemo graditi socializem brez pomoči Sovjetske zveze in drugih

ljudskih demokracij, in trdili so, da brez te pomoči sploh ni mogoče graditi socializma nikjer na svetu. To je bila prazna trditev, kajti mi nismo nikdar mislili delati brez bratskega sodelovanja in ničesar nismo napravili, kar bi utegnilo podpreti tako trditev. Druga je stvar, katere pa se sedaj ne bom dotaknil, koliko je ta trditev teoretično pravilna. Sedaj se bom ustavil samo pri trgovinski praksi.

Trditev, da hočemo graditi socializem brez sodelovanja s Sovjetsko zvezo in ljudskimi demokracijami, je demantiral naš V. kongres jasno in odločno. Mi smo to sodelovanje, in sicer čim tesnejše in plansko sodelovanje tako hoteli kakor tudi zahtevali in nudili. Pri tem nismo zahtevali nobenih daril. Čeprav smo vse plačevali po cenah, ki so veljale na svetovnem trgu, smo bili hvaležni tudi za tako pomoč, ker je pomoč prav v sodelovanju. Toda oni mnogih pogodbenih obveznosti niso izpolnili, medtem ko smo mi svoje obveznosti izpolnjevali. V svojem referatu o programu sem na V. kongresu glede trditve, da hočemo graditi socializem brez tega sodelovanja, dejal: »V luči svoje lastne neresničnosti lahko pomeni ta trditev samo eno: če ne bomo mi z vami gospodarsko sodelovali, če vas mi ne bi hoteli gospodarsko podpirati, če vam nočemo prodajati tistega, kar želite kupovati od nas — vi ne boste mogli zgraditi socializma!« Danes je dokazano, da se je ta misel skrivala za tisto trditvijo. Danes to lahko rečemo takole: »Ako vam bomo delali različne ovire, ako vam odrečemo pomoč, ne boste mogli zgraditi socializma.« Da, danes je to dokazano, toda trditev, da ne sodelujejo z nami zaradi nekega našega sovražstva, je ostala in bo ostala za vedno popolnoma nedokazana in bi jo morali preklicati, ker se ne dá dokazati. Vendar imamo tudi danes jasen odgovor na to kratenje pomoči, in ta odgovor je dal uspešen zaključek drugega leta plana, izvršenega kljub tem motnjam in kljub temu, da so le-te prišle nenadoma.

Devetič: obtoževali so nas, da silno precenjujemo notranje nacionalne sile in možnosti naše države za graditev socializma in da smo protisovjetski ljudje, ker mislimo, da imamo nekakšno »svojo pot« v socializmu. Sedaj pa govorijo o »bolgarski poti v socializem« in o »poljski poti v socializem«, medtem ko mi o kakšni »jugoslovanski poti v socializem« nismo govorili nikoli. Danes ploskajo Dimitrovu, ko pravi: »V svoji gospodarski graditvi po socialistični poti se zanaša naše ljudstvo predvsem na svoje lastne sile in na vire svoje države,« medtem ko so takšno naše stališče razglasili za pustolovščino in protisovjetizem. Res je, da Dimitrov takoj za tem dodaja še: »Toda naše ljudstvo je srečno, da sme računati tudi na izdatno bratsko pomoč velike države socializma — Sovjetske zveze in na tesno plansko sodelovanje z drugimi državami ljudske demokracije.« V čem pa je torej razlika? Samo v sreči. Bolgarski tovariši imajo srečo, da jim prijatelji pomagajo, mi pa te sreče nimamo. Tako so torej sreča, kismet, usoda postale važen faktor pri graditvi socializma. Pa kaj moreš, če nimaš sreče.

Drugo vprašanje pa je, s čim si je Bolgarija zaslužila to srečo, mi pa si je nismo zaslužili. Toda sreča je sreča, med narodi pa so tudi neke obveznosti. So obveznosti novih socialističnih držav do prve dežele socializma, pa tudi obveznosti prve dežele socializma do novih. O tem sta veliko pisala Lenin in Stalin. Kako je naša Partija in kako so naši narodi pod vodstvom tovariša Tita izpolnili tudi svoje obveznosti do

prve dežele socializma, dobro veste, ker ste bili aktivni borci pri izpolnjevanju te obveznosti.

Ko smo v težavah četrte ofenzive prosili za pomoč v orožju, obleki, obutvi, zdravilih, smo dobili brzojavko z datumom 11. januarja 1943, v kateri je pisalo:

»Ne smete niti za trenutek podvomiti, da bi vam, če bi bila le najmanjša možnost, da vam materialno pomagamo, tega ne bili že davno storili.

Sovjetsko ljudstvo je skupno z vsemi voditelji popolnoma in v celoti na vaši strani in ga navdajajo občudovanje in globoke bratske simpatije do Narodnoosvobodilne vojske.

Z Josipom Visarionovičem smo osebno proučevali pot in načine, kako bi vam pomagali. Žal se nam do sedaj ni posrečilo, da bi ugodno rešili to nalogo zaradi nepremostljivih tehničnih ovir... Kakor hitro pa najdemo možnost, bomo storili vse, in o tem nikar ne dvomite.

Prosim vas, da pravilno razumete sedanji položaj in to pojasnite tovarišem borcem. Nikar se ne žalostite, temveč napnite vse svoje sile, da bi vzdržali tudi sedanje izredno hude preizkušnje. *Veliko je vaše delo, ki ga naša sovjetska država in svobodoljubni narodi ne bodo nikoli pozabili.*

Mi smo to prav dobro razumeli. Vzdržali smo tudi 4., 5., 6. in 7. ofenzivo, toda tedaj nismo mislili, da bo nekega dne graditev socializma v naši državi stvar sreče. Če pa že sreče nimamo, napnimo vse sile po nasvetu Georgija Dimitrova, ki gornjo brzojavko prav tako dobro pozna iz časov, ko je bila napisana, ter se oprimo na lastne sile in lastne vire, sreča pa pride, kadar bomo zmagali. Kar pa se tiče same sreče, pravi modrost našega ljudstva takole:

»Ko pa treba bilo se je bojevati,
kod si hodil Marko kraljevič — junak?
Ko pa prišel plena čas delitve,
od kod neznani si junak?«

Uporabiti pa moremo tudi Heinejeve verzice:

»Tisti prijatelji, ki sem jih rad imel in ljubil,
so mi največ hudega prizadejali.«

Desetič: odklanjajo tudi naše pojmovanje ljudske demokracije. Posebno sovjetski pisatelji teoretičnih člankov po listih in časopisih ne vidijo nobene zveze med ljudsko demokracijo, diktaturo proletariata in socializmom. V pravni učni knjigi za sovjetske višje šole iz začetka 1948. leta so države ljudske demokracije potisnili celo med izkoriščevalske države. Sedaj pa Georgi Dimitrov in Boleslav Bierut prepisujeta našo teorijo o ljudski demokraciji kot o posebni obliki diktature proletariata, »Pravda« pa to tiska brez ugovora, medtem ko pisatelji člankov po časopisih še vedno niso opustili stare šablone. Seveda najdemo pri njih še marsikaj drugega, posebno pri Bierutu, ki sleherno poljsko

specifičnost posploši v teorijo ljudske demokracije na sploh. Tako n. pr. pravi: »Ljudska demokracija se ni pojavila kot rezultat oborožene vstaje... temveč kot posledica zmage Sovjetske zveze nad oboroženimi silami nemškega fašizma.« Za Poljsko itd. je to popolnoma pravilno; toda nikar ne posplošujte, ker boste sicer podobni lisici, ki ji je past odtrgala rep, nato pa je prepričevala vse ostale lisice, da si ga morajo tudi one odrezati.

Enajstič: hudo so nas napadali tudi, da smo domišljavi. To pa je imelo svoje razloge: treba je bilo zmanjšati ali tudi uničiti slavo naše borbe in ugled naših voditeljev, verjetno tudi to v prid socializma. Sedaj pa poslušajte: O tem, kar je Dimitrov povedal o ljudski demokraciji, je pisal sofijski »Trud« tole:

»Ljudska demokracija je bila prvikrat tako jasno definirana kot temelj socializma in kot vršilec funkcije diktature proletariata. To je tisto najnovejše... S tem, da je določil značaj, vlogo in pespektive ljudske demokracije, je tovariš Dimitrov napravil uslugo teoretičnemu razlaganju in poglobljanju problemov novih demokracij v mednarodnem obsegu. Tuje delegacije, ki so se udeležile kongresa, so jasno izjavile, da so se nekaj naučile in da se imajo kaj naučiti iz zgodovinskega referata našega voditelja in učitelja.«

Ali Vasil Kolarov na kongresu:

»Ljudska republika Bolgarija je danes pred Anglijo, Francijo in ZDA (vzkliki: »Bravo« in burno ter dolgotrajno ploskanje), toda pri nas v naši ljudski republiki imamo nekaj novega, kar je dragoceno tudi za druge komunistične partije..., ker bodo očitno tudi one šle po isti poti... Mi smo ponosni na to, da smo med prvimi, ki smo sledili zgledu Sovjetske zveze in z njeno pomočjo pričeli reševati zgodovinsko nalogo bolgarskega proletariata — strmoglavit kapitalizem in graditi socializem.«

Vsem tem iznajditeljem novih teorij priporočam, naj preberejo program naše Partije in referate na našem kongresu, hkrati pa naj preberejo tudi tisto, kar so sami pisali in govorili še pred nekaj meseci, ali še nekaj prej. Tako je Georgi Dimitrov v septembru 1946. leta dejal v govoru pred tujimi sindikalnimi delegacijami in novinarji:

»Z velikim zadoščenjem sprejemamo izjavo tovariša Zilliacusa, da stopa delavski razred, angleški delavski razred v laburistični stranki v socializem in da si prizadeva, da bi na miren način uresničil socializem. Hotel bi samo reči našemu angleškemu prijatelju, da smo tudi mi mnenja, da bo v Bolgariji popolnoma mogoče z delom in potrebnimi pripravami, ki so za to nujne, nekoč preiti v socializem brez diktature proletariata na temelju demokracije in parlamentarnega režima.«

Pa navedimo nekaj še iz 1941. leta, toda samo iz naše Partije, ker podobnega gradiva iz drugih partij iz tega časa še ne poznamo. V pismu CK KPJ od 10. novembra 1941, ki sta ga tovariš Tito in tovariš Kardelj

podpisala in poslala pokrajinskemu komiteju KPJ za Črno goro, Boko in Sandžak, je rečeno v 8. točki:

»Osnovna naloga Partije na osvobojenem ozemlju je hitra graditev oblasti, in sicer od spodaj navzgor. Vi ste prvič, v juliju, stopili na napačno pot, delali ste pa tudi smešne napake. Ne podajajte se v formalno demokracijo, temveč skušajte pritegniti h graditvi oblasti čim večje množice. Dovolj je, da po vaseh na zborovanjih in z glasovanjem z dviganjem rok izvolite ljudske odbore kot organe ljudske oblasti, če bodo ta zborovanja prej politično pripravljena in če bodo množice vedele, da gre za njihovo oblast... Kadar se bo osvobojeno ozemlje razširilo, volite tudi okrajne ljudske odbore itd. Če bi hitro zmagali, nikar ne proglašujte kakršne koli republike ali ustave, ker smo še vedno vezani na priznanje Jugoslavije itd. Ustanovite samo črnogorsko ljudsko oblast, vse drugo pa pride pozneje.«

V pismu 22. decembra istega 1941. leta, ki je bilo poslano istemu forumu in ga je podpisal tovariš Tito, zopet grajajo nepravilno stališče glede vprašanja ljudskih odborov. Med drugim je rečeno:

»Tovariši, vi sploh niste razumeli, da so narodnoosvobodilni odbori osnovne organizacijske oblike, po katerih se dvigajo množice v ljudsko vstajo, po kateri deluje politično vodstvo Partije v tem upor in po kateri ljudske množice ustanavljajo svojo demokratično revolucionarno oblast pod vodstvom Partije.«

Tako smo pri nas mislili in delali že 1941. leta, zato pa, naj se naši »kritiki« iz ljudskih demokracij ne čudijo, da smo jih že toliko prehiteli v teoriji in praksi.

Mislim, da bo celo tudi Boleslav Bierut lahko iz tega sklepal, da obstaja država, kjer je ljudska demokracija nastala iz oborožene vstaje, in ne bo več zahteval, naj si tudi naše lisice porežejo repe.

Dvanajstič: veliko nam govoričijo o našem nacionalizmu, pri čemer nam svetohlinsko priznavajo internacionalistične tradicije v preteklosti naše Partije in postavljajo nasproti našemu domnevemu nacionalizmu neki edino priznani internacionalizem novega tipa.

Ta hrup škoduje največ internacionalizmu samemu.

Kdo na svetu more verjeti, da je internacionalizem vzrok, da socialistične države ovirajo neko socialistično državo pri graditvi socializma? Mar ne bi bolje dokazale svoj internacionalizem s tem, da bi nas podprle celo tedaj, če bi mi zares napačno ravnali, pomagale s tem, da bi nas iztrgale iz krempljev imperialistov, če bi bilo res, da lezemo v te kremplje? Kdo bo verjel, da zaradi internacionalizma prikrivajo svojemu delavskemu razredu in svojim narodom naše uspehe v graditvi socializma, da klevetniško zavijajo resnico in trobijo svojemu delavskemu razredu izmišljotine zoper socialistično državo? Kdo bo še dolgo verjel, da zaradi internacionalizma nasilno pehajo od sebe socialistično državo, ki tako pošteno vztraja na svoji tako izpostavljeni poziciji proti imperializmu?

Na hinavsko govorjenje o naših internacionalističnih tradicijah in o tem, da bodo te v naši Partiji zmagale in »povrnile« našo Partijo v

družbo socialističnih držav, lahko odgovorimo samo to, da je to gola hinavščina in nova oblika nesmiselnih poizkusov, da bi našo Partijo odtrgali od njenega vodstva.

Res je, KPJ ima bogate internacionalistične tradicije. Ne smemo pa pozabiti najvažnejšega momenta v zgodovini naše Partije, in sicer tega, da je naša Partija postala prava boljševiška Partija šele 1937. leta, torej po zaslugi tistega vodstva, ki mu je bil na čelu tovariš Tito in ki odtlej pa skozi vse slavne dni Osvobodilne vojne, ljudske revolucije, obnove in graditve socializma vodi našo Partijo, in da je to v prvi vrsti zasluga tovariša Tita samega. Tega vodstva in njegovih zaslug ni mogoče z nikakršnimi klevetami izbrisati ne iz zgodovine naše Partije, niti iz zgodovine mednarodnega revolucionarnega delavskega gibanja, v kateri si je pridobilo svoje častno mesto.

Ko pa že govorimo o internacionalističnih tradicijah, pa jih imamo tudi iz najbližje preteklosti, kakor imamo internacionalizem tudi danes v naši vsakodnevni partijski, državni in mednarodni praksi.

Ne bom ponovno navajal tistega članka tovariša Tita iz oktobra 1941, v katerem je označil kot izdajo, ki bi je našim narodom zgodovina nikoli ne oprostila, če bi pustili, da bi samo Rdeča armada prelivala kri za našo svobodo, mi pa bi pasivno čakali, da nam prinese osvoboditev na krožniku. Navedel bom iz bogate zakladnice gradiva o internacionalizmu, v katerem je tovariš Tito vzgajal našo Partijo, samo eno mesto iz proglasa pokrajinskega komiteja naše Partije za Vojvodino iz začetka junija 1941. leta, torej pred Hitlerjevim napadom na ZSSR. Tam piše:

»Trig, Novi Sad, Srbobran, Kula in druga mesta v Bački; Ali-bunar, Pančevo in Vršac v Banatu, Mitrovica in druga mesta v Sremu v svojimi pogorišči in opustošenimi domovi, pa barbarsko preganjanje revnih koloniziranih kmetov in prostovoljcev, surova kraja in ropanje bodo večne priče zverinstva in divjaštva, ki ju uganjajo imperialistični razbojniki po vsej Vojvodini in po vsej Jugoslaviji. Toda... ne smete dopustiti, da bi vas navedeni zločini zavedli v šovinizem, da bi obsojali zasovražene delovne množice Madžarov in Nemcev, ki so sami dovolj razočarani nad svojimi »osvoboditelji« in sami obsojajo storjene zločine. Ne smete zaradi nekaj lumpenproletarcev in propalic med nemškimi in madžarskimi delavci in kmeti, ki so pri omenjenem zločinu neposredno sodelovali, obsojati in sovražiti širokih slojev madžarske in nemške narodnosti, pač pa se morate skupno z njimi boriti proti nemškemu in madžarskemu imperializmu... ne povezuje se z zaslepljenimi šovinisti katerega koli naroda proti drugemu narodu.«

Ali ni mar prestopok zoper internacionalizem, če obtožujejo nacionalizma tisto vodstvo, ki je Partijo vzgajalo za takšno internacionalistično prakso v težkih časih, ko je vse tiralo množice v šovinizem?

Navedel bom še majhen dokaz iz partijskega arhiva.

Dne 13. februarja 1942. leta je dobil tovariš Tito tole brzojavko:

»Bilo bi zaželeno, da bi Vrhovni štab partizanov v imenu jugoslovanskih narodov izdal kratek proglas narodom okupiranih držav, posebno Češkoslovaške in Francije. V tem proglasu bi Vrhovni štab

opozoril na to, kako se bori vaše ljudstvo za svobodo in neodvisnost in pozval te narode, naj ne proizvajajo vojnega materiala ter ne dajejo surovin in hrane krvavemu Hitlerju, naj na vse načine zanašajo nered v njegov vojni stroj, naj razvijejo partizansko gibanje proti okupatorju in z vsemi silami izbojujejo dokončni poraz smrtnega sovražnika vseh evropskih narodov — nemškega fašističnega imperializma. Takšen proglas bi lahko najširje publicirali v tisku in po radiu. Sporočite svoje mnenje.»

Dne 14. februarja smo odgovorili, da sprejmemo ta predlog, 23. februarja pa je tovariš Tito javil:

»Prejeli smo vašo brzojavko z dne 13. februarja 1942. leta. Pozdravljam vaš predlog, da izdamo proglas v imenu našega Vrhovnega štaba partizanske in prostovoljske vojske Jugoslavije. Oddajte ta proglas tudi po radiu in brzojavo v jugoslovanskem ali angleškem jeziku, da ga objavimo v tisku v našem jeziku.»

Hkrati smo poslali besedilo proglasa, ki smo ga tudi ohranili v arhivu. Kmalu nato so nam sporočili, da proglasa ne bodo objavili iz določenih mednarodnih ozirrov. Toda ne glede na to je to vendarle dokaz, kako smo včeraj zaupali v internacionalizem tistih, ki nas danes tako po mili volji obtožujejo nacionalizma.

Čas je že, da pojasnimo, v čem je naš nacionalizem, toda naj tega ne store tako kot v časopisu »Voprosi Filozofii« št. 2/1948, ker tam navedena teorija ni internacionalistična, temveč nacionalistična, ker samo enostransko upošteva dolžnosti proletariata drugih dežel do Sovjetske zveze, ne pa tudi dolžnosti proletariata prve dežele socializma do proletariata drugih držav in do novih socialističnih držav.

Kakor v prej navedenih tako tudi v celi vrsti drugih vprašanj (odnos do vasi, vprašanje kolektivizacije in borbe proti vaškim bogatašem, vprašanje nacionalizacije zemlje itd.), kjer so naši kritiki prisiljeni zavzeti načelno stališče, stopijo na naše stališče, na prav tisto stališče, ki so ga napadali kot nasprotnega marksizmu-leninizmu.

Tako je bilo tudi z vprašanjem Ljudske fronte. Hoteli so ravnati drugače, ne več po našem zgledu, ki so mu do tedaj sledili — pa bi bili kmalu vse pokvarili. Nato so bili vendarle tako pametni, da so stvar rešili na tak način, da so se še bolj potrudili, delati po vzorcu naše Ljudske fronte in sedaj je bolje. Ali, ko albanska vlada razveljavlja kot trockistične nekatere uredbe, ki jih je izdala pod našim vplivom, pa uvaja namesto tega našo politiko vezanih cen in politiko preskrbe in sama zanaša vanjo le nekakšna levičarska pretiravanja, za katera je sama odgovorna.

Torej je v celoti obračun takle: v breznačelni gonji zmerjanj in klevet so si pridobili venec herostratske slave nedvomno naši »kritiki«, toda na načelnem področju — je zmagala naša Partija.

Mnenja sem, tovariši in tovarišice, da lahko rečem takole: čas je že, da preneha ta neupravičena in krivična gonja proti naši Partiji, naši državi in našemu vodstvu, spoznajo naj, da so napravili napako in da jo popravijo.

Jasno je, da ni lahko vzdržati takšnega napada, lahko pa rečemo: samo vojska, ki jo je vodil tovariš Tito, je mogla vzdržati peto ofenzivo in zmagati. Samo Partija, ki jo vodi tovariš Tito, more vzdržati to ofenzivo in zmagati.

Tovariši in tovarišice!

Mi marksisti vemo, koliko je treba pripisovati vlogi osebnosti v zgodovini. Toda če gledamo našo Partijo, našo borbo — včerajšnjo in današnjo — in če pogledamo, kam naperjajo najbolj ostre in najštevilnejše puščice klevetnikov, lahko rečemo tole: tovariš Tito je tvorec naše Partije — takšne, kakršna je danes. On jo je vzgajal in prekalil, da je bila sposobna združiti jugoslovanske narode v narodnoosvobodilni vojni, združiti delavstvo, kmete in ljudsko inteligenco v ljudski revoluciji in jih voditi dan na dan v najtežjih okoliščinah od zmage do zmage; privedel je Jugoslavijo iz vojne kot že zgrajeno državo novega tipa, kot državo, ki je sposobna graditi socializem.

Tovariša Tita ni mogoče ločiti od naše Partije, ločiti pa ga tudi ne moremo od vsega tistega, kar smo dosegli, ločiti ga ne moremo od zgodovine naših narodov. Kdor blati njega, blati vse tisto, kar je svetega v naših narodih, v naši državi, blati vso našo slavno borbo, blati našo zgodovino. Tega ne dovolimo.

Za naš delavski razred, za naše delovne ljudi in naše narode kot celoto je Tito njihova slava, njihova sedanost in njihova bodočnost. Toda Tito ni samo to. Slava, ki jo uživa po vsem svetu in ki jo zamenjajo blatiti, ta slava je popolnoma razumljiva. Tovariši, mi vsi smo vedeli iz borbe in po vojni, kako velik človek je tovariš Tito. Toda danes lahko rečemo: prav ta gonja nam je odprla oči, da razumemo vso veličino Tita.

(»Borba«, 22. januarja 1949)

NOTA VLADE FLRJ VLADI LJUDSKE REPUBLIKE ALBANIJE 10. JANUARJA 1949

Vlada FLRJ je izročila 10. januarja vladi ljudske republike Albanije tole noto:

»V soglasju s prej sklenjenimi pogodbami med obema državama sta vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije in Ljudske republike Albanije sporazumno določili mešano komisijo strokovnjakov obeh držav z nalogo, da preišče možnosti za ureditev vodnega režima in izvedbo melioracijskih in drugih hidrotehničnih del na področju skadrskega bazena ter predlaga rešitev, ki bi v največji meri zadovoljila koristi obeh držav.

Ta komisija je po pregledu terena, ki pride v poštev za meriloracijo skadrskega bazena na ozemlju obeh držav, v svojem zapisniku z dne 28. julija 1947. leta sporazumno predlagala potrebne ukrepe in dela, ki bi jih bilo treba izvesti.

Vladi Ljudske republike Albanije je znano, kako škodo trpi področje skadrskega bazena na obeh straneh meje zaradi delovanja reke Drima, ki zadržuje odtekanje vode iz Skadrskega jezera, kar dviga nivo tega jezera. Zaradi tega je v FLR Jugoslaviji gospodarsko upropaščeno zemljišče, ki meri 13.041 ha, v Ljudski republiki Albaniji pa 31.231 ha, to je 44.272 ha. Ta površina se bo z nadaljnjim divjanjem reke Drima čedalje bolj širila.

Vlada FLR Jugoslavije je mnenja, da ni nobene ovire, da ne bi mogli nadaljnjega škodljivega vpliva reke Drima odpraviti z ozemlja obeh držav in da bi pričeli v letu 1949 urejati skadrski bazen v duhu sklepov jugoslovansko-albanske komisije strokovnjakov.

Iz tega razloga je v smislu sklepov omenjene komisije vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije po svojih strokovnjakih izdelala načrt za izvršitev del, katerih osnovna rešitev je v odvajanju voda reke Drima od voda reke Bojane. Po tej tehnični koncepciji bi tok Drima z novo regulirano strugo in obrambnimi nasipi speljali v morje pri Lješu, Drinjačo bi zaprli, reko Bojano pa uredili za nemoteno odvajanje vode iz Skadrskega jezera kakor tudi za plovbo.

Investicije, potrebne za izvršitev določenih del po načrtu, znašajo za delo v obeh državah 2820 milijonov dinarjev. Ta velika vsota bi se amortizirala že v 5 in pol letih.

Tako hitra amortizacija je mogoča, ker bi ureditev Skadrskega jezera prinesla neposredno veliko gospodarsko korist. S to ureditvijo bi postalo skoraj celotno, sedaj močvirno zemljišče, tako na jugoslovanskem kakor tudi na albanskem ozemlju, uporabno za kmetijstvo, in to za tako dragocene pridelke kot sta bombaž najboljše kvalitete in riž kakor tudi za gojitev pšenice in drugih žitaric, krompirja, pese in živinske krme, kar bi ustvarilo iz tega področja ne samo kmetijsko, temveč tudi živinorejsko področje. Z ureditvijo vodnega režima bi na tem področju omogočili poleg tega tudi

racionalno ureditev ribolova, kar bi predstavljalo nov vir dohodkov. Pomembno za gospodarstvo obeh držav bi bilo tudi izboljšanje prometnih pogojev na področju skadrskega bazena. Zlasti je treba poudariti tudi velikkansko važnost ureditve tega bazena za zdravstvene razmere prebivalstva, ker bi se z izsuševanjem močvirij znatno zmanjšala obolenja na malariji.

Vztrajajoč na tem, kar je bilo prej sklenjeno in v želji, da se to zelo važno vprašanje reši sporazumno v obojestransko korist, ima vlada FLR Jugoslavije čast predlagati vladi Ljudske republike Albanije, da skleneta poseben sporazum o izvedbi tega važnega načrta.

Vlada FLR Jugoslavije je pripravljena s svojimi gmotnimi sredstvi in strokovnimi kadri izvršiti regulacijo Drima, všteti novo rečno strugo in jez za zadrževanje naplavin pri Vaudejsu ter predlaga, da bi ji Ljudska republika Albanija pomagala pri tem delu z nekvalificirano delovno silo. Glede izdatkov Ljudske republike Albanije za to delovno silo je vlada FLR Jugoslavije pripravljena, da tudi te prevzame nase s tem, da obliko plačil določi sporazumno obe vladi. Druga melioracijska dela na ozemlju Ljudske republike Albanije bi izvršila Ljudska republika Albanija, a vlada FLR Jugoslavije je pripravljena v mejah svojih možnosti prispevati svoj delež k izvršitvi teh del s svojimi strokovnimi kadri, v kolikor bi vlada Ljudske republike Albanije izrazila željo v tej smeri.

Vlada FLR Jugoslavije ima čast zaprositi vlado Ljudske republike Albanije, da posveti temu vprašanju vso pozornost in določi svoje opolnomočene predstavnike za pregled izdelanih načrtov in za sklenitev sporazuma o izvršitvi del, o katerih je govora.

Ker v danih razmerah nadaljnje odlaganje pričetka teh del ne bi ustrezalo gospodarskim interesom obeh držav, bi bila vlada FLR Jugoslavije v primeru, da vlada Ljudske republike Albanije gornji načrt odkloni, prisiljena zaradi zaščite svojega ozemlja pred nadaljnjo škodo, lotiti se drugačne tehnične rešitve, ki določa dela izključno na ozemlju FLR Jugoslavije. Ta rešitev je teže izvedljiva in dražja od regulacije Drima, poleg tega pa bi zelo verjetno ne zadovoljila popolnoma koristi FLR Jugoslavije. Kar se tiče Ljudske republike Albanije, bi ta rešitev ne prinesla albanskemu ozemlju nobene koristi, vlada Ljudske republike Albanije pa bi prišla s tem v položaj, da bi se morala sama lotiti obsežnih del na svojem ozemlju. Posledice take rešitve bi bile torej škodljive za obe državi.

Ko predlaga ta načrt v proučitev vladi LR Albanije, izraža vlada FLR Jugoslavije upanje, da ji bo Ljudska republika Albanija v najkrajšem času poslala svoj načelni odgovor glede navedenega načrta in določila predstavnike Ljudske republike Albanije, ki bodo pooblašeni za sklenitev sporazuma. Da bi lahko pravočasno izvedli pripravljala dela na terenu ter začeli delo okoli 1. junija 1949. leta, bi bilo zaželeno, da bi prišel odgovor vlade Ljudske republike Albanije najpozneje v začetku meseca februarja letos.

Vlada FLR Jugoslavije namerava v vsakem primeru pričeti dela najpozneje 1. julija 1949. leta, bodisi po priloženi skici, ki obsega dela na ozemlju obeh držav, bodisi po novem načrtu, ki določa dela izključno na ozemlju FLR Jugoslavije ter bo glede na to cenila čimprejšnji odgovor vlade Ljudske republike Albanije.

V prilogi pošiljamo skico za ureditev področja skadrskega bazena s tehnično in gospodarsko obrazložitvijo.«

Vlada Ljudske republike Albanije je odgovorila 2. februarja z noto, v kateri izjavlja: »da vlada Ljudske republike Albanije ni pripravljena lotiti se ustreznih del.«

(»Borba«, 13. februarja 1949)

O VPRAŠANJU BALKANSKE FEDERACIJE

Moša Pijade

I

Eden izmed pomembnejših rezultatov druge svetovne vojne so bile temeljne spremembe na Balkanskem polotoku in sprememba v odnosih med balkanskimi državami. Že med vojno je Jugoslavija postala država novega tipa, ljudskodemokratična država, in sicer kot federacija petih jugoslovanskih narodov v šestih enakopravnih državnih enotah. Na pomoč Jugoslavije naslonjena Albanija se je razvijala v isti smeri. Rdeča armada je prinesla osvoboditev Rumuniji in Bolgariji ter omogočila v teh deželah zmago demokratičnih elementov, primer novega političnega in družbenega reda v Jugoslaviji pa jim je pomagal, da so se organizirale kot ljudskodemokratične države. Tako so postale balkanske države, izvzemši Grčije, katere primer je poseben, gospodar lastne usode, ločene od imperialističnega sistema, zavarovane od takšnega pritiska z Zahoda, ki je prej delal iz njih dobriž za poravnavanje računov velikih imperialističnih držav. Prenehala je možnost, da bi imperialisti potiskali balkanske države drugo proti drugi, kakor jim je to uspevalo prej spričo podžiganja ambicij balkanskih monarhov in zato, ker so vladajoče balkanske buržoazije uslužno izdajale ljudske interese.

Ustvarjeni so bili vsi pogoji za najtesnejše bratsko sodelovanje balkanskih držav in tesno prijateljstvo njihovih narodov, odprlo se je široko področje naporom za njihov skupni gospodarski, kulturni in družbeni napredek. Bridke izkušnje iz preteklosti, ko so balkanske narode zaradi njihove razcepljenosti in neljudskih režimov, ki so bili slepo orodje raznih imperialistov, potiskali v medsebojne spopade v korist imperialistom in v nesrečo balkanskih narodov, so pripomogle, da so bili po zmagi demokratičnih sil ustvarjeni vsi pogoji za tesno zbližanje balkanskih narodov.

V srečo vseh so balkanski narodi to pot tudi ubrali. Balkanski narodi so lahko končno mirno in z zaupanjem zrl v svojo bodočnost, zavedajoč se, da je njihova usoda končno v njihovih lastnih rokah. Zbliževanje med njimi je šlo preprosto in naravno. Njihovo vedno tesnejše sodelovanje in medsebojno podpiranje sta bila potrebna vsem, to je bila potreba, ki je na najnaravnejši način izvirala iz samega socialističnega bistva ljudske demokracije. Do tega zbližanja in tesnega sodelovanja je prišlo ne glede na to, ali so med balkanskimi državami napisane ali še niso napisane razne pogodbe in sporazumi, ne glede na to, da nihče ni omenjal federacije balkanskih socialističnih republik, ki je bila že od prve svetovne vojne v programu balkanskih socialnodemokratičnih strank. Sama stvarnost je izpolnjevala in presegala vse, kar so nekoč pričakovali od takšne federacije, zamišljene kot najboljša obramba neodvisnosti bal-

kanskih narodov pred imperialističnimi volkovi. Kolikor pa so se pogodbe tudi sklepale, so samo potrjevale odnose, ki sta jih ustvarila samo življenje in razvoj.

Tedaj pa je prišla poteza, ki je vse to postavila na glavo. Prišla je zloglasna resolucija, sestavljena iz laži in klevet proti Jugoslaviji in iz nápak uporabljenih citatov iz klasikov marksizma-leninizma, in situacija se je čez noč spremenila. Ta papir je lahko brez truda in hitro dosegel v kvarjenju odnosov med balkanskimi državami uspehe, kakršne so zahrbtne diplomacije imperialističnih držav nekoč dosegale šele po dolgih letih vztrajnih intrig. Jugoslavija, med vojno središče osvobodilne borbe in ljudske revolucije na Balkanu, katere socialističnega značaja niso mogli razumeti samo možgani, v katerih se je teorija marksizma-leninizma strdila v mrtvo dogmo, po vojni pa dežela, ki je s svojim socialističnim razvojem in svojo rešitvijo nacionalnega vprašanja ustvarila glavne pogoje za bratsko zблиžanje vseh sosednjih ljudskodemokratskih držav, je postala čez noč, na komando neke resolucije, predmet sovražnih napadov in ukrepov sosedov, ki so še prejšnji dan videli v nji svojega najzvestejšega prijatelja. Vse to je bilo na mah pozabljeno, celo slavnostne obljube, da zasluge Jugoslavije nikoli ne bodo pozabljene. Krožiti je začela v samem jedru neresnična klevetniška in bedasta govorica o tem, da ima Jugoslavija sovražno stališče do Sovjetske zveze in drugih dežel ljudske demokracije. Da bi prikrili prave vzroke, zaradi katerih je bil sprejet sklep, da se spremeni stališče do Jugoslavije, so nastopili nekega dne s predpostavkami o možnostih, da bo Jugoslavija ubrala pot sovraštva do Sovjetske zveze in ostalih ljudskih demokracij in da se bo predala ali prodala imperialistom, in na podlagi domneve o takšni »možnosti« so se odkrito postavili do nje na popolnoma spremenjeno stališče, ki je v teh osmih mesecih po objavi famozne resolucije zadostno odkrilo svoj značaj, ki nima nič skupnega ne s socializmom ne s kakršnim koli prijateljstvom.

Zaman je Lenin učil, da »stoji marksizem na tleh dejstev in ne na tleh »možnosti«, da »mora marksizem v premise svoje politike vključevati samo točno in neovrgljivo dokazana dejstva« (kurziv je Leninov). Pozabilo se je, kaj je Lenin pisal (v nekem pismu Kiknadzeju): »Vi mešate možno... z realnim, ko mislite, da priznanje možnosti dovoljuje, da se spremeni taktika. To je višek nelogičnosti. Jaz priznavam, da je možno, da se socialni demokrat spremeni v buržuja in *narobe*, možne so *vsakršne* preobrazbe, celo bedaka v pametnega človeka... Toda takšna preobrazba je redko *stvarna*. Zaradi ene »možnosti« takšne vrste preobrazbe pa ne bom nehal imeti bedaka za bedaka.« (Današnji uredniki glasila Informbiroja teh Leninovih besed najbrž ne bodo razumeli.) Tudi Stalin je v obrambi Boljševiške partije pred opozicijo Trockega, Zinovjeva in Kamenjeva govoril: »Nam so potrebna dejstva, ne pa izmišljotine in spletke.« (Stalin, Zbrana dela, zv. IX., str. 62.)

Ta načela so kratko in malo pozabljena, ker nismo nikjer opazili, da bi jih razglasili za zastarela. In tako se je v osmih mesecih od nastanka resolucije Informbiroja v glavah njenih tvorcev »možnost« spremenila v resnico, zato ker je treba s to »resnico« dokazovati pravilnost sedanje taktike do Jugoslavije, tiste taktike, ki se je na podlagi domnevanih »možnosti« iz temeljev spremenila. Hkrati, v stvarnosti, se bajka o našem sovraštvu do sil demokracije ni mogla plasirati niti kot domneva »mož-

nosti«. Te velike vrzeli ni moči zapolniti z nobenimi klevetami, pa tudi ne z otipljivimi sovražnimi ukrepi.

Ni pa vse tako zelo čрно. Slišijo se tudi mameči glasovi prijateljstva, ki se ponuja. V osem mesecev trajajoči gonji proti vsemu socialističnemu v Jugoslaviji, v kateri vneto sodeluje tudi vodstvo bolgarske Komunistične partije, se sliši nenehna ponudba, da bi ustanovili južnoslovansko federacijo, t. j. federacijo med Bolgarijo in Jugoslavijo, s hudimi očitki na naš račun, da mi te federacije nočemo, da jo hočemo preprečiti. Ko pa tudi to ni vžgalo, prehajajo zdaj na oznanjanje balkanske federacije (ki se včeraj niti omeniti ni smela, ker je bila razglašena za problematično in umetno) — ne omenjajo pa, naravno, niti Albanije niti Rumunije, čeprav sta seveda tudi te dve balkanski državi. Zdaj delajo to tako, da iz Sofije oznanjajo ustanovitev balkanske federacije ljudskih demokratičnih držav, v kateri bi bila enotna, združena Makedonija (seveda gre v vsaki kombinaciji za Makedonijo) enakopravna, neodvisna država.

Ta najnovejša kombinacija sama po sebi ne bi zaslužila posebne pozornosti, da se nekomu ni posrečilo prenesti to intrigo na tla demokratične Grčije. Tu, v tej kombinaciji, ki je zasnovana samo v škodo Jugoslavije, pa se krije velika nevarnost tako za demokratično osvobodilno protiimperialistično gibanje grškega naroda kakor tudi za sam makedonski narod.

II

Pred V. kongresom bolgarske Komunistične partije je bilo v njenem glasilu »Rabotniško delo« rečeno, da je zdaj po procesu v Skoplju proti bolgarskim fašističnim okupatorskim policajem jasno, kdo je preprečil združitev Južnih Slovanov. »Mi prav tako vemo,« je rečeno dalje v tem članku, »kakšno federacijo so zahtevali jugoslovanski delegati na pogajanjih konec leta 1944.«

Na V. kongresu bolgarske Komunistične partije je Georgij Dimitrov posvetil del svojega referata »federaciji Južnih Slovanov in makedonskemu vprašanju«. Ves ta del referata je bil napisan zato, da bi se odnos KP Jugoslavije do »vprašanja« federacije Južnih Slovanov in do makedonskega vprašanja prikazal kot dokaz, da smo mi — izdali Sovjetsko zvezo in enotni demokratični protiimperialistični tabor, da gledamo na ta »vprašanja« kot nacionalisti in šovinisti. Toda kričanje proti našemu »nacionalizmu« ne more zakriti jasnega lica velikobolgarskega šovinizma, ki sili iz tega referata. V popolnem nasprotju z leninističnimi načeli o nacionalnem vprašanju je Dimitrov, — ki je pozabil, da je Pirinska Makedonija v sestavu Bolgarije kot rezultat razdelitve Makedonije med tri balkanske imperialistične monarhije — v imenu bolgarskega naroda izjavil, da je »prebivalstvo pirinske krajine (kakor imenuje Makedonce iz pirinskega dela Makedonije) na negativnem stališču glede zahtev, da bi se ta krajina pridružila Jugoslaviji, preden bo uresničena federacija med Jugoslavijo in Bolgarijo, ker se čuti to prebivalstvo že od pradednih časov gospodarsko, politično in kulturno povezano z bolgarskim narodom in se noče ločiti od njega«. Govoreč tako v imenu vladajoče bolgarske nacije, je Dimitrov, namesto da bi poskrbel za leninistično pravico do samoodločbe Makedoncev, da bi svobodno izrazili svojo voljo, ne pa da v njihovem imenu govori predstavnik vladajoče nacije, pripomnil, da je »makedonski narod prepričan, da bo njegova

nacionalna združitev zgrajena na temelju sporazuma med Jugoslavijo in Bolgarijo...« Na podlagi tega razglša, da bo »makedonski narod dosegel svojo nacionalno enotnost in si zagotovil bodočnost kot svoboden in enakopraven narod samo v okviru federacije Južnih Slovanov«. In tako jasno govoreč pirinskim Makedoncem: »Če ni federacije Bolgarije z Jugoslavijo, tudi ni vaše združitve z drugimi Makedonci,« je Dimitrov zaključil ta del referata s ponovno trditvijo, da so jugoslovanski »izdajalci« marksizma-leninizma »zdaj glavna ovira za federacijo Južnih Slovanov«.

Potem ko so vse te besede zabučale kot veter, ki ni mogel dvigniti niti prahu, so prišli dva meseca pozneje na novo idejo. Južnoslovansko federacijo so razširili na balkansko federacijo, ker pa naj bi ta samo pomagala rešiti »makedonsko vprašanje«, so vzeli v račun samo Grčijo, ki ima v rokah tretji del makedonskega naroda. To je torej samo izpolnjevanje iste linije, ki na vprašanje federacije Južnih Slovanov ali balkanskih narodov vedno gleda s stališča »makedonskega vprašanja«, ki dela to »rešitev« odvisno od sporazuma treh balkanskih držav, ki so si nekoč Makedonijo razdelile med seboj in ki hoče ohraniti del Makedonije za bolgarsko državo, če bi do takšnega sporazuma ne prišlo.

To protileninistično nacionalno politiko so skušali te dni prenesti tudi v Komunistično partijo Grčije. Kako so to storili?

Letos 30. in 31. januarja je bil V. plenum Centralnega komiteja KP Grčije. Drugi del resolucije o prvi točki dnevnega reda plenuma »Grčija na poti k zmagi pred odločilno prelomnico in o dejavnosti Partije«, se v celoti glasi:

»II. V severni Grčiji daje makedonski, slovanomakedonski narod vse za borbo in se bori z junaštvom in požrtvovalnostjo, ki vzbuja občudovanje. *Prav nič ni treba dvomiti, da bo posledica zmage Demokratične armade Grčije in ljudske revolucije ta, da bo dobil makedonski narod popolno možnost takšne nacionalne samoodločbe, kakršno sam hoče.* (Podčrtal P.) Makedonski narod preliva danes svojo kri, da bi to dosegel. Makedonski komunisti so vedno na čelu borbe svojega naroda. Hkrati morajo makedonski komunisti posvetiti pozornost razbijalni in rušilni akciji, ki jo razvijajo oportunistični in reakcionarni elementi, ki jih hujskajo tujci, da bi razbili enotnost makedonskega ter slovanomakedonskega in grškega naroda, kar bi koristilo samo skupnemu sovražniku, monarhofašizmu in anglo-ameriškemu imperializmu. Vzporedno mora Komunistična partija Grčije odstraniti vse ovire, udariti po vseh velikogrških šovinističnih manifestacijah, ki vzbujajo pri slovanomakedonskem narodu nezadovoljstvo in ogorčenje ter pomagajo razbijalcem pri njihovem izdajalskem delu in krepitvi stvari reakcije. Združena slovanomakedonski in grški narod lahko zmagata, razcepljena lahko doživita samo poraze. Zato je treba enotnost obeh narodov v borbi čuvati kot zenico ter jo iz dneva v dan podpirati in jo krepiti.«

Kakor vidimo je imel CK KP Grčije na plenumu v glavnem načelno pravilno stališče glede pravic do samoodločbe makedonskega naroda, ki bo po zmagi Demokratične armade odločal o svoji usodi tako, kakor sam hoče. Niti v tem delu resolucije kakor tudi ne v vsej resoluciji sploh

ni govora o odnosih Grčije do drugih balkanskih držav in tudi ne o vprašanju balkanske federacije.

Toda po tem plenumu se je glasilo bolgarskega sindikalnega gibanja »Trud« (v številki z dne 14. februarja) smatralo za vzpodbujeno, da je v uvodniku resolucijo plenuma KP Grčije raztolmačilo kot stališče, ki nasprotuje »nacionalističnemu« stališču KP Jugoslavije in ki se ujema s stališčem KP Bolgarije. To se pravi, da bo »makedonsko vprašanje« dobilo enotno rešitev kot balkansko vprašanje s federacijo ljudsko-demokratskih vlad vseh balkanskih držav. Značilno je, da glasilo KP Bolgarije in ostali tisk o tem ni ničesar priobčil in vse kaže, da se je sindikalno glasilo s to objavo vsekakor zaletelo.

Od kod je »Trud« črpal to tolmačenje, ki v sami resoluciji KP Grčije nima opravičila? Kaj je »Trud« prav za prav izklepetal?

Takoj po plenumu CK KP Grčije je bil v dneh 3. in 4. februarja v svobodnem Viču II. plenum Glavnega odbora Narodnoosvobodilne fronte. List »Nepokoren«, centralno glasilo NOF, je v makedonskem jeziku v številki z dne 15. februarja priobčil poročilo o tem plenumu in njegovo resolucijo vzporedno v makedonskem in grškem jeziku. V resoluciji je tudi sklep, da bo II. kongres NOF sklican v marcu, potem pa je rečeno:

»II. kongres bo kongres za proklamiranje novih programskih načel NOF, ki so stoletna težnja našega naroda. *Kongres bo razglasil združitev makedonskega naroda v enotno, neodvisno, enakopravno makedonsko državo v okviru narodnorepublikanske federacije balkanskih narodov.* To bo sad njegovih dolgoletnih krvavih borb. — II. kongres bo razglasil vseljudsko vstajo makedonskega naroda. II. kongres se bo obrnil zlasti na zasluženo makedonsko prebivalstvo v mestih, kakor so Lerin, Kostur, Voden, Jenidže-Vardar, Gumenidža, Serez in Drama, pozval ga bo in dvignil v neizprosno borbo proti monarhofašizmu in anglo-ameriškim okupatorjem za hitrejšo osvoboditev in uresničenje teženj nezlomljenega makedonskega naroda, v borbo za ljudsko republiko Makedonijo.« (Podrčrtal P.)

Čeprav so se v Sofiji našli tudi takšni modrijani, ki so oznanjali, da se mora ljudska republika Makedonija (ta, ki dejansko obstaja) izločiti iz sestava Jugoslavije in priključiti »Pirinski krajini«, vendar so tisti, ki pleto intrige na Balkanu, menili, da bi bilo preveč operetno in politično neodgovorno, če bi se »združitev Makedonije v okviru federacije balkanskih ljudskodemokratskih držav« razglasila s terena Pirinske Makedonije, iz tistega dela Makedonije, ki nima niti najosnovnejših avtonomnih teritorialnih pravic v okviru bolgarske ustave, ki celo ne priznava Makedoncev za nacionalno manjšino, marveč predstavlja Makedonija samo navadne okraje, kakor so vsi drugi administrativni okraji Bolgarije. Zato so prenesli to podjetje v Egejsko Makedonijo. Temu delu makedonskega naroda, ki se je več let hrabro boril skupaj z grškim narodom za zmago demokracije v Grčiji, ki je v tej borbi prispeval in prispeva velikanske žrtve, in ki je hkrati izpostavljen neizprosni iztrebljanju po monarhofašističnem režimu, vsiljujejo, in sicer v sedanjí situaciji, ko bi morale vse demokratične sile v Grčiji koncentrirati vse svoje napore za zmago Demokratične armade, nalogo, da razglasi združitev Makedonije v okviru balkanske federacije! Torej, najprej bo raz-

glašena združitev Egejske Makedonije, ki še ni osvobodjena in ko se obetajo še srdite borbe za osvoboditev Grčije, z deli Makedonije, ki so v dveh drugih državah, z Makedonci iz Pirinske Makedonije, ki niti po zmagi ljudske demokracije v Bolgariji ne smejo izraziti svoje svobodne volje, in z Makedonci iz Ljudske republike Makedonije, v kateri je največji in centralni del makedonskega naroda že dosegel svojo svobodno nacionalno državo in ki ga v tem primeru nihče ne vpraša!

Makedonski narod v Egejski Makedoniji se je med vojno in v sedanjem težkem obdobju grške zgodovine po vojni, ko se skupaj z grškim narodom bori za svobodo Grčije, za upostavitev ljudske demokracije v Grčiji, zavedal, da se hkrati bori tudi za pravico svoje nacionalne samoodločbe, za svojo nacionalno osvoboditev. Če mu Komunistična partija Grčije, kakor v omenjeni resoluciji plenuma, priznava to pravico kot pravico, ki bo uveljavljena po zmagi grške demokracije, tedaj je to pravilno in tedaj to makedonskemu narodu tam poleg nacionalnih pravic, ki jih ima zdaj na osvobojenih področjih, zadostuje. Zdaj, ko je vse ljudstvo Egejske Makedonije v krvavi borbi za obrambo svojega obstanka, ko je njegova prva in osnovna naloga, da se skupaj z grškim ljudstvom bori za zmago ljudske demokracije v Grčiji, ko je treba vse sile grškega in makedonskega ljudstva koncentrirati v eno smer, ni prav nič potrebno sugerirati temu ljudstvu, naj se loti čisto deklarativnega dejanja, ki ne samo da sil makedonskega naroda ne mobilizira, marveč nasprotno, ki lahko sproži v enotnih vrstah grških in makedonskih borcev samo nepotrebne diskusije in zmeda.

III.

Po tako očitnem pretvarjanju »vprašanja federacije Južnih Slovanov in makedonskega vprašanja« v politično spletko in manever proti naši državi se nam zdi pojasnjevanje tega vprašanja z voditelji KP Bolgarije nepotrebno. V tem članku bomo zato govorili samo o nekaterih momentih.

Glede tega, kakšno federacijo je hotela naša delegacija na pogajanjih z Bolgarijo decembra leta 1944 in januarja leta 1945 in kakšno je hotela bolgarska delegacija, je zgodovina tega naslednja.

Predlog za federativno združitev Jugoslavije in Bolgarije sta podala Politbiro CK naše Partije in naša zvezna vlada že novembra leta 1944 — torej približno dva meseca po septembrski spremembi v Bolgariji. En načrt sporazuma, ki govori v nekem členu o ukrepih »za čimprejšnjo združitev federalnih držav, ki so sdaj v sestavi Demokratične federativne Jugoslavije in Bolgarije, v eno federativno državo«, je bil poslan v tem času v Sofijo, od tam pa smo prejeli bolgarski predlog. V 5. členu tega predloga (načrt CK KP Bolgarije) je govora o ukrepih, ki bi jih bilo treba podvzeti »za združitev Demokratične federativne Jugoslavije in domovinskofrontovske Bolgarije v enotno federativno državo«. Nato je odšel tov. Kardelj decembra meseca v Sofijo, kjer se je o tem pogajal. Rezultat pogajanj je bilo novo besedilo sporazuma, o čemer je tovariš Kardelj v pismu z dne 23. decembra takole poročal tovarišu Titu:

»Danes sem se razgovarjal s sekretarjem bolgarske Kompartije Kostovom... Napravili so namesto našega nov predlog, ki pomeni v glavnem »obrambno zvezo« oziroma nekakšen »pakt o medsebojni pomoči«.

Povedal sem jim svoje mišljenje, da tak pakt nima nikake vrednosti, ker ne bi spremenil ničesar v obstoječem stanju. Če hočemo ustvariti nekaj resnega, potem moramo doseči več kakor pa tak pakt, in sicer je treba dati tako zvezo, v kateri bi gledale naše množice prvi korak k združitvi.

Po razpravljanju o tem smo se sporazumeli glede nekaterih formulacij (1. člen), ki poudarjajo močnejše to stran in iz katerih je razvidno, da ne gre samo za »pakt o medsebojni pomoči«. Ta formulacija je lahko le *minimum* in je mnogo slabša od tega, kar smo predlagali mi.

Nato je bilo dogovorjeno, da se bosta sestali delegaciji zaradi podrobnejše obdelave sporazuma. Delegaciji sta se nato sestali in pogajali januarja leta 1945.

Po prvem sestanku je pripravila vsaka delegacija svoj načrt pogodbe, oba načrta pa sta temeljila na federaciji. Tu se je takoj pokazala razlika v pojmovanju.

Naš načrt je vseboval takle prvi člen:

»1. Demokratična federativna Jugoslavija in Bolgarija se združeta v eno federativno državo, ki se bo sedaj sestajala iz sedmih federativnih delov, in sicer: Bolgarije, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine, — ki bo imela skupno ljudsko predstavništvo in skupno federativno vlado in ki bo tvorila enotno carinsko ozemlje.«

Tretji člen našega načrta se je glasil:

»3. Ustanovi naj se skupna bolgarsko-jugoslovanska komisija s sedežem v Beogradu z nazivom »Komisija južnoslovanske združitve«, z nalogo, da izdela načrt Ustave skupne federativne države. Komisijo bodo sestavljali predstavniki Bolgarije in šestih federativnih delov demokratične federativne Jugoslavije, ki jih bosta imenovali obe vladi.«

Načrt bolgarske delegacije se je glasil:

»1. Vladi Bolgarije in Jugoslavije izjavljata, da bosta pričeli združevati Južne Slované na podlagi skupne in federativno urejene države, ki se bo imenovala »Federacija Južnih Slovanov« (FJS) in ki bo imela skupno ljudsko predstavništvo, skupni ministrstvi za zunanje zadeve in vojsko ter vse druge skupne ustanove in ministrstva, ki bodo končno ustanovljena na podlagi skupne Ustave FJS, ki jo je treba izdelati kot posledico in končno uresničenje te pogodbe.«

»2. Za začetek ustvarjanja take federacije bo ustanovljen poseben skupni organ te federacije — Začasni svet združenja Južnih Slovanov (PSJU) s sedežem v mestu Beogradu. Ta svet bi bil po načelih enakopravnosti postavljen iz predstavnikov obeh vlad...«

Glede na tedanjo splošno mednarodno situacijo in posebno na tedanji položaj Bolgarije pa je bilo končno sestavljeno besedilo »Pogodbe o prijateljstvu, zvezi in medsebojni pomoči med Demokratično federa-

tivno Jugoslavijo in Bolgarijo», iz katere pa niso izpadle samo določbe o federaciji, ampak tudi določba o carinski uniji. Delegaciji sta se sporazumeli, da bosta predsednika vlad Jugoslavije in Bolgarije izmenjala pisma z vsebino, potrjeno od obeh delegacij, kjer je med drugim rečeno:

»Oba ministrska predsednika sta mnenja, da mora vse ukrepe, ki se izvajajo v skladu s sklenjeno pogodbo, voditi glavni smoter sedanjega zблиžanja — čimprejšnja ustanovitev federacije južnoslovanskih narodov.«

Iz zgoraj navedenega je jasno razvidno, kakšno federacijo je hotela naša in kakšno bolgarska delegacija pri teh pogajanjih. Stvar je zelo preprosta in ni treba, da bi ostala skrivnostno novinarsko vprašanje.

Glede na to, da je bila Bolgarija dolgo neodvisna država, je bila bolgarska delegacija mnenja, da ni treba, da bi se Bolgarija v tej federaciji izravnila z deli Jugoslavije in bi tvorili zato to federacijo samo dve enoti — na eni strani Jugoslavija z vsemi šestimi federalnimi enotami, na drugi pa Bolgarija, ki bi bila tem šestim delom Jugoslavije kot enakopravna. Tako bi bila torej Jugoslavija federacija v dualističnem odnosu z Bolgarijo. Bolgarija bi imela politično težino drugih šestih jugoslovanskih držav, bolgarski narod pa težino petih drugih južnoslovanskih narodov.

Naša delegacija je imela drugačno pojmovanje. Zavzemala se je za tako federacijo, ki bi bila v resnici federacija enakopravnih narodov, kakor je to že izvedeno za pet jugoslovanskih narodov v Jugoslaviji, torej federacija, v kateri bi bila Bolgarija ena izmed sedmih federalnih držav.

Celo vprašanje pa je vendarle ostalo nerešeno, ker še ni prišel trenutek za njegovo konkretno rešitev.

V dokončnem besedilu sporazuma, ki ga je bilo treba podpisati, je v 4. členu rečeno:

»Bolgarska vlada pozdravlja odločitev Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, na podlagi katere je bila priznana makedonskemu narodu nacionalna individualnost, Makedoniji pa položaj enakopravne nacionalne enote Federativne Jugoslavije, in se obvezuje, da bo uredila z vlado Federativne Jugoslavije na podlagi demokratičnega in prijateljskega sporazuma vprašanja, ki se tičejo teritorialnega dela Makedonije, ki je pripadel po mirovni pogodbi iz leta 1913 Bolgariji.

Vlada Federativne Jugoslavije izjavlja s svoje strani, da bo rešila na prijateljski način in v sporazumu z vlado Bolgarije vprašanje tistega bolgarskega ozemlja, ki je pripadlo po mirovni pogodbi iz leta 1919 Jugoslaviji.«

Vendar pa tudi s tem sporazumom o prijateljstvu, ki je bil že pripravljen za podpis, ni bilo ničesar. Anglo-američani so izkoristili tedanji položaj Bolgarije in so Bolgariji preprečili sklepanje kakršnih koli pogodb s tujimi državami.

Pozneje, ko so se odnosi med Jugoslavijo in Bolgarijo vedno bolj razvijali, so postajale neiskrenost bolgarskih voditeljev in njihove kombinacije, ki niso imele mnogo zveze niti z enakopravnostjo južnoslovan-

skih narodov niti z resnično pravico do samoodločbe makedonske nacije, vedno bolj jasne. Zahteve za čimprejšnjo ustanovitev federacije prav v času, ko se je CK KP Bolgarije že postavil na stališče pisem CK VKP(b) proti naši Partiji, so samo pokazale politični račun z zadnjimi nameni. Glejte, ti zadnji nameni, ki imajo osnovno podlago v velikobolgarskem šovinizmu glede makedonskega »vprašanja« in v ostankih velikobolgarskih hegemonističnih težnjah sploh, to je tisto, kar je preprečevalo doslej federativno združitev Jugoslavije in Bolgarije oziroma bolgarskega naroda z narodi Jugoslavije.

Stalno postavljanje predlogov glede rešitve vprašanja odnosov Pirinske Makedonije z Ljudsko republiko Makedonijo z ustvaritvijo federacije in za sporazum med jugoslovansko in bolgarsko vlado nima nikake zveze z leninističnim pojmovanjem pravice do samoodločbe narodov. Iz čisto praktičnih razlogov pa je naša vlada v to privolila.

Bili so časi, ko so bili voditelji KP Bolgarije tudi za to, da bi se Pirinska Makedonija združila z Ljudsko republiko Makedonijo v sestavu FLRJ. Ne bomo se spuščali glede tega v nadaljnje razpravljanje, pač pa bomo navedli mesto iz pisma, ki ga je pisal v imenu CK KP Bolgarije njegov sekretar Trajčo Kostov »Maršalu Titu in CK KP Jugoslavije« 2. novembra 1944, kjer je govora o »svobodni enotni Makedoniji v okviru nove Jugoslavije«. Pismo je napisano s pisalnim strojem in značilno je, da je dodal T. Kostov »v ramkote na nova Jugoslavija« svojeručno in s črnilom. Navedemo lahko tudi del brzojavke, ki jo je poslal in podpisal CK KP Bolgarije našemu CK 11. novembra 1946, kjer se pritožuje proti nekaterim člankom v »Borbi« in »Politiki«, ki govorijo o načrtu bolgarske Ustave in kjer je bilo rečeno:

»Zelo bi prosili CK KP Jugoslavije, da prouči vprašanje in poišče možnost za olajšanje naše borbe proti sovražnikom, ki delajo vse, da bi onemogočili bratsko enotnost med bolgarskim narodom in narodi Jugoslavije ter združitev makedonskega ljudstva na bazi Ljudske republike Makedonije v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije.«

Sedaj označujejo tako naše stališče kot »šovinistično«.

Da bi sploh lahko razpravljali na podlagi marksizma-leninizma o nacionalnem vprašanju, je treba imeti glede tega vprašanja legitimacijo *de la*, ne pa polna usta *fraz*. Kaj je naša legitimacija? To je živa in dejanska Ljudska republika Makedonija, ki je bila ustvarjena že v vojni z borbo makedonskega ljudstva, ki je ustvarilo več svojih divizij borcev na povsem prostovoljni podlagi, to je Makedonija kot enakopravna republika z drugimi našimi republikami, v kateri je makedonsko ljudstvo enakopravno s Srbi, Hrvati, Slovenci in Črnogorci. Naša legitimacija je pomoč, ki so jo dajali vsi naši narodi, posebno pa srbski, osvobodilni borbi makedonskega ljudstva, za kar je bil prvi pogoj uničenje srbskega šovinizma in velikosrbskih zahtev glede Makedonije.

Kakšno legitimacijo pa lahko pokaže KP Bolgarije? Ali 'oni' ne morejo storiti nekaj podobnega v Pirinski Makedoniji sedaj, ko za to ni treba preliti niti kaplje krvi, ampak dati makedonskemu ljudstvu samo možnost, da svobodno izrazi svojo voljo? Vendar pa niso storili ničesar. Storili niso niti prvega koraka, ker niso priznali niti z Ustavo

niti z zakoni makedonske nacionalne manjšine, kaj šele, da bi ji dali le Bauerjevo kulturno avtonomijo, kje pa še teritorialno avtonomijo, da ne govorimo o tem, da jim sploh ne pride na misel »pirinskemu prebivalstvu« priznati in pošteno izvesti leninistično pravico samoodločbe do odcepitve.

Zakaj je priznanje te pravice in prav združitev Pirinske in Vardarske Makedonije v LR Makedoniji in v okviru FLRJ edino pravilno in napredno stališče?

Zato, ker je LR Makedonija največji in osrednji del makedonskega naroda, tisti njen del, ki si je z borbo priboril priznanje svoje nacionalne individualnosti, priboril svoje državno organizacijo in njeno enakopravnost z državnimi organizacijami drugih jugoslovanskih narodov. Zato, ker je zgradilo makedonsko ljudstvo v svoji ljudski republiki močne temelje makedonske nacionalne kulture, ker je že pokazalo velikanski napredek na gospodarskem, političnem in družbenem področju in ker se je pokazalo kot organiziran narod, ki uspešno gradi socializem in ki je zaradi tega nujno postal središče zbiranja vsega makedonskega naroda. Zato, ker ima makedonsko ljudstvo v okviru FLRJ najpopolnejše poročstvo proti srbskemu šovinizmu, hkrati pa tudi poročstvo pred zahtevami bolgarskega šovinizma. Makedonsko ljudstvo pa hoče imeti to poročstvo in ga tudi mora imeti. Bolgarski tovariši naj dajo Pirinski Makedoniji avtonomijo ali pa naj ustvarijo Ljudsko republiko Makedonijo v okviru Bolgarije, obe makedonski republiki pa naj se glede bodočih načrtov sami dogovorita. Ustanovitev Ljudske republike Makedonije v okviru FLRJ je pomenila zavrnitev kakršne koli srbske zahteve, da bi Makedonci postali del srbske nacije. Toda združitev Makedoncev v LR Makedoniji v okviru FLRJ ter eventualni južnoslovanski federaciji, v kateri bi bila tudi Bolgarija tako kakor Srbija in Makedonija ena izmed sedmih enakopravnih republik, bi prav tako pomenila končno zavrnitev vsake bolgarske zahteve, da bi Makedonci postali del bolgarskega naroda. Kdor nima moči za tako samoodpoved, je neozdravljiv šovinst.

Na koncu moramo poudariti, da ne gre za to, če mi načelno sprejmemo ali ne sprejmemo idejo južnoslovanske ali balkanske federacije, ali pa idejo o neodvisni makedonski državi v okviru ene ali druge federacije. (Mi smo že taka federacija, in sicer balkanska federacija, Makedonci pa imajo tu — in edino tu — svojo nacionalno državo.) Ena in ista ideja je lahko ob določenih pogojih v skladu z linijo družbenega napredka, ob drugih pogojih pa je lahko reakcionarna in kontrarevolucionarna. Vse je odvisno od določenih konkretnih pogojev, od tega, katere sile vodijo to idejo in kakšne težnje se skrivajo za njo. Jasno pa je, da kampanja za federacijo in neodvisno Makedonijo v okviru balkanske federacije ob današnjih pogojih in okoliščinah, ki smo jih navedli, ni na liniji napredka, ampak na liniji borbe proti graditvi socializma v Jugoslaviji.

(»Borba«, 6. marca 1949)

RAZGOVORI TOVARISA TITA S PREDSTAVNIKI LJUDSTVA ISTRE IN SLOV. PRIMORJA NA BRIONIH-

Dovolite mi, tovariši in tovarišice, da se vam tu zahvalim za vse vaše dosedanje delo, za trud, ki ste ga doslej prispevali za našo Istro in Slovensko Primorje od trenutka njune priključitve k matici Jugoslaviji. Potoval sem že dvakrat skozi Istro in Slovensko Primorje, ker pa se tedaj nisem dalje mudil, sem hotel izrabiti za srečanje z vami to priložnost, ko sem prišel, da se tu na Brionih nekoliko odpočijem in okrepim. Mimogrede vam moram reči, da sem se prepričal, da so Brioni, kamor so nekoč prihajali različni principi in drugi, da bi se spočili zaradi svojega težkega brezdolja, zelo dober kraj za oddih tudi za tiste, ki delajo.

Ob tej priložnosti sem se hotel sestati z vami, predstavniki ljudske oblasti, delavcev, kmetov-zadružnikov in drugih delovnih ljudi Istre ter Slovenskega Primorja in obžalujem, da ni bilo tukaj mogoče sprejeti več ljudi.

Tovariši, gotovo ste slišali o različnih lažeh, o strašnih »zarotah«, ki se delajo na Brionih, o tem, kako se tukaj razgovarjam in dogovarjam z Angleži in Amerikanci itd. itd. Te laži se naglo širijo iz Trsta in se raznašajo vsepovsod, po buržoazno-kapitalističnih in socialističnih deželah. Seveda ne bom niti govoril o tem, da to ni res, ker je to najpreprostejša neumnost, pa tudi zaradi tega vas nisem poklical, da bi se prepričali, da to ni res, ampak želim, da bi se z vami nekoliko porazgovoril in da bi vi povedali, kaj nam imate pripomniti in kaj nam zamerite, in da bi mi vam povedali, kaj bi bilo treba tukaj napraviti.

Videli ste, da smo se nedavno odločili, da ustanovimo posebno ministrstvo za novoosvojene kraje, Istro in Slovensko Primorje z generalom Holjevcem na čelu, ki je bil prej tu šef naše vojne uprave in se je, zdi se mi, precej dobro razumel z ljudstvom. Kaj nas je vodilo, tovariši in tovarišice, da smo ustanovili to ministrstvo? Vodilo nas je to, ker smo videli, da ti kraji ne korakajo vstric z drugimi deli naše dežele. S tem jih nismo hoteli znova ločiti ko posebne enote od hrvatske in slovenske republike, ampak smo ustanovili to ministrstvo zato, da bi lažje opravljali številne posle, ki zadevajo obnovo in graditev, zlasti pa preskrbo, ki ni bila najbolje urejena. Zlasti za preskrbo sem se pogostokrat zanimal in vem, da ni bilo tako, kot bi moralo biti. Menili smo, da je to potrebno tudi zaradi tega, da bi preskrbo bolje uredili, da se bo ljudstvo bolj približalo oblasti in oblast ljudstvu, da se bodo naša zvezna vlada in republiški vladi neposredno seznanjale z vsem, kar se tukaj dogaja, da bodo odstranjene vse napake in slabosti, ki še obstajajo. Ravnali smo se po tem, da sta živela Istra in Slovensko Pri-

morje veliko let pod popolnoma drugo državno upravo, pod italijanskim fašizmom, v popolnoma drugih pogojih, ki so povzročili, da je bilo tudi pojmovanje ljudi nekoliko drugačno kot v drugih krajih naše dežele. Nekateri naši ljudje iz drugih republik niso imeli dovolj razumevanja za to. Mislili so, da morata tudi Slovensko Primorje in Istra takoj razumeti vse naše probleme ter vse drugo tako, kot to razumejo naši ljudje v drugih krajih. Z eno besedo, tedaj se nismo popolnoma razumeli.

Po ustanovitvi tega ministrstva smo takoj podvzeli celo vrsto konkretnih ukrepov. Zvezna vlada in republiški vladi so določile kredite in sklenile, da bomo začeli že letos intenzivno obnavljati porušeno ter graditi novo. Veste, da gradimo sedaj železniško progo Lupoglav-Raša, ki bo povezovala to naše veliko rudarsko središče z našimi prometnimi zvezami, s čimer bo olajšan tudi prevoz delavcev in prevoz surovin, kajti prevoz s kamioni se ne izplača. Nato smo dodelili kredite za popravilo cest. Že lani smo videli, da bodo poškodovane ceste, če bo šlo tako naprej, popolnoma uničene in da bomo prišli v položaj, da bomo morali namesto njih graditi nove. Poleg popravila sedanjih bomo prav tako gradili tudi nove. Nadalje bomo v Pulju obnovili zgradbe, stanovanjske hiše, domove in druga poslopja, ki so jih naši bivši zavezniki demolirali in jih enostavno barbarsko razdejali. Prav tako bomo obnavljali tudi hiše v porušenih vaseh, gradili cisterne itd. Verjetno pa bomo že letos začeli vrtati predor pod Učko, da bi mnogo močneje in tesneje zvezali Istro z Opatijo, Reko in z drugimi našimi kraji. Nekoč so povezali Italijani Istro iz strateških in gospodarskih razlogov samo s cestami, ki vodijo proti Italiji, kar je samo po sebi razumljivo, ker so bili to fašisti. Mi bomo zvezali Istro s cestami, ki gredo tudi v tej smeri, vendar to ne pomeni, da ne potrebujemo že zgrajenih cest. Tudi te so nam potrebne, toda še bolj potrebujemo ceste, ki vežejo Istro z drugimi kraji naše dežele. Torej ne bomo ločevali italijanskega ljudstva od ljudstva tu v Istri.

Toda niso važne in ne zadoščajo samo ceste, ampak celotno življenje. Metode in propaganda morajo biti take, da združujejo narode. V Istri in Slovenskem Primorju so Hrvati, Slovenci in Italijani. Takoj v začetku, ko smo te kraje osvobodili, smo postavili za narode druge narodnosti, ki žive tukaj, isto načelo, ki velja tudi za druge naše kraje, načelo narodne enakopravnosti. Videli ste, kako dosledno uresničujemo to načelo narodne enakopravnosti v vseh krajih naše države, v katerih žive narodne manjšine, na primer v Vojvodini glede Madžarov in Rumunov, na Kosmetu glede Albancev, ob bolgarski meji glede Bolgarov itd. itd. Ti imajo svoje šole, svoje gimnazije in svojo kulturo. Vsemu njihoveму kulturnemu življenju, ki varuje njihovo narodno značilnost, smo omogočili vsestranski razmah, seveda s pogojem, da bodo poštene in zvesti državljani naše socialistične skupnosti, nove Jugoslavije. Isto zahtevamo tudi tu v Istri in Slovenskem Primorju. Bila bi velika napaka, če bi, kdo mislil, da bi se mogli postaviti glede italijanskega prebivalstva, zato ker so se nekateri Italijani izjavili za Italijo, na drugačno stališče kot glede vseh drugih naših narodnih manjšin. Ne, tovariši, naša želja je in delati bomo v tej smeri, da bo uživalo italijansko prebivalstvo Istre in Slovenskega Primorja vse pravice, ki jih imajo tudi drugi naši narodi, da bomo ustvarili tukaj skupnost med Hrvati, Slovenci in Italijani, kajti naša dežela je socialistična, v socialistični deželi pa ne smejo in ne

morejo biti državljani prvega in drugega razreda, temveč morajo biti vsi enega razreda, t. j. enakopravni.

Tovariši in tovarišice, včasih ne gre vedno vse tako, kot si želimo, ampak so tudi pomanjkljivosti in napake. Naša ljudska oblast je še mlada, še ni prišla v tir, še ni povsod prežeta s socialističnim duhom, ki mora prežeti oblast v socialistični družbi. Te pomanjkljivosti moramo razumeti, tovariši. Razumeti jih moramo bolj kot slabost, ki je še nismo premagali, ne pa kot neko zlonamernost. Vendar nočem zanikati, da so tudi težave in ovire, ki so povzročene zlonamerno. Take so, n. pr. tudi te, ki nam jih povzročajo zadnji čas. Videli ste, kako mnogo laži in propagandističnih klevet širijo danes proti naši socialistični domovini, proti novi Jugoslaviji, in sicer tako zapadne kapitalistične prav kakor vzhodne socialistične države. Vse te stvari pa so enako lažnive in nimajo ničesar skupnega z našo stvarnostjo. Zlasti naša Istra in Slovensko Primorje sta izpostavljena znova oživelemu fašističnemu duhu, ki veje z one strani. To vidimo, da ni nikakršna skrivnost za nas, in vemo, da bo Istra še dolgo časa cilj, proti kateremu bo streljala reakcija iz Italije in drugih dežel. Seveda nas ta propaganda ne bo ovirala in nas ne bo odvrnila s poti, po kateri korakamo. Ne sme imeti za posledico, da bi v Istri omajala notranje bratstvo in enotnost narodov, ki so tu naseljeni. Vsej tej propagandi, ki jo že mesece vodijo proti nam, ni uspelo, da bi ustvarila razdor in razdvojila naše narode v vsej Jugoslaviji, ampak je imela za posledico samo to, da so postali zaradi teh netočnih in lažnih obtožb trdnjši kot so bili kdaj koli prej; naša dežela je danes enotnejša kot kdaj koli, in prav zato, ker je ljudstvo tako enotno, lahko dosegamo tako velikanske uspehe pri svojem razvoju, pri graditvi socializma v naši deželi in uresničenju petletnega plana, kakršne dosegamo ne glede na vse težave, ki jih imamo.

Tovariši, moram se vam opravičiti. Nisem vas poklical, da bi vam tu govoril in podal referat, ampak sem vas mislil samo seznaniti z nekaterimi stvarmi, za katere vem, da vas zanimajo. Zato menim, da vas ni treba prepričevati, da je vse tisto, kar se proti nam danes uporablja in nam stresa na glavo, navadna laž, prav kakor je laž tudi to, da se naše ljudstvo tukaj v Istri dviga k partizanskim vstajam in ruši svoje lastne železnice, kakor je laž, da v coni B grmijo topovi in da se borijo protititovske sile, kot tudi mnoge druge laži, ki so tako debele, da bi jih lahko človek zgrabil z roko.

Kaj moramo storiti v taki situaciji, tovariši? Govorim vam kot predstavnikom ljudstva Istre in Slovenskega Primorja. Še bolj vneto se moramo lotiti vsakdanjega izpolnjevanja svojih nalog, graditi moramo naše tovarne, šole, ceste, vasi in mesta, da bi dvignili svoj življenjski in kulturni standard in ustvarili to, za kar smo se v vojni borili. Borili se nismo samo zato, da bi izgnali Nemce, ampak tudi zato, da bi izvedli revolucijo, pregnali reakcijo, izročili oblast ljudstvu in zgradili socializem v naši deželi. Zato se ne oziramo na pripovedke in bajke, ki jih širijo danes z vseh strani sveta proti nam.

Danes sem, tovariši, zaradi vsega tega popolnoma miren, bolj kakor v začetku, in smejem se tem lažem, kakor se jim smejejo tudi naši preprosti ljudje iz vasi. Včeraj sem na primer bral, kako je moskovski radijski komentator govoril o tem, da je pri nas raj za kulake in kako sijajno živijo pri nas. Ni si težko predstavljati, kaj si bodo pri tem mislili

naši vaški bogataši, ki jim z raznimi ukrepi onemogočamo, da bi bogateli na račun naših delovni ljudi. V vsem tem, tovariši, kar sedaj govorijo proti nam in naši deželi, je toliko nesmiselnosti, da se more človek na glas smejeti, ko to sliši. Nas pa to nič ne ovira, ker ne morejo pri nas s tem nikogar prevariti, razen če morda ne prevarijo koga med njimi samimi.

Tovariši, vi veste, kako delamo. Predvsem varujemo in podpiramo siromašnega kmeta, omogočamo srednjemu kmetu, da bi dvignil svoje gospodarstvo, ter nismo stremeli za tem, da bi uničili vaškega bogataša čez noč, ker bi bila to neumnost. Potrebno nam je žito, in vi veste, da imajo pri nas večji kmetje več polja, ki ga je treba posejati s pšenico in z vsem drugim, kar potrebujemo. Ni nam torej šlo za to, da bi ga uničili kar čez noč, ampak za to, da bi ne izkoriščal tuje delovne sile in da bi ne bogatel na račun drugih, ker sedaj ni več čas za tiste, ki ne delajo, ampak za tiste, ki sami delajo. Kako ravnamo danes s kulakom, vaškim bogatašem? V Vojvodini n. pr. se zelo dobro zaveda, kaj hočemo. Potrebujemo mast, ki pa nam je on ne daje prostovoljno. Zato jo vzamemo in plačamo, ne sicer tako, kakor bi on hotel, vendar pa po ceni, ki približno ustreza. Vzamemo mu zato, da bi mogli prehraniti veliko število prebivalstva, zlasti pa poldrugi milijon naših delovnih ljudi po tovarnah, rudnikih itd. Če on sam noče dati, vzamemo in moramo vzeti na ta način. Ali pa pogledjmo, kako je z žitom. Od vaškega bogataša zahtevamo, da poseje svojo zemljo, in jo mora posejati. Če pa noče, mu bomo zemljo vzeli. Kaj hočete! Revolucija je revolucija! Če torej noče — mu moramo vzeti! Zato tudi poseje zemljo, toda pri tem mu ne pustimo, da bi špekuliral in se bogatil, ker je nam do tega, da bi v socialistični družbi vsi ljudje bolje živeli. Zakaj bi živel nekdo preveč dobro, drugi pa preveč slabo. Mi likvidiramo kapitalizem, in zato ga moramo likvidirati ne samo v mestu, ampak tudi na vasi. Če pa bi ga likvidirali samo v mestu, in pri tem dopuščali, da se krepi na vasi, ne bi ničesar dosegli. Namesto da bi kapitalizem likvidirali, bi ga oživljali. Ako je, tovariši, za vaškega bogataša domovina in vse, kar ima — žep, potem ga bomo udarili po tem žepu. Proti našim vaškim bogatašem vodimo torej ostro, vendar postopno politiko. Vsekakor jih ne podpiramo — to je navadno neumnost, pač pa hočemo pomagati ljudstvu. Naj delajo tako kakor drugi, ne pa da živijo tako, kakor bi oni hoteli — na račun drugih. Tako politiko bomo izvajali tudi v bodoče in nihče nima pravice, da bi nam vsilil drugo, o kateri mislimo, da za nas ni primerna. Danes, ko je zaposleno v naših tovarnah, rudnikih, podjetjih in ustanovah vedno več delovne sile iz vasi, ko je naraslo število delavcev od nekaj sto tisoč v stari Jugoslaviji na poldrugi milijon in ko potrebujemo mnogo več živil kakor prej, moramo paziti na to, da bodo naša polja posejana. Kako zelo so narasle naše potrebe, se najbolje vidi iz tega, da so izvozili v stari Jugoslaviji v tako rodovitnem letu, kakor je bilo lansko, 25.000 vagonov pšenice. Mi pa ne bomo ničesar izvozili. Vse bomo porabili doma, v naši deželi. Koliko več se porabi danes kot prej, se prav tako vidi iz potrošnje sladkorja. Jugoslavija je prej porabila 8000 vagonov sladkorja. Lani smo ga dobili 17.000 vagonov, uvozili pa ga bomo še 2000 vagonov. Kaj pomeni to? To pomeni, da porabimo sedaj dvakrat večjo količino. To pomeni, da ga delimo danes tudi tistim, ki so prej v raznih krajih naše domovine stradali in na primer pšeničnega kruha.

sploh niso videli razen na božič, veliko noč ali pa kak drug praznik. Danes pa imamo zajamčeno preskrbo in naši delavci morajo dobiti določeno količino kruha in drugih živil. Zato porabimo danes mnogo več. Da bi zadovoljili te potrebe, moramo uvesti tako razdeljevanje, da jih bomo lahko krili. To nas sili, da vodimo tudi na vasi drugačno politiko, kakor so jo predlagali naši »kritiki« oziroma kakršno so oni hoteli.

Poleg raznih ukrepov za razširitev obdelovalne zemlje z raznimi melioracijskimi deli, smo pričeli tudi intenzivno ustanavljati kmetijske obdelovalne zadruge. Razume se, da tudi pri tem ne bomo ravnali šablonsko in nenadoma rekli, da morajo jutri vsi v zadruge. To bi ne bilo pravilno, ker ne moremo mentalitete ljudi, ki se je stoletja oblikovala, spremeniti v 24 urah. Nočemo dvigniti proti sebi kmetov, ki nočejo v zadruge. Sami bodo v enem ali dveh letih videli, da bodo kmetje v zadrugah bolje živeli, in prepričan sem, da bodo potem, ko bodo to spoznali, tudi sami radi vstopali v zadruge. Naš kmet je praktičen, hoče otipati stvar in se osebno prepričati, da je stvar dobra. Naše zadruge ustanavljamo torej na prostovoljni podlagi, da bi postale žitnice in tovarne živil za naše ljudi, za vse naše državljane in da bi same napredovale. Te zadruge bodo čez kako leto bogate skupnosti delovnih kmetov. Tovariši in tovarišice, mi postopno napredujemo. Prepričan sem, da bomo zmagali samo, če bo taka enotnost, kakršna je danes. In prepričan sem tudi o tem, da bomo ohranili to enotnost.

Na koncu bi vas prosil, da sporočite ljudstvu Istre in Slovenskega Primorja najlepše pozdrave, tako moje kakor članov zvezne vlade in tovarišev, ki so danes tu z menoj. Povejte, da skrbimo za Istro in Slovensko Primorje in da bomo še bolj skrbeli, da bi bili ti kraji naše dežele čez nekaj let povsem drugačni in mnogo lepši kakor danes. Naša dežela je neizmerno bogata in to bogastvo ji bo omogočilo, da bo postala ena najbogatejših, najbolj kulturnih in najbolj civiliziranih dežel v Evropi.

Za zmago socializma v naši deželi, tovariši, za bratstvo in enotnost naših narodov!

(*Borba*, 3. aprila 1949)

REFERAT MARŠALA TITA NA III. KONGRESU LJUDSKE FRONTE JUGOSLAVIJE

Tovariši in tovarišice! Dovolite mi, da vas najpristrčneje pozdravim in da želim najboljše uspehe delu tega III. kongresa.

Želim v prvi vrsti poudariti velik pomen III. kongresa Ljudske fronte Jugoslavije. Prvič, ker predstavljajo na tem kongresu delegati nad sedem in pol milijona članov, graditeljev socializma v naši državi. To je torej kongres največje, to je najbolj množične organizacije vseh delovnih državljanov naše države. Drugič, ker boste na tem kongresu lahko pokazali velikanske rezultate ustvarjalnega dela delovnih ljudi socialistične Jugoslavije, ker si bosti mogli drug drugemu povedati izkušnje iz raznih krajev naše države, ugotoviti razne pomanjkljivosti, sprejeti nove sklepe o še večji aktivnosti in prizadevanju članov Ljudske fronte tako v mestih kakor na vasi. Tretjič, ker imamo ta kongres v času, ko ne samo še trajajo, marveč se večajo obrekovanja in napadi na našo državo, na našo Partijo, na našo Ljudsko fronto, ki je bila že takoj od začetka, od trenutka, ko so izdali zloglasno resolucijo Informbiroja, ena glavnih tarč za te napade.

Tovariši in tovarišice! Prepričan sem, da vsi poznate sklepe in odločbe V. kongresa Komunistične partije Jugoslavije. Te odločbe izražajo med drugim popolno priznanje Ljudski fronti Jugoslavije in naglašajo važnost njene vloge. Zato ni treba, da bi vam to ponavljal. Razen tega prav tako ni treba, da bi na tem kongresu sprejeli kakšne nove definicije o značaju naše Ljudske fronte, ker smo natanko analizirali in določili značaj in vlogo Ljudske fronte že na njenem II. kongresu, na tem kongresu pa bomo to ugotovili in spopolnili v programu v zvezi z razvojem Ljudske fronte v njeni današnji fazi. Zato se bom v svojem govoru dotaknil v prvi vrsti nekaterih aktualnih vprašanj, ki se neposredno tičejo Ljudske fronte, kakor tudi tistih vprašanj, ki se tičejo naše države sploh, bodisi v zvezi z graditvijo socializma, bodisi v zvezi s situacijo, v kateri je danes Jugoslavija zaradi nerazumljive gonje, ki jo vodijo proti nam.

VLOGA LJUDSKE FRONTE V BOJU ZA URESNIČENJE BOLJŠE BODOČNOSTI NARODOV JUGOSLAVIJE

Ker bo sekretar Ljudske fronte Jugoslavije tovariš Nešković podrobneje poročal o vlogi in delu Ljudske fronte Jugoslavije, jaz o tem ne bom veliko govoril. Vendar pa bi hotel naglasiti vlogo Ljudske fronte v splošnih naporih naših narodov za uresničenje boljše bodočnosti narodov Jugoslavije.

Ni dvoma — danes je slehernemu človeku v naši državi jasno, da brez take enotne politične organizacije, kakršna je naša Ljudska fronta, nikakor ne bi bili sposobni premagati v tako kratki dobi toliko težkoč, kotlikor smo jih doslej premagali in doseči takšne politične in ekonomske uspehe. Zlasti tega ne bi bili mogli izvršiti v takšnih pogojih, v kakršnih smo živeli ne le med osvobodilno vojno, temveč tudi pozneje in zlasti danes.

Samo zaradi takšne Ljudske fronte, ki je že med osvobodilno vojno sprejela in priznala vodilno vlogo Komunistične partije Jugoslavije, smo lahko našim narodom postavili tako obsežne in težavne naloge, kakor n. pr. obnoviti državo v najkrajšem možnem času, očistiti ruševine in obnavljati naša porušena mesta s prostovoljnim delom naše Fronte, obnavljati in graditi sto in sto porušenih in požganih kmečkih hiš in gospodarskih poslopij, po večini s prostovoljnim delom članov naše Fronte po vaseh, obnoviti naše porušene prometne zveze in graditi nove v glavnem s prostovoljnim delom, a v prvi vrsti z delom naše slavne mladine itd.

Naša Ljudska fronta se je kalila v ognju osvobodilne vojne. Edino s to Ljudsko fronto pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije je bilo mogoče uresničevati in uresničiti enotnost naših narodov. Brez takšne široke množične politične organizacije, kakršna je naša Ljudska fronta, bi bilo kratkoma lo nemogoče za trajno uresničiti to enotnost in jo tako utrditi, kakor je trdna danes. Zakaj z Ljudsko fronto je dobila enotnost naših narodov svoj organizacijski in politični temelj. Samo s takšno množično organizacijo je doslej naša Partija lahko uspešno realizirala svojo politično linijo glede vseh vprašanj. V tako težkih pogojih, v kakršnih živi naša država že od 1941. leta, ne bi mogla zamenjati Ljudske fronte našega tipa nobena koalicija strank. Taka Ljudska fronta, ki je doslej sprejemala z največjim zaupanjem vse odločbe KPJ splošnopolitičnega in gospodarskega značaja, jih sprejema tudi danes in jih uresničuje. Prav zaradi takšne politične enotnosti se je naša vlada lahko doslej uspešno upirala velikim kapitalističnim silam, ki so se vztrajno trudile, da bi vzpostavile pri nas stari, osovraženi reakcionarni režim s kraljem Petrom na čelu.

Ta množična podpora našega ljudstva, organiziranega v Ljudski fronti, nam je omogočila, da smo po vojni premagali vse napade zunanje kakor tudi notranje reakcije na pridobitve naše osvobodilne borbe. Ta množična podpora ljudstva, delovnih ljudi v mestih in na vasi, ki so zbrani v Ljudski fronti, nam je omogočila, da smo se odločno in z največjim zaupanjem lotili ne samo obnove naše porušene države, temveč tudi uresničevanja petletnega plana in graditve socializma.

Pri tako velikem delu, pri graditvi socializma pri nas kaže Ljudska fronta, prav tako kakor v vojni, v polni meri svojo vrednost in nujnost svojega obstoja.

Danes ne postavljamo več vprašanja, kako dolgo bo še potrebna Ljudska fronta. Danes je prav tako nujna, kakor je bila nujna med vojno. Morda še celo bolj, ker nam je enotnost ljudstva danes bolj potrebna kakor kdaj koli, ker z vseh strani napadajo to enotnost naših narodov. Samo s še večjo utrditvijo Ljudske fronte in enotnosti ljudstva bomo mogli vzdržati vse napade na našo državo oziroma na enotnost naših narodov in graditev socializma.

Tovariši in tovarišice! Naša Ljudska fronta je danes nekaj popolnoma drugega, kakor je bila recimo 1946. ali celo 1947. leta, ker se v procesu politične, kulturne in gospodarske aktivnosti, v borbi za zgraditev socializma v naši državi neprenehoma razvija in idejno krepi pod vplivom izvajanja linije naše Partije. Ljudska fronta se krepi kvantitativno in kvalitativno, ker socialistična zavest vedno bolj prodira v milijonske množice delovnih ljudi naše države, združenih v Ljudski fronti.

Kako velikanskega pomena je Ljudska fronta pri graditvi socializma v naši državi, vidimo že iz tega, da je dala Ljudska fronta v letu 1948 nad 329 milijonov prostovoljnih delovnih ur, kar pomeni skupno s prostovoljnimi vošnjami vrednost okoli 9 milijard dinarjev. Kaj to pomeni? To pomeni, da je v množice naših članov Fronte, ki zajemajo tudi zelo velik del naših delovnih kmetov globoko prodrila socialistična zavest. To pomeni, da je Ljudska fronta Jugoslavije disciplinirana organizacija, ki predstavlja milijonski delovni kolektiv delovnih ljudi socialistične Jugoslavije. Kot dokaz za to vzemimo samo ustanavljanje obdelovalnih zadrug, ki je v zadnjem času zavzelo takšen obseg, kakršnega se nismo nadejali. Od II. plenuma CK KPJ je bilo ustanovljenih okoli 2000 novih obdelovalnih zadrug. Tako imam danes nad 3300 kmetijskih obdelovalnih zadrug z okoli 200.000 kmečkimi gospodarstvi. Ali bi bilo to mogoče brez največje dejavnosti Ljudske fronte na vasi? Razume se, da to ne bi bilo mogoče. Sklep II. plenuma CK o kmetijskih obdelovalnih zadrugah je sprejela Ljudska fronta na vasi kot svojo socialistično obveznost in jo oživlja z največjim poletom.

Danes ni v naši državi niti ene vasi niti ene naselbine, v kateri ne bi govorili o kmetijskih obdelovalnih zadrugah, v kateri člani Ljudske fronte, komunisti in nekomunisti, ne bi razlagali odločb II. plenuma CK KPJ. V vseh naših vaseh se je razplamtela prava borba za ustanavljanje vedno novih kmetijskih obdelovalnih zadrug. To je borba za socializem na naši vasi in v tej borbi dosegajo člani Ljudske fronte velikanske uspehe.

Kako nesmiselni so napadi na našo Ljudsko fronto, na KPJ, ki se še danes ponavljajo in ki govore o tem, da se je Komunistična partija Jugoslavije baje utopila v Ljudski fronti in tako naprej! Pomislite, našo Ljudsko fronto, v kateri je pol milijona članov Partije, nad milijon in pol članov sindikatov, milijon in pol članov Ljudske mladine, naši delovni kmetje, naša ljudska inteligenca itd.

Takšno Ljudsko fronto zlonamerno primerjajo z nekakšno začasno koalicijo buržoaznih strank in govore o nekem utapljanju Komunistične partije Jugoslavije v tej Ljudski fronti. Težko si je misliti večji nesmisel, kakor je ta trditev. Mi, tovariši in tovarišice, moramo varovati in še bolj utrjevati ta naš velikanski politični in delovni kolektiv, ki je zrasel v procesu revolucionarne borbe, z revolucionarnimi gesli, a ne samo na geslih borbe proti okupatorju.

OBREKOVALNA GONJA NIMA NIČ OPRAVITI S SOCIALISTIČNO PRAKSO

Dovolite mi, da se sedaj dotaknem gonje, ki jo vodijo proti naši državi voditelji držav ljudske demokracije in ZSSR. Verjemite mi, da o tem ni lahko govoriti. Ti napadi so takšnega značaja, da je človeka naravnost sram, da jih mora omenjati, ker prihajajo od voditeljev tistih držav, ki nikdar ne bi smeli uporabljati tako nedostojnih sredstev proti tako zaslužni zavezniški državi, kakor je Jugoslavija. Nočem tukaj danes braniti naše države pred temi nezaslišanimi napadi, ni nam je treba pred ničimer braniti, ker vse to blato, s katerim danes obmetavajo našo državo, pada na tiste, ki jo blatijo. Navedel vam bom samo nekatere izmed številnih dejstev, in sicer tista, ki najbolj zgovorno obtožujejo iniciatorje in avtorje teh napadov in za katere na naši strani ni nikakega upravičenega vzroka.

Kadar nas napada in blati reakcionarni imperialistični tisk, tedaj je to popolnoma razumljivo, ker so takšna sredstva pri tem tisku v navadi. Toda kadar nas napada socialistično časopisje, kadar hoče tem žalitvam in obrekovanjem pripisovati značaj nekakšne kritike, tedaj moramo proti temu najbolj ostro nastopiti in imenovati to s pravim imenom. Odveč in nesmiselno je, braniti se pred takimi stvarmi, temveč jih je treba najostreje obsoditi kot protimarksistično, protileninistično ravnanje, s katerim delajo velikansko škodo naprednim gibanjem na svetu.

Vsi tisti, ki nas iz držav ljudske demokracije in ZSSR danes tako neodgovorno in surovo obrekujejo in histerično zmerjajo, imenujejo ta obrekovanja, žalitve in psovke nekako socialistično kritiko. To sploh ni res, ker nima nič sorodnega s socialistično kritiko. Tako sta zmerjali, žalili in obrekovali mlado sovjetsko republiko in njene voditelje v prvih letih revolucije razlaščen ruska buržoazija in mednarodna reakcija. To blatenje naše države in naših voditeljev je onemu do pičice podobno.

Vem, tovariši, da bodo nasprotniki vseh barv obrnili vsako besedo, ki bo tu izgovorjena. Mnogo besed bodo obrnili in razlagali na svoj način. Kakor je navada v zadnjem času pri naših »kritikih«, bodo popačili smisel jasnih stavkov in tako naprej. Vem prav tako, da se bodo našli v naši državi in izven nje nekateri, čeprav maloštevilni omahljivci, ali taki, ki bi najraje prespali današnjo v resnici precej mučno situacijo in se bodo pritoževali, da na tem kongresu spet govorimo o teh stvareh. Tem in podobnim ljudem moramo jasno povedati, zakaj govorimo o tem na tem kongresu:

Prvič, o tem govorimo tukaj zato, ker neupravičeni napadi na našo državo, na našo Partijo in vodilne osebe ne samo niso utihnili in se ublažili, marveč jih na razne načine nadaljujejo z vedno večjo srditostjo, brezobzirnostjo in perfidnostjo. Drugič, tukaj govorimo o tem zato, ker so na tem kongresu zastopniki nad sedem in pol milijona članov Ljudske fronte in je potrebno, da kot zastopniki te največje politične organizacije naše države povedo, kar mislijo o vseh teh obrekovanjih socialistične Jugoslavije in napadih nanjo. Tretjič, danes govorimo o tem zato, da bi se vsi delovni ljudje Jugoslavije popolnoma zavedali, kakšne nevarnosti se skrivajo za to nezaslišano gonjo proti naši državi, ki jo vodijo v državah ljudske demokracije in ZSSR in zaradi katere si vsa svetovna reakcija veselo mane roke, ker ji dajejo vsak dan novo in novo gradivo, ki ga v polni meri uporablja kot sredstvo za borbo proti naprednim silam v kapitalističnih državah, posebno pa proti državam ljudske demokracije in ZSSR.

Naši narodi morajo vedeti, da se za to onemoglo kampanjo skrivajo nameni, ki nimajo nič sorodnega s socialistično prakso. Prvo, kar se skriva za to gonjo, je namen, da bi izzvali zmedo v naši državi in razbili enotnost naših narodov in da bi z notranjim razdorom uničili vse, kar smo dosegli s tolikimi žrtvami — in kar nam je najdražje zaradi tega, ker smo se prepričali, da se imamo samo tej doseženi enotnosti zahvaliti za vse svoje uspehe v obnovi in graditvi države. Našim nenačelnim kritikom bodo te moje besede seveda preostre. Oni jih bodo gotovo označili in po svoje razlagali po radiu in tisku kot napad in celo kot sovražen napad na države ljudske demokracije in ZSSR. Rekli bodo, da je to nacionalistični napad na njihovo dobrohotno kritiko. V čem je danes, tovariši in tovarišice, ta

»kritika«, vsi dobro veste, to vedo vsi naši državljani, ki so poslušali radijske oddaje Tirane, Budimpešte, Prage, Bukarešte, Sofije in Moskve.

Sto in sto protestnih pisem in brzojavk naših delovnih ljudi z vseh strani naše države ogorčeno govori o tem, kako vsi ti napadi in obrekovanja bolé naše delovne ljudi. Ta pisma govorijo o tem, s kakšnim ogorčenjem odgovarjajo naši ljudje na vse te nerazumljive pozive za uničenje vsega tega, kar smo do danes s tolikim trudom ustvarili.

Tovariši in tovarišice! Ali imamo pravico, da odgovarjamo na te protirevolucionarne pozive in da jih najbolj ostro obsodimo? Seveda imamo to pravico, ker s tem branimo pridobitve naše težke osvobodilne borbe, branimo graditev socializma v naši državi, branimo enotnost naših narodov, branimo načela internacionalizma pred vnašanjem metod, ki so značilne za reakcionarno imperialistično prakso. S tem se borimo za pravo resnico in šibamo laži in obrekovanja kot neprimerna sredstva v medsebojni kritiki socialističnih držav. Farizejsko nas obtožujejo, da vodimo sovražno politiko do ZSSR in držav ljudske demokracije. Ljudje, ki dnevno registrirajo vse, kaj tam pišejo in govorijo proti naši državi in vodilnim osebam v zadnjih desetih mesecih, morajo logično sklepati, da to ne prihaja z naše strani, ker to najbolje dokazuje vsakodnevna praksa. Tudi jaz moram tukaj navesti nekaj zgledov iz te vsakodnevne prakse držav ljudske demokracije in ZSSR nasproti naši državi.

Tovariši in tovarišice! Takoj po resoluciji Kominforma in pozivu na notranje razbijanje naše socialistične države so pričeli v teh državah s sistematično propagando proti nam. Ta propaganda se je krepila in dobivala vedno bolj sovražen značaj, brž ko so naši »kritiki« videli, da poziv na vstajo ne uspeva, to je, da v naši državi ni nikogar, ki bi izpolnil te čudne želje vodstev nekaterih komunističnih partij. Preden nadaljujem, bi rad, da jasno ugotovimo, kaj je pomenil ta poziv, ali je bil dobrohoten prijateljski poziv zaradi nekakih simpatij do naše izmučene in s krvjo napojene države, ali pa je pomenil nekaj popolnoma drugega.

Razumljivo je, da tako čuden poziv ni mogel izvirati iz kakih simpatij do nove Jugoslavije, marveč je prišel ne le kot rezultat vnašanja nesocialističnih metod v odnose med socialističnimi državami, temveč tudi kot priprava za uresničenje določenih ciljev, ki nimajo nič opravka z marksističnimi in leninističnimi pojmovanji o enakopravnosti in suverenosti malih narodov, o pravilnem gledanju na reševanje nacionalnega vprašanja, o pravici vsakega naroda, da sam svobodno odloča o svoji usodi, o prostovoljnosti odločanja vsakega naroda, ali bo in kdaj se bo združil z nekim drugim narodom ali odcepil od njega, kadar to ne bi bilo v njegovem interesu.

Ta zloglasni poziv na nasilno strmoglavljenje današnjega vodstva Jugoslavije z njegovega odgovornega položaja je torej pomenil poskus, da bi izzvali državljansko vojno v naši državi in pomeni sovražno ravnanje nasproti zavezniški in vrh tega še socialistični državi. Take vstaje po navadi organizirajo imperialisti v raznih polkolonialnih deželah. Toda komunistom je taka praksa popolnoma tuja in boriti se morajo proti taki praksi na svetu. Nastane vprašanje, če so tvorci te zloglasne resolucije sploh dobro premislili, kaj delajo, ko so poslali ta poziv. Če so, tedaj so bile njihove namere do naše socialistične države protirevolucionarne, pa če avtorji resolucije še tako opravičujejo to svoje ravnanje z nekakimi »višjimi« cilji.

Vam vsem je znano, da so v državah ljudske demokracije od vsega začetka intenzivno vodili propagando, češ da bo Jugoslavija prešla v imperialistični tabor, da se bo v naši državi ponovno vrnil kapitalizem in več podobnih neumnosti. Določili so celo rok 14 dni do dveh mesecev itd. Toda minilo je deset mesecev, a prerokovanja raznih zlohotnih prerokov se niso uresničila. V naši državi se ni povrnil kapitalizem, marveč naša država zanesljivo in zelo uspešno gradi socializem, o čemer se lahko vsakdo prepriča na dejstvih.

Naša država ni zabredla niti ne more zabresti v imperialistične vode in vsakdo se lahko o tem prepriča na dejstvih. Če pa navzlic tem dejstvom neki ljudje v vzhodnih državah in komunistično časopisje še danes vztrajno trdijo, da bomo odšli ali da smo celo že odšli v imperialistični tabor, kakor govorijo in pišejo zadnje dni, tedaj dobivajo te trditve zavestno sovražen značaj do naše države, ker so lažnive in sad načrtno preračunane propagande, da bi kompromitirale našo socialistično državo v očeh naprednih ljudi, zlasti pa delavskega razreda izven naše države. Če pravim izven naše države, tedaj s tem razumem, da to sovražno propagando servirajo javnosti izven naše države, ki ne pozna resničnega stanja pri nas in nima skoraj nobenih možnosti zvedeti, kaj prav za prav delamo v naši državi, s kakšnimi naporji in požrtvovalnostjo ter samoodpovedovanjem si grade naši delovni ljudje boljši in srečnejši jutrišnji dan — socializem. Našega delovnega ljudstva ne more ta lažniva propaganda preslepiti, temveč nasprotno, samo vznevoljuje ga, ker vsakdo jasno vidi, da je neresnična in sovražna in preračunana, na to, da bi onemogočila graditev socializma v naši državi.

Tovariši in tovarišice! Večina naših državljanov ne ve niti desetine tega, kaj vse pišejo o naši državi in o naših vodilnih ljudeh in kakšne neverjetne laži in obrekovanja si izmišljajo proti nam. Samo v marcu tega leta je bilo objavljenih v posameznih glasilih komunističnih partij, po časopisnih agencijah in glavnih radijskih postajah v ljudskodemokratskih državah in v ZSSR okoli 240 napadov najrazličnejše vsebine na našo državo. Da mi ti »kritiki« ne bi očitali, da sem govoril na splošno, ne da bi navedel dejstva, bom povedal nekaj primerov — čeprav ne najhujših — teh laži in klevet, ki jih uporabljajo v zadnjem času in ki prekašajo tudi najbolj reakcionarno besedišče v povojni propagandi.

KRŠITEV POGODB O KULTURNEM SODELOVANJU

Rad bi se pa prej dotaknil pogodb o kulturnem sodelovanju, ki jih imamo z državami ljudske demokracije in ZSSR. Kako izpolnjujemo te pogodbe mi in kako oni?

Vzemimo prvi primer gledališče. V sezoni 1947/1948 smo uprizorili pri nas 88 del tujih dramskih piscev, od teh 48 del samo ruskih pisateljev. V sezoni 1948/49 je bilo na repertoarju jugoslovanskih gledališč 61 del jugoslovanskih piscev s 66 predstavami, 43 del piscev ZSSR in ruskih klasikov s 26 predstavami, 3 dela piscev iz držav ljudske demokracije s 7 predstavami, 11 del angleških piscev s 16 predstavami, 11 del francoskih pisateljev z 20 predstavami in 9 del drugih pisateljev z 31 predstavami. Izmed del jugoslovanskih piscev so uprizorili v ZSSR samo Nušičevo »Gospo ministrico«. V Rumuniji niso uprizorili niti enega dela naših pisateljev. Na Madžarskem so uprizorili samo eno na podeželskem odru. V

Bolgariji so uprizorili samo 2 reprezentativni deli in na deželi nekaj manjših. Na Češkoslovaškem so uprizorili nekaj reprezentativnih del, na Poljskem pa, kakor se zdi, nobenega.

Po podatkih, ki jih imamo glede prevodov naših del v jezike držav ljudske demokracije, sta bili na Poljskem prevedeni samo dve deli naših pisateljev, 4 dela, ki so že bila v tisku, pa so zavrgli po resoluciji Informbiroja. V naše jezike pa je bilo prevedenih iz poljskega 12 del, od katerih 3 po izdaji resolucije. Iz bolgarščine je bilo prevedenih 9 del do resolucije in 3 po resoluciji Informbiroja. Rumuni niso ničesar prevedli iz našega jezika, pa niti mi z njihovega. Iz madžarskega jezika so bila prevedena pri nas 3 dela do resolucije in 2 deli po resoluciji, naših del pa je bilo prevedenih v madžarski jezik 15 do resolucije. V 1948. letu je bilo v Jugoslaviji tiskanih vsega skupaj 3421 del, od tega je bilo 2631 domačih in 790 prevedenih. Od del, prevedenih do 1. julija 1948, je bilo 310 sovjetskih del, od 1. julija do konca leta pa je bilo prevedenih še 279 del iz ruščine. Sovjetskih del je 74 odstotkov celotnega števila naših prevodov. Iz naših jezikov so bila prevedena v ruščino samo tri dela. V Albaniji, Rumuniji in Pirinski Makedoniji so nasilno zaprli naše knjižarne.

Kinematografija. V ZSSR niso do danes predvajali nobenega našega filma, čeprav smo poslali že 5. novembra 1946 po Soveksport-filmu v Moskvo dokumentarne filme »Julijska krajina«, »Prvi maj«, »Tito na Hrvatskem«, »Parada zmage«, »V imenu ljudstva« in »Nova dežela«. Nadalje smo poslali 16. avgusta 1947 v Moskvo te-le dokumentarne filme: »Mladinska prog«, »Idrijsko živo srebro«, »Resnica o Pulju« in »Prvi maj 1947«. Toda od vseh teh filmov niso nobenega predvajali, čeprav je bilo to leta 1946 in 1947, ko še ni bilo niti resolucije niti takih nenormalnih odnosov. Na našo intervencijo smo dobili 19. februarja 1948 odgovor soveksport-filma, v katerem je za vse filme rečeno tole: »Predvajanje teh filmov v ZSSR sedaj ni mogoče«. Zakaj ni bilo mogoče, o tem ni v odgovoru niti besede. Razloge so sporočili samo za dva filma, in sicer za film »Mladinska prog« in »Tito na Hrvatskem«. Za prvega so rekli, da je predolg, za drugega pa, da je zastarel. 19. februarja 1948 smo poslali v Moskvo naša umetniška filma »Slavica« in »To ljudstvo bo živel«, toda tudi teh filmov niso nikoli predvajali v ZSSR in so jih končno vrnili našemu veleposlaništvu v Moskvi.

Pri nas pa smo od osvoboditve do danes uvozili iz ZSSR in predvajali 192 umetniških filmov, 189 kratkometražnih, 31 dolgometražnih dokumentarnih filmov in 145 tednikov, skupno 557 filmov.

Ali so močnejši dokazi od teh, ki bi lahko tako zgovorno zanikali trditve, da stojimo na nekem sovražnem stališču do ZSSR. Ali ni farizejstvo trditi, da pri nas samo vodstvo ni nič vredno, da pa je ljudstvo dobro?

Zakaj so se v ZSSR izogibali, da bi popularizirali napredek jugoslovanskih narodov, ki je do neke mere prikazan tudi v teh filmih in za katere so že leta 1946 in 1947 onemogočili, da bi jih predvajali v ZSSR, če goje do jugoslovanskih narodov, kakor trdijo, simpatije? Mislim, da danes že velikanska večina naših delovnih ljudi to ve in jaz o tem »zakaj« ne bom tukaj več govoril.

Iz Češkoslovaške smo doslej uvozili in predvajali skupno 25 filmov, med njimi 18 umetniških. Od dveh naših filmov, ki so jih predvajali na Češkoslovaškem, in sicer »Nesmrtna mladost« in »To ljudstvo bo živel«,

so zadnjega prepovedali na festivalu v Mariánských Lázních, namesto njega pa predvajali angleški kriminalni film.

Na Poljsko smo po sporazumu poslali 9 naših dokumentarnih filmov, ob koncu januarja 1948 tudi film »Slavica«, nato pa film »To ljudstvo bo živel«. Po resoluciji Informbiroja so nas iz Poljske obvestili, da sprejmejo film »To ljudstvo bo živel«, da pa »Slavico« odklanjajo. Pozneje so odklonili film »Nesmrtna mladost«, pa tudi že prej sprejeti film »To ljudstvo bo živel«. Zadnjega so odklonili z utemeljitvijo, da je njihovo občinstvo sito vojnih filmov. Mi smo uvozili 4 poljske filme, nekatere od njih predvajamo pri nas še danes.

In še na druge načine kršijo sporazume o kulturnem sodelovanju, ki obstojé med našo in državami ljudske demokracije. Navedel bom samo nekatere.

V Rumuniji n. pr. bi morala biti v mestu Aradu prirejena na stroške našega poslaništva razstava fotografij »Jugoslavija gradi«, in sicer lani v začetku junija, ko bi se končala v Temišvaru. Toda razstave sploh niso odprli, razstavni material pa je vzel in ga do danes zadržuje okrožni komite Rumunske delavske partije, ki preprečuje, da bi se ta material vrnil v Jugoslavijo. Naše poslaništvo je posredovalo in zahtevalo pri CK RDP v Bukarešti ter z noto ministrstva za zunanje zadeve, da bi OK RDP v Aradu razstavni material vrnil, pa sploh ni dobilo odgovora.

Drugi primer se je zgodil že prej, sredi meseca maja, ko so iz rumunskih filmskih žurnalov odstranili vse jugoslovanske slike.

Madžarska vlada pa ne le da ni ravnala z državljani in ustanovami FLRJ »z največjo možno naklonjenostjo in ustrežljivostjo«, kakor to izrecno določa pogodba o kulturnem sodelovanju, marveč se je vedla na nenavadno surov način do naših diplomatskih predstavnikov na Madžarskem, medtem ko so učitelja jugoslovanskih narodnih manjšin na Madžarskem Naumovića in Djordjevića mučili in 13. julija lanskega leta izgnali v Jugoslavijo. V nasprotju z določbami pogodbe o kulturnem sodelovanju madžarska sekcija mešane komisije sploh ni začela delovati, društvo Madžarska-Jugoslavija pa se je po naročilu madžarskih oblasti spremenilo v organizacijo, ki je sovražna FLRJ in ima nalogo, da izvaja z vsemi propagandnimi sredstvi Jugoslaviji sovražno propagando. Jugoslovanski biblioteki v Budimpešti so lani v avgustu onemogočili delo na tak način, da so ji odpovedali prostore z izgovorom, da so dodeljeni neki madžarski ustanovi. Po resoluciji Informbiroja je Madžarska takoj odklonila sprejem jugoslovanskih filmov in jugoslovanskih filmskih scen, tiste filmske scene pa, ki so že bile tam, so odstranili iz filmskih žurnalov. Razen tega so ustavili izdajo štirih prevodov iz naše literature, vse knjige o Jugoslaviji pa so vzeli iz prometa.

Lahko bi naštel zelo veliko takih in podobnih primerov o kršenju sporazuma o kulturnem sodelovanju, a to bi zahtevalo preveč časa. Spomnimo se samo še, kako so ravnali z našimi študenti in učenci v gospodarstvu in z našimi fizikulturniki, iz česar se prav tako jasno vidi, da je bilo zadržanje voditeljev ljudskodemokratskih držav in ZSSR takšno, da ga ne moremo imenovati prijateljsko.

Navedel sem tu nekaj primerov, kako mi izpolnjujemo svoje obveznosti, kateri niso znani našemu širšemu občinstvu, in kako jih izpolnjujejo

naši vzhodni zavezniki. Ali vzemimo to, kar je znano našim narodom, ni pa znano narodom teh držav, katerih voditelji nas napadajo.

Tovariši in tovarišice! Kakšen vtis bi dobili ljudje v teh državah, če bi poslušali in razumeli naše radijske oddaje, ki pogosto prenašajo narodno glasbo, pesmi in govore o kulturnem ter gospodarskem razvoju v teh državah. Ali nismo tudi po resoluciji v naših radijskih oddajah in našem tisku vsak dan govorili in pisali samo najlepše o Sovjetski zvezi? Ali tega ne delamo v največji meri tudi danes? Ali je mogel kak naš delovni človek opaziti do danes, da je naša propaganda v osnovi spremenila svoje stališče do držav ljudske demokracije in ZSSR in odgovarjala na enak način? Ali je žalila z raznimi zaničljivimi izrazi, lažmi itd. vodilne ljudi teh držav? Seveda ni, in to vsakdo ve v naši državi. Poglejte pa, kaj govore in pišejo proti našim voditeljem v teh državah, kakšne podlosti uporabljajo v vsakodnevni praksi proti našim ljudem, ki so predstavniki najvišje ljudske oblasti. Pri nas se to nikdar ne bi moglo zgoditi, kajti naši ljudje vedo, da delajo tako le fašistični in najreakcionarnejši ljudje na svetu in njihov tisk. Pri nas ve vsakdo, da so taka sredstva uporabljali proti deželi socializma, Sovjetski zvezi sovražniki Sovjetske zveze med revolucijo in po revoluciji.

Zaradi tega naš tisk še nadalje vsak dan seznanja jugoslovanske množice z borbo delovnih ljudi v državah ljudske demokracije in ZSSR pri graditvi socializma. Tisk v teh državah pa ne prinaša o graditvi v Jugoslaviji tako rekoč niti besede. Od 1. januarja do 10. februarja letos je posvetila n. pr. »Borba« populariziranju ZSSR 21,07% prostora svoje zunanje politične rubrike, populariziranju držav ljudske demokracije 8,35%, Informbiroju pa 7,30%. »Politika« je posvetila populariziranju ZSSR 10,1%, državam ljudske demokracije 8,2%, Informbiroju pa samo 2%. »Rad« posveča ZSSR 16,6%, državam ljudske demokracije 6,43%, Informbiroju pa 1,37%, »Oslobodjenje« ZSSR 19,23%, državam ljudske demokracije 8,25%, Informbiroju pa 0,75%, »Nova Makedonija« posveča ZSSR 22,9%, državam ljudske demokracije 6,09%, Informbiroju pa 5,74% itd. itd. Od 10. februarja do danes se to razmerje pri nas ni zmanjšalo in naš tisk še nadalje seznaja naše množice z uspehi delovnih ljudi v državah ljudske demokracije in ZSSR, medtem ko tisk teh držav z malimi izjemami sploh ne piše o graditvi socializma v Jugoslaviji.

Tovariši in tovarišice! Navedel sem nekaj primerov, kako mi izpolnjujemo svoje obveznosti do ZSSR in držav ljudske demokracije. Sedaj mi dovolite, da vas vprašam, ali je tako naše stališče prijateljsko ali sovražno. Globoko sem prepričan, da ste vsi mojega mnenja, da je to dosledno prijateljsko stališče socialistične države in da ni res, da je sovražno. Na takem stališču je lahko samo zavezniška prijateljska država, kakršna je nova Jugoslavija, ki je tako v preteklosti kakor tudi danes že stokrat dokazala svoje prijateljstvo do svojih vzhodnih sosedov in ZSSR. Če pa imajo vodilni ljudje v teh državah našo obrambo ali šibanje teh laži in klevet v njihovem tisku za sovražno, tedaj zelo greše s čisto moralnega stališča, in sicer s stališča socialistične morale. Vedeti bi morali in verjetno tudi vedo, da imamo pravičo braniti se in razpravljati, kakor bi morali vedeti tudi to, da ne bi smeli komunisti ne v svojem tisku niti v radijskih oddajah uporabljati taka nedovoljena sredstva, kakršna so laži, klevete in podtikanja proti socialistični državi, kakršna je naša.

Sedaj pa, tovariši in tovarišice, nadaljujmo in pogledimo, kako izpolnjujejo prej omenjene države druge svoje obveznosti iz pogodbe o kulturnem sodelovanju, prijateljstvu in medsebojni pomoči nasproti Jugoslaviji.

SOVRAŽNO STALIŠČE ČASOPISJA IN RADIA DRŽAV LJUDSKE
DEMOKRACIJE IN ZSSR

Takoj po sprejemu resolucije Informbiroja so propagando v teh državah popolnoma preusmerili. Prenehali so pozitivno pisati o naši državi in začeli so z različnimi napadi.

Zahtevalo pa bi preveč časa, če bi navajal tukaj vse konkretne primere o tem sovražnem stališču tiska in radia v vzhodnih ljudskodemokratskih državah in ZSSR. Zato bom navedel samo nekatere iz najnovejše dobe.

Po nekem poročilu z dne 9. februarja letošnjega leta je poročal radio Praga v svoji oddaji za Jugoslavijo, da se »ljudske množice pasivno upirajo Titovemu režimu... Zlasti je močen odpor rudarjev istrskega bazena Raša«. Najprej nastane vprašanje: kje so, kakšne so in kolikšne so te ljudske množice, ki se pasivno upirajo režimu? Zatem sledi sklep, da pomeni ta oddaja navadno obrekovanje naših rudarjev, ki se tako silno trudijo, da bi dali državi čimveč premoga in rud.

Dalje, list »Tvorba« je 16. februarja letos objavil članek znanega trockista Balka, v katerem mrgoli klevet proti Jugoslaviji in vodstvu KPJ. Radio Praga je 21. februarja oddajal poročilo klevetniškega značaja, pripovedoval o nekakšnem izgonu naprednih študentov iz beograjske univerze in si pri tem izmišljal najbolj surove laži o nekakšnem mučenju študentov v zaporih itd., 24. februarja je imel zopet oddajo, polno obrekovanj naše države. Tule nekaj stavkov iz te oddaje: »... Jugoslovanski oblastniki so razgaljeni kot sovražniki Sovjetske zveze in tabora demokracije in miru sploh. Razkrinkani so kot sovražniki svojega lastnega ljudstva, ker vodijo v svoji državi protidržavno, protisocialistično politiko, katere posledica je kvantitativno in kvalitativno padanje proizvodnje in resno upadanje življenjskega standarda delovnih ljudi... Da so ekonomsko vezani na imperialistični tabor, je dejstvo, ki se jasno kaže ne le v velikem številu gospodarskih pogodb in sporazumov z imperialističnim taborom, temveč tudi v tem, da stalno pada obseg blagovne izmenjave ter v tem, da so pretrgali ekonomske odnose z ZSSR in ljudskodemokratskimi državami...«

Poglejte, tovariši in tovarišice, kako čudne so izmišljotine te radijske oddaje vse od začetka do konca. Prvič, naše delovne ljudi obrekujejo s trditvijo, da pri nas proizvodnja kvantitativno in kvalitativno nenehoma pada, čeprav vedo, da se naši delovni ljudje silno trudijo, da proizvodnjo tako po kvantiteti kakor po kvaliteti čimbolj dvignejo in da imajo pri tem ogromne uspehe, ki se kljub vsem težkočam kažejo v dvigu življenjskega standarda naših delovnih ljudi. Druga nič manjša laž v tej oddaji je trditev, da smo mi pretrgali blagovno izmenjavo z državami ljudske demokracije in zlasti z ZSSR ali zmanjšali njen obseg, in to zaradi tega, da bi mogli toliko bolj trgovati z imperialističnim taborom. Danes ve ves svet, da mi nismo zmanjšali obsega blagovne izmenjave, marveč so to storile vlade ljudskodemokratskih držav, Sovjetska zveza pa je sama podala izjavo o drastičnem zmanjšanju blagovne izmenjave z Jugoslavijo po odločbi vlade ZSSR in z utemeljitvijo, s katero se mi nikdar ne bomo mogli strinjati. Prav tako tudi vlade ljudskodemokratskih držav zmanj-

šujejo blagovno izmenjavo in kršijo pogodbe, da bi izvajale ekonomski pritisk na našo državo. Zdi se, da ljudje, ki pišejo in govorijo takšne izmišljotine, sploh ne pomislijo na to, da bralci časnikov in poslušalci radija niso tako neinteligentni, da ne bi vedeli ali si ne bi zapomnili, kaj so brali ali slišali dan ali nekaj dni poprej.

Naše sovraštvo do Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije izhaja torej, po trditvah teh klavnih »kritikov«, iz dveh dejstev. Prvo dejstvo teh »kritikov« je, da vodimo pri nas protisocialistično politiko, zaradi česar pada naša produkcija kvantitativno in kvalitativno in na ta način tudi naš življenjski standard. Ker je ta kleveta znana kot kleveta, odpade kot dokaz našega sovraštva in postane jasen dokaz sovraštva teh »kritikov« do Jugoslavije. Drugo dejstvo teh »kritikov« je njihova trditev, da smo mi zmanjšali obseg trgovinske izmenjave blaga z ZSSR in ljudskodemokratskimi državami zato, da bi se mogli zvezati z imperialističnim taborom in z njim trgovati. Ker je tudi ta trditev navadna kleveta, kajti dobro je znano, kdo je komu odpovedal blagovno izmenjavo, oziroma zmanjšal njen obseg, kdo izvaja ekonomske sankcije in proti komu, je s tem dokazano tudi, da to nismo mi, marveč ZSSR in ljudskodemokratske države. Potemtakem je tudi ta trditev naših »kritikov« globoko sovražna do naše države, ker je preračunana na to, da bi zavedla nepoučene ljudi in da bi kompromitirala Jugoslavijo.

8. marca je ista radijska postaja v Pragi znova pripovedovala, kako smo se mi prodali kapitalistom, ker ne trgujemo s kapitalističnimi državami kakor oni — t. j. druge ljudskodemokratske države — na temelju enakopravnosti. To svojo neumno trditev skuša dokazati s tem, da smo dobili naše v Ameriki blokirano zlato in da smo od tega zlata morali plačati 17 milijonov dolarjev za ameriške terjatve v Jugoslaviji. Poglejte logiko teh modrijanov! Najprej so nas najsrditeje napadali in obtoževali zaradi tega, ker smo sploh zahtevali to naše zlato in so pripovedovali, da nam ameriški imperialisti dajejo to zlato, da bi nam z njim plačali naš prehod v imperialistični tabor — zdaj pa, ko so videli, da smo mi to zlato dobili in da smo morali plačati ameriške terjatve, zato da bi sploh dobili to zlato, ki nam sedaj zelo dobro služi za nakup raznih strojev, zdaj pa nas obrekujejo, da smo mi plačali Amerikancem izmišljeni naš prehod v imperialistični tabor. Seveda upajo ti ljudje, da njihove prvotne klevete ni slišalo mnogo ljudi pri njih doma in po svetu, in da bodo zato nekateri ljudje že verjeli, kar sedaj govorijo in pišejo.

Radio Praga je oddajal 8. marca tudi klevetniške izvlečke iz izdajalskega lističa »Nova borba«, ki najsuroveje napada naše gospodarstvo, našo upravo in naše državne ustanove. 9. marca je spet oddajal klevetniški članek istega lista, v katerem surovo žalijo naše ljudstvo in vodilne ljudi naše države. 10. marca pa je glasilo CK KP Češkoslovaške objavilo klevetniški članek, v katerem trdi, da mi izvažamo živila, čeprav smo rekli, da jih letos ne bomo izvažali itd.

Tako se dan za dnem vrstijo klevete in surove žalitve naših narodov in voditeljev v uradnih organih Češkoslovaške, s katero imamo pogodbo v kulturnem sodelovanju in druge zavezniške pogodbe. Ali lahko, tovariši in tovarišice, imenujemo ta odnos do naše države z drugimi besedami, kakor da je to globoko sovražno stališče uradnih organov Češkoslovaške do naše države, ki ga mi z ničemer nismo izzvali. Nastaja vprašanje, zakaj češkoslovaška vlada tako ravna proti naši državi, zakaj češkoslovaška vlada

surovo krši pogodbo o kulturnem sodelovanju, pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči? Vprašujemo se, zakaj daje raznim izprijemcem in izdajalcem tipa Lale Ivanovića in drugih ne samo zavetišče, temveč dovoljuje tudi, da redno izdajajo obrekovalni list, ki so mu dali zveneče ime »Nova borba«? Praga, prestolnica bratske Češkoslovaške, je postala danes pribežališče vseh najnovejših izrodov iz naše države, ki se tam organizirajo, izvajajo razne teroristične naklepe in služijo uradnim organom Češkoslovaške za vir klevet proti naši državi. Za vse to nosi odgovornost češkoslovaška vlada.

Podobno je zadržanje poljskega tiska, radija in poljskih voditeljev. Tudi poljska propaganda je od resolucije Informbiroja dalje zavzela sovražno stališče proti naši državi. Natisnili so doslej veliko različnih klevetniških člankov in razni poljski voditelji so dali mnogo izjav, ki so za našo državo in naše voditelje žaljive in klevetniške. Takšno stališče uradnih organov Poljske, ki ima z nami pogodbo o kulturnem sodelovanju in druge zavezniške pogodbe, postaja čedalje bolj sovražnega značaja.

Navedel bom samo nekaj zgledov. »Tribuna ludu« je objavila letos 13. februarja klevetniški članek z naslovom »Anglo-ameriški okupatorji podpirajo Titovo kliko v Trstu«. V tem članku objavljajo razne izmišljotine o nekakšnem terorju, ki ga izvajajo naši pristaši v Trstu, čeprav je dobro znano, kakšne težave so delale in še delajo našim ljudem okupacijske oblasti, italijanski fašisti in vidalijevci, ki uživajo vso podporo anglo-ameriških okupacijskih oblasti. Isti list je natisnil 27. februarja sovražen članek proti naši državi in državnemu vodstvu ter si izmislil nekakšen boj jugoslovanskih ljudskih množic proti današnjim oblastem. Če razume z »bojem ljudskih množic« borbo kulaških elementov, špekulantov in raznih škodljivcev, tedaj je res, da se take »množice« boré proti novi, socialistični Jugoslaviji, ker razredni boj pri nas še ni končan. To pa velja v še večji meri za Poljsko in druge ljudskodemokratske države.

Ista »Tribuna ludu« objavlja 11. marca klevetniški članek proti naši državi, v katerem jemlje v — naše največje presenečenje — v zaščito ustaške zločince in škodljivce, ki so na državnem posestvu Belje organizirano zastrupljali svinje, katere redijo tam za prehrano našim delavcem. V tem članku manjka samo še, da bi te škodljivce razglasili za pristaše Informbiroja, ker se sedaj zelo pogosto dogaja, da se razni reakcionarni elementi, kakor n. pr. z beograjske univerze izključeni reakcionarni študenti, razni četniški ali kulaški elementi skrivajo za Informbiro itd., da bi pod to firmo lahko laže vodili boj proti novi socialistični ureditvi Jugoslavije.

Dalje, »Tribuna ludu« objavlja 11. marca članek z naslovom »Sumljivo povzdigovanje Tita«, ki je poln klevet in izmišljotin o tem, da smo se mi 1948. leta še pred resolucijo Informbiroja pogajali in sporazumeli z Ameriko, da nam proda strateški material itd. V tem članku so navedene reakcionarne izmišljotine, ki so izšle v »Yorkshire Post«, da smo mi baje izvozili v Ameriko od decembra lanskega leta za 3.700.000 dolarjev pisanih kovin. Toda to je samo navadna izmišljotina reakcionarnega tiska, ki si s takšnimi lažmi prizadeva, da bi čimbolj poglobil prepad med nami in državami ljudske demokracije. Na drugi strani pa »Tribuna ludu« in drugi listi naših vzhodnih sosedov škodoželjno in vedé, da so to navadne laži, ponatiskujejo take vesti zgolj zato, da bi imeli »potrdilo« za svoje sovražne napade na našo državo. Razumljivo je, da bi mi danes prodajali tudi

Ameriki pisane kovine, če bi nam hoteli Amerikanci prodajati stroje, ki jih želimo in ki jih potrebujemo. Ravno tako delajo tudi ljudskodemokratske države, pa tudi ZSSR, ki izvažajo v kapitalistične države mangan, nafto, različna živila idr. Vsi se zavedamo, da delajo prav, če prodajajo svoje rude ali stroje, živila itd. kapitalističnim državam in kupujejo zanje to, kar sami potrebujejo — toda zakaj nas zaradi tega imenujejo izdajalce? Uporabljati takšna sredstva ni pošteno.

Taki in podobni napadi, ki jih redkokateri dan ni v poljskem tisku, pomenijo globoko sovražen odnos do naših narodov, ki niso tega s svojim odnosom do bratske poljske države z ničemer izžvali. Seveda je za vse te klevete odgovorna poljska vlada, ne poljski narod.

Tudi sovjetski časopisi in radio nas čedalje bolj napadajo in zavzemajo stališče, ki ga nikakor ni mogoče imenovati prijateljskega. Navajam nekoliko primerov. Radio Moskva je imel 18. februarja letos oddajo proti nam, v kateri je lažnivo navajal padanje naklade »Borbe«, čeprav se je ta naklada v zadnjem času celo zvišala. V oddaji so rekli, da je to posledica namišljenih napadov »Borbe« na tovariša Stalina in CK VKP(b). Vsakdo pri nas ve, da to ni resnica, ker naše časopise niti ni napadalo tovariša Stalina niti tega ne mora napraviti. Od kod je radio Moskva vzel ta članek za svojo oddajo? Vzel ga je iz tako imenovanega lista »Nova borba«, v katerem pišejo izdajalci in dezertarji iz naše države. 9. marca je radio Moskva spet imel oddajo, v kateri so bile hude žalitve in izmišljotine o napadih na našo državo in državne voditelje. Dalje, 9. marca je radio Moskva oddajal ob priliki ustanovitve Instituta za družbene vede v Beogradu izmaličene in izmišljene stvari o tem, kako pri nas prepovedujemo proučevanje nekaterih poglavij zgodovine VKP(b) itd.

Radio Moskva je 16. marca oddajal Lajtmanov članek, v katerem je rečeno, da ameriški reakcionarji in njihovi prišepetovalci razširjajo po časopisju, radiu in ustno laži, ki jih je »Titova klika« spravila v promet. Lajtman trdi, da proti Jugoslaviji ne vodijo nobene gonje, temveč samo kritizirajo sovražno politiko jugoslovanske vlade nasproti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije. Isti radio je dne 17. marca oddajal Grigorijanov članek, objavljen v časniku »Za trden mir, za ljudsko demokracijo«, ki skuša s citati iz nekih zapadnih listov dokazati, da so jugoslovanski voditelji baje izdali socialistični tabor s tem, da vzpostavljajo ekonomske zveze z Zapadom. Ko najbolj surovo žali jugoslovansko vodstvo, navaja med drugim tudi pisanje lista »Gazette de Lausanne«, ki trdi, da se v Jugoslavijo vračajo nedičevci in četniki iz vseh krajev sveta, »da bi stopili na stran Tita in postavili sebe na oltar jugoslovanskega patriotizma«. Grigorijan pravi, da se take stvari zares dogajajo v Jugoslaviji in dodaja, da izražanje reakcionarnega tiska ZDA in zapadnih držav nehote izdaja »Titovo kliko« kot orodje v rokah imperialistov, kot izdajalce in sovražnike Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije.

Kar se tiče Grigorijana, ki mu v organu Kominforma dajejo prostora, da izraža zaupanje v verodostojnost zapadnega reakcionarnega tiska in propagande sploh, ne verujejo njemu in njegovi »Gazette de Lausanne« niti četniki sami, zbrani okrog ameriškega »Srbohrana«. Ta list je, kakor poroča atenski radio, v neki vesti 18. marca, »dobil naročilo iz Jugoslavije«, v katerem je rečeno, da »slavni« četniški komandant Karadžić in drugi četniki križarijo po Jugoslaviji in neusmiljeno kažnujejo zločince, »borba pa se vodi« — pravi ta list — »na življenje in smrt«. Četniški organ »Srbo-

bran« je torej demantiral organ Kominforma, mi pa vemo, kakšen nesmisel je eno kakor drugo.

Na splošno imata moskovski radio in tisk v odnosu do Jugoslavije navado, da rada citirata razno časopisje, med njimi tudi izdajalski listič »Nova borba« in časnike iz držav ljudske demokracije itd. Hkrati torej, ko naš tisk in radio vsak dan prinašata prijateljske članke in radijske oddaje in poudarjata uspehe Sovjetske zveze na kulturnem, gospodarskem in političnem področju, pa sta moskovski tisk in radio na stališču, ki je popolnoma nasprotno našemu, t. j. prijateljskemu.

Posebno zadnjih 14 dni sta se sovjetski tisk in radio tako razmahnila v svojih napadih na nas, da sta skoraj zasenčila madžarsko propagando proti nam. Moskovski časopisi in radio so prej uporabljali citate iz madžarskega tiska in tiska drugih držav, danes pa je že nasprotno, ker se jim zde izrazi, ki jih uporabljajo proti nam v državah ljudske demokracije premili. Madžarski časopis »Figetlen Magyarorszag« z dne 8. marca ponatiskuje članek, ki je bil prebran v moskovski radijski oddaji, v katerem so takele neumnosti: »Gospodarski zlom jugoslovanskih nacionalistov se kaže zlasti na vasi. Titovci pravijo, da bodo kulaki mirno vzrasli v socializem.« Dalje pravijo: »Politika jugoslovanskih nacionalistov pomaga, da kulaki bogatijo, to pa pomeni nenehno padanje življenjskega standarda srednjih in malih kmetov. Oni pravijo, da se socializem v Jugoslaviji gradi na svoj poseben način. Ta posebni način jih je privedel do tega, da se položaj kulakov danes utrjuje, razpada pa zveza delavcev in kmetov. Zadrúžnemu gibanju grozi uničenje.« Kaj pravite na to čudovito ugotovitev? — »Gospodarsko stanje države postaja vedno bolj kritično.« Glejte, take in podobne zlohotne laži širijo sedaj s polno paro moskovski tisk in radio.

Kakšna je propaganda v madžarskem tisku in radiu proti naši državi? Vsak človek v naši državi to dobro ve, ker ta propaganda in njen sovražni značaj ne zaostajata za propagando, ki jo je vodilo horthyjevsko časopisje, v mnogočem pa jo celo prekaša, posebno glede ponarejanja poročil o dejanskem stanju pri nas in glede lažnivih obrekovanj.

Težko nam je verjeti, da bi se madžarsko ljudstvo strinjalo s takšno sovražno politiko in z raznimi izzivanji partijskih in državnih voditeljev Madžarske proti Jugoslaviji. To toliko bolj, ker mi z ničimer takega stališča nismo izzvali. Prav nasprotno. A tudi madžarski narod ni pozabil, da smo mu mi prvi ponudili roko v spravo, ali pravilneje povedano, da smo bili mi prvi pripravljeni odpustiti vse zlo, ki so nam ga storile Horthyjeve okupacijske čete, da smo v vsakem pogledu po svojih močeh podpirali madžarsko demokracijo, da bi uresničila svoja prizadevanja, to je, da bi se Madžarska razvila na načelih ljudske demokracije. Naša pobuda in sklenitev pogodbe o kulturnem sodelovanju in pogodbe o prijateljstvu in mesebojni pomoči med našo državo in Madžarsko kažeta, da smo izročili pozabljenju vse, kar je bilo v preteklosti, na drugi strani pa pokazali svoje internacionalistično stališče.

Ali je torej to navdahnilo voditelje budimpeštanskega radia in madžarskega tiska sploh, da vodijo horthyjevsko propagando izrazito sovražnega značaja proti novi Jugoslaviji in da širijo o naši državi in njenem vodstvu najnesramnejše laži? Tako, kakor n. pr. tale komentar radija Budimpešta dne 16. marca letošnjega leta, ki pravi: »Zaradi krepkega in junaškega odpora jugoslovanskih komunistov, ki dan za dnem čedalje

bolj narašča in ki dobiva v nekaterih krajih Jugoslavije že oblike oborožene borbe antititovskih partizanov, imajo Rankovičevi žandarji polne roke dela...«

Podobno je, tovariši in tovarišice, z Rumunijo. Tudi rumunski državni in partijski voditelji so zavzeli po resoluciji Informbiroja sovražno stališče nasproti naši državi, čeprav imamo s to sosedno državo pogodbe o kulturnem sodelovanju in o prijateljstvu in vzajemni pomoči in čeprav smo tej sosedni državi dokazali svoje prijateljstvo s konkretnimi primeri. Nemogoče bi bilo, navesti tukaj vse tiste številne članke iz rumunskega tiska, ki so polni klevet in žalitev naše države in naših voditeljev, zato bom navedel samo nekaj primerov iz zadnjih dni. List »Scantea« je objavil 18. februarja letos klevetniški članek, v katerem trdi med drugim, da se je znižal življenjski standard v Jugoslaviji leta 1948 v primeri z letom 1946 za 50%, da ne dosegamo planirane proizvodnje, da se je naša politika industrializacije kompromitirala in podobne laži. Dne 19. februarja nas je radio Bukarešta napadel, ker smo z diplomatsko noto protestirali, ker nas niso povabili na ekonomski posvet in pristavil, da smo zaradi svojega nacionalizma zgubili socialistično pomoč ljudskodemokratskih držav in ZSSR. Tudi v tem primeru so popolnoma pozabili na dejstvo, da je resnica prav nasprotna, da smo mi, t. j. Jugoslavija, podpirali ljudskodemokratske države, ne pa one nas, in to zaradi tega, ker smo bili in ostanemo internacionalisti. Mislim, da je dovolj znano, v čem se je izražala ta naša pomoč državam ljudske demokracije. Tega se gotovo spominja tudi rumunsko ljudstvo, če so že voditelji na to pozabili.

Sovražna politika rumunske vlade nasproti naši državi se ne kaže samo v čedalje bolj srditi, lažnivi in žaljivi propagandi proti naši državi in našim državnim voditeljem, temveč tudi v raznih izzivanjih in preganjanjih naše narodne manjšine v temišvarskem okraju. Zapiranje in slabo ravnanje so tam vsakdanji pojav.

Tudi Bolgarija je po resoluciji Informbiroja spremenila svoje stališče do naše države. Bolgarski vodilni ljudje so poteptali vse pogodbe med Bolgarijo in našo državo. Razbili so tisto bratstvo in prijateljstvo, ki smo ga gradili, s tolikimi napor, ker smo verovali, da nobena naša žrtev, ne materialna ne politična, ni prevelika, da bi mogli uresničiti resnično prijateljstvo z bolgarskim narodom. Toda bolgarsko partijsko in državno vodstvo je sistematično razbijalo in še danes razbija prijateljske vezi med narodi Jugoslavije in Bolgarije, skovane iz krvi in solz. To vodstvo se ne ozira niti na težnje lastnega naroda, ki še vedno goji simpatije do naše države. Kajti bolgarski narod ne more pozabiti, kaj vse je nova Jugoslavija napravila za Bolgarijo tako v materialnem kakor v političnem pogledu.

Čeprav smo zvezani s pogodbami o prijateljstvu, vzajemni pomoči in kulturnem sodelovanju, je uradna bolgarska propaganda proti Jugoslaviji enaka, če ne še hujša, kakor je bila pod fašističnim režimom kralja Borisa. Obrekovalni in žaljivi značaj pisanja tega tiska se je razmahnil do nezaslišanega obsega. Dobivamo vtis, da so nekateri teh ljudi tako popolnoma izgubili vsako poštenje in da so stopili na isto stopnico z albanskimi avanturisti, ki nimajo niti pojma, kaj je dovoljeno in kaj ni dovoljeno državnim voditeljem, kadar gre za mednarodne odnose. Kako globoko globoko so zabredli bolgarski voditelji, se vidi iz tega primera: pred kratkim je izšel v bolgarskem časopisju obrekovalni čla-

nek o procesu protestantskih duhovnikov, v katerem je med drugim rečeno, da je po krivdi jugoslovanske delegacije na pariški konferenci anglo-ameriški blok zvedel, da namerava Jugoslavija odstopiti svoj del reparacij Bolgariji in so bili nato zaradi tega Bolgariji povečane reparacije, tako da je Grčija sama dobila toliko, kolikor bi sicer znašale reparacije Grčiji in Jugoslaviji skupaj. Ta članek hoče dokazati, da nujno izhaja iz tega obrekovanja sklep, da Jugoslavija prav za prav ni ničesar poklonila Bolgariji. Razumljivo je, da si je težko izmisliti večjo podlost kakor je ta, ki je preračunana na to, da bi pokazala bolgarskemu narodu, da nima za kaj biti hvaležen novi Jugoslaviji, skratka, njen cilj je, da bi izzvala sovraštvo bolgarskega ljudstva do Jugoslavije, čeprav bolgarsko ljudstvo nikakor ne more razumeti te obrekovalne gonje proti naši državi.

Lahko bi navedel nešteto raznih drugih dejstev, ki na žalost jasno govore o sovražnem stališču bolgarskih voditeljev do naše države, toda s tem bi se predolgo zamudil. Toda ne gre samo za propagando, temveč za veliko nevarnejše primere tega sovraštva. Vzemimo samo stališče do Pirinske Makedonije, v kateri so znova začeli izvajati velikobolgarsko politiko, nato primeré zapiranja naših državljanov v Bolgariji, posebno v Sofiji, in drugod. Za vse to nosi polno odgovornost bolgarska vlada.

Kaj delajo proti nam v Albaniji, to veste, tovariši in tovarišice, sami. O tem zares ni treba tu govoriti, ker bi bila vsaka beseda premila, da bi označila ravnanje albanskih voditeljev. Lahko bi samo rekel, da ljudje, ki so danes pri državnem vodstvu v Albaniji, sploh ne brzdajo svojega vedenja in so izgubili vsako sposobnost razsojanja. Škoda je samo, da mora albanski narod zaradi tega trpeti, ker so vodilni albanski megalomani uničili tiste iskrene in prijateljske vezi, ki so bile med našima dvema državama. Hotel bi še poudariti, da naši državni predstavniki tam zelo težko delajo, skoraj ne morejo delati. Uslužbenci našega poslaništva in njihove družine ne morejo na cesto, ker so izpostavljeni raznim šikanam in napadom varnostnih organov in vsem mogočim žalitvam. Neprenehoma vlagamo proteste, pa nič ne pomaga.

Vse to obilno izkoriščata reakcionarni tisk in radio za svoje imperialistične cilje. Pišejo in govore o nekakšni vstaji v naši državi, o premikanju čet na obeh straneh naših meja, o gospodarskih težavah naše države in raznih drugih izmišljenih stvareh. Tudi za to vam bom navedel nekoliko primerov: londonski »Observer« se v poročilu z dne 13. marca sklicuje na članek z naslovom »Nevarnosti za Jugoslavijo«, v katerem pravi med drugim, da pripravljajo zbiranje neregularnih protititovskih sil za operacije v Jugoslaviji iz oporišč v sosednjih državah Madžarski, Albaniji in Bolgariji, in sicer »po vzorcu grških uporniških sil«. Atenski radio je 18. marca javil iz Londona, da potrjujejo poročila iz Rima in Trsta, da je moskovski radio objavil, da se je začela vojna proti Titu po okrajih in vaseh. Pariški tisk je 15. marca pisal tudi o koncentraciji čet ob jugoslovanski meji. Londonski »Daily Express« jih imenuje čete Kominforma, radio Rim, »Glas Amerike«, agencija »Associated Press« in druga glasila reakcije pa prav tako širijo te in podobne laži, sklicujoč se na oddaje radijskih postaj ter tisk v Moskvi in državah ljudske demokracije, zlasti pa na glasilo Kominforma.

Po moskovskem radiu je Lajtman — kakor sem že malo prej dejal — trdil, da »Titova klika« spravlja v promet laži, ki jih širijo ameriški reakcionarji in njihovi prišepetovalci in da v državah ljudske demokracije

in ZSSR ne vodijo zoper Jugoslavijo nobene kampanje, marveč samo grajajo sovražno politiko jugoslovanske vlade nasproti njim.

Ali je to kampanja ali kritika, ali so to sadovi kritike? Ali so to laži, ki jih je »Titova klika« sejala? Ali je to naperjeno proti narodom Jugoslavije in državi Jugoslaviji ali je samo kritika jugoslovanske vlade?

NIKAŠNA ZASTRAHOVANJA NITI Z ZAPADA NITI Z VZHODA
NAS NE BODO ODVRNILA S POTI SOCIALIZMA

Tovariši in tovarišice!

Iz vsega, kar sem navedel, je jasno razvidna linija naših »kritikov« in ta je: z vsemi mogočimi lažmi in podtikanji nas hočejo prikazati kot državo, ki bo v najkrajšem času, če že ni, znova postala kapitalistična. Zakaj to? Zakaj ljudje iz Informbiroja tako strastno žele naš povratak v kapitalizem? Na to ni težko odgovoriti, kajti če so nam jasni pravi nagibi oziroma cilji, ki jih imajo ti »kritiki« glede Jugoslavije, tedaj je razumljivo, da se je za uresničenje teh ciljev mnogo laže boriti proti naši državi kot državi, ki jo kažejo kot kapitalistično, kakor pa proti državi, ki gradi socializem.

To seveda ne velja za naše narode, kajti le-ti dobro vedo, kaj mi delamo in kaj gradimo. Toda to je potrebno za nepoučene napredne množice na vsem svetu, ki vedno bolj dvomijo v dobrohotnost in resnicoljubnost naših »kritikov«, zlasti potem, ko se ni uresničila prerokba, da bomo v najkrajšem času pristopili k zapadnemu bloku in obnovili kapitalizem v naši državi. Prav nasprotno. Naprednim delovnim množicam izven naše države postaja čedalje bolj jasno, da mi zares gradimo in da bomo zgradili socializem v svoji državi. Vidite, zato je zlasti zadnje dni tudi nastala prava histerija in poplava laži o Jugoslaviji v tisku in radijskih oddajah tistih držav, ki imajo z nami pogodbe o zavezništvu in kulturnem sodelovanju.

Kakor je znano, tovariši in tovarišice, so pričeli v ZSSR in v državah ljudske demokracije nagovarjati naše študente in učence v gospodarstvu, naj se ne vrnejo več v našo državo. Na razne načine izvajajo pritisk na naše otroke in temu pritisku so nekateri slabiči, čeprav maloštevilni, tudi podlegli in ostali v teh državah. Toda niso ostali samo pri tem, da v svojih državah nagovarjajo ljudi, naj se izjavijo proti naši Partiji in njenemu vodstvu, temveč so pričeli s takimi nagovarjanji v vseh državah, v katerih so naša predstavništva. In res, našli so nekaj izvržkov, ki so izdali svojo socialistično državo. Spočetka nismo prav vedeli, zakaj nagovarjajo naše ljudi, naj izdajo svojo državo, vendar smo polagoma popolnoma razumeli to, ko smo videli, za kakšne cilje gre pri tem. Danes že vemo, da se ti izdajalci pripravljajo za sovražno delovanje zoper svojo državo, teh nekaj tucatov izdajalcev naj služi kot »zdrav element« za razne akcije itd.

Tovariši in tovarišice, redno se je pokazalo, da imajo ti ljudje zelo temno preteklost in da so slučajno ali zaradi nebudnosti prišli v Partijo in ob prvi priložnosti iz nje dezertirali. Znan vam je n. pr. Lala Ivanović, ki je bil za okupacije Nedićev okrajni komisar in je mučil zaprte rodoljube. Posrečilo se mu je, da je zabrisal svojo sled in se vrnil v Partijo. Ta sovražnik delavskega razreda je bil med prvimi, ki se je v inozemstvu

izjavil za resolucijo Informbiroja in ima danes v Pragi vlogo enega izmed voditeljev izdajalcev naše države in urednikov lističa »Nova borba«.

Drugi primer imamo v dr. Josipu Miluniću. Tudi on se je v inozemstvu izjavil za Informbiro. Kdo pa je Milunić? Mračna osebnost, za katere preteklost smo zvedeli šele sedaj. 1941. leta je bil pozvan v partizane po dr. Ivanu Pavletiću, ki je danes major naše vojske, toda Milunić je odklonil, da bi šel v partizane in je še isto leto stopil v ustaško vojsko, v edinico znanega krvoloka Juce Rukavine, s katerim je bil v dobrih odnosih. S to ustaško edinico je bil pri Bosanski Kostajnici, kjer je bila tedaj — 1941. leta — ranjena in od ustašev ujeta naša znana tovarišica Anka Butorac, članica CK KP Hrvatske. Milunić je bil sam navzoč, ko so ranjeno tovarišico Butorac strašno mučili in nato ubili. Takrat je bil Pavelićev okrajni načelnik v Kostajnici. Pri ustaših je ostal do konca 1942. leta. V Glavnem štabu Hrvatske so ga pozneje zaprli in izključili iz Partije, toda ker niso vedeli za njegovo službo pri ustaših, mož pa je zdravnik, so ga izpustili s pogojem, da bo opravljal zdravniško službo. Sedaj smo zasledili, da je v partizanih izvršil celo vrsto zločinov nad ranjenimi partizani in je za te zločine zaslužil smrtno kazen. 1947. leta je napisal v vprašalno polo, da nikoli ni služil v sovražni vojski in da sploh ni bil pri sovražniku ter je na ta način začasno zabrisal svojo sled v preteklosti. In verjetno zaradi tega, ker se je zbal, da bo vse to nekega dne odkrito, se je zatekel pod okrilje Informbiroja in izjavil, da se ne strinja z našo Partijo.

Kdo je Blagoje Hadžipanzov? Sin malomeščanske družine iz Velesa, ki je bila že pred vojno popolnoma velikobolgarofilska. Tudi sam je na univerzi v Beogradu vedno kazal svoje bolgarofilstvo. 1942. leta je v Sofiji za časa fašističnega režima napravil odvetniški izpit. Njegova brata Strahil in Peter sta znana pristaša Vanče Mihajlova in sta sodelovala z okupatorjem. V začetku leta 1944 so bolgarski okupatorji imenovali Hadžipanzova za predsednika občine v kočanskem okraju, kjer je organiziral okupatorsko milico za boje proti partizanom, vodil zasledovanje partizanskih kurirjev itd. Istega leta je Hadžipanzov v zelo sumljivih okoliščinah prišel v narodnoosvobodilno gibanje. Tudi njemu je uspelo, da je začasno prikril svojo umazano preteklost. Zato ni nič čudnega, da se je v Bolgariji izjavil za Informbiro in ostal v Bolgariji, ker se je bal, da bodo njegovi zločini nekega dne odkriti.

Dalje, kdo je Miodrag Popović, ki je tudi v družbi izdajalcev v tujini? Tudi njemu se je posrečilo, da je prevaral našo Partijo glede svoje preteklosti. Njegov oče je duhovnik in vsa njegova družina je bila zagrizeno monarhistična. Po okupaciji so ga odpeljali v ujetništvo v Nemčijo, od koder pa se je kmalu vrnil. Popović je navajal, da je ušel iz ujetništva in da je potem živel v ilegali v Beogradu in pomagal NOV. Vse to je laž. Danes je znano, da je v Beogradu delal v organizaciji Todt, da je ves čas okupacije delal za Nemce, se družil z nemškimi oficirji, dobival živila od Nemcev in tudi pri njegovi ženitvi je bil navzoč neki nemški oficir. 1944. leta se je trdno povezal z organizacijo Draže Mihailovića in podpiral njegovo gibanje. Ker so ga pogosto videli v družbi z gestapovci, so ga sosedge imeli za trdno za nemškega agenta. Nekoč je Popović legitimiral svojega soseda Zorića in ko ga je ta vprašal, zakaj ga legitimira, je Popović pokazal neko legitimacijo, odgovoril pa ni. Po osvoboditvi je postal zelo aktiven v Ljudski fronti in ljudje, ki so ga

nekoliko poznali, so se čudili tej aktivnosti ter zahtevali, da se to pojasni. Toda zaradi nebudnosti niso ničesar ukrenili proti njemu. Danes je ta sovražnik delavskega razreda eden glavnih »informovcev« v gonji proti naši socialistični domovini.

Kdo je Milutin Rajković? Z našimi šahisti je odšel na Švedsko kot vodja moštva, pri povratku je ostal v Pragi in se izjavil na Informburo. Pri tem ni pozabil ukrasti šahovski ekipi 235 švedskih kron, 5740 CS. kron, 122,5 dolarjev in usnjen kovčeg nekega svojega tovariša-šahista. Ta Rajković je končal 7 razredov gimnazije in bil do 1941. leta uradnik »Biljne rose« v Bacu. Poprej, 1931. leta, je bil občinski uradnik. Ukvarjal se je samo s šahom in nogometom in ko je opustil vse drugo delo, se je gibal le v družbi raznih trgovcev in industrijcev nemške narodnosti. Postal je znan kot hohštapler in prisklednik.

Kdo je Radonja Golubović? O njem so vedeli in vedo ljudje že precej, pa se zato upravičeno čudijo, kako je mogel priti na tako odgovorno mesto, kakor je mesto veleposlanika v Bukarešti.

Priznati moram, da je to velika napaka nas samih. Nikakršni izgovori s pomanjkanjem sposobnih kadrov ne zadostujejo, da bi opravičili to napako. V tem primeru gre za nebudnost, ki jo je treba obsoditi. Radonja Golubović je bil trikrat izključen iz Partije, pa zopet sprejet. Takša praksa je nenavadna v naši Partiji, ker za takega človeka ni prostora v Partiji. Ljudje, ki so to vedeli, zaslužijo obsodbo za tako nebudnost in gnil liberalizem. 1930. leta se je pri neki partijski provali v Črni gori vedel pred policijo izdajalsko in je izdal vse tovariše, ki jih je poznal. Zato je bil takrat tudi izključen iz Partije. Leta 1938, med čistko sovražnih elementov iz naše Partije, je vstopil v frakcionaško skupino Petka Miletića, o katerem smo nedavno iz najdenih dokumentov ponovno ugotovili, da je bil največji izdajalec naše Partije pred beograjsko policijo. Golubović se je kot intelektualac, odvetnik, znal uveljaviti med nepoučenimi člani Partije in je bil leta 1938 zopet sprejet v Partijo, a 1939. leta po odločbi CK Črne gore spet izključen. Maja 1941 je bil spet v Partiji. Leta 1942 kaznovan zaradi strahopetstva na terenu s partijskim ukorom, leta 1943 pa ponovno izključen iz Partije. V narodnoosvobodilni vojni se je pokazal največjega strahopetca. Ko so leta 1942 naše edinice odšle iz Črne gore, se je zaprl v bunker, iz katerega je zlezel šele 1943. leta po našem povratku v Črno goro.

Tak propadel človek opravlja danes funkcijo šefa vseh izdajalcev, ki so se zbrali v Bukarešti, Pragi itd. in ki po navodilu Informburoja vodijo klevetniško gonjo proti naši državi.

Takšni so v glavnem vsi tisti, ki so izdali svojo Partijo in svojo socialistično domovino. Orisal sem samo nekaj glavnih, ker bi vzelo preveč časa, če bi o tem obširneje govoril. Omenil bom samo še zadevo nekega našega bivšega oficirja, ki se je šolal v ZSSR. Ta oficir se imenuje Kos in je doma iz Slovenije. Med razpravo proti znanim gestapovskim agentom iz taborišča Dachau pozimi 1947-48 je eden izmed obtoženih odkril tega Kosa kot gestapovskega agenta. Tedaj smo ga dali nadzorovati in zares se je tudi v šoli pokazal sumljivega. Takrat sem osebno zahteval od našega vojaškega atašeja v Moskvi, naj z največjo opreznostjo privedejo tega oficirja domov, da bi ga tukaj postavili na zatožno klop. Toda stvar se je zavlekla in Kos je bil takrat eden prvih, ki so se izjavili za Inform-

biro in proti naši Partiji. Sedaj ima ta ugotovljeni agent v Moskvi eno glavnih vlog v klevetanju naše države in njenega vodstva.

Toda taki in podobni primeri so tudi v drugih državah ljudske demokracije. Vzemimo kot primer samo zadnje aretacije v Bolgariji. Tam so te dni odkrili in pozaprli mnoge voditelje bolgarske KP, ki so obtoženi, da so bili v službi nekih tujih kapitalističnih obveščevalnih služb. Nekateri izmed teh so bili na sploh najbolj vneti obrekovalci naše države in naših voditeljev po resoluciji Informbiroja, pa tudi že prej. Pomudil se bom samo pri Trajči Kostovu, članu Politbiroja CK KP Bolgarije. Med vojno je bil pod režimom kralja Borisa Koburškega aretiran in zaprt z neko skupino komunistov. Čeprav je bil znan kot eden glavnih voditeljev, je vendar fašistični režim samo njega pustil pri življenju od njegove skupine, vse druge pa je pobil. Zakaj? Razumljivo je, da je imel za to svoj vzrok. Mi smo Kostova že dolga leta sumili, da je agent nekoga in o tem so nekateri tovariši že zdavnaj povedali svoje mnenje. Toda tisti, ki bi lahko dali natančne podatke, kakor n. pr. bivši policijski funkcionarji Borisa Koburškega Gešev in drugi, so pravočasno pobegnili v Carigrad ali zapadne države. Seveda je več ko verjetno, da so ti dali tam vse podatke tuji obveščevalni službi, tudi o Kostovu, ki je to tedaj dobro izkoristila. Danes imamo v rokah dokaze, da so v nekaterih komunističnih partijah med funkcionarji tudi agenti nekaterih kapitalističnih držav. Te ljudi so v glavnem pridobili tedaj, ko so bili v rokah gestapa, podobno zadevi Hebranga in nekaterih drugih v naši državi. Za Hebranga imamo tudi velikansko dokazno gradivo in več živih prič, da so ga pridobili ustaši takrat, ko je bil v zaporu. Da je sebi rešil življenje, so morali plačati s svojim življenjem mnogi in mnogi poštene ljudje, komunisti in nekomunisti. Danes ne nameravam govoriti o tem, katere obveščevalne službe so uporabljale in danes uporabljajo take moralne propalice, da bi dosegle različne svoje namene. Toda nam tudi teh nekaj slik lahko služi za to, da razumemo, kakšna umazana sredstva danes uporabljajo in kakšne mračne sile so danes zapletene v to gonjo proti nam in v razne poskuse, da nas razbijejo. Lahko vam, tovariši in tovarišice, povem samo to, da dobivamo vsak dan čedalje več dokazov v roke o sovražnem delovanju raznih obveščevalnih služb tako z Zahoda kakor z Vzhoda. Organi naše državne varnosti budno pazijo na delovanje raznih vohunov, ki pridobivajo ali skušajo pridobiti naše državljane v civilnem ali vojaškem sektorju. Že več takih tujih obveščevalcev smo zasačili pri dejanjih in s takimi dokazi, da jim ne morejo pomagati nobena izmotavanja, da bi se opravičili.

Tovariši in tovarišice! Taki ali podobni tistim izdajakem izven naše države, ki sem jih omenil, so tudi tisti maloštevilni ljudje, ki so se v naši državi obrnili proti naši Partiji in ljudstvu. Za najmanj 95 odstotkov izmed njih boste ugotovili, da imajo ali grdo preteklost ali pa popolnoma bolne ambicije, da so strahopetci in omahljivci ali so razredni sovražniki, kulski sinovi ali četniški in ustaški elementi, razni belogardisti itd. Vsi ti se danes skrivajo za Informbiro v svojem sovražnem delovanju proti Partiji in ljudstvu. Vse to, tovariši, kaže, kako breznačelna je borba proti naši državi in Partiji, ko se v svoji propagandi proti nam zatekajo k takim propalicam.

Kako gleda na vse to reakcija zapadnih kapitalističnih držav? Seveda se ta reakcija iz vsega srca veseli vsega tega in njen tisk in radio poma-

gata kolikor moreta, da bi se ta prepad še bolj poglobil. V ta namen se zapadni reakcionarni tisk in radio poslužujeta vseh mogočih laži in podtikanj na naš naslov. In ta reakcionarni tisk in radijske postaje pišejo in neprenehoma govore, češ da nimamo druge poti ko na Zapad, da moramo prej ali slej opustiti svoj komunistični ponos in priti v njihov tabor itd. itd.

Da bi reakcionarni tisk čimbolj poglobil ta prepad, ki ga je skopala resolucija Informbiroja, torej ne po naši krivdi, si vsak dan izmišlja vse mogoče laži in klevete proti nam, kakor n. pr., da prodaja Jugoslavija velikanske količine strateških surovin Zapadu, da ameriška vlada proučuje vprašanje pomoči Jugoslaviji, da se je Tito sestal s predstavniki Zapada, da se Tito na Brionih razgovarja s predstavniki Zapada itd. itd. Ta moj domnevni sestanek na Brionih si je izmislil italijanski tisk že lansko jesen, sedaj pa si je znova izmislil isto laž v času, ko sem se v resnici ves marec tam mudil na oddihu. Pri tem si je moral izmisliti tudi to, da sem se tam trikrat sestal, kajti drugače ne bi mogli »pojasniti«, zakaj sem moral biti tam ves mesec. Plačani italijanski tisk je vsekakor najbolj lažniv, ker si redno izmišlja najneverjetnejše stvari. Nekako sredi marca si je italijanski profašistični tisk v Trstu izmislil zelo neumno laž, češ da v coni »B« streljajo topovi, ker je izbruhnila revolucija prav v tej coni, da v Istri operirajo protititovski partizani, ki so porušili progo med Trstom in Puljem itd., o izmišljenih »partizanskih borbah« v naši državi, ki so seveda samo v možganih pokvarjenih ljudi, pišejo danes ne le v reakcionarnem zapadnem tisku, temveč te izmišljotine obilno eksploatirajo tudi v tisku držav ljudske demokracije. Vse take in podobne izmišljotine ponatiskuje nato ostali tisk, zlasti pa komunistični v nekaterih državah, kakor n. pr. v Franciji (>Humanité<) in drugih.

V zadnjem mesecu je nastala prava vojnohujskaška histerija reakcionarnega zapadnega tiska in radia, ki je predvsem preračunana na to, da bi vzbudila strah in nemir v naši državi in onemogočila mirno delo pri izpolnjevanju petletnega plana. Nenehoma pripovedujejo in pišejo o neki dozdevni koncentraciji čet ob jugoslovanski meji v državah ljudske demokracije in ZSSR, o gibanju naših čet v obmejnih conah itd. Vse to je preračunano na to, da bi ustvarili vojno psihozo in nezaupanje med narodi naše države ter narodi držav ljudske demokracije in ZSSR.

Zapadni tisk bi lahko razdelili na tri vrste po načinu, kako obravnava odnose med našo državo in državami ljudske demokracije in ZSSR. V prvo kategorijo spada zelo maloštevilni tisk v zapadnih državah, ki skuša biti objektivni in piše približno prav in resnično. V drugo kategorijo spada reakcionarni in vojnohujskaški tisk, ki si izmišlja vse mogoče laži in podtikanja samo zato, da bi še bolj zastrupil ozračje, zlasti kar zadeva nas ter države ljudske demokracije in ZSSR. V tretjo kategorijo spada tisti reakcionarni tisk, ki je najbolj številni, ki pa ne nastopa odkrito vojnohujskaško, čeprav deluje v tej smeri. Ta tisk piše sumljive pohvale na naš naslov, podoben je navijaču na boksarski tekmi, vendar prav tako z namenom, da bi s temi svojimi »pohvalami« škodoval naši državi in nas kompromitiral pri naprednih množicah na svetu. Žalostno je, da nato te trike s pohvalami obilno uporabljajo tisk in radijske postaje v državah ljudske demokracije in ZSSR kot dokaze, ki naj bi po mnenju naših »kritikov« potrjevale njihove klevete in prerokbe.

Ta klevetniška kampanja, v zapadnem reakcionarnem tisku postaja v toliko močnejša in nervoznejša, kolikor bolj postaja reakcija prepričana, da z nami ne more sklepati kompromisov, da ne bomo nikdar krenili s poti socializma, da bomo ostali dosledni v borbi za mir, ki jo vodijo napredne sile na svetu. Histerični klici lista »Monde« in drugih, da ne moremo viseti v zraku, temveč da moramo čimprej pristopiti k zapadnemu kapitalističnemu bloku, bodo ostali samo, glas vpijočega v puščavi. Nikakršna ustrahovanja ne z zapada in ne z vzhoda nas ne bodo omajala v našem načelnem stališču doslednih pristašev marksizma-leninizma, ne bodo nas odvrnila s poti socializma.

Vem, da se bodo zopet pojavili »kritiki« po vzorcu kakšnih Duclosov, Rakoszijev, Paukerjeve, potem kakšnih Lajtmanov, Grigorijanov in mnogih drugih podobnih kritikov, ki mi bodo morebiti rekli, da zaman obljubljam zvestobo marksizmu-leninizmu, ker je trditev o našem nacionalizmu in jadranju v kapitalizem resnična, ker jo je napisal in podpisal Informbiro ne glede na to, kar se je v Jugoslaviji res dogajalo in kar se dogaja, ne glede na to, kakšne dokaze smo podali za svoje opravičilo. Na vse to bi jim lahko odgovoril z znanim izrekom: »Eppur si muove«.

Tovariši in tovarišice! Po vsem, kar sem tu navedel, bi mogel kdo vprašati: »In kaj sedaj? Sovraži nas reakcija na Zapadu, nimajo nas radi na Vzhodu, ali moremo tako naprej?« Razume se, da moremo, ker moramo, kajti sedaj ni drugega izhoda. Ne moremo prisiliti naših zaveznikov na Vzhodu, da bi nas ljubili, ker so si ubili v glavo, da ne bodo popustili in da morajo doseči svoj cilj. Kakšen pa je ta cilj, mi že vemo. Tudi mi smo se trdno odločili, da ne bomo odstopili od tega, kar je pravilno in pravično, kar je v interesu graditve socializma v naši državi, kar bo ohranilo svetinje naše osvobodilne revolucionarne borbe, kar koristi narodom naše države, ker je v interesu ljudstva v naši domovini in obenem v interesu internacionalizma sploh.

Toliko o tej propagandi in o napadih na našo državo. Na koncu bi dodal samo še to: če naši »kritiki« ali mednarodna reakcija pričakujejo, da bomo zaradi vseh teh laži in klevet zgubili živce, ali storili kakšne nepremišljene korake, da bomo napravili kar koli, kar bi bilo v nasprotju z našo revolucionarno preteklostjo, z našimi načeli itd., tedaj se zelo motijo. Prav tako se motijo vsi tisti vojnihojskaški elementi v kapitalističnih državah, ki računajo, da lahko glede na težak položaj, v katerem je danes naša država zaradi stališča vzhodnih držav proti nam, delajo v svojih vojnih načrtih kakršne koli kombinacije z nami. V tem pogledu bo naše stališče ostalo tako dosledno, kakor je bilo do sedaj. Borili se bomo za utrditev miru, proti vsem vojnim hujskačem. Nadalje bodo vsi naši »kritiki« in vsi, ki nam ne želijo dobro, zaman čakali, da nas bodo ti napadi bodisi moralno, bodisi fizično strli. Kolikor krutejša je ta gonja in kolikor nesramnejše so klevete, toliko bolj raste v nas revolucionarno prepričanje, da moramo vzdržati in biti neuklonljivi prav zato, ker je ta propaganda takšna, nemarksistična, ker zmanjšuje ne samo ugled socialističnih metod v odnosih med socialističnimi državami, temveč lahko povzroči celo katastrofalne posledice za nadaljnji revolucionarni razvoj v svetu, ker se za vsemi temi klevetami in izmišljotinami proti naši državi in našim voditeljem skriva revizionizem, skriva odstop od marksizma-leninizma. Klevete in izmišljotine pa morajo nadomestiti pomanjkanje

teoretičnega pojasnila glede tega revizionizma, ker v teoriji marksizma-leninizma naši »kritiki« ne morejo najti opravičila za tako svoje stališče glede vprašanj o odnosih med socialističnimi državami.

NAŠA NAJVAŽNEJŠA NALOGA — ZGRADITEV SOCIALIZMA

Drugo kar je zelo važno in zaradi česar moramo vzdržati vse te napade, je to, ker moramo izvršiti največjo revolucionarno nalogo: zgraditi socializem v naši državi, ustvariti srečno bodočnost našim delovnim ljudem in pokazati delavcem po vsem svetu, kaj morejo doseči narodi male države, kakršna je naša, če se zavedajo svoje sile, če so enotni in če se zavedajo moči te enotnosti ter če jih vodi tako preizkušena in monolitna komunistična partija, kakršna je naša.

Tovariši in tovarišice! Dovolite mi, da vam povem nekaj besed o nalogah Ljudske fronte. O gospodarskih nalogah bomo govorili v diskusiji in zato bom sedaj ob koncu omenil samo nekatere politične naloge Ljudske fronte, ki so v zvezi z našim današnjim položajem. Prvo, kar moramo vedeti vsi, je to, da nas seveda z nobene strani ne bodo puščali v miru, pa če si miru še tako želimo. Pomislite, kako lepo bi bilo živeti in delati, če bi nas pustili v miru in bi se z vso silo posvetili ustvarjalnemu delu pri graditvi socializma ter oblikovali naše gospodarsko, kulturno in politično življenje tako, kakor bi bilo najbolj v korist naših delovnih ljudi. Prepričani smo, da bi mnogo tega, kar bi naredili, lahko služilo za zgled naprednim silam na svetu. Toda čeprav imajo naši narodi vso pravico do nemotenega ustvarjalnega dela, se nam v sedanjem položaju ta želja ne more izpolniti, ker nas pri tem z vseh strani ovirajo, kakor se vidi iz tega, kar sem že prej povedal.

Tovariši in tovarišice! Že v začetku leta in tudi prej, na zasedanju Ljudske skupščine meseca decembra lanskega leta, smo rekli, da bo leto 1949 pri nas zelo težavno in da moramo v tem letu mobilizirati vse naše materialne, moralne in politične sile, da bomo lažje premagali vse obstoječe težkoče, ki smo o njihovih vzrokih tudi govorili.

Poglejmo, kako smo v splošnem izpolnili plan industrializacije in elektrifikacije v prvem četrtletju letošnjega leta. S tem, kar smo doslej napravili, smo lahko kar zadovoljni, ker smo dosegli naslednje rezultate (v %): indeks doseženega plana znaša v rudarstvu 98,2, v težki industriji 90,3, v lahki industriji 94,6, v industriji ljudskih republik 97,4, skupaj torej za vse našete vrste 95,2. Vsemu temu je treba dodati pojasnilo, da je indeks povečanja industrijske proizvodnje po planu za 1949 v primeri s 1948 130, da znaša odstotek izvršitve celotnega plana v prvem četrtletju 22 odstotkov od indeksa povečanja, in da je indeks zvečanja izvršene industrijske proizvodnje v primeri s četrtletnim poprečjem v letu 1948 — 114,6.

Kar se tiče zunanje trgovine, to je izvoza in uvoza, je stvar v celoti takale: do danes smo vzpostavili trgovinske odnose s 26 državami, brez najmanjših političnih koncesij ali umikov od naših načel, pa četudi so nas zaradi tega histerično klevetali naši »kritiki«. V glavnem se nam je posrečilo, da smo letošnje leto preskrbeli naši industriji surovine, kakor nafto, bombaž, volno, koks, valjano železo itd. Potemtakem ni nevarnosti, da bi se zmanjšala proizvodnja za široke potrebe naših delovnih ljudi, temveč narobe, izvršena bo po našem letnem planu. Doslej so vse naše tovarne delale s polno zmogljivostjo in s tem omogočile, da

smo že v prvem četrtletju tega leta povečali garantirano preskrbo z nekaterimi najvažnejšimi predmeti, kakor s tekstilijami, obutvijo in drugim. Nekoliko težje je glade naših naročil v inozemstvu za našo kapitalno graditev. Predvsem mislim pri tem na stroje in strojne naprave za, našo težko industrijo in elektrifikacijo. Zaradi ekonomskega pritiska nekaterih vzhodnih držav proti naši državi smo zgubili v času, preden smo uspeli priskrbeti nabavo teh strojev in strojnih naprav v raznih kapitalističnih državah. Najprej je bilo treba povečati naš izvoz v te države. Tako smo si priskrbeli plačilna sredstva za to, kar smo morali in kar moramo uvažati, da lahko uspešno nadaljujemo izpolnjevanje petletnega plana.

Lahko vam povem, da smo tudi tu že prebrodili največje težave in zagotovili večji del strojev in naprav, ki so nam bili potrebni, da bi mogli sami izdelovati v naši državi razne stroje in naprave ne samo za lahko, marveč tudi za težko industrijo, kakor visoke peči, martinarne itd. Nekaj martinarn je že izdelanih in v pogonu, prva nova visoka peč našega izdelka pa bo prav tako kmalu v pogonu. Prav tako so izdelane v domači industriji naprave za pridobivanje nafte, za racionalizacijo in mehanizacijo rudarstva itd.

Odkar so začeli proti naši državi to nerazumljivo gonjo in gospodarski pritisk, se je razvil pri naših delovnih ljudeh vseh kategorij, tako pri delavcih kakor pri strokovnjakih in znastvenikih, silen ustvarjalni polet. Naši socialistični državi dajejo vsak dan razne nove izume, racionalizatorstvo in novatorstvo pa sta postala že množična. Naši delovni ljudje vlagajo največje napore, da bi prispevali čimveč k izpolnitvi petletnega plana.

Že danes izdelujemo v državi veliko število raznih strojev, aparatov itd., ki smo jih morali še nedavno uvažati in plačevati s tujo valuto. Toda nam je potrebnega še marsikaj in se trudimo z vsemi močmi, da zberemo plačilna sredstva, ker nam nikdo ne daje nič na upanje. Na ta način čakajo naše delovne ljudi in Ljudsko fronto kot celoto še vedno tako važne naloge, kakor sečnja lesa in pridobivanje raznega gradiva za izvoz, ker ima les zelo važno mesto pri izvozu. Dalje je zelo važno za izvoz večje pridobivanje bakra, svinca, premoga in drugih rud, ki so prav tako sredstvo za plačevanje našega uvoza za industrializacijo in elektrifikacijo.

Tako zapadni kakor vzhodni tisk porabljata na hektolitre črnila in barv za pisanje o tem, kako gremo neizogibno v kapitalistični tabor, ker trgujemo z Zapadom. Razumljivo je, da je to navadna neumnost, ki jo modrijani z Vzhoda širijo, da bi nas čimbolj očrnili. Zapadna reakcija pa jo razširja, da bi nam čimbolj škodovala in še bolj poglobila prepad med nami in naprednimi silami v svetu, posebno še med nami in državami ljudske demokracije in ZSSR.

Kako je s to stvarjo? Tako, da nam na Zapadu delajo precej velike težave pri nabavah nekaterih najvažnejših strojev in naprav. Izmišljajo si in pripovedujejo torej več, kakor je res, da nam sedaj zapadnjaki neovirano prodajajo, kar želimo. Ali hočemo trgovati, se pravi kupovati vse, kar nam je potrebno in prodajati tisto, kar moremo, da bi mogli plačati nabavljene stroje itd.? Razumljivo je, da hočemo. Bil bi zločin proti naši socialistični državi, če ne bi delali tako. Oni nam stroje in naprave, mi pa njim tisto, kar imamo in kar moremo dati, denar za blago

in narobe. Če žele na tej podlagi trgovati, je prav. Če nočejo, od nas vendar ne morejo ničesar več pričakovati. To si mora vsakdo zapomniti.

In sedaj nekaj besed o preskrbovanju naših državljanov. Obrekujejo nas, da izvažamo živila itd. Kako je s to stvarjo? Belih žit, kakor pšenico in druga žita, sploh ne izvažamo. Maščob je bilo letošnje zimo premalo, da bi mogli zadovoljiti naše potrebe v prvem in drugem četrtletju letošnjega leta, dokler se ne bodo zredile svinje, ki jih redimo. Zaradi tega smo se morali zateči k nabavi maščob v inozemstvu. Morali smo kupiti in še kupujemo 1500 vagonov maščob, da bi mogli zadovoljiti naše potrebe za prvo polletje. Kakršne so sedanje domače možnosti, bi nam manjkalo vsega 500 vagonov maščob, toda dokler ne bo pripravljena naša mast, bomo uvozili 1500 vagonov s pogojem, da bomo potem 1000 vagonov vrnili, ker bi nam sicer to zelo omajalo plačilni fond za razne naprave in stroje. Taka je stvar z izvozom živil in nič drugače, ker mi porabljamo danes mnogo več, kakor pred vojno. Tako smo n. pr. v 1948. letu odkupili 873.963 ton belega žita ali 38.95% več kakor v letu 1947 in vse to bomo porabili v naši državi za prehrano naših delovnih ljudi. Mesa smo odkupili 1947. leta 71.240 ton, do konca 1948. leta pa 102.430 ton ali 43.78% več. Krompirja smo odkupili 1947. leta 111.720 ton, v letu 1948 pa 175.840 ton ali 57.39% več. Kaj to pomeni? To pomeni, da potrebe naraščajo, da pa raste tudi življenjski standard.

Razumljivo je, da so sem in tja v preskrbi neki nedostatki, ali gre za slabo razdeljevanje ali brezvestno razsipavanje ali trošenje živil, kjer ni potrebno. Ne bom o tem govoril podrobneje, omeniti pa moram, da so se s kartami za garantirano preskrbo dogajale nezaslišane stvari. Odkrili so, da je bilo izdanih v nekaterih mestih desetisoče kart več kakor je bilo potrošnikov. Dalje, v mnogih vaseh — in sicer ne najbolj pasivnih — so izdajali karte za zajamčeno preskrbo za 50—80% vaškega prebivalstva. Takšna neodgovorna in razsipna politika je imela za posledico, da se je izčrpal državni fond za preskrbo in da je to bilo v škodo tistih potrošnikov, ki so odvisni samo od te preskrbe. Po drugi strani pa so, ko je bila dana odločba za revizijo izdanih kart oziroma za odvzem kart tistim, ki jim niso potrebne, ponekod odzjemali karte delavcem ali državljanom, ki nimajo nobene druge možnosti za preskrbo. Z državno intervencijo se to popravlja, vendar pa ustvarja pri ljudeh nezadovoljstvo, kar je vsekakor v škodo države kot celote.

Tovariši in tovarišice! Naš državni fond za preskrbo ni neizčrpen, za sedaj je prav tolikšen, da lahko zadovolji naše potrebe, toda samo, če bomo vestno in pametno gospodarili, če bomo pravilno razdeljevali, kakor je določeno. Na ta način je vaša naloga, da nam pomagate od spodaj, da bi bila razdelitev čim pravilnejša in pravočasna, toda brez razsipanja, ker bi drugače lahko zašli v težak položaj, nimamo pa valut za nabavo tistih živil, ki jih ne bi bilo treba nabavljati, če bi štedili.

Od kod, da pri razmeroma dobri letini, kakršna je bila v 1948. letu, kljub temu, da ne izvažamo kruha, vendar ni viškov? To je zato, ker danes enakomerno razdeljujemo na vse kraje naše države, medtem ko je nekoč v pasivnih krajih, kakršni so Lika, Hercegovina, Bosna, Zagorje, Dalmacija in drugi, prebivalstvo vse leto stradalo. Dalje, danes se je za nekaj stotisočev povečalo število industrijskih delavcev in zmanjšalo število kmečkega prebivalstva. Razen tega dobivajo danes tisti, ki delajo,

in teh je največ, obvezno mnogo več po količini in bolj redno kruh in drugo, kakor so dobivali v stari Jugoslaviji.

Zaradi tega izvajamo sedaj razne ukrepe za povečanje setvene površine v naši državi, da bi lahko zagotovili dovolj sredstev za prehrano prebivalstva naše čedalje bolj industrializirane države. Izsuševanje in druga dela za pridobivanje novih setvenih površin spadajo med najvažnejše naloge v petletnem planu. To vprašanje moramo rešiti, ker bi drugače v dveh, treh letih lahko zašli v zelo težak položaj glede prehrane mestnega in industrijskega prebivalstva. To bi moglo resno zavreti dviganje življenjskega standarda naših delovnih ljudi. Reševanju tega važnega vprašanja mora naša Ljudska fronta posvetiti vse svoje razpoložljive moči. Še letos se bodo začela velikanska izsuševalna in druga dela, pri katerih bodo sodelovali desettisoči naših delovnih državljanov.

Prav tako kakor povečanje setvene površine je važno tudi povečanje fonda živine. Danes nam zelo primanjkuje vseh vrst mesa, zlasti pa klavne živine. Država je izdala obsežne ukrepe za vzrejo živine in vseh vrst perutnine na državnih kmetijskih posestvih. Vendar je to še premalo, da bi nadomestili primanjkljaj v teh kmečkih pridelkih. Odtod izvirajo naši pogostni odkupni ukrepi, ki seveda niso simpatični, katerih pa letos še ne moremo odpraviti.

V tej zvezi bi rad tukaj naglasil velikanski pomen naših zadrug tako glede povečanja setvene površine kakor tudi glede pomnožitve razne živine, perutnine, prašičev itd. Naše kmetijske obdelovalne zadruge morajo postati prave tovarne za proizvodnjo vseh vrst kmečkih pridelkov. Zato imajo člani Ljudske fronte pri tem veliko nalogo in odgovornost. Z vsemi silami se morajo truditi, da rešijo te naloge. To bo silno dvignilo življenjski standard naših delovnih ljudi na sploh, še bolj pa bo dvignilo naše kmetijsko socialistično gospodarstvo in obogatilo tudi zadruge same.

Sedaj pa še nekaj splošnih, v glavnem političnih nalog Ljudske fronte. Da bi navzlic vsem tem oviram, ki smo jih že prej navedli, vendar uspešno obvladali svoje naloge, je predvsem potrebno ohraniti politično enotnost, ki se je do zdaj tako močno manifestirala v vseh akcijah Ljudske fronte Jugoslavije. Torej je naša prva naloga, da tudi poslej ohranimo to svojo politično enotnost.

Druga naša naloga je, da ohranimo bratstvo in enotnost naših narodov, ki temelji na pravilni rešitvi nacionalnega vprašanja v naši socialistični domovini. Vloga Ljudske fronte je, da budno kot zenico svojega očesa varuje to pridobitev — eno največjih pridobitev naše revolucionarne narodnoosvobodilne borbe — pred vsemi poskusi napadov, pa najsi bi bila ogrožena s katere koli strani. Če bi radi slišali od mene, kakšna največja nevarnost nam danes utegne groziti, vam lahko odgovorim, da so vse druge nevarnosti dosti manjše in dosti manj pomembne od nevarnosti, ki bi nam grozila, če bi dovolili, da nam nekdo razbije našo notranjo enotnost. Zato morajo vsi tisti elementi, ki bi to poskušali bodisi znotraj bodisi izven naše države, zadeti na najsilovitejši odpor vseh poštenih državljanov naše socialistične države.

Naši narodi so v procesu krvavih borb izkovali to enotnost narodov, ki je izražena v šestih enakopravnih ljudskih republikah ne glede na njihovo velikost. In zato je ta bratska skupnost narodov FLRJ politično tako čvrsta in gospodarsko tako sposobna država, da lahko danes najbolj uspešno gradi socializem.

Tretja naloga Ljudske fronte je, da še bolj učvrsti in razvija moralno in politično enotnost, da prodre v delovne množice, zbrane v Ljudski fronti, še globlje in širše socialistična zavest, da v njej zavlada enotnost misli in delovanja kot najmočnejše gibalno širokih množic naših delovnih ljudi pri premagovanju vseh naših težav, ki obstoje in ki bi še lahko nastale pri velikem delu graditve socializma v naši ljudski skupnosti.

Četrta naloga Ljudske fronte je v tem, da člani Fronte neutrudljivo pomagajo in delajo na to, da bi ljudska oblast s svojim delom popolnoma ustrezala interesom ljudstva in da pridejo v organe ljudskih oblasti najboljše in najzaslužnejši ljudje na vseh področjih, na področju gospodarske, politične, kulturne in znanstvene dejavnosti. Člani Ljudske fronte morajo budno paziti in tako ukrepati, da se pravočasno poženejo iz organov oblasti elementi, ki na razne načine iz sovražnih pobud sabotirajo pravilno funkcioniranje oblasti ali na kakšen drug način izvajajo svoje škodljivo delo, ki bodisi materialno škodujejo ljudski državi, bodisi s svojim ravnanjem spravljajo ljudstvo v slabo voljo, ali ovirajo graditev socializma v naši državi. Slednje je zlasti važno zato, ker nekateri ljudski odbori še vedno greše pri svojem delu, ponekod pa zavestno škodujejo sovražni ali zlohotni elementi, ki se še prikrivajo v nekaterih ljudskih odborih.

Peta naloga Ljudske fronte je v tem, da pokažejo člani Ljudske fronte in celotne organizacije, ki so v njej, največjo možno aktivnost v borbi za mir in proti vojnim hujskačem.

Šesta naloga Ljudske fronte je v tem, da pokažejo vsi člani Fronte največjo budnost proti vsem poskusom raznih škodljivcev in diverzantov, ki bi radi znotraj ovirali naše mirno delo pri izpolnjevanju petletnega plana, s samim tem pa tudi graditev socializma v naši državi. Povedo, tako v tovarnah in rudnikih kakor tudi v kmetijstvu in na vseh ostalih področjih gospodarske, politične, upravne, kulturne in druge dejavnosti morajo biti člani Ljudske fronte vedno do najvišje mere budni.

Sedma naloga Ljudske fronte je v tem, da posvetimo največjo skrb obrambi naše socialistične domovine, da budno pazimo in onemogočimo vsak poskus razbijaškega dela proti naši državni skupnosti od znotraj, prav tako pa tudi podobne poskuse od zunaj.

Tovariši in tovarišice! S tem bi končal. Lahko vam povem, da navzlic kruti stvarnosti, ki sem vam jo moral tukaj povedati, ni razloga za kak pesimizem, temveč da lahko z največjim zaupanjem nadaljujemo svojo težavno in zanesljivo pot k uresničenju srečnejše bodočnosti narodov naše države, k uresničevanju socializma.

Zavedajmo se moči, ki je utelešena v sedem in pol milijona članih Ljudske fronte z enotno voljo in trdno odločnostjo, da pod vodstvom KP Jugoslavije ustvarijo iz naše države, ki je sicer obilo obdarjena z lepoto in raznim bogastvom, napredno in srečno socialistično državo.

Naj živi III. kongres Ljudske fronte!

Naj živi in se še bolj utrjuje enotnost in bratstvo naših narodov!

Naj živi Komunistična partija Jugoslavije!

Naj živi naša slavna Armada, čuvar naše neodvisnosti in mirne graditve socializma v naši državi!

Naj živi naša Ljudska fronta — delovna armada pri graditvi socializma, srečnejše bodočnosti i sedanjih i bodočih rodov!

(»Borba«, 10. aprila 1949)

O BISTVENIH VZROKIH SPORA V TRŽAŠKEM DEMOKRATIČNEM GIBANJU

Branko Babič

Tržaški proletariat je v svoji pretekli herojski borbi napisal slavne strani revolucionarne prakse, še posebno v zadnjih letih druge svetovne vojne in po vojni. Z orožjem v roki se je boril proti fašizmu za ljudsko oblast. Po vojni se je na čelu ljudskih množic boril z neverjetnim junaštvom za obrambo svojih revolucionarnih pridobitev, predvsem za obrambo ljudske oblasti. Mednarodne sile imperializma so mu trenutno onemogočile, da bi vse te pridobitve do kraja uveljavil. V interesu svetovnega miru je moral prispevati novo žrtev, da bi lahko pozneje, v zvezi z zmagovito se razvijajočimi demokratičnimi silami sveta, dokončno zmagal. Kljub temu pa je dosegel tržaški proletariat že v tem obdobju pomembne uspehe. Najširšim ljudskim množicam je v konkretni obliki približal tiste cilje, ki resnično ustrezajo njihovim težnjam, s konkretno revolucionarno borbo pa jim je pokazal pravilno in zmagovito pot do teh ciljev. Da bodo šle najširše ljudske množice po tej poti, za to jamči neomajno zaupanje teh množic v vodilno silo proletariata, ki jih zanesljivo in dosledno vodi, neomajno zaupanje v stvar demokracije in napredka, v njihovo enotnost, predvsem pa v italijansko-slovansko bratstvo, — te najsvetlejšje pridobitve tržaškega proletariata. In to so tudi veliki uspehi pretekle herojske borbe tržaškega proletariata, na katerih lahko razvija svojo nadaljnjo borbo, prepričan v svojo končno zmago.

I

Razvoj v tržaškem političnem življenju in še posebej v demokratičnem taboru je — po objavi resolucije Informbiroja tudi kot odraz mednarodnih političnih dogajanj — prinesel mnogo dogodkov, ki nam danes na eni strani odkrivajo marsikaj, kar je bilo do včeraj skritega in zaradi revolucionarnega poleta širokih ljudskih množic ni moglo priti do izraza, na drugi strani pa omogočajo, da bolj jasno in odločno gledamo na vsa mogoča vprašanja, ki so se zdela mnogim še včeraj nerazumljiva in nejasna. To je povzročalo in še danes povzroča v enem delu demokratičnih množic zmedo ali vsaj nepravilno politično orientacijo. Ti dogodki pa terjajo od nas, da jih podrobneje analiziramo in pravilno ocenimo ter tako pokažemo najširšim ljudskim množicam, predvsem pa tržaškemu proletariatu, pravilno politično orientacijo v vsakodnevni borbi. Ni dvoma, da imajo vsi ti sedanji dogodki korenine v preteklosti, zato bo nujno potrebno, da posežemo z našo analizo nekoliko v preteklost, ker nam bo razumevanje te preteklosti služilo za boljše razumevanje sedanjosti. Potrebno bo govoriti o dveh praksah, o dveh partijskih linijah — KPJ in KPI — ki sta se srečali na konkretnem terenu Julijske krajine in Trsta — in tu prišli v konflikt.

Pred naše demokratično gibanje se stalno postavlja vprašanje njegove enotnosti, na tistih revolucionarnih tradicijah, na katerih je bila ta enotnost ustvarjena med narodnoosvobodilno in protifašistično vojno. Ta enotnost je bila, po objavi resolucije Informbiroja, razbita od Vidalija in njegove frakcionaške skupine. Naša skrb je bila vedno, da ohranimo enotnost kot osnovni pogoj uspešne borbe demokratičnih ljudskih množic. Nudili smo enotnost. Vidalijeve razbijaški skupini tudi takrat, ko je že vse storila, da to enotnost čimbolj razbije. Marsikdo je to naše stališče tolmačil kot slabost ali pa celo kot politično kapitulacijo. Toda motil se je, kdor je tako razlagal našo skrb in prizadevanje za enotnost. Res je samo to, da smo bili pripravljeni tudi na določene žrtve, računajoč na poštenost in zvestobo napredni stvari mnogih, ki so sledili v dobri veri razbijaški politiki Vidalija. Hoteli smo pa tudi poslednjič opozoriti odgovorne ljudi iz frakcionaške skupine na njihove dolžnosti do tržaškega proletariata in ostalih demokratičnih množic. Vse to smo storili samo zato, da ponovno vzpostavimo enotnost tržaškega demokratičnega gibanja, ki težko čuti posledice svoje razdvojenosti. Enotnost pa seveda ni mogoča za ceno koncesij in odstopanja od dosledne revolucionarne borbe, ampak samo v dosledni protiimperialistični borbi. Pri tem prizadevanju smo našli odziv v širokih ljudskih množicah, kar dokazuje pravilnost naše poti. Pri večini vodilnih ljudi iz frakcionaške skupine, ki je še okrepila svojo razbijaško politiko, pa žal nismo našli razumevanja. To dejstvo nam tržaškim komunistom končno nalaga, da tržaškemu proletariatu in širokim ljudskim množicam jasno povemo, kdo nosi zgodovinsko odgovornost za ustvarjeno stanje v demokratičnem gibanju, kje so vzroki in kam vodi Vidalijevo razbijaštvo ter kakšna naj bo na osnovi revolucionarnih tradicij politična linija tržaškega delavskega gibanja, v interesu njegove nadaljnje krepitve in razvoja.

Marsikdo je gledal sprva na razbijaško in rušilno akcijo Vidalijeve skupine kot na manifestacijo internacionalistične zavesti in težnjo, da bi se razvila borba za obrambo poštenega in doslednega internacionalizma proti raznim oportunističnim, sektaškim, nacionalističnim odklonom, ki naj bi jih vnašal v našo Partijo in celotno demokratično gibanje del prejšnjega vodstva Komunistične partije Tržaškega ozemlja. Dejansko pa je bilo tistim, ki so nekoliko podrobneje poznali novejšo zgodovino tržaškega delavskega gibanja, jasno takoj, prve dni, da sploh ne gre za neko obrambo resolucije Informbiroja in za pošteno izvajanje njene linije (kolikor je to sploh bilo mogoče), ampak da hočejo izkoristiti ugodno priliko za uveljavljanje določene linije, ki do tedaj zaradi revolucionarne zavesti tržaškega proletariata ni mogla priti do izraza, ki pa je vendar ves čas podtalno tlela pri nekaterih ljudeh, ki se niso strinjali z dosledno revolucionarno linijo naše Partije. Resolucija Informbiroja je — takšna kot je in za kar je bila namenjena — nudila priliko in možnost tem ljudem, da pod krinko internacionalizma in zvestobe stvari socializma izzovejo zmedo v enem delu tržaškega proletariata in ostalih demokratičnih množic, da ustvarijo tako ugodne pogoje za razbitje revolucionarne enotnosti tržaškega delavskega gibanja ter da vnesejo vanj vse mogoče oportunistične, likvidatorske in nacionalistične tendence, proti katerim se je do tedaj naša Partija uspešno borila. Te tendence so v tržaškem delavskem gibanju zastopali okoreli oportunisti, zakrknjeni frakcionaši, dejanski nacionalisti in šovinisti, ki so se do včeraj skrivali pod linijo KPI, — kar jim je ta

seveda tudi omogočila s politiko, ki je bila v marsičem nepravilna, — in ki bi se danes hoteli skriti pod resolucijo Informbiroja.

Posledice te resolucije prav v Trstu najbolj nazorno kažejo, kakšen pomen ima in kakšne rezultate edino lahko doseže.

V čem je torej bistvo spora v tržaškem delavskem in demokratičnem gibanju? Bistvo spora ni v različnem gledanju na resolucijo Informbiroja — to je kvečjemu zunanji izraz tega spora — bistvo spora je v nekaterih napakah in slabostih partijske linije KPI, v njenem nepravilnem gledanju na tržaško vprašanje in v nepravilnem odnosu do slovenskega in hrvaškega nacionalnega vprašanja v Julijski krajini sploh.

KPI se dejansko nikoli ni resno ukvarjala z nacionalnim vprašanjem Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini, čeprav bi se morala vsaj toliko, kolikor pomeni to vprašanje za KPI ne samo neko formalno načelno vprašanje odnosa do nacionalnega vprašanja sploh, ampak vprašanje, ki je za KPI tudi sestavni del (četudi ne glavni) njene konkretne revolucionarne prakse. KPI je sicer v znani izjavi treh partij (KPI, KPA, KPJ) iz leta 1934 priznala Slovincem pod Italijo pravico do samoodločbe in odcepitve ter združitve s svojo matično državo. Čeprav se je taktično KPI skupno z ostalima dvema partijama zavezala, da bo revolucionarni boj slovenskega naroda za njegovo osvoboditev in združitev brezpogojno podpirala in da se bo za uresničenje tega cilja tudi borila, se ni nikoli držala teh obveznosti. Celo nasprotno! Če je le mogla, je postavljala ovire revolucionarni rešitvi slovenskega nacionalnega vprašanja v Julijski krajini.

III

Demokratični revoluciji jugoslovanskih narodov so se pridružili Slovenci in Hrvati Julijske krajine, s komunisti na čelu, ker so videli v tej revoluciji zmago nad fašizmom, socialno in narodno osvoboditev ter združitev v svoji lastni demokratični državi. Italijanski proletariat Julijske krajine in Trsta se je postavil, sledeč svoji razredni zavesti, v obrambo revolucije s tem, da je zahteval priključitev Julijske krajine, s Trstom vred, k Jugoslaviji. Priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji je torej pomenila obrambo revolucije, rešitev narodnega vprašanja slovenskega in hrvaškega ljudstva, ki ju je zatirala italijanska buržoazija, vprašanje enotnosti Trsta z zaledjem ter izpolnitev socialnih teženj tržaškega proletariata. Istočasno pa je to pomenilo slabitev italijanskega imperializma, s tem pa slabitev pozicij imperializma sploh in pomoč naprednemu demokratičnemu gibanju Italije.

Kakšna bi morala biti linija KPI v tem vprašanju, glede na tak razvoj revolucije v tem delu Evrope? KPI bi morala nujno do kraja izvajati načela, vsebovana v izjavi treh partij iz leta 1934 in z vsemi silami podpreti narodnoosvobodilni boj slovenskega in hrvaškega ljudstva Julijske krajine. Ne bi smela ovirati borbe proletariata Trsta in Julijske krajine za priključitev k Jugoslaviji, pač pa mobilizirati svoj lastni proletariat in široke italijanske demokratične množice proti italijanski imperialistični buržoaziji, ki se je tej priključitvi upirala in s tem branila svoje imperialistične pozicije tako v Julijski krajini in Trstu kot med samim italijanskim narodom ter pozicije imperializma sploh. KPI pa ves ta čas ni nikoli javno priznala slovenskemu in hrvaškemu ljudstvu v Julijski krajini — ki tvorita večino prebivalstva in živita strnjeno na svojem ozemlju — pravice do samoodločbe in priključitve k Jugoslaviji, ko je pomenilo to hkrati

osnovno vprašanje obrambe revolucije. Nikoli ni priznala pravice do priključitve Trsta k Jugoslaviji in se je s tem odrekla marksističnemu načelu, da pripada mesto k zaledju, četudi je večina prebivalstva drugačne narodnosti kot je njegovo zaledje. Nacionalni sestav zaledja, ne pa mesta, odloča o tem, kam pripada mesto. V našem primeru je zaledje Trsta slovensko, torej pripada Trstu nujno k Jugoslaviji, četudi je večina tržaškega prebivalstva italijanska — česar ni nihče nikoli zanikal. Takšna rešitev bi bila pravilna, ker bi to bila rešitev v interesu revolucije. KPI ni v tem vprašanju mobilizirala italijanskega proletariata v borbo proti italijanski imperialistični buržoaziji, kar bi nujno morala, če bi hotela izbiti svoji imperialistični buržoaziji iz rok orožje, ki ga uporablja za krepitev imperialističnih pozicij med italijanskim narodom in v borbi proti naprednim silam Italije. S tem bi vzgajala italijanski proletariat in široke demokratične množice v resnično internacionalističnem duhu. Toda vodstvo KPI je — nasprotno temu — prevzelo stališče svoje buržoazije — o obrambi »italijanstva« Trsta in italijanskih meja v »drugih spornih conah«, o nekih avtonomijah, ki naj bi se dale Trstu in tem »spornim conam«, o tem, da so tržaški delavci na napačni poti, ker težijo k Jugoslaviji itd. V tem so očitno izražali nacionalizem vodstva KPI. In ta ni šele od dneva po objavi resolucije Informbiroja! Ta nacionalistični odnos KPI do Trsta in Julijske krajine sega daleč nazaj. Tam moramo iskati vzroke in osnove sedanjih dogodkov v tržaškem demokratičnem gibanju. Resolucija Informbiroja je torej dala KPI samo večje možnosti, da danes bolj odkrito uveljavljajo svoja nacionalistična stremeljenja.

Že leta 1944, ko se je približevala zmaga zavezniških sil nad fašizmom, ko je postajala perspektiva bodočega neposrednega razvoja dogodkov tudi v zvezi z Julijsko krajino in Trstom že jasna, je vodstvo KPI zastopalo stališče »italijanstva« pokrajin Julijske krajine, predvsem pa Trsta. In ko je takrat vodstvo KPJ kritiziralo tako stališče vodstva KPI, ker škoduje revoluciji, je slednje odgovarjalo, da je perspektiva razvoja revolucije še nejasna, da še ni zanesljivo, ali se bo razvila Jugoslavija po poti, ki jo napoveduje vodstvo KPJ, da podcenjujemo razvoj revolucije v Italiji, da so razni politični in vojaški ukrepi, ki prejudicirajo teritorialno pripadnost Julijske krajine in Trsta, prezgodnji, da bi morali počakati na poznejši čas. Ponovno so poudarjali italijanski značaj pokrajin Julijske krajine in Trsta. Ponujali so obrambo interesov jugoslovanskih narodov v Julijski krajini po italijanski buržoaziji v okviru CLN (Komite narodne osvoboditve), čeprav je bilo že takoj od začetka jasno, da se bodo meščanske stranke v okviru CLN z vsemi silami uprle vsaki revolucionarni pridobitvi ljudskih množic Julijske krajine in Trsta. Pri tem so poudarjali, da KPI ne bo mogla braniti pred svojo buržoazijo »samovoljno«, z oboroženo borbo uveljavljenih pridobitev ljudskih množic Julijske krajine in Trsta itd. (Pismo KP Italije CK KPJ z dne 17. okt. 1944.) Kaj je pomenilo tako stališče KPI objektivno že tedaj? Pomenilo je, da vodstvo KPI ni razumelo narodno-osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov in v njenem okviru razvijajoče se revolucije.

Medtem ko so se borile jugoslovanske množice same, z orožjem v roki, ko so ljudske množice Julijske krajine revolucionarno reševale svoje zahteve, se je v Italiji vodila antifašistična borba v koaliciji z buržoazijo. Vodstvo KPI je smatralo, da se v Jugoslaviji revolucija prehitro razvija, vrh tega pa je videlo v jugoslovanski revoluciji samo organizacijo armade, ne

pa tega, da je ta armada rezultat revolucionarne borbe ljudskih množic. Zato tudi niso vodilni ljudje KPI videli v Jugoslaviji revolucije, ampak samo vojne operacije, na osnovi česar so potem postavljali vprašanje pre-judiciranja. Takšno stališče je dejansko oviralo razvoj in končno zmago revolucije v Julijski krajini. S poudarjanjem »italijanstva« Trsta in ostalih pokrajin v Julijski krajini pa je vodstvo KPI tudi subjektivno izražalo svoje nacionalistično stališče do Trsta in Julijske krajine.

Z orožjem v roki je ljudstvo Julijske krajine in Trsta premagalo buržoazijo, razbilo stari buržoazni aparat in upostavilo povsod svojo ljud-skodemokratsko oblast. Tedaj so na mednarodnem odru nastopile impe-rialistične sile, ki so se postavile v obrambo kontrarevolucionarnih sil in proti končni zmagi in utrditvi revolucije v Julijski krajini in Trstu. Da ne bi ponovno prišlo do prelivanja krvi, ki se je komaj končalo, so jugo-slovanske čete, v interesu miru, zapustile Trst in del Julijske krajine, ki so ga zasedle anglo-ameriške čete. Dokončna odločitev o pripadnosti teh krajev je bila prepuščena mirovni konferenci. Pričela se je doba obrambe revolucije in njenih pridobitev, ki je bila v takšnem položaju uresničljiva samo s priključitvijo celotne Julijske krajine s Trstom vred, k Jugoslaviji.

Spričo novo nastalega položaja, v cilju uspešnejše borbe za obrambo revolucije kot zato, da bi se italijanski komunisti razbremenili odgovornosti za delo komunistov v Julijski krajini, je bila na predlog KPI ustanovljena Komunistična partija Julijske krajine. Že sam ta predlog je pomenil oport-unizem. Komunisti Julijske krajine pa so predlog sprejeli, ko so videli, da je italijanske komuniste nemogoče pripraviti na aktivno obrambo revolu-cije v Julijski krajini. Že takoj v začetku te borbe je Togliatti na partij-skem kongresu rimske federacije KPI v oktobru 1945. leta jasno postavil stališče KPI do tržaškega vprašanja. Kot je uvodoma kritiziral šovinistično kampanjo italijanske reakcije glede Trsta, češ da takšna nacionalistična agitacija za Trst ne more koristiti obrambi »italijanstva« Trsta, je izjavil dobesedno:

»Tržaški delavci zahtevajo, predvidevajoč možnost povratka fašizma in reakcije v Italiji, priključitev k jugoslovanski federaciji, ker so pre-pričani, da bodo našli tam bolj demokratičen in napreden politični in ekonomski režim kakor v Italiji. Mi razumemo to reakcijo in duševno stanje tržaških delavcev. To je rezultat agitacije naših nacionalistov in reakcionarjev. Mi razumemo to stališče, vendar ga ne odobravamo in to povem odkrito.« Nato kritizira reakcionarne partije, ki bi hotele dajati KPI lekcije o patriotizmu, češ da dajejo take lekcije tisti, ki so kompro-mitirali usodo italijanskega mesta in sonarodnjakov v Julijski krajini itd.

Dajati takšne izjave v času, ko se je začela bitka za obrambo revolu-cije, je pomenilo samo slabiti borbeni polet ljudskih množic Julijske kraji-ne in Trsta, slabiti njihovo borbeno enotnost doma in tudi na mednarod-nem področju. Formalna kritika italijanskega nacionalizma pač ne spre-meni dejstva, da pomeni takšno stališče samo utrjevanje pozicij naciona-lističnega gibanja italijanske buržoazije v Julijski krajini in v Italiji sami, vnašanje strupa najreakcionarnejših nacionalističnih idej v proletarske vrste in udinjanje proletariata interesom italijanskega imperIALIZMA. Za-govarjanje takšnega stališča v času, ko je vse svetovno demokratično gibanje, s Sovjetsko zvezo na čelu, branilo pozicije revolucije na tem sicer majhnem, vendar tako važnem koščku Evrope, vsekakor nima nič skupnega z internacionalizmom, temveč je gol in čist nacionalizem.

Ko je KPJK vodila odločno borbo za priključitev Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji in v tej borbi mobilizirala široke ljudske množice ter tako izvrševala svojo internacionalistično dolžnost, je KPI temu odločno nasprotovala in tako utemeljevala svoje stališče: »KPI — dosledna svoji narodni politiki — se ne more odpovedati zahtevam glede italijanstva Trsta, niti se vzdržati, da ne bi postavljala vprašanja pripadnosti Trsta italijanski državi. V primeru, da bi italijanski komunisti zapustili to stališče, bi to nujno privedlo do osamljenja najbolj naprednega dela demokratične fronte v Italiji ter obenem spravilo tudi v nevarnost usodo demokracije v tem delu Evrope. KPI se lahko uspešno bori proti nacionalizmu in fašizmu ter proti vsem strujam, ki si prizadevajo, da bi uvedle v Italiji imperialistično politiko v korist anglosaksonskim silam, samo tedaj, če se postavi na zgoraj označeno stališče... Enotnost italijanskega naroda je ena izmed najvažnejših nalog demokratičnih sil. Zato si italijanski komunisti pridržujejo pravico, da zavzamejo stališče do vsakega posameznega primera, pozivajoč zainteresirano italijansko ljudstvo, da se izrazi za priključitev k Italiji.« Pismo sekretariata KPI KPJK z dne 26. januarja 1946.)

Takšna so pač dejstva. Takšno stališče KPI je pomenilo v obdobju, ko je bila borba za obrambo revolucije pri nas, borba svetovnih demokratičnih sil s Sovjetsko zvezo na čelu, samo zagovarjanje ozkih nacionalnih interesov, nasprotnih interesom mednarodne demokracije, je pomenilo dejansko korakati na repu svoje nacionalistične buržoazije. Stališče KPI, češ da bi njeno zavzemanje za priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji pomenilo nevarnost njene izolacije od italijanskih demokratičnih množic, izraža navaden oportunizem, nevero v revolucionarne sile italijanskega proletariata in v možnost, da bi te revolucionarne sile bile sposobne voditi odločno in dosledno borbo proti pozicijam imperializma v italijanskem narodu — kolikor seveda takšno stališče ni izraz vpliva nacionalistične buržoazije v samem vodstvu KPI. Prav v tržaškem vprašanju bi se morala KPI odločno boriti proti lastni buržoaziji, ki to vprašanje najbolj izkorišča za oživiljanje in razvijanje nacionalnega šovinizma v italijanskem narodu, v katerem ostanki 25-letne fašistične vzgoje še niso izbrisani. Oportunizem KPI v tem vprašanju pa samo krepi pozicije imperializma v Italiji in mu daje poguma, da kuje nove imperialistične načrte tudi na škodo italijanskega naroda.

Tako je KPI na repu italijanske nacionalistične buržoazije, tudi v Trstu — na konkretnem terenu borbe proti reakciji in imperializmu — razvijala svojo aktivnost. Med najostrejšo borbo za priključitev k Jugoslaviji je Pratolongo, po nalogu sekretariata KPI, ustanovil v Trstu svoj informacijski biro s svojim glasilom, ki je postalo središče organizacije tako imenovanih »prijateljev ljudstva«. To so sestavljali člani in simpatizerji Kompartije italijanske narodnosti, ki so bili proti priključitvi k Jugoslaviji iz raznih razlogov, predvsem nacionalističnih, in katerim je nudil odnos KPI do Julijske krajine in Trsta okvir za razdiralno antipartijsko aktivnost. S tem je KPI obšla svoje obveznosti do organizacije KPJK, ustanovila je poleg in znotraj KPJK svojo organizacijo, ter tako na vse načine poskušala slabiti borbenost in enotnost KPJK.

Pristaši te organizacije so bili vse prej kot prijatelji ljudstva. Kaj drugega neki bi mogla pomeniti takrat ustanovitev takšne organizacije, s takšnim odnosom KPI do tržaškega vprašanja — kot samo slabitev in

rušenje enotnosti KPJK in demokratičnega gibanja sploh, revolucionarne borbenosti širokih ljudskih množic Julijske krajine in Trsta ter zanašanje nacionalističnega duha vanje. To je pomenilo istočasno tudi slabiti in razbijati italijansko-slovansko bratstvo — eno izmed največjih pridobitev narodnodemokratične revolucije in jamstvo njene nadaljnje utrditve in razvoja. Prav tako kot vse ostalo, kar je izviralo iz takšne linije KPI — pa je pomenilo to — prezirati vse napore in pomoč, ki so jo naši revoluciji nudile svetovne demokratične sile s Sovjetsko zvezo na čelu, ko so se na mirovni konferenci zavzemale za jugoslovansko rešitev Julijske krajine in Trsta. Čudno je danes slišati — po vsem tem — kričanje istih ljudi, kako se borijo za enotno svetovno socialistično fronto proti KPJ, ki bi jo le-ta, po njihovem dopovedovanju, rušila, ko jim je bila takrat ta fronta deveta briga in so v nasprotju z interesi svetovne demokratične fronte branili svoje ozke nacionalistične interese, na liniji italijanske nacionalistične buržoazije. Koliko pa je resnice na tem, da oni danes resnično branijo enotnost fronte socializma, bomo videli še pozneje.

Ko je KPJ videla, da zaradi razmerja sil v svetu ni mogoče priti do pravilne rešitve Trsta in Julijske krajine, se je odločila za linijo, ki bi dala KPI najširše možnosti akcije med italijanskim proletariatom proti lastni buržoaziji in raznim imperialističnim provokacijam. Dogovor Tito-Togliatti je odprl novo obdobje obrambe revolucije v Julijski krajini in Trstu ter krepitev demokratičnih sil Italije v borbi proti imperializmu. Vendar tudi te možnosti KPI ni izkoristila za široke množične akcije, marveč za diplomatsko parlamentiranje s strankami italijanske buržoazije.

Mirovna pogodba je določila ustanovitev »svobodnega« tržaškega ozemlja. Jugoslavija je v interesu miru sprejela ustanovitev »svobodnega« tržaškega ozemlja kot kompromisno rešitev, potem ko ni mogla doseči boljše rešitve niti v neposrednih pogajanjih z Italijo, na osnovi dogovora Tito-Togliatti. Tudi vodstvo KPI se je sprva in navidez sprijaznilo s takšno rešitvijo. Vendar pa samo na videz, ker je pri sebi zmeraj gojilo upanje, da se bo ponudila prilika — tudi glede na mednarodne dogodke — da se povrne Trst k Italiji. Zato se je KPI zelo potegovala za čim večji vpliv v vodstvu KP TO. Zahteva, da postane Pratomlongo sekretar Partije, je odkrivala prizadevanje, pridobiti si odločilen vpliv v KP TO in postopoma njeno politično linijo preorientirati na pozicije KPI. V tem namenu so tudi, v okviru KP TO, zbirali vse elemente, ki so bili na liniji KPI, jih grupirali posebej, mimo in brez vednosti vodstva. Stalno zahtevanje, da bi razne izključene člane Partije (Radich in podobni) ponovno sprejeli v Partijo, je bilo tudi sestavni del te »konspirativne« aktivnosti KPI v okviru KP TO. Tako se je pripravljala teren tudi organizacijsko za bodoče nastope.

III

Preden pričnem z analizo najnovejših dogodkov po objavi resolucije Informbiroja, se mi zdi potrebno, da vsaj v osnovnih potezah prikažem nekatere napake in slabosti politične linije KPI zadnjih let, ker nam še v večji meri omogočajo, da si razložimo vzroke odnosa KPI do Julijske krajine in Trsta in današnjo linijo Vidaličeve frakcijske skupine. Kritična analiza teh napak in slabosti politične linije KPI zadnjih let pa je pomembna ne samo za odnos KPI do našega vprašanja, ampak tudi za

revolucionarno gibanje sploh. Iz te analize je treba namreč potegniti določene zaključke tudi v interesu celotnega revolucionarnega gibanja.

Položaj KPI v drugi svetovni vojni prav gotovo ni bil lahek. Italija je bila v fašističnem bloku imperialističnega agresorja kot nemški vazal. Fašizem je dolgo let pripravljala italijanski imperializem za roparski pohod in osvajanje tujih dežel. V tem času je italijanski fašizem vodil brezobzirno uničevalno borbo proti demokratičnim silam in njihovi avantgardi KPI, ki je doživljala pod fašizmom težke udarce. Skoraj 25 let je vzgajal fašizem italijanski narod v nacionalističnem in imperialističnem duhu ter ga pripravljala na imperialistično vojno. Fašistična in imperialistična Italija je imela v drugi svetovni vojni neposredno proti sebi čete zapadnih zaveznikov, katerim ni šlo za to, da uničijo reakcionarno fašistično Italijo in pomagajo demokratičnim silam, da Italijo resnično osvobodijo. V fašistični Italiji so videli samo imperialističnega tekmeca, ki ga je treba spraviti na kolena, pri tem pa ohraniti buržoazijo, da bi pomagala, novim pretendentom za gospostvo nad svetom zaslužiti italijanski narod pod anglo-ameriški imperializem. Zato se je morala KPI pod najtežjimi političnimi in vojaškimi pogoji boriti proti lastni fašistični buržoaziji in proti nevarnosti novega zaslužnjevanja s strani anglo-ameriških imperialistov.

Ni dvoma, da je bilo v začetku vojne, ko so fašistične čete zmagoslavno korakale po Evropi in so padale ena država za drugo, težko mobilizirati široke množice italijanskega naroda za vojno proti fašizmu. Vendar je italijanski proletariat Severne Italije že takrat pokazal svojo borbenost in pripravljenost za borbo proti fašizmu. Veličastne stavke proletariata Severne Italije v začetku 1943. leta so bile očitno znamenje, da se je mogoče boriti tudi ob najtežjih pogojih, da fašizem ni tako trden, kakor se je na zunaj zdelo. Prav gotovo je, da so ta gibanja že potekala pod vplivom porazov pri Stalingradu, v Afriki in drugod — ko se je razvoj vojnih dogodkov začel nagibati v korist zavezniških sil in so se pokazali prvi konkretni obrisi bodočega vojnega poraza fašizma. Porazi na ruskih frontah, v Afriki in izkrcanje v Italijo je pripeljalo do kapitulacije fašistične Italije. Najmočnejši zaveznik Hitlerjevega nacifašizma v Evropi je bil vržen na tla. Fronta fašizma je bila močno oslABLJENA. Tedaj so se odprle široke perspektive in možnosti KPI, da dvigne italijanski proletariat in široke demokratične množice v odločen boj proti fašizmu in slehernemu poskusu novega zaslužnjevanja italijanskega naroda, skratka, za resnično osvoboditev Italije.

KPI je kaj hitro premagala organizacijske slabosti iz časa fašizma in kmalu postala tudi močna politična sila, edina resna sila odpora proti fašizmu in tujemu okupatorju. Z vso pravico lahko trdimo: kar je bilo antifašistične borbe v Italiji, na političnem kot vojaškem področju, je bilo po zaslugi KPI in rezultat njenega dela in borbe. Vendar pa KPI ni znala v zadostni meri izkoristiti vseh možnosti in objektivnih pogojev za razvoj in zmago revolucije v Italiji. V čem so bile te slabosti in napake KPI? Predvsem v tem, da KPI ni dovolj razumela bistva in pomena narodno-osvobodilne vojne za krepitev in razvoj revolucije v deželi. Parolo narodno-osvobodilne vojne so smatrali bolj za pomožno sredstvo socialistične revolucije, ne pa kot temelj in okvir revolucionarne mobilizacije najširših ljudskih množic na čelu s proletariatom v danih specifičnih pogojih. Zato je bila tudi taktika in strategija narodnoosvobodilne vojne zgrešena. Sli so šablonsko na klasično linijo socialističnih revolucij, na linijo ekonom-

skih, političnih-ter generalnih štrajkov in vstaje proletariata v mestih, ko nastanejo za to pogoji, da si preko uličnih barikad osvoji politično oblast. Prav gotovo so generalni štrajki in barikade herojska dejanja revolucionarnega proletariata. Zgodovina jih je polna in ob spominu nanje si proletariati krepi svojo revolucionarno borbenost in zavest. Vendar pa je takšna linija KPI v danih pogojih, poleg drugih osnovnih napak, pomenila sektaštvo in oportunizem. S tem niti najmanj nočem trditi, da se v bodočih borbah proletariati ne bo posluževal takšnih oblik revolucionarne in oborožene borbe, kadar za to nastanejo pogoji. Nasprotno, generalnih štrajkov, uličnih borb in barikad se bo proletariati vedno posluževal, kadar bo hotel osvojiti centre oblasti buržoazije, pa naj bo konkretna taktika oborožene borbe proletariata takšna ali pa drugačna. Pri tem ne gre za ozko vprašanje, ali je taktika razvijanja generalnih štrajkov in barikad pravilna ali ne, temveč za osnovno vprašanje linije taktike in strategije v določenem konkretnem revolucionarnem obdobju.

V čem se torej izraža v tem vprašanju in v takratni konkretni situaciji sektaštvo in oportunizem KPI? Rekli smo, da KPI ni smatrala parole narodnoosvobodilne borbe za osnovno, zato se ni brigala, da si ustvari čim večjo in močnejšo oboroženo silo — ljudsko oboroženo silo. V kolikor pa je organizirala oborožene sile garibaldincev, jih je organizirala kot pomožno oboroženo silo proletariata v mestih in industrijskih središčih za podporo in udarno silo vstaje, ko bo nastopil trenutek. Svoje glavne množične sile proletariata pa je organizirala politično v mestih in jih pripravljala na vstajo.

Kakšni so bili nujno rezultati take linije? Prvič to, da je KPI omejevala svoje oborožene sile, namesto da bi organizirala čim močnejšo narodnoosvobodilno armado, ki bi bila kot redna armada sposobna največjih operacij, zavzemanja in čiščenja velikega ozemlja, osvajanja mest in središč, držati osvobodjena področja v vsakem položaju in nadaljevati borbo za končno osvoboditev vse dežele proti vsakomur, ki bi jo hotel vnovič zaslužniti. Tudi dejstvo, da je bila Italija v protizavezniškem bloku in poražena dežela ter podvržena okupaciji, ne bi moglo preprečiti, da bi taka oborožena sila ljudstva ne odločala o bodoči usodi Italije. Ta okolnost bi pomenila kvečjemu eno, sicer nemajhno težavo več, ki bi jo KPI tudi lahko premagala — kot vse ostale — na poti svoje zmagovite borbe. Nadalje je takšna linija koncentracije proletariata v mestih in pripravljanja vstaje povzročila to, da so ostale ogromne revolucionarne sile proletariata neizkoriščene, da proletariati ni krepil svoje borbenosti in zavesti v vsakodnevnem revolucionarnem ognju, da se je v čakanju na končni trenutek dejansko pasiviziral in slabil svojo borbenost. In ko je prišel tudi tisti končni trenutek vstaje, kaj je mogel tedaj storiti drugega kot to, da je pobil čim več fašistov, oblast v mestu pa so prevzele anglo-ameriške čete, ki so takoj nato ali pa istočasno prišle v mesto. Znano je, da so Anglo-američani budno pazili na to, da so hitro prevzeli oblast iz rok partizanov, če so jo le-ti v mestih slučajno prej prevzeli. In kaj je mogla Partija v takem položaju, ko ni imela svojih večjih oboroženih sil? Malo ali pa nič! Tako je tudi pozneje dovolila, da so Anglo-američani partizane sramotno razorožili, da so dali, zaradi lepšega, komu kvečjemu kako odlikovanje. In mar niso prav oni ves čas borbe, preko svojih misij, dopovedovali partizanom, da naj se v glavnem omejijo na diverzantske akcije in manjše borbe, naj čakajo z zavzemanjem mest do trenutka, ko bodo prišle anglo-

ameriške čete in jih bodo skupno osvobajali. Linija čakanja je bila vseskozi linija radio Londona, ker so se Anglo-američani, iz razumljivih razlogov, bali vsakršnega razvoja in krepitev narodnoosvobodilne vojne. Tej liniji je objektivno nasedalo tudi vodstvo KPI.

Ko je Kardelj na prvem zasedanju Informbiroja septembra 1947 govoril o liniji in borbi KPJ v narodnoosvobodilni vojni, je dejal:

»Tudi v naši Partiji so bili tedaj ljudje, okoreneli dogmatiki, ki so govorili, da more biti partizanska vojna samo pomožno sredstvo, nikakor pa ne glavno orožje oborožene vstaje. Govorili so, da lahko samo mesta, ne pa gozdovi in oddaljene pokrajine odločijo usodo oborožene vstaje. Zato so menili, da je nepravilno pošiljati delavce iz mest v partizanske odrede ali pa celo, da bi vodstvo Partije zapuščalo mesto in se deloma pretvarjalo v vojaško vodstvo. Dejansko so bile te in podobne teorije odraz oportunističnega, ki ga je bilo strah orožja. Zmaga linije CK naše Partije je v nasprotju z vsemi temi oportunističnimi teorijami dokazala, da je bila v pogojih strašne fašistične okupacije v naši deželi ravno partizanska vojna, v kombinaciji z vsestransko aktivnostjo v mestih in pokrajinah, najboljša, najhitrejša in edino mogoča pot k zmagi.«

Torej »... partizanska vojna je v kombinaciji z vsestransko aktivnostjo v mestih in pokrajinah« pokazala »najboljšo, najhitrejšo in edino možno pot k zmagi, v strašni fašistični okupaciji«, ne pa samo pomožno sredstvo za razvijanje revolucije v pogojih narodnoosvobodilne vojne. Ta kritika in ugotovitve je veljala tudi vodstvu KPI. Tedaj so se s Kardeljem strinjali vsi, z Ždanovom na čelu. Sedaj pa hočejo naenkrat prikazati borbo jugoslovanskih narodov samo kot neko herojsko dejanje jugoslovanskih partizanov in nič več.

Nerazumevanje in sektaško-oportunistični odnos do narodnoosvobodilne borbe je KPI pripeljalo še do drugih bistvenih napak. KPI ni šla na linijo ustvarjanja široke, enotne in borbene ljudske fronte, ki bi bila mobilizirala in organizirala najširše ljudske množice italijanskega ljudstva v narodnoosvobodilni boj. Odbori CLN so bili samo po imenu narodnoosvobodilni odbori, v bistvu pa so bili le koalicija KPI z meščanskimi strankami, na paritetni osnovi, v vrhovih. Ta koalicija je bila poleg tega zelo rahla, ker je bil vpliv Partije v teh odborih nujno omejen in daleč od tega, da bi dal Partiji vodilno vlogo v njih, ker ni imela temelja enotne in trdne organizacije ljudskih množic, zgrajenega na brezkompromisni borbi proti okupatorju in vsem sovražnikom ljudstva. To je bil prav naveden strankarski sistem formalne buržoazne demokracije, ki so jo izkoriščale buržoazne stranke samo za zaviranje dosledne narodnoosvobodilne borbe KPI. V teh odborih se je ukvarjala KPI bolj z brezplodnimi strankarskimi diskusijami kot s stvarnim organiziranjem ljudske vstaje in oborožene borbe. V teh odborih so v glavnem distitirali o tem, kdo bo župan ali prefekt v tem ali onem kraju, ko je bilo treba vse te kraje šele osvoboditi. Z vsem tem je KPI izgubljala revolucionarno perspektivo oborožene borbe. Takšno politiko je vodila tudi v »osvobojeni« Italiji, kjer je bila formirana buržoazno-parlamentarna vlada, v kateri je sodelovala tudi KPI. Buržoazne partije so tedaj KPI v vladi tolerirale, ker so jo tudi potrebovale, da bi s tem odvrčale Partijo od dosledne revolucionarne borbe in ji ustvarjale iluzije v nekakšno parlamentarno demokracijo. KPI vsega tega ni dovolj upoštevala in je s takšno politiko formalno buržoazne demokracije vedno bolj zapuščala revolucionarne pozicije in omogočala

vodstvom buržoaznih partij in drugim protiljudskim silam — namesto, da bi jih razkrinkala v konkretni borbi kot izdajalske in protiljudske! — da so se pred italijanskim ljudstvom igrale demokrate in antifašiste, dejansko pa skrbele samo za to, da bi italijanski imperializem izšel iz tega poraza čim bolj ohranjen. Zato bi moralo biti KPI jasno, da bodo meščanske partije takšen CLN takoj razbile, ko ga ne bodo več potrebovale. To se je tudi zgodilo. Žal pa ni ostalo samo pri tem. Italijanska buržoazija je šla, s pomočjo anglo-ameriških imperialistov, v borbo proti KPI in ko se je dovolj okrepila, je izločila KPI tudi iz vlade.

Poglejmo, kaj pravi Kardelj na prvem zasedanju Informbiroja na Poljskem o tem vprašanju v zvezi z narodnoosvobodilno borbo jugoslovanskih narodov:

»... Narodnoosvobodilna fronta je zahtevala od vsake politične skupine, ki se je vključila vanjo, in od vsakega svojega člana, da tako ali drugače aktivno pomaga v narodnoosvobodilni vojni. Posebno v začetku so bili razni politiki na jeziku pripravljeni priznati splošno politično platformo Narodnoosvobodilne fronte, ne pa oborožene vstaje in partizanske vojne. Bilo je tudi mnogo takih, ki so se na jeziku izdajali za demokrate in patriote, dejansko pa so trdili, da je treba z vstajo počakati do konca vojne, ko nas bodo osvobodili zavezniki. Ti ljudje in politične skupine so zahtevali, naj bi Narodnoosvobodilna fronta ne bila borbena organizacija, temveč organizacija, izdajajoča samo splošne deklaracije, ker so hoteli najti v njej zgolj zatočišče, dokler ne bi sile reakcije v prihodnosti spet vzpostavile svoje vodilne vloge. KPJ ne le ni soglašala s tem, da bi take politične ljudi in skupine sprejemali v Narodnoosvobodilno fronto, temveč jih je razkrinkala pred množicami s tem, da je kazala nanje kot na rezervo okupatorjev, kot na prikrito oporo okupatorjev. Taka politika Komunistične partije in Narodnoosvobodilne fronte je dala Fronti izredno borbeno silo, hkrati pa je razkrinkala vse izdajalske manevre tako imenovane »demokratske sredine«, ki je po eni strani razglašala psevdoosvobodilna in psevdodemokratska gesla, po drugi pa napadala Kompartijo in Narodnoosvobodilno fronto, češ da vodita jugoslovanske narode v avanturo, v nepotrebne žrtve, namesto da bi čakali, da bi nas osvobodili zavezniki. Narodnoosvobodilni fronti so se pridružili vsi tisti, ki so bili resnični demokrati in pristni patrioti. V bistvu je bila razvojna pot Narodnoosvobodilne fronte hkrati pot izolacije izdajalske reakcije od množic s tem, da so se delovno ljudstvo in vsi patriotski in demokratični elementi združili pod vodstvom delavskega razreda.

Taki politični vsebini je ustrezal organizacijski razvoj Narodnoosvobodilne fronte ali Ljudske fronte, kakor se je preimenovala Fronta po osvoboditvi Jugoslavije. Velika osvobodilna borba je zahtevala enotnost narodov pod enotnim vodstvom. Vse to je vodilo k strnitvi vodstva Narodnoosvobodilne fronte in vseh njenih organizacij. Glavno vlogo je odigrala v tem pogledu enotnost nižjih organizacij, ki so popolnoma paralizirale aktivnost različnih krajevnih skupin starih reakcionarnih strank. Na ta način je postala Ljudska fronta enotna borbena organizacija ljudstva, ki ni delovala in ne deluje na osnovi koalicij ali na osnovi paritetnih komitejev, temveč deluje na osnovi enotnih nižjih množičnih organizacij Fronte. Tak razvoj Ljudske fronte kot posebne, toda enotne množične organizacije vseh resničnih ljudskih, demokratičnih, patriotskih sil naše dežele pod vodstvom delavskega razreda, je odigral odločilno vlogo pri mobilizaciji

množic v osvobodilni vojni proti okupatorjem in izdajalski reakciji, ki je bila v njihovi službi.«

Tudi s tem se je takrat Informburo strinjal. Danes pa hočejo z istega mesta vse to zanikati — linija KPJ o vprašanju Ljudske fronte naenkrat ni več pravilna, da vodi do vtapljanja Partije v ljudskih množicah, kjer da se izgublja njena vodilna vloga itd. Takoj za tem pa trdijo, da je KPJ sektaška in birokratična. Zares, le kako je mogoče spraviti v sklad vse to z gornjo analizo Ljudske fronte in vodilne vloge Partije v njej? Toda pustimo sedaj to vprašanje! Kakor smo videli, KPI ni šla po tej poti. Ona ni vodila revolucionarne borbe, ampak politiko sporazumevanja z meščanskimi strankami na strankarskem principu formalne buržoazne demokracije, s parlamentarno perspektivo. Parole splošne vstaje — »ko bo prišel čas« — in borbe za socializem, spričo take politične linije, niso mogle imeti stvarne vsebine. Nasprotno, dopuščali so celo, da so reakcionarne buržoazne partije organizirale svoje oborožene enote »Osoppovih« brigad, brigad »Fiamma verde« in podobnih, ki se s fašističnim sovražnikom niso nikdar batile, ampak so bile dejansko čuvarji buržoaznega reda. Zato so bili za te oborožene formacije glavni sovražniki garibaldinske čete. Tako pomenijo tudi danes »osoppovci« v Furlaniji in v Benečiji oboroženo pest novega De Gasperijevega klerofašizma. Zato je povsem razumljivo, da so junaška dejanja garibaldincev ostala res samo — junaška dejanja.

Logična posledica teh oportunističnih in sektaških napak KPI je tudi ta, da je pozabila na eno izmed bistvenih nalog pretekle narodnoosvobodilne borbe. Ko je osvobajala teren s svojimi garibaldinskimi četami in rušila aparat fašistične oblasti, ni nikjer organizirala narodnoosvobodilnih odborov, kot nosilcev nove ljudske demokratične oblasti, ampak je ponovno vzpostavljala, v bistvu, stare organe buržoazne oblasti iz predfašistične dobe. Organiziranje ljudskodemokratične armade, široke, enotne in borbene organizacije Ljudske fronte, predvsem od spodaj in nove ljudskodemokratične oblasti pa so bile tri osnovne naloge narodnoosvobodilne borbe in ljudskodemokratične revolucije na poti v socializem.

Poglejmo še, kaj zopet pravi Kardelj na prvem zasedanju Informbiroja o narodnoosvobodilnih odbori:

»... Tretji faktor narodnoosvobodilnega gibanja so narodnoosvobodilni odbori. Narodnoosvobodilni odbori kot organi oblasti so nastali pri nas takoj 1941. leta, brž ko so bili osvobojeni prvi predeli našega ozemlja. Ti odbori so se v nekaj letih razvili od nižjih oblik k višjim in so postali temelj enotnega sistema državne oblasti, od vrha do tal.

Narodnoosvobodilni odbori niso nastali slučajno. Vodstvu KPJ in Narodnoosvobodilni fronti je bilo jasno, da je usoda oborožene vstaje odvisna od sodelovanja in borbene trdnosti osnovnih ljudskih množic, to je od delovnega ljudstva mesta in vasi. Pri tem pa za mobilizacijo teh osnovnih delovnih množic niso zadostovala samo narodnoosvobodilna gesla...

Bili so seveda tudi taki ljudje, ki so trdili, da bo formiranje narodnoosvobodilnih odborov in izpolnitev nekaterih revolucionarno demokratičnih zahtev ljudskih množic odvrgnilo od Narodnoosvobodilne fronte določene sloje in politične skupine. KPJ se je odločno borila proti takemu stališču. Če bi Ljudska fronta Jugoslavije šla po tej poti, ne bi imela za seboj množic, ali točneje, ljudske množice ne bi bile pripravljene boriti se s

tako požrtvovalnostjo z orožjem v rokah, kakor so se borile, ker so imele pred seboj ne le perspektivo narodne osvoboditve, temveč tudi perspektivo, da se bodo uresničila njihova demokratična in socialna stremjenja. Praksa je v resnici dokazala, da zveza narodnoosvobodilne vstaje s procesom ljudske demokratične revolucije ne le da ni oslabilila udarne sile vstaje, temveč ji je dala izredno privlačno silo za ljudske množice, nepogrešljivo trdnost in sposobnost za življenje!!!«

»... Lahko rečemo, da je razvoj narodnoosvobodilne vstaje in ljudske oblasti v Jugoslaviji specifičen primer združitve narodnoosvobodilne vojne s procesom ljudskodemokratične revolucije pod vodstvom delavskega razreda, stremečega v svojem razvoju k višjim socialističnim oblikam...«

Tudi s tem se je takrat Informbiro strinjal. Danes pa hočejo dokazati, da v Jugoslaviji ni bilo nobene revolucije v okviru narodnoosvobodilne vojne.

KPI je, logično, tudi na ta faktor narodnoosvobodilne borbe pozabila, ker se za to sploh ni brigala, zato ker je narodnoosvobodilno borbo smatrala samo za pomožno sredstvo revolucije, ne pa za osnovno v dani situaciji in stopnji na poti v socializem. KPI si v narodnoosvobodilni borbi sploh ni postavljala za strateški cilj uresničenje ljudske demokracije, ampak je govorila o socialistični revoluciji, o socializmu, kar je pomenilo spričo takšne politične linije in danih pogojev samo sektaštvo, oportunizem in lahko rečemo — demagogijo. Za socializem se je treba prvenstveno boriti!

Morda se bo našel kdo, ki nam bo oporekal, češ da vse to, kar smo rekli o narodnoosvobodilni borbi, velja za Jugoslavijo, ne drži pa za Italijo. V Italiji da so bili drugačni pogoji, najprej, da je dežela z razvito industrijo in močnejšim proletariatom, da je bila poražena država, da bi jo angloameriške čete v vsakem primeru okupirale, da Rdeča armada ni prišla do Italije itd. Vse to ne more opravičevati slabosti in napak KPI. Saj je bila Jugoslavija tudi poražena in okupirana dežela, res da pod nekoliko drugačnimi pogoji. Močnejši italijanski proletarijat je bila samo prednost Italije! Tudi v Jugoslaviji so silile angloameriške čete, toda narodi Jugoslavije so si ustvarili ljudsko armado, ki ni dovolila novemu okupatorju na svoje ozemlje. Res je, da je Rdeča armada prišla tudi na jugoslovansko ozemlje, toda srečala se je z zavezniško armado Jugoslavije in skupaj z njo dokončno pregnala nemškega okupatorja. Sicer pa sta že sam obstoj Rdeče armade in njena borba na frontah pomenila več ali manj objektivno pomoč vsakemu narodu v njegovem osvobodilnem boju. Saj so se narodi Jugoslavije že tretje leto uspešno borili, še preden je Rdeča armada prišla do njenih meja. Da je bila Italija zaradi razvoja vojnih dogodkov podvržena angloameriški okupaciji, je brez dvoma pomenilo eno težavo več v breme revolucije, ne pa odločilno. Velik del Italije, in to najbolj napreden in revolucionaren, je ostal do konca vojne pod nemško okupacijo. Če bi v tem delu Italije organizirala Partija svojo armado, bi gotovo razvoj dogodkov ne šel tako pot. Poglejmo samo primer Julijske krajine in celo čisto italijanske pokrajine Furlanije. Kljub temu, da je KPI vodila tudi tukaj nasprotno linijo, so množice pod vplivom narodnoosvobodilne vojne in oborožene vstaje jugoslovanskih narodov sledile liniji KPJ. Ustvarjale so svoje oborožene enote (garibaldinske brigade, enote IX. korpusa), organizirale množične organizacije Ljudske fronte (OF — SIAU) ter si ob rušenju starega fašističnega aparata oblasti gradile svojo ljudsko oblast. Znano je, kako je parola ljudske oblasti mobilizirala najširše italijanske množice

Furlanije, ki to parolo še danes nosijo živo s svojem srcu in je gotovo ne bodo nikoli pozabile. Torej ne morejo držati taki ugovori, ker so bili v glavnem dani tudi v Italiji isti pogoji za razvoj in zmago narodnoosvobodilne borbe kot v Jugoslaviji. Vsako drugačno postavljanje stvari so kvečjemu predpostavke. Razvoj dogodkov v Italiji pa dokazuje, da je KPI delala usodne napake in zapravila osnovne objektivne pogoje za revolucijo v drugi svetovni vojni. Glavna krivda je prav v subjektivnem faktorju, v KPI, ki ni imela vere v svoje lastne in revolucionarne sile italijanskega proletariata ter v oboroženo borbo. Izbrala je pot manjšega odpora, pot formalne buržoazne demokracije in parlamentarnih iluzij, ne pa dosledne in revolucionarne oborožene borbe.

Napačno je mnenje, ki ponekod verjetno še vlada, da ne bi bil mogoč nikjer revolucionarni prevzem oblasti po proletariatu brez neposredne pomoči Rdeče armade. Prav najnovejši dogodki — zmagoviti razvoj kitajske revolucije, uspešna narodnoosvobodilna borba Indokine, Indonezije, Vietnama, Burme in drugih kolonialnih dežel, kakor tudi sama mala Grčija, ki bi se še bolj uspešno borila, če bi uživala večjo pomoč od strani ostalih demokratičnih sil in držav, pobijajo takšno mnenje. Takšno stališče pomeni dejansko tako nezaupanje v sile svetovne revolucije kot v revolucionarne sile posameznih dežel, pomeni čakati na nov vojni konflikt, ki naj bi pripeljal zmagovito Rdečo armado v deželo. Takšno stališče vodi do pasivizacije revolucionarnih in demokratičnih sil v kapitalističnih deželah ali pa jih kvečjemu omejuje na opozicionalno borbo in na obrambo majhnih pozicij nasproti buržoaziji. Takšno stališče vodi razne kompartije slednjice v vsestranski oportunizem.

Takoj po vojni je vodstvo KPI še bolj izgubilo revolucionarno perspektivo in padlo v skrajni oportunizem parlamentarnih iluzij, ko si je postavilo za glavni cilj zmago na parlamentarnih volitvah v buržoazni demokraciji. Nekateri vodeči člani KPI so bili tako naivni, da so zares pričakovali, da jim bo buržoazija enostavno in velikodušno prepustila oblast, če bi dobili en glas večine. Skrajno nemarksistično je bilo to pričakovanje, da bo buržoazija tako naivno »demokratična«, da bo zaradi enega samega papirnatega glasu izročila proletariatu oblast. Takšna linija vodi v skrajno oportunistične odklone od dosledne revolucionarne linije.

Poglejmo samo primer, kako je taka linija KPI nujno vplivala tudi na njen odnos do tržaškega vprašanja. Ker je šlo KPI za vsak glas, da bi lahko »zmagala« na parlamentarnih volitvah, je morala paziti, da ne bi buržoaziji nudila političnega orožja, s katerim bi jo tolkla v volivni borbi. Zato je morala postati bolj papeška kot sam papež in se odločno postaviti za priključitev Trsta k Italiji. Trst je bil po mnenju vodstva KPI važna postavka v volivni borbi in je pomenil toliko in toliko glasov več ali manj. Morali so računati z nacionalističnimi čustvi v italijanskem narodu in zato biti najbolj glasen pobornik vračanja Trsta k Italiji. Koliko glasov je KPI prinesel tak odnos do tržaškega vprašanja, ne vemo. Dejstvo pa je, da so vsaj nekateri člani vodstva KPI očitali, da smo mi krivi, ker ni zmagala na volitvah 2. junija 1946, da smo tako onemogočili prevzem oblasti v Italiji — in to samo zato, ker smo se borili za priključitev Trsta k Jugoslaviji. Pri tem so uporabljali neko volivno aritmetiko, s katero so meni osebno dokazovali, da bi dobili 51% vseh oddanih glasov, če bi bili tudi mi zastopali priključitev k Italiji. Tako pa, da smo jim preperečili volivno zmago, s tem pa zmago revolucije v Italiji. Obtoževali so nas, da smo zaradi nekih

naših ozkih interesov škodovali revoluciji v Italiji. Po logiki teh tovarišev iz vodstva KPI bi smeli sklepati, da so tudi ostale kompartije, na čelu z boljševiške partijo Sovjetske zveze, krive poraza revolucije v Italiji, ker so tako odločno zagovarjale priključitev Trsta k Jugoslaviji. Zares čudna logika — vsekakor pa niti najmanj marksistična in revolucionarna.

Poleg vsega tega pa je ta linija strankarskega sistema formalne buržoazne demokracije KPI omogočila reakciji, da je s pomočjo vseh mogočih strank razbijala enotnost širokih ljudskih množic, da je preprečevala vsestransko povezavo delavcev, kmetov, srednjih slojev in delovne inteligence s proletariatom in njegovo Komunistično partijo na čelu. Partija se je pojavljala samo kot predstavnica svojih pristašev, v glavnem delavcev — pa še to ne vseh! — ne pa kot predstavnica interesov vsega delovnega ljudstva, kar bi lahko bila, če bi vodila politiko široke ljudske fronte z revolucionarno perspektivo prevzema oblasti. Še mnogo je raznih napak in slabosti, ki jih ima KPI in ki nujno izvirajo iz takšne oportunistične politične linije, vendar z njimi ne bomo trčili časa, saj bo že ta prikaz osnovnih napak zadosten za razumevanje pretekle pa tudi sedanje linije KPI.

Na prvem zasedanju Informbiroja je bila kritizirana prav ta linija KPI — v teh osnovnih potezah. Posledica te kritike je bila tudi avtokritika KPI na zasedanju CK KPI v novembru 1947 in na kongresu Partije januarja 1948.

Na teh dveh mestih so bile dokaj jasno obsojene linija KPI med narodnoosvobodilno borbo, njeno stališče do CLN in njene parlamentarne iluzije. Kot rezultat te avtokritike je prišla potem linija široke ljudske fronte, prehoda na revolucionarnejše oblike borbe in neposredne perspektive ljudske demokracije na poti v socializem. Žal pa je vse do danes ta linija obvisela v zraku in se ni konkretizirala v dejanjih. Edini poskus je bila Ljudska fronta, ki se je formirala po kongresu Partije v začetku 1948. leta in ki je nastopila na volitvah 18. aprila 1948. Toda ta Ljudska fronta je nosila v sebi osnovne slabosti CLN: bila je le koalicija v vrhovih, ni bila pa organizirana v širokih ljudskih množicah, na bazi prave borbene in revolucionarne enotnosti. Poleg tega je ta Ljudska fronta bila formirana bolj v perspektivi volivnega bloka kot pa resnično delujoče in borbene politične organizacije ljudskih množic. To pomeni, da se je še vedno vdajala parlamentarnim iluzijam. Tako je popolnoma razumljivo, da je takšna ljudska fronta takoj razpadla, ko je doživela neuspeh na volitvah — gledano seveda s stališča samo volivne perspektive.

Tako je KPI po vseh izkušnjah, ki jih je doživela in iz katerih bi se lahko marsikaj naučila, šla naprej po isti poti, po kateri v bistvu hodi še danes, obložena z vsem bremenom prejšnjih napak.

V luči te analize politične linije KPI laže razumemo poslednje dogodke tudi pri nas, v našem demokratičnem gibanju, po objavi resolucije Informbiroja, osnovne vzroke današnje razdvojenosti v tržaškem delavskem in demokratičnem gibanju ter politične osnove Vidalijeve frakcijske skupine.

Morda nam bo kdo zaradi tega očital, da nismo odgovorni niti dorashi temu, da kritiziramo politično linijo KPI. Mislimo, da smo popolnoma upravičeni kritizirati vse take napake in slabosti politične linije KPI, kolikor vplivajo posredno ali neposredno na tržaško delavsko in demokratično gibanje. Kot tržaški komunisti smo dolžni tržaški proletariatu učiti

in ga vzgajati v dosledno revolucionarnem duhu in mu odkrivati vse negativne pojave, ki jih skušajo in bi jih skušali vnašati v njegove vrste ter tako slabiti njegovo revolucionarno borbenost. Ali pa smo temu kos, o tem naj pričajo naša dejanja! S tem niti najmanj ne mislimo podcenjevati italijanskega proletariata. Nasprotno, visoko cenimo njegovo revolucionarno sposobnost! Če pa kažemo na napake in slabosti njegovega vodstva, ki se negativno odražajo tudi pri nas, pa tudi v odnosu do mednarodnega delavskega gibanja, katerega del smo tudi mi, potem izpolnjujemo samo svojo komunistično in internacionalistično dolžnost.

Ko kritiziramo napake in slabosti vodstva, ne mislimo odrekati KPI tiste vloge, ki jo ima kot najosnovnejša in najbolj revolucionarna sila v italijanskem narodu, ali pa celo začeti borbo proti KPI kot taki. Zlobno bi bilo, če bi nam kdo to podtikal. KPI je naša bratska Partija, ki vodi sedaj težko borbo proti reakcionarni buržoaziji v deželi in proti imperiaлизmu sploh. KPI je edina garancija, da si bo italijanski narod priboril končno osvoboditev. Z našo kritiko opozarjamo samo na tiste negativne strani, ki škodujejo borbi italijanskega proletariata, v kolikor imajo negativne posledice tudi na tržaško delavsko gibanje. Vse to pa v iskreni želji, da bi KPI te slabosti in napake, v korist celotnega revolucionarnega gibanja, čimprej premagala.

IV

Zdaj pa lahko preidemo na analizo položaja tukaj pri nas in na dogodke po objavi resolucije Informbiroja. Po vsem povedanem nam bo sedaj še bolj jasno, da resolucija Informbiroja in različno gledanje na njo nikakor nista osnovni razlog, da je prišlo pri nas do razbitja enotnosti demokratičnega gibanja in njene vodilne sile Kompartije, marveč da sta samo močno sredstvo v rokah KPI, ki je preko Vidalijskega in njegovih frakcionošev začela uveljavljati bolj odločno in odkrito svoj nacionalistični in oportunistični odnos do tržaškega vprašanja in njegovega revolucionarnega gibanja. Zato je bilo kajpak potrebno obsoditi revolucionarno preteklost naše Partije in jo prikazati kot nacionalistično, naslanjajoč se pri tem na obtožbe resolucije Informbiroja o »nacionalizmu« KPI. Podobno je bilo potrebno prikazati tudi preteklo herojsko borbo tržaškega proletariata kot avanturistično samo zato, ker tudi Jugoslavijo obtožujejo avanturizma; ko gradi s petletnim planom socializem v svoji deželi. Značilne so v tem pogledu izjave Gasparinija takoj prve dni po objavi resolucije Informbiroja, ki kažejo na izbruh dolgo zadržanega oportunizma: »Kaj je treba za vsako malenkost proglašati stavke, sindikati morajo prenehati s političnimi stavkami.« In to je bilo izrečeno takrat, ko je reakcija začutila razdor v delavskem gibanju in zaradi tega njegovo oslabitev ter začela politično ofenzivo proti tovarniškim odborom, proti delavcem, ki so branili dvojezičnost v tovarnah itd., kar je dovedlo do znanih procesov in obsodb delavcev. Tako stališče Gasparinija je pomenilo na celi črti umik, brez borbe, pred razrednim sovražnikom, ki je začel nastopati močnejše, ko je začutil oslabiljene in omahljive vrste nasprotnika. Gasparini je takrat dejansko odkril v vsej globini oportunizem in umik pred razrednim sovražnikom, ki ga je v tržaško delavsko gibanje začela odkrito vnašati frakcionška skupina. To je bil akt spreščenenosti dolgo uklenjenega oportunizma in likvidatorstva ljudi, ki še ves čas niso mogli znebiti nacionalističnih in oportunističnih napak KPI, ki so stali ves čas revolucionarne borbe trža-

škega proletariata ob strani ali pa jo skušali ovirati, ker jim ta borba pač ni dovoljevala, da bi se sprostili njihov oportunizem.

Na tej liniji so frakcionaši na osnovi resolucije Informbiroja sprožili brezobzirno kampanjo laži in klevet proti novi Jugoslaviji. V tej kampanji se poslužujejo celo najbolj očitnih imperialističnih provokacij nasproti Jugoslaviji, prikazujejo jo kot nacionalistično državo, ki naj bi postala oporišče imperializma v borbi proti Sovjetski zvezi itd. Morali so izkoristiti resolucijo Informbiroja do kraja, da bi delavske in demokratične množice odvrnili od Jugoslavije in jih pripravili do tega, da sprejmejo linijo KPI z vsemi njenimi sektaškimi in oportunističnimi napakami ter nacionalistično linijo priključitve k Italiji. Pri tem kar najbolj nesramno izrabljajo marksizem-leninizem, ko skušajo »teoretično«⁸ dopovedati, kako je priključitev Trsta k Italiji napredna in v interesu revolucije, češ da je Jugoslavija izdala enotno socialistično fronto, v Italiji pa da je močna KPI, ki je v enotni socialistični fronti. Kakor smo že enkrat povedali, pa pozabljajo pri tem na majhno okolnost, namreč, da KPI ni na oblasti in da je danes v Italiji, po delni krivdi KPI, na pohodu nov klerofašizem in da je parola priključitve Trsta k Italiji parola italijanskega imperializma De Gasperijeve vlade. Tako postavljanje načel marksizma-leninizma o nacionalnem vprašanju je enostavno zlorabljanje marksizma-leninizma za prikrivanje in tihotapljanje nacionalistične in protimarksistično-leninistične politike v delavsko gibanje. To je linija kontrarevolucije, linija razrednega sovražnika delavskega gibanja.

Po enakih metodah in z enakimi cilji vodijo tudi kampanjo proti coni B jugoslovanskega področja Tržaškega ozemlja. Dosledni svoji liniji postavljajo frakcionaši jugoslovansko vojsko celo na isto stopnjo z okupacijo cone A po angloameriških četah. Še več! Trdijo celo, da istrsko prebivalstvo komaj čaka, da bi bilo rešeno jugoslovanske okupacije in policijskega terorja, ki da se nad njim izvaja. Že samo po sebi je tako obračanje stvari vse prej kot razredno in marksistično-leninistično, ker pri tem pozabljajo, da je Jugoslovanska armada revolucionarna ljudska armada, plod ljudske revolucije. S tem, da gredo po drugi strani, več ali manj molče, preko kolonialne in okupatorske politike angloameriške vojne uprave v coni A in pri tem ne razločujejo jugoslovanske in angloameriške okupacije, podpirajo objektivno angloameriški imperializem, kar je popolnoma v skladu z dejstvom, da uporablja ameriški delegat Austin na zasedanju OZN proti coni B in v obrekovanju Jugoslavije argumente Vidalijeve frakcije. Po vsem tem se danes prav nič ne čudimo, da obtožuje Togliatti v buržoaznem parlamentu buržoazno De Gasperijevo vlado, da je premalo storila, da bi bil Trst priključen k Italiji, da servilno pristaja na politiko ameriških imperialistov, ki drže sedaj Trst v rezervi kot mamilo, s katerim da »nameravajo plačati beograjskega izdajalca«. Skoraj ni treba povedati, da sodi tudi ta kleveta voditelja KPI med rezultate breznačelne kampanje, ki jo vodijo proti KPJ in njenim voditeljem. V istem hipu, ko postavlja Sovjetska zveza pred OZN zahtevo po spoštovanju mirovne pogodbe in imenovanju guvernerja, objavlja rimska »Unità«⁹ politično noto, v kateri se sicer spretno postavlja za predlog Sovjetske zveze, v bistvu pa ponavlja zahtevo po priključitvi k Italiji, obenem pa imenuje nekdanjo jugoslovansko zahtevo po Trstu za jugoslovanski šovinizem. Ko prinaša »Lavoratore«¹⁰ to noto in jo komentira, dodaja v isti sapi, da bi bilo potrebno sprejeti zahtevo Sovjetske zveze po imenovanju guvernerja v pričakovanju drugih

solucij. Nobenega dvoma ni, na kakšne solucije pri tem mislijo. V čem je tu doslednost internacionalistične politike na liniji Sovjetske zveze? Hkrati — ko se Sovjetska zveza bori za mir in spoštovanje mednarodnih pogodb, ki jih angloameriški imperialisti kršijo v pripravljanju nove imperialistične vojne — pa izražajo stališče o priključitvi k Italiji. Taka politika je objektivno samo na liniji italijanskega imperializma in imperializma sploh ter je nasprotna interesom svetovnih demokratičnih sil in Sovjetske zveze. Taka politika vodi logično v nemarksistično postavljanje nacionalnega vprašanja, kakor ga ponujajo po Gaspariniju v smislu rešitve nacionalnega vprašanja za Gornje Poadižje, kar ni nobena rešitev, ki naj bi bila primerna tudi za Trst in Julijsko Krajino.

Ta nemarksistična »teorija« o nacionalnem vprašanju kajpak ni Gasparinijeva iznajdba, temveč stališče vodstva KPI, ki skuša propagirati svojo »teorijo« o nacionalnem vprašanju po svojem nacionalističnem receptu in z njo zmešati glave tržaškemu in svojemu proletariatu.

Kako je vse to mogoče spraviti v sklad z internacionalizmom, marksizmom-leninizmom, ki ga danes na nasprotni strani tako poceni uporabljajo? Nikakor! Besede, pa četudi jih ponavljaš s še takim zanosom in neštetokrat, niso odločilne, odločilna so le dejanja. Dejanja pa kažejo, da se danes zlorablja marksizem-leninizem za prikrivanje oportunizma vseh vrst, za odstopanje od dosledne revolucionarne borbe, za likvidatorstvo, za objektivno služenje reakciji in imperializmu, za najnavadnejši nacionalizem in končno tudi za antisovjetizem. Samo dejstva odkrivajo objektivno resnico!

Poglejmo še nekoliko, kako se kaže ta politika konkretno na našem terenu in v kakšni obliki do vsakega vprašanja posebej.

Ko je Vidalijevim frakcionášem s pomočjo resolucije Informbiroja trenutno uspelo, da razbijejo enotnost naše Partije in celotnega demokratičnega gibanja, so začeli vnašati v naše gibanje z vso vnemo že našete oportunistične odklone. V tej frakcionaški skupini so začeli uveljavljati politično linijo KPI in jo usmerjati na strankarsko borbo buržoaznega parlamentarizma. Nočejo več boljševiške in kadrovske partije, velja le še množična partija, sposobna samo za strankarsko in volivno borbo. Geslo, ki ga širijo med članstvom Partije, da je dovolj, če se vpišeš v Partijo, da pa ni nujno potrebno biti aktivist, razkrinkuje menjševiški obraz partije, ki naj bi ustrezala samo potrebam volivne strankarske borbe. Nujna posledica takega gledanja na Partijo je tudi razbitje Ljudske fronte in ponižanje množičnih organizacij v navadne agenture Partije, ki bi ne bile več borbene organizacije širokih ljudskih množic pod vodstvom Partije. Očitati so nam, da smo skrili Partijo v množičnih organizacijah, da smo raztopili Partijo v množicah, na drugi strani pa, da hočemo množične organizacije spremeniti v navadno orodje Partije. Sicer je v tem nelogičnost in niti eno niti drugo ne ustreza resnici. Naša Partija drži odkrito in pošteno vodilno vlogo v vseh množičnih organizacijah, ki jo vsi resnični in poštenu demokrati priznavajo in ni nikomur skrita. To vodilno vlogo naše Partije sprejemajo široke ljudske množice ne zato, ker bi imela neke pisane predprave, ampak zato, ker je Kompartija najbolj dosledna in najbolj borbena v zahtevanju in obrambi demokratičnih pravic najširših ljudskih množic, ker ima največ izkušenj v borbi proti vsem sovražnikom ljudstva. Zato, ker teh izkušenj ne uporablja samo zase, za kake ozke

strankarske koristi, ampak jih daje širokim ljudskim množicam, postaja njih resnični voditelj.

Do kakšnih rezultatov pa vodi odnos frakcionaške skupine do množičnih organizacij? S tem, da se dejansko odreka vodstvu širokih nepartijskih ljudskih množic, svojo aktivnost pa v glavnem omejuje samo na svoje pristaše, ne vidijo ljudske množice v takšni Kompartiji več svoje vodilne sile, temveč zgolj strankarsko skupino, ki brani predvsem svoje ozke strankarske koristi. Tak odnos do množičnih organizacij spreminja slednje v navadne politične agenture, ki jih izrabljajo v strankarske koristi. Če govorimo tedaj o množičnih organizacijah kot orodju Partije, velja to docela za Vidalijevo frakcionaško skupino. Taka politika vodi dejansko do razbijanja množičnih organizacij — pri nas še konkretno do razbijanja italijansko-slovanskega bratstva — ter jih ponižuje na ozke skupine brez množic, ki izdajajo od časa do časa, po nalogu Partije, kakšno resolucijo brez življenjske moči, ki množice kvečjemu razorožuje in napravi zmedo v enem delu ljudskih množic. Na takšne politične agenture bi hoteli frakcionaši omejiti množične organizacije. To pomeni zares bežati od ljudskih množic in ne zaupati vanje, se odrekat vodstvu nad njimi v revolucionarni borbi za oblast — pomeni, odreči se revoluciji. Vsakodnevna politika Vidalijeve frakcionaške skupine to vedno bolj dokazuje. Besede o »čisti razredni« liniji so samo zavesa, za katero skrivajo frakcionaši najhujši oportunizem.

Izrazit primer take politike je pokazalo organiziranje kongresa kmečke kategorije Enotnih sindikatov, ki so ga hoteli pripraviti na tihem, brez pripravljavanja članstva, ki bi moralo na množičnem zborovanju diskutirati o nalogah kongresa in demokratično izvoliti delegate. Kar na ulici, na cesti ali v vaških gostilnah so zbirali in lovili delegate na preprost način, kakor na primer: »Greš ti za delegata! Če te jaz ne bom zapisal, ne boš šel na kongres« itd. Ko so delegati cone B začudeno vprašali, zakaj da niso bili povabljeni, ko so vendar člani sindikata, so jim odgovorili, da za sindikalne izdajalce ni mesta na kongresu. Kaj so hoteli z vsem tem doseči? Nič drugega kot to, da na tihem, brez sodelovanja članstva, izvolijo nekakšno vodstvo, ki bo slepo pokorno, kot politična agentura, izvrševalo ukaze frakcionaške skupine. Na podoben način hočejo pripraviti tudi kongres drugih kategorij. Le budnost delavstva lahko prepreči podobne spletke proti interesom delavskega razreda.

Kaj izraža v bistvu tako postopanje? Edino in samo strah pred množicami! Obenem pa razbija sindikat in ga onesposablja za izvrševanje njegovih nalog. Nobena politična agentura ne bo dvignila širokih ljudskih množic v revolucionarno borbo. Takšna politika je politika uničevanja slehernega razrednega in revolucionarnega gibanja — to pa je samo v interesu razrednega sovražnika.

Tako politiko vodijo danes v Enotnih sindikatih, katerih vodstva so se trenutno polastili Vidalijeve frakcionaši. Frakcionaški pisuni pa nas še vprašujejo, v čem naj bi bil oportunizem in podrepništvo, ki jim ga očitamo. Če že niso ali pa niso hoteli razumeti naše kritike, jim na to lahko takoj odgovorimo. Že gornji primer jim je lahko v dokaz. Politika sindikalne enotnosti, ki jo tako, proslavlja frakcionaško glasilo, je enotnost na papirju oziroma enotnost na osnovi paktiranja z razrednim sovražnikom, ne pa borbena in razredna enotnost z množicami članov Delavske zbornice. Dejansko ni to nikakršna enotnost. Naj jim preberemo za danes samo

odlomek iz uvodnega članka glasila Delavske zbornice »Il Lavoro« z dne 27. februarja t. l., ki med drugim pravi:

»... Danes je direktiva od zgoraj, približati se Delavski zbornici in poskušati tako pridobiti izgubljene pozicije; danes je treba izvajati politiko ponudene roke, da bi se uspavale vesti in da bi ljudje pozabili na neko preteklost, polno nasilja in izsiljevanj, političnega izkoriščanja delavcev, ki je vladala leta v našem mestu...« »Čas je, jasno napovedati konec tega manevra, ne da bi se zopet skrili za krinko branilcev delavskih interesov...«

Kaj je odgovorilo vodstvo Enotnih sindikatov na to obsodbo herojske preteklosti razredne borbe tržaškega proletariata in na tak poziv k »enotnosti«? Nič! Svojim obtoževalcem oziroma obtoževalcem delavskega razreda ponuja še naprej milostno roko ter gre molče preko vseh sramotenj in poskusov zavajanja delavstva: Namesto da bi razkrinkali vodstvo Delavske zbornice kot advokata razrednega sovražnika, mu prepuščajo iniciativo na vsem sindikalnem področju za malenkostne zahteve, na katere delodajalci pristanejo, potem seveda, ko si je vodstvo Delavske zbornice z velikim hrupom že ustvarilo ali vsaj misli, da si je ustvarilo, videz branilca delavskih interesov. Za življenjske zahteve delavstva pa se niti Delavska zbornica niti Enotni sindikati ne zmenijo. Kaj je z borbo proti odpustom, kaj je z zahtevami za življenjski minimum in drugo? Ni jih! Najbolj očiten dokaz o pravem ozadju te enotnosti pa nam daje zadnja stavka delavcev CRDA, oziroma njeni rezultati. Sporazum, ki je bil sklenjen z delodajalci, pomeni dejansko izdajo delavskih interesov. Še nikjer na svetu nismo videli, da bi se razredni sindikati sporazumeli z delodajalci o odpustih delavstva, vrh tega pa še o tem, da bodo zaposleni delavci delali prstovoljno po nekaj ur več za odpuščene, tako da bo ostal delodajalec pri odpuščenih delavcih v lepem spominu. Te in ostale točke sporazuma kažejo popolno kapitulacijo pred delodajalci in izdajo interesov delavskega razreda. To je prvi konkreten dokaz, viden vsemu delavstvu, da je ta enotnost zgolj enotnost v izdaji delavskega razreda! Saj drugače tudi biti ne more, če vodi »sindikalno borbo« vodstvo Delavske zbornice, ta agentura razrednega sovražnika v delavskih vrstah — in zakrknjeni oportunist ter izdajalec Radich. Takšna enotnost je dejansko samo zarota proti delavskemu razredu. Toda že dozoreva čas, ko bodo delavci obračunali z izdajalskim vodstvom svojih razrednih sindikatov in zgradili resnično razredno enotnost s člani Delavske zbornice, ob nepopustljivem razkrinkavanju njihovega vodstva.

Podobno linijo, ki vodi do istih rezultatov, poskušajo izvajati frakcionarši tudi med Slovenci. Pod že davno razkrinkano pretvezo, da hočejo pomagati zdravim silam jugoslovanskih narodov, so se dvignili na razbijanje enotnosti slovenskega naroda in njegove Osvobodilne fronte, na razbijanje slovenske kulture in na objektivno pomaganje italijanskim in nacional-šovinističnim krogom, ki se besno zaganjajo v vse, kar je slovenskega. Vse to je moralo nujno privedi do odkrite protijugoslovanske gonje, ki se je znašla v glavnem skupaj z belogardističnimi emigranti, domačo slovensko reakcijo, ki se zbira okoli slovenske demokratske zveze in tako imenovane »neodvisne« skupine peščice »sredincev«, ki jih vse skupaj veže sovraštvo do ljudsko-demokratske, socialistične Jugoslavije. Ni zgolj slučaj, da se zatekajo v slovensko glasilo frakcionašev kot uredniki in pisuni ljudje, ki jih poznamo že iz časa narodnoosvobodilne vojske kot protiljudske elemente in agente belogardizma.

Nadvse značilno za resolucijo Informbiroja, ki naj bi imela nalogo zbirati tako imenovane zdrave sile jugoslovanskih narodov, pa je dejstvo, da so ostale osnovne slovenske ljudske množice zveste tradicijam narodno-osvobodilne borbe in njenim pridobitvam, ker so zares zdrave sile slovenskega ljudstva pri nas, medtem ko so se na pozicijah te resolucije znašli — razen nekaj preprostih zapeljancev — sami oportunisti, razbijači, bolno ambiciozni in nezdravi elementi z Bidovcem na čelu, ki mislijo, da je politično gibanje zaradi njih in ki jim smrdi vsaka iskreno revolucionarna borba, v kateri frazerstvo ne more imeti veljave. Tem ljudem je vihtenje z rdečo zastavo samo krinka pred ljudskimi množicami, da bi jih laže preslepili in za njo skrili svojo, v bistvu oportunistično in protisocialistično miselnost. Bidovčevo »zaščitništvo« napredne slovenske kulture, ki se izraža v razbijanju prosvetnih društev, odvzemanju njihovih sedežev, kjer je le mogoče, v oviranju predstav SNG itd., je objektivno na liniji domačih, italijanskih šovinistov, ki bi hoteli slovensko napredno kulturo uničiti in dovoliti kvečjemu takšno »slovensko kulturo«, ki bi jo blagoslovil fašistični škof Santini. Vidalijevi frakcionaši pa izrabljajo Bidovčevo grupo, da pred množicami laže skrivajo svoj nacionalizem in pa razbijanje italijansko-slovenskega bratstva.

Ko tako razkrivamo dejanski revizionizem revolucionarne linije slovenskega gibanja po Vidalijevih frakcionaših in ugotovljamo, da frakcionaši kaj radi v besedah uporabljajo marksizem-leninizem, da bi prikrili, kako ga v vsakodnevni praksi revidirajo, ne smemo mimo dejstva, ki smo ga že ugotovili, da namreč frakcionaši v kampanji za javnost, preko časopisov in zborovanj, v razgovorih z ljudmi kažejo množicam ponarejen obraz, kadar pa so sami, pa krinko snamejo. Na to vprašanje so nam še dolžni odgovor. Na primer: v časopisih in govorih klevetajo Jugoslavijo in cono B z znanimi izmišljotinami, na nas kričijo, da smo nacionalisti, trockisti, izdajalci, ko so pa sami med seboj, priznavajo, da vse to sicer ni res, da pa morajo to počenjati iz višjih interesov. Kakšni so ti višji interesi, zaradi katerih podijo iz delavskega gibanja resnico, na njeno mesto pa postavljajo laž? Od kdaj služita laž in potvarjanje resničnih dejstev interesom delavskega gibanja? Ali ni to čisto navaden makiavelizem, politično načelo reakcionarnih buržoaznih strank, ki ne smejo govoriti ljudstvu resnice, ker se bojijo, da jih ne bi prepoznalo kot svoje sovražnike? Toda za buržoazne partije je tako postopanje družbeno-zgodovinsko opravičljivo in razumljivo. Te stare stranke branijo stari krivični družbeni red in se upirajo vsakemu napredku. Ne more pa načelo makiavelizma biti načelo delavskega gibanja, ki se bori za napreden družbeni red, v katerem ni privilegiranih kast in razredov in mu zato ni potrebno zakrivati pred množicami svojih ciljev, saj se bori prav v interesu teh množic. In — mar ni makiavelizem, če govorijo ljudem, da so za spoštovanje mirovne pogodbe, v resnici pa spretno propagirajo njeno revizijo in priključitev k Italiji, s tem pa cilje italijanskega imperializma? Ali ni makiavelizem obtoževati nacionalizma, trockizma, izdajstva in podobnega nas, ko sami zavestno vnašajo nacionalizem in šovinizem v delavske vrste ter uporabljajo izrazito trockistične metode razbijanja in varanja ljudskih množic, ko konkretno vodijo politiko izdajstva interesov delavskega gibanja, pa to skrivajo za frazami o internacionalizmu, marksizmu-leninizmu itd. Kaj so drugega kot šovinizem parole, ki so jih žopet uporabljali na

občnem zboru Zadruga in pri zadnji manifestaciji žena za 8. marec v Šklednju, ko so razne pretepaške skupinice kričale, da kdor ni italijanski državljani, nima nobenih pravic, da naj »tujci« gredo, od koder so prišli, da je tukaj Italija ter celo, da bo kmalu prišel De Gasperi, ki bo že napravil red, itd. Ali ni kot da bi poslušali italijanske šoviniste iz Viale in ulice Cavana? Kam naj uvrstimo in kako ocenjujemo vse te provokacije, kot je na primer ena izmed največjih — s tako imenovanim »Patrimonio del Partito«? Ali niso z vsem tem zares na liniji razrednega sovražnika? Makiavelizem ni in ne more biti nikdar načelo delavskega gibanja. Kdor danes zavestno vnaša v delavsko gibanje taka načela in metode, služi samo razrednemu sovražniku. Taka načela in metode pa vnašajo v delavsko gibanje Vidalijevi frakcionaši.

Edini argument, ki je še preostan frakcionašem, ko so se docela razkrinkali, je ta, da so na strani Sovjetske zveze, da uživajo solidarnost svetovnega demokratičnega gibanja, mi pa da smo izolirani itd. Resolucija Informbiroja jim daje, žal, nekaj možnosti, da še lahko varajo nekaj ljudi, toda bistva politike Vidalijevih frakcionašev to niti malo ne spremeni. Fraze ne morejo nadomestiti dejstev, ki pričajo, da so na protisovjetskih pozicijah, mi pa na strani interesov svetovnega delavskega gibanja. Ni bistveno formalno priznanje teh dejstev, ampak dejstva sama. Ta naša dejanja v korist našega in svetovnega delavskega gibanja pa bodo morala, kakor so že v preteklosti, nujno dobiti tudi mednarodno priznanje, ker ideja revolucije in socializma v svetu zmaguje. Poraženi in strti pa bodo vsi, ki skušajo zavirati razvoj revolucije in zmago socializma; to si naj naši frakcionaši dobro zapomnijo.

Vsa politika Vidalijevih frakcionašev je v resnici revizionizem — dosledne revolucionarne linije delavskega gibanja — marksizma-leninizma. To pa ne zadene le Vidalijevih frakcionašev, ampak tudi vodstvo KPI, ki s takšno nacionalistično politiko do tržaškega vprašanja in zanašanjem svojih oportunističnih odklonov v tržaško delavsko gibanje daje možnosti in moralno kot politično oporo vsem frakcionašem, ki svojo, v bistvu protirevolucionarno aktivnost skrivajo za KPI. Tega bi se moralo vodstvo KPI zavedati in potegniti iz tega potrebne zaključke v obrambo revolucionarne politike tržaškega delavskega gibanja.

Dejstvo je, da je bilo vodstvo KPI na prvem zasedanju Informbiroja na Poljskem kritizirano in da je to kritiko tudi sprejelo. Kritizirano je bilo predvsem zaradi nezaupanja v revolucionarne sile italijanskega proletariata. Danes pa kljub temu to linijo nadaljuje. KPJ je vodila pravilno borbo za ustvarjanje ljudske armade, Ljudske fronte in ljudske oblasti. Ta politika KPJ je dobila priznanje na prvem zasedanju Informbiroja. Kljub resoluciji Informbiroja ta politika ni bila spremenjena, na njej se gradi sedaj socializem v Jugoslaviji. Resolucija Informbiroja pa nudi po drugi strani sedaj objektivno podporo KPI pri nadaljevanju nacionalistične politike do tržaškega vprašanja, politike, ki je še vsa obremenjena z napakami in slabostmi preteklosti in to takimi, ki so bile kritizirane na prvem zasedanju Informbiroja. To je sicer žalostna ugotovitev, vendar preko nje ne moremo, ko obravnavamo vsa ta vprašanja.

V

Kakšne so naše naloge v tem položaju?

1. Vztrajna borba za enotnost Partije, vsega demokratičnega gibanja, na osnovi dosledne protiimperialistične borbe ter v borbi za zahteve in pravice vseh delovnih ljudi.

2. Pojasnjevati tržaškemu proletariatu in širokim ljudskim množicam dosledno, revolucionarno, protiimperialistično linijo konkretne vsakodnevne borbe in jih ponovno aktivizirati na prejšnjo stopnjo revolucionarne borbenosti.

3. Odločna borba proti vsakemu oportunistu, nacionalizmu in revizionizmu revolucionarne linije delavskega in demokratičnega gibanja, ob odločnem razkrinkavanju Vidalijevih in vseh drugih frakcionašev. Razkrinkavati politiko izrabljanja resolucije Informbiroja za vnašanje oportunizma in nacionalizma v delavsko gibanje — odkrivati, da se pod njenim okriljem propagira dejanski revizionizem marksizma-leninizma.

4. Boriti se za utrditev enotnosti Ljudske fronte in množičnih organizacij, za pravilen odnos Partije do teh organizacij kot vodilne sile ljudskih množic v njihovi borbi za demokratične pravice, za utrditev in poglobljanje italijansko-slovenskega bratstva.

5. Boriti se za resnično razredno in borbena sindikalno enotnost ob razkrinkavanju izdajalske politike Delavske zbornice in protirazredne politike Radicha in njegovih ljudi v vodstvu Enotnih sindikatov.

6. Jasno in odločno obsoditi kampanjo laži in klevet proti Jugoslaviji ter popularizirati izgradnjo socializma v deželi, prikazujoč konkretne uspehe. Pošiljati čim več delavcev iz tovarn in drugih delovnih ljudi v Jugoslavijo, da se na lastne oči prepričajo o resničnih rezultatih in uspehih izgradnje socializma v Jugoslaviji. Zlomiti je treba pritisk frakcionaške protiakcije med delavstvom, da naj ne gredo v Jugoslavijo. Prepričati je treba delavce o potrebi, da se na lastne oči prepričajo o resničnem stanju v Jugoslaviji kar jim bo dalo moralno in stvarno oporo v borbi proti oportunizmu in lažem Vidalijevih frakcionašev.

7. Zlomiti je treba pri delavcih in vseh poštenih ljudeh strah pred tem, da proglašajo Vidalijevi frakcionaši za izdajalca in trockista vsakogar, kdor se jasno in odločno izreče za resnično in dosledno revolucionarno linijo. Povesti odločno borbo proti terorizmu frakcionašev v Partiji in vseh množičnih organizacijah.

8. Odločna borba proti vsakemu razbijanju enotnosti slovenskega življa. Zaostri diferenciacijo, posebno med Slovenci, po odnosu do socialistične Jugoslavije. Brezkompromisna borba proti imperialistični agenturi v slovenskih vrstah SDZ, tako imenovani »neodvisnik« skupini, kakor tudi frakcionaški grupi Bidovca med Slovenci. Razkrinkati zlaganost »nacionalne« enotnosti Slovencev, parole slovenske reakcije, ki se čuti osamljena in bi rada na ta način pridobila nekaj pozicij med ljudstvom in tako skрила svoj izdajalski obraz. Slovenski narod si je v težki in krvavi borbi ustvaril svojo enotnost v okviru Osvobodilne fronte. Z izdajalci slovenskega naroda ni mogoča nobena enotnost, ampak samo prezir in odločna borba.

9. Organizacijsko utrjevati našo Partijo in vse ostale množične organizacije. Izboljšati organizacijsko povezavo na terenu, bolj disciplinirati člane pri izvajanju direktiv in sklepov Partije. Pravilna razporeditev razpolož-

ljivih kadrov po potrebah in po sposobnosti partijcev. Zagotoviti čim večjo operativno sposobnost Partije.

10. Ideološka poglobitev članstva Partije. Študij vsega tekočega materiala v zvezi z resolucijo Informbiroja in položajem v Jugoslaviji. Ideološko se poglobiti v naš konkretni položaj. Splošno dvigati ideološki nivo našega partijskega članstva s študijem marksističnih-leninističnih del Marxa, Lenina, Stalina in ostalih teoretikov marksizma-leninizma.

11. Izboljšati propagandno delo med širokimi množicami. Čim več množičnih sestankov in zborovanj v vseh množičnih organizacijah. Izboljšati razširjenje našega tiska, predvsem italijanskega, in tako vsakodnevno seznanjati najširše ljudske množice z vsemi vprašanji naše konkretne borbe.

12. S takšno analizo naše celotne situacije in konkretnimi nalogami je treba neutrudno zahajati med najširše ljudske množice ter jih poučevati in vzgajati v konkretni vsakodnevni revolucionarni borbi, jih tako vedno bolj približevati uresničenju njihovih končnih ciljev.

Če bo šla naša Partija po tej poti z vero v revolucionarne sile tržaškega proletariata in ostalih demokratičnih množic, sem prepričan, da bomo kmalu prebrodili trenutno krizo v tržaškem delavskem in demokratičnem gibanju, da bo naša Partija na osnovi tradicij pretekle revolucionarne borbe zopet združila v enotno in borbeno fronto večino tržaškega prebivalstva tako kot v preteklih letih slavne in junaške borbe tržaških ljudskih množic za demokratične pravice. To je naša komunistična in internacionalistična dolžnost!

(»Delo«, 1949, št. 3-4)

PRVOMAJSKI PROGLAS CENTRALNEGA KOMITEJA KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

DELOVNO LJUDSTVO JUGOSLAVIJE!

Tudi letos pričakujemo 1. maj v naporni, težki borbi za preobrazbo naše dežele, za zgraditev in zmago socializma v njej, v borbi za mir in mirno sodelovanje med narodi.

Reakcionarne imperialistične sile ogrožajo s svojimi načrti in vojnimi pripravami mirni razvoj dežel, ki so se osvobodile kapitalističnega jarma in grade danes boljše življenje. Monopolistični imperialistični krogi groze z novo vojno proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije. Prizadevajo si ovekovečiti suženjstvo kolonialnih narodov. Radi bi oslabili in celo razbili Organizacijo združenih narodov. Imperialistične sile kujejo pod krinko obrambe pakte, naperjene proti socialističnim državam, kot je to nedavni Atlantski pakt. Imperialisti se grobo vmešavajo v notranje zadeve Grčije in z vsemi silami preprečujejo osvoboditev tega malega herojskega naroda, ki neustrašno preliva kri za svojo svobodo in neodvisnost ter s tem popolnoma razkriva resnični osvajalski in reakcionarni obraz zapadnih imperialistov, ki se lažno krase s perjem demokracije in borbe za neodvisnost narodov. Imperialisti kujejo načrte za izzivanje nove svetovne vojne.

Toda zaradi silne krepitve fronte miru ne morejo imperialisti danes izzvati nove svetovne vojne. V kapitalističnem svetu ni nobenega naroda, ki bi se želel vojskovati in bil moralno pripravljen na vojno. Imperialistični krogi pripravljajo vojaška oporišča in izdajajo velikanske vsote za izpopolnjevanje orožja, pa tudi za povečano oboroževanje, vendar se tem njihovim ukrepom čedalje bolj upirajo množice, ki ne žele vojne in se nočejo vojskovati.

Herojska borba kitajskega ljudstva je temeljito prekrizala osvajalne in druge načrte imperialistov. Kitajski delavci in kmetje, ki osvobajajo svojo trpečo domovino, zadajajo hkrati najresnejši in najtežji udarec vsem načrtom imperialistov in korenito spreminjajo svetovne odnose. Z zmago kitajske ljudske revolucije si bodo sile miru, demokracije in socializma priborile zmago, ki bo svetovnozagodovinskega pomena.

Medtem ko doživlja imperialistični svet tako velikanske neuspehe, pa je svetovnemu delavskemu, demokratičnemu in miroljubnemu gibanju zagrozila nova nevarnost, in sicer zaradi njegove notranje idejne in politične razdvojenosti in zmedenosti zaradi tega, ker se vnašajo vanj metode, ki nasprotujejo samemu njegovemu bistvu — borbi za socializem, za svobodo in enakopravnost narodov ter sodelovanje med narodi na načelih enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in iskrenosti.

Nerazumljivi klevetniški napadi nekaterih voditeljev komunističnih partij na našo Partijo in na našo državo odkrivajo omenjene notranje

slabosti v teh partijah. To je danes najresnejša ovira za nadaljnji uspešni razvoj borbe delavskega demokratičnega, miroljubnega gibanja na svetu.

Zgodovino in kulturo naše države teptajo in zamolčujejo. Veličastno revolucionarno borbo našega delavskega razreda in delovnih množic sploh, ki spada med najbolj herojske podvige človeštva na njegovi težki poti k socializmu, k enakopravnosti ljudi in narodov, zamolčujejo, omalovažujejo in zanikujejo njihovo ustvarjalno, revolucionarno iniciativo pri graditvi socializma pa klevetajo. Iz ZSSR in držav ljudske demokracije skušajo organizirati gospodarski in politični bojkot ter uporabljajo sredstva in metode, ki so značilne za kapitalistični svet, da bi zlomili delovni polet naših množic in da bi naše narode prisilili, da se podredé nepravičnim ter neenakopravnim odnosom. Z izgovorom, da kritizirajo vodstvo KPJ, delajo najrazličnejše poizkuse, da bi razkrojili naše socialistično gospodarstvo in državno oblast našega delovnega ljudstva. Na vse mogoče načine skrivajo in potvarjajo dosledno, protimperialistično zunanjo politiko naše države. Vse tisto, proti čemur se napredna gibanja že od nekdaj bore in kar imajo vsi kulturni ljudje za ostanek preteklosti ter metodo borbe reakcionarnih buržoaznih in fevdalnih klik, uporabljajo proti naši Partiji in naši državi.

Napadi na Jugoslavijo iz ZSSR in držav ljudske demokracije niso mogli zaradi trdnosti naše Partije in naših delovnih množic oslabiliti naše države niti na znotraj niti na zunaj, vendar so začasno zadali resen udarec tistim velikim idealom, za katere se bori proletarijat že več kot sto let in ki sta sta jih že pred stoletjem formulirala velika učitelja proletariata ter naprednega človeštva Marx in Engels. Poteptano je načelo enakopravnosti narodov in držav v socializmu, laž in kleveta pa sta bili sprejeti kot dovoljeno sredstvo borbe v delavskem gibanju. Zadan je začasni udarec tistim velikim idealom, za katere se zavzema proletarijat z vsemi silami v borbi proti imperializmu, zlasti pa po Oktobrski revoluciji. Poteptano je načelo zaščite in pomoči malim narodom, načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, zavržena so načela gospodarskega in drugega sodelovanja in vse tesnejšega zблиževanja socialističnih držav na osnovi enakopravnosti.

Vsa ta dejstva razkrivajo pred naprednim človeštvom nevarnosti, ki obstoje v socialističnem taboru za pravilni razvoj socialističnega sveta, nevarnosti, ki lahko samo zavirajo njegov napredek in vse širši razmah.

Imperialisti in njihovi plačani pisuni niso ostali v tej borbi prekrižanih rok, marveč obilno izkoriščajo nepravilne napade na našo državo z namenom, da bi omajali ugled Sovjetske zveze in socialističnih držav, ubili vero delovnih množic »svojih« držav, da bo z zmago socializma prenehala neenakost med narodi in državami, in da bi oslabil borbo narodov za mir in nacionalno neodvisnost.

Naša Partija in naši narodi, vzgojeni v težki borbi, da se neomajno bore za resnico, socializem in enakopravnost narodov, so se morali neogibno upreti tem monstroznim metodam, ki koristijo samo imperialistom, da prispevajo na ta način s svojo pravično in nesebično borbo k ureditvi odnosov med socialističnimi državami po načelu enakopravnosti, iskrenosti in vzajemnega sporazumevanja ter k upostavitvi načela enakopravnosti, iskrenega sodelovanja, vzajemnega spoštovanja in častne kritike v odnosih med delavskimi in demokratičnimi gibanji.

DELOVNI LJUDJE JUGOSLAVIJE!

Borba za zgraditev socializma v naši državi, ki jo danes vodite v težkih pogojih z neslutnim poletom, ne da bi varčevali s svojimi silami, bo iztrgala našo državo iz stoletne zaostalosti in odvisno od inozemstva ter jo izpremenila v cvetoči vrt in srečno skupnost svobodnih ljudi in enakopravnih narodov. Ta naša borba bistveno prispeva h krepitvi sil socializma, miru in demokracije. Ta borba je ostvaritev tistih velikih idealov, za katere so se borili in o katerih so sanjali največji duhovi človeštva. Ta borba opravičuje tiste ogromne in nesebične žrtve, ki so jih dali narodi naše države v Osvobodilni borbi. Zmaga socializma v naši državi, za katero se vi danes zavzimate z vsemi silami, bo omogočila našim delovnim množicam vsestranski in kulturni razvoj ter stalno dviganje blaginje. V naši državi so dani vse materialni in drugi pogoji za zgraditev socializma. Naša naravna bogastva so neizčrpna, naši ljudje pa so s svojo dosedanje borbo in delom dokazali, da so sposobni obvladati vse težave in izpolniti vse naloge. Vaša zmagoslavna borba za socializem dokazuje naprednemu človeštvu, da lahko v današnjih časih mala država, če je delovno ljudstvo v njej enotno, čvrsto organizirano in odločno premagati vse težave, z lastnimi silami zgradi socializem.

DELAVCI IN DELAVKE!

Vaše dosedanje požrtvovalno delo je že zagotovilo zmago v borbi za industrializacijo naše države. S tem, da se vztrajno borite za izpolnitev Petletnega plana, uresničujete stoletne sanje delovnih ljudi — socialistično družbo, v kateri ne bo več izkoriščanih in izkoriščevalcev — in izpreminjate svojo domovino v srečno in napredno državo. Toda bitka za Petletni plan, za popolno zmago nad ostanke kapitalizma in zgraditev socializma ni končana, ampak je šele v polnem razmahu.

Letos se požrtvovalno borite za izpolnitev odločilnih nalog Petletnega plana. Letos ustvarjate temelje težke industrije in energetike v naši državi. Zato je potrebno, da še bolj kot doslej osredotočite svoje sile na planske naloge proizvodnje in kapitalne graditve v težki industriji, rudarstvu, elektrifikaciji in gozdarstvu. Z njihovim uresničenjem bo naša država zagotovila zmagoviti pohod svojega prvega Petletnega plana.

V tej borbi, polni težkih naporov, imajo posebno obveznost delovni kolektivi lahke industrije, poljedelski delavci in delovni kmetje. Vložiti morajo vse svoje sile, da bodo izpolnili svoje obveznosti do delovne skupnosti in da bodo s svojim delom prispevali k borbi za izboljšanje življenjske ravni ter omogočili izpolnitev osnovnih odločilnih nalog tega leta.

Potrebni bodo še napor, še več požrtvovalnega poleta, zlasti pa še več organiziranosti, discipline in udarniškega duha, da bi se naša država čimprej izmotala iz težav in da bi delovni ljudje prišli do srečnejšega in dostojnejšega življenja.

DELAVCI IN DELAVKE!

Krepite delovno disciplino in borite se proti tistim, ki se odtegujejo delu in povzročajo s tem škodo vsej skupnosti delovnega ljudstva! Okrepite borbo za varčevanje, za ugotavljanje in izkoriščanje domačih virov surovin! Okrepite borbo za izpolnjevanje in pravilno določanje norm! Tekmovanje naj postane stalna metoda vašega dela! Izpopolnjujte pro-

izvodnjo in dvigajte kvaliteto proizvodov! Od vaše borbe, vašega dela, od vašega tempa, delovnega poleta in organiziranosti je odvisno, koliko se bodo ostali delovni ljudje zavzeli v borbi za socializem. Bodite še nadalje na višini tiste velike vloge, ki ste jo odigrali kot vodilna sila narodov Jugoslavije v Osvobodilni vojni proti okupatorju in izdajalski buržoaziji, za oblast ljudstva!

KMETJE IN KMETICE!

Borba za socialistično preobrazbo vasi, za razvoj sedanjega zadržnega gibanja je borba za dvig vasi iz stoletne zaostalosti, za rešitev delovnih kmetov pred stalno nevarnostjo propada in dela za vaše bogataše. Zmaga v tej borbi bo prinesla v našo vas vse pridobitve kulture, začela bo odstranjevati vse razlike med mestom in vasjo, pomenila konec izkoriščanja v naši državi. Hkrati pa bo tudi začetek bogatega in srečnejšega življenja naših delovnih ljudi. Osvobodilna vojna, v kateri ste dali nesebično toliko žrtev skupno z delavskim razredom, je dala oblast v roke delovnemu ljudstvu mest in vasi. Pokazali ste, da vam je ohranitev te oblasti nadvse draga in da se vsi poskusi raznih oderuhov in ljudskih sovražnikov razbijajo ob vaši zavesti in vaši enotnosti.

Že v dosedanji borbi za razvoj kmečkega združništva in združevanje v obdelovalne zadruge ste pokazali, da ste trdno odločeni iti po poti novega življenja in socialistične preobrazbe vasi, da na ta način zagotovite srečno življenje sebi in svojim otrokom. Trdno organizirani v zadrugah stalno dvigajte zadruge od nižjih k višjim oblikam in neprestano povečujte budnost proti tistim, ki so vajeni živeti od tujega dela in proti vsem sovražnikom ljudske oblasti in zadržnega gibanja. Tako boste z vsakim dnem izboljševali svoje življenje. Ne dopustite, da vas razni lažni prijatelji kmetov in vaški bogataši, ki jim ne gre v račun, da ne bodo mogli več izkoriščati drugih, sleparijo in odvrčajo od poti, na katero ste krenili! Ne dovolite, da bi razni špekulanti slabili zadruge od znotraj! Smelo stopajte v obdelovalne zadruge! Borite se za večji hektarski donos, za modernejšo obdelavo zemlje, za razvoj živinoreje, za boljšo organizacijo dela ter za boljše izkoriščanje strojev in drugih sredstev! Varujte in povečujte zadržno in vseljudsko imetje! Borite se proti špekulantom in vsem tistim, ki nočejo izpolnjevati svojih obveznosti do ljudske države in ljudske skupnosti!

Stopajte odločno in skupno z delavskim razredom v borbo za socialistično preobrazbo naše države, za zgraditev in razcvet naše slavne, napredne domovine!

VOJAKI, PODOFICIRJI IN OFICIRJI JUGOSLOVANSKE ARMADE!

Stojte budno na straži mirne graditve in neodvisnosti naše države! Nikoli ne pozabite, da vam je ljudstvo zaupalo nalogo, da čuvate njegovo delo v miru in njegovo državo, da branite velike pridobitve Ljudske revolucije! Ne varčujte z naporom, da izkoristite možnosti, ki jih ustvarjajo delovne množice in ljudska inteligenca za zgraditev sodobne vojne tehnike in za njeno izpolnjevanje! Usvojite si sodobno vojno znanje in prizadevajte si, da se do najmanjše podrobnosti seznanite s sodobno vojno tehniko in da jo popolnoma obvladate!

MLADINA JUGOSLAVIJE!

Bodi tudi v bodoče zgled nesebičnega in požrtvovalnega dela za domovino, v prvih vrstah borbe za socialistično graditev. Zbiraj se v vrstah Ljudske mladine in vzgajaj se na zmagovalnih idejah naše Partije, na idejah marksizma-leninizma.

Utruj dalje svojo enotnost in svoje vrste v borbi za uresničenje veselega življenja mladih in za srečno, neodvisno in napredno Jugoslavijo!

LJUDSKA INTELIGENCA!

Neutrudno delaj za dvig naše ljudske kulture, razvijaj in vlagaj vse svoje sile pri odkrivanju novih načinov dela, uporabljanju sodobnih pridobitev znanosti v proizvodnji, pri odkrivanju novih znanstvenih izumov, ki bodo olajšali delo ljudi in pospešili razvoj naše domovine! Utruj delovno disciplino, zavzemaj se z vsemi silami za red, točnost in hitrost pri izpolnjevanju upravnih in drugih poslov! Širi prosveto in kulturo med ljudskimi množicami! Bori se proti birokratizmu kot sovražniku socialistične graditve in kot zavori pobude in poleta delovnih ljudi! Bodi zvest otrok svojega ljudstva in nesebičen pomočnik v njegovi borbi za srečno in kulturno življenje!

DELOVNI LJUDJE MEST IN VASI!

Strnite svoje vrste v borbi za socialistično preobrazbo naše države! Združujte se v Ljudski fronti in utrjujte njene vrste, krepite zvezo delovnega ljudstva, ki je poročstvo trdnosti ljudske oblasti in zmage v borbi za socializem!

Naj bo Prvi maj dan splošne mobilizacije vaših sil v borbi za zgraditev socializma, za ustvaritev srečne Jugoslavije in utrditev njene neodvisnosti, svobode in enakopravnosti njenih narodov.

Naj živi mednarodna solidarnost vseh delovnih ljudi v borbi za mir, demokracijo, svobodo in enakopravnost narodov!

Naj živi naša socialistična domovina Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Naj živi fronta miru! Dol z vojnimi hujskači!

Naj živi ZSSR, prva država socializma! Naj žive države ljudske demokracije!

Naj živi herojska Komunistična partija Jugoslavije, voditeljica delovnega ljudstva naše države v borbi za socializem in neodvisnost domovine!

CENTRALNI KOMITE KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

(»Borba«, 1. maja 1949)

GOVOR MINISTRA ZA NOTRANJE ZADEVE A. RANKOVIĆA OB PETLETNICI UDV

Tovariši in tovarišice! Danes proslavljamo petletnico obstoja in dela Uprave državne varnosti. Ko je v naši domovini še divjala vojna proti fašističnim okupatorjem in gnusnim izdajalcem naših narodov, je bila ustanovljena z odločbo tovariša Tita enotna in močna organizacija — oddelek za zaščito naroda, — OZNA. Tej naši mladi organizaciji je bila takrat postavljena ena najvažnejših in osnovnih nalog, da budno pazi na pridobitve naše ljudske revolucije ter vedno in neustrašeno brani interese naše države in naših narodov. Rojena in prekaljena v ognju narodnoosvobodilne vojne si je ta organizacija pridobila brezmejno zaupanje in ljubezen milijonskih delovnih množic. Postala je oko in uho vsega ljudstva v borbi proti vsem sovražnikom, ki skušajo na kakršen koli način spodkopavati pridobitve naše velike ljudske revolucije in našo ljudsko oblast.

Naša varnostna služba je med vojno budno ščitila naše oborožene sile na fronti, čistila in zavarovala frontno zaledje pred sovražnimi elementi in odkrivala ter uničevala vohune sovražne obveščevalne službe. Po vojni v obdobju obnove naše porušene domovine, utrjevanja in nadaljnje graditve ljudske oblasti so organi državne varnosti neutrudno izvrševali svoje težke naloge ter čuvali pridobitve in interese nove Jugoslavije, pri čemer so zagotovili mirno delo njenim državljanom. Organi državne varnosti so postali meč naše revolucije, ki je presekal v minulih petih letih mnoge nevarno zapletene vozle zahrbtnih načrtov notranje in zunanje reakcije, ki so bili naperjeni proti pridobitvam narodnoosvobodilne borbe, neodvisnosti naše države ter svobodnemu in srečnemu življenju našega ljudstva.

Dosedanje izkušnje in uspehi pri delu organov državne varnosti dokazujejo, da ni takih težav in zaprek, ki jih taka organizacija, kakršna je naša, ne bi mogli premagati. To morajo vedeti in pomniti prikriti in odkriti sovražniki socialistične Jugoslavije. Zavedamo se dejstva, da bodo vse dotlej, dokler bodo obstajali v naši državi kapitalistični ostanki in ostanki razbitih razredov, obstajale tudi težnje za obnovo njihovih razrednih gospodarskih in političnih privilegijev. Med takimi elementi nabirajo navadno inozemske obveščevalne službe saboterje, vohune, diverzante in teroriste, ki skušajo ovirati graditev socializma pri nas. Mi pa zagotavljamo delovnemu ljudstvu naše države, da bodo organi državne varnosti kakor doslej tako tudi poslej neusmiljeno obračunali z vsakim takim izrodikom, ki je iz kakršnih koli pobud stopil na pot izdaje naše domovine in hoče kakor koli škodovati. Ni in ne more biti prizanašanja za nikogar, ki bi se drznil rušiti temelje nove Jugoslavije, ki so jo zgradili naši narodi s krvjo svojih najboljših sinov.

Danes, ko delajo naši državi najrazličnejše in najpodlejše težave tudi tiste države, od katerih tega ni bilo pričakovati, je naloga ne le vsakega

varnostnega organa, ampak tudi vsakega delovnega človeka naše slavne domovine, vsakega državljana FLRJ, da stoji budno in trdno na straži naše socialistične Jugoslavije.

Naša Partija in tovariš Tito sta nas vzgajala v duhu neomajne zvestobe delavskemu razredu in v duhu iskrene vdanosti velikim in svetlim idejam komunizma. Zato dokažimo vsak na svojem mestu in pri svojem delu, da nam ne bo žal ne truda ne življenja pri izvrševanju nalog za čim hitrejšo uresničenje socializma v naši državi, kljub vsem težavam, ki nam jih delajo od zunaj. To bo najprepričljivejši in najjasnejši odgovor na vse zlobnosti, naperjene proti naši državi in našim narodom, ki so izšle doslej iz arzenala vodstva komunističnih partij Informbiroja.

Tovariši in tovarišice! Po petih letih življenja in dela lahko stopi Uprava državne varnosti pred svojo Partijo, svoje narode in svoje državno vodstvo in pove, kako je nastala, proti komu se je borila, kako je v tej borbi rasla in se razvijala, kakšni so njeni uspehi in kakšne so njene težave.

Predvsem bi bilo napačno, če bi spravljali v zvezo ustanovitev Uprave državne varnosti z nekim določenim datumom, pa pri tem ne bi govorili o tem, kar je bilo pred odločitvijo o njeni ustanovitvi. KP Jugoslavije je delovala in se razvijala v najtežjih pogojih v ilegalnosti že zdavnaj pred vojno, ko je uporabljala policija stare Jugoslavije vsa sredstva, da onemogoči razvoj delavskega gibanja. Z vrivanjem sovražnikov, vohunov in provokaterjev je policija pogosto zadajala naši Partiji hude udarce. Partija je iz pridobljenih izkušenj spoznala, da je eden izmed najvažnejših in najtežjih načinov borbe prav odkrivanje in odstranjevanje izdajalcev, vohunov in provokaterjev, ki jih je razredni sovražnik pridobival in vrival v njene vrste. V tej borbi je Partija stalno izpopolnjevala organizacijske oblike dela, ostrila budnost svojih članov. Utrjevanje in širjenje delavskega gibanja, njegova čedalje večja dejavnost v akcijah in borbah je bila nedvomno najboljša poročila za čistost partijskih vrst.

Zgodovina naše Partije je zaznamovala po prihodu tovariša Tita na njeno čelo še pred narodnoosvobodilno vojno nešteto zmag nad izdajalci, vohuni, provokaterji in policijo razrednega sovražnika. Tako so bili postavljeni temelji naše današnje Uprave državne varnosti že v času predvojne borbe naše Partije, postavljena so bila politična načela in pridobljene velikanske organizacijske izkušnje, ki so omogočile, da je Partija pričakala leto 1941 popolnoma pripravljena tudi na tej fronti borbe.

CK KP Jugoslavije, ki je pozival v svojih razglasih z dne 22. junija, 12. in 25. julija leta 1941 vse narode Jugoslavije, da se dvignejo »vsi kot en moč v boj proti okupatorjem in njihovim domačim hlapcem, krvnikom našega ljudstva... ker je to naš dolg proti sovjetskim narodom, ki se borijo tudi za naš... v zadnji boj za uničenje fašistične kuge«, in ki je organiziral oborožene ljudske vstaje v Srbiji in Črni gori; nato pa v vseh krajih naše domovine, je opozoril z besedami in dejanji vse komuniste in vse svobodoljubne ljudi naše domovine, da je sedaj najvažnejša naloga oborožena borba, ki jo je treba voditi odločno do konca in ji morajo biti podrejene vse druge naloge.

Ta poziv je začrtal vsebino tudi tistemu posebnemu delu naloge, ki je pripadla pozneje organizaciji varnostne službe. Poznati sile in namene sovražnika, zavarovati svoje enote, svoje položaje in čistost svojih vrst, odkriti in kaznovati izdajalce, vohune, provokaterje in petokolonaše —

to je bil sestavni del bojevanja, to so bile prav naloge naše varnostne službe, ki se je razvijala v prvih letih vojne v najožji zvezi in kot sestavni del naših vojaških štabov.

Komande posameznih partizanskih oddelkov so organizirale v Srbiji takoj vstaje in po neposrednih navodilih CK KP Jugoslavije ter Vrhovnega štaba Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije obveščevalno službo v tesnem sodelovanju z narodnoosvobodilnimi odbori, ki so prevzeli nase najtežji del službe: organizacijo zaupnikov in sodelavcev v neosvobojenih mestih in v vrstah sovražnika samega. Ker so organizirali obveščevalno službo organi ljudske oblasti, se je lahko povezala z najširšimi sloji ljudstva in je odigrala pri osvobojevanju Srbije in varovanju mladih partijskih edinic in štabov pomembno vlogo. Samo po sebi se razume, da so opravljale partijske organizacije in forumi tako na neosvobojenem kakor tudi na osvobojenem ozemlju najtežji in največji del nalog.

Podobno je bilo v Črni gori, Bosni in Hercegovini ter v uporniških krajih Hrvatske in Makedonije.

Razen tega je organizirala Partija v mnogih mestih naše države, kakor na primer v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mostarju, Splitu in drugih obveščevalno službo, ki je živela tako rekoč v nedrih okupatorja in izpolnjevala svoje naloge vse do konca vojne.

V Sloveniji je bila ustanovljena že v avgustu leta 1941 »Varnostna obveščevalna služba — VOS«, ki jo je vodil kolegij, nato pa je bila ustanovljena še centralna komisija VOS. Prva naloga obveščevalne službe je bila organizacija množične mreže ter množičnega zbiranja podatkov. V posebnem bunkerju v Ljubljani je bila spravljena kartoteka sovražnih elementov. VOS je v svoji plodni aktivnosti odkrila in onemogočila veliko število sovražnikov. VOS je delala že v letih 1941 in 1942 v sami Ljubljani hišne preiskave in kaznovala krivce. Dne 5. decembra 1941 je objavil »Slovenski poročevalec« članek: »Boj peti koloni! Razširimo obveščevalno službo!«, v katerem je rečeno, da je obveščevalna služba »zasledila vrsto denunciantov, agentov Gestapa in Ovre. Odkrila in preprečila je marsikak poskus narodnih izdajalcev in notranjih sovražnikov slovenskega naroda. Razkrila je protinarodno zaroto, ugotovila osebe zarotnikov in dognala podrobnosti, o katerih se peti koloni niti ne sanja, da jih vemo«. V nadaljevanju daje članek navodila odborom Osvobodilne fronte, da morajo budno »motriti ves svoj teren. Čuječe naj se do podrobnosti zanimajo za vsako zvezo, ki jo kateri koli Slovenec z njihovega terena vzdržuje z oblastmi okupatorjev ali na splošno z Nemci in Italijani ali s protinarodnimi zarotniki in peto kolono... Z organizacijo množične obveščevalne službe je treba pričeti nemudoma... Boj proti notranjim sovražnikom lastnega naroda, boj proti peti koloni je ena najvišjih moralnih obveznosti slehernega narodno zavednega Slovenca«.

Glejte, tako je nastajala in se razvijala naša obveščevalna služba že leta 1941 po vseh krajih naše domovine, v osvobojenih krajih in neosvobojenih mestih ter v najtežjih dneh ljudskih vstaj pod političnim in organizacijskim vodstvom Partije in ob najtesnejšem sodelovanju in kot organ naše Narodnoosvobodilne vojske.

Velik korak in datum v zgodovini naše obveščevalne službe pomeni ukaz vrhovnega komandanta Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije tovariša Tiša z dne 2. decembra 1942. leta. Z njim

odreja tovariš Tito ustanovitev enotne obveščevalne službe ter daje podrobna politična in organizacijska navodila. V skladu s temi navodili je bilo treba ustanoviti v vsaki naši deželi glavni obveščevalni center za vodstvo pomožnih obveščevalnih centrov v posameznih pokrajinah. Pokrajine so se delile na rajonske obveščevalne centre, ki so bili povezani po zaupnikih z vsako občino, ti pa z zaupniki v vsaki vasi. Vzporedno s to mrežo na neosvobojenem ozemlju se je ustanavljala obveščevalna služba tudi na osvobojenem ozemlju s svojimi centri v komandah področij in komandah mest ter njihovimi zaupniki v občinskih in vaških ljudskih odborih. In končno je bila organizirana obveščevalna služba v mobilno-operativnih edinicah s svojimi centri v štabih divizij, brigad in bataljonov ter zaupniki v četah in baterijah. Vse te službe je moral voditi v vsaki deželi glavni obveščevalni center kot organ glavnega štaba, vsa poročila pa so se stekala v Vrhovni štab.

V dneh med IV. in V. ofenzivo je bila ustanovljena meseca aprila 1943 pri Vrhovnem štabu NOV in POJ komisija za pobijanje pete kolone in terorizma. Ta komisija je morala odkrivati okupatorjeve vohune, razne petokolonaše in četniške komandante ter onemogočiti teror četniških trojk nad ljudstvom, ki so označevale pristaše in simpatizerje narodnoosvobodilnega gibanja s črko »Z«. Čeprav so nastajali organi te komisije v času V. ofenzive, je komisija vendar začela z delom v Vzhodni Bosni, Hercegovini in Črni gori.

Po končani V. ofenzivi je bil ustanovljen v prvi polovici septembra 1943 v Jajcu z odločbo tovariša Tita oddelek za zaščito naroda pri Vrhovnem štabu NOV in POJ. Oddelek je imel nalogo, ustanoviti na osvobojenem in neosvobojenem ozemlju obveščevalno mrežo za boj proti okupatorjevi špijonaži, peti koloni in drugim sovražnikom narodnoosvobodilnega gibanja.

Take so bile, na kratko povedano, organizacije in oblike dela pred ustanovitvijo oddelka za zaščito naroda. Ko slavimo petletnico ustanovitve OZN-e, bi ne bilo prav, če se ne bi spomnili, da deluje že več kakor pet let, in če se ne bi spomnili vsaj glavnih oblik dela pred njeno ustanovitvijo.

Toda ustanovitev oddelka za zaščito naroda pomeni nekaj popolnoma novega v političnem in organizacijskem smislu, glede na nove in sem ter tja razvitejše pogoje. Takrat je bilo že očitno, da ne more nihče zaustaviti zmagovite osvoboditve jugoslovanskih narodov in da bodo le-ti s Komunistično partijo na čelu uresničili svojo popolno socialno svoboditev, da bodo zmagovito do konca izvedli svojo socialistično revolucijo.

Ob takih pogojih je izdal tovariš Tito 13. maja 1944 odločbo, po kateri je bil ustanovljen pri poverjeništvu za narodno obrambo Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije Oddelek za zaščito naroda — OZNA.

Skoraj v istem času je bil ustanovljen tudi Korpus narodne obrambe Jugoslavije. To je bil hkrati tudi začetek naše graničarske službe. Korpus narodne obrambe je sijajno opravil tako naloge, ki so mu bile zaupane v državi med vojno in po osvoboditvi, kakor tudi naloge za zaščito naših mej. Sedanja vdana in naporna služba naših slavnih graničarjev lahko služi za zgled, kako je treba varovati svojo socialistično domovino in mir in varnost njenih državljanov.

V razliko od vseh dotedanjih organizacij, ki so imele približno podobne naloge, je bila OZNA ustanovljena kot popolnoma centralizirana organizacija z enotno metodo dela in enotnim vodstvom v vsej Jugoslaviji. Za izpolnitev te težke naloge je naše partijsko, vojaško in državno vodstvo

razrešilo mnoge naše tovariše visokih partijskih in vojaških dolžnosti z nalogo, da si pri delu samem in v borbi pridobe izkušnje in usposobiijo potrebno število novih kadrov.

Prvo delo organov naše varnosti se je začelo prav po drugem zasedanju AVNOJ-a, t. j. v času, ko je šlo za dokončno osvoboditev naše države in zmago ljudske revolucije. Naloga varnostnih organov je bila v prvi vrsti, da podpira vojaške operacije. Čeprav je bila naša organizacija mlada, je znala po vseh krajih naše domovine, zlasti pa v vseh večjih mestih, ne samo vzpostaviti zvezo s partijskimi organizacijami in dobiti podrobne podatke o razvrstitvi sil in ukrepih sovražnika, ampak pripraviti udarce sovražniku tudi v teh mestih, samih. V vseh večjih mestih, Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu so bili še pred prihodom naše osvobodilne vojske varnostni organi, ki so izpolnjevali svoje težke naloge. Zgled, kako varnostni organ dela, kako se bori in kako je pripravljen pri izvrševanju službe dati svoje življenje, nam je pokazal narodni heroj tovariš Perić-Valter. Iz Drvara je odšel z radijsko postajo v Sarajevo, kjer je organiziral obveščevalno službo, odpravljal nove borce v partizane in organiziral osvoboditev Sarajeva znotraj. Padel je od nemške krogle, ko je ob osvoboditvi Sarajeva branil tovarne, ki so jih skušali Nemci zažgati.

Druga glavna naloga varnostnih organov je bila v tem času čistiti naše kraje in mesta okupatorskih hlapcev, izdajalcev in zločincev, ki so postali zagrizeni zaradi večletnih zločinov proti ljudstvu, čistiti našo državo oboroženih oddelkov ustašev, četnikov, rupnikovcev, nedičevcev, dobrovoljskega zbora, ruskih belogardistov itd., ki se jim med brezglavim beganjem ni posrečilo prekoračiti naše meje in tako najti varstvo pri novih gospodarjih.

Skupno z vojsko so naši organi na dan dokončne osvoboditve trdno stali ob meji in onemogočili vsak nadaljnji beg te drhali. Tedaj so dobili ti banditi dva glavna udarca. Enega na avstrijski meji, kjer so bili ujeti in razbiti številni Nedičevi, Rupnikovi, Ljotičevi, zlasti pa ustaški zločinci. Celó na drugi strani avstrijske meje so bili polovljeni ustaški kolovodje, tako da je padla v roke ljudskega sodišča polovica ustaške vlade s predsednikom ustaške vlade Nikolo Mandićem, Miletom Budakom, Adem-agom Mešićem in drugimi, nad katerimi je ljudstvo hitro izreklo svojo sodbo. Drugi udarec so dobili skoraj ob istem času, v maju 1945, četniki v širši okolici Foče, kjer so bili vojaško dokončno uničeni. Od tedaj so se preostali deli razpršili in niso nikdar več ustanovili kake, četudi najmanjše vojaške edinice. Spremenili so se v tolpe morilcev in cestnih razbojnikov.

V drugi polovici 1945 je lahko naša država zadihala v polnem svobodnem življenju. Naše ljudstvo se je lahko popolnoma svobodno pripravljalo za ustavodajno skupščino, da bi tudi tu slovesno potrdilo dejansko že izvršeno odstavitev kralja in sprejelo svojo demokratično ustavo. To ne pomeni, da tedaj nismo več imeli sovražnikov. Dejansko smo bili tedaj pred najvažnejšimi nalogami naše socialistične revolucije. Za to razdobje pravi tovariš Tito: »Nismo se hoteli ustaviti na pol poti, odstraniti kralja in odpraviti monarhijo, priti na oblast in deliti to oblast s predstavniki kapitalističnega razreda, ki bi še nadalje izkoriščal delovne množice Jugoslavije itd. Tega ni hotel niti delavski razred niti velikanska večina narodov Jugoslavije. Zato smo se odločili, da pojdemo pogumno dalje do popolne likvidacije kapitalizma v Jugoslaviji.« Popolnoma razumljivo je, da so skušali pred svojo popolno likvidacijo dvigniti glavo v prvi vrsti ostanki

razbitih razredov in vsi veliki kapitalistični elementi v naši državi ob neposredni pomoči mednarodne reakcije. Ker pa s to zahrbtno borbo proti oblasti delavcev in kmetov niso uspeli, so stopili na pot zločinov, na pot izdajstva domovine, na pot vohunstva, diverzij in prodaje tujim agenturam.

Njihova tako imenovana politika se ni rodila v državi, ni bila sad njihove organizacijske, pa tudi ne politične sile. Številne sodne razprave so dokazale, da so bili vsi ti razni Trifunovići, Jovanovići, Jančikovići, Nagodeti in Furlani navadne klavrne figure in orodje politike, ki so jo kovali izven meja naše države. Očitno so se vsi zmotili v svojih podlih in umazanih računih. Naši narodi so v preteklosti doživeli toliko trpkih izkušenj in dali tako številne in dragocene žrtve za osvoboditev svoje domovine, da niso mogli več dovoliti, da bi se kdor koli iz tujine in na kakršen koli način vmešaval v notranje življenje naše države. Toda mednarodna reakcija se ni zadovoljila s tem, da je dajala samo splošne politične smerice, ampak je tudi sama poiskala načine, da je prenašala in uresničevala navodila, da je sama našla maloštevilne izrodke naših narodov in z njihovo pomočjo organizirala različne kontrarevolucionarne skupine ter vohunska središča. Tako so se spremenili propadli politikanti ne samo v obveščevalce in klevetnike, ampak tudi v izdajalce, nato pa v zločince, ki so uslužno sprejemali od tujih gospodarjev radijske postaje, revolverje, naboje, bombe itd. Vse to jim ni veliko pomagalo. Leta so tekla, naši gozdovi so večkrat ozeleneli, naši narodi so mirno dočakali več pomladi, toda do tujega posredovanja ni moglo priti kakor tudi ne do upora in spremembe v državi. Naša državna varnost je znala pravočasno odkriti vse zahrbtne načrte proti naši državi in z odločnim posegom onemogočiti njihovo uresničenje, s čimer je zagotovila pogoje, da lahko naše ljudstvo mirno in svobodno obnavlja svojo, v vojni opustošeno državo in gradi svojo novo družbeno ureditev, socializem.

Glavna opora vseh propadlih politikov in mednarodne reakcije je bila od vsega začetka tolpa odpadnikov, ki so jih hoteli izrabiti za to, da bi krepila odpor in dušila našo novo mlado oblast delovnega ljudstva. Toda sovražniki nove Jugoslavije so izgubili izpred oči samo nekaj: zmagovito osvoboditev naše države. Uničenje starega izdajalskega buržoaznega državnega aparata, pa tudi izkoriščevalskega sistema stare Jugoslavije je rodilo nesluteno moralnopolitično enotnost našega ljudstva. Naše ljudstvo, navdahnjeno s plemenitimi cilji narodnoosvobodilne borbe, ni nikdar pozabilo velikih in dragocenih žrtev, ki jih je dalo v borbi za svojo osvoboditev, za boljše in srečnejše življenje, je stopilo kot en mož na branik interesov svoje domovine in pokazalo vzglede junaštva pri delu za njeno obnovo ter graditev. V tem je vir sile in uspehov naše Uprave državne varnosti. Samo v tesni povezanosti z ljudstvom ob popolni podpori državljanov FLRJ so organi naše državne varnosti uspešno odkrivali vsa kontrarevolucionarna dejanja številnih sovražnikov.

Po razbitju izdajalskih in kvizlinških vojaških formacij sredi 1945. leta je begalo po naši državi 790 skupin četniških, ustaških, Nedićevih, Ljotičevih, balistovskih, VMRO-jevskih, plavogardističnih in belogardističnih banditov. Bilo jih je skupaj okoli 11.800. Do konca leta 1945 se je to število zaradi vztrajnega čiščenja terena, načrtnega in požrtvovalnega dela organov Državne varnosti in odločnega prizadevanja Korpusa narodne obrambe Jugoslavije kakor tudi naše Narodne milice zmanjšalo na 5700. Med letom 1946 je padlo število razpršenih banditov na približno 3000, ob

koncu leta 1947 se je skrivalo po naših gozdovih in hribih samo še nekaj stotin, ob konca leta 1948 pa je ostalo samo še nekaj desetih zakrknjenih zločincev. Vendar so ti banditi povzročili našemu ljudstvu precej zla. Samo leta 1946 so izvršili okoli 450 umorov in nad 600 ropov. Ubijali so v glavnem člane KP, člane ljudskih odborov, aktiviste Ljudske fronte in njihove družine. V poznejših letih so bili umori zelo redki, aktivnost tolpa pa se je omejevala v prvi vrsti na ropanje in odvzemanje hrane z nasiljem nad prebivalstvom. Zanimivi so bili ti banditi, ko so prihajali pred organe državne varnosti, zlasti tisti iz bosenskih gozdov in planin. Bili so na primer prepričani, da traja nova vojna že nekaj mesecev in niso verjeli, da se neka tuja sila še ni izkrcala na Jadranu. Ni jim šlo v glavo, da se pokrovitelj vseh izdajalcev ter zločincev, bivši kralj Peter, potepa nekje po Monte Carlu itd.

Po zgledu svojih gospodarjev so ustanovili četniški banditi pred končnim razbitjem »tečaj« za komandose, t. j. za teror in vohunstvo. Toda ni trajalo dolgo in skoraj vsi četniki so delali izpit pred organi državne varnosti, med njimi tudi Saša Mihailović. Eden naših največjih uspehov je bil nedvomno tisti, ko je Uprava državne varnosti dobila priložnost, da zasliši tudi njihovega voditelja, najbolj grdega izdajalca v zgodovini srbskega naroda, Dražo Mihailovića. V bivši jugoslovanski vojski je bil vedno samo obveščevalni oficir in razen vohunskih metod ter ciljev ničesar drugega tudi ni znal. Leta 1941, ko so Jugoslavijo tedanji oblastniki strahopetno zapustili, je dejansko samo iz teh razlogov ostal v državi in je ves čas razvijal predvsem tako dejavnost. Jasno je, da organom naše varnosti ni bilo lahko obračunati z Dražo Mihailovićem, ker se z njim niso mogli srečati na bojnih poljanah, kjer dejansko tudi nikoli ni bil navajen biti. Toda čeprav je sebe in svoj brlog dobro zagradil z desetimi zaprekami in ovirami, je vendar UDV že v začetku 1946 vedela zanj, za njegove zveze in izdajalske načrte. Ko ga je imela tako popolnoma v svojih rokah skoraj leto dni, je Uprava državne varnosti sodelovala pri izdelavi in izvedbi vseh njegovih »načrtov« in »akcij«, odstranila v najprimernejšem trenutku vse ovire in zapreke in združila svoje hrabre in požrtvovalne oficirje z voditeljem te »silne vojske« v jugoslovanskih planinah in gozdovih. Nato pa so ga namesto »nekam« v Srbijo, kakor je mislil in verjel, sanjajoč o svoji slavi in veličini, o uresničenju svojih in tujih sanj, o drugačni Jugoslaviji, privedli naši oficirji neposredno v Beograd. S prijetjem Draže Mihailovića in njegovih najbolj zakrknjenih sodelavcev smo dali četništvu udarec, po katerem se ni moglo več opomoči. Po njegovem prijetju so padale banditske skupine druga za drugo, številni zapeljanci pa so se tudi sami vračali na svoje domove, zlasti v Srbijo.

Razvoj ustaškega banditstva je bil nekoliko drugačen. Toda navsezadnje je bil tudi njegov konec prav tak kakor četniški. V razliko od voditeljev četniških tolpa, izmed katerih so mnogi ostali v državi, so skoraj vsi ustaški glavarji in najhujši zločinci, kolikor so imeli priložnost, pobegnili že leta 1945 iz države. Ustaške tolpe so naglo razpadale, toda ta proces razpadanja je skušal ustaviti del višje katoliške duhovščine. Tedaj je duhovščina prevzela banditstvo v svoje roke, ga postavila pod svoje varstvo in pošiljala banditom ne samo svoje zastave, blagoslove ter denarna sredstva, temveč tudi svoje funkcionarje, duhovnike. In stari zakrknjeni ustaški zločinci so si nadeli novo ime z določeno versko označbo — križarji. Ta poizkus duhovščine je naletel edino na odobravanje in podporo med-

narodne reakcije. Ta je naročila svojim agenturam v Italiji, Avstriji in Nemčiji, naj pošljejo večje število ustaških krvnikov, ki jih imajo v taboriščih in v rezervi za posebne naloge, v našo državo, ker se jim je zdelo, da je na Hrvaškem »napočil čas«. Takoj nato so sledile velike priprave in poslali so veliko število ustaških krvnikov. Oglasile so se radijske postaje, prenašali so orožje, čez mejo so prihajali ustaški vojaški, politični, upravni in sodni funkcionarji. Navadni ustaši niso mogli priti na vrsto, kajti navadnih vojakov je bilo že dovolj, kakor so tam verjeli, in vojska je »v državi silno naraščala«. Tako je bilo skoraj leto dni, nato pa jih je UDV — bilo jih je 117 — izročila od prvega do zadnjega ljudskemu sodišču skupno z njihovimi voditelji, zloglasnim Kavranom in Ljubom Milošem in z vsem njihovim orožjem ter drugim materialom. Tako je bil zadan ustaškemu banditstvu v državi zadnji in odločilni udarec. Tudi ta operacija je bila sad izkušenj, s katerimi je UDV že tedaj v zadostni meri razpolagala. Ta operacija je pokazala moč naše organizacije, da je skoraj leto dni ohranila tajnost pošiljanja ustaških banditov iz tujine in »širokih« priprav za »vstajo« na Hrvaškem, pri čemer so sodelovale precejšnje sile sovražnika tako v državi kakor tudi v tujini.

Bila je tudi skupina sokrivcev, ki jih je bilo najtežje pomiriti in spraviti k pameti. To je bil del višje duhovščine, in sicer v prvi vrsti katoliške. Mnogi med njimi so se pogreznili v času ustaškega pokolja do kolen v kri in so nadaljevali svoje sovražno delovanje tudi po vojni. Mnogi med njimi so podpirali bandite materialno in jih obveščali o ukrepih, ki jih je izdajala ljudska oblast za likvidacijo banditstva, dajali so jim zavetišče in jih skrivali po samostanih, župniščih in škofijskih dvorcih, propagirali so tajno in javno in s prižnic odhajanje novih ljudi med odpadnike itd. Frančiškani iz samostana »Lurdske matere božje« so, kakor so sami priznali, pripravili po ukazu iz inozemstva in izvedli skupaj s skupino ustašev veliko diverzijo v zagrebški tovarni C. D. Gaon. Del kanoniškega konzistorija zagrebskega kapitlja je sodeloval pri zbiranju podatkov obveščevalnega značaja, ki so jih pošiljali inozemskim agentom. Patra Simpliciana Gomera so zalotili v frančiškanskem samostanu v Pulju prav v trenutku, ko je po radiu oddajal vohunske podatke svojemu centru v inozemstvu.

Sovražna vloga dela višje duhovščine proti socialistični graditvi naše države je prišla posebno do izraza pri agrarni reformi. Ljudska oblast je vzela duhovščini z agrarno reformo velika posestva, ki jih je razdelila med naše delovne kmete. Toda duhovščina je hotela na vse mogoče načine obdržati to posest zase, pri čemer je uporabljala prižnice, pastirska pisma in klevete. Ljudstvu je govorila, da si je agrarno reformo izmislil hudič, na koncu pa posegla po čudežih. Teh čudežev je bilo mnogo, eden izmed najznačilnejših pa je »prikazovanje matere božje« na grobovih padlih ustaških zločincev v vasi Bošnjaci. Na dvorišču račanske cerkve v lepeniškem okraju je organiziral pravoslavni pop pojavljanje »duhov«, toda, ko so posegli vmes organi Narodne milice, so duhovi pobegnili. Nekateri duhovniki so se zatekli k najneverjetnejšim lažem. Tako je govoril duhovnik Juričko (sicer Rus, belogardist), da je dobil pismo od sv. Save, ki mu piše, da so za današnje žrtve krivi komunisti. Nekateri med njimi, kakor na primer sarajevski škof Varnava Nastić, se niso pomišljali, napadati največje pridobitve naše borbe, javno nastopati s prižnic proti bratstvu in enotnosti naših narodov ter podpirati sovraštvo in šovinizem med našimi narodi.

Nedvomno je največji krivec Stepinac, ki je dajal pobudo za zločinsko vedenje mnogih duhovnikov-ustašev med vojno. Z njegovim blagoslovom so »prekrščevali« Srbe. Stepinac je dajal tudi vso moralno in politično pomoč ustaškemu režimu. Stepinac pa se tudi po osvoboditvi ni umiril, temveč je z ustaškim zlatom in arhivom podedoval tudi moralno obveznost, da nadaljuje zločinsko ustaško politiko med našim ljudstvom. V ta namen se je povezal s sovražniki naše države, jim dajal poročila, sprejemal ustaške šefe, ki so prihajali iz inozemstva, blagoslavljal zastave križarjev, skrival zločince in jim pomagal pri izvajanju terorja in diverzij.

Pri vsem tem pa ne bi bilo prav, če ne bi omenil, da se vse to ne nanaša na vso duhovščino, ker je med njo dosti takih, ki nasprotujejo protiljudski politiki svojih reakcionarnih predstojnikov in se nočejo ločiti od ljudstva ter se boriti proti njemu in njegovi oblasti. Med duhovščino, zlasti pa med nižjo duhovščino, je mnogo takih ljudi, ki se pozitivno vedejo proti naši ljudski državi. To velja posebno za večino pravoslavne in velik del muslimanske duhovščine.

Še ena težka dediščina preteklosti je, ki je padla z vso težo na vso našo državo, posebno pa na našo varnostno službo. Čeprav je razširila nemška obveščevalna služba svoje tipalke na vse strani že v stari Jugoslaviji, sta njena tedanja vohunska mreža in njeno delovanje komaj blede slika tega, kar so počenjali Nemci proti našim narodom v narodnoosvobodilni borbi. Da bi dobili vsaj približno sliko delovanja nemške »totalne vohunske službe« v naši državi, je treba navesti vse nemške ustanove, ki so se ukvarjale z obveščevalno službo in so razpredale vohunske mreže na našem ozemlju. Poleg vojaške obveščevalne službe »Abwehr« in Urada šeste varnostne službe Reicha, ki sta delovali iz svojih centrov v Berlinu, Dunaju, Gradcu in Solnogradu ter bila predstavnika uradne obveščevalne organizacije za inozemstvo, se je ukvarjala s špijonažo kot glavno nalogo tudi organizacija »Zveze Nemcev v inozemstvu«, »Zunanjepolitični oddelek nacionalno-socialistične stranke«, »Posebna služba ministrstva za zunanje zadeve«, »Inozemski oddelek ministrstva za propagando« in »Inozemski oddelek ministrstva za kmetijstvo«.

To so bile vohunske organizacije, ki so delovale s svojega sedeža v Nemčiji in gradile vohunsko mrežo tako neposredno, t. j. samo po svojem centralnem aparatu kakor tudi posredno po svojih podrejenih centrih v Jugoslaviji. O njihovem delovanju pa govorijo mnogo bolj jasno številke, t. j. število teh vohunskih centrov in njihovega osebja. Vojaška obveščevalna služba Abwehr je imela v Jugoslaviji svoje vodilne centre, tako imenovane Abwehrstellen, v Zagrebu, Beogradu in na Bledu, medtem ko sta bila centra v Trstu in Sofiji prikrita pod imenom »Vojna organizacija« in sta vodila svojo obveščevalno službo v Makedoniji in Istri. Gestapo je imela svoje centre v Beogradu, Zagrebu, Mariboru, na Bledu in v Trstu. Vsi ti obveščevalni centri Abwehra in gestapa so imeli svoje podružnice skoraj v vsakem malo večjem kraju. Doslej smo registrirali in odkrili približno 500 njihovih centrov na terenu, če ne računamo centrov drugih obveščevalnih služb.

Naša obveščevalna služba, pozneje pa OZNA, sta izvršili še med narodnoosvobodilno vojno veliko in častno nalogo v borbi proti nemški vohunski službi s tem, da sta uničili na tisoče njenih vohunov, diverzantov, saboterjev in atentatorjev. Po nepopolnih podatkih je bilo odkritih samo v času od leta 1944 do leta 1949 5970 nemških vohunov. To število pa je

vsekakor mnogo manjše od dejanskega števila uničenih nemških vohunov, ker pri tem niso vštete osebe, ki so jih likvidirale naše operativne enote v zadnji dobi osvobajanja naše države.

V boju proti svobodoljubnim evropskim narodom se je vrgla gestapo v prvi vrsti na komunistične partije kot na najdoslednejše borce za interese zaslužjenih narodov in njihovo svobodo. V tej borbi si je gestapo pridobila velikanske izkušnje in v roke so ji prišli mnogi vodilni člani komunističnih partij. S tem, da jih je mesece in leta telesno in duševno najhuje mučila in ločila od političnih dogodkov na svetu, je gestapo uspela, da je mnoge med njimi strla, uničila v njih osnovna človeška čustva in jih sčasoma pritegnila k zločinom ter si tako ustvarila iz teh svojih izbrancev zveste hlapce. Dokler je nemški fašizem računal z zmago, je mislil, da jih bo lahko uporabil za to, da bo z njimi držal zaslužjene narode v pokorščini. Ko pa se je vojna sreča obrnila, Nemci kljub temu niso opustili svojega peklenškega načrta in so računali, da se bodo ti pokvarjenci vrnili v svoje države in se kot žrtve hitlerizma dobro zasidrili v državnem aparatu držav, v katerih bo zmagalo ljudstvo. Tako je bilo nekaj klavrnih izdajalcev svojega ljudstva in Partije tudi iz naše države, ki so se zares vrnili po osvoboditvi v socialistično Jugoslavijo in začeli izpolnjevati svoje vohunske naloge. Po navodilih svojih novih gospodarjev, kateri so jih prevzeli od nemških gestapovcev, so se začeli vtihotapljati na najobčutljivejša mesta v našem gospodarstvu in spravljati v Partijo ter državni aparat tudi druge izdajalce in prodane duše. Toda njihovo izdajalsko početje ni moglo ostati dolgo časa neopaženo, kajti pri prvem poizkusu malo bolj organiziranega škodljivega in vohunskega delovanja jih je zgrabila roka budnih čuvarjev naše državne varnosti. Tako so se Diehl, Oswald, Juranić, Presterl in njihova družba hitro znašli tam, kjer končujejo vsi vohuni, izdajalci in sovražniki nove Jugoslavije.

Tovariši in tovarišice! Med borbo za nadaljnjo socialistično graditev naše države in za odnose med socialističnimi državami na načelu enakopravnosti so se pojavile z zloglasno resolucijo Informbiroja nove nepričakovane težave za našo državo.

Nedvomno je naletela zloglasna resolucija Informbiroja, ki bo te dni doživela svojo žalostno obletnico in še bolj žalostne rezultate, pri naših narodih na popolno obsodbo in prezir. To čudno dejanje v zgodovini revolucionarnega delavskega gibanja ni moglo omajati naših narodov in jih odvrniti od graditve socializma. Delovno ljudstvo v vsej naši državi, združeno v enotni Ljudski fronti pod vodstvom Komunistične partije in tov. Tita, dosega zmago za zmago na fronti graditve in krepitev naše socialistične Jugoslavije, s tem pa tudi nad klevetniško gonjo proti naši Partiji in naši državi.

Naši »kritiki«, ki so s kritiko prav za prav izgubili vsako zvezo, ker sta postali kleveta in laž sedaj njihovo edino sredstvo in ubila v njih celo človeško moralo, trdijo, da bo doživel naš petletni plan polom, da se naša država vrača v družbenoekonomskem pogledu v kapitalizem itd. Toda nobene laži in klevete ne morejo ovreči dejstev o našem gospodarskem in družbenem razvoju.

Leta 1937 je narodni dohodek znašal računano v cenah leta 1948, 132.663.000.000 din. Prvo plansko leto 1947, ko smo v glavnem že končali obnovo naše porušene države in sistematično prešli k socialističnemu planskemu gospodarstvu, je znašal 132.905.000.000 din ali 100,2% v primeri

z letom 1937. Leta 1948 se je narodni dohodek dvignil že na 189.725,000.000 dinarjev ali 143% v primeri s predvojnimi. To je število, ki smo ga lani dejansko dosegli ne samo med borbo s' klevetami, ampak hkrati tudi v borbi z »gospodarskimi sankcijami« klevetnikov. Po planu bo znašal leta 1949 narodni dohodek 243.388,000.000 din ali 182,7% v primeri z letom 1937. Ni dvoma, da bomo pod vodstvom naše Partije in CK s tov. Titom na čelu zaradi junaških naporov naših delovnih ljudi in vztrajne borbe z vsemi težavami dosegli to planirano število. Potemtakem je leta 1947 znašal narodni dohodek na enega prebivalca 8.440 din, leta 1948 pa že 12.000 din, a leta 1949 bo dosegel 15.300 din.

Dejansko povečanje, ki smo ga dosegli pri narodnem dohodku, se vidi predvsem v državnem proračunu. Leta 1947 je znašal državni proračun 87.625,000.000 din, leta 1948 je znašal 124.841,000.000 din, leta 1949 pa znaša 161.953,000.000 din.

Industrijska proizvodnja je znašala leta 1937, računana po cenah v letu 1948, 21.311,000.000 din ali 16,11% narodnega dohodka. Leta 1947 je znašala že 42.620,000.000 din ali 32,1% narodnega dohodka. Medtem ko se je narodni dohodek leta 1947 dvignil torej komaj za 0,2% nad narodni dohodek v letu 1937, pa se je industrijska proizvodnja zaradi vztrajne borbe našega delavskega razreda leta 1947 dvignila že za več ko 100% v primeri s predvojno. Leta 1948 smo že dosegli industrijsko proizvodnjo v vrednosti 64.981,000.000 din ali 34,3% narodnega dohodka tega leta. Leta 1949 se dviga planirana vrednost industrijske proizvodnje na 91.706 milijonov dinarjev ali 37,8% narodnega dohodka. V razliko od prejšnjih let smo začeli letošnji plan industrijske proizvodnje pospešeno izpolnjevati že v začetku leta, prejšnja leta pa je naraščal enakomerno od meseca do meseca. Naši delovni kolektivi izpolnjujejo letos plan enakomerno, tako da je bil v določenih rokih doslej izpolnjen s 95%.

Vrednost kmetijskih pridelkov je leta 1937 znašala 66.771,000.000 din. Leta 1947 je znašala vrednost kmetijskih pridelkov 53.555,000.000 din, torej še vedno manj ko pred vojno. Leta 1948 je zrastle že na 72.189,000.000 dinarjev, v letu 1949 pa je planirana na 84.313,000.000 din. Ti podatki dokazujejo, da se ne dviga le industrijska proizvodnja, marveč se dviga glede svoje absolutne vrednosti tudi naša kmetijska proizvodnja.

Informbirojevski klevetniki, ki so vedno pripravljeni na laž in kleveto in ne poznajo objektivnosti, kadar govore o Jugoslaviji, trobijo kar naprej, kako pri nas rastejo in bodo še rasli kapitalistični elementi, posebno na vasi. Toda navzlic vsem njihovim prerokovanjem uresničujemo vse kaj drugega, kakor si, žele in pričakujejo. V kmetijstvu se je zelo povečal socialistični sektor. Po drugem plenumu CK KPJ se je začel razvoj delovnih zadrug. Vsi vedo, da prinaša danes tako rekoč vsak dan nove uspehe v tem poletu.

Navedel bo podatke glede kmetijskega socialističnega sektorja na dan 25. aprila leta, čeprav so ti podatki danes že zastareli. Po teh podatkih odpade od skupne kmetijske površine 10.066.000 ha na državni socialistični sektor 433.000 ha ali 4,3%, na kmetijske obdelovalne zadruge 1.014.000 ha ali 10,1%, na ekonomije kmetijskih zadrug 263.000 ha ali 2,5%. Po teh podatkih obsega socialistični sektor v kmetijstvu skupaj 1.710.000 ha ali 17%. Tu pa niso vštete tovarniške in mestne ekonomije, tako da moremo trditi, da obsega hkrati z njimi in z novoustanovljenimi zadrugami danes

socialistični sektor v kmetijstvu že približno 20% celotne kmetijske površine.

Čeprav zajema socialistični sektor vso industrijo, ves kreditni sistem, vse bankarstvo, vso trgovino na veliko in razen 2,4% tudi vso trgovino na malo, po poleg tega še 20% od skupne kmetijske površine, bi bilo prav gotovo čisto napačno misliti, da je mogoče voditi borbo za zgraditev socializma brez spopadov z domačimi in zunanjimi sovražniki naše države. Zato je toliko bolj čudno, da so se dosedanjim starim sovražnikom naše države in socializma pridružili s svojo onemoglo in klevetniško kampanjo tudi tako imenovani »kritiki« iz držav Informbiroja. Danes uporabljajo tudi te države ekonomske sankcije proti naši državi. Zbirajo v vseh krajih sveta različne demoralizirane ljudi z umazano preteklostjo in jih pošiljajo v Jugoslavijo, da bi s sabotажami in drugimi zločinskimi sredstvi delali škodo in ovirali graditev in nadaljnji razvoj naše države.

Pa tudi te sankcije in politični pritisk iz ZSSR in držav ljudske demokracije, ki so se pridružile manevrom in pritisku imperialističnih držav, ne morejo imeti uspeha in se bodo razbili ob krepki moralnopolitični enotnosti naše slavne Partije in naših delovnih množic. Vsi poizkusi rušenja naše ljudske oblasti in našega socialističnega gospodarstva, ki prihajajo s tako imenovane informbirojevske strani, bodo neizbežno doživeli in že sedaj doživljajo prav take neuspehe, kakor so jih doživeli podobni poizkusi imperialističnih držav in njihovih plačancev. Ta njihov neuspeh je neizbežen zaradi tega, ker udarjajo po največjih pridobitvah naše ljudske revolucije in po socialistični graditvi naše države, t. j. po volji, borbeni pripravljenosti in zanosu najširših ljudskih množic.

Prav zato, ker je Uprava državne varnosti varovala pridobitve ljudske revolucije, varovala junaška delovna dejanja delavskega razreda in delovnih množic mesta in vasi, bdela nad mirom in varnostjo državljanov in se opirala pri svojem delu na najširše množice, je tudi lahko dosegla tako velike uspehe in odkrila ter onemogočila številne in različne sovražnike ljudstva.

Uprava državne varnosti se bo še nadalje ravnala po teh načelih pri svojem delu, služila zvesto delovnemu ljudstvu in se vztrajno ter neutrudno borila za njegovo srečno življenje proti vsem tistim, ki bi skušali ovirati jugoslovanske narode na veličastni poti v socializem, po kateri jih vodi naša Partija. S tem bo izpolnila naloge, ki jih ji je zaupala naša ljudska država.

Ob peti obletnici njene ustanovitve in njene slavne poti, po kateri je korakala vzporedno z junaško borbo narodov Jugoslavije, se lahko obvežemo pred ljudstvom, Partijo in tovarišem Titom, da bomo še nadalje vdano služili delovnemu ljudstvu in da ne bomo štedili svojih sil v borbi za svobodo, neodvisnost in srečo jugoslovanskih narodov.

Živela Federativna ljudska republika Jugoslavija!

Živela junaška Komunistična partija Jugoslavije, voditeljica narodov Jugoslavije v osvobodilni vojni in borbi za zgraditev socializma!

Živel inspirator in organizator zmag jugoslovanskih narodov tov. Tito!

(»Borba«, 14. maja 1949)

GOVOR MARSALA TITA NA PARTIJSKI KONFERENCI GARDNE DIVIZIJE

Končali smo osvobodilno vojno. Končali smo prvo, glavno fazo naše ljudske revolucije: ljudstvo je prevzelo oblast v svoje roke, ustvarili smo vse pogoje, da lahko zgradimo socializem v naši državi. Lotili smo se graditve socializma in dosegamo pri tem velike uspehe. Naša Partija je sedaj na vodilnem mestu, ima vodilno vlogo v tej socialistični družbi. Zato je vse njeno delo sedaj usmerjeno v smeri krepitev te nove države in pospeševanja popolnega uresničenja zamisli naših velikih učiteljev ter znanosti marksizma-leninizma, v smeri ustvaritve teh idej, ustvaritve pravičnejšega družbenega reda — socializma.

Govoril bom v glavnem o nalogah naših partijskih organizacij v Armadi, v armadi socialistične države, v armadi, ki ima velikansko nalogo, da budno varuje pridobitve Ljudske revolucije, izvršene v osvobodilni vojni. Kako bo mogla Armada čuvati ta mirni razvoj, to mirno graditev v naši državi? Seveda samo na ta način, da bo v tej partijski organizaciji vladala enotnost misli in akcije, kot vlada v vsej partijski organizaciji v naši državi in da bodo člani Partije s svojim delom dosegli, da bo ta enotnost misli in akcije zavladata v vsej množici, ki služi svoji socialistični domovini, v Armadi. To je velika in častna naloga.

Poslušal sem tukaj nekaj tovarišev, ki so govorili o načinu dela. Da vam po pravici rečem, meni je to zelo ugajalo, kajti sistem tega vsakdanjega, na videz drobnega dela, me spominja na naše delo pred 20-letji in več, v tistem času, ko je »Obznana« onemogočila delo Komunistične partije, ko so obstajale maloštevilne komunistične celice — tu in tam v mestih ulične, ali v podjetjih, ko ni smelo biti v teh celicah več kot 5 do 9 ljudi, ker se nismo mogli več ilegalno sestajati. Na sestankih celic smo se tedaj razgovarjali o tem, kako bomo pristopili k vsakemu posamezniku, k vsakemu posameznemu človeku in ga vztrajno vzgajali, da bo sposoben postati član Partije. Ko sem delal v tovarni, ko sem tam organiziral celico in imel pred celico prvi instruktivni govor, sem rekel, da je naš cilj, da iz te majhne celice, ki jo imamo, ustvarimo tudi še druge nove celice, da bodo organizatorji teh novih celic tisti posamezniki, ki so jih člani naše celice zgradili in ki jih bomo še zgradili. Treba je bilo znati izbrati najboljše in najbolj borbene delavce. Tedaj smo morali delati zelo previdno, kajti tedaj nisi smel pristopiti k človeku in mu reči, naj stopi v komunistično celico, ker nisi bil siguren, da ne bi morda naletel na provokatorja, vohunov pa je bilo tedaj polno na vseh straneh. In s tem drobnim delom skozi 20 let, z vsakdanjo individualno agitacijo, s kontrolo ljudi smo oprezno in z veliko budnostjo pritegnili človeka za človekom, sto in sto in tisoče in tisoče ljudi v Komunistično

partijo Jugoslavije — in od maloštevilnih celic je naraslo število naših članov danes na pol milijona.

To drobno, vsakdanje drobno delo je, tovariši, yelikega pomena tudi danes, ko imamo nad pol milijona članov Partije, ker gre tu za prevzgojo ljudi. Imamo 8 milijonov članov Ljudske fronte in nad pol milijona članov Partije, kar predstavlja velikanško področje dela. Ljudi, ki niso v Partiji, je treba prevzgajati in sprejemati v Partijo, doseči je treba, da bodo vredni in sposobni korakati pod zastavo Komunistične partije Jugoslavije.

Tudi vaše delo, o katerem ste danes tukaj govorili, se mora okrepiti, da bo še produktivnejše, da bo šlo še bolj v širino. Seveda nimamo samo cilja, da bi kar po vrsti sprejemali ljudi v Partijo, ampak sprejemamo v našo Partijo najboljše med najboljšimi. Na današnjem bojnem polju graditve socializma v naši državi kažejo naši ljudje svojo vrednost in mi jih sprejemamo v Partijo zaradi tega, da bi našo socialistično državo laže in pravilneje vodili. Znano vam je, da izvirajo številne napake, ki se dogajajo spodaj na terenu, iz neznanja. Je dobra volja, toda ni dovolj znanja. Te ljudi hočemo vzgajati politično in teoretično, da se bodo zavedali tega, da so važni činitelji pri vodstvu naše socialistične države.

Tukaj ste govorili tudi o skrbi za ljudi v vojski. Skrb za ljudi je zelo važna stvar, tovariši. V kapitalistični vojski je posameznik figura, pomeni samo številko in ničesar več. Pri nas pa je vsak posameznik poseben individuj, ne glede na to, da je Armada glede organizacije množična. To je človek, ki ima svoje dobre in slabe strani, ki živi svoje življenje, človek, čigar osebno življenje je treba upoštevati. Naši oficirji in podoficirji torej niso takšni oficirji in podoficirji, kakršni so v vojskah kapitalistične družbe, ki komaj čakajo, da pride rekrut, da bi ga začeli gnjaviti in mrevariti, da se mu smejejo, z eno besedo, da ga na nečloveški način ponižujejo. Naši oficirji in podoficirji imajo drugo nalogo. Oni so profesorji in učitelji novega naraščaja rekrutov, ki prihajajo v Armado, oni so njihovi prevzgojitelji, vendar ne samo vzgojitelji za dobro ravnanje z vojaško tehniko in vojaškim znanjem. Oni so njihovi politični in ideološki prevzgojitelji. Njihova dolžnost je, da prevzgajajo naše ljudi, ki prihajajo v vojsko. Seveda bo v našo Armado vsako leto prišlo vedno več že prevzgojenih državljanov naše države, komunistov in mladincev, ki so napravili izpit na številnih gradbiščih naše socialistične graditve. Ti ljudje bodo omogočali, da bomo laže prevzgojili tiste, ki še niso prevzgojeni, ki še niso dovolj vzgojeni. Pri nas prevzgajamo ljudi povsod. Vzgamamo jih v Partiji, v Ljudski fronti, pri delu in povsod drugod. Toda pomislite, kako so bili naši ljudje zaostali, kako je bila naša država zaostala. Še danes imamo veliko število nepismenih. Za vzgojo teh ljudi je potrebno še mnogo let, potrebno je veliko veliko časa. Ker je torej naloga naših oficirjev in podoficirjev taka, ne morejo uporabljati takih metod, kakršne uporabljajo v kapitalističnih armadah, ampak se morajo tovariško približati tem novim ljudem. Seveda, kadar gre za vojaško disciplino, tedaj ni familiarnosti, kajti vojaška disciplina mora biti. Brez tega ne gre, kajti vojska je vojska, biti mora kot en mož, jedneno trda in mora poslušati enotno komando. Nadrejene je treba ubogati. Toda, kadar ljudje niso v vrsti, ampak izven nje oziroma kadar se razgovarjajo na sestankih, so tu enaki in se ločijo samo po tem, kdo je bolj teoretično in politično vzgojen, kdo je boljši pri delu itd. Potem je vseeno, ali je napako napravil oficir ali vojak. Oficir nosi celo večjo odgovornost, če je napravil napako, kot navaden vojak.

Toda med člani Partije kot takimi je treba napake enako kritizirati, ljudje morajo biti enako samokritični in enako sprejemati vsako kritiko. Mnogi mislijo, da je vprašanje kritike v vojski, na partijskih sestankih nekaj, kar ruši ugled oficirjev. To ni res. Samokritika je osnovna stvar dobrega komunista. Seveda ni lahko trpeti in poslušati kritike, za to je treba biti močan. Vprašanje je, kako razumeš in sprejemaš kritiko. Samokritika pa, kadar gre za oficirje in podoficirje, samo še bolj dviga njihov ugled v očeh vojakov, v očeh drugih članov Partije, še bolj utrjuje njihov ugled. Kritika in samokritika sta tisto, kar loči komunista od malomeščanov in zato se nam ni treba bati niti kritike niti samokritike.

Ko govorimo o delu v vojski, v vseh naših vojaških enotah sploh, potem imajo, tovariši, vaše partijske organizacije eno osnovno nalogo. Mi še nismo končali naše revolucije. Izvršili smo samo glavno, odvzeli smo oblast. Toda še vedno imamo razrednega sovražnika. Moramo se boriti s tem razrednim sovražnikom. Toda, kako se bomo z njim borili? V vojski je treba biti buden proti razrednemu sovražniku. V vojsko jemljemo vse tiste, ki so dorasli za vojsko, toda med njimi so še kapitalistični elementi, so še kapitalistični ostanki. Na srečo jih ni veliko, toda verjetno bodo nekateri prišli s tendenco, da bi rušili Armado. Proti njim moramo biti budni in jih moramo onemogočiti. Seveda je v prvi vrsti naš cilj, da vemo, kateri ljudje so to in da jih skušamo prevzgojiti. Če se ne dajo prevzgojiti, potem je treba biti neusmiljen, kajti mi ne moremo nikomur dovoliti, da bi rušil vojsko. Danes pa, po resoluciji Informbiroja, bodo poskušali to tudi ti naši zavezniki in so že poskušali ter še vedno poskušajo. Oni bodo vsekakor še vztrajnejši pri tem poizkusu, da bi nekako oslabili, če že ne morejo porušiti te najmočnejše opore naše mirne graditve.

V naši vojski ne more ostati niti oficir niti podoficir niti vojak, ki drugače misli kot 98% naših narodov. Če se je našlo pri osmih milijonih članov Ljudske fronte in pri pol milijona članov Partije nekaj sto takih ljudi, pa četudi bi jih bilo tisoč in dva tisoč in celo, če bi jih bilo deset tisoč, vendar ne bi mogli imeti prav, ampak ima prav tistih 7 milijonov 990.000 ljudi, delovnih državljanov naše države. Zato moramo take še nadalje odstranjevati in odstranili jih bomo.

Dalje je naloga partijskih organizacij v naši Armadi, naloga naših partijskih organizacij in še posebej v naši Armadi, da varujejo enotnost, da varujejo enotnost vojaške enote, v kateri delajo. Varovanje enotnosti in monolitnosti, varovanje naše Partije v Armadi je glavna naloga naših partijskih organizacij, kajti to je poročstvo za ohranitev enotnosti Armade in njene bojne pripravljenosti. To je ena od številnih nalog naših članov Partije, toda zelo važna naloga...

... Kar se tiče Albanije, smo poleg vsega drugega oblačili albansko vojsko in jo oskrbovali z drugimi potrebščinami. Nosijo naše uniforme. Dajali smo jim orožje, topove in drugo, z eno besedo, vse, kar ima njihova vojska, smo jim mi dali. To pa so bile velikanske vrednosti, ki jim jih mi nismo računali. To je bilo poleg tistega, kar je bilo za civilni sektor, dve milijardi vsako leto. Po resoluciji Informbiroja so se odnosi začeli vedno bolj zaostrevati. Albanci so dobili namig in vsak dan so šli dalje. Kar smo mi naredili, so oni porušili. In kdo je tega kriv, tovariši?

Prav tak je primer z Bolgari. Odpustili smo jim dolgove, ki so nam jih bili dolžni plačati. Ljudstvo je to vedelo in je to cenilo. Ko smo potovali po Bolgariji, nas je ljudstvo v pravem pomenu besede objemalo. Danes

pa-iz Sofije govorijo proti nam. Kdo je tega kriv? Tudi v tem primeru je znano, kdo je kriv.

Madžarom smo prožili roko sprave in šli mimo vsch njihovih zločinov. Oni pa so se danes na najpodlejši način obrnili proti nam. Ne izpolnjujejo svojih obveznosti, ki jih imajo do nas. Kdo je tega kriv? Tudi Rumuni nas prav tako klevetajo in zmerjajo. Mi pa smo nesebično tudi njim pomagali. Zakaj tedaj tako ravnaajo?

Če se ozremo na vse to, vidimo, da je bilo vse tisto, kar smo mi tako težko in s toliko vere napravili, naenkrat zrušeno. Za to pade velikanska odgovornost v prvi vrsti na vodilne ljudi Sovjetske zveze. Toda, ali se lahko to samo tako konča? Ne more. Sprevideti morajo, da so pogrešili in samo oni lahko popravijo ta položaj, to, kar so sami pokvarili. Mi ne moremo. Toda, kam nas bo to dovedlo in komu bo to koristilo? Seveda ne nam, ampak samo imperialistom, samo sovražnikom socializma.

Vendar nam to ne more vzeti poguma. Mi gradimo socializem in vlagamo pri tem velikanske napore, kajti zgraditi socializem ni lahka stvar. Toda glavno je, da vidimo uspehe in uspehi so. Mi bomo šli samo po tej poti naprej, po poti socializma, na drugi strani pa bomo opozarjali na vse napake, ki jih delajo, ki so jih delali in ki nekega dne morajo tako in tako prenehati. Mednarodna delovna javnost mora videti, kaj se godi. Za kulisami ni mogoče ničesar delati. Seveda je naša propaganda veliko slabša, ker nimamo tako velikih radijskih postaj kot so njihove, ki grme proti nam tako čudovite stvari. Vendar je resnica tista največja radijska postaja, ki prodira v vse kotičke sveta in bo prodrla povsod, kjer je potrebno, kot resnica o naši državi.

Tovariši, navzlic vsemu temu danes naš položaj ni slab. O tem ste lahko prepričani. Mi se danes zavedamo, za kaj gre in kaj moramo delati; naša perspektiva pa je jasna: zgraditi socializem. Kar se tiče vojne, zaradi nje so nekateri kričali in govorili, da je neizbežna. Mi smo že takoj v začetku rekli, da vojne ne bo, da je hrup o vojni potreben samo zato, da bi vnesli nemir in motili mirno graditev. Rekli smo, da ni res, da bo vojna v tem času, kajti za vojno ni nihče pripravljen, ker se ljudstvo noče vojskovati. Imperialisti se ne morejo vojskovati, ker si ne upajo zaradi ljudstva. Zaman je njihov Atlantski pakt in rožljanje z orožjem, zaman je vse hujskanje na vojno. Pa tudi druge države nikakor ne žele vojne. In če pogledamo, kaj katera država dela, lahko vidimo, da sedaj mi vojne. Nočem reči, da vojne sploh ne bo.

Tovariši, ker nam je cilj jasen, moramo vedeti, da je potrebno v tem položaju bolj kot kdaj koli prej ohraniti enotnost našega ljudstva, naše Partije in Armade. Pri tem položaju to ni lahko, naša Armada mora biti zgled, kako se varuje in brani ta enotnost.

To, da so odšli naši borci in oficirji sedaj na avtomobilsko cesto in da delajo na mnogih krajih z lopatami in krampi kot drugi naši ljudje, to dokazuje značaj naše Armade, dokazuje, da je to globoko ljudska socialistična armada, ki živi življenje svojega ljudstva z njegovimi težnjami in trpljenjem vred. Vojašnica in vojaška disciplina nista ločili in ne smeta ločiti naše Armade od ljudstva.

Vas, tovariši oficirji gardne divizije, pa pozivam, da daste kakor danes na avtomobilski cesti, tako tudi v prihodnje — vedno in na vsakem mestu — prvi zgled, kakšni morajo biti naši oficirji.

Na koncu bi vam rekel še to, da visoko dvigate zastavo komunizma. Komunist mora biti sam discipliniran, samokritičen, vztrajen. Ne sme se bati prevzeti kakršno koli odgovornost, čeprav bi bila še tako težka. Tovariško se mora vesti do drugih, človeško se mora ponašati proti vsakomur, imeti mora razumevanje za nesreče vsakogar. Z eno besedo, komunisti morajo utelesiti vse najpozitivnejše človeške lastnosti človeške družbe, odkar ta obstaja. Ne bom vam tukaj govoril o različnih napakah. Prizadevamo si, da bi bili vedno boljši, ker nismo neki popolni nadljudje. Da bi pa dosegli, da bi bili boljši, moramo biti vztrajni in kritično ter samokritično gledati na naše delo, da bi videli, če smo dovolj, ali če nismo dovolj napravili. Glejte, taki morajo biti naši komunisti.

Vaši partijski organizaciji želim veliko uspeha pri delu.

Naj živi naša slavna Armada!

(»Borba«, 21. maja 1949)

NOTA VLADE FLRJ VLADI ZSSR 23. MAJA 1949

Vlada FLRJ in vlada ZSSR sta 11. aprila 1945 podpisali v Moskvi pogodbo o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju z veljavnostjo 20 let. Teh odredb vlada FLRJ ni niti v enem primeru prekršila ter jim je ostala kljub raznim sovražnim in diskriminacijskim postopkom vlade ZSSR do FLRJ zvesta, kar je vladi ZSSR prav dobro znano.

Nerazumljivo postopanje vlade ZSSR kakor tudi njen odnos do FLRJ pa dejansko spreminjata omenjeno pogodbo v mrtvo črko na papirju.

Nov dokaz take popolnoma nasprotujoče politike vlade ZSSR do FLRJ je dejavnost peščice izdajalcev Jugoslavije, ki so se zbrali v Moskvi ter kljub temu, da so vladi ZSSR dobro znane njihove lastnosti, razvijajo s polno podporo vlade ZSSR v Moskvi sovražno dejavnost proti FLRJ. V začetku aprila 1949 so ustanovili v Moskvi odbor, ki je pričel konec aprila izdajati protijugoslovanski list. Sovjetski tisk in radio omogočata najširše objavljanje te protijugoslovanske dejavnosti.

Podpora, ki jo daje sovjetska vlada tej peščici izdajalcev njihove socialistične domovine, je v nasprotju z načelom nevmešavanja v notranje zadeve drugih suverenih držav. To načelo bi se moralo spoštovati zlasti v odnosih med socialističnimi državami. Ta podpora je prav tako v odkritem nasprotju z objavljenim načelom sovjetske zunanje politike, ki ga je vnovič poudaril v svoji izjavi šef sovjetske delegacije v drugem delu tretjega zasedanja Generalne skupščine OZN, da nima nobena država pravice vmešavati se v notranje zadeve druge države ter s tem namenom uporabljati razne prodane skupinice za rušenje temeljev druge države.

S tem, da se v Moskvi lahko zbirajo in organizirajo izdajalci prijateljske zavezniške socialistične države in da jim vlada ZSSR nudi pomoč pri njihovi dejavnosti, ki ima namen boriti se proti FLRJ in nasilno rušiti socialistični red v Jugoslaviji, dokazuje vlada ZSSR z dejanji, da je ona tista, ki izvaja sovražno politiko do FLRJ.

Zunanje ministrstvo FLRJ odločno protestira proti pomoči, ki jo sovjetske oblasti nudijo dejavnosti peščice ljudi, ki so v sovražnih odnosih do zgraditve socializma v Jugoslaviji, kar je nedovoljeno in najbolj grobo vmešavanje v notranje zadeve FLRJ, in zahteva, da jim vlada ZSSR prepove tako sovražno dejavnost in nadaljnje tiskanje lista, ker je podpora take protijugoslovanske dejavnosti v popolnem nasprotju z duhom in besedo veljavne pogodbe o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju med FLRJ in ZSSR.

Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ izraža ob tej priliki veleposla-
mištvu ZSSR svoje spoštovanje.

Beograd, 23. maja 1949.

(»Borba«, 4. junija 1949)

O SMRTI NARODNEGA JUNAKA ALBANIJE KOČI DZODZEJA

Milovan Djilas

Smrtna obsodba nad Koči Dzodzejem je bila 11. t. m. potrjena in še isti dan o polnoči so ga ubili. Ubili so ga na podel in zahrbtn način — njegovo smrt so načrtno pripravili z lažmi in obrekovanjem; ki so jih obilno usipali na njegovo pošteno osebnost, dokler se vse to naposled ni končalo s krvavo sodno komedijo. Koči Dzodzeja in tovariše so sodili tajno in s tega procesa so objavljali njegova »priznanja«. Objavljanje tajnega procesa je primer, kakršnega še ne pomni zgodovina pravosodja. Toda v to so bili primorani aranžerji umora Koči Dzodzeja že s tem, ko so pod krinko komunizma in patriotizma, baje v imenu delavskega razreda, morali obsoditi voditelja albanskih komunistov in velikega albanskega patriota, da bi s tem dejansko likvidirali delavsko jedro v albanski Partiji. Ker pa je bil Dzodze komunist, patriot in delavec, ni ničesar priznal, ker ni imel kaj priznati: pred sodiščem je obtoževal Enverja Hodžo, da je izdal interese ljudstva, da razbija albansko Partijo in albansko ljudsko demokracijo, obtoževal ga je podlosti in gnusnosti, ki jih je zmožen edinole malomeščam, ki je — zaradi naključja zunanjih okoliščin in lahkovernosti albanskih komunistov — prišel na položaj, da se igra in trguje z usodo svojega naroda.

Sam tajni proces je potekal kaj čudno. Po končanem zaslišanju so čakali deset dni na zaključno besedo »javnega« tožilca. Treba je bilo namreč presoditi, kakšne kazni bi v tej situaciji kazalo zahtevati. Ko pa so tožilcu naposled povedali, kakšne kazni naj zahteva, so čakali še deset dni, preden so se dogovorili, kakšne kazni naj izrečejo. Ti presledki dokazujejo, da so organizatorji omahovali, kaj bi storili. Toda dogodki so jih primorali, da so se odločili za smrt. Prvič, zagotovili so si, da jih je komunistični tisk podprl v zločinu, buržoazni tisk pa je proces proti Koči Dzodzeju popolnoma zamolčal — smrt komunista je bila, mimogrede rečeno, zanj vedno dogodek, o katerem ni treba nikogar obveščati. Drugič, na Madžarskem so brez utemeljitve odslovili ministra za zunanje zadeve Laszla Raika, člana biroja Madžarske partije delovnih ljudi in prej Komunistične partije Madžarske. Po primeru delavca Gomulke, voditelja in organizatorja poljske Partije, in delavca Markosa, voditelja grške vstaje, kakor tudi po mnogih drugih primerih odpora proti podrejanju socialističnih držav in komunističnih partij, primerih, ki niso prišli v javnost, naj bi bila smrt Koči Dzodzeja nekakšno zastraševanje. Tretjič, odporu v sami Albaniji proti Enverjevi izdajalski politiki naj bi bil tudi zadan zastraševalen udarec. In naposled, s samo smrtjo Koči Dzodzeja je lahko Enver Hodža utrdil svojo intelektualsko frakcionaško skupino v Partiji. Koči Dzodzeja niso ubili zaradi kakšne njegove krivde, marveč zato, ker je bilo Enverju Hodži potrebno, da se znebi partijske

kontrole, da bi lahko prodajal Albanijo in utrdil svoj položaj, ko ni mogel še nadalje voditi svoje izdajalske politike, ne da bi bil obračunal z revolucionarnim delavskim krilom Partije. Koči Dzodzeja so ubili samo zato, ker je bilo treba z njegovo smrtjo zastrašiti in zamašiti usta v drugih partijah vsem tistim, ki — čeprav še nejasno in neodločno — zastopajo mnenje, da morajo odnosi med socialističnimi deželami in komunističnimi partijami temeljiti na načelih enakopravnosti, morale, resnice in pravičnosti.

Toda če so ubili Koči Dzodzeja, niso mogli ubiti tudi tih načel, ki so v svoji osnovi tudi ideal albanskega naroda. Morilci so samo svojo že tako nečisto vest umazali z nedolžno krvjo ljudskega voditelja.

Nedolžna kri se jim bo prej ali slej maščevala. Z nasilno smrtjo herojev in mučnikov se lahko ideali, za katere so se borili, navsezadnje samo okrepe.

Smrt Koči Dzodzeja mora postati za delavsko gibanje velik nauk.

Koči Dzodze je bil poleg Jugoslovana Miladina Popovića dejanski ustanovitelj in organizator albanske Partije. Koči Dzodze je bil od začetka njenega formiranja na čelu njenega najbolj zdravega revolucionarnega delavskega jedra. Kot minister za notranje zadeve Albanije, minister revolucije in revolucionarnih množic, je neizprosno obračunal z notranjimi sovražniki albanske ljudske demokracije ter z zarotniško in špijonsko mrežo imperialistov. Ko je prišlo do resolucije Informbiroja, je — v duhu sklepov večine članov Politburoja — sprejel resolucijo in jo javno zagovarjal. Bil je prepričan, da je resolucija resnična, ker je prišla na iniciativo iz ZSSR, in disciplinirano jo je zagovarjal. Toda menil je, da bi proti Jugoslaviji ne smeli uporabljati laži, kajti laž nasprotuje samemu bistvu komunizma in komunistične morale. To je zadostovalo, da je parazitska klika okrog Enverja Hodže poštenega, toda naivnega Koči Dzodzeja v imenu resolucije in lažnega prijateljstva do ZSSR polagoma izrivala, odslovila, oklevetala in naposled posadila na tajno zatožno klop.

Koči Dzodze ni imel nobenih stikov in odnosov z Jugoslavijo in njenimi voditelji, razen tistih, ki jih je imel v času sodelovanja med Jugoslavijo in Albanijo Politburo CK KP Albanije. To njegovo delo je bilo javno in opravljal ga je z vednostjo in dovoljenjem partijskega in državnega vodstva. Toda med njim in Enverjem Hodžo so bile že takrat razlike. Prav tako, kakor je bil neizprosen do razrednega sovražnika in odločen v borbi za utrditev Partije, je bil Koči Dzodze za odkritosrčno, bratsko sodelovanje z Jugoslavijo. Enver Hodža pa se je pridružil zaroti proti svoji Partiji in svojemu narodu, ter seveda tudi proti Jugoslaviji, z namenom, da bi jo izkoristil in osleparil. Koči Dzodze ni takoj spoznal vse globine konflikta, ki ga je sprožila klevetniška gonja proti Jugoslaviji, ni odkril, da je zarota proti Jugoslaviji hkrati tudi zarota proti Albaniji in njemu samemu kot predstavniku revolucionarne delavske struje v Partiji. Govoril je: če je bila naša politika do Jugoslavije, napačna, sem jo zakrivil samo toliko, da sem uveljavljal sklepe CK Partije, za katere je vedelo in jih svojčas odobraval tudi vodstvo ZSSR. Ni pa hotel, niti ni mogel priznati, da je izdajalec svoje dežele in trockistični bandit. Sklenil je umreti neomadeževan. In tako je tudi umrl. Tako lahko umro samo veliki ljudje in veliki revolucionarji.

Smrt Koči Džodžeja mora postati nauk za demokratično in revolucionarno gibanje. Ta smrt mora odpreti oči vsem tistim, ki se boje, da bi škodovali internacionalni proletarski enotnosti, če bi resnico, ki jo vedo, povedali javno, če se ne bodo odkrito borili proti krivici, ki je očitna. Smrt Koči Džodžeja mora odpreti oči tistim, ki naivno mislijo, da bodo organizatorji obrekovanja in zakulisnih intrig spoznali resnico in se spametovali. V delavskem gibanju je lahko doslej zmagal samo tisti, ki se je odkrito in pošteno boril za resnico. Molk poštenih komunistov, ki v svetu spremlja smrt Koči Džodžeja ob sočasni histerični obrekovalni gonji peščice amoralnih pisunov, prodanih kdo ve komu, more demokraciji in socializmu samo škodovati.

Sleheri komunist in sleheri pošten borec za resnico in pravico si mora ob nedolžni smrti Koči Džodžeja izprašati vest.

Njegovega spomina v srcu izmučenega albanskega naroda ne bodo ubili. Njegov mučeniški in herojski lik bo vstal še večji in svetlejši. Albanski narod je doživel v svoji novejši zgodovini mnogo porazov, toda nikoli ga niso mogli uničiti. Iz porazov se je vedno dvignil še močnejši. Svoje borbene demokratične in socialistične zastave, ki jih v srcu poveša nad mrtvim Džodžejem, bo prej ali slej na njegovem grobu še širje razvil.

(*Borba*, 14. junija 1949)

GOVOR TOV. EDVARDA KARDELJA NA VELIKEM LJUDSKEM ZBOROVANJU V TITOGRADU

Tovariši in tovarišice! Zahvaljujem se vam za pozdrave in vas prosim, da sprejmete prav tako pristržno naše pozdrave. Nisem se pripravil, tovariši, da bi imel referat, in mislim, da tudi vi ne bi bili posebno pripravljeni poslušati ga. Predvsem bi hotel povedati, da smo vsi, ki smo prišli k vam v Črno goro, srečni in zadovoljni med vami. Srečni smo, ker nas vsak vrh vaših čudovitih gorá in vsaka reka spominja na slavne boje naših borcev Črnogorcev in drugih v drugi svetovni vojni, v naši ljudski revoluciji proti okupatorju, proti izdajalcem in vsem njihovim pomagačem.

Zadovoljni smo tudi, ker vidimo, da se je črnogorsko ljudstvo na svoji prekrasni zemlji kakor vsi naši narodi, kakor vse naše delovno ljudstvo po Jugoslaviji, odločilo, da čimprej in čimbolj odločno izpolni petletni plan, da bomo čimprej dosegli tiste uspehe, ki so potrebni našim narodom, da bi s čim hitrejšimi koraki šli v srečnejšo bodočnost.

Ko pride v to vaše mesto, ki nosi ime po našem najdražjem tovarišu, voditelju in učitelju, tovarišu Titu, se človeku zdi, da je to mesto dejansko simbol vse naše Jugoslavije. To mesto se je junaško in slavno borilo že tudi pred vojno. Iz tega mesta je izšla vrsta najboljših naših ljudi, to mesto je dalo veliko število borcev, ki so s svojo borbo prispevali k vsemu tistemu, kar danes imamo v naši državi, od katerih so mnogi dali tudi svoje življenje. Med vojno je to mesto, kakor vsa naša Jugoslavija, mnogo trpelo. Bilo je uničeno in dalo je velikanske žrtve. Danes, komaj nekaj let po osvoboditvi, se je mesto dvignilo iz ruševin in ljudstvo Titograda vztrajno gradi novo in lepšo bodočnost na razvalinah stare Podgorice. Novi Titograd je utelešenje vsega tistega, kar je dala stara Podgorica najboljšega, vsega tistega, kar je mogla Jugoslavija dati črnogorskemu ljudstvu in ljudstvu Titograda pri njegovem prizadevanju za zgraditev lepšega življenja. Zato je naš novi Titograd hkrati simbol nove Jugoslavije, ki se prav tako dviga iz ruševin, ki se bo prav tako dvignila v borbi, v kateri dosega velike uspehe in rezultate.

To, kar vidimo tu v Titogradu, nikakor ni osamljen pojav. V vsej naši Jugoslaviji se danes dvigajo tovarne, železnice in mostovi in gradi se boljša bodočnost in lepše življenje za vse naše delovne ljudi. Res, da nam vse to ne gre še tako lahko, kakor bi želeli. Veliko moramo delati, veliko stvari nam še manjka in poleg tega imamo še slabo preskrbo, še je premalo hrane, temveč tudi mnogim drugim, vendar delamo in izpolnjujemo plan, trdno odločeni, da ga bomo izpolnili, ker vemo, da je od tega odvisna bodočnost naše države, bodočnost naših delovnih ljudi. Saj vsi dobro vemo, da se niti ena velika stvar v zgodovini ni zgodila brez

težav, brez trpljenja in brez naporov. Kar je velikega v zgodovini človeštva, posebno pa v zgodovini delovnih ljudi, vse je bilo treba drago kupiti, s trdim delom pridobiti in z mnogimi žrtvami plačati.

Postavili smo si velik cilj, da bomo uničili popolnoma in povsod, v vsakem kotičku naše države, v mestu in na vasi, sleherni ostanek izkoriščanja človeka po človeku. Ta cilj bo zagotovil srečno življenje za vsakega posameznega delovnega človeka v naši državi. Razumljivo je, da tega ne moremo doseči samo s tem, da smo pregnali kapitaliste, da smo nacionalizirali njihove tovarne, saj nam ta kapitalistični razred stare Jugoslavije ni mnogo zapustil. Od stare Jugoslavije smo dobili malo industrije, premalo za zgraditev novega življenja v naši domovini. Mnogo moramo še zgraditi v Jugoslaviji, da bo postavljen soliden materialni temelj za boljše življenje naših delovnih ljudi. Sedaj je glavno, da najprej to, kar imamo, dobro organiziramo, da to dobro vodimo in da iz tega pridobimo največ, kar je mogoče pridobiti ter da k temu zgradimo vse tisto, kar nam je potrebno. To pa je v prvi vrsti težka industrija, ki nam bo dala stroje za našo lahko industrijo in za kmetijstvo. Na drugi strani je potrebno, da čimprej zgradimo socializem na vasi, da bi naši delovni ljudje imeli zadosti hrane in drugih potrebnih sredstev, da bodo živeli boljše življenje kot do sedaj. To je sedaj naša neposredna naloga in tej nalogi služi petletni plan.

Če pogledamo, s kakšnimi težavami gradimo to novo življenje, se moramo vprašati, kako da naši ljudje tako trdno in tako enotno premagujejo vse težave in tako vztrajno delajo za izpolnitev petletnega plana. Samo en vir te moči je in ta vir je globoka zavest naših delovnih ljudi, da so sedaj sami postali kovači svoje sreče in da je samo od njihovih lastnih rok odvisno, kakšno bo njihovo življenje in kakšna bo njihova prihodnost. Zato, ker se naši ljudje tega zavedajo, so danes pripravljeni premagati vse težave, tiste, ki se pojavljajo v državi, in tiste, ki prihajajo od zunaj ali z imperialističnega zahoda ali s socialističnega vzhoda, ki se je danes zedinil z imperialističnim zahodom, v klevetah proti nam, da bi oviral našo socialistično graditev.

Ta zavest je tista sila, ki premaguje vse te zapreke in katera nam hkrati tudi jamči, da bomo tisto, kar smo si postavili za nalogo, izvršili.

Druga stvar, ki je tudi važna, je dejstvo, da ta zavest ni nastala slučajno, ampak da se je skovala v hudi borbi za življenje in smrt s sovražniki ljudstva med narodnoosvobodilno borbo. Za vse naše ljudstvo je bila narodnoosvobodilna borba velika šola. V tej šoli so lahko ljudje videli na lastne oči, kdo je kakšen in kdo je kaj več dal za državo — posameznik, vlada, razred itd. Med borbo se je naše delovno ljudstvo na lastne oči prepričalo, da je hotela izdajalska jugoslovanska buržoazija prodati ljudstvo okupatorju in vsakemu drugemu imperialistu na Zahodu, ki ga je hotel kupiti. Nadalje je videlo, da so razna politična vodstva, ki so prej mnogo frazarila o nacionalni neodvisnosti, o kmečkem delovnem ljudstvu, izdala ljudstvo in ga pustila, da se samo bori proti okupatorju. Na drugi strani je naše ljudstvo na lastne oči videlo, da je edina sila, ki je ostala z ljudstvom, kateri je uspelo združiti to ljudstvo in ga voditi v borbi proti okupatorju, da je bila ta sila Komunistična partija Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu.

Naša Partija ni dobila zaupanja ljudstva s tem, da je pisala resolucije, razglase itd. Ne, naša Partija si je izbojevala zaupanje ljudstva

s tem, da se je ljudstvo lahko vsak dan v hudi krvavi borbi prepričalo, da je le-ta ne samo njemu zvesta, da ne varuje samo koristi svojega ljudstva, ampak da ga zna tudi voditi v tej borbi, da zna varovati to ljudstvo pred udarci sovražnika, da zna to ljudstvo voditi od zmage do zmage. Zato si je naša Partija pridobila zaupanje ljudstva.

Tovariš Tito je vedno učil našo Partijo, naše kadre, da je tisti, ki ima edino pravico, dajati navodila tej Partiji, naš delavski razred in naše delovno ljudstvo, da ima samo ta pravico, da jo kontrolira, da ji daje zaupanje ali ne, glede na to, kako Partija brani in varuje njihove interese.

Tako je bilo tudi po vojni, tovariši in tovarišice. Na tej zemlji, ki je bila pregažena od okupatorja, opustošena in uničena, je bilo treba ne samo imeti voljo, da se to obnovi in znova zgradi in da se postavijo trdni temelji za bodočo graditev socializma, ampak je bilo treba tudi znati poiskati tista sredstva, ki nas bodo najhitreje in najbolje privedla do cilja. Tovariš Tito in Centralni komite naše Partije sta znala najti taka pota in taka sredstva. O tem nam govore uspehi, ki jih že lahko vidite na lastne oči. Čez nekaj dni bomo dospeli do sredine našega letošnjega plana, in kakor vsi podatki že sedaj kažejo, bomo polletni plan za to leto uspešno izvršili. Prav tako pa bomo tega dne uspešno izvršili tudi polovico petletnega plana. To bo šele polovica našega petletnega plana, vendar že sedaj vidimo, da so uspehi, ki sta jih dosegla politika naše Partije in napor naših delovnih ljudi v borbi za izpolnitev petletnega plana, nekaj otipljivega, nekaj, kar se vidi, nekaj, kar se ne more s praznimi besedami ovreči ali zanikati.

Zato je toliko bolj smešno, ko se iz ZSSR in drugih socialističnih držav oglašajo ljudje, ki pravijo: »Ne, vsega tega ni. Propada vam petletni plan, vi izdajate socializem« in podobno. Vsak človek ve, da laž ne more spremeniti resnice, in da tistega, kar je stabilno, kar trdno stoji na zemlji, tega gotovo ni mogoče ovreči z nobenimi besedami — a to je naš petletni plan. V Bukarešti so na drugem zasedanju Informbiroja, kakor vsi veste, sprejeli resolucijo — po vseh teh uspehih, ki smo jih dosegli v naši državi — v kateri ugotavljajo, da mi nismo niti socialistična država niti nimamo komunistične partije, nismo se niti osvobodili niti borili, niti da gradimo socializem. Sedaj nadaljujejo z obrekovanjem in tako so n. pr. na kongresu Komunistične partije Češkoslovaške trdili, da so v tej vojni zmagale Sovjetska zveza in države, ki so pomagale Sovjetski zvezi, in to so po njihovem Poljska, Češkoslovaška, Madžarska, Rumunija, Bolgarija in Albanija. Torej da jim mi nismo pomagali. Toda o tem, da smo jim pomagali, priča 1.700.000 naših žrtev, ki so padle v tej borbi. Prav tako je resnica, da gradimo socializem, kar dokazujejo tudi uspehi našega petletnega plana, dokazuje graditev socializma na vasi itd. To so prav tako žive priče naše dosledne revolucionarne borbe za zgraditev socializma, kakor priča 1.700.000 žrtev o herojski borbi, ki so jo naši narodi bojevali častno in enakovpravno s Sovjetsko zvezo proti fašističnim napadalcem.

Potemtakem, tovariši, ne povzroča zaskrbljenosti, ali mi gradimo socializem ali ga ne gradimo, niti ne povzroča zaskrbljenosti to, ali bodo samo oni dokazovali ali ne, da mi ne gradimo socializma, ker oni ne morejo dokazati nekaj, česar ni. Zaskrbljenost povzroča, zakaj oni lažejo, zakaj varajo svet, zakaj napadajo narode Jugoslavije, zakaj motijo

narode Jugoslavije danes, ko dajejo vse svoje sile za izpolnitev petletnega plana in za zgraditev socializma. To je tisto, kar povzroča zaskrbljenost. Sedaj ne bom podrobno govoril o vsem tem, eno pa je gotovo: z lažmi in podtikanki, s podlimi, umazanimi sredstvi lahko nastopajo samo tisti, ki se bore za umazane cilje, v primeru Jugoslavije pa je gotovo, da so cilji tistih, ki Jugoslavijo napadajo, nepošteni in umazani.

Vzemimo samo to: nenadoma, kakor strela z jasnega neba razglase kratko in malo, da je treba to vlado Jugoslavije odstraniti, da je treba odstraniti CK s tovarišem Titom na čelu. Zamislite si, tovariši, tako stvar: v Bukarešti se sestanejo ljudje, kjer ni nobenega Jugoslovana, in sklenejo, da je treba jugoslovansko vlado odstraniti. Zakaj jo je treba odstraniti? Bajе zato, ker je nekdo govoril nekaj, kakor pravijo, proti Sovjetski zvezi, zato ker baje vodimo nekakšno prokulaško politiko, zato ker imamo Ljudsko fronto, kakršna njim ne ugaja itd., in ker je tako, je treba kratko in malo odstraniti KPJ in vlado. Kdo pa je Centralni komite? Treba je odstraniti Centralni komite, ki je v vsej vojni vodil naše narode v borbi in jih privedel do zmage. Kakšna je vlada? Treba je odstraniti vlado, ki je po osvoboditvi postavila trdne temelje za zgraditev socializma v naši državi, ki je zdaj vztrajno organizirala socialistično graditev in kateri stoji na čelu heroj in neutrudni tribun delovnega ljudstva, tovariš Tito. To vlado je postavilo naše ljudstvo in ji tudi dalo zaupanje. Dalo je zaupanje tovarišu Titu zato, ker zaupa tovarišu Titu. To pomeni, da naše ljudstvo zaupa v tovariša Tita in v svojo vlado, zaupa zaradi tega, ker je tako tovariša Tita kakor tudi CK naše Partije preizkusilo v borbi za zgraditev socializma tam, kjer ju je lahko najbolje preizkusilo. Glejte, toda oni tam nimajo zaupanja v to vlado in tovariša Tita ter zaradi tega pravijo, da je treba odstraniti to vlado.

Tovariši in tovarišice, če te stvari tako pogledamo, pa se vprašamo, kaj je prav za prav za to resolucijo Informbiroja in za vso to kampanjo, ki jo vodijo proti naši državi, tedaj dobimo na to samo en odgovor: to pomeni dejansko vsiljevati tujo voljo našim delovnim množicam, naši socialistični Jugoslaviji, mi pa se, tovariši, nismo borili za to, da bi nam kdo drug vsiljeval svojo voljo. Mi smo že med vojno in pozneje pokazali, kaj znamo z lastnimi rokami ustvariti in ne potrebujemo nikogar, ki bi nam vsiljeval svojo voljo. Vsa ta kampanja torej ni nič drugega kakor omalovaževanje volje naših narodov, preziranje volje našega ljudstva, to pa dejansko pomeni, z druge strani, zanašanje terorističnih metod v odnose med socialističnimi državami. Toda mi takih odnosov ne maramo in pravimo »kritikom«, ki so začeli klevetniško kampanjo proti nam: »Sédimo kot predstavniki ljudstva za isto mizo, pa se pomenimo brez psovanja, brez laži, brez pritiska o vseh stvareh, ki se tičejo naših skupnih koristi.« Vendar oni tega nočejo. Nasprotno, hodijo po drugi poti, to pot pa vi vsi poznate. To je pot gospodarskih sankcij, pretrganja gospodarskih odnosov, to je pot organiziranja obmejnih izzivanj in incidentov na madžarski, albanski ter drugih mejah, pot organiziranja škodljivstva v državi sami. Toda vsa ta sredstva »prepričevanja«, kakršna so gospodarske sankcije, obmejni incidenti, pritisk, klevete itd., vse to ni nič novega. Vse to mi poznamo. Tu si socialistične države, ki nas napadajo, niso izmislile nič novega. Vse to so poizkušali uporabiti proti nam zapadni kapitalisti. Vse to so znane metode, toda s temi metodami

ne, morejo ne nas ne drugih prepričati, da imajo oni prav, ne pa mi, prav nasprotno, potrjujejo, da imamo mi prav, ne pa oni.

Kakor sèm dejal, povzroča skrb samo to, zakaj vse to počenjajo in kaj hočejo s takimi svojimi metodami ter akcijami doseči. Na to lahko odgovorimo samo eno, ne da bi se spuščali v vzroke, čeprav so ti vzroki sedaj že precej jasni vsem našim ljudem. Kakor smo dosledno in načelno vztrajali med narodnoosvobodilno vojno in po vojni v borbi za socializem, bomo tudi poslej vztrajali na svojih pravih revolucionarnih, komunističnih postojankah, branili bomo socializem, branili čast, srečo in prihodnost našega ljudstva. Kar pa zadeva nas tukaj doma, pa moramo, tovariši, z vsemi silami delati za to, da bo naš petletni plan čim uspešneje izpolnjen, pa ne samo izpolnjen, ampak da bomo ustvarili tudi pogoje, da bo vsaj v nekaterih panogah tudi presežen. Tovariši, vsi moramo razumeti, da je borba za petletni plan huda vseljudska bitka, prav taka, kakršna je bila med narodnoosvobodilno vojno. Zmagati v tej bitki, pomeni zagotoviti pogoje za hiter dvig življenjskega standarda naših delovnih ljudi, za dvig blaginje naših delovnih ljudi, za hitro zgraditev srečne prihodnosti, ki jo mi vsi želimo. Poroštvo, da bomo to dosegli, ste vi, vsi delovni ljudje naše države, ki izpolnujete danes, vsak na svojem mestu, vse naloge, ki se postavljajo pred vas. Poroštvo za to je naša Partija, ki je znala voditi med vojno in zna voditi danes naše delovne ljudi, poroštvo za to je dejstvo, da je na čelu vseh nas naš tovariš Tito, ki je poosebljenje vseh naših naporov in vsega tistega, kar hočemo doseči z našo borbo za socializem.

Naj živi naše junaško črnogorsko ljudstvo!

Naj živi Ljudska republika Črna gora!

Naj živi KPJ s tovarišem Titom na čelu!

(»Borba«, 22. junija 1949)

GOVOR TOV. MOŠE PIJADE NA VELIKEM LJUDSKEM ZBOROVANJU V TITOGRADU

Tovariši in tovarišice, težko mi je govoriti za tovarišem Kardeljem, ker je danes preveč, da govorita dva na istem mestu v istem trenutku. Zakaj? Zato ker enako mislita. To ne velja samo za ta trenutek in samo zame in tovariša Kardelja, vsa naša Partija in vsa naša dežela je taka. Dogaja se, da nam delo čisto daljšo dobo ne dopušča, da bi se pogovorili in izmenjali misli in da se med tem časom zgodi marsikaj zelo važnega — ko pa se sestanemo, vidimo takoj po prvi besedi, da absolutno enako, na isti način mislimo in pojmujeemo nove dogodke.

Zakaj je tako, tovariši, in ali je kaj čudnega, da je tako? Nič čudnega ni in celo popolnoma razumljivo je, da morajo biti mišljenja ljudi iz Partije, ki je že pred drugo svetovno vojno lahko stopila na čelo borbe ljudstva, ki si je pridobila zaupanje ljudstva s svojim pravilnim gledanjem na dogodke, ki je znala povezati množice v antifašistično borbo, ki je bila že takrat tako dobro, tako trdno povezana z ljudstvom, da ga je lahko povedla v veliko narodnoosvobodilno vojno — da morajo biti mišljenja ljudi iz take Partije tako enotna, iz Partije, ki se je med borbo na čelu ljudstva tako prekalila, ki je skozi štiri leta postavljala samo realne naloge in jih vedno tudi reševala, ki ni napravila niti ene same velike napake, iz Partije, ki je združila naše narode v eno samo čvrsto pest, narode, ki so bili najbolj razdruženi in krvavo sperti med seboj, iz Partije, kateré pravilna borba in pravilna politika je imela velik vpliv ne samo v naši deželi, temveč tudi prek naših meja, iz Partije, ki je znala že prav od začetka vojne graditi osnove nove ljudske države, ki ji je uspelo ustvariti to, kar se danes imenuje ljudska demokracija in kar pripisujejo sebi nekatere dežele, ki niso dale za to ljudsko demokracijo ničesar, ki niso dale ne svojih življenj ne svojega srca ne svoje krvi. Danes so baje te države ljudske demokracije, mi pa smo nekakšni »trockisti«. Taka Partija, ki je znala tako voditi narode, Partija, ki je po taki vojni že trdno držala oblast v rokah, ki je dvignila narode, da so postali gospodarji svoje ljudske države, da so zbrisali oblast buržoazije, da so zbrisali njeno ekonomsko izkoriščanje, ki je postavila politične in ekonomske temelje za zgraditev socializma, ki je zmagovito stopila na pot socializma — taka Partija se je v vseh teh borbah tako prekalila, postala tako enodušna, tako samostojna v svojih mislih, v svojem programu in v svojem delu, da ni nič čudnega, če se danes vsak njen član, če se danes vsi člani Ljudske fronte, te široke organizacije, čutijo kakor en sam mož.

Vse, kar so naši narodi napravili v teku prve štiriletne borbe in revolucije in vse, kar so delali potem, je bilo zgled tudi za druge narode, kajti, tovariši, čeprav je Rdeča armada osvobodila Češkoslovaško, Rumunijo, Madžarsko in Bolgarijo s svojim orožjem, jim ni dala sistema ljudske demokracije, ki ga imajo danes, ampak se je ta sistem ljudske

demokracije rodil tukaj v Jugoslaviji in je naše delo. Ako so od tam dobili fizično osvoboditev, pa so dobili od nas nov družbeni sistem, ki ga danes zlorabljajo za borbo proti Jugoslaviji.

Tovariši! V kratkem bo doživela obletnico svojega življenja tista žalostna stvar, ki se ji pravi resolucija Informbiroja — umazan papir, ki bo ostal sramota v mednarodnem gibanju za vse večne čase. Leto dni od takrat do danes je pokazalo, da so razne laži in izmišljotine, ki so jih dali na ta papir, bile napisane samo zato, da se prikrije pravi smisel, da se prikrijejo stvarni cilji, ki so jih zasledovali s tistimi nesramnimi napadi na našo Partijo, na naše vodstvo, na naše narode, na našo državo. Po enem letu, od takrat do danes, je precej jasno vsemu svetu, kaj se je prav za prav skrivalo za to resolucijo. Sovjetska zveza, Poljska, Češkoslovaška, Bolgarija, Madžarska, Rumunija so pretrgale z našo državo politične stike ter celo kulturne stike in gospodarske odnose — od vsega tega ni ostalo skoraj nič. Vsi ti govore o prijateljstvu, o medsebojnem sodelovanju, sami pa so to spremenili v mrtvo črko na papirju. Namesto vsega tega je ostala enoletna, besna in divja gonja laži in klevet proti našim narodom, proti naši državi, proti naši vladi, proti naši Partiji in njenemu vodstvu. Tako strašnih laži, tako ogabnih klevet ni lahko najti v zgodovini. Dogajalo se je, da so se imperialistične države dogovarjale, sporazumevale in podpirale intervencijo proti Sovjetski zvezi, ko se je ta ustvarjala, podpirale so kontrarevolucijo v Rusiji, Kolčaka, Denikina, Vrangla, kulake in vse sloje in razrede, ki so v Rusiji hoteli dvigniti kontrarevolucijo proti boljševikom. Popolnoma razumljivo je, kar so imperialisti tedaj delali, kar so zahtevali v Rusiji od razredov in družbenih slojev, ki so bili za kontrarevolucijo, popolnoma razumljivo je, da so zahtevali, da jim pomagajo. Toda, tovariši, sedaj vidimo, da prva država socializma in z njo še šest držav, ki prav tako trdijo, da grade socializem, vodijo organizirano borbo proti tisti državi, ki je prva za Sovjetsko zvezo postala dejansko socialistična država, proti tisti državi, ki je za Sovjetsko zvezo edina v Evropi uresničila ideje Oktobra. In to ni šala: velika Rusija in šest drugih držav, trdno organiziranih kot ena organizacija za borbo proti Jugoslaviji s ciljem, da bi spremenili vlado pri nas, da bi postavili režim, kakršnega oni hočejo, da bi zadušili petletni plan, da bi v tej državi delali tako, kakor komu kjer koli pade v glavo. Njim ni mar za naše dobro. Pod teorijo, ki je pravilna, kadar nekdo pravilno misli in pošteno dela, pod teorijo, da se morajo interesi posameznih držav in narodov podrediti splošnim interesom vsega sveta, svetovne revolucije — pod tem geslom je skrito danes nekaj drugega.

Vse, kar delajo proti Jugoslaviji, je nedopustno vmešavanje v notranje zadeve nekega naroda. To so imperialisti vedno delali, toda strašno je, kadar kaj takega prihaja od socialističnih držav. Danes imajo te države v svojih prestolnicah vsaka po peščico teh naših pobeglih topoglavcev, ki jih plačujejo, jim dajejo sredstva za izdajanje časopisov, dajejo jim na razpolago svoje radijske postaje, da od tod sipljejo strup in smrad proti svoji rodni domovini. Seveda, oni pravijo »naša vlada nima s tem nobene zveze, naše ljudstvo jih podpira, to so jugoslovanski revolucionarji in naše ljudstvo ima prav, če jim pomaga«.

Da je to laž kakor tudi vse drugo, je jasno vsakemu človeku.

Tovariši, po zaslugi linije borbe naše Partije med narodnoosvobodilno vojno je bilo mogoče, da so se po vojni na Balkanskem polotoku med

nami in sosednimi državami ustvarili taki odnosi, kakršnih prej na Balkanu nikoli ni bilo, razen v idealih, v težnjah njihovih najboljših ljudi, najboljših idealistov. Bili so ustvarjeni vsi pogoji za najlepše bratsko sožitje, za najlepše bratske in prijateljske odnose med Jugoslavijo in njenimi sosedmi. Tudi to so pokvarili, tudi to so izigrali prav tako kot so nekdanj, dokler so bile še carska Rusija, cesarska Avstrija, cesarska Nemčija in kraljevina Italija, imperialistične države storile vse, da bi balkanske narode držale v medsebojnem sovraštvu. Danes se imamo zahvaliti socialističnim državam, če je položaj zopet tak. Danes imamo na vsaki meji dnevne obmejne incidente, obtožbe, blatenje, klevete, ki jih podpirajo s kontrarevolucijo, s pošiljanjem vojunov, diverzijami itd. itd. Na kratko, tega, kar danes delajo proti nam, ni mogoče označiti drugače kot moralen napad na Jugoslavijo.

Na kaj so ti ljudje računali, ko so začeli to borbo, tovariši? Videti je, da so računali na veliko avtoriteto, ki sta jo imeli Sovjetska zveza in Bolševiška partija v naši državi. Toda, tovariši in tovarišice, eno je pravilno izkoristiti neko avtoriteto, postaviti neko veliko avtoriteto v službo poštene stvari, v službo napredka, nekaj drugega pa je zlorabiti to avtoriteto, da bi zatirali nek narod in neko državo. Prav to pa oni delajo, zlorabili so to avtoriteto, in zato jim ni nič pomagala. Če gremo danes po naši državi, lahko vidimo povsod in na vsakem mestu, da enotnost našega ljudstva, da bratstvo in enotnost naših narodov, enotnost in povezanost naše Partije s širokimi delovnimi množicami — da vse to nikoli ni bilo tako enotno, nikoli ni bilo tako trdno, kakor je danes. Nam vsem je jasno, da se ni bilo lahko odločiti in sprejeti to borbo, toda druge poti za pošteno Partijo in pošteno vodstvo ni bilo. Druge poti ni za poštene narode, ki so v svoji zgodovinski preteklosti, pa tudi danes, vsako svojo svobodo izbojevali s svojo lastno krvjo. Ni bilo druge poti, kakor da branimo svojo čast, da branimo svojo častno zgodovino, da branimo svojo svobodo in neodvisnost, da branimo svojo pravico, svoje življenje graditi z lastnimi rokami.

Tovariši in tovarišice! Da moremo mi komunisti in ves narod organiziran v Ljudski fronti, da morejo vse delovne množice danes tako vedro prenašati te nezaslužene, nepravilne, nepošteno udarce, jih prenašati z vedrino ter z zaupanjem v uspeh, v bodočnost, v zmago resnice in poštenja — ima pri ohranitvi tega zaupanja veliko vlogo dejstvo, da je na čelu naše Partije, naše države človek, ki je znal voditi Partijo tudi pred vojno, ki je znal voditi naše narode v vojni, ki jih je znal povesti na pot socializma, ki jih tudi danes vodi po pravi poti — tovariš Tito.

Tovariši in tovarišice! Nadaljujte svoje častno delo in izgradite to lepo, novo in glavno mesto Ljudske republike Črne gore. Gradite ga dalje, dvignite vso Črno goro, ki lahko postane po svojih naravnih lepotah najlepši vrt v Evropi. Ko boste vložili v to svoje delo, ko boste dvignili kulturni nivo, ko boste dvignili vse, kar se dvigniti dá v tej mali, a prekrasni deželi, boste dejansko spremenili Črno goro v enega najlepših vrtov, ki ga bo prihajal gledat ves svet z užitek in zadovoljstvom.

Naj živi črnogorsko ljudstvo!

Naj živi delovno ljudstvo Titograda!

Naj živi Komunistična partija Črne gore s svojim Centralnim komitejem in tovarišem Blažo Jovanovićem na čelu!

(»Borba«, 23. junija 1949)

NOTA VLADE FLRJ VLADI MADŽARSKE REPUBLIKE 22. JUNIJA 1949

Beograd, 23. junija. Ministrstvo za notranje zadeve FLRJ je izročilo včeraj poslaništvu Republike Madžarske v Beogradu naslednjo noto:

»Na pobudo vlade FLRJ je bil podpisan v Budimpešti 24. julija 1947 sporazum o dolgoročnih madžarskih dobavah in jugoslovanskih protidobavah.

V uvodu sporazuma je ugotovljeno, da želita obe vladi na podlagi tega sporazuma »čimbolj razviti gospodarstvo svojih držav, dvigniti življenjski standard svojih narodov in nuditi trajne možnosti za medsebojno gospodarsko dopolnjevanje.«

Vlada FLRJ, ki je predlagala sporazum, je zasledovala tako gospodarske momente kakor tudi iskreno željo, da nudi nesebično finančno in drugo pomoč madžarskemu ljudstvu zaradi utrjevanja in krepiteve še slabih demokratičnih sil na Madžarskem, ne glede na to, da so med vojno jugoslovanski narodi pretrpeli velikanske človeške in gmotne žrtve tudi od madžarskih okupatorjev.

V tem je izraženo dosledno internacionalistično stališče vlade FLRJ pri sklepanju sporazuma. Kako velikega pomena je bilo tako stališče vlade FLRJ za okrepitev madžarskega gospodarstva in demokratičnih sil na Madžarskem, je videti iz naslednjega:

1. FLRJ se je s sporazumom zavezala, da bo Republiki Madžarski dobavljala izjemno visoke količine najdragocenejših surovin, da bi zagotovila in pospešila proizvodnjo madžarske industrije, čeprav se Jugoslavija še ni opomogla zaradi hudih vojnih opustošenj, ki so jih med drugimi povzročili tudi madžarski fašisti. S temi dobavami je bilo madžarskemu gospodarstvu zagotovljeno 15% splošnih potreb po železni rudi in 20% potreb po pisanih kovinah.

V skladu s tako strukturo izvoza je FLRJ privolila v zahtevo Republike Madžarske, naj predmeti, ki jih mora Madžarska izvoziti v FLRJ, ne bodo v prvi vrsti strojne naprave, razen nekaterih izjem, katerih dobavi se je vlada Republike Madžarske med izpolnjevanjem sporazuma izmikala in jo zavlačevala.

2. Čeprav je Jugoslavija med vojno, boreč se proti fašističnim okupatorjem, težko trpela, in znaša samo škoda, ki so jo prizadejali madžarski okupatorji 1 milijardo 281,161.618 dolarjev — pa je vlada FLRJ, ker je želela pomagati madžarskim demokratičnim silam, vendarle ugodila prošnji vlade Republike Madžarske, da je dala s protokolom k navedenemu sporazumu Republiki Madžarski kot nekakšen superavans v višini 6 milijonov dolarjev brezobrestni kredit, »da bi se dvignila zmogljivost in obnovila madžarska industrija«.

3. Upoštevajoč finančne težave, s katerimi se je borilo madžarsko gospodarstvo, je vlada FLRJ privolila v nenavadno visoko avansiranje

svojih naročil, nasprotno pa je vse svoje dobave izvrševala brez avansiranja.

4. Poleg že navedenega je dala FLRJ tudi znatne plačilne olajšave Republiki Madžarski, kar je dejansko pomenilo, da je Jugoslavija s temi plačilnimi olajšavami kreditirala madžarskemu gospodarstvu do konca 1947. leta 2—3 milij. dolarjev mesečno. Vladi FLRJ je bilo že leta 1947 mogoče nuditi tako pomoč Republiki Madžarski, kar moramo pripisovati dejstvu, da je vladi FLRJ uspelo že v drugem letu po vojni preiti k planskemu gospodarstvu in ga v celoti obvladati.

Pri izvrševanju navedenega sporazuma je FLRJ vedno vnaprej plačevala svoja naročila ter s tem ustvarila na svojem računu v Republiki Madžarski velika plačilna sredstva, ki se jih je neprestano posluževalo madžarsko gospodarstvo. Tako je Jugoslavija na podlagi navedenega sporazuma naročila v Republiki Madžarski doslej blaga v vrednosti 22,6 milijona dolarjev, a že vnaprej plačala Republiki Madžarski 24,1 milijona dolarjev. Torej je Jugoslavija že danes vnaprej plačala ne le vsa svoja naročila, ampak tudi okoli 1,5 milijona dolarjev več ne glede na to, da bi morala Madžarska ta naročila izvesti do l. 1951. To dejstvo kaže, da je vlada FLRJ iskreno želela široko in trajno sodelovanje na gospodarskem področju z Republiko Madžarsko, in je hkrati dokaz, da je vlada FLRJ izpolnjevala svoje obveznosti do sklenjenih sporazumov. Toda Republika Madžarska je doslej dobavila na podlagi tega sporazuma samo za 6,9 milijona dolarjev blaga.

Vlada Republike Madžarske je tudi od uveljavitve omenjenega sporazuma na različne načine zavlačevala in ovirala njegovo pravilno izvrševanje; motnje, ki jih je Madžarska vlada delala od druge polovice l. 1948, zlasti zadnje mesece, pa so imele značaj direktnega sabotiranja socialistične graditve v FLRJ.

1. Že med pogajanjem za sklenitev navedenega sporazuma je vlada Republike Madžarske neprenehoma predlagala in zahtevala, naj se zmanjša obseg sporazuma, ter se izgovarjala, da so zmogljivosti njene industrije nezadostne. Vlada Republike Madžarske je vztrajala na tem stališču tudi po podpisu tega sporazuma, čeravno je dala vlada FLRJ Republiki Madžarski kredit 6 milijonov dolarjev, da bi povečala zmogljivost madžarske industrije.

2. Med izvrševanjem sporazuma je politika visokih cen madžarske vlade ovirala pravočasno sklepanje posameznih kupnoprodnih pogodb in je onemogočila, da bi se glede posameznih predmetov sploh sporazumeli.

3. Vlada Republike Madžarske pri nadaljnjem svojem oviranju ni pravočasno pošiljala tistih investicijskih dobrin, katerih pravočasno dobava je bila važna za izvrševanje planov kapitalne graditve v FLRJ, zlasti v resoru rudarstva, ladjedelništva in težke industrije. Za primer lahko navedemo prepozno dobavo garnitur za globinska vrtanja z njihovimi deli, vagončkov za rudarstvo, ladijskih pločevin itd.

4. Vrh tega je bilo ugotovljeno, da madžarska industrija krči proizvodnjo jugoslovanskih naročil, kot je to jasno videti iz izvrševanja plana plačevanja.

5. Zlasti moramo poudariti, da vlada Republike Madžarske ni hotela potrditi sklenitev pogodbe o dobavi naprav za tovarno traktorjev, čeprav so se jugoslovanska in madžarska podjetja že sporazumela glede tehničnih vprašanj in kapacitete.

6. Poleg vsega, kar smo doslej navedli, je bila nemajhna ovira za izpolnjevanje sporazuma tudi tehnična zaostalost madžarske industrije.

Tehnična zaostalost madžarske industrije, nezadostna skrb vlade Republike Madžarske, da bi racionalizirala svojo proizvodnjo in jo tako usposobila, da bi izdelovala in dobavljala izdelke sodobne tehnike, potem omenjena politika visokih cen madžarske vlade, vse to je povzročilo, da se je skrčil obseg sporazuma od 120 milijonov na 80 milijonov dolarjev. Ko je moral biti iz zgoraj navedenih razlogov obseg omenjenega sporazuma zmanjšan, je madžarska vlada zahtevala, da se iz sprejetega programa sklepov črtajo nekateri izmed najvažnejših investicijskih objektov, kakor na primer tovarna za poljedelske stroje, tovarna za izdelavo transportnih, gradbenih in rudarskih naprav, oprema za livarno itd.

7. Kakovost nekaterih madžarskih pošilk je bila tako slaba, da se dobavljene investicijske dobrine sploh niso mogle uporabiti ali pa niso dosegale pravega učinka, niti niso ustrezale tehničnim pogojem iz kupno-prodajnih pogodb, kakor je bilo na primer z Sch-motorji in dvigali.

8. Madžarska vlada ne le da je ovirala in ni pravočasno izpolnjevala svojih obveznosti, ampak je neposredno prekršila omenjeni sporazum, ker ni hotela vplačati na investicijski račun FLRJ 1,326.000 dolarjev iz jugoslovanskih reparacijskih terjatev, kar bi po sporazumu in prevzetih obveznostih morala napraviti.

Zaradi tega neodgovornega odnosa do prevzetih obveznosti se madžarska vlada okorišča s sredstvi, ki jih je ustvarilo jugoslovansko gospodarstvo v znesku več kot 23 milijonov dolarjev, a samo po navedenem sporazumu nad 18 milijonov dolarjev, kar predstavlja v sedanjem položaju dolg Republike Madžarske FLRJ.

Važno je poudariti stališče madžarske delegacije med pogajanjmi, ki so se pričela marca l. 1949 o tem sporazumu.

Delegacija madžarske vlade je predlagala in vztrajala na tem, da se ne določijo blagovni sezname jugoslovanskih dobav za l. 1949. Hkrati je madžarska delegacija odklonila meritorno proučevanje gospodarskega položaja, ki je nastal zaradi takega predloga. Tako stališče madžarske vlade jasno kaže, da želi vlada Republike Madžarske še nadalje brez kakršne koli podlage izkoriščati sredstva, ki jih je ustvarila Jugoslavija z iskrenim in lojalnim izpolnjevanjem sporazuma. Prav tako kaže takšno stališče, da namerava madžarska vlada sporazum likvidirati, s tem da se izmika izpolnjevanju svojih obveznosti.

Prav v trenutku, ko bi morale od madžarske strani slediti intenzivnejše dobave, ki bi zgoraj omenjeni dolg Republike Madžarske znižale in s katerimi bi Republika Madžarska izpolnila svoje obveznosti iz sporazuma, je madžarska vlada s svojo noto dne 18. junija 1949 pristransko, samovoljno in protipravno razveljavila sporazum o dolgoročnih madžarskih dobavah in jugoslovanskih protidobavah z dne 24. julija 1947, katerega trajanje je bilo po 14. členu omenjenega sporazuma predvideno »do končne izpolnitve vseh obojestranskih obveznosti, ki izhajajo iz njega, iz njegovih prilog in iz posameznih kupnoprodajnih pogodb, sklenjenih na njegovi osnovi«.

Zavedajoč se protipravnosti in težke odgovornosti zaradi ustvaritve takih precedentov v mednarodnih odnosih, ki odpirajo prakso enostranskega razveljavljanja pogodb, skuša vlada Republike Madžarske z netočnim

prikazovanjem dejstev, ne da bi navedla kakšne resne razloge, ki naj bi zmanjšali njeno odgovornost, prevaliti to odgovornost na vlado FLRJ.

Ne glede na dejstvo, da je vlada Republike Madžarske v želji, da bi prizadejala čim večjo škodo narodom Jugoslavije, razveljavila sporazum v trenutku, ko je bila dolžna, da s svojimi dobavami plača svoje velikanske dolgove, s takim svojim ravnanjem v skrajni liniji najbolj škoduje interesom madžarskega ljudstva, ker je navedeni sporazum, kot izhaja iz vsega navedenega, znatno koristil madžarskemu ljudstvu.

Poleg tega, da je vlada Republike Madžarske odklonila plačati Jugoslaviji reparacije in je izgnala iz Madžarske jugoslovansko reparacijsko delegacijo ter tako poteptala slovesno podpisano mirovno pogodbo, je novo samostojno razveljavljenje omenjenega sporazuma še en premissijen napad v vrsti dirigiranih, protipravnih in nemoralnih napadov na FLRJ, katerih namen je, otežkočiti in onemogočiti izpolnitev petletnega plana in zgraditev socializma v Jugoslaviji.

Vlada FLRJ opozarja vlado Republike Madžarske, da s takim ravnanjem, ki nima nobene moralne in politične osnove in moči, ne more zlomiti trdne volje narodov Jugoslavije, da bi zgradili socializem v svoji deželi, prav kakor fašističnim okupatorjem, med njimi tudi madžarskim, ni uspelo, da bi zlomili narode Jugoslavije v njihovem boju za svobodo in neodvisnost svoje dežele, s čimer so narodi Jugoslavije ustvarili osnovne pogoje za zgraditev socializma.

Vlada FLRJ odločno protestira zoper enostransko in samovoljno razveljavitev sporazuma o dolgoročnih madžarskih dobavah in jugoslovanskih protidobavah z dne 24. julija 1947 in ugotavlja, da je gmotno in moralno odgovorna za ta protipravna dejanja vlada Republike Madžarske.

Zaradi tega, ker je madžarska vlada razveljavila sporazum v trenutku, ko še ni izpolnila svojih obveznosti iz sporazuma, medtem ko je FLRJ obveznosti lojalno izpolnjevala, pa je zrasel precejšen dolg Republike Madžarske FLR Jugoslaviji. Vlada FLRJ zaradi tega zahteva, naj vlada Republike Madžarske odgovori, kdaj in na kakšen način misli likvidirati svoje dolgove, ki so nastali z razveljavljenjem sporazuma.

(»Borba«, 23. junija 1949)

NOTA VLADE FLRJ VLADAM ZSSR, ZDA, ANGLIJE IN FRANCIJE 22. JUNIJA 1949

Beograd, 23. junija. Prvi pomočnik ministra za zunanje zadeve FLRJ Vladimir Popović je izročil 22. junija predstavnikom Združenih držav Amerike, Zveze sovjetskih socialističnih republik, Združenega kraljestva in Francije noto z naslednjo vsebino:

»V zvezi s sporazumom Sveta ministrov za zunanje zadeve v vprašanju mirovne pogodbe z Avstrijo ima vlada FLRJ čast sporočiti vladam ZDA, ZSSR, Združenega kraljestva in Francije naslednje:

Vlada FLRJ si je prizadevala, da bi bila pogodba z Avstrijo čimprej sklenjena in je zato ponovno izrazila pripravljenost za kompromisno sporazumno rešitev. Vlade ZDA, Velike Britanije in Francije so vztrajno odklanjale, da bi ugodile upravičenim in pravičnim zahtevam FLRJ glede Slovenske Koroške in glede reparacij, ki temeljijo na demokratičnem načelu samoodločbe narodov in pravičnosti.

Svet ministrov za zunanje zadeve Združenih držav Amerike, ZSSR, Združenega kraljestva in Francije je na zasedanju v Parizu od 23. maja do 22. junija 1949 sprejel sklepe, s katerimi se brez kakršne koli obrazložitve odklanjajo upravičene jugoslovanske zahteve nasproti Avstriji glede delov ozemlja, ki je naseljeno s slovenskim prebivalstvom, kakor tudi jugoslovanske zahteve glede reparacij, s katerimi naj bi bila, čeprav samo delno, povrnjena škoda za opustošenja, ki so jih utrpeli narodi Jugoslavije v tej vojni zaradi okupacije po nemško-avstrijskih fašističnih silah.

Te nepravilne in neopravičljive odločbe, ki nasprotujejo življenjskim interesom narodov FLRJ, je sprejel Svet zunanjih ministrov, ne da bi poprej zaslišal predstavnika vlade FLRJ v Parizu, ki mu je bil na razpolago. Nasprotno pa so ministri ZDA, ZSSR, Združenega kraljestva in Francije vsak zase zaslišali avstrijskega predstavnika dr. Gruberja.

Tako ravnanje in nepravilne odločitve Sveta ministrov za zunanje zadeve povzročajo veliko krivico zavezniški državi, ki je v vojni prispevala težke žrtve na strani protihitlerjevske koalicije; hkrati nasprotujejo načelom samoodločbe narodov in odgovornosti za izvršene vojne zločine in uničevanja ter zadajajo resen udarec mednarodnemu sodelovanju v tem delu Evrope.

Na osnovi navedenega pošilja vlada FLRJ, izražajoč razpoloženje narodov FLRJ, vladam ZDA, ZSSR, Združenega kraljestva in Francije odločen protest zoper odločbe Sveta ministrov za zunanje zadeve, ki so naperjene proti interesom FLRJ.

Vlada FLRJ izjavlja, da so omenjeni nepravilni sklepi Sveta ministrov za zunanje zadeve, s katerimi se odklanjajo njene upravičene teritorialne in reparacijske zahteve nasproti Avstriji za njo nesprejemljivi, ter vztraja

pri tem, naj Svet zunanjih ministrov vnovič razpravlja o upravičenih zahtevah FLRJ nasproti Avstriji in sprejme pravične sklepe s sodelovanjem in po posvetovanju s predstavnikom vlade FLRJ.

Vlada FLRJ izjavlja, da se FLRJ ne bo odpovedala in ne more odpovedati svojim upravičenim teritorialnim zahtevam do ozemlja Slovenske Koroške, kjer prebiva slovensko prebivalstvo, niti avstrijskim reparacijam kot plačilu za povzročeno škodo v minuli vojni, ter drugim upravičenim zahtevam nasproti Avstriji.

(»Borba«, 25. junija 1949)

PROGLAS POKRAJINSKEGA ODBORA OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO KOROŠKO

Slovinci in Slovenke, antifašisti Slovenske Koroške!

Te dni so se v Parizu za zaprtimi vrati štirje ministri velesil spoznavali glede vprašanja pogodbe o Avstriji in v zvezi s tem tudi o vprašanju bodočega statusa in bodoče usode Slovenske Koroške. Zunanji ministri Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije in Francije so sklenili ne glede na jasno izraženo željo in odločno zahtevo velike večine slovenskega naroda na Koroškem, da ostane ozemlje Slovenske Koroške še nadalje v mejah Avstrije. S to odločbo Sveta ministrov bo živel del slovenskega naroda še nadalje prisilno ločen od svoje matične države. — S tem je poteptano načelo samoodločbe narodov, poteptane so pravice malega naroda do svobode, šli so mimo vseh žrtev in trpljenja koroških Slovencev v njihovi stoletni borbi za izbojevanje nacionalne svobode, prezrli so neizpodbitna dejstva iz preteklih in sedanjih časov, ki vsemu poštenemu demokratičnemu svetu govore o zatiranju in trpljenju, kateremu so koroški Slovenci izpostavljeni do današnjega dne. Niso upoštevali zakonitih zahtev ljudstva na Koroškem do popolne svobode, nemotenega razvoja na političnem, gospodarskem in kulturnem področju, za katero je prelivalo svojo kri na tisoče slovenskih borcev. Niso upoštevali upravičenih zahtev nove Jugoslavije, zahtev, ki teže k sporazumni rešitvi, demokratičnemu miru in mednarodnemu sodelovanju in zagotavljajo osnovne politične, gospodarske in kulturne pravice tistega dela Slovenske Koroške, ki je ostal zunaj meja svoje domovine.

V teku štirih let pogajanj o mirovni pogodbi z Avstrijo ni bila dana zakonitim predstavnikom koroških Slovencev možnost, da bi pred Svetom zunanjih ministrov ustno navedli in obrazložili nesporne pravice in odločno željo našega ljudstva po priključitvi Slovenske Koroške k matični deželi, svobodni Sloveniji. Velika načela, za katera so svobodoljubni narodi, a med njimi tudi koroški Slovenci, prelivali kri v minuli vojni, so poteptana.

Slovinci in Slovenke, antifašisti Slovenske Koroške!

Pristranska odločba Sveta zunanjih ministrov, ki odreka slovenskemu narodu na Koroškem pravico do popolne narodne svobode, ki krši načela resnične demokracije in samoodločbe narodov, pomeni največjo zgodovinsko krivico, najnedostojnejše dejanje, ki so ga prizadejali slovenskemu narodu na Slovenskem Koroškem štirje zunanji ministri tistih držav, s katerimi so se koroški Slovenci v minuli vojni složno borili proti fašizmu ter za pravico in svobodo vseh zaslužjenih in zatiranih narodov.

Zato izraža pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško — edine zakonite predstavnice koroških Slovencev, ki je nastala

v najtežjih časih slovenskega naroda in ki je v vsej dobi svojega obstoja dosledno branila in neomajno zastopala zakonite pravice vsega slovenskega ljudstva na Koroškem — na svoji plenarni seji v imenu vseh koroških Slovencev najostrejši in najodločnejši protest zaradi take nepravilne odločbe zunanjih ministrov velesil — Sovjetske zveze, Velike Britanije, ZDA in Francije — izdane za zaprtimi vrati in v nasprotju z vsemi načeli, proklamiranimi med veliko borbo proti fašizmu. S to odločbo prepuščajo mirni del slovenskega naroda novemu nasilju, preganjanju in sistematični germanizaciji. Antifašistično ljudstvo Slovenske Koroške je v vsej dobi svoje težke zgodovine, med ogorčeno oboroženo borbo, v vsem povojnem razdobju, dalo dovolj prepričljivih dokazov, da hoče biti priključeno k matični deželi. Za ta veliki cilj je dalo na tisoče Slovencev svoje življenje, tisoči so trpeli v zaporih, koncentracijskih taboriščih in taboriščih za prisilno izselitev, na desetisoče Slovencev je javno, neustrašeno in spontano manifestiralo za to veliko željo vsega slovenskega naroda. Toda danes se zdi, da so bile zaman vse naše žrtve in da so bili vsi naši napor brezuspešni. Štirje zunanji ministri so odrekli koroškim Slovincem pravico do svobode in življenja ter so šli mimo vsega, kar je demokratičnim narodom sveto ter za zaprtimi vrati obsodili naše ljudstvo na novo suženjstvo.

Slovinci in Slovenke, slovenska mladina!

Koroško vprašanje ni odpravljeno z dnevnega reda. Vprašanje naših nacionalnih in socialnih pravic, ki nam pripadajo po načelih resnične demokracije, ostaja na dnevnem redu. Na dnevnem redu ostaja borba za utrditev narodne zavesti naših narodov, za ohranitev narodne enotnosti, za ohranitev pridobitev narodnoosvobodilne borbe. Še bolj kot doslej moramo pokazati vsemu svetu svojo neomajno enotnost in še odločneje moramo kljubovati vsem napadom velikonemških šovinistov, reakcije in domačih izdajalcev, ki upajo, da je napočil čas, ko bodo lahko z večjim uspehom ustvarili razdor med nami. Še odločneje se bomo borili, da bi dosegli vse demokratične pravice, ki nam pripadajo. Še odločneje se bomo borili za utrditev narodne zavesti, za nadomestitev škode, ki je bila prizadejana našemu ljudstvu z načrtno in sistematično denacionalizacijo, za utrditev pravega patriotizma, ki je v tem, da ljubimo svoj narod in spoštujemo druge narode. Navzlic vsem umetnim zaprekam bomo še vztrajneje delali, da ustvarimo neomajno bratstvo in enotnost z avstrijskim delovnim ljudstvom v skupni borbi za demokratizacijo javnega življenja in proti vsem oblikam izkoriščanja in zatiranja, proti vsem poskusom imperialističnega zaslužnjevanja. Nadaljujmo še odločneje kot doslej borbo proti vsem oblikam nacionalnega šovinizma, proti pangermanski in nacionalsocialistični ideji, borbo za izkoreninjenje fašizma, za mednarodno solidarnost in sodelovanje proti vsakemu hujskanju na novo vojno. Pokažimo vsemu svetu svojo zavest, da smo in da bomo ostali sestavni del slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov, da smo del velike družine demokratičnega tabora.

Z nami je nova Titova Jugoslavija, ki je edina dokazala, da je dosledna in neomajna zastopnica in branilka življenjskih interesov koroških Slovencev, ki je edina dokazala, da želi mednarodno sodelovanje, toda da ne bo in da nikdar ne misli trgovati z usodo slovenskega naroda na Koroškem.

Z nami so vsi jugoslovanski narodi, z nami je Titova Jugoslavija, z nami je demokratična svetovna javnost, ki se je prepričala o upravičenosti naših zahtev, in slednjič, z nami so vsi tisti, ki so tudi zaslužjeni in zatirani.

Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je sklenil na svoji plenarni seji, da bo spričo odločbe štirih zunanjih ministrov poslal protestno noto Svetu zunanjih ministrov, Zavezniškemu nadzorstvenemu svetu za Avstrijo in Organizaciji Združenih narodov.

(»Ljudska pravica«, 25. junija 1949)

**GOVOR TOV. IVANA GOŠNJAKA NA KONFERENCI
PARTIJSKE ORGANIZACIJE MINISTRSTVA ZA NARODNO
OBRAMBO**

V zadnjih štirih mesecih je bilo v naši Armadi 4233 partijskih konferenc osnovnih partijskih organizacij, na katerih so bile izvedene volitve partijskih vodstev. Poleg tega je bilo 425 konferenc, na katerih so izvolili polkovne komiteje. Nadalje je bilo izvoljenih 61 divizijskih komitejev. V polkovne partijske komiteje je bilo izvoljenih 5328 članov Partije, v biroje komitejev pa 2445 članov Partije. V divizijske komiteje je bilo izvoljenih 1327 članov, v biroje komitejev pa 472 članov Partije. Konferenca partijske organizacije MNO se vrši kot poslednja konferenca v Armadi.

Povprečni partijski staž članov polkovnih komitejev znaša 5 let in 7 mesecev. Povprečni partijski staž članov divizijskih komitejev pa znaša 7 let.

Pred realizacijo sklepov CK KPJ in partijskih volitev je bilo angažiranih v partijskem vodstvu osnovnih partijskih organizacij in polkovnih organizacij 16,89% skupnega števila članov Partije. Po volitvah je bilo izvoljenih 5328 članov polkovnih komitejev, 1327 članov divizijskih komitejev in 10.344 članov birojev osnovnih partijskih organizacij, 5006 sekretarjev in namestnikov sekretarjev osnovnih partijskih organizacij. Poleg tega je bilo izvoljenih 3476 članov birojev partijskih oddelkov in 8198 sekretarjev in namestnikov sekretarjev partijskih oddelkov. Če k temu dodamo še to, da je CK KPJ imenoval 146 članov partijskih poverjeništev, vidimo, da je po izvedbi sklepa CK KPJ o reorganizaciji v partijski organizaciji Armade angažiranih v vodstvu partijske organizacije v JA 35,47% skupnega števila partijskega članstva v Armadi. Pomembno je tudi to, da je samo v polkovne in divizijske komiteje izvoljenih skupaj 3404 vojaških in 3251 političnih voditeljev. Iz tega se vidi, da je veliko število vojaških voditeljev, dobrih komunistov, vključenih v vodstvo partijske organizacije, kar se prej ni dogajalo. Brez dvoma bo to vplivalo na kakovost vodstva partijskih organizacij kakor tudi na kakovost vodstva vojaških enot sploh.

Vse omenjene konference so pokazale, da je naša Armada trdna in enotna, da je neomajno vdana svoji domovini, državnemu in partijskemu vodstvu, da je zvesto ob strani CK in tovarišu Titu ter da je v moralno-političnem in v vsakem drugem pogledu sposobna, kadar bi bilo treba, braniti pridobitve naše ljudske revolucije. Te konference so pokazale, da so bili neuspešni vsi poizkusi informbirojevske gonje, da bi se Armada znotraj oslabil in da bi ji škodovali. Vsi pozivi na upor »zdravih elementov« za strmoglavljenje zakonitega državnega in partijskega vodstva ter vsi poizkusi snubljenja, vohunstva in diverzij, ki

naj bi oslabili našo Armado, so ostali brez uspeha. Danes je naša Armada trdna, monolitna in čistejša kot je bila kdaj koli prej. V obdobju enoletne gonje Informbiroja proti naši državi se je očistila raznih karierističnih — bolešno ambicioznih elementov tipa Arse Jovanovića, Petričevića, Popivode in njim podobnih, ki so mislili, da je prišel njihov čas; znebila se je tudi prikritih inozemskih vohunov, ki so poizkušali izkoristiti resolucijo Informbiroja, da bi oslabili in razbili našo Armado. Vsi poizkusi razbijanja Armade so ostali brez kakršnih koli uspehov, kar je zasluga zvestobe njenega kadra borcev in starešin. Drugače niti ni moglo biti, ker ni dosegla ta gonja v vsej naši državi prav nikjer nobenih uspehov. Ker pa je Armada samo del ljudstva, je popolnoma razumljivo, da je morala ta gonja doživeti svoj popolni polom tudi v Armadi.

Mi, tovariši, moramo biti v Armadi še nadalje budni, pravočasno moramo odkrivati sovražnike, škodljivce, diverzante in vohune, ki jih je inspirirala in jim omogočila delo resolucija Informbiroja in sovražna gonja ZSSR in držav ljudske demokracije proti naši državi. Na drugi strani, tovariši, pa moramo razviti živahno politično delo, da bi preprečili škodljivi vpliv na morebiti nekatere ne dovolj zgrajene tovariše v Armadi, da bi rešili vsakega posameznika, ki bi utegnil postati žrtev te strahovite gonje, laži in obrekovanj. Treba se je boriti za vsakega človeka. To pa bomo lahko dosegli samo z intenzivnim političnim ideološkim delom, s proučevanjem vsakega materiala, ki pride k nam v zvezi s sovražno gonjo proti naši državi in z razkrinkavanjem na konkretnih vprašanjih sovražne politike ZSSR in držav ljudske demokracije proti Jugoslaviji.

Leto dni po objavi resolucije Informbiroja je popolnoma razgalilo prave namene sovražne gonje. To leto je potrdilo, da niti eno navajanje, tako iz pisem CK VKP(b) kakor tudi iz zloglasne resolucije Informbiroja, ki obtožujejo našo Partijo, ne ustreza dejanskemu stanju. Nam je bilo to, razume se, znano že ob samem začetku, toda mnogim v začetku ni bilo vse tako jasno. Posebno mnogo hrupa je bilo v inozemstvu. Medtem ko so v inozemstvu nekateri verjeli avtoritetam, ki so dale svoje podpise na te usodne dokumente, so drugi sprejeli to stvar iz partijske discipline ter pričakovali nadaljnji razvoj dogodkov. In prav nadaljnji razvoj dogodkov je pokazal in odkril vso vsebino tega napada na naše partijsko vodstvo in na našo državo. V tem letu so se popolnoma razkrinkali avtorji teh dokumentov. V začetku so nastopali, zlasti pri nepoučenih ljudeh, teh pa je naravno velika večina, z nekakšno baje načelno kritiko nekaterih naših tako imenovanih napak v notranji in zunanji politiki. Toda leto dni od objave resolucije jih je popolnoma razkrinkalo kot obrekovalce, lažnivce in kontrarevolucionarne razbijalce mednarodnega delavskega in demokratičnega gibanja ter sovražnike graditve socializma v Jugoslaviji.

V začetku so poizkušali prepričati naše narode, da ta njihova gonja ni naperjena proti našim narodom in proti naši državi, marveč samo proti partijskemu vodstvu. Ker pa je bila to laž, je morala kot taka tudi hitro priti na dan. Ti ljudje ne morejo danes nikogar v Jugoslaviji prepričati, da je politika, ki jo vodijo ZSSR in države ljudske demokracije do Jugoslavije, v interesu jugoslovanskih narodov. S prekinitvijo trgovinskih stikov z Jugoslavijo in z najnovejšo izdajo naših inte-

resov na Koroškem, bolje rečeno, s' prodajo interesov jugoslovanskih narodov za nafto in dolarje, je postalo vsakemu človeku jasno, da to sovraštvo ni naperjeno samo proti »Titovi klikki«, temveč proti jugoslovanskim narodom kot celoti. To postaja danes jasno vsakemu poštemu človeku v naši državi.

Resnica o bistvu spora med nami na eni strani ter ZSSR in državami ljudskih demokracij na drugi strani vse bolj prodira v inozemstvo. Počasi, pa vendarle prodira in si utira pot resnica o tem, da ZSSR ne priznava in ne dovoljuje enakopravnih odnosov med socialističnimi državami. Vse bolj prodira resnica o tem, da ZSSR in države ljudske demokracije sabotirajo graditev socializma v Jugoslaviji, da obrekujejo Jugoslavijo. Te resnice ni mogoče zadušiti z lažmi in obrekovanji, niti s strelji, kot so to poizkušali v Tirani, niti s čiščenjem in aretacijami, kot to zdaj poizkušajo drugod. Resnica bo zmagala navzlic terorju in zastraševanju. V bratskih komunističnih partijah se bodo našli ljudje, naši se bodo zares zdravi elementi, ki bodo dejali, dovolj je, tako ne more iti dalje, ki se bodo dvignili proti kršitvi osnovnih načel marksizma, proti razbijalcem mednarodnega delavskega in demokratičnega gibanja.

Tovariši, nekdo bi lahko dejal: vendar bi se mogli na nek način izogniti temu sporu z ZSSR in ostalimi državami ljudske demokracije. Toda, tovariši, če se bolje seznanite z ozadjem nekaterih stvari, če se seznanite z zgodovino tega spora, boste prišli do zaključka, da bi se temu sporu lahko izognili, toda na našo veliko škodo in ne samo na našo lastno škodo, marveč na škodo mednarodnega delavskega gibanja in njegove nadaljnje perspektive. Temu sporu bi se lahko izognili samo na ta način, da bi se popolnoma zavestno odrekli načelom marksizma-leninizma, to je, da bi nemarksistične, neenakopravne odnose med socialističnimi državami sprejeli kot pravilne. Toda ker mi tega nismo mogli, ker smo ostali zvesti načelom marksizma-leninizma, smo prišli v nasprotje s tistimi, ki so ta načela poteptali.

Da bi vam bilo bolj jasno, vas moramo seznaniti z nekaterimi stvarmi, ki jih večina od vas ne pozna, in videli boste, da te stvari, ki se zdaj dogajajo, niso povsem nove. Videli boste, da je to, kar se danes dogaja, samo nadaljevanje politične koncepcije še iz dobe druge svetovne vojne. Glejte, za kaj gre: oktobra leta 1944 so bile Jugoslavija in ostale države na Balkanu s sporazumom med ZSSR in Veliko Britanijo razdeljene na interesne sfere. Z ozirom na to pogodbo je bil vpliv v Jugoslaviji razdeljen na polovico med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo, to je 50 : 50, medtem ko je bil za Bolgarijo, Madžarsko in Rumunijo v razmerju 75 : 25 v korist Sovjetske zveze. Grčija je bila popolnoma prepuščena Britancem.

Podatke o tem dobimo v spominih ministra za zunanje zadeve ZDA iz dobe druge svetovne vojne, Cordella Hulla. Teh podatkov Sovjetska zveza ni demantirala, čeprav so ti izšli v »New York Timesu« že 28. februarja letos. Da je ta pogodba med Britanci in Sovjetsko zvezo zares tudi obstajala, vemo še iz nekega drugega vira. Leta 1944, ko je bil v Glavnem štabu Hrvatske šef britanske vojaške misije R. Churchill, smo prišli do podatkov, ki govore o tem, kako so se Britanci dogovorili z Rusi o razdelitvi vpliva v Jugoslaviji 50 : 50.

Ta predaja naše države, naše svobode in neodvisnosti in naše revolucije Britancem, je bila, tovariši, v oktobru leta 1944, to je prav v

tistem mesecu, ko je bil osvobojen Beograd. Vi veste, da smo mi že tedaj imeli osvobojeno ozemlje, da smo imeli že tedaj organizirane organe ljudske oblasti od AVNOJ-a navzdol in da je tedaj bila na večini jugoslovanskega ozemlja oblast izključno v naših rokah. Znano vam je, da so bili četniki tedaj v vsem svetu kompromitirani kot hlapci okupatorjev in da so bili že tedaj skoraj popolnoma uničeni in niso predstavljali nobene vojaške sile več; vendar pa bi mi po tej pogodbi morali z njimi deliti oblast, potemtakem bi, naravno, prišel v Jugoslavijo z Angleži tudi kralj Peter. Da ni prišlo do uresničitve te pogodbe, se moramo zahvaliti samo odločnosti tovariša Tita, ki je bil pripravljen, da ne dovoli prihoda britanske vojske v našo državo, ker so oni vedeli za našo vojaško moč, ki je pomenila v tem času znatno silo.

Poleg tega, tovariši, je bil med vojno sklenjen tudi sporazum med Anglo-amerikanci in Sovjetsko zvezo glede meja Avstrije. Sovjetska zveza je že leta 1943 pristala na to, da bodo ostale meje povojne Avstrije iste, kot so bile pred priključitvijo k Nemčiji. Z ozirom na ta dogovor je bila usoda Koroške že tedaj odločena, toda povojno podpiranje naših upravičenih zahtev za priključitev Koroške k Jugoslaviji s strani Sovjetske zveze pa je bilo, to se je jasno pokazalo danes, samo zaradi tega, da bi izsilili večje koristi za sebe.

Potemtakem, tovariši, se iz tega vidi, da ni sedanja politika Sovjetske zveze, politika diktiranja, politika neenakopravnosti in nesporazumevanja s socialističnimi državami, reševanja svojih vprašanj na račun drugih malih narodov, kar se je ponovno pokazalo zdaj v primeru Koroške, da to ni nova stvar, marveč je to stara politika, ki nima ničesar skupnega z načeli marksizma-leninizma, ki pa jo Sovjetska zveza še nadalje izvaja na škodo socialističnih držav.

Tovariši in tovarišice! Mnogi med nami verjetno razmišljajo, kako bo po prekinitvi pošiljk vojnega materiala za našo Armado in naprav za našo vojno industrijo s strani Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije? Zares smo naročili znatne količine vojnega materiala v teh državah, one pa so vse te pošiljke odpovedale. Prav tako nam tudi zahodnjaki nočejo prodajati vojnega materiala. Toda, tovariši, naša Armada ne bo ostala neoborožena, četudi je bila to želja tistih, ki so odpovedali dogovorjene pošiljke vojnega materiala in naprav za vojno industrijo. Po zaslugi graditve težke industrije bo naša Armada dobila vso oborožitev, ki ji je potrebna, in tudi najtežjo, iz naših lastnih tovarn, skonstruirano od naših domačih konstruktorjev in izdelano iz naših lastnih surovin. Po našem nebu že letajo letala raznih tipov, ki so jih izdelale roke naših delovnih ljudi. Po našem morju bodo kmalu zaplule prve enote našega vojnega brodogradništva, ki so jih zgradili v naših ladjedelnihnicah, naša kopna vojska pa bo dobila moderno težko orožje, ki ga izdelujejo v naših tovarnah. Na ta način bo naša Armada preskrbljena z vsem, kar potrebuje, navzlic želji naših obrekovalcev in sovražnikov, da bi nas v vojaškem in vojno-tehničnem pogledu oslabili in nam onemogočili preskrbovanje naše Armade z orožjem in opremo. Kot vidite, tovariši, nam obrekovalci in sovražniki naše države tudi v tem pogledu ne morejo škodovati, ker so delovne roke naših ljudi za oskrbovanje naše Armade že ustvarile potrebne pogoje.

(*Borba, 3. julija 1949)

GOVOR MARSALA TITA NA VELIKEM LJUDSKEM ZBOROVANJU V PULJU

Tovariši in tovarišice!

Dovolite mi, da vas pozdravim tukaj na današnji dan, ko ste se zbrali, da pregledate svoje sile in prikažete uspehe, ki ste jih dosegli pri izvrševanju plana v prvem polletju 1949. Dovolite mi, da izrazim ob tej priložnosti najglobljo hvaležnost delovnim ljudem Istre in Slovenskega Primorja, ki so pokazali svoj pravi socialistični patriotizem s tem, da so vestno izpolnjevali svoje naloge ter prispevali svoj veliki delež k skupnemu delu pri graditvi socializma v naši državi oziroma pri izpolnjevanju petletnega plana.

Preden preidem na navajanje podatkov o izpolnjevanju petletnega plana v preteklem obdobju, bi se rad, tovariši in tovarišice, dotaknil z nekaj besedami Istre in Slovenskega Primorja. Ob tej priliki se moram opravičiti, ker doslej, nekaj let po osvoboditvi, nisem bil med vami, da bi se z vami osebno razgovarjal in vas poslušal, zato bom storil to danes. Toda jaz in mi vsi smo nenehno skrbeli za Istro in Slovensko Primorje, neprenehoma smo mislili na to, kako se počutijo narodi novoosvobojenih krajev v svoji domovini, v katero so po dolgih, dolgih letih končno prišli.

Vem, da so bile tudi tukaj napake, sam sem jih osebno opazil, ko sem potoval s svojimi tovariši po Slovenskem Primorju in Istri. Videli smo pomanjkljivosti in vemo, da so bile tako organizacijske in objektivne, kakor so bile tudi subjektivne pomanjkljivosti. Vemo, da ni bilo vse tako, kakor bi morale biti. Razumljivo je, da bi se moglo najti za to opravičilo s tem, ker si je naša mlada socialistična država Jugoslavija le s težavo krčila pot k svoji obnovi in graditvi, vendar se vsega tega ne da s tem pojasniti. Zato smo se letos lotili vsega potrebnega, da bi Istra in Slovensko Primorje pri graditvi prav tako hitro in krepko korakala, kot je to primer z drugimi kraji naše države, kot sta vaši republiki Hrvatska in Slovenija, prav tako pa tudi druge republike Srbija, Makedonija, Bosna in Hercegovina ter Črna gora.

Letos smo se lotili vrste večjih del pri graditvi Istre. Gradi se proga Lupoglav—Raša, prav tako pa bomo pričeli letos s potrebnimi pripravi za zgraditev proge, ki bo povezala mesti Reko in Pulj z direktno zvezo. Ta železniška proga bo imela velikanski pomen za gospodarski procvit teh krajev.

Za zgraditev novih cest in vzdrževanje postaj smo prav tako določili znatna sredstva. V Slovenskem Primorju se prav tako začenjajo in se bodo začela vse večja dela, da bi mogli vsi naši kraji krepkeje korakati naprej k svoji lepši in boljši bodočnosti. — Te obveznosti smo prevzeli nase, razumljivo pa je, da zahtevamo, da tudi vi izvršite in izvršujete

svoje obveznosti, da delovni ljudje Istre in Slovenskega Primorja v tovarnah, na raznih gradbiščih, povsod, kjer so, izvršujejo svojo socialistično dolžnost, kot jo izvršujejo tudi delovni ljudje v drugih krajih naše države. Prepričani smo, da boste to izvršili, ker vidimo v praksi, kako izvršujete svoje obveznosti. Samo od vas samih, od vaše lastne zavednosti, od vaše sile in poleta pri ustvarjalnem delu je odvisno, če bomo hitreje ali počasneje zgradili našo lepšo in srečnejšo bodočnost.

Tovariši in tovarišice! Danes bi rad spregovoril nekaj besedi tudi o izvrševanju našega petletnega plana. Še med vojno, ko smo se borili zoper vse mogoče okupatorje in zatiralce našega ljudstva, smo se trdno odločili, da bomo zgradili novo Jugoslavijo, drugačno, kot je bila stara, na novih družbenih temeljih, socialistično Jugoslavijo. Da bi mogli ustvariti nov družbeni red in da bi mogla naša nova Jugoslavija napraviti trden korak naprej, smo morali ustvariti pogoje za to. Likvidirali smo staro oblast ter upostavili ljudsko oblast, začeli smo likvidirati kapitalizem in izkoriščanje človeka po človeku. To smo izvrševali doslej z uspehom, izvedli pa bomo to do konca, pa naj govori kdo kar koli hoče. Dalje, v minuli vojni smo kot eno najvažnejših pridobitev in kot enega najvažnejših pogojev uresničili pravilno rešitev nacionalnega vprašanja. Uspelo nam je ustvariti bratstvo in enotnost med različnimi narodnostmi in v notranjosti vsakega naroda posebej. Brez pravilne rešitve nacionalnega vprašanja, tako kot smo ga rešili v Jugoslaviji, bi bilo zelo težko ali sploh nemogoče zgraditi socializem. Potrebno je bilo torej uresničiti ta pogoj. Kako pa smo rešili nacionalno vprašanje? Pri reševanju tega vprašanja se nismo ustavili pri tem, da bi vzeli citate iz Lenina, Stalina, Marxa in Engelsa in da bi s citati dokazovali, da smo nacionalno vprašanje pravilno rešili. Ne, mi smo dejansko, v praksi rešili nacionalno vprašanje, seveda tako, kakor so to postavili naši veliki učitelji. Nacionalno vprašanje smo rešili tako, da smo ustvarili tudi pogoje za polno gospodarsko enakopravnost. Pravilna rešitev nacionalnega vprašanja je nemogoča, ako je ena republika zaostala, druga pa napredna, ako ena republika ali en narod napreduje na račun drugega naroda, ako obstaja gospodarska neenakopravnost. Zato smo v naši ustavi postavili stvar tako, da se vsi narodi, vse naše republike enakomerno razvijajo. Sprejeli smo zakon o petletnem planu in v njem vidite, da najbolj zaostale republike, kot so bile, recimo, Makedonija, Črna gora ter Bosna in Hercegovina, največ dobivajo, druge naprednejše republike pa dajejo, da bi se te čimprej dvignile. Slovenija, Hrvatska in Srbija dajejo zato največ, kar je pravilno. Če tega ne bi bili tako storili, ne bi mogli reči, da smo pravilno rešili nacionalno vprašanje. Če bi obstajala gospodarska neenakopravnost, če bi še nadalje obstajala gospodarska zaostalost v kateri koli republiki, bi to ne bila pravilna rešitev nacionalnega vprašanja.

Taka rešitev nacionalnega vprašanja nam je omogočila, da pri izgradnji države in uresničenju petletnega plana mobiliziramo vse sile v vseh naših republikah, pri vseh naših narodih enako. Glejte, tovariši in tovarišice, kako delajo danes n. pr. naši Makedonci, kako razvijajo velikanski delovni polet, kako dosegajo velikanske uspehe in kako je to, oziroma zakaj je to mogoče? Zato, ker si zavestno z vsemi silami prizadevajo, zato ker globoko verujejo, ker so se prepričali, da lahko samo v taki skupnosti, v kateri imajo narodi vse razumevanje drug za drugega, ustvarijo sebi lepšo bodočnost. Prav tako je s Črno goro, z Bosno in Hercegovino in z drugimi

republikami. Pravilna rešitev nacionalnega vprašanja je torej rodila zaupanje pri vseh naših narodih v sedanjo socialistično oblast ter nam je omogočila mobilizirati vse ljudske sile, ki delajo danes čudeže pri svojem delu za izvršitev petletnega plana in zgraditev socializma.

Želel bi, tovariši in tovarišice, s številkami prikazati sliko tega, kar je bilo doslej zgrajeno, ne glede na težave, ki smo jih doslej imeli. Prikazal vam bom v splošnih potezah najprej izpolnitev plana v prvem polletju letošnjega leta, nato pa v glavnem izpolnitev plana v preteklih dveh in pol letih.

Kako so izvršili plan prvega polletja 1949 najvažnejše panoge naše industrije? Ministrstvo za težko industrijo ga je izvršilo 93,5%, ministrstvo za elektrogospodarstvo 96,4%, ministrstvo za rudarstvo 100%, ministrstvo za lahko industrijo 102%, republiška industrija pa je izvršila svoj del plana 103,3%. To pomeni, da je industrija zveznega in republiškega pomena v najvažnejših panogah proizvodnje izvršila plan prvega polletja letošnjega leta skupno 100,1%. Torej v času, ko so z raznih strani prihajali glasovi, da ne bomo mogli izvršiti plana, smo plan vendar izpolnili po zaslugi naporov in visoke zavesti delovnih ljudi naše države.

Indeks izvršitve plana v prvem polletju 1949 kaže v primeri s prvim polletjem leta 1948 velik porast proizvodnje v tekočem letu. Če označimo proizvodnjo v prvem polletju 1948 s 100, tedaj je indeksna številka v prvem polletju letošnjega leta 137.

Posamezne panoge proizvodnje bi imele naslednje indekse: proizvodnja in razdelitev električne energije 165, proizvodnja in predelava premoga 157, proizvodnja in predelava nafte 235, črna metalurgija 111, metalurgija barvastih kovin 123, elektroindustrija 172, industrija gradbenega materiala 235, tekstilna industrija 132, industrija usnja in obutve 118 itd. V vseh panogah industrijske dejavnosti smo zabeležili splošen porast v primeri s proizvodnjo v prvem polletju 1948 — kljub vsem težavam, ki smo jih imeli. Plan prometa je bil v teku prvega polletja letošnjega leta izpolnjen po operativnem planu skupno 100,3%, z uslugami PTT pa 101,8%. V železniškem prometu je izvršen plan 101,8%, v pomorskem 95%, v rečnem 87%, letalskem 84%, v avtoprometu 94%, PTT usluge pa 112%. Plan prevoza blaga je izvršen skupno 106%. V primeri s prvim polletjem lanskega leta narašča v prvem polletju letošnjega leta zlasti indeksna številka izpolnjevanja plana v železniškem, pomorskem in avtomobilskem prometu. Da bi mogli vsaj približno videti, kako velikanski so napor pri nas, je potrebno, da vam povem tudi to, da vsakodnevno naložimo in prepeljemo približno okrog 11.000 vagonov, t. j. več kot Madžarska, Rumunija in Bolgarija skupaj. To so uspehi naporov naših delovnih ljudi. To je številka, ki nenehno narašča, zakaj tudi v tem pogledu nenehno napredujemo.

Poglejmo, kako se pri nas izvršuje plan odkupa in preskrbe prebivalstva. Odkup žit, živine in drobnice, pitanih prašičev in masti je znatno narastel v primeri s prejšnjimi gospodarskimi leti. Odkup pitanih prašičev je bil izvršen v prvem polletju letošnjega leta 101,5%, odkup živine in drobnice 100,1%, kar pomeni, da je v primeri s prvim polletjem leta 1948 odkup živine in drobnice izvršen 202%, odkup pitanih prašičev po glavah pa 451%. Odkup masti je izvršen 1956% v primeri s količinami, odkupljenimi v prvem polletju 1948. Lansko leto je bilo odkupovanje zelo slabo, sedaj pa je mnogo boljše, čeprav smo morali tudi letos uvažati

maščobe in čeprav še nismo dosegli tiste količine, ki je potrebna našim delovnim ljudem. Vendar skrbimo za to, da preskrbimo naše delovne ljudi z vsem, kar potrebujejo za življenje. Če vzamemo indeks 100 na bazi 1946/47, vidimo, da je bil odkup belih žit v letu 1947/48 izvršen 93,2%, v letu 1948/49 pa 148%, medtem ko je bil odkup koruze v letu 1947/48 izvršen 247,3%, leta 1948/49 pa 219,6%, pri čemer je treba upoštevati, da odkup v gospodarskem letu 1948/49 še ni končan.

Plan razdelitve predmetov za široko uporabo je bil v prvem polletju 1949 realiziran po vrednosti skupno 102%. Po količinah je plan razdelitve izvršen s tkaninami 110%, s trikotažo 99%, z obutvijo 100%, s ploskim steklom 99,5%, s cementom 108%, s tobakom 128%, s petrolejem 103% itd. Znanó vam je, da je lani primanjkovalo petroleja, sedaj pa smo to težavo že premagali ter preskrbujemo ljudstvo redno s tem potrebnim gorivom.

Kako in s kakšnim uspehom pa smo izpolnili, tovariši in tovarišice, dve leti in pol našega petletnega plana, kaj smo dosegli v času, ki obsega polovico našega petletnega plana?

V raznih panogah industrije smo dosegli v dveh letih in pol 50%; torej smo popolnoma izvršili polovico petletnega plana. To pomeni, da lahko pogumno gledamo v bodočnost.

Po posameznih panogah industrije smo v teh dveh letih in pol izvršili: v proizvodnji in razdelitvi električne energije 38,2% petletnega plana, v proizvodnji in predelavi premoga 46, v črni metalurgiji 52,3, v metalurgiji barvastih kovin s 70,9, v industriji predelave kovin 60,7, v elektroindustriji 29,2, v lesni industriji 80,5, v tekstilni industriji 48,2 itd., itd.

Kot je razvidno, smo v proizvodnji in predelavi premoga dosegli več kot smo planirali, da bomo dosegli v dveh letih in pol, ne glede na to, da proizvodnja v naših rudnikih še ni zadostno racionalizirana in da še nimamo zadosti strojev, da bi mogli naši rudniki več proizvajati. Isti primer je v pogledu racionalizacije s črno metalurgijo. Vendar pa smo kljub temu v minulih dveh letih in pol že dosegli 52,3%, kar pomeni, da smo plan presegli, v metalurgiji barvastih kovin pa smo predvideni plan še prav posebno presegli.

V proizvodnji in razdelitvi električne energije pri izvrševanju plana prav tako nismo zaostali, ker bodo naše vodne in druge centrale šele v letu 1951 polno razmahnile svojo produkcijo. Kar se tiče elektroindustrije, je bil naš plan, da dosežemo v tem času 31% petletnega plana. Dosegli pa smo nekaj manj, to je 29,2%, kar pa glede na razna težave ni dosti manj. V elektroindustriji in samo v tej panogi smo po zaslugi prijateljskih gospodarskih zvez z vzhodnimi državami v težavnem stanju, ker so nam odpovedale dobavo tudi tistih strojev, ki so že bili izdelani za nas in smo jih že plačali, zaradi česar jih moramo iskati drugje. Zgubili bomo zaradi tega nekaj mesecev, med petletnim planom pa jih bomo gotovo nadomestili.

Plan investicij kapitalne graditve in družbenega standarda bi moral biti uresničen v dveh letih in pol petletnega plana 31,6%, izpolnjen pa je bil skupno 36,5%. Z drugimi besedami pomeni to, da je bil plan investicij za prvo polovico petletke izpolnjen 115,5%-no.

K številkam, ki sem jih navedel, bi dodal še nekaj malih pripomb. Predvsem hočem pripomniti, da moramo, ko pregledujemo izpolnitev plana v prvem polletju letošnjega leta, imeti pred očmi, da doseženi uspehi niso

odločilni za izpolnitev celotnega letnega plana, ker je težišče izpolnitve v drugem polletju. V prvem polletju izvršujemo mnoge priprave za težišče dela, ki pada v drugo polletje. Kljub temu pa nam je vendarle uspelo, da smo dvignili številke izpolnitve plana na zmagovito raven. Uspelo nam je izvršiti več, kot je bil naš polletni plan. Prav tako je tudi s številkami in odstotki, ki smo jih realizirali v prvi polovici petletnega plana v raznih panogah naše industrije in v kapitalni graditvi.

Nadalje je pokazalo gospodarsko leto 1948/49 v vseh smereh, kakor smo videli, znatne uspehe tako v kapitalni graditvi kakor v produkciji in pri odkupu, t. j. pri pravilnem izpolnjevanju dolžnosti naših delovnih združnikov in ostalih kmetov, prav tako pa tudi pri razdelitvi življenjskih potrebščin ljudstvu. Ne glede na razne glasove, ki so nam zlobno prerokovali, da bomo umrli od lakote, ki so govorili, da naše ljudstvo že umira od glada, bomo tudi v tem gospodarskem letu 1949/50 izboljšali življenjsko raven naših ljudi; tisti pa, ki špekulirajo z lakoto naših ljudi, se bodo temeljito zmotili. Povedati vam moram kuriozitetu, da so že tudi vodstva nekaterih komunističnih partij, kakor n. pr. konkretno na Poljskem, strahovito vznemirjena in osupla, ko vidijo, da se je pri nas po resoluciji življenjska raven dvignila, namesto da bi padla. Rajši bi videli, da pomre polovica Jugoslovanov, samo da bi njihova resolucija imela prav.

Tovariši in tovarišice! Od kod ta trdovratnost, od kod ta polet, od kod ta usfvarjalnost pri naših ljudeh? Od tod, ker so naši ljudje v praksi spoznali, kaj lahko napravijo z lastnimi silami, od tod, ker se naši delovni ljudje zavedajo, kam gredo: ne v kapitalizem, ne na zapad, marveč da grade socializem in svojo boljšo in srečnejšo prihodnost; od tod, ker naši ljudje sleherni dan vidijo uspehe svojega ustvarjalnega dela, ki jih spodbujajo še k večjim žrtvam, še k večjim naporom, še k večji ustvarjalnosti. Poglejte, tovariši, to borbo, ki so jo vodili naši ljudje v zadnjih mesecih za izpolnitev polletnega plana. Bili so pravo pravcato bitko po tovarnah, po raznih ustanovah, v rudnikih, na cestah, železniških progah in v prometu sploh, na avtomobilski cesti itd. Povsod se je naš delovni človek boril z vsemi svojimi silami, da bi v praksi dokazal, da gradimo socializem. Povsod je sleherni naš delovni človek, sleherni naš delavec hotel zastaviti vse svoje sile.

Zares, v tem veličastnem naporu, v tej veliki bitki za petletni plan, ki je hkrati bitka za zgraditev socializma in srečnejše bodočnosti, so naši ljudje dostojno oprávilí svoj izpit. Vse to nam jamči, da nam nikakršne težave, ki bi se utegnile še pojaviti na naši poti, ne bodo preprečile, da ne bi ustvarili tega, kar smo si zamislili.

Razumljivo je, tovariši, da naši ljudje čutijo pomanjkanje. Če ne bi bilo pomanjkanja, tedaj niti ne bi bilo treba graditi novih tovarn. Vemo, da je pomanjkanje, gre samo za to, da bo tisto, kar imamo, pravilno razdeljeno. Gre za to, da tisti ljudje, ki zastavljajo največje napore, dobijo to, kar jim je potrebno za ohranitev njihove telesne moči. To je važna stvar, ki ji moramo posvečati skrb in zato menim, da je potrebno poudariti tukaj nujnost pravilne politike do vseh tistih, ki dajejo vse sile, da bi ustvarili srečnejšo prihodnost naših narodov. To mora biti vsakdanja skrb slehernega našega voditelja, vseh ljudskih odborov, komitejev in sindikalnih organizacij. Naši delovni ljudje bodo razumeli, če nečesa ni iz objektivnih razlogov. Če pa kdo ne dela pravilno, če ljudje ne dobivajo določenih življenjskih potrebščin kljub temu, da jih imamo, tedaj naši

delovni ljudje tega ne morejo sprejeti in morajo proti temu nastopiti. Grajati morajo takšne organe oblasti in takšne voditelje, ki imajo nepravilen odnos do potreb naših delovnih ljudi. Jaz pravim, tovariši, da so tudi v tem pogledu pri nas še pomanjkljivosti. Razume se, da imamo velike težave. Nimamo še dovolj vsega, kar je potrebno za vsakdanje življenje. Šele sedaj ustvarjamo pogoje za naglo dviganje življenjske ravni. Toda že sedaj, vzporedno z velikimi naporji za izpolnitev našega petletnega plana, moramo postopoma napredovati v dviganju življenjske ravni naših delovnih ljudi. Kaže, da bo letos dobra letina. To je za nas dobra in važna stvar, saj vemo, da so nekateri hoteli, da bi bila suša in da nam ne bi vzkliko niti eno zrno. Toda vzkliko nam je in mi bomo imeli kruh. Če pa bi prišli v zadrego, da ga ne bi imeli dovolj doma, bomo zastavili vse sile in izkopali iz naše zemlje več rud ter zanje kupili kruh tam, kjer ga imajo. Ne bomo dovolili, da bi naši delovni ljudje stradali. Naj tega nihče ne upa. Glede na to sem prepričan, da vsi naši delovni ljudje razumejo položaj, v katerem smo, in da so globoko prepričani, da bomo zmagovito izšli iz njega.

Dovolite mi, tovariši in tovarišice, da se sedaj dotaknem mednarodnih odnosov oziroma nekaterih vprašanj mednarodne politike.

Vi vsi ste priče tega, kar se je pred kratkim zgodilo z delom Koroške, v katerem živi naš slovenski živelj, ki se je boril in za katerega smo storili vse, da bi bil priključen svoji matični državi. Tukaj je bilo izvršeno dejanje, ki ne more biti v čast niti onim na zapadu, niti Sovjetski zvezi. Izvršili so dejanje na račun slovenskega življa, na račun Slovenske Koroške, na račun Jugoslavije. Če bi storili to v takih okoliščinah, da bi bilo od tega odvisno vprašanje vojne in miru, v okoliščinah, da nikakor ne bi bilo mogoče najti izhoda, tedaj bi to še nekako razumeli. Toda ko so to napravili in potem rekli, da smo mi krivi, da so oni tako ravnali, češ da smo se za njihovim hrbtom pred letom ali dvema dogovarjali z imperialisti o Slovenski Koroški, tedaj tega ne moremo razumeti niti opravičiti. Zunanji minister Višinski je v svoji izjavi, ki jo je dal po tem zloglasnem sporazumu, izrekel veliko neresnico. Ni res, da smo se kdaj koli sporazumevali o Koroški z imperialisti brez vednosti Sovjetske zveze. Mi smo njene predstavnike vselej o vsem obveščali. Iz tega mučnega položaja, ki jim bo zelo škodoval, skušajo sedaj najti izhod na naš račun. Toda na naš račun ga ne boste! Prodali ste Slovensko Koroško in sedaj izvolite nositi vse posledice. Mi se nismo odrekli našim pravicam na Koroško in se jim ne bomo nikdar odrekli. Gre samo za to, da razumemo sedanje stanje v svetu in da smo disciplinirani, kadar gre za obvarovanje miru.

Sedaj pa preidimo k vprašanju Trsta. Pred kratkim ste zvedeli, da je naša vojaška uprava morala izvesti zamenjavo lir za dinarje. K temu so jo prisilili prav gospodarski razlogi. S tem nismo kršili mirovne pogodbe. Napraviti smo morali določene ukrepe, da izboljšamo gospodarsko stanje v coni »B«, ki je po krivdi okupacijskih oblasti v coni »A«, gospodarsko popolnoma ločeno od cone »A«. Ne mi, temveč oni so neprenehoma kršili razne točke mirovne pogodbe. Tu bom navedel samo nekatere primere prekrškov pogodbe s strani Italije.

Na primer, Italija je po 11. čl. 7. priloge mirovne pogodbe dolžna preskrbovati Svobodno tržaško ozemlje z vsemi potrebnimi domačimi in tujimi plačilnimi sredstvi, dokler ne bo določen poseben denarni sistem

za STO. Vlada FLRJ je v 1947. in 1948. letu večkrat brez uspeha posredovala pri italijanski vladi, naj izpolni svojo obveznost tudi glede na cono »B«, ki je pod jugoslovansko vojaško upravo.

- Dalje, Italija je po 8. čl. 10. priloge mirovne pogodbe dolžna še naprej plačevati civilne in vojaške pokojnine, ki jih morajo dobiti na podlagi službe v italijanski državi, mestnih in drugih samoupravnih oblasteh osebe, ki so si pridobile državljanstvo STO. Vlada FLRJ je v imenu vojaške uprave jugoslovanske cone STO ponovno brez uspeha posredovala pri italijanski vladi, da izpolni te obveznosti. Italija je s sklenitvijo finančnih sporazumov z dne 9. marca, 6. maja in 22. septembra z anglo-ameriško cono prav tako grobo prekršila mirovno pogodbo, in sicer čl. 24, 6. priloga. Ti sporazumi določajo med drugim, da so vsi obstoječi trgovski in plačilni sporazumi med Italijo in drugimi državami veljavni tudi za cono »A«, sporazum z dne 9. marca pa pomeni popolno monetarno, carinsko in finančno unijo cone »A« STO z Italijo.

To je samo nekaj primerov, kako krši Italija mirovno pogodbo v zvezi s Trstom. Toda že ti so dovolj, da pokažejo, zakaj smo morali izvesti zamenjavo lir za dinarje.

Znano vam je poleg tega, kako so potekale volitve v STO. Znano vam je, da je prišel v Trst gospod De Gasperi, predsednik italijanske vlade, ki je imel govor, kakor da je že gotovo dejstvo, da je STO pod Italijo.

Na ta naš ukrep, ki smo ga napravili iz upravičenih gospodarskih razlogov, je nastal v Italiji splošen poplah. Razne reakcionarne sile in vodilni ljudje tam obtožujejo Jugoslavijo, da krši mirovno pogodbo. Mi pa jih vprašamo: Čemu se toliko razburjate za to Svobodno tržaško zemlje, saj ni vaše. Po mirovni pogodbi bi že davno moralo imeti guvernerja. Izjava pa, ki so jo dale Amerika, Anglija in Francija, da bo STO pripadlo Italiji, je enostranska izjava. O tem bo treba vprašati tudi Jugoslavijo prav toliko kot Italijo, da bo povedala svoje mnenje, kako naj se reši vprašanje tega ozemlja. Ne priznavamo nobenih enostranskih pravic v reševanju vprašanja STO. V tem morajo vprašati tudi nas in ne morejo samo enostransko voditi razgovorov. Hočemo povedati in zahtevamo, da nas vprašajo, kaj in kako mislimo o STO, ker to pot se ne bomo odrekli svojim pravicam, ki jih pri tem imamo. Toliko o tem in nič več, naj se nikar preveč ne razburjajo, mi vemo za svoje pravice in svoje obveznosti.

Tovariši in tovarišice! Sedaj bi se hotel dotakniti z nekaj besedami vprašanja naših odnosov z Grčijo. Skoraj vsak dan berete v časopisih, da prihaja pogosto do spopadov na grški meji na ta način, da monarhofašisti kalijo tam red ali prehajajo preko meje. Spominjate se, da je bilo pred kratkim prizadetih 18 naših vojakov, ki so po naključju zgrešili pot in prešli na grško ozemlje, kjer so bili ranjeni ali ubiti. Prav tako se spominjate, da je bil pred kratkim izveden napad na našo vas Skočivir in je pri tej priložnosti bilo prav tako ubitih nekaj naših ljudi. V obeh teh primerih smo protestirali, ne vemo pa še, na kakšen odmev bo naletel ta naš protest pri Združenih narodih in če bomo dobili kak pozitiven odgovor ali ne. Pred kratkim je prišlo do prehoda grških vojakov na naše ozemlje in je bil pri tej priložnosti ubit na našem ozemlju en grški vojak. Vsak dan prihaja do streljanja ter padajo na naše ozemlje stotine in stotine granat in izstrelkov, kot da gre tam za majhno vojno.

Napravili smo korake in zahtevali, da Združeni narodi temu napravijo konec. Noben poziv grški vladi ne more imeti uspeha. Ne moremo apelirati

na Caldarisa, ker prav dobro vemo, kaj so monarhofašisti. Naši protesti tam nič ne zaležejo. Vedejo se zelo predrzno in to bi seveda lahko imelo zelo slabe nadaljnje posledice, za katere mi ne bi mogli odgovarjati.

Pred nekaj dnevi pa — sedaj vam bom pokazal drugo plat te stvari in njeno ozadje — je javila radijska postaja Svobodne Grčije, da smo se mi na našem ozemlju dogovorili z grškimi monarhofašisti, češ da bomo puščali njihovo vojsko čez naše ozemlje, da bodo napadali demokratične sile. Prepričan sem, da do danes nihče ni slišal večje podlosti in večje nesramnosti, ki si je prav gotovo niso izmislili ti grški tovariši, marveč neke druge, ti so jo samo prenesli. V istem času, ko teče kri naših ljudi, prelita po monarhofašistih, so se našli ljudje, ki nas obtožujejo, da paktiramo z grškimi monarhofašisti! Ljudje v demokratični Grčiji so se torej dali nagovoriti za neko stvar, ki bi lahko imela in bo verjetno imela tudi usodne posledice za grško osvobodilno gibanje. Igrajo se s krvjo, ki jo tam vsak dan prelivajo junaški borec proti svojim tlačiteljem, skrunijo to kri zaradi svojih nepoštenih ciljev, pa tudi nas blatijo, da bi dokazali upravičenost svoje resolucije in da bi krivdo za poraz grške demokratične armade, če bi do njega prišlo, prevalili na naše rame, čeprav nismo mi za to prav nič odgovorni.

Toda to jim ne bo uspelo. Kam je privedlo vse to? Provokacije monarhofašistov ogrožajo življenja naših državljanov, na drugi strani pa nas obrekujejo. Prišlo je do tega, da smo morali to mejo popolnoma zapreti in zavarovati življenja delovnih ljudi naše države v teh krajih. Mislim, da je to tudi mnenje vseh naših državljanov, ker se vsak naš človek vprašuje, kako dolgo bo šlo tako in kam vse to vodi. Nekega dne se bo to moralo rešiti. Razumljivo je, da tu ne smemo pokazati nobene omahljivosti in nobene slabosti, temveč trdnost, ker branimo svojo državo, ker moramo braniti mirno graditev socializma v naši državi in branili jo bomo nasproti vsakomur. S tega mesta bi samo še apeliral na zahodne sile, v prvi vrsti na Ameriko in Anglijo, naj resno vzameta te provokacije in temu napravita konec. Hkrati izjavljamo, da ne bomo dovolili, da bi padali naši ljudje, da bi padali naši državljani. Toliko o vprašanju Grčije.

Kakšni pa so odnosi z vzhodnimi državami, vam je znano. Veste, da nam je Češkoslovaška odpovedala investicijske pogodbe, veste, da je prekršila reparacijske in druge pogodbe Madžarska, znano vam je, da nam je v zadnjem času odpovedala investicijske pogodbe tudi Poljska, ker vidi, da ne umiramo od glada, veste prav tako, kakšno politiko vodi Sovjetska zveza proti nam, kakor vam je znano tudi stališče Bolgarije in avanturistov v Albaniji. Skratka, za naše ljudi so danes Sofija, Bukarešta in Tirana prave džungle, v katerih napadajo naše ljudi sredi ulice, kakor da so v državah, v katerih ni nobenih zakonov in nobenega mednarodnega prava. Razumljivo je, da pri tem ne moremo poslušati srca in naenkrat napraviti prelom. Ne, tu moramo delati s pametjo. Vemo, kaj misli bolgarsko, albanško, romunsko in madžarsko ljudstvo, vemo, kaj misli sovjetsko, poljsko in češko ljudstvo in nimamo namena, da bi se zaradi raznih provokacij ločili od teh narodov. Mi ljubimo te narode. Ne ljubimo raznih avanturistov, izzivačev in obrekovalcev, toda te narode ljubimo. Zato bomo pokazali svojo skrajno potrpežljivost. Rečemo pa samo to, da tako ravnanje ni v čast niti tem državam niti mednarodnemu delavskemu gibanju, kajti tako ne ravnaajo niti proti najhujšemu sovražniku socializma.

Mi ne zahtevamo od vzhodnih držav nobene pomoči in je nismo zahtevali niti prej, temveč smo zahtevali, da trgujemo na enaki podlagi, denar za denar — blago za blago, ker vemo, da je to potrebno njim prav tako kakor nam. Sedaj so prenehali celo s tem. Mi pa bomo naše blago, če ga oni nočejo, prodali tam, kjer bomo mogli, ker ne bomo dovolili, da bi naš delovni človek zaradi tega stradal. Mislim pa, da bo zaradi tega teže njim kakor nam, ker tudi oni potrebujejo blago. Oni so mnenja, da zaradi tega, ker ves čas strašijo naše narode, da gremo v imperializem, ne bomo smeli prodajati našega blaga kapitalističnim državam, marveč bomo sedeli in čakali, da se nas bodo oni usmilili. Ne, mi bomo trgovali, saj tudi oni trgujejo. Vemo, da je vse to, kar govore, samo propaganda in nič drugega in mi se tega ne bojimo. Za naš baker, svinec in druge rude, ki jih bomo prodali zapadu, bomo dobili valuto ter kupili stroje in druge stvari, ki so nam potrebne. S temi stroji bomo gradili socializem tukaj pri nas. Mislim pa, da tam niso tako nes pametni, da ne bi vzeli od nas tistega, kar jim je potrebno. Z Zapadom imamo in navezujemo gospodarske stike brez kakršnih koli političnih koncesij, in to je danes znano. Ko prodajamo naš baker in kupujemo stroje, ne prodajamo svoje zavesti in svoje duše, marveč samo baker.

Tovariši in tovarišice! Slišali ste in sedaj mnogo pišejo in govore o posojilih. Govorili smo, ko so prej pisali o posojilih, da to ni res in to ni bilo res. Danes pa je resnica, da iščemo in da bomo vzeli posojilo, če nam ga bodo hoteli dati, ker nam je posojilo potrebno, posojilo pa bo koristno tudi tistim, ki ga bodo dali, kajti z njim bomo kupovali razno njihovo blago in stroje. Za to posojilo ne nameravamo kupovati topov, tankov in drugega orožja, temveč kmetijske stroje, stroje za naše rudnike in tovarne, da bi naši ljudje lažje delali, prav tako pa tudi razne predmete za široko potrošnjo itd. Če nam bodo dali posojilo ob teh pogojih, je dobro, če pa ne, nam ga ni treba. Tudi brez njega se bomo prebili.

To sem vam imel povedati o naši zunanji politiki. Ne dajte se zavesti po raznih govoricah in klepetanju raznih radijskih postaj. Tu na kraju samem vidite vsakdanjo stvarnost. Vi najbolje vidite in veste, kaj in kako je pri nas, nam pa je do vašega mnenja in do ničesar drugega. Ta resnica in to vaše mnenje bo prodrlo do zadnjega kotička na zemeljski obli in vsak delovni človek bo zvedel za vaše mnenje, za našo stvarnost, za resnico, za katero se borimo, in pod geslom borbe za resnico, za izpolnitev petletnega plana, za socializem bomo tudi zmagali.

Naj živi naša Federativna ljudska republika Jugoslavija!

(»Borba«, 12. julija 1949)

GOVOR TOV. MILOVANA DJILASA OB PROSLAVI DNEVA VSTAJE ČRNOGORSKEGA NARODA

Tovariši in tovarišice!

Minilo je osem let, odkar je črnogorski narod složno z bratskimi narodi Jugoslavije pričel pod vodstvom Komunistične partije in tovariša Tita oboroženo borbo proti tujim osvajalcem in njihovim domačim hlapcem.

Ko se danes, na tej proslavi, spominjamo tega dne, se moramo predvsem pokloniti tisočem najboljših sinov črnogorskega naroda, ki so skupaj s stotisoči Jugoslovanov dali svoje življenje v bojih za svobodo in neodvisnost, za boljše in srečnejše življenje svoje domovine, za svobodo in pravice delovnega ljudstva sploh, za socializem. Ko smo 13. julija začeli oboroženo borbo, ni bila to lahka stvar, ni bila stvar, v kateri bi imeli prej mnogokušenj. Jugoslovanski narodi so se sicer dolga stoletja bojevali za svobodo in pripravili nešteto vstaj. Toda ta vstaja je bila povsem drugačna. Odnosi sil so se zdeli vsem neenaki. Samo mi komunisti smo skupaj z ljudskimi množicami, ki so nas podpirale v bojih, spoznali, da ta odnos sil ni neizpremenljiv in da bo prav od naše borbe odvisno, ali bo sovražnik sčasoma oslabil v naši deželi in v sosednjih deželah. V tej nadčloveški borbi so jugoslovanski komunisti, delavski razred in narodi Jugoslavije opravljali dvojno dolžnost: borili smo se za osvoboditev svojega ljudstva in svoje domovine, hkrati pa smo se borili za pomoč Sovjetski zvezi, za pomoč vsem tistim silam, ki so se dejansko borile proti fašizmu; ta dvojna dolžnost je bila enotna — boriti se do zadnje kaplje krvi za stvar napredka, za stvar svojega ljudstva. Drugače tudi ne more biti. Tedanja osvobodilna borba ter celotno naše sedanje delo sta samo del tiste velike borbe, ki jo vodi človeštvo proti reakcionarnim silam. In zares, kdor se iskreno in vdano bori za stvar svojega ljudstva, za delovne množice svoje domovine, se hkrati bori za vse druge narode, za delovne množice vseh drugih dežel.

V Črni gori smo imeli v tej borbi v začetku dokaj slabosti in napak. Toda med borbo so bile po zaslugi tovariša Tita te napake popravljene in naši Partiji v Črni gori je ne samo uspelo, da je ohranila vodilno vlogo v vstaji, marveč je tudi vodila ljudske sile vse do končne zmage, do ustvaritve bratske skupnosti z drugimi jugoslovanskimi narodi.

Med osvobodilno borbo nam je uspelo, da smo vrgli z oblasti vse tiste skupine, ki so se opirale na tuje imperialistične države, bodisi na Nemčijo ali Italijo, bodisi na Anglijo in Ameriko, in ki so, kakor vam je znano, sodelovale z okupatorjem v borbi proti ljudstvu. Med vojno so delovne množice Jugoslavije vzele oblast v svoje roke in imele ob koncu že zgrajeno svojo novo državno organizacijo, zasnovano na resnični ljudski demokraciji, na enakopravnosti vseh naših narodov.

Vojni vihar, ki je prihrumel nad našo domovino, je trosil povsod smrt, razdejanje in razvaline. Prizanesel ni niti najmanjši vasici. Ni mogel pa zatreti duha našega ljudstva prav zaradi tega, ker Komunistična partija, ki so jo podpirale v Ljudski fronti združene ljudske množice, ni sedela v tem viharju prekrizanih rok. Ni bilo niti ene vasice ali naselja, v katerih bi ne razvila svoje aktivnosti — na ta ali oni način — in se uprla tujim osvajalcem in njihovim hlapcem.

To je bila nenavadno globoka in vsestranska revolucija, ki je spremenila ne samo stare odnose, marveč tudi dušo naših narodov. Dala je našim ljudem poguma in zavesti, da se ne boje nikakršnih težav, da te težave v zaletu napadejo, ne pa da se jim izognejo, dala jim je zavest, da lahko združeni premagajo vse sovražnike in obvladajo vse težave. Ta revolucija ni samo strmoglavila z oblasti buržoazijo, in monarhijo, ni samo dala delovnemu ljudstvu v roke oblast, marveč je hkrati izvršila nacionalni preporod narodov Jugoslavije, jih iztrgala iz zgodovinske zaostalosti in jim vzela nezaupanje v lastno moč, nezaupanje, kakor so ga imele posamezne, pretežno vladajoče plasti. Kakor neustrašen planinski sokol se je tovariš Tito, vođa Partije in ljudstvo, dvignil nad našo zemljo in našo zgodovino, ne da bi se zbal globeli in prepadov, in nas je vodil v boj, da odpravimo vse tisto staro in nevredno ter se sprostimo nezaupanja v naše lastne moči in vere, češ da nas lahko samo pomoč tujih velesil kam privede.

Ko se je vojna končala, smo se oprijeli dela, da obnovimo našo državo. V boju za njeno obnovo nismo dobili pomoči skoraj od nikoder. Naše ljudstvo, izčrpano od vojne, goló, boso in lačno, se je lotilo obnavljanja porušenega prometa, požganih vasi, razdejanih mest in podjetij.

Vendar se nismo ustavili in se tudi nismo mogli ustaviti samo pri obnovitvi države. Naša država je zaostala. Zgodovina ji je bila mačehinska, čeprav so naši narodi v preteklosti nešteto krat prelivali kri, da bi se iztrgali iz te zaostalosti, izpod tujčevega jarma in jarma domačih reakcionarnih voditeljev. Lotili smo se dela, da bi dvignili našo državo in se uvrstili med razvite in napredne države. To so terjali od nas tisti stotisoči zavednih žrtev, ki smo jih dali v borbi, to je terjala od nas heroična zgodovina naših narodov, terjale so od nas ljudske množice. Osvobodilna vojna in ljudska revolucija bi ne bili opravičeni, tisoči žrtev bi bili zastonj, če bi ne bili šli po tej poti, če bi ne nadaljevali njihovega začetega dela in se potrudili, da izgradimo našo državo in jo napravimo srečno in napredno. In zato je današnja graditev socializma v naši državi, za katero so se naše ljudske množice borile z nezaslišanim heroizmom in poletom, samo nadaljevanje tistega velikega dela, ki so ga začele prav iste množice pod vodstvom iste Partije, pod vodstvom istega Centralnega komiteja, pod vodstvom istega tovariša Tita v osvobodilni vojni, tu v Črni gori pa 13. julija 1941. Današnja borba za socialistično graditev v Jugoslaviji je logično in neogibno nadaljevanje naše ljudske revolucije, ki se je začela v boju zoper okupatorja in zoper domačo izdajalsko buržoazijo že leta 1941.

Tovariši in tovarišice!

Dejal sem že, da smo preživeli nenavadno globoko in vsestransko revolucijo, ki ne samo, da ni mogla biti brez velikih notranjih, marveč tudi ne brez mednarodnih posledic. To posebno jasno vidimo danes, ko

se je med njenim nadaljevanjem, v bojih za graditev socializma v Jugoslaviji, naša država znašla v težavah, pa ne samo pri kapitalističnih, temveč tudi pri socialističnih državah, predvsem pri Sovjetski zvezi. Sovjetska zveza je prišla v konflikt z nami zaradi tega, ker so hoteli njeni voditelji vsiliti Jugoslaviji neenakopravne odnose. Kakor kažejo skušnje in praksa, se nismo sprli z njimi zato, ker gradimo ali ne gradimo socializem, ker se sporazumevamo ali ne sporazumevamo z imperialisti, marveč zaradi tega, ker nismo pristali, da bi bila naša država neenakopravna, da bi bila izkoriščana, da bi se ustavil njen gospodarski razvoj. S tem bi bila dejansko nemogoča tudi borba narodov Jugoslavije za socialistično graditev, ki je ne moremo danes nadaljevati, če se ne borimo za nje popolno gospodarsko preobrazbo, za industrializacijo, in elektrifikacijo, za ustanavljanje kmetijskih obdelovalnih združenj, skratka: za izpolnitev petletnega plana. Ni bilo dosti izbirati: ali bi šli po tej poti, da bi uvajali našo državo v neenakopravne odnose, sprejemali in priznavali nje izkoriščanje, po poti, na kateri bi opuščali pridobitve revolucije ter se odpovedovali žrtvam in zaobljubam stotisočev padlih Jugoslovancev — ali pa po poti, na kateri bi nadaljevali revolucijo, po poti boja za izgraditev Jugoslavije, za naglo zmago socializma v nji; po poti, na kateri bi spremenili našo državo v enakopravno z drugimi državami, jugoslovanske narode pa v narode, enakopravne z drugimi narodi. Kot pošteni ljudje in zvesti sinovi svojih narodov in svojega delavskega razreda smo si brez omahovanja izbrali drugo pot. Ni lahka ta pot. »Kdaj pa nam« — je rekel tovariš Tito — »ni bilo težko?« Torej, tovariši in tovarišice, nismo šli po prvi poti samo zaradi tega, ker smo bili zvesti sinovi svojega delavskega razreda in svojih narodov. Ni mogoče biti zares in do konca zvest svojemu narodu, ne da bi bil tudi prijatelj drugih narodov. Prav tako kot smo šli v osvobodilno vojno zaradi borbe za svobodo svoje domovine in za pomoč naprednim silam — v prvi vrsti Sovjetski zvezi —, ki so se borile proti fašizmu, smo šli tudi v te boje, da bi uresničili srečnejšo prihodnost vseh narodov, hkrati pa tudi zato, da bi zmagala načela enakopravnosti vseh narodov, hkrati pa tudi zaradi zmage načel enakopravnosti med socialističnimi državami in delavskimi partijami. Če bi ne šli po pravi poti, bi nas lahko vsakdo vprašal: zakaj pa ste morali vreči buržoazijo in monarhijo, zakaj je moralo ljudstvo preliti toliko krvi, ko so razni Cvetkovići, Mački, Groli, Korošci, Drljevići in njih družčina znali tako »dobro« kupčevati s svojo državo. Če bi ne bili šli po pravi poti, bi nam vsakdo lahko zastavil vprašanje: kakšni komunisti-internacionalisti ste neki, če se celo odrekate boju za enakopravnost svojih lastnih narodov? Lahko bi nam zastavili vprašanje: mar vam ni tudi pri srečnem boju za enakopravnost drugih narodov, boju za enakopravnost drugih delavskih gibanj; mar vam ni bolj pri srečnem boju za zmago mednarodnega delavskega in demokratičnega gibanja, zmage, ki je mogoča samo takrat, če so ta gibanja med seboj enakopravna, če so narodi in države v socializmu enakopravni? Nismo dopustili, prav tako kot leta 1941 in v nekaterih vojnih letih, da bi nam kdor koli zastavljal taka vprašanja. S svojo pravo borbo je začela dajati naša Partija pod vodstvom OK in tov. Tita, z njo vred pa tudi ljudske množice, na ta vprašanja odgovor od znotraj. Skušnje enega leta so sicer majhne, kažejo pa že sedaj, da smo imeli prav.

Pokazalo se je, prvač, da ni res, da ne gradimo socializma, pač pa da nas hočejo obrekovalci iz ZSSR in drugih držav ustaviti na poti graditve socializma, da bi mogli našo državo kot gospodarsko zaostalo izkoriščati. Drugič, pokazalo se je, da ni res, da se borimo za neke ozke nacionalistične interese, marveč je res, da hočejo obrekovalci iz ZSSR neenakopravne odnose med narodi in državami socializma zaradi ozkih in sebičnih nacionalističnih koristi. Tretjič, pokazalo se je, da ni resnica, da se bratimo z imperialisti in kupčujemo na račun gospodarske in politične neodvisnosti svoje države, temveč da se klevetniki iz Sovjetske zveze bratijo z njimi in prodajajo za majhno vsoto dolarjev interese socialistične države, v tem konkretnem primeru Jugoslavije, in da ne bo dolgo, ko bodo to storili tudi z drugimi državami in z drugimi delavskimi in demokratičnimi gibanji.

Vzemite samo primer Grčije. Kakor vam je znano, je Sovjetska zveza pred nekim časom izjavila, da je pripravljena v sporazumu z Američani in Angleži vplivati na likvidacijo vstaje v Grčiji, in sicer tako, da se bodo razpisale »svobodne volitve«. Mislite si, kakšne bi bile te »svobodne volitve«, ko imajo oblast v državi monarhofašisti? Take »svobodne volitve« smo imeli v Jugoslaviji pod Petrom Živkovićem in Stojadinovićem in vemo, kakšne so. Ta izjava sovjetske vlade je demoralizirala borce Demokratične armade Grčije. Zaprla je vse perspektive osvobodilni borbi grškega ljudstva. Začela se je trgovina na njegov račun. Ker pa je treba trgovino skriti, obrekujejo v zvezi s tem vprašanjem Jugoslavijo, kakor da le-ta sodeluje z monarhofašisti in je baje ta kriva, da demokratično gibanje v Grčiji naletava na težave pri mednarodnem demokratičnem gibanju, v prvi vrsti pri Sovjetski zvezi. Pripravljajo se na likvidacijo borbe grškega ljudstva, pa bi hoteli to prikriti in prevaliti krivdo na nas. Brž ko nas začenejo za kaj lažno obtoževati, že pomeni, da se sami pripravljajo, da bi to storili. Vse to je podobno tistemu staremu ljudskemu pregovoru: »Primite tatu!«

Imamo naivne in nepoučene ljudi, ki še mislijo, da gre pri Sovjetski zvezi in pri tistih, ki jo podpirajo, za nerazumevanje in nepoučenost. Taki so, ki pravijo: naj nas puste pri miru, pa bomo že, kakor pač vemo in znamo, gradili našo hišo! Toda to je naivno. Če je Sovjetska zveza že stopila na pot uvajanja neenakopravnih odnosov in izkoriščanja socialističnih držav, se ne dá govoriti o nepoučenosti in nerazumevanju. Če je Sovjetska zveza stopila na pot uvajanja neenakopravnosti in izkoriščanja drugih socialističnih držav, ni moči niti govoriti, da nas bo pustila na miru. Ne, tovariši in tovarišice, ne gre za nerazumevanje in nepoučenost in tudi na miru nas ne bodo pustili. Še nadalje bodo prihajale vsakovrstne motnje; laži in obrekovanj bo še nadalje vedno več. Že primer kupčevanja s Koroško — in takega kupčevanja na naš račun je še kaj, da zanj niti ne vemo, je in ga bo še — že ta primer nam kaže, da od Sovjetske zveze ne moremo več upati, da nam bo — vse dotlej, dokler njena vlada ne bo korenito spremenila svoje politike — pomagala v borbi za socialistično preobrazbo naše države, za svobodo in neodvisnost naše domovine.

To pomeni, da se moramo nasloniti na svoje lastne sile, na tiste sile, ki se — čeprav še slabe in nerazvite — borijo za enakopravnost socialističnih držav, za enakopravnost delavskih gibanj, za enakopravnost narodov in držav na sploh. Zaradi tega si moramo zgraditi močno industrijo in

močno kmetijstvo, zaradi tega moramo uresničiti naš petletni plan, zaradi tega moramo storiti vse, kar je v človeških močeh, da našo herojsko armado preskrbimo s sodobno tehniko. Boj za petletni plan, boj za socialistično preobrazbo vasi je za naše narode vprašanje biti ali ne biti, je vprašanje njihovega obstanka kot svobodni narodi, vprašanje obstanka njihove neodvisne države, mi pa hočemo in moremo biti in mi tudi bomo obstajali. V tem boju je bilo naše ljudstvo doslej enotno. V tej borbi je še bolj utrdilo svojo revolucionarno enotnost. Ljudske množice, zbrane v ljudski fronti, so postale še bolj prepričane, da bi brez današnje politike Komunistične partije Jugoslavije ne mogle uresničiti tega, za kar so se borile v osvobodilni vojni — srečnega življenja delovnih ljudi, svobode in enakopravnosti narodov.

V tej borbi pa se je kot v vsaki drugi našlo tudi nekaj izdajalcev. Zakaj jih, tovariši in tovarišice, imenujemo izdajalce naše socialistične domovine in socializma sploh? Zato, ker so to ljudje, ki so privolili, da bi bila njihova država neenakopravna, zato, ker se strinjajo s tem, da naj bi bil zadan mednarodnemu delavskemu gibanju smrtni udarec z uvedbo neenakopravnosti socialističnih držav, neenakopravnosti delavskih in demokratičnih gibanj. Če že vodi Sovjetska zveza tako politiko neenakopravnosti, potem postane vsak, kdor se s to politiko strinja, neogibno izdajalec svoje države in socializma na sploh, pri nas pa se spremeni v navadnega škodljivca in saboterja socialistične graditve. Zato ni le nakučuje, tovariši in tovarišice, da so stopili na to pot ljudje slabega značaja, karieristi, ljudje neomejenih ambicij, tisti, ki se sramotno prodajajo, — nekateri med njimi so se prodajali celo vsakemu, kdor je dal več — dalje strahopetci raznih vrst, paničarji in oportunisti. Taka »politika« je mogla zbrati samo izvržke, podobne tistim izvržkom, ki so se v vojni povezali z okupatorji, po vojni pa z reakcionarno politiko Angležev in Američanov. Podobna politika in podobni načini borbe so zbrali tudi podobne ljudi. Zato pa moramo biti proti takim pojavom odločni in enotni, znebiti se moramo sleherne slabosti in omahovanja, biti budni do ljudi z dvema obrazoma; pojasnjevati moramo ljudskim množicam tisto, kar jim ni jasno, in, če treba, iztrgati vsakega poštenega posameznika izpod vpliva sramotne, nagnusne, obrekovalne gonje, ki jo vodijo proti naši državi.

V borbi, ki jo vodi danes Partija za svojo socialistično zgraditev in enakopravnost z drugimi socialističnimi državami oziroma za zmago morale v delavskem gibanju, za zmago načela enakopravnosti med socialističnimi državami, v delavskih in demokratičnih gibanjih, bomo mi zmagali. Zmagali bomo predvsem zato, ker nas podpirajo delavski razred in delovne množice Jugoslavije, ker nas podpira naša čudovita in herojska mladina, skratka — ker nas podpirajo narodi Jugoslavije, odločeni, da ne bodo živeli starokopitno, odločeni, da živijo kot svobodni in enakopravni narodi. Tovariši, zmagali bomo zato, ker v nobeni državi ni mogoče napredovanje človeštva, ni mogoč nadaljnji uspešni razvoj delavskega in demokratičnega gibanja, če ne zmagajo načela enakopravnosti socialističnih držav ter delavskih in demokratičnih gibanj. Samo neumnež lahko misli, da v delavskem in demokratičnem gibanju na svetu ni takih sil, ki bi se lahko borile za ta načela, ki bi šle zavestno v poraz ter privolile, da se ne napreduje.

Zaradi vsega tega moramo boj za izpolnitev petletnega plana, za zmago socializma v naši državi razumeti tako, da ga ni moči ločiti od borbe zoper obrekovalno gonjo in njene agenture, od borbe za zmago pravičnega in pravičnega načela v svetovnem delavskem in demokratičnem gibanju. Še več, prav uspešna borba za izpolnitev plana, za zmago socializma v naši deželi bo zadala smrtni udarec vsem našim obrekovalcem ter pripomogla mednarodnemu delavskemu in demokratičnemu gibanju, da bo spoznalo resnico ter se zaustavilo pred prepadom, v katerega ga potiskajo najnovejši revizionisti marksizma-leninizma. Prav zaradi vsega tega poskušajo obrekovalci revizionisti in njihovi dvolični agenti ovirati pri nas izpolnitev plana oziroma zgraditev socializma. In prav zaradi tega pomeni vsak nova tovarna, vsaka nova obdelovalna zadruga majhno zmagovito bitko, v tej pravični borbi naše države tako za njen lastni napredek kakor tudi za stvar mednarodnega delavskega in demokratičnega gibanja.

Tovariši in tovarišice!

Zastavimo vse sile za izpolnitev petletnega plana, za zmago socializma v mestu in na vasi, za zmago načela enakopravnosti med socialističnimi državami v delavskih in demokratičnih gibanjih, za srečo in svobodo naše domovine, za srečo in svobodo vseh delovnih ljudi in vseh narodov!

Velika pridobitev naše vojne sta bila tudi bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije. Z bojem za socialistično izgraditev ali za izpolnitev petletnega plana se sedaj dejansko borimo, da se še nadalje učvrstita bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, da se odpravijo gospodarske in kulturne razlike, ki so še med posameznimi našimi republikami. Bratstvo in enotnost oziroma enakopravnost narodov Jugoslavije sta trdnjša in se ustvarjata danes zlasti s tem, da se borimo, kako bi nerazvite in zaostale republike hitreje dvigali.

Primer take politike je prav Črna gora. V tem petletnem planu polagamo temelje njeni popolni preobrazbi in spremenitvi v napredno in razvito republiko. V drugem petletnem planu pa bomo to spremenitev tudi uresničili. Majhna, trpeča in heroična naša domovina — Črna gora se bo kot nekočljivi del naše širše domovine Jugoslavije spremenila v industrijsko in kmetijsko razvito državo, v cvetoči vrt, v primer, kaj vse lahko doseže majhen narod, ki se složno loti dela ter se samopožrtvalno borbi kot enakopraven z drugimi bratskimi narodi.

Eden največjih korakov na tej poti bo izsušitev Skadrskega jezera. Z izsuševalnimi deli, kot vam je znano, pričenjamo že letos. Razni obrekovalci nam govore, da so ta dela potratna, težka in skoraj neizvedljiva. Da, zares, potratna so, težka in — za dosedanje pojme — neizvedljiva, toda tovariš Tito in naša Partija menita, da v socializmu nič ne sme biti potratno, kadar gre za usodo nekega, četudi majhnega, pa četudi najmanjšega naroda. Socializem gradimo zato, da bi bilo ljudstvu bolje, da bi lahko tudi mali, slabi in nerazviti narodi bolje živeli ter se svobodno razvijali. Kar pa zadeva težave, mi se jih nikdar nismo bali, niti niso imeli naši narodi kdaj koli strah pred njimi. Kar zadeva neizvedljivost teh del, na to moramo odgovoriti samo tole: naša ljudska revolucija se je prav tako zdela mnogim modrijanom, med njimi tudi nekaterim, ki se kitijo z marksističnim perjem, »neizvedljiva«, »nerealna« stvar, pa je vendar pa-

metno in uspešno izvedena; tudi vsa naša borba za zgraditev socializma v Jugoslaviji je »neizvedljiva« in »nerealna« za vse tiste, ki mislijo, starokopitno in se drže tega, da lahko samo veliki narodi in velike države zgrade socializem. To je bilo včasih sicer res, danes pa ni več. Uspešna borba za socialistično zgraditev Jugoslavije to docela in prepričljivo izpodbija. Danes lahko tudi majhni narodi ob določenih pogojih zgrade socializem, in sicer nič slabše, če še ne bolje kot veliki narodi. Stvari, ki so bile neizvedljive in nerealne za stare pojme — postajajo izvedljive in realne za nove pojme. Tako in skozi to gledamo tudi na izsušitev Skadrskega jezera.

Politiki naše Partije, ki jo smelo vodita naš tov. Tito in CK, se moramo zahvaliti, da se bo tudi Črna gora spremenila v cvetoči vrt. Črnogorsko ljudstvo je to zaslužiło, tako skozi več stoletij s herojsko borbo, ki je svetila tudi drugim južnoslovanskim narodom v težkih in mračnih časih, kakor tudi s herojsko borbo v osvobodilni vojni in ljudski revoluciji.

Z nami je duh naših velikih prednikov, ki so se samopožrtvovalno in junaško borili proti turškim in drugim osvajalcem; z nami je duh naših tovarišev, padlih v osvobodilni vojni proti nemškimi, italijanskimi in drugim osvajalcem; z nami so ljudske množice vseh narodov Jugoslavije, z nami je in z nami bo vse, kar pošteno in napredno misli na svetu — zmaga bo naša, Jugoslavija bo srečna, svobodna in v vsem neodvisna država, črnogorsko ljudstvo bo doseglo še kulturnejše, bogatejše in srečnejše življenje.

Hodimo smelo po poti, po kateri smo šli že 13. julija in po kateri hodimo danes še bolj smelo in še bolj združeni!

Zbirajmo se še čvrsteje okrog naše Partije in velikega sinu naše države in naše zgodovine — tovariša Tita!

Živela naša socialistična domovina Jugoslavija!

Živela herojska Komunistična partija Jugoslavije in njen voditelj ter voditelj naših narodov maršal Tito!

Živeli naši herojski narodi!

Živelo ljudstvo Črne gore!

Živel slavni 13. julij!

(»Borba«, 14. julija 1949)

IZJAVA ZUNANJEGA MINISTRA TOV. EDVARDA KARDELJA O STALIŠČU VLADE FLRJ V ZVEZI Z GRŠKIM VPRAŠANJEM

Splošno znano je, da je vsa nova Jugoslavija z velikimi simpatijami gledala na grško osvobodilno gibanje. Znano je tudi, da so naši uradni predstavniki pred Organizacijo združenih narodov in tudi sicer¹ dajali aktivno moralno-politično podporo demokratični borbi grškega ljudstva. Znano je nadalje, da je nova Jugoslavija sprejela in brezplačno zdravila in zdravi danes veliko število grških ranjencev, da je skrbela za mnoge begunce in otroke z vojnih področij Grčije. Končno je znano, da je bila Jugoslavija zaradi svojega demokratičnega stališča v zvezi z vojno v Grčiji izpostavljena stalnim napadom in obtožbam mednarodne reakcije.

Vse to je delala nova Jugoslavija ne zaradi svojih lastnih političnih računov, marveč zaradi globokih simpatij do demokratičnih teženj grškega ljudstva in njegove borbe za svobodo in neodvisnost.

Toda kmalu po objavi zloglasne resolucije Informbiroja nekaterih komunističnih partij je začelo vodstvo grške Komunistične partije z odkrito sovražno in intrigantsko politiko do Jugoslavije. Zamolčevanje in zanikanje pomoči, ki jo je dala Jugoslavija grškim demokratičnim silam s skrbjo za ranjence, begunce in otroke itd., intrige okrog vprašanja Egejskih Makedoncev, obrekovanje in drugo sovražno ravnanje proti novi Jugoslaviji, to so bila sredstva, s katerimi se je vodstvo grške Kompartije v zadnjem času odkrito pridružilo protijugoslovanski gonji, ki se je začela z resolucijo Informbiroja proti FLRJ. Očitno je vodstvo grške Kompartije pri tem pozabilo na interese demokratične borbe v Grčiji in menilo, da je njegovo sodelovanje v borbi proti novi Jugoslaviji važnejše kakor njegova borba proti grški reakciji in tujemu vmešavanju v Grčiji. Mi smo na vse to molčali, ker nismo hoteli prizadeti demokratični borbi grškega ljudstva težav, ki jih ima tudi brez tega mnogo. Toda na vse to je vodstvo grške Kompartije odgovorilo pred kratkim z nesramno in neskončno podlo izmišljotino o tem, kako so se naši predstavniki sestali na grško-jugoslovanski meji z monarhofašističnimi in anglo-ameriškiimi oficirji z namenom, da bi pustili monarhofašistične enote čez naše ozemlje, da bi napadle enote grške Demokratične armade v hrbet. Mi smo nato uradno demantirali, da bi imeli kakršen koli sestanek tako z grškimi monarhofašističnimi kakor tudi z anglo-ameriškiimi oficirji. Demantirano je bilo, da bi se vršili kakor koli in kakršni koli razgovori s predstavniki sedanjega režima v Grčiji. Demantirano je bilo, da bi bila katera koli enota monarhofašistične vojske prešla čez naše ozemlje, da bi izvedla napad v hrbet grški Demokratični armadi. Poudarjeno pa je bilo nasprotno, da je prešlo čez našo mejo določeno število ranjencev Demokratične armade in da so vsi dobili zdravniško pomoč. Navzlic temu pa so vodilni ljudje

grške Kompartije še naprej pošiljali in še vedno pošiljajo v svet kleveto o našem »sporazumevanju« z monarhofašisti, o naši »podpori« grški monarhofašistični vladi. To delajo v istem času, ko monarhofašisti in njihovi inozemski zavezniki napadajo Jugoslavijo zaradi pomoči grškim demokratičnim silam. Razen tega ve vsak človek, ki bere časopise, da je Jugoslavija iz dneva v dan predmet monarhofašističnih izzivanj na meji, pri katerih je izgubilo življenje že nekaj naših državljanov in vojakov. Navzlic vsemu temu trdi vodstvo grške Kompartije, da puščamo monarhofašiste, da bi izza hrbta udarili po enotah grške Demokratične armade. Razumljivo je, da na to nismo mogli več molčati. Zato je tovarš Tito v svojem govoru v Pulju jasno obrazložil naše stališče in ukrepe, ki smo jih podvzeli. Mi smo popolnoma razumeli ozadije protijugoslovanske spletke, ki se je začela z objavo podle izmišljotine o našem dompetnem sporazumevanju z monarhofašisti. Organizatorji protijugoslovanske gonje, v kateri sodeluje tudi vodstvo grške Kompartije, so se očitno odločili žrtvovati grško demokratično borbo, da bi s tem hkrati očrnili novo Jugoslavijo, da bi ji škodovali in jo obdolžili za težave v borbi demokratičnih sil v Grčiji. Toda če delajo še take propagandistične zvijače, organizatorji te spletke ne bodo mogli skriti pred naprednim svetom, najmanj pa pred grškimi demokrati, da so s tem zadali udarec ne novi Jugoslaviji, ki je vedno častno izpolnjevala svoj internacionalistični dolg, temveč grškemu demokratičnemu gibanju.

Toda narodi Jugoslavije niso pripravljeni, da bi trpeli take žalitve brez konca. Če misli vodstvo grške Kompartije, da moralno-politična opora nove Jugoslavije grškemu demokratičnemu gibanju ni potrebna, in če misli, da lahko za vse tisto, kar je storila nova Jugoslavija za grško demokratično gibanje, sedaj neovirano obrekuje in blati narode Jugoslavije z najbolj podlimi izmišljotinami, potem seveda nova Jugoslavija ne bo svoje pomoči nikomur vsiljevala. Očitno je pomoč v napotje tistim, ki se na vse kriplje trudijo, da bi dokazali, da je Jugoslavija v imperialističnem taboru. Zato tudi sedaj žrtvujejo grško demokratično gibanje in mu jemljejo oporo nove Jugoslavije, samo da bi umetno ustvarili nov »dokaz« proti Jugoslaviji. Razumljivo je, da imajo korist od tega samo grški monarhofašisti in mednarodna reakcija. To so sadovi kominformovske protijugoslovanske kampanje.

Vlada FLRJ je odgovorila na ta obrekovanja in na stalna monarhofašistična izzivanja s tem, da je zaprla jugoslovansko-grško mejo. Razumljivo je, da klevetniki sedaj pišejo, da je to »še en dokaz«, da je Jugoslavija prešla v imperialistični tabor, čeprav ravno ti klevetniki najbolj vedo, koliko so se sami trudili leto dni, da bi ločili to gibanje od narodov Jugoslavije. S tem vpitjem hočejo prikriti pred grškim narodom in pred naprednim človeštvom dejstvo, da je zaradi njih, ne pa zaradi nekega domnevnega »sporazumevanja Jugoslavije z imperialisti«, onemogočena moralno-politična opora nove Jugoslavije grški demokraciji. Toda narodi Jugoslavije so napravili preveč težko šolo v preteklosti, da bi imeli spoštovanje pred takimi bednimi spletkami, ki se jih poslužujejo organizatorji kominformovske protijugoslovanske kampanje. Takih iger se poslužujejo samo tisti, ki nimajo poštenih namenov. Zato pa tem zvijačam ni usojeno dolgo življenje. Kakor vse druge bodo tudi te najnovejše klevete okrog grškega vprašanja ubile same sebe.

Nova Jugoslavija je socialistična in demokratična država. Goji simpatije do demokratičnih gibanj na svetu in jim daje moralno in politično oporo. Taka je tudi do grških demokratičnih sil. Tudi danes goji velike simpatije do osvobodilne borbe grškega ljudstva in občuduje požrtvovalno junaštvo grških demokratičnih borcev za svobodo in neodvisnost svoje države. Ne bo pa dovolila, da bi klevetniki, ki dejansko škodujejo vstaji v Grčiji, skrivali to za gonjo klevet proti Jugoslaviji. Če nosi kdo moralnopolitično odgovornost za težave, v katere je zašlo grško demokratično gibanje, potem to ni Jugoslavija, marveč organizatorji protijugoslovanske gonje, ki so skušali to gibanje izkoristiti v umazani gonji proti Jugoslaviji, s čimer so dejansko ravno to gibanje hudo oslabili.

(»Borba«, 24. julija 1949)

ODGOVOR MINISTRSTVA ZA ZUNANJE ZADEVE FLRJ NA NOTO VELEPOSLANIŠTVA ZSSR V BEOGRADU

Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ sporoča v zvezi z noto veleposlaništva ZSSR št. 178 z dne 25. julija 1949, po nalogu vlade FLRJ veleposlaništvu ZSSR tole:

Veleposlaništvo ZSSR je že večkrat v svojih notah št. 455, 463 in 483 iz leta 1948 in z noto št. 7 iz leta 1949 interverniralo za aretirane belogardiste, ruske emigrante, z noto št. 141 z dne 27. junija t. l. pa je interveniralo za skupino 12 belogardistov, ki so jim jugoslovanske oblasti prepovedale nadaljnje bivanje v FLRJ.

Čeprav je ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ v svojih notah števil 428.705, 41.729 in 413.273 navedlo številna prepričljiva dejstva in izčrpno pojasnilo razloge aretacije ter prepovedi nadaljnega bivanja v FLRJ skupini belogardistov, sovražnikov Jugoslavije, je veleposlaništvo ZSSR, ne da bi upoštevalo vse to, po nalogu vlade ZSSR znova poslalo noto, v kateri si prizadeva dokazati, da jugoslovanske oblasti brez kakršne koli podlage zapirajo in preganjajo sovjetske državljane, »ki stalno živijo v Jugoslaviji«. V noti veleposlaništva se nadalje trdi, da so ti ljudje »v povsem neznosnih zaporih« in da so razlogi preganjanja omenjenih sovjetskih državljanov »izključno v tem, ker vidijo jugoslovanske oblasti v njih pristaše prijateljskih odnosov med narodi FLRJ in ZSSR«.

Kdo so ti ljudje, za katere veleposlaništvo ZSSR posreduje in za katere se tako vztrajno zavzema? To so predvsem emigranti belogardisti, ki so zaradi svojega kontrarevolucionarnega delovanja pobegnili iz ZSSR, da bi pod varstvom reakcionarnih in profašističnih režimov stare Jugoslavije delovali protisovjetsko in protijugoslovansko. Njihov sovražni odnos in delovanje tako proti ZSSR kakor tudi proti revolucionarni borbi jugoslovanskih narodov pred vojno, pa tudi sodelovanje s fašističnimi okupatorji med vojno, sta narodom Jugoslavije dobro znana.

V zvezi z noto veleposlaništva ZSSR št. 178 z dne 25. julija t. l. je ministrstvo za zunanje zadeve prisiljeno, da znova navede dejstva, ki govorijo o moralnopolitičnem liku aretiranih ljudi, sovražnikov Jugoslavije, ki so dobili po vojni sovjetsko državljanstvo in ki jih ima veleposlaništvo ZSSR v Beogradu za nosilce jugoslovansko-sovjetskega prijateljstva.

Veleposlaništvu ZSSR je dobro znano iz prej omenjenih not ministrstva za zunanje zadeve, da je n. pr.

BORIMOVIC ARSENIJ med vojno najtesneje sodeloval z okupatorjem in kot namestnik državnega tožilca v Travniku vložil nekaj obtožnic proti aretiranim pripadnikom NOB, ki so jih skoraj vse ustrelili. Pri sestavljanju obtožnic je Borimović najtesneje sodeloval z zloglasnim ustaškim zločincem, predsednikom naglega sodišča dr. Vignjevičem, majorjem Krenom in šefom ustaške policije v Sarajevu dr. Tuko. Po osvoboditvi Jugoslavije

se je povezal s sovražniki FLRJ in je širil hkrati propagando proti novi Jugoslaviji ter proti Sovjetski zvezi. Agitiral je proti vpisu ljudskega posojila FLRJ. 20. aprila 1948 je izjavil: »Sovjeti se boje, da bi nas emigrante vrnili domov, ker smo vsi inteligentje, in bi kot taki tam vsekakor vplivali na ljudstvo.«

ZOLATAREV ANATOLIJ je kot tehnični vodja državnega živinorejskega posestva »Crveni bregovi« pri Negotinu ob Vardarju (okraj Kavadar) s svojim saboterskim delom povzročil obolenje in pogin živine, s čimer je državi prizadejal milijon dinarjev škode. Zolatarev je skušal na ta način kompromitirati državni kmetijski sektor in je podpiral kulaške elemente v njihovi propagandi proti socialistični preosnovi vasi v FLRJ.

POPLAVSKI VLADIMIR je bil septembra 1948 pobudnik pri ustanovitvi ilegalne teroristične organizacije nekaj mladincev, katerih program je bil delati atentate z namenom, da bi porušili družbeni red v FLRJ. Je avtor ilegalnih letakov destruktivnega značaja, ki jih je razširjala njegova organizacija.

KISELJEVSKI NATALIJA je bila leta 1920 v Vranglovih kontra-revolucionarnih oddelkih, kjer je opravljala službo četrtega sanitetnega referenta. Iz Sovjetske zveze je emigrirala v Bolgarijo, nato pa v Jugoslavijo. Po objavi resolucije Informbiroja je postala njena aktivna uresničevalka in je propagirala nasilno rušenje socialistične ureditve v FLRJ.

PABKOV SIMEON je med vojno sodeloval z okupatorjem, po resoluciji Informbiroja pa je širil klevete proti FLRJ in dajal lažniva poročila neki tuji državi o stanju v Jugoslaviji. Razen tega je skušal pridobiti zase neko vojaško osebo in jo nagovarjal k izdaji.

KONDRATENKO VSEVOLOD je dajal lažniva poročila o stanju v Jugoslaviji neki tuji državi, se bavil z vohunstvom in širil propagando proti sedanjemu stanju v FLRJ.

BERNIKOVA VALENTINA je delala za tujo obveščevalno službo.

LEONOV ALEKSEJ je prav tako delal za obveščevalno službo neke tuje države.

SALAMOV FJODOR je bil agent gestapa in je od leta 1943 aktivno delal za nemško obveščevalno službo. Bil je v stalni najožji zvezi z gestapovskima oficirjema Schubertom in Bondurčskom.

ORANSKI PETER je sodeloval med okupacijo leta 1941 pri pokolju v Kragujevcu in drugih krajih. Med vojno je bila vsa njegova družina v službi okupatorja in je sodelovala pri različnih okupatorjevih akcijah. Njegov oče in brat sta bila obsojena zaradi sodelovanja z okupatorjem in zaradi sovražnega delovanja proti FLRJ. Oranski Peter je podpiral sovražno delovanje svojega očeta in brata. Po njuni aretaciji je aktivno nadaljeval s svojim sovražnim delovanjem.

NOVOSELCOV NIKOLA je bil med okupacijo tesno povezan z agentom gestapa Petrovskim, bivšim belogardističnim oficirjem. Po vojni je nadaljeval s sovražnim delovanjem proti ZSSR in novi Jugoslaviji. Po resoluciji Informbiroja je aktivno delal za zrušitev sedanje ureditve v FLR Jugoslaviji.

KOZLICEV VASILIJ, duhovnik, se je povezal marca 1947 z ilegalno organizacijo VMRO, ki je imela nalogo, zrušiti s terorističnimi metodami sedanjo državno ureditev v LR Makedoniji in s pomočjo neke tuje sile ustvariti »samostojno« Makedonijo z Vančom Mihajlovim na čelu. Kot član organizacije je dobil nalogo, brati v cerkvi odločbe štaba organizacije, ustvarjati ilegalne organizacije na terenu in jih voditi, v cerkvi zbirati hrano za teroriste in jim dajati zavetje, s cerkvenim denarjem in hrano podpirati družine teroristov itd.

KALAŠNJKOV ALEKSANDER je bil pred vojno kaznovan zaradi ponarejanja režijskih železniških kart, ko je bil uradnik glavne direkcije železnic. Med vojno je bil tesno povezan z vojnim zločincem Dragim Jovanovićem, šefom specialne policije v Beogradu, po osvoboditvi pa je delal za tujo obveščevalno službo.

STRADECKI NIKOLAJ, sodelavec nemške obveščevalne službe, pripadnik pomožne policije, se je boril v vrstah SS-oddelkov na vzhodni fronti, od koder je pošiljal nemškim listom poročila o pristrčnem sprejemu nemške armade po narodih ZSSR, o revščini sovjetskih državljanov itd.

FILIPENKO ANDREJ je delal med vojno za nemške oborožene sile in zbiral med ruskimi emigranti prostovoljce za borbo proti ZSSR in Narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije. Bil je eden izmed organizatorjev belogardističnega »ruskega zbora« in tajnik poveljnika tega »zbora«. Imel je tudi dovoljenje za nočno gibanje po Beogradu, ki so ga dajali fašistični okupatorji samo ljudem, ki so uživali njihovo veliko zaupanje. Javno je nosil orožje in prejemal živila iz nemškega skladišča. Uporabljal je najgrše izraze proti predsedniku vlade ZSSR Stalinu in jugoslovanskim partizanom. Njegovo stanovanje je bilo zbirališče, kamor so vsak dan prihajali pripadniki nemških oboroženih sil.

LOBAČEV JURIJ, zet znanega belogardističnega generala Apuhtina, je delal med vojno v nemškem propagandnem aparatu. V dnevnih listih so izhajale njegove karikature, s katerimi je poveličeval moč hitlerjevske vojske in zasmehoval ZSSR, Rdečo armado ter predsednika vlade ZSSR Stalina. Po prihodu Rdeče armade v Jugoslavijo je Lobačeva iskala sovjetska obveščevalna služba zaradi njegovega sodelovanja z okupatorjem, vendar mu je uspelo, da se je pred tem vtihotapil v vrste Rdeče armade, s katero je odšel kot tolmač na Madžarsko, in mu je tako uspelo, da se je izognil odgovornosti itd. itd.

Iz imenika aretiranih oseb, ki jih je veleposlaništvo priložilo svoji zadnji noti z dne 25. julija letos, se vidi, da je veleposlaništvo skušalo izbrati in poimensko naštetiti samo tiste ljudi, ki so se ukvarjali s protijugoslovanskim delovanjem in je glede njih preteklosti mislila, da niso z ničemer omadeževani. Vendar pa veleposlaništvu to ni uspelo in mu tudi ni moglo uspeli, ker so vsi aretirani belogardisti uživali popolno zaščito tako protiljudskih režimov v stari Jugoslaviji kakor tudi fašističnih okupatorjev med vojno.

Tako navajamo samo zaradi zgleda, da je bila BELUBEKOVA SUZANA, katere ime je v omenjenem seznamu, med vojno pevka in znana prostitutka v baru »Kazbek« v Beogradu. Po vojni je bila aretirana zaradi tatvine in prostitucije, po resoluciji Informbiroja pa je začela delovati proti sedanji ureditvi v FLRJ.

KRIZKO ALEKSEJ je delal pred vojno za obveščevalno službo neke tuje države, med okupacijo pa za gestapo. Bil je dobro znan organizator ruskih belogardistov, ki jih je pošiljal v ruski prostovoljni zbor za borbo na vzhodni fronti. Svoje sovražno delovanje je nadaljeval tudi po vojni in delal za zrušenje sedanje ureditve v FLRJ.

Tak je moralnopolitični lik teh kontrarevolucionarnih belogardističnih elementov brez domovine, ki so bili vedno pripravljeni na najbolj uma-zana in najgnusnejša dejanja proti vsemu, kar je napredno in demokratično in so v ta namen komur koli služili.

Veleposlaništvo ZSSR v Beogradu prikazuje v svoji noti take elemente kot vzorne pristaše prijateljskih odnosov med narodi FLRJ in ZSSR. Tako stališče priča vsaj o tem, da ima veleposlaništvo ZSSR v Beogradu napačne pojme, kakšni bi morali biti odnosi med FLRJ in ZSSR oziroma med narodi FLRJ in ZSSR.

S tem, da se zavzema za ljudi, ki morajo zaradi svojega zločinskega delovanja proti narodom FLRJ odgovarjati pred jugoslovanskimi oblastmi po veljavnih zakonih v FLRJ, žali zavestno ne samo vse narode naše države in njihovo demokratično ureditev, temveč hkrati še bolj poslabšuje odnose med FLRJ in ZSSR.

Čeprav je dala vlada ZSSR po vojni takim belogardističnim elementom sovjetsko državljanstvo, ni nikdar predlagala vladi FLRJ njihovo repatriacijo v ZSSR in je tudi ni skušala izvršiti. Nasprotno, takim in njim podobnim elementom je bila dana, zlasti po resoluciji Informbiroja, nova spodbuda za njihovo protijugoslovansko delovanje. Ti ljudje so delovali v prepričanju, da bodo za vsako svoje početje proti socialistični Jugoslaviji uživali kot sovjetski državljani zaščito veleposlaništva ZSSR v Beogradu.

Na drugi strani pa vlada ZSSR, kakor se vidi iz note veleposlaništva, povsem nedopustno misli, da morajo jugoslovanske oblasti dopuščati tako njihovo kontrarevolucionarno in vohunsko početje samo zaradi tega, ker jim je dala vlada ZSSR po vojni sovjetsko državljanstvo.

Kar se tiče jugoslovanskih državljanov, za katere veleposlaništvo ZSSR neutemeljeno trdi, da so sovjetski državljani, in katerih imena so navedena prav tako v omenjenem seznamu, je dalo ministrstvo za zunanje zadeve že večkrat v svojih prejšnjih notah meritoren odgovor, v katerem potrjuje, da so ti ljudje državljani FLRJ, ker niso nikdar zahtevali niti dobili odpusta iz državljanstva, in da pomeni torej vztrajno zavzemanje veleposlaništva ZSSR zanje nedovoljeno vmešavanje v notranje zadeve FLRJ.

S tem, da premišljeno obtožuje jugoslovanske oblasti, da uporabljajo proti aretiranim ravnanje in metode, ki so »neznosne« in »nečloveške«, skuša sovjetska vlada pred sovjetsko in demokratično javnostjo tudi v tem primeru prikriti pravo resnico o stanju v Jugoslaviji in zlonamerno prikazati resnični demokratični socialistični značaj ljudske oblasti v naši državi.

Vlada FLRJ z največjim ogorčenjem odklanja vse tendenciozne izmišljotine in ugotavlja, da so metode, ki jih sovjetska vlada podtika ljudskim oblastem Jugoslavije, popolnoma tuje in neznane demokratičnemu socialističnemu redu, uresničenemu v Jugoslaviji med revolucionarno borbo narodov naše države. Vlada FLRJ je bila prepričana, da bodo dejstva, navedena v prejšnjih notah ministrstva za zunanje zadeve, prepričala veleposlaništvo ZSSR o upravičenosti ravnanja jugoslovanskih

oblasti in da bo veleposlaništvo ZSSR zaradi ohranitve svojega lastnega ugleda in ugleda Sovjetske zveze prenehalo, še nadalje se zavzemati za te kontrarevolucionarne elemente. Iz teh razlogov ni vlada FLRJ objavila nobene od svojih not, čeprav bi objava teh not opozorila na neko aktivnost veleposlaništva ZSSR v Beogradu, ki nima nič skupnega z delom diplomatskega predstavništva socialistične države v drugi socialistični državi.

Sovjetska vlada je objavila noto veleposlaništva ZSSR v Beogradu z namenom, da bi dala novo spodbudo sovražni protijugoslovanski gonji in da bi podprla ostanke reakcije v Jugoslaviji in vse kontrarevolucionarne elemente pri njihovem prizadevanju, da bi spodkopali socialistično ureditev v FLRJ.

Vlada FLRJ odločno odklanja vse navedbe v noti veleposlaništva ZSSR v Beogradu kot premišljeno žalitev in sovražno dejanje proti FLR Jugoslaviji in znova izjavlja, da ne bo dovolila, da bi kdo, pa naj bi užival podporo od kogar koli, rušil graditev ter razvoj nove socialistične Jugoslavije. Vlada FLRJ bo tudi v prihodnje izdajala zakonite ukrepe proti vsem tistim, ki bodo skušali rušiti socialistično ureditev, katero so narodi Jugoslavije v svoji revolucionarni borbi z velikanskimi žrtvami priborili, sedaj pa jo ob velikanskih naporih grade in nadalje utrjujejo.

Ob koncu poudarja vlada FLRJ, da belogardistični elementi, ki so dobili po drugi svetovni vojni sovjetsko državljanstvo, ne bodo mogli ostati še nadalje v FLRJ, če se ne bodo ravnali po zakonih, ki vladajo v njej.

(»Borba«, 31. julija 1949)

**GOVOR MARŠALA TITA
V SKOPLJU NA PROSLAVI PETLETNICE USTANOVITVE
LJUDSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE**

Tovariši in tovarišice! Pozdravljam vas v imenu zvezne vlade in vam čestitam k peti obletnici ustanovitve ljudske republike. Ta radostni dan, ki ga danes slavite, so pričakali s prav tako veliko radostjo vsi narodi naše države. Z vami delijo radost, ker ste po letih lahko skupaj s proslavo današnjega dne pregledali hkrati tudi svoje velike uspehe, dosežene v petih letih.

Pet let je zelo kratka doba v zgodovini in razvoju nekega naroda. Toda v teh petih letih je makedonski narod popolnoma dokazal, da je visoko zaveden, sposoben, da se vodi sam, da je to narod, ki je sposoben razvijati do sedaj nevidene sposobnosti in sile. Makedonski narod je v tej kratki dobi dokazal, da so bile neresnične vse pripovedke bivših režimov stare Jugoslavije, Bolgarije in Grčije o tem, da je Makedonija samo zemljepisni pojem, da makedonskega naroda tako rekoč ni, da makedonski narod ne more biti sposoben, da bi se vodil sam, temveč da mora biti pod tujim varštvom.

Leta 1913 je bila razdeljena Makedonija po vojni s Turčijo med tri države: Srbijo, Bolgarijo in Grčijo. Konec vojne s Turčijo in izgon Turkov oziroma turških imperialistov s tega ozemlja torej ni prinesel svobode makedonskemu narodu. Makedonski narod je bil predmet, s katerim so se okoriščali imperialisti oziroma kapitalisti Srbije, Grčije in Bolgarije.

Težka in boleča je zgodovina makedonskega naroda tudi po izgonu Turkov. Mi v Jugoslaviji prav dobro vemo, kakšna je bila zgodovina makedonskega naroda: ječe so bile polne, vladala so orožniška puškina kópita in brezpravnost, narod ni imel pravice do kulturnega in drugega razvoja, vse njegove nacionalne posebnosti pa so bile zanikane itd. Če je šlo za obsodbo — Makedonec je bil najteže obsojen. Če so orožniki posredovali — so padale glave, ker je bil makedonski narod tako rekoč popolnoma brezpraven.

Samo Komunistična partija je bila tista, ki je po določenem omahovanju do 1923. leta zavzela pravilno stališče. Od tedaj do danes je Komunistična partija Jugoslavije dosledno izvajala svojo linijo v nacionalnem vprašanju vseh narodov Jugoslavije, posebno pa makedonskega naroda.

Vojna, v kateri je razpadla stara Jugoslavija, ni našla Komunistične partije Jugoslavije nepripravljene niti v nacionalnem vprašanju. Tudi v tem vprašanju je imela jasno določeno stališče in zaradi takega svojega in njegovega uresničevanja pri delu smo mogli voditi štiri leta vztrajno borbo za izgon okupatorjev, za ustvaritev boljše bodočnosti in pravilne družbene ureditve v naši državi. Zaradi pravilnega reševanja nacionalnega

vprašanja smo mogli med vojno mobilizirati v vseh naših republikah množice za borbo proti okupatorju, za borbo proti domačim kvizlingovcem in domači buržoaziji, za ustvaritev boljšega jutrišnjega dne.

Pravilna politika v nacionalnem vprašanju je bila za nas tista gonilna sila, ki je vodila množice v borbo. Mar bi Makedonci, Slovenci, Hrvati, pa tudi Srbi in drugi narodi šli v borbo, če ne bi pričakovali, da bo ta osvobodilna vojna likvidirala vse fisto, kar je v stari Jugoslaviji oviralo bratstvo in enotnost naših narodov? Naši narodi so šli v to vojno globoko prepričani, da mora biti s krvjo, ki jo prelivajo, zgrajena boljša in naprednejša država.

Tudi makedonski narod je dal v tej veliki osvobodilni borbi dostojen delež za svojo osvoboditev.

Makedonski narod je tudi po vojni, kakor v vojni, pokazal svojo veliko zavednost, ta pa je v tem, da je mogoč njegov obstoj in njegov pravilni vsestranski razvoj samo v socialistični Jugoslaviji in v nobenih drugih kombinacijah, s katerimi so se opajali razni psevdomarksisti.

Kakšno stališče je imela na primer bolgarska komunistična partija v makedonskem vprašanju? Malo prej sem omenil, kako težko je bilo makedonskemu narodu v stari Jugoslaviji, ko ga je zatirala velikosrbska buržoazija. Toda, ali je makedonski narod v Pirinski Makedoniji, v Bolgariji, imel kake svoje nacionalne pravice, mar je imel možnosti za kak nacionalni in kulturni razvoj? Ne, ni jih imel. Orožniki so včasih sicer res malo manj udarjali s puškinimi kopiti, ker je velikobolgarska monarhofašistična klika znala manevrirati, da bi izkoristila Makedonce za svoje smotre, za uresničitev velike Bolgarije. Toda dejansko je bilo tudi tam enako.

Tudi v Grčiji je bil makedonski narod prav tako preganjan, mučen, pretepan, prisiljen bežati v sosedne države. Tudi tam makedonski narod ni imel nobenih pravic.

Kar zadeva bolgarsko komunistično partijo, se njeno stališče glede na makedonsko vprašanje tudi ni mnogo razlikovalo od stališča bolgarske buržoazije. To se danes kaže tudi v dejanjih. Kdo je med vojno oviral borbo makedonskega naroda v prvih dneh vstaje v Jugoslaviji? Predstavniki bolgarske komunistične partije. Kdo je govoril, da še ni čas za vstajo in da je treba čakati? Predstavniki bolgarske komunistične partije. Kaj pa je pomenilo to čakanje, zakaj so oni to govorili? Zato, ker so na dnu svoje duše mislili, da je bolgarska vojska tu osvoboditelj, ne pa okupator. V bolgarski vojski v Makedoniji niso videli okupatorja, temveč osvoboditelja, in so menili, da proti osvoboditelju ni treba voditi borbe. To je bila njihova skrivna misel, ki se danes jasno odsvita v raznih njihovih obrekovanjih proti Ljudski republiki Makedoniji in novi Jugoslaviji.

Tovariši in tovarišice! Po vojni smo si prizadevali, da bi po bolgarski vladi ustvarili najboljše odnose z bolgarskim narodom. Pošteno in iskreno smo začeli reševati težka vprašanja, ki so bila v daljni zgodovini dolgo dolgo let kamen spotike med našimi narodi in bolgarskim narodom. Pokazali smo vso širokosrčnost in gledali daleč v bodočnost, gledali smo srečne balkanske narode, združene v bratstvu in enotnosti. Prišel je blejski sporazum. Tudi tu smo si prizadevali, da bi dejansko prenehali s staro prakso in na marksistično-leninistični način dokončno rešili makedonsko vprašanje kot celoto, to je, da dobi makedonski narod ne samo v Vardarski, temveč tudi v Pirinski in Egejski Makedoniji pravico, da sam

odloča o svoji usodi. Tudi na Bledu je bilo mešetarjenje. Nikar ne mislite, da je šlo vse gladko, toda takrat so bolgarski voditelji morali privoliti, čeprav ne popolnoma v to, ker so bili proti temu, da bi se Pirinska Makedonija takoj zedinila z Vardarsko Makedonijo, svojo veliko matico, temveč so to odložili za pozneje, ko bi prišlo do federacije med Bolgarijo in Jugoslavijo. Privoliti smo morali v takšno njihovo željo, hkrati pa smo trdovratno vztrajali pri tem, da imej makedonski narod v Pirinski Makedoniji vse pravice do popolnega kulturnega razvoja prav kakor v Vardarski Makedoniji, da mora biti narod Pirinske Makedonije duhovno popolnoma združen s svojimi brati v Vardarski Makedoniji. Hoteli smo, da narod v Pirinski Makedoniji v nobenem primeru ne bo več občutil zatiranja in pomanjkanja možnosti, da bi se vsestransko kulturno razvijal in gospodarsko krepil. Tako smo mi tedaj postavili stvar in s tem so se bolgarski voditelji tedaj strinjali.

Toda prišla je zloglasna resolucija Informbiroja in vse, kar smo s težko muko zgradili, je propadlo. Propadlo je vprašanje Pirinske Makedonije, vprašanje pravilnega reševanja nacionalnega vprašanja v Makedoniji in vprašanje vedno večjega zbliževanja med bratskim bolgarskim in jugoslovanskimi narodi. Vse to je pokvarila zloglasna resolucija Informbiroja.

Na kakšen način pa je vse pokvarila? Tako, da je dala vodilnim ljudem bolgarske Partije možnost, da neovirano razkrijejo vse svoje velikobolgarske šovinistične pretenzije na Makedonijo, in sicer ne samo na Pirinsko, temveč tudi na Vardarsko Makedonijo. Vse to sedaj lahko vsak dan slišite iz njihovih ust. Pri tem mislim na vodilne ljudi, ne pa na članstvo bolgarske Partije. Razumljivo pa je, da v tem veličastnem poletu graditve nove Jugoslavije in nove Ljudske republike Makedonije ne more biti govora o tem, da bomo to stvar z bolgarskimi komunisti, to je z bolgarskimi vodilnimi osebami, pojmovali kot nekaj, kar naj ostane zaradi oportunistične enotnosti. Ne, borili se bomo proti revizionistom, ki kratijo makedonskemu narodu pravico do zedinjenja. Vprašanje enotnosti makedonskega naroda ni samo vprašanje Makedoncev, temveč vse socialistične Jugoslavije, ker mi se borimo za reševanje vseh vprašanj na socialistični način, v prvi vrsti pa za pravilno reševanje nacionalnega vprašanja.

Tovariši in tovarišice! V čem je bistvo nacionalnega vprašanja pri nas? Naši narodi, šest naših ljudskih republik, so se združili prostovoljno po koncu vojne, še v času vojne pa so s svojo krvjo gradili to enotnost. Seveda pa ne bi bilo dovolj samo deklarirati, da so naši narodi, v prvi vrsti pa tudi makedonski narod, nacionalno osvobodjeni in enakopravni, temveč je bilo treba to tudi v praksi dokazati. Bistvo pravilnega reševanja nacionalnega vprašanja je v tem, da ima vsak narod posebej popolno pravico, da se vodi sam. Zavračamo teorijo o vladajočem narodu, pa naj bo kateri izmed naših narodov še toliko večji od narodov v najmanjših republikah. Zavračamo pojem vladajočega naroda kot nemarksističen in neleninističen. Bistvo pravilnega reševanja nacionalnega vprašanja je v tem, da vsak narod vse svoje sile — fizične, duhovne in materialne, izkorišča v prvi vrsti sam za dviganje svoje blaginje. V tem pravilnem socialističnem načinu reševanja nacionalnega vprašanja pri nas smo šli tako daleč, da smo z našo ustavo zagotovili, danes pa to tudi z delom ures-

ničujemo, da najnaprednejše republike v naši državi, Slovenija, Srbija in Hrvatska, materialno pomagajo zaostalejšim republikam.

Če bi bili mi pojmovali, kakor to delajo v nekaterih državah na Vzhodu, da pomeni zedinjenje samo zemljepisni pojem, in če bi bili dopustili, da bi obstajala gospodarska neenakopravnost med posameznimi republikami in narodi, potem bi bila ta naša država zgrajena kot papirnat stolp. Ne, mi ne gremo in nečemo iti po tej poti. Narodi Jugoslavije bodo dajali po svojih predstavnikih še naprej vsakemu narodu tisto, kar mu je potrebno, da bi se mogel razvijati, ker je gospodarski, kulturni in ostali razvoj posameznega naroda velikanske koristi za vso našo socialistično domovino Jugoslavijo.

Kaj pa govore danes bolgarski šovinisti iz bolgarske Komunistične partije?

Da bi našli izgovor za svojo nacionalistično politiko, so razglasili nas za kapitalistično, sebe pa za socialistično državo. Izmislili so si, da je Jugoslavija — po njihovi resoluciji in po njihovih kominformovskih možganih prešla v imperialistični tabor. Na podlagi tega so vrgli oko na Makedonijo. Razumljivo je, da je to račun brez krčmarja. Tako govore zato, ker mislijo, da makedonski narod nima pravice odločati, marveč da imajo to pravico resolucija Informbiroja in razni judinovci iz Bukarešte ter njihovi članki.

Toda v tem se bodo zmotili. To pa, kar danes govore, da makedonski jezik, ki ga Makedonci stalno izpopolnjujejo, ni noben jezik, je najbolj podla kleveta, ki so jo vrgli na makedonski narod? Zanikajo, da obstaja makedonski jezik. Danes to vztrajno trde tudi v svojih resolucijah in v svoji propagandi. Pravijo, da obstaja samo bolgarski narod in nič več, makedonski jezik pa da je samo malo drugačen dialekt. Mi pa pravimo in ostanemo pri tem, kar je makedonski narod do sedaj že potrdil, da Makedonci ne bodo odstopili od svoje nacionalnosti in ne bodo dovolili, da bi jih kdo oviral pri izpopolnjevanju in dviganju njihove kulture na višjo stopnjo, pri izpopolnjevanju njihovega jezika.

Poglejmo sedaj dalje, kakšen je položaj Makedoncev v Pirinski Makedoniji. Izgubili so vse tisto, kar so bili dobili ali kar bi bili morali dobiti po blejskem sporazumu. Učitelji Makedonci iz Vardarske Makedonije so izgnani, makedonske knjigarne so zaprte, knjige v makedonskem jeziku pa so zaplenjene in vsako kulturno življenje makedonskega naroda je onemogočeno. Skratka, bolgarski voditelji so začeli igrati nevarno igro s tem, da so ustanovili v Sofiji nekako novo makedonsko zvezo, ki zelo spominja na nekdanje makedonstvujušče, ki so bili v službi Borisa — za zatiranje ne samo Makedoncev v Pirinski Makedoniji, temveč tudi naprednih Bolgarov in za pošiljanje raznih atentatorjev za razne umazane posle. Če mislijo, da bodo nekaj dosegli po raznih revnih zvezah, kjer ima glavno vlogo, kot se mi zdi, pop Tomov, največji nasprotnik nove Jugoslavije, ki je za kokošje bedro prodal svojo nacionalno zavest, — se kruto motijo. Jaz mislim, da makedonski narod s tem človekom ni nič izgubil, bolgarski pa nič pridobil. Ta pop Tomov nosi danes glavno zastavo borbe proti Ljudski republiki Makedoniji in proti Jugoslaviji v celoti. On in mnogi drugi popi Tomovi, ki so tam, ne bodo mogli obrniti kolesa zgodovine, ker je že v močnem zaletu, in nič ne more več preprečiti makedonskemu narodu, da ne bi v polni meri uresničil svoje velike zamisli — da bi zgradil svojo državo kot pravo socialistično republiko v

zvezi z drugimi ljudskimi republikami Jugoslavije, in si neutrudno prizadeval, da bo makedonski narod prej ali slej zedinjen. Ta misel mora biti vodilna misel vseh Makedoncev, Makedonci jo morajo gojiti ne glede na vse klevete, ki jih danes mečejo nanje.

Sedaj bi vam, tovariši in tovarišice, hotel povedati nekaj besed o Makedoncih v Egejski Makedoniji. Nerač govorim o vprašanju Makedoncev v Egejski Makedoniji danes, ko se bori grški narod za svobodo in mora biti enoten tudi v bratstvu z Makedonci.

Toda tisto, kar se dogaja v najnovejšem času, obrekovanja, ki jih mečejo tudi voditelji Komunistične partije Grčije na novo Jugoslavijo in Ljudsko republiko Makedonijo, me silijo, da bom povedal nekaj besed tudi o tem.

Grško ljudstvo vodi junaško borbo za svojo socialno in nacionalno osvoboditev, za ustvaritev boljše, naprednejše demokratične Grčije. Njegova nesreča je v tem, da vsi tisti, ki danes obrekujejo Jugoslavijo, nočejo podpreti te junaške borbe grškega naroda. Nasprotno, podlo in zakulisno delajo z vsemi silami, da bi zadušili osvobodilno borbo grškega ljudstva. Tega ne delajo od strani, marveč po voditeljih Komunistične partije Grčije. Kleveta CK KP Grčije, ki jo je včeraj ali predvčerajšnjim prenesla radijska postaja »Svobodna Grčija« proti nam, dokazuje, kako nizko so padli nekateri vodilni ljudje KP Grčije. Meni, tovariši, sta položaj v Grčiji in osvobodilna borba grškega ljudstva tako globoko pri srcu, da ne morem govoriti o ozadju vsega tega, o tem, kaj in kdo vse dela in ravna, da bi čimbolj oblatil novo Jugoslavijo in likvidiral grško gibanje. Nekega dne, in upamo, da ta dan ni daleč, se bo to razkrilo. Grški voditelji Komunistične partije morajo vedeti, da mi samo iz obzirnosti do grškega osvobodilnega gibanja — oni to prav gotovo dobro vedo — ne moremo navajati stvari, ki v nobenem primeru ne bi pokazale v lepi luči niti Zahariadesa niti vseh drugih. Borba, ki jo vodi grško ljudstvo, zahteva od nas, da imamo usta zaprta. Prišel pa bo dan, ko bo tako grški kakor makedonski narod in ves svet vedel, kdo danes tam dela za likvidacijo grškega narodnoosvobodilnega gibanja.

Kar zadeva odnos voditeljev Komunistične partije Grčije do Makedoncev v Egejski Makedoniji, je ta odnos podoben odnosu bolgarskih komunističnih voditeljev do Makedoncev v Pirinski Makedoniji. Je pa še toliko hujši, ker ne vemo, za čigav račun danes tam najbolj napredni makedonski ljudje plačujejo tudi s svojimi življenji zvestobo svojemu nacionalnemu prepričanju.

Voditelji Komunistične partije Grčije maskirajo svoja podla nemarksistična dejanja s potrebo borbe proti grškim monarhofašistom. Kaj pa lahko, tovariši, bolj dvigne ljudstvo v borbo kakor pravilen odnos do ljudstva, pravilen odnos komunistov in tistih, ki vodijo gibanje, do ljudstva? Naša glavna in največja moč je bila prav v tem, ker je bilo naše osvobodilno gibanje pravilno postavljeno, ker je bil naš odnos do ljudstva pravilen in ker je vsak naš kmet, vsak pošten državljan naše države, gledal našega borca-partizana in pozneje vojaka naše ljudske armade kot svojega borca, kot borca, ki se bori zanj in zase. Ravnanje s silo in puškinim kopitom ter drugimi podobnimi sredstvi v revolucionarni borbi ne more dvigniti socialistične revolucionarne zavesti pri nobenem, pa tudi pri komunistih ne. Ta metoda je napačna in nevredna komunistov.

Grški komunisti niso imeli in nimajo pravičnega stališča v makedonskem vprašanju. Dokaz je tudi to, da v njihovi armadi, v kateri je večji del Makedoncev, Makedonci niso mogli biti niti višji oficirji, niti drugi voditelji. Danes pa mečejo iz Ljudske fronte celo tiste, ki so zares zastopali težnje in bili izvoljeni od makedonskega naroda v Egejski Makedoniji. Na osvobojenem ozemlju Grčije ni šol v makedonskem jeziku. Toliko o tem nemarksističnem in neleninističnem stališču tovarišev iz grške Komunistične partije do Makedoncev v Grčiji, kjer danes teče kri proti fašistom.

Tovariši in tovarišice! Gonja, ki jo vodijo proti naši državi, je dobila sedaj še en izmišljen povod za klevetanje Jugoslavije, in sicer s tem, da pripovedujejo, da smo odprli mejo monarhofašistom in jim omogočili, da udarijo v hrbet demokratični armadi. Prepričan sem, da so tu med vami, Makedonci, ljudje, ki so na svoje oči lahko videli, kako je s stvarjo na meji. To ste lahko videli tudi na 400 ranjenih demokratične armade, ki so prešli našo mejo in tu naleteli na najprisrčnejši sprejem naših ljudi in dobili vse, kar je potrebno ljudem, ki so dali vse za svobodo in za boljši jutrišnji dan svojega naroda.

Če je torej kdo prekoračil mejo, potem so bili to ranjenci in izmučeni borci demokratične armade, ki so še danes pri nas, kajti mednarodni položaj nam ne dopušča, da bi storili kaj drugega, kakor smo storili: da smo jim dali zatočišče in vse, kar je potrebno, da se bodo okrepili. Storili smo zanje lahko samo toliko, in jaz mislim, da nima nihče pravice, da bi nam očital, da smo premalo storili. Jaz mislim, da nima nihče pravice zahtevati od nas, da bi delali avanture, kot bi to morda kdo želel, in sicer samo od nas, — in da bi napravili nekaj, kar bi privedlo do kakih mednarodnih zapletljajev. Bajka o prehodu monarhofašistov čez mejo pomeni navadno metanje peska v oči množicam vsega sveta, da bi se zakrinkali umazani načrti o likvidaciji demokratičnega gibanja v Grčiji. To naj vedo vsi tisti, ki blatijo Jugoslavijo, in vedo naj, da jim ne bo uspelo, da bi jo umazali, ker z dejanji dokazuje svojo visoko internacionalistično zavest, ker trdno vodi svojo zunanjo politiko in si ne dá sugerirati od nikogar.

Tovariši in tovarišice! Sedaj bi vam hotel povedati nekaj besed o odnosih z našimi sosednimi državami. Moram govoriti o tem danes tu pred vami zaradi tega, ker tudi Makedonija meji na tri države, govoriti moram o tem zaradi tega, ker mora makedonski narod vedeti, da skupaj s čuvarki naše nove socialistične Jugoslavije, z našo armado in drugimi organi varnosti naše države tudi on budno čuva srečo svoje države, svoje Ljudske republike Makedonije pred vsemi ovirami svojega mirnega razvoja. Tu hočem poudariti, da čuvajo in bodo čuvali makedonski narod in njegovo ljudsko republiko, njegovo socialistično graditev in miren razvoj vsi naši narodi do zadnje kaplje krvi. Vsakdo mora vedeti, tako v naši državi kakor zunaj nje — da makedonski narod ni osamljen in ne bo osamljen. Vsi tisti pa, ki bi poskušali tukaj kaliti, — taki poskusi s pomočjo raznih terorističnih in drugih dejanj so že bili — morajo vedeti, da so minili tisti časi iz stare Jugoslavije, ko so včasih zarès bili pogoji za kaljenje, ker je bil narod zaslužjen in nezadovoljen. Danes je makedonski narod v naši državi svoboden in to svobodo mora braniti in jo bo branil pred vsakim.

Če bodo, tovariši in tovarišice, prišli k vam, kaki ljudje iz sosednih držav, iz Bolgarije, Grčije in Albanije, in skušali omajati vaše vrste ter vam praviti, kako pri njih tečeta med in mleko, kako pri njih vse cvete, jih vprašajte: kaj so napravili in kje sta bila med in mleko, ki jih imajo, kaj je Pirinska Makedonija dobila v domovinsko-frontovski Bolgariji do resolucije? (Kajti po resoluciji tudi od tistega, kar so bili dobili, ni nič ostalo.) Mi pa vemo, kaj so dobili. V dveletnem planu Bolgarije je bilo določeno, da bodo v Pirinski Makedoniji zgradili tri električne centrale, ali bolje rečeno, centralice, dve po 700 kw in eno 2300 kw. Zgrajena pa je bila samo ena 700 kw, drugi dve pa ne. Vi tu pa ste spravili v pogon sedaj eno 6000 kw, skoraj desetkrat močnejšo od centrale, ki so jo oni napravili, da ne govorimo o številnih drugih vaših tovarnah in velikanskih centralah, ki so zgrajene in ki se grade in ki bodo še zgrajene. Kaj so storili za makedonski narod v Pirinski Makedoniji in kako se torej izraža ta ljubezen do vodilnih bolgarskih komunistov, ki imajo polna usta skrbi za ljudstvo v Pirinski Makedoniji? V čem se kaže ta njihova skrb, od kod in kje so razlogi, ki onemogočajo, da bi ta narod postal gospodarsko močnejši in kulturno bolj razvit? Ni jih, tovariši, in vse, kar govore in pišejo, je gola propaganda za izvoz v vašo Ljudsko republiko Makedonijo in za notranjo uporabo, preračunana na to, da bi preslepila i narod v Pirinski Makedoniji i bolgarski narod.

Prav tako je stvar z Albanijo. Albanija danes strada. Vprašajte albanskega kmeta: imate kruh? Albanski vojaki in oficirji nosijo še danes naše uniforme, ki smo jim jih dali zastoj, pa tudi te uniforme so že slabe in ne bodo jih dolgo imeli. Albanski kmetje se pogosto vprašujejo: »Pa dobro, prej smo imeli, kakor pravite, trockistični kruh, vendar smo bili siti, sedaj pa tega vašega socialističnega kruha ne vidimo.«

Toda niti albanski niti bolgarski narod kakor tudi ne naši narodi in narodi drugih držav ne bodo dovolili, da bi jih slepili z golo propagando. Na to propagando jim odgovorite: pridite k nam, pogledajte, pa boste videli, v kateri državi gredo hitreje v socializem, ali pri vas ali pri nas. Seveda v socializem ni mogoče korakati, če se ne grade tovarne, šole, gimnazije, univerze itd. Socializem so, razen ljudske oblasti, stroji, rudniki, dobro zgrajene ceste, z eno besedo visoka industrializacija in elektrifikacija. In tega oni nimajo, pa tudi ne ustvarjajo, mi pa ustvarjamo in bomo tudi ustvarili. Mi se ne veselimo nad tem, česar oni nimajo, nam je žal, ker na primer tega nima bolgarsko ljudstvo, in mi smo z dejanji dokazali, da mu želimo pomagati, in smo mu tudi pomagali.

Mislim, da bo nekoč vendar prišel čas, ko bo bolgarsko ljudstvo šlo preko teh nizkotnih in nesramnih klevet in nam lahko prožilo ter stisnilo bratsko roko, mi pa bomo pomagali, da bomo skupno odstranili vse tisto, kar so danes posamezniki postavili kot zapreko za ustvaritev in ohranitev bratskih odnosov. Prav tako je danes tudi z Albanijo. Prišel bo čas, ko bosta lahko albanski kmet in albanski delavec znova odkrilo govorila o tem, da so jima v resnici najbližji narodi Jugoslavije, ker so pri njih videli edino in največjo pomoč.

Kakšni pa so naši odnosi z drugimi državami ljudske demokracije? Resolucija Informbiroja in nezaskišana lažniva kampanja, ki jo vsak dan vodijo proti naši državi, sta privedli do razvoja šovinističnih strasti tako v Rumuniji kakor tudi na Madžarskem. Ne smete misliti, da se na Madžarskem in v Rumuniji niso našli vodilni komunisti, ki že precej jasno

šepetajo — ker sta njihovi državi »socialistični«, Jugoslavija pa baže »kapitalistična«, da bi bilo mogoče nekaj od Jugoslavije odtrgati.

V njihovih glavah se že motajo nacionalne šovinistične ambicije proti naši državi. Prepričan sem, da narodi teh držav nimajo nič skupnega z ambicijami teh megalomanskih voditeljev, ki so izgubili vsak pojem socialistične poštenosti in morale. Pa tudi odnosi s temi državami so danes taki, da ni mogoče reči, da so to odnosi med državami, ki grade socializem. Na naši strani, tovariši in tovarišice, ni tu nikake krivde. Mi smo tudi z največjimi žrtvami skušali, da bi ustvarili z narodi teh držav, pa tudi z njihovimi vladami najbližje in najtesnejše odnose. Toda nekomu je bilo do tega, da nam je te odnose zmešal. Poznamo glavne povzročitelje vsega tega, toda ne glede na vse klevete bodo lahko naša država oziroma delovni ljudje naše države, ki danes s tako nezaslišanim poletom, s toliko požrtvovalnostjo gradijo svojo srečnejšo bodočnost, preprečili vse poizkuse, ki bi jih ti različni megalomani, ki delajo račun brez krčmarja, storili, da bi jim ovirali mirno delo. *Narode naše države, ki so že v dejanjih videli, kaj pomeni socializem, ki v dejanjih vidijo, kaj pomeni graditev socializma, ne bo mogla nikdar nobena sila, pa naj bi prišla od koder koli, odvrniti od te poti, niti jih ne bo mogla omajati ali prestrašiti, da ne bi trdno stali v borbi za svobodo, nedotakljivost in neodvisnost svoje socialistične domovine.*

Danes nam vse te države pošiljajo provokatorje in teroriste. Seveda jih naša državna varnost pošilja tja, kamor je treba, in to zelo hitro. Vendar je stvar vsega ljudstva, da onemogoči vse take elemente, ne glede od kod prihajajo, ker je edino, čeprav nestvarno upanje teh različnih »planerjev« v tem, da bi znotraj zasejali razdor in ustvarili neko žarišče, s katerim bi pozneje lahko rušili našo ljudsko enotnost in pridobitve naše velike osvobodilne borbe.

Tovariši in tovarišice Makedonci! Varujte bratstvo in enotnost, varujte enotnost ljudstva kot punčico svojega očesa, ker je to poroštvo zgraditve socializma in lepše ter srečnejše prihodnosti.

Na koncu, tovariši in tovarišice, vam bom povedal nekaj besed o graditvi naše države. Postavili smo si nalogo, izpolnitev petletnega plana. Plan ima velikanski obseg. Najtežja leta so že za nami in izpolnili smo pol plana kljub vsem oviram. Nočem reči, da bo šlo sedaj vse popolnoma lahko. Ne, še bo težko, toda najtežje je za nami, prihodnje leto bo že lažje kakor je to.

Toda uspehi, ki smo jih dosegli, nam ne smejo zmešati glave, ne smejo biti povod, da bi bili oholi in se trkali na prsi, češ da lahko storimo to samo mi, ter da bi podcenjevali druge narode, kajti trkanje na prsi je lastnost nacionalistov, ne pa naprednih socialističnih državljanov.

Ne glede na to, kakšne uspehe bi dosegli, nam ti uspehi ne smejo in ne morejo zmešati glave. Vedeti moramo eno: vsak narod, ki ga pravilno vodijo, ki mu je omogočeno, da vsestransko razvije vse svoje ustvarjalne sile, je sposoben ustvariti čuda. To ne velja danes samo za naše narode.

Seveda so naši narodi ustvarili veličastno delo, ustvarili so bratstvo in enotnost. Lažje je tam, kjer je ena narodnost, kjer ni nacionalnega vprašanja. Zato je treba tam, kjer je kot pri nas več narodov, delati zelo trezno in pazljivo, upoštevajoč vse značilnosti posameznih narodov.

Mi smo vse to prebredli, mi smo vse to rešili. Nadaljujmo to pot in uspeho nam bo vse, kar smo si postavili kot nalogo.

Torej ne sme biti vrtočlavice zaradi uspehov, temveč se moramo še močneje lotiti dela, izpolnjevanja nalog, ki stoje pred nami, in tako bomo ne le izvršili petletni plan, temveč dokončno postavili močne temelje naši socialistični domovini.

Tovariši in tovarišice! Če danes prečkate našo državo od Bitolja do Maribora, boste videli, da je vsa naša država po dolgem in počez veličastno gradbišče. Videli boste, da danes na vsakem gradbišču mlado in staro dela z ožarjenimi lici, prostovoljno in z velikim navdušenjem. In zakaj? Ker se zavedajo, da delajo zase in za nikogar drugega.

Izvršiti moramo še precej velikih nalog. Tisto, kar je bilo doslej zgrajeno in o čemer imate možnost vsak dan brati v časopisih ter gledati s svojimi očmi, neposredno ali na fotografijah, kaže, kaj so bili naši narodi sposobni ustvariti skoraj iz nič. In kaj bodo naši narodi sposobni napraviti tedaj, ko bodo imeli dovolj industrije, dovolj električnih central, to kaže, do kakšnega obsega se bo razvilo bogastvo naše države, ki ga imamo v vsej Jugoslaviji, v vseh naših republikah še neizmerno neodkrita, tega, ko bo postalo pristopno, ko ga bodo lahko ljudske množice, delovni ljudje naše države v vsem obsegu izkoriščali. Naša socialistična država in posebej Ljudska republika Makedonija ima velikanska bogastva, ki jih je treba samo spraviti na površje, da jih bo moglo ljudstvo izkoriščati. Naša socialistična država ima vse možnosti, da postane ena najnaprednejših, industrijsko najbolj razvitih in relativno najbogatejših držav v Evropi.

Vedno moramo imeti pred očmi, da je zgraditev naše države sedaj in v prihodnosti glavna naloga vseh naših državljanov. Pojdimo pogumno naprej ne glede na to, kaj kdo govori in kako nas klevetajo. Ne ozirajmo se na nikogar, ampak se odločno lotimo dela in končni uspeh, popolna zgraditev socializma v naši državi, ne bo izostal.

Naj živi Ljudska republika Makedonija!

Naj živi Federativna ljudska republika Jugoslavija!

(»Borba«, 3. avgusta 1949)

GOVOR MARŠALA TITA PREDSTAVNIKOM NAŠE ARMADE V MAKEDONIJI

Nenavadno sem srečen, da sem lahko danes v vaši družbi, da vas lahko vidim in pozdravim, kajti vi ste na odseku obrambe naše domovine, ki je velikega pomena, kjer pa so se pogosto dogajale razne provokacije, kjer so še danes in bodo bržkone še naprej. Vi ste v pripravljenem stanju zaradi varovanja mirne graditve naše socialistične države.

Vem, tovariši oficirji in generali, da je vaša naloga tu težka. Venomer mislimo na to in to upoštevamo. Zato bi hotel ob tej priložnosti izraziti svojo globoko hvaležnost za zvesto službo tako vam kakor tudi vsem borcem, podoficirjem in oficirjem v tem delu Jugoslavije, ki zvesto opravljajo svojo dolžnost do svoje socialistične domovine.

Že večkrat so naši borci, naši oficirji in podoficirji pokazali svojo visoko socialistično zavest. Bili so že primeri, da so zrlí sovražniku iz oči v oči, tukaj se je že prelivala kri v obrambo naše socialistične domovine. Za svojo socialistično domovino so že dali življenja naši najboljši sinovi. Ta zgled, tovariši, je velikanskega pomena za nas, ker se v njem odraža tista globoka ljubezen do svoje socialistične domovine, ker kaže pripravljenost in sigurnost, da bodo naši oboroženi socialistični državljani, ki tvorijo našo ljudsko vojsko, primerno odgovorili na vsako poseganje po naši socialistični domovini.

Mi nismo nikdar nikomur grozili. Grozili smo samo Nemcem in drugim zavojevalcem, toda grozili smo jim z dejanji in ne z besedami, tedaj, ko smo jih izganjali iz naše domovine, ko smo se borili proti njim in vsem njim podobnim. Danes, v mirni graditvi naše države, ne grozimo nikomur. Nasprotno, pozivamo samo k bratskemu sodelovanju vseh poštenih ljudi izven naših meja. Prav nadčloveško smo se trudili, da bi z vsemi državami, s katerimi so nas nekoč držali v sporu vladajoči kapitalisti, ustvarili najboljše odnose in upostavili pravo bratsko sodelovanje in enotnost.

Vi to veste, kajti tega nismo delali za kulisami, marveč odkrito, pred očmi vsega sveta. Smelo in ne glede na mnenje zapadnih imperia-listov smo odšli najprej v Sovjetsko zvezo, nato pa v Bolgarijo in druge dežele. Rekli smo, da smo z njimi in da bomo z njimi tudi v prihodnje, pa četudi bi se zgodilo kar koli. Sklenili smo pakete, da bi tako laže onemogočili novo katastrofo, kakršna je bila leta 1941. Pogumno smo odšli v Bolgarijo, na Madžarsko, Poljsko, Češkoslovaško in v Rumunijo in se nismo ozirali na vse pripovedke zahodnih reakcionarjev. Podali smo narodom teh držav roko in sklenili, da bomo vnaprej složno varovali mirno graditev svojih držav. Podali smo roko sprave vsem državam, ki so jih razni provokatorji in reakcionarni elementi potegnili v hiterjenske pustolovščine, in rekli, da se nikdar več ne bomo borili z njimi, to je,

da ne smejo nikdar več dovoliti, da bi jih povedli proti nam. Šli smo še dalje in sklenili pogodbe s temi državami. Na Zahodu so takrat govorili, da je to naperjeno proti Zahodu. Povedali smo, da to ni resnica, marveč da je smoter teh sklenjenih pogodb zgolj obramba naše mirne graditve.

Mar smo mi krivi, tovariši, da ta ustvarjeni rezultat ni utrjen za vse večne čase, da ni upostavljeno trajno bratsko sodelovanje med državami ljudske demokracije in ZSSR? Mi nismo krivi! Veliko smo žrtvovali, imeli smo tudi gmotne žrtve, ki so bile tako velike, da tedaj nismo niti smeli takoj povedati našim narodom, kolikšne so. Vedeli smo, da bodo naši narodi razumeli te žrtve, vedeli smo, da nam bodo naši narodi oprostili, da smo oprostili Bolgarom reparacije v znesku 25 milijonov dolarjev, saj sta bratsko sodelovanje in še tesnejša povezanost z bolgarskim narodom pomenila za nas več kakor desetkrat ali stokrat večja vsota. Takaj smo dali svoj avans, vendar brez odziva. Zato nismo krivi, da do tega sodelovanja ni prišlo.

Tudi Madžarom smo oprostili težke grehe nasproti našemu ljudstvu. Oprostili smo grehe, ki so jih storili madžarski fašisti in za katere je, umljivo, morala biti odgovorna vsa država in ves narod. Toda naša težnja se ni uresničila, naše upanje, da bomo lahko imeli z Madžarsko najlepše odnose, je propadla. Danes so te odnose skalili, a madžarski voditelji vsak dan sipljejo najraznovrstnejše klevete proti nam, in ne le da nas obrekujejo, marveč tudi, odkrito izzivajo in podtikajo. To je vsekakor strašna stvar.

Vi veste, da s Čehi naši narodi niso imeli nikdar kakršnih koli spopadov. Že v času stare Jugoslavije so Čehi ljubili Jugoslovane, ne zaradi velikosrbske hegemonistične klike in ne vem koga že, marveč zaradi samega bratskega ljudstva v naši deželi, ki je tudi ljubilo češki narod. Ta ljubezen ni ugasnila nikdar in tudi danes ne. Vendar so se naši ljudje, ki so to ljubezen dušili in jo hočejo nasilno tudi zadušiti v srcih češkega naroda. Prepričan pa sem, da te ljubezni češkoslovskega ljudstva do nas češki megalomanski voditelji ne bodo mogli nikoli zatreti, ker mi z ničimer ne dajemo povoda češkemu ljudstvu, da bi nas sovražilo.

Ali ima nemara povod za to poljski narod? Niti najmanj. Takoj po končani vojni in ob pričetku mirne graditve naše države in drugih dežel na Vzhodu smo odšli na Poljsko, da jim povemo, kako je pri nas, jim pomagamo, da jim dokažemo, da narodi Jugoslavije poljski narod ljubijo in želijo, da bi čimprej zacelili svoje rane. Pri tem smo zelo uspeli. To so nam pripovedovali Poljaki i na Poljskem i tedaj, ko so prihajali k nam. Mi vemo, da ta marljivi poljski narod, ki je v zgodovini mnogo pretrpel, ni kriv, da posamezni njegovi politični voditelji nimajo hrabrosti, da bi rekli za resnico, da je resnica, temveč nas danes obsipavajo s klevetami. Mi vemo, kdo je obrekovalec naše domovine, mi vemo, da to ni poljski narod, mi ljubimo ta narod kakor vse ostale narode vzhodnih držav.

Prav tako je tudi z bolgarskim narodom. Zopet se obračam na bolgarski narod, saj so nepozabni tisti trenutki, ko smo jaz in moji tovariši iz CK in vlade prepotovali po Bolgariji več sto kilometrov. Ljudje so prihajali peš, na konjih ali vozovih na postaje ob progi od meje do Sofije in Varne ter nazaj, da bi nas dočakali, videli in pozdravili. da

bi videli Jugoslovane, ki hočejo složno z njimi graditi bratsko skupnost Južnih Slovanov. Ti trenutki so nepozabni in verujem v iskrena čustva večine teh ljudi do naših narodov in naše države. Vendar so se kljub takšnemu razpoloženju ljudstva našli v Bolgariji megalomani in razni pokvarjenci, ki so skalili to težko ustvarjeno sodelovanje.

Danes bi se, tovariši, na videz zdelo, da smo sami, in to nam zatrjujejo mnogi, ki nas obrekujejo in lažejo. Vendar ni resnica, da smo sami. Z nami je večina ljudstva vseh teh držav na Vzhodu in napredni ljudje vsega sveta. Pošteni svet ne more pozabiti, kaj je Jugoslavija dala v tej veliki zgodovinski borbi proti fašizmu, proti zaslužnjevalcem naših in drugih narodov. Tega ne more pozabiti noben pošten človek, ampak samo pokvarjenci. Toda jaz vem, da je vendarle večina ljudi poštenih. Žal pa je med tistimi, ki nas obrekujejo, mnogo nepoštenih.

Vendar s svojimi nakanami ne bodo uspeli. Vi veste, kaj vse so napravili v letu dni od proslule resolucije. Prepričan sem, da ste ta udarec, ki so nam ga zadali neupravičeno in brez razloga, preživljali z menoj in z mojimi tovariši iz CK vred težko. Mi smo sicer že mnogo prej spoznali njihovo stališče, vendar pa se tega nismo nadejali. Mnogi pri nas so preživljali ta udarec dolgo, zato pa nam je danes jasno: hoteli so nas streti, mi pa se nismo dali in se tudi ne bomo dali! Koj smo spoznali, za kaj gre in kaj hočejo od nas, smo sklenili, da bomo neomajno ostali pri svojem stališču. To stališče je, zgraditi socializem, ostati dosledno zvesti nauku Marxa, Engelsa, Lenina in Stalina, ne odstopiti niti za korak od tega nauka ter ne dovoliti nikomur, da bi se ukvarjal z revizionizmom tega nauka in da bi ga v praksi malčil. Takšnih pa je sedaj mnogo in celo tam, kjer bi se najmanj nadejali. Prisiljeni smo, in to je naša komunistična in internacionalistična dolžnost, braniti načela marksizma-leninizma proti vsakomur in celo proti tvorcem teh načel v primeru, če bi nastopali proti tem načelom.

Mi ostajamo dosledni poborniki tega nauka — in v praksi vsak dan uresničujemo njegova načela. Neutrudljivo gradimo v naši državi socializem in smo doslej v nekaj letih ustvarili toliko, kolikor ni mogel misliti, da bomo dosegli in zmogli, noben naš človek, od mene in mojih tovarišev do vseh naših delovnih ljudi. Verjeli smo, da so v naših narodih velikanske latentne ustvarjalne sile, da pa je te sile mogoče razviti do takšnega obsega, ki so ga dosegle in da lahko vzdržimo dvojno obkolitev i s strani kapitalistov i s strani socialističnih držav, tega ni, bilo tako lahko verjeti. Vendar je naše ljudstvo v takšnih pogojih vzdržalo zaradi te svoje velikanske moči in visoke socialistične zavesti.

Ne bom se spuščal v podrobnosti teh nasprotstev, saj se je o tem že mnogo govorilo in pisalo. Vsak dan berete o njih in jih spremljate. Hotel bi samo omeniti nekatere momente. Videli ste, da je drznost in podlost v teh napadih na nas brezmejna, da si izmišljajo neverjetne in čudne stvari. Za vas na primer, ki ste tukaj na naših mejah, pravijo, da ste se dogovarjali z monarhofašisti itd. Za vas, najboljše sinove naše domovine, pravijo, da ste se dogovarjali, da ste dovolili monarhofašistom udariti v hrbet grškim demokratičnim borcem. Kako nesramno, neumno in kako podlo je, tovariši, misliti, da so naši ljudje na tako nizki stopnji in jim metati takšne laži. Semkaj smo poslali najboljše sinove naše domovine, naše najboljše oficirje in borce, kajti vedeli smo, da je to najbolj občutljivejši sektor. Vedeli smo, da boste lahko, če bi se kaj pripetilo,

prenesli prvi udarec, vedeli smo, da ste preizkušeni ljudje. Za njihova obrekovanja pa lahko trdimo, da so zlagana, da so laž, v katero, in to smo prepričani, ne more verjeti noben pošten človek na svetu. Toda pri tem niso in ne bodo obstali. Še nadalje nenehno trobijo o tem, o tem govore moskovski radio, radijska postaja Svobodne Grčije, pišejo članke, si na vse načine prizadevajo ovekovečiti to laž kot dejstvo, iz nič hočejo napraviti dejstvo, ki jim bo služilo, da bodo prikazali obrekovanje kot zgodovinsko resnico. Drže se tega, da bodo, če toliko obrekujejo, od tolikokrat ponavljane laži lahko vsaj nekaj uporabili kot nekako resnico. Jaz pa mislim, tovariši, da ne bo od vseh njihovih laži, pa niti od teh, nič ostalo in da bo vse blato, ki ga mečejo na nas, padlo na njihov obraz.

Opozoril sem vas samo, da se ne smete čuditi, če bi nas tudi v bodoče obrekovali. Klevete bodo ostale klevete in nič drugega. Resnica ne morejo postati, mi pa ne bomo napravili ničesar, kar bi oni lahko pozneje uporabili proti nam kot resnico. Delali bomo zgolj tisto, kar je v interesu naše domovine in internacionalizma na splošno. Lahko rečem, tovariši, da sem ponosen na to, da sem generalni sekretar Komunistične partije, ki je v tej dobi, ko so krenili v revizionizem, visoko dvignila zastavo obrambe marksizma-leninizma pred revizionizmom.

Naši narodi vidijo našo stvarnost, in zato se ne morem načuditi neumnosti teh naših obrekovalcev, ki ne mislijo vsaj na to, da naši delovni ljudje pri vsakodnevnem delu, v tovarnah in pri vseh drugih delih, kjer koli so, vidijo, kaj pri nas delamo, in zato ne morejo verjeti v neumne in prazne trditve, da gremo v kapitalizem. V naših ljudskih rokah je vsa naša trgovina in industrija, a s hitrimi koraki gremo tudi k likvidaciji kapitalizma na vasi. V čem je potem to naše vračanje v kapitalizem, tega ne morejo pojasniti, saj nimajo s čim. Toda neverjetno neumno je to, da na tem vztrajajo tako trdoglavo.

S takim svojim negativnim delovanjem so dosegli samo to, da sta tista ljubezen, ki je bila pri naših ljudeh brezmejna, in tisto zaupanje vanje pričela omahovati. Menim, da se more tukaj omajati zgolj zaupanje v njihove namere proti nam, ne pa tudi v njihova pozitivna dejanja, ki so bila ustvarjena v preteklosti, saj dejanja so dejanja. More in tudi mora se omajati zaupanje v njihovo poštenost in v namere, ki jih imajo nasproti nam in nasproti internacionalizmu na splošno, ko delajo tako in postavljajo vprašanje odnosov med socialističnimi državami in druga vprašanja. Naši ljudje morajo razumeti, zakaj je tako in to zanje ne sme biti težko, da bi razumeli. Tovariši! V zgodovini je bilo več sto takih anomalij v družbenem razvoju, zato moramo tudi mi to anomalijo razumeti v njenem jedru.

Tovariši! Ko smo končali vojno, seveda nismo vrgli puške v koruzo in dejali, da je s tem vse končano. Ne, z ysemi silami smo se vrgli na to, da zgradimo našo armado, kajti naša armada preživlja revolucionarno dobo. Revolucija pri nas še ni končana, ker ostanki kapitalizma še niso dokončno likvidirani, še so v naši državi. Izven naše države pa so sistemi, ki niso prijateljski do socialističnega sistema. Še so vodilni ljudje posameznih držav, ki se niso odrekli svojim aspiracijam do tako bogate države, kot je Jugoslavija. Razumljivo je, da je od tega, kako močna bo naša država, odvisna tudi moč naše armade in nasprotno, kolikor bo močnejša naša armada, toliko je manj nevarnosti, da nas bo kdo napadel.

Zato moramo imeti močno armado, pripravljati se moramo. Na nas so prva leta kričali zato, ker smo imeli armado 500.000 mož. Govorili so, da je sedaj vojna končana in nam armada ni potrebna. Vemo pa, tovariši, da so bile mnoge vojne končane in so se zopet nove začele. Bilo bi iluzorno misliti, da ne bo vojne nikdar več. Dokler je še kolonialno zaslužnjevanje, dokler so še perspektive, da se razvijejo osvobodilne borbe kolonialnih narodov, dokler obstoje težnje močnejšega, da podredi in zaslužnji šibkejši in majhni narode, dokler se kujejo načrti za nepravilne revizije na mejah na škodo drugih narodov itd., dotlej bodo tudi nevarnosti vojne. Velik del sveta še ječi pod kolonialnim suženjstvom in so kolonialne dežele, ki se hočejo osvoboditi zatiranja. Danes še nismo sigurni, da ne bo kdo imel nasproti nam kakih pretenzij. O tem so se slišali in se slišijo glasovi. V začetku so te glasove širili zahodnjaki, misleč, da bomo verjeli njihovim govoricam, da nas bo napadla Rdeča armada in da jim bomo čimprej padli v naročje, da se obvarujemo. Tega nismo verjeli, saj smo vedeli, da je to nemogoče, da Rdeča armada ne more napasti neke socialistične države, saj bi bil to konec socializma na svetu. Vedeli smo, kaj mislijo in žele kapitalisti, ko so nas s tem strašili. Toda danes nas skušajo strašiti tudi tisti na Vzhodu s tem, da lansirajo razne govorice po tako imenovani črni borzi o toliko in toliko sovjetskih divizijah tu in tu, o toliko in toliko sovjetskega topništva tam in tam. Toda poslušajte, tovariši, nismo ljudje, ki bi jih bilo mogoče strašiti s takimi slepili. Lahko nas je strah samo takih stvari, kot so elementarne neizgode, suša, toča in podobno. Toda takih ne, takih se mi ne bojimo.

Nad temi govoricami, ki jih lansirajo od časa do časa, se ne bomo zamislili. Morda kdo to hoče. Toda mi nočemo, kajti vemo, da so to samo navadne govorice. Na drugi strani seveda pa ne spimo. Kot je nekoliko prej dejal tovariš general, smo pripravljeni preprečiti vsa izzivanja, braniti našo državo proti vsakemu, kajti vsak, kdor bi poskušal motiti našo mirno socialistično graditev in ogroziti našo nedotakljivost, bi bil naš sovražnik, pa kdor koli bi to bil, kajti če ima kdo poštene namene, tedaj jih izvaja po drugačni poti. Mi pa bomo, tovariši, zgradili socializem v svoji državi, toda pri tem ne bomo nikdar pozabili svoje dolžnosti do socialističnih držav. Nikoli ne bomo storili ničesar, kar bi tudi samo motilo graditev socializma v teh državah. Ne bomo pa tudi dovolili, da bi nas motili v graditvi naše države. Naj vedo enkrat za vselej, da trdno stojimo v taboru naprednih demokratičnih sil vsega sveta, predvsem socialističnih držav. Hkrati trdimo, da je dolžnost demokratičnih držav — in nekatere od njih so še zelo daleč od socializma — da v praksi pokažejo, da gredo v socializem in da so socialistične, kajti to, kar delajo nekateri ljudje danes v teh državah, ne da bi govorili o brezposelnosti pri njih in tudi ne rečem, da pri njih ni nobene graditve, marveč mislim samo klevete, ki jih mečejo na nas, to ne sme biti lastnost ljudi socialističnih držav. Tako so delali reakcionarji kapitalističnih držav, ko so hoteli onemogočiti ustvaritev velike Sovjetske zveze po Oktobrski revoluciji. Ti so to sedaj prevzeli od njih in zvesto kopirajo vse tiste ostudnosti, ki so jih nekdaž metali na Sovjetsko zvezo. Danes jih mečejo na našo državo.

Torej, tovariši, v tem obdobju, ko smo ob takih pogojih v polnem zaletu naše ustvarjalnosti in naporov za graditev socializma in izpolnitve

petletnega plana, ima naša armada velike naloge. Zato neutrudljivo poučujte vojaško znanost in tehniko in neutrudljivo poučujte naše kadre. Naj bo naša armada povsod in na vsakem mestu šola za naše borce, podoficirje in oficirje, šola socialističnih državljanov naše države, šola komunistov, šola visoko zavednih branilcev naše socialistične domovine, šola za spoznavanje in pridobivanje vojaške veščine.

Na vas pa, posebej tu na tem sektorju, kjer je vedno nekoliko nemirno, pada seveda velika odgovornost. Tovariši, od vaše prisebnosti, spretnosti in poguma, od vašega pravilnega ocenjevanja morebitnih izzivov je mnogo odvisno, če nam boste povzročili kako mednarodno težavo ali ne. Vi veste, da danes vsako malenkost povečujejo stokrat, če gre za nekaj, kar je v zvezi z nami. Biti morate zelo taktični, morate pa budno spremljati stvari, to je bdeti nad varnostjo naših meja, da ne bi prodrli čez nje razni provokatorji in motili tu v Ljudski republiki Makedoniji mirni razvoj naše države.

Oficirji in podoficirji naše armade imajo povsod, posebno pa tu, težko nalogo tudi v tem, da na podlagi sedanjega mednarodnega položaja pravilno in o pravem času pojasnjujejo vsem borcem vsako stvar, da bo vsako vprašanje, ki vznikne na mednarodnem področju med nami in katero koli državo, pravilno pojasnjeno, kajti naša armada je ljudska armada in mora biti visoko socialistično šolana. Naši ljudje morajo biti politično zreli. Od navadnega vojaka do generala morajo vsi vedeti, zakaj sede tu v tej vročini ali v zimskem mrazu, zakaj so na meji, zakaj so storili to ali ono v danem trenutku nasproti nam, in tako dalje.

Tovariši, nimamo velike armade v primeri z velikostjo naše države in njenih meja, toda naša armada mora biti sposobna braniti našo malo državo proti vsem napadom, ki bi prišli. Zato je politično delo v armadi ena najvažnejših nalog naših vojaških voditeljev, saj veste, da se morajo danes tudi vojaški voditelji na vso moč ukvarjati s političnimi vprašanji, kakor se morajo tudi politični voditelji ukvarjati z vojaškimi vprašanji. Skratka, politična vzgoja naših ljudi, dviganje njihovega teoretičnega in političnega znanja na višjo stopnjo sta pri nas zelo važni nalogi.

Tovariši, pazite se pred kakršnimi koli izzivanji in obdržite popolno hladnokrvnost. Še enkrat vam moram izraziti svojo hvaležnost za pripravljenost, ki ste jo pokazali doslej.

Na koncu pa vas, tovariši oficirji in generali, prosim, da sporočite, ko se boste vrnili v svoje enote, vsem borcem, podoficirjem in oficirjem pozdrave v mojem imenu in v imenu članov Centralnega komiteja naše Partije. Povejte jim, da imajo naši narodi brezpogojno zaupanje v svojo armado, da imata naše vodstvo in naš Centralni komite brezmejno zaupanje v našo armado, ker je izšla iz ljudskih množic in je meso in kri naše socialistične države.

Naj živi naša ljudska armada, branilec socialistične Jugoslavije!

(»Borba«, 6. avgusta 1949)

**NOTA ZUNANJEGA MINISTRSTVA VLADE FLRJ
VELEPOSLANIŠTVU ZSSR V BEOGRADU 6. AVGUSTA 1949**

V zvezi z noto veleposlaništva Zveze sovjetskih socialističnih republik v Beogradu, št. 166 z dne 19. julija 1949, ob protestni noti vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije vladam ZSSR, ZDA, Združenega kraljestva in Francije proti pariškim sklepom Sveta zunanjih ministrov v zvezi s pogodbo o Avstriji sporoča vlada FLRJ vladi ZSSR naslednje:

Vlada ZSSR je v omenjeni noti veleposlaništva zavrnila protest vlade FLRJ, da so bile s pariškimi sklepi Sveta zunanjih ministrov brez kake motivacije zavrnjene upravičene jugoslovanske teritorialne zahteve do Avstrije glede delov ozemlja s slovenskim prebivalstvom kakor tudi jugoslovanske zahteve glede reparacij, da so te sklepe sprejeli, ne da bi se prej posvetovali s predstavniki vlade FLRJ, da so ti sklepi krivični in neutemeljeni in da nasprotujejo demokratičnim načelom o samoodločbi narodov in odgovornosti za storjene vojne zločine in opustošenja ter da zadajajo hud udarec mednarodnemu sodelovanju v tem delu Evrope. Vlada ZSSR je pri tem, ko je zavrnila protest vlade FLRJ, navedla kot edini vzrok popolnoma izmišljeno trditev, da se je vlada FLRJ že leta 1947 tajno, za hrbtom vlade ZSSR sporazumevala z vlado Velike Britanije o teritorialnih in ekonomskih zahtevah Jugoslavije do Avstrije. Vlada ZSSR v omenjeni noti veleposlaništva dalje trdi, da je baje »samo zaradi naporov ZSSR Svet zunanjih ministrov sprejel sklep o zaščiti pravic slovenske in hrvatske narodne manjšine v Avstriji« kakor tudi sklep »o izročitvi avstrijskega premoženja, pravic in koristi na jugoslovanskem ozemlju Jugoslaviji.«

Vladi ZSSR pa je dobro znano, da ni bilo med vlado FLRJ in vlado Združenega kraljestva oziroma vladami zapadnih držav nobenih tajnih pogajanj za hrbtom ZSSR o vprašanju pogodbe z Avstrijo. Vladi ZSSR je tudi znano, da so predstavniki ZSSR gg. Molotov, Višinski, Gusev, Novikov in Zarubin že od začetka leta 1946 vztrajali na tem, naj se upravičene teritorialne, reparacijske in druge zahteve Jugoslavije do Avstrije znižajo. Vlada FLRJ je s svoje strani prispevala dokaze, da je pripravljena na sporazumno rešitev, da bi se ohranil mir. Sovjetski vladi je tudi znano, da je avstrijski tisk večkrat objavil vest o obljubi, ki jo je baje dal Stalin predsedniku republike Avstrije g. Rennerju o garanciji avstrijskih meja iz leta 1938. Toda sovjetska vlada ni te vesti nikoli demantirala. Sovjetski predstavniki so vladi FLRJ svetovali, naj skuša sama doseči o tem vprašanju sporazum z zapadnimi državami, kar je vladi ZSSR tudi zelo dobro znano. O vseh predlogih z jugoslovanske strani in o pogajanjih je bila torej vlada ZSSR vnaprej in pozneje obveščena. O predlogih vlade FLRJ, ki so bili 14. julija 1947, predloženi angleškemu ministru Noelu Backeru, je bila vlada ZSSR obveščena že

20. aprila 1947 s pismom, poslanim g. A. Višinskemu, kakor tudi v razgovorih, ki so bili tiste dni v Moskvi med jugoslovansko delegacijo in odgovornimi predstavniki ZSSR. Tem bolj neresnična in absurdna je v noti veleposlaništva ZSSR navedena trditev, češ da je sovjetska vlada slučajno zvedela za kompromisni predlog vlade FLRJ, čeprav jo je, kakor jasno izhaja iz dejstev, vlada FLRJ o njem uradno obvestila malodane dva meseca vnaprej.

Vlada ZSSR ni niti poskusila pojasniti, po kakšni logiki so sovjetski predstavniki tja do pariških sklepov, še celi dve leti po dozdevnih tajnih pogajanjih vlade FLRJ z zapadnimi državami, v polni meri podpirali vse jugoslovanske zahteve do Avstrije in zakaj se je vlada ZSSR še nadalje posvetovala z vlado FLRJ o ravnanju jugoslovanskih predstavnikov kakor tudi o obsegu jugoslovanskih zahtev. Vlada ZSSR se v svojem odgovoru niti z besedico ni dotaknila vprašanja, kako in na podlagi katerih novih momentov je prišlo do tako radikalne in načelne spremembe stališča ZSSR v Parizu leta 1949 o vprašanju upravičenih zahtev Jugoslavije do Avstrije. Vlada ZSSR tudi ni pojasnila, kaj je zakrivilo ljudstvo Slovenske Koroške, da ga je vlada ZSSR kaznovala, čeprav se je tako vztrajno in požrtvovalno borilo in se bori za svojo svobodo, nacionalno združitev in priključitev k svoji socialistični domovini, za osvoboditev izpod imperia-lističnega germanizatorskega jarma. Vlada ZSSR skuša opravičiti svoje sodelovanje v krivičnem pariškem diktatu s svojimi dozdevnimi naporji, da bi slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji zagotovila manjšinsko zaščito, kakor tudi z dozdevnim prizadevanjem, da bi bilo avstrijsko premoženje na jugoslovanskem ozemlju izročeno Jugoslaviji. Vlada FLRJ pa z ogorčenjem ugotavlja, da je garancija zaščite manjšinskih pravic po pariškem sklepu, v katero je privolil tudi predstavnik ZSSR, prav ista, ki so jo zapadne države skozi tri leta vsiljevale Jugoslaviji namesto resnične svobode in resničnih nacionalnih pravic koroških Slovencev in Hrvatov v Avstriji, in sicer po vzorcu »manjšinske zaščite«, ki jo je dala imperialistična senžermenska pogodba po prvi svetovni vojni. Ta tako imenovana garancija manjšinskih pravic pomeni samo nadaljnjo nasilno germanizacijo slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji.

Kar pa zadeva sklepe o izročitvi avstrijskega imetja v FLRJ Jugoslaviji, imetja, ki naj se izroči Jugoslaviji baje samo zaradi prizadevanja ZSSR, mora vlada FLRJ spomniti vlado ZSSR, da je francoski minister za zunanje zadeve Bidault že leta 1947 v Moskvi predlagal, naj se to imetje izroči Jugoslaviji namesto reparacij, s katerimi naj bi bil poravnana vsaj majhen del škode in opustošenja, ki so ga narodi Jugoslavije utrpeli med vojno zaradi akcije nemško-avstrijskih fašističnih okupacijskih sil. Vse avstrijsko premoženje v Jugoslaviji pa je vredno okoli 9 milijonov dolarjev ZDA iz leta 1938, kar je samo neznamen del v primeri z velikansko škodo, ki jo je Avstrija na strani hitlerjevske Nemčije med vojno povzročila Jugoslaviji. Če ne računamo strašnega razdejanja in opustošenja v sami deželi, je treba upoštevati, da je Avstrija odpeljala iz Jugoslavije samo blaga v vrednosti 180 milijonov dolarjev.

Ni torej resnična v noti veleposlaništva navedena trditev, da je vlada ZSSR zavarovala koristi slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji ali izposlovala nekaj v prid FLRJ, marveč je nasprotno točno, da je vlada ZSSR na račun popolne opustitve zaščite pravičnih zahtev malega zaslužnjega naroda in utemeljenih terjatev socialistične dežele kot žrtve

agresije in zveste zaveznice ZSSR in protihitlerjevske koalicije med vojno, sklenila z zapadnimi državami diktat, podoben imperialističnemu diktatu v Saint Germainu, in upoštevala samo svoje ozke koristi!

Toda pariški sklepi, s katerimi je zadoščeno zahtevam ZSSR in s katerimi so zagotovljene njene koristi, popolnoma pa prezrte koristi Jugoslavije, kažejo, da sovjetski predstavniki pred sprejetjem pariških sklepov niso zastopali upravičenih koristi Jugoslavije iz kakih načelnih političnih vzrokov in iz prepričanja, da so jugoslovanske zahteve pravične, marveč nasprotno, zato da bi jih lahko v določenem trenutku uporabili kot drobiž v trgovanju z zapadnimi državami za uresničenje svojih lastnih zahtev, ne glede na koristi Jugoslavije in v škodo Jugoslavije. Dejstvo je, da šef sovjetske delegacije v Parizu ni sprejel predstavnika FLRJ, s čimer je bilo vladi FLRJ namenoma onemogočeno, da bi pojasnila svoje stališče v vprašanjih, ki so zanjo in za narode Jugoslavije tako važna. Tudi to kaže, da je ZSSR privolila v pariški diktat po vnaprej zasnovanem načrtu. Zato je tem hujša in tem bolj licemerska v noti veleposlaništva ZSSR navedena neresnica, da sovjetska vlada baje ne ve, »kakšne koncesije je dala jugoslovanska vlada na račun nacionalnih pravic Jugoslavije«, kajti tako sovjetska vlada dejansko brezuspešno skuša prikriti lastne koncesije, ki jih je dala zapadnim državam v škodo Jugoslavije.

Vlada FLRJ odgovora vlade ZSSR na svoj protest ne more presojati drugače kot poskus, da bi se z obrekovanjem na račun jugoslovanske vlade nekoliko omilil mučni vtis, ki ga je napravilo na ves napredni in demokratični svet ravnanje vlade ZSSR, s katerim so bili prodani interesi slovenskega ljudstva na Koroškem in izigrane pravične zahteve socialistične Jugoslavije. To, da se je izneverila načelom, ki so jih razglašali in dotlej zagovarjali predstavniki ZSSR v odnosu do pravičnih zahtev FLRJ do Avstrije, načel samoodločbe narodov in enakopravnih odnosov med narodi, skuša sovjetska vlada brezuspešno opravičiti tako, da je prevladala svojo krivdo na jugoslovansko vlado. Takšna premissljena obtožba vlade FLRJ za ta nedemokratični in neopravičeni korak, ki ga je storila vlada ZSSR, je v nobenem primeru ne bo in ne more opravičiti niti pred svetovno demokratično javnostjo, še manj pa pred narodi Jugoslavije in koroškimi Slovenci.

Dosledna in vztrajna borba in prizadevanje vlade FLRJ, da bi se uresničili upravičeni nacionalni interesi narodov Jugoslavije, da bi se popolnoma osvobodili, združili in dosegli neodvisnost, ta borba že med drugo svetovno vojno in po vojni na vseh mednarodnih konferencah in pred vsemi mednarodnimi forumi je tako splošno znano dejstvo, da klevete o dozdevnih tajnih sporazumevanjih vlade FLRJ z zapadnimi državami na račun živega telesa naših narodov, koroških Slovencev, ne bodo in ne morejo nikogar preslepiti. Narodi Jugoslavije, pa tudi vlada FLRJ, so bili pripravljeni na žrtve, če bi bile neogibne, da bi se ohranil mir v svetu, hočejo in zahtevajo pa, da prispevajo žrtve zavestno, in ne morejo dovoliti, da bi kdor koli trgoval z njihovimi interesi in na njihov račun.

Za takšne nedemokratične in popolnoma neutemeljene ukrepe vlade ZSSR, s katerimi je bila storjena velika krivica socialistični deželi in zaslužjenemu delu njenih narodov, ukrepe, ki nasprotujejo in pomenijo opustitev načel samoodločbe narodov, enakopravnih odnosov med narodi in deželami kakor tudi načel odgovornosti za storjene vojne zločine in

opustošenje, je odgovorna pred zgodovino, pred svetovno demokratično javnostjo, pred narodi Jugoslavije in pred koroškimi Slovenci sovjetska vlada.

Poskus vlade ZSSR, da bi za takšne svoje ukrepe prevalila krivdo na vlado FLRJ, je samo nova sovražna gesta, huda žalitev, ki jo vlada FLRJ z globokim ogorčenjem odklanja. Vlada FLRJ ostaja v celoti pri svojem protestu in zahtevah, ki jih je poslala 22. junija 1949 vladam ZSSR, ZDA, Velike Britanije in Francije, in vztraja pri tem, naj Svet ministrov upravičene zahteve FLRJ do Avstrije znova prouči in sprejme pravičen sklep ob sodelovanju in posvetovanju s predstavniki vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije.

(»Borba«, 7. avgusta 1949)

NOTA VLADE FLRJ VLADI ZSSR 11. JUNIJA 1949

Zunanje ministrstvo Federativne ljudske republike Jugoslavije ima čast opozoriti veleposlaništvo Zveze sovjetskih socialističnih republik na noto veleposlaništva FLRJ v Moskvi št. 75 z dne 25. aprila 1949 v zvezi z repatriacijo jugoslovanskih otrok, ki so v suvorovsko-vojaških šolah v ZSSR, na katero nismo do danes prejeli nobenega odgovora sovjetske vlade.

Zunanje ministrstvo smatra za potrebno poudariti dejstvo, da je omenjena nota veleposlaništva FLRJ sledila po nekaj brezuspešnih posredovanjih jugoslovanskega vojaškega delegata v Moskvi pri pristojnih sovjetskih oblasteh kakor tudi jugoslovanskih vojaških oblasti preko vojaškega delegata ZSSR v Beogradu.

Starši in skrbniki teh jugoslovanskih otrok v ZSSR, ki še niso repatriirani, upravičeno pričakujejo takojšno vrnitev svojih otrok in varovancev ter še vse bolj pogosto obračajo na vlado FLRJ in vztrajno zahtevajo, da se ugotovi njihovim osnovnim roditeljskim pravicam in da se otroci takoj vrnejo v domovino. Med mnogimi pismi, ki jih starši pošiljajo vladi FLRJ, prilaga zunanje ministrstvo noti nekaj pisem, v katerih se, kakor v vseh ostalih, jasno izražata želja in odločna zahteva staršev, da se otroci takoj vrnejo.

Zunanje ministrstvo FLRJ izraža svoje začudenje in resno zaskrbljenost nad dejstvom, da ni vlada ZSSR doslej kljub mnogokrat ponovljenim zahtevam s strani FLRJ dovolila in omogočila jugoslovanskim otrokom, da bi se vrnili v domovino in da otroke v ZSSR še nadalje zadržuje proti izrecni volji njihovih staršev in skrbnikov.

Vlada FLRJ prosi vlado ZSSR, da napravi potrebne korake, da bi se omenjeni jugoslovanski otroci vrnili k svojim staršem v Jugoslavijo.

Vlada FLRJ pričakuje, da bo vlada ZSSR razumela težak položaj, v katerem so starši in sorodniki, ki so ločeni od svojih otrok ter takoj sprejela pozitiven sklep in obvestila vlado FLRJ o datumu in načinu repatriacije omenjenih jugoslovanskih otrok v Jugoslavijo.

(»Borba«, 10. avgusta 1949)

NOTA VLADE FLRJ SOVJETSKI VLADI 20. AVGUSTA 1949

Vlada FLR Jugoslavije se je seznanila z besedilom note sovjetske vlade z dne 11. avgusta in misli, da jo žaljivi ton te note sicer ne obvezuje, da bi odgovorila, toda zaradi obrambe zgodovinske resnice v zvezi s prepustitvijo Slovenske Koroške germanskemu gospostvu in da demokratična javnost ne bi ostala v tem pogledu v zmoti, se bo vlada FLR Jugoslavije dotaknila nekaterih dejstev, ki so v omenjeni noti sovjetske vlade popolnoma popačena.

1. Glavna trditev, ki jo skuša nota sovjetske vlade »dokazati«, je tale: Sovjetska vlada je baje storila vse, da bi Slovensko Koroško odcepili od Avstrije in jo kot deželo, naseljeno večinoma s Slovenci, priključili Jugoslaviji, medtem ko se je nasprotno vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije trudila v nasprotni smeri, t. j. proti koristim koroških Slovencev ter proti svojim lastnim narodnim in državnim koristim, ker se je baje že spomladi 1947 odpovedala zahtevi do Slovenske Koroške. Sovjetska vlada si prizadeva na ta način prevaliti s sebe kot odgovorne vlade, ki je sodelovala pri sprejetju sklepov na pariškem zasedanju Sveta ministrov, odgovornost na vlado FLR Jugoslavije za protidemokratični pariški sklep, s katerim so bile v našprotju z demokratičnim načelom samoodločbe narodov v celoti zavrnjene upravičene zahteve FLR Jugoslavije do Slovenske Koroške. Da bi dokazala tako neumno trditev, navaja sovjetska vlada kot edini »dokaz« pismo, ki ga je poslal podpredsednik vlade FLR Jugoslavije E. Kardelj 20. aprila 1947. A. Višinskemu med moskovskim zasedanjem Sveta ministrov, pismo, ki vsebuje tri variante minimalne zahteve vlade FLR Jugoslavije za primer, če bi velike sile dokončno odklonile priključitev Slovenske Koroške FLR Jugoslaviji. Sovjetska vlada trdi, da pomeni to pismo odpoved FLR Jugoslavije Slovenski Koroški.

S to nesmiselno trditvijo sovjetska vlada očitno računa z neobveščenostjo široke javnosti o tem, kaj je bilo pred omenjenim pismom. Zato prehaja v svoji noti sovjetska vlada molče preko vseh okoliščin, ki so izzvale to pismo in ki pojasnjujejo njegov pravi smisel. Stvarna dejstva pa so naslednja:

a) Aprila 1947 je prispela delegacija FLR Jugoslavije v Moskvo, da bi na zasedanju Sveta ministrov razložila svoje zahteve do Avstrije, vendar je naletela na popolnoma negativno stališče predstavnikov ZDA, Velike Britanije in Francije, prav tako pa tudi na zelo nedoločno stališče sovjetske vlade glede njene pripravljenosti, da brani jugoslovanske zahteve. Sovjetski vladi je dobro znano, da sta takrat pri več razgovorih šefa delegacije FLR Jugoslavije E. Kardelja in veleposlanika FLR Jugoslavije v Moskvi V. Popoviča s predstavnikom ZSSR V. Molotovom in A. Višinskim zadnja dva prepričevala jugoslovanske predstavnike,

da ni absolutno nikakih upov, da bi jugoslovanske ozemeljske zahteve Svet ministrov sprejel in da je najverjetneje, da bodo v celoti odklonjene.

Zunanji minister ZSSR V. Molotov je izjavil E. Kardelju, da ima kljub tako brezupnim računom sovjetska delegacija še nadalje odprto koroško vprašanje samo zato, da bi olajšala pozitivno rešitev glede nemškega imetja v Avstriji v korist ZSSR. Kakor je videti iz poročila Edvarda Kardelja vladi FLRJ z dne 23. aprila 1947, je bilo torej delegaciji FLRJ jasno sporočeno, da delegacija ZSSR ne bo mogla več vztrajati pri podpisu jugoslovanskih ozemeljskih zahtev do Avstrije, če bo v Svetu ministrov dosežen sporazum o vprašanju nemških aktivov v Avstriji.

V ostalem se je tako stališče sovjetske vlade izrazilo tudi neposredno na moskovskem zasedanju Sveta ministrov, med katerim je zunanji minister ZSSR Molotov večkrat izjavil, da je za sovjetsko delegacijo glavno vprašanje pri sporazumu o Avstriji vprašanje nemškega imetja, ki ga je ZSSR zahtevala zase. Razumljivo je, da so tako stališče sovjetske vlade razlagali predstavniki zapadnih velesil kot njeno pripravljenost, da v vprašanju avstrijskih meja popusti, kolikor bi bilo v sovjetsko korist rešeno vprašanje nemškega imetja v Avstriji. Med drugim se to vidi tudi iz naslednje izjave zunanjega ministra ZDA g. Marshalla z dne 23. aprila 1947:

»Kakor je g. Molotov nekajkrat popolnoma jasno izjavil, je glavno nerešeno vprašanje 35. člen, ki zadeva nemške aktive v Avstriji.« (Dokument konference št. 154 z dne 23. aprila 1947.)

V odgovoru na to izjavo šefa ameriške delegacije g. Marshalla je šef sovjetske delegacije V. M. Molotov poudaril, da je »sovjetska delegacija večkrat izjavila, da sta 35. člen, ki govori o nemškem imetju v Avstriji, in 42. člen, ki je v zvezi s tem, posebnega pomena za Sovjetsko zvezo«. Hkrati je izjavil, da se je sovjetska delegacija pokazala pripravljeno poiskati podlago za sporazum tudi v drugih vprašanjih, ki so ostala še nerešena, medtem ko sploh ni omenil vprašanja Slovenske Koroške (dokument konference 156 z dne 24. aprila 1947).

Končno pa govori o takem stališču tudi sam rezultat, ki kaže, da se je sovjetska vlada dejansko odrekla podpori jugoslovanskih zahtev, ko je dosegla sporazum o vprašanju nemškega imetja v Avstriji.

b) Vlada FLRJ je nujno morala tako stališče sovjetske vlade povezovati s pismom, ki ga je poslal predsednik sovjetske vlade J. V. Stalin maja 1945 državnemu kanclerju Avstrije, g. Rennerju, v katerem je obljuba o nespremenljivosti avstrijskih meja. Ker sovjetska vlada v svoji noti zanika, da bi bilo v tem pismu jamstvo avstrijskih meja s sovjetske strani, misli vlada FLRJ, da bo najbolje služilo objektivni oceni pravega stanja stvari, če to pismo navede v celoti. To pismo se glasi:

»Njegovi ekscelenci državnemu kanclerju Avstrije g. Rennerju!

Zahvaljujem se Vam, zelo spoštovani tovariš, za Vašo poslanico z dne 15. aprila.

Ne dvomite, da je Vaša skrb za neodvisnost, nedotakljivost (v ruščini se beseda glasi celostnost) in napredek Avstrije prav tako tudi moja skrb.

Vsako pomoč, ki bi lahko bila potrebna Avstriji, sem Vam pripravljen izkazati po moči in možnosti.

Oprostite zaradi poznega odgovora.

V. J. Stalin.«

Sovjetski vladi se ni zdelo potrebno, da bi sama obvestila vlado FLRJ o vsebini omenjenega pisma, čeprav bi lahko to vlada FLRJ kot vlada zavezniške države pričakovala, temveč je bila šele na njeno zahtevo po veleposlaniku FLRJ v Moskvi V. Popoviću seznanjena z besedilom omenjenega pisma. Vlada FLRJ je morala seveda računati s stališčem sovjetske vlade, razloženim v tem pismu. Kaj pa je pomenilo računati s takim pismom, ki vsebuje prav tisto, kar naziva nota sovjetske vlade laž in obrekovanje, namreč obljube vsake pomoči za nespremenljivost avstrijsko-jugoslovanske meje, to more vsakdo z lahkoto razumeti, če upošteva pri tem okolnost, da so bile tudi zapadne velesile na istem stališču.

Zato je razumljivo, da niso mogle izjave predsednika ZSSR, Molotova in Višinskega, ki so jih dali delegaciji FLRJ v Moskvi, pomeniti za vlado FLRJ nič drugega kot pripravljenost sovjetske vlade, da bo držala besedo, ki je bila dana kanclerju Rennerju v zgoraj navedenem pismu, t. j. pripravljenost sovjetske vlade, da soglaša s stališčem zapadnih velesil, s stališčem, da meje med Jugoslavijo in Avstrijo ni treba spreminjati in da je treba Slovensko Koroško pustiti Avstriji.

In zares so od prvega dne, ko je prišlo vprašanje jugoslovansko-avstrijske meje na dnevni red, sovjetski predstavniki stalno pripominjali vladi FLRJ, da ni skoraj nikakih upov, da bi bila sprejeta njena zahteva o priključitvi Slovenske Koroške FLR Jugoslaviji.

c) V takem položaju si je delegacija FLRJ v Moskvi prizadevala v ustnih razgovorih s predstavnikoma ZSSR Molotovom in Višinskim, naj bi sovjetska delegacija skušala izbojevati vsaj kompromisno rešitev. Na podlagi teh razgovorov so sovjetski predstavniki zahtevali, naj jim jugoslovanska delegacija za ta primer tudi pismeno pripravi in predloži nekaj variant minimalnih zahtev, kar je delegacija FLRJ tudi napravila v pismu E. Kardelja A. Višinskemu z dne 20. aprila 1947. Hkrati je V. M. Molotov svetoval E. Kardelju, naj jugoslovanska delegacija neposredno posreduje pri predstavnikih drugih velesil v smeri kompromisne rešitve.

Taka so zgodovinska dejstva, ki so zelo dobro znana tudi sovjetski vladi. Torej ni točno, da se je vlada FLRJ odpovedala svojim zahtevam do Slovenske Koroške »v času, ko je sovjetska vlada podpirala jugoslovanske zahteve do Slovenske Koroške«, kot je rečeno v sovjetski noti, temveč je točno, da je bila vlada FLRJ prisiljena, obrniti se na sovjetsko vlado s prošnjo, naj se zavzame vsaj za kompromisno rešitev koroškega vprašanja v trenutku, ko je sovjetska vlada že napovedala, da ne bo podpirala jugoslovanskih zahtev.

d) V luči takega stanja dejstev se kaže poskus note sovjetske vlade, da bi pismo E. Kardelja A. Višinskemu aprila 1947 prikazala kot odpoved vlade FLRJ o priključitvi Slovenske Koroške Jugoslaviji, kot pačenje resnice, storjene z zamolčanjem bistvenih okoliščin, ki so povzročile omenjeno pismo E. Kardelja. Pravi pomen pisma se vidi že iz njegovih uvodnih besedi, ki se glase: »Ker je možnost, da bodo jugoslovanske zahteve do Avstrije v sedanji obliki v celoti odklonjene, in če Vi želite staviti nov predlog, sem pripravljen za ta primer opozoriti Vas na vprašanja, glede katerih bi bilo za FLRJ velike važnosti, da bi bila pozitivno rešena.«

Z drugimi besedami: jugoslovanska vlada, ki je upoštevala pripravljenost vseh štirih velesil, da dajo Slovensko Koroško Avstriji, je začela prav s tem pismom borbo vsaj za manjšo spremembo meje, pri čemer je upala, da bo uživala vsaj pri tem nepopustljivo podporo sovjetske vlade. Mislila je, da je maksimum, kar lahko doseže, to, da bi velesile, ki so pripravljene pustiti koroške Slovence pod tujo, nemško oblastjo, priznale vsaj z majhno popravo meje, da ta meja ni idealna in da je versajska ureditev Evrope na tem mestu pustila neko resno nerešeno vprašanje.

Iz zgornjega jasno izhaja, da nota ZSSR zamolčuje bistvene momente, ki so narekovali pismo E. Kardelja z dne 20. aprila 1947. S takim pačenjem smisla in vsebine tega pisma, ki ni bilo poslano nekomu »za hrbtom« sovjetske vlade, temveč prav njej, in to na podlagi njene sugestije ter po ustnem dogovoru z njenimi najvišjimi predstavniki, skuša sovjetska vlada dejansko zaman dokazati popolnoma nemogočo stvar, namreč da je vlada FLRJ, ne pa sovjetska vlada opustila koristi ljudstva Slovenske Koroške, da se je vlada FLRJ, ne pa sovjetska vlada odpovedala jugoslovanskim ozemeljskim zahtevam do Slovenske Koroške in da je vlada FLRJ, ne pa sovjetska vlada, odgovorna za protidemokratski pariški diktat, pri sprejetju katerega, kakor je znano, vlada FLRJ ne samo ni sodelovala, ampak tudi ni bila vprašana za mnenje.

Toda z besedami ni mogoče zanikati dejstev, za katera ve najširša javnost ne samo v naši državi, temveč tudi v drugih državah. Najširša javnost ve, da se vlada FLRJ ni nikoli odrekla in se ni prenehala boriti za priključitev Slovenske Koroške FLRJ, da je bila pripravljena popustiti samo zato, ker je to zahtevala sovjetska vlada in ker vlada FLRJ ni imela nikakega drugega izhoda. Široka javnost pa prav tako ve, da se sovjetska vlada ni odpovedala samo zahtevam, da se vsa Slovenska Koroška priključi FLRJ, ampak tudi minimalnim mejnim popravkom. Trditve, da se je sovjetska vlada hotela boriti za priključitev Slovenske Koroške FLRJ in da vlada FLRJ tega ni hotela, meji torej na roganje narodu, ki se bori za svojo narodno svobodo in zedinitve.

Končno je nesmiselnost trditve, da je pomenilo pismo E. Kardelja odpoved Koroški, dokazana tudi z dejstvom, da so sovjetski predstavniki celi dve leti po tem pismu podpirali zahteve FLRJ po priključitvi Slovenske Koroške vse do trenutka, ko so to zahtevo opustili in dosegli ugodno rešitev vprašanja nemških aktivov v Avstriji v korist Sovjetske zveze.

2. Nota sovjetske vlade prav tako trdi, da se je baje »pozneje« pokazalo, da se je vlada FLRJ »za hrbtom« sovjetske vlade razgovarjala s predstavniki Velike Britanije o odpovedi Slovenski Koroški. To trditve v noti spremljajo številne nespodobne insinuacije o nekakih »tajnih« sporazumih in zvezah vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije z zapadnimi silami, da bi dali na ta način tej trditvi vsaj neki videz verjetnosti. Toda tudi pri tem vprašanju je ozadje, ki ga hoče nota sovjetske vlade javnosti prikriti, ki pa pojasnjuje tako sovjetsko kakor tudi jugoslovansko ravnanje od moskovskega do pariškega zasedanja Sveta ministrov. Dejstvo je, da so prav sovjetski predstavniki večkrat zahtevali, tako tudi Molotov in Višinski, med moskovskim zasedanjem Sveta ministrov aprila 1947, trdeč, da ni nikakih upov za osvoboditev koroških Slovencev, naj jugoslovanska delegacija neposredno posreduje pri zapadnih vladah, da

bi te odstopile od načela nespremenljivosti avstrijskih mej in privolile v kompromisno rešitev. V istem smislu sta predlagala predstavnika ZSSR, namestnika ministra Koktomov in Zarubin jugoslovanskim predstavnikom v teku leta 1948 v Londonu, da mora jugoslovanska delegacija napraviti diplomatske korake pri zapadnih silah, konkretno pri francoski vladi. Tako je n. pr., kakor se vidi iz poročila A. Beblerja vladi FLRJ, sovjetski namestnik ministra Koktomov v razgovoru z A. Beblerjem dne 5. maja 1948 v Londonu večkrat vprašal: »Kaj je storila jugoslovanska delegacija, da bi olajšala delo? Ali je jugoslovanska delegacija že napravila pri francoski vladi nove korake?« Z drugimi besedami, sovjetska vlada je dala obljubo avstrijski vladi v osebi kanclerja Rennerja, da se bo zavzela za nespremenljivost meje, obljubo, ki ni mogla ostati niti en dan neznana vladam zapadnih sil in pri tem pošiljala jugoslovansko vlado k istim zapadnim silam, da bi dosegla od njih nasprotni rezultat: sprejem načela spremanljivosti meje v obliki vsaj majhne poprave meje.

Vlada FLRJ je štela za svojo sveto dolžnost, storiti vse, kar koli je mogoče za koroške Slovence, in je sprejela kljub skoraj popolnoma brezupnemu položaju pobudo sovjetske vlade in vztrajno posredovala pri vladah zapadnih sil, da bi priznale načelo spremanljivosti avstrijske meje, t. j. za kompromisno rešitev koroškega vprašanja na podlagi zmanjšanih zahtev vlade FLRJ. Podpredsednik vlade Edvard Kardelj je obiskal že v Moskvi zunanjega ministra Francije gospoda Bidaulta in imel z njim razgovore v smislu sugestije Molotova. Na prvem prihodnjem sestanku Edvarda Kardelja z V. M. Molotovom je obvestil jugoslovanski podpredsednik V. M. Molotova o svojem razgovoru z gospodom Bidaultom. Podobni so bili tudi razgovori drugih predstavnikov vlade FLRJ s predstavniki zapadnih velisil. Njeni predstavniki so si prizadevali, da bi pri zapadnih predstavnikih dosegli kompromisno rešitev, o vseh teh prizadevanjih pa so sovjetsko vlado redno obveščali. Tako je bil o razgovoru zunanjega ministra FLRJ S. Simića in pomočnika ministra A. Beblerja z angleškim ministrom K. Noel Bakrom junija 1947 v Beogradu obveščen veleposlanik sovjetske vlade A. Lavrentijev. O razgovorih A. Beblerja z angleškima državnima podtajnikoma H. Mayhewom in Sargentom, ameriškim namestnikom ministra Reberjem in francoskim namestnikom Couve de Murvilleom v teku maja 1948 v Londonu je A. Bebler sam redno obveščal sovjetskega namestnika ministra Koktomova in veleposlanika sovjetske vlade v Londonu Zarubina. O razgovoru jugoslovanskega veleposlanika v Parizu M. Ristića s francoskim zunanjim ministrom Bidaultom 19. maja 1948 je bil obveščen po istem M. Ristiću sovjetski veleposlanik v Parizu Bogomolov. O razgovorih A. Beblerja februarja 1949 v Londonu z državnim tajnikom E. Bevinom, britanskim namestnikom ministra Marjoribanksom, ameriškim namestnikom ministra Reberjem in francoskim namestnikom ministra Berthelotom kakor tudi o razgovoru A. Beblerja in M. Ristića s francoskim zunanjim ministrom Schumanom 26. februarja 1949 v Parizu, je obveščal A. Bebler veleposlanika sovjetske vlade Zarubina, in to na vsakem sestanku, ki jih je bilo večje število, o vseh razgovorih od zadnjega sestanka.

Taka je resnica o naših »zakulisnih« razgovorih in »tajnem« prodajanju Koroške zapadnemu imperializmu.

3. V luči teh dejstev postaja jasnejše tudi vprašanje, kako je bilo z javnim prevzemom odgovornosti za opustitev zahtev o priključitvi Slovenske Koroške Jugoslaviji. Nota sovjetske vlade trdi, da vlada FERJ ni hotela javno prevzeti odgovornosti za popuščanje v vprašanju Slovenske Koroške, in to zaradi tega, ker je hotela premamiti jugoslovanske narode, da baje brani njihove koristi, odgovornost za popuščanje pa prevaliti na hrbet sovjetske vlade.

Kako neumna je ta trditev, izhaja že iz tega, da je sovjetska vlada prva, in to do kraja »popustila« v koroškem vprašanju, in sicer brez vednosti jugoslovanske vlade, v pismu J. Stalina kanclerju K. Rennerju. Če je bila torej katera od obeh vlad dolžna prevzeti odgovornost za popuščanje, potem je bila to sovjetska vlada, ki je izključna pobudnica popuščanja in ki je o tem popuščanju, ali točneje, o popolni opustitvi zahtev za Slovensko Koroško vnaprej in za hrbtom vlade FLRJ obvestila kanclerja Avstrije, s tem pa tudi zapadne velesile.

Toda kljub takemu stanju stvari »za kulisami« je bila vlada FERJ tista, ki je na vztrajanje sovjetske vlade in njenih predstavnikov prevzela pred Svetom ministrov oziroma pred njihovimi namestniki vso odgovornost za popuščanje. Na zasedanju namestnikov v Londonu maja 1948 je stavila nov predlog, s katerim je znatno zmanjšala svoj prvotni, v Moskvi razloženi predlog. Sovjetska delegacija je takoj po tem svoji izjavi o podpisovanju nove zmanjšane jugoslovanske zahteve dodala izjavo, da je pripravljena obravnavati vsak kompromisni predlog, ki bi ga bil kak drug član Sveta, se pravi, zapadni, pripravljen staviti.

Ker je bila iz popolnoma razumljivih razlogov tudi ta nova zmanjšana jugoslovanska zahteva odklonjena, je stavila vlada FLRJ na prihodnjem zasedanju namestnikov februarja 1949 tretji predlog, ki je bil v tem, da je zahtevala sprejetje načela, da je treba spremeniti mejo, in dodala, da je pripravljena predložiti nov kompromisni predlog, če bo omenjeno načelo sprejeto. S takim stališčem je prevzela vlada FLRJ pred javnostjo vso odgovornost za dejansko sovjetsko popuščanje v tem vprašanju. Postavljanje zahteve, da se sprejme samo načelo spremenljivosti meje, in to javno na seji namestnikov, je pomenilo tudi javno izjavo, da je vlada FLRJ pripravljena sprejeti, če treba, tudi minimalno spremembo meje.

Sicer pa sam rezultat razgovorov o Avstriji najboljše pojasnjuje tako vlogo vlade FLRJ kakor tudi vlogo sovjetske vlade v vprašanju Slovenske Koroške. FERJ, zaveznici sovjetske vlade in drugih velesil v vojni, ki je največ trpela od udeležbe Avstrije v vojni, soglasni sklep štirih velesil ni samo vzel pravice do kosa njene lastne narodne zemlje, ampak tudi do vsake gmotne odškodnine, to je, do reparacij, sovjetska vlada pa, ki je izrazila soglasje s tem, da ostanejo koroški Slovenci pod avstrijsko oblastjo, je dosegla v svojo korist povišanje odškodnine za nemško imetje v Avstriji v znesku 50 milijonov dolarjev. Po obtožbah v sovjetski noti bi morala Jugoslavija za ceno svojega prehoda v tabor kapitalističnih držav na podlagi dozdevnih pogodb s kapitalističnimi silami dobiti Koroško v celoti ali pa vsaj njene dele. Toda znano je, da FLRJ s pariškim diktatom ne le da ni ničesar dobila, temveč so tudi brezobzirno poteptali njene zakonite pravice in koristi, medtem ko je prav tako znano, da so zahtevam sovjetske vlade, katere predstavniki so pri tem diktatu sodelovali, v znatnem obsegu ugodili.

To so dejstva, ki najboljše govore, kdo je bil in kdo ni bil dosleden v borbi za narodne demokratične pravice koroških Slovencev in kdo je »za hrbtom« paktiral z zapadnimi velesilami o tem vprašanju.

4. V tej luči dobiva izmišljena trditev sovjetske vlade, da stopa FLRJ v enotno fronto imperialističnih držav, poseben pomen. Z njo skušajo prikriti prav nekaj nasprotnega, namreč dejstvo, da je bila sovjetska vlada v vprašanju Slovenske Koroške pa tudi v drugih vprašanjih v zvezi s pogodbo o Avstriji, ki zadevajo jugoslovanske koristi, v enotni fronti z zapadnimi velesilami proti neki socialistični državi. Dejstva so taka, da se je sovjetska vlada, ne pa vlada FLRJ, pogajala in se pogodila z zapadnimi silami v škodo koristi jugoslovanskih narodov, da vodi sovjetska vlada proti FLRJ, ne vlada FLRJ proti sovjetski vladi sovražno politiko, ki se je jasno pokazala na konferenci Sveta zunanjih ministrov v Parizu. Sicer pa jugoslovanskim narodom tega dejstva ni odkrila šele nota sovjetske vlade z dne 11. avgusta 1949, kajti oni že poznajo tako sovražno stališče sovjetske vlade iz številnih njenih ravnanj v zadnjem času proti FLRJ. To stališče je samo izraz politike, ki jo sedaj vodi sovjetska vlada, ki pa ne nasprotuje samo koristim narodov socialistične Jugoslavije, ampak škoduje tudi celotni protiimperialistični fronti na svetu.

5. Kar se pa tiče tona, v katerem je napisana nota sovjetske vlade z dne 11. avgusta letos, kakor tudi kar zadeva žalitve in obrekovanja, ki so bila tako v omenjeni noti kakor tudi v prejšnjem dopisu izrečena na naslov vlade FLRJ, je vse to nov dokaz, da sovjetska vlada napačno razume odnose, ki morajo vladati med sovjetsko vlado in drugimi socialističnimi državami. Toda vlada FLRJ gre preko tega in je šla preko tega doslej ter prepušča demokratičnemu javnemu mnenju, naj sodi tudi o takem tonu ter o takem in podobnem žaljivem ravnanju z neko neodvisno in demokratično državo.

Beograd, 20. avgusta 1949.

(»Borba«, 22. avgusta 1949)

KOMUNISTIČNA PARTIJA GRČIJE IN NARODNO- OSVOBODILNA BORBA

Svetozar Vukmanović-Tempo

Kakor vemo, je druga svetovna vojna ustvarila izredno ugodne pogoje za sleherno komunistično partijo, da z organiziranjem revolucionarne borbe proti tujim fašističnim osvajalcem in domači izdajalski reakciji zagotovi zmago ljudskodemokratske oblasti delovnega ljudstva z delavskim razredom na čelu. Drugače povedano, borba proti tujim fašističnim okupatorjem za nacionalno osvoboditev dežele je bila sestavni del borbe za ljudskodemokratsko oblast v deželi, proti izdajalski domači buržoazni reakciji. Izgubiti bitko za ljudskodemokratsko oblast dejansko pomeni izgubiti nacionalno neodvisnost svoje dežele. Če s tega stališča obravnavamo (in s tega stališča jo edino lahko obravnavamo) borbo, ki jo je bila Komunistična partija Grčije med vojno proti hitlerjevski fašistični okupaciji, tedaj moramo priti do sklepa: da je grška Kompartija doživela poraz kljub herojski borbi, ki so jo bili njeni člani in vse grško delovno ljudstvo.

Mimogrede bodi rečeno, da poraza v tej vojni ni doživela samo grška Kompartija. Komunistične partije v vrsti dežel so tudi doživele podobne poraze (Francija, Italija itd.). Kolikor nam je znano, ni nobeno vodstvo skušalo kritično analizirati porazov in neuspehov, ki so jih doživele mnoge komunistične partije v svetu. Samo Bolševiška partija je skušala pojasniti »neuspehe« Komunistične partije Francije in Italije z odsotnostjo in prostorno oddaljenostjo Rdeče armade. Očitno je, da takšne nemarksistične in neleninistične analize porazov komunističnih partij Francije in Italije ne moremo sprejeti, ker vzrokov porazov ne išče v notranjih slabostih obeh partij, marveč v zunanjih faktorjih. Takšna analiza ne le da ni marksistična, marveč je direktno protirevolucionarna, ker paralizira notranje revolucionarne sile v vsaki deželi in jih orientira na to, da pričakujejo svojo osvoboditev od zunaj, od oboroženih sil Sovjetske zveze. Takšna analiza ne more koristiti nobeni komunistični partiji v nadaljnji revolucionarni borbi.

Tembolj se vsiljuje potreba po kritični analizi poraza Komunistične partije Grčije med drugo svetovno vojno, ker bo takšna analiza izdatno pripomogla osvetliti vzroke porazov mnogih komunističnih partij.

ZAHARIJADESOVA AĀNALIZA PORAZA KOMUNISTIČNE PARTIJE GRČIJE V NARODNOOSVOBODILNI VOJNI

Na plenumu Centralnega komiteja Komunistične partije Grčije (ki je bil v juliju 1945) je Zaharijades s temile besedami analiziral poraz:

»Kaj ni bilo v redu, da so šle stvari tako slabo? Zaman si prizadevajo tisti, ki hočejo najti vzrok v majhnih napakah in odklonih v narodno-

osvobodilnem gibanju. Takšne napake so v tako velikem, širokem in originalnem naporu neogibne. Toda te napake niso vplivale na absolutno pravilno osnovno linijo gibanja.«

Osnovna linija narodnoosvobodilnega gibanja je bila torej pravilna kljub nekaterim majhnim napakam, ki niso mogle mnogo vplivati na razvoj narodnoosvobodilne borbe. Tako je mislil Zaharijades neposredno po koncu vojne.

V svoji nadaljnji razlagi je Zaharijades analiziral tudi te male napake, da bi dokazal, da niso vplivale na osnovno linijo narodnoosvobodilnega gibanja. Prva napaka je v tem, da so posamezni člani Partije med narodnoosvobodilno borbo počenjali razna divjaštva. Čujte, kaj pravi o tem vprašanju sam Zaharijades:

»Dogajala so se razna divjaštva:

- a) največ jih je počenjalo in jih počenja tuja reakcija;
- b) mnogo jih je inscenirala tuja reakcija v našo škodo;

c) dogajala so se razna divjaštva, ki so jih počenjali posamezni člani Partije, ni pa bilo nobenega primera, da bi Komunistična partija Grčije določila kot linijo, naj se divjaštva dogajajo. Seveda, stvari, ki so jih počenjali člani Partije, ustvarjajo odgovornost tudi za samo Partijo. Ker pa Kompartija Grčije ni določila takšne linije in je obsodila tiste, ki so se pregrešili, kakor tudi sama ta dejanja, ne moremo zastaviti vprašanja moralne čistosti Komunistične partije Grčije.«

Druga napaka je v tem, da je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja odredilo, naj se med angleško intervencijo jemljejo talci. Čujte, kaj pravi Zaharijades tudi o tem vprašanju:

»Napaka ni v tem, ker je bilo vprašanje talcev zapovedano od zgoraj, ker je bilo v tem primeru dejansko rešeno in zapovedano od zgoraj. V času, ko je divjala vojna, ko so drugi jemali na tisoče talcev in jih pošiljali v Afriko, mi nismo mogli biti večji kristjani od puritancev. Napaka je v tem, da je bilo vprašanje talcev zapovedano brez discipline in načrta. Zato tega ne bi smeli storiti. Storili smo napako, ki je dala sovražniku orožje v roke.«

Komunistična partija Grčije je torej med vso narodnoosvobodilno borbo storila samo dve napaki: da je dovolila, da so posamezni člani Partije počenjali razna divjaštva, in da je odredila, naj se jemljejo talci, ne, da bi poprej pripravila ves načrt pobiranja talcev in storila organizacijske ukrepe, da bi se ta načrt v praksi uresničil.

Zakaj pa je Komunistična partija Grčije potemtakem v narodnoosvobodilni borbi doživela poraz?

Ko odgovarja na to vprašanje, analizira Zaharijades, prvič, zunanje-politični položaj na Balkanu in v Sredozemlju, in pravi:

»Ekonomsko in politično je Grčija močno odvisna od tujega kapitala, t. j. dejansko od angleškega kapitala, ekonomsko-zemljepisno, torej tudi politično, pa pripada Grčija Balkanu in Evropi in ne more živeti in se razvijati izven svojega naravnega okolja. Grčija sega v Sredozemlju skoraj do afriške obale in dominira v zahodnem delu vzhodnega Sredozemlja, na poti, ki veže Anglijo z mosulskim petrolejem, Suezom in Indijo in še naprej s Kitajsko in Pacifikom. Stojimo torej na eni izmed strateško najobčutljivejših točk, na eni izmed najbolj življenjskih prometnih arterij Britanskega imperija. *Dokler bo na svetu imperij, mora biti tudi ta*

arterija, in Anglija bo storila vse, kar je v njenih močeh, da jo obdrži. Zaradi te arterije se je vojskovala zlasti dvakrat, leta 1914 in leta 1939, ker je ta arterija hrbtenica njene svetovne zgradbe. Na enem vretencu te hrbtenice stojimo mi, in če bi ji vzeli to vretence, bi se vsa zgradba podrla.«

Stvar je torej jasna. Zmaga revolucionarnih, protiimperialističnih sil v Grčiji bi privedla do razbitja angleškega imperija, ker bi bila njegova življenjska arterija — Sredozemlje — pretrgana. Zato je zmaga revolucionarnih sil v Grčiji dejansko odvisna samo od tega, ali se bodo angleški imperialisti odrekli tej arteriji. Zares *lepe perspektive* za revolucionarno gibanje v Grčiji!

Ko je tako podrobno analiziral zunanjepolitični položaj Grčije, je Zaharijades prešel na analizo vprašanj — kakšna mora biti zunanja politika narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji (seveda vskladena z zunanjepolitičnim položajem Grčije) in pravi:

»Pravilna politika bi bila tista, ki bi predstavljala *grško* „os“ kot zvezo med dvema nasprotnima tečajema: evropsko-balkanskim s Sovjetsko zvezo kot centrom in sredozemskim z Anglijo kot centrom.

Stvar je tudi tu jasna. Grško narodnoosvobodilno gibanje naj bi bilo *most med Vzhodom in Zahodom, med komunizmom in imperializmom.*

Ko je tako odgovoril na vprašanje, kakšno politiko naj bi vodilo narodnoosvobodilno gibanje, preide Zaharijades na vprašanje, ali je bila med drugo svetovno vojno politika takšna, in pravi:

»Narodnoosvobodilno gibanje je od prvega dne *vložilo iskrene napore za sporazum in sodelovanje z Anglijo in da bi ji pomagalo premagati velike težave, krizo, ki jo je preživljala v Sredozemlju.*«

Stvar je torej tudi tu jasna. Grško narodnoosvobodilno gibanje si je iskreno prizadevalo *pomagati angleškemu imperializmu prebroditi krizo, ki so jo preživljali v Sredozemlju, in tako utrditi njihove imperialistične pozicije na Sredozemlju.*

In vendar angleški imperialisti ponujenega sodelovanja grškega narodnoosvobodilnega gibanja niso sprejeli. Zakaj?

»Prvi vzrok. Grška plutokratska klika je šla za tem, da bi Angliji s pomočjo spletk, obrekovanja in raznih drugih mahinacij dokazala, da je narodnoosvobodilno gibanje njen smrtni sovražnik in da samo oni (grška plutokratska klika) delajo za Anglijo in branijo njene interese.

Našli so torej prvega krivca, zakaj ni prišlo do sporazuma in sodelovanja med narodnoosvobodilnim gibanjem in angleškim imperializmom. Krivi so grški kapitalisti, ki so z intrigami *prevarili* angleške imperialiste, da lahko samo oni branijo interese angleškega imperializma v Sredozemlju in da narodnoosvobodilno gibanje ni zanesljivo poročilo za imperialistične interese Anglije v Sredozemlju.

»Drugi vzrok. Anglija ni hotela sprejeti politike narodnoosvobodilnega gibanja, ki je slonela na tehle načelih: izključitev slehernega vmešavanja Anglije v notranje zadeve Grčije, osvoboditev Grčije iz ekonomske odvisnosti angleškega in vsakega tujega kapitala itd.

In dalje:

»Anglija se je opirala na grško reakcijo bolj, kakor so zahtevali sami interesi angleškega naroda. — Še več, opirala se je tudi na tisto, ki je v Grčiji sodelovala z okupatorjem, in vse to z namenom, da bi reagirala proti narodnoosvobodilnemu gibanju.

Našli smo torej tudi drugega krivca, zakaj ni prišlo do sporazuma in sodelovanja med narodnoosvobodilnim gibanjem in angleškim imperia- lizmom. Krivi so angleški imperialisti, ki niso razumeli, kje so pravi interesi angleškega naroda. Mar pa ima angleški narod kakšne interese v Sredozemlju ali pa so to interesi angleških imperialistov?

Naposled smo po Zaharijadesovi analizi našli vzroke poraza grškega narodnoosvobodilnega gibanja. Ni torej šlo za napačno osnovno linijo Kompartije; ta linija je bila — po Zaharijadesovem mnenju — pravilna od začetka do konca okupacije. Prav tako dve majhni napaki, ki sta se pojavili med vso narodnoosvobodilno borbo, nista vplivali na poraz narodnoosvobodilnega gibanja. Šlo je izključno za zunanje vzroke (intervencija angleških imperialistov). Iz te razlage izhajajo, da narodnoosvobodilno gibanje ni moglo zmagati, razen v primeru, če bi se bili angleški imperia- listi prepričali, če bodo s to zmago zajamčeni njihovi interesi ne le v Sredozemlju, marveč tudi v sami Grčiji (kajti, bogme, Anglija se je dvakrat vojskovala za Sredozemlje), drugače povedano, poraz narodnoosvobodil- nega gibanja je zakrivil — zemljepisni položaj Grčije v Sredozemlju! Zares lepe perspektive za revolucionarno gibanje grškega naroda. Ne- razumljivo je samo, zakaj so po drugi svetovni vojni znova šli v oboroženo borbo, saj se zemljepisni položaj Grčije ni spremenil. Kolikor pa vemo, se tudi politika angleških imperialistov v Sredozemlju ni spremenila.

Če naj torej verjamemo Zaharijadesu, revolucionarna borba grškega naroda ne more spremeniti odnosov sil na Sredozemlju, ki za zdaj — spada v interesno sfero, v arterijo Britanskega imperija in kateremu se ta imperij — za zdaj — ni pripravljen odreči. Tu je treba omeniti, da to »pojasnjevanje« svojih neuspehov in porazov izključno z zunanjimi vzroki ni specifično grški pojav. V mednarodnem delavskem gibanju se je zadnje čase vkoreninila praksa, da z zunanjimi vzroki pojasnjujejo neuspehe in poraze posameznih komunističnih partij med drugo svetovno vojno. Takšne teorije nedvomno kažejo, da je v vršičkih nekaterih kompartij zavladal gnili oportunizem, ki lahko povzroči precej škode tako revolucionarnemu gibanju v tisti deželi kakor tudi celotnemu mednarodnemu delavskemu gibanju. Tem teorijam je botrovalo vodstvo Boljševiške partije, ki je skušalo pojasniti neuspehe Komunističnih partij Francije in Italije med drugo svetovno vojno z zunanjimi vzroki, s prostorno oddaljenostjo So- vjetske armade.

KAKO JE KOMUNISTIČNA PARTIJA GRČIJE REŠEVALA VPRAŠANJE ORGANIZIRANJA REGULARNE NARODNOOSVOBODILNE VOJSKE

Izkušnje so pokazale, da grška narodnoosvobodilna vojska niti v političnem niti v vojaškem pogledu ni bila sposobna ne le zmagati, marveč se niti ni mogla resno postaviti po robu ne posebno močnim regularnim enotam angleških interventov in izdajalske domače buržoazne reakcije. (Angležev se je izkrcalo v Grčiji 50 do 60.000.) To ni bilo slučajno, temveč je bilo rezultat napačne politične linije Komunistične partije Grčije v vojaških vprašanjih. Kakšna je bila ta linija grške Kompartije v vojaških vprašanjih, nam bo pokazala razlaga Santosa (sekretarja Cen- tralnega komiteja KPG) in Joanidesa (člana Politbiroja KPG) na sestanku z delegati KPJ in KPA, ki je bil sredi leta 1943 na osvobojenem ozemlju Grčije. Ta razlaga se glasi:

»V Grčiji je specifična situacija, za katero je značilno, da je velik del grškega naroda koncentriran po velikih mestih. Kdor ima torej oblast v velikih mestih, mu je zagotovljena oblast po vsej Grčiji. Zato je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja zgradilo svojo politiko v vojaških vprašanjih na podlagi takšne situacije. Delavstvo v mestih je namreč organizirano v vojaške enote, katerih naloga je, da bodo v ugodnem trenutku (ko bodo okupatorske sile zapuščale Grčijo) prevzele oblast. Enote narodnoosvobodilne vojske na terenu, v katerih so večinoma kmečki elementi, so dobile nalogo, da po vsej sili ostanejo blizu velikih mest in da v ugodnem trenutku (ko bodo okupatorske sile zapuščale Grčijo) prihitele na pomoč delavskim enotam, s ciljem, prevzeti oblast v velikih mestih.«

To je v splošnih potezih linija vodstva grške Kompartije v vojaških vprašanjih. (Razlaga Santosa in Joanidesa je navedena v zapiskih predstavnikov KPJ.)

Vodstvo grške Kompartije je torej na podlagi analize specifične situacije v Grčiji začelo organizirati vojaške enote po mestih. Čeprav pa so bile te enote sestavljene izključno iz delavcev (torej najzavednejšega in najbolj revolucionarnega razreda v narodnoosvobodilnem gibanju), vendar niso mogle biti kos zastavljenim nalogam. Izkušnje so pokazale, da so te enote doživele poraz v prvih spopadih z vojaškimi enotami angleških interventov. Zakaj? Kratko in malo zato, ker so bile oborožene izključno z lahkim orožjem (z revolverji, bombami itd.), ker so bile vojaško popolnoma neizvežbane, ker niso imele skoraj nobenih vojnih izkušenj itd. Vodstvo grške Kompartije bi bilo seveda storilo mnogo pravilneje, če bi bilo odpoklicalo delavstvo iz mest na osvobojeno ozemlje, če bi bilo formiralo regularne enote in če bi bilo v ofenzivnih operacijah oborožilo svoje enote ne le z modernim orožjem in vojno opremo, marveč tudi z izkušnjami sodobnega vojskovanja. Takšne enote bi bile vojaško usposobljene, da bi bile kos tudi najtežjim nalogam.

Dalje, vodstvo grške Kompartije je začelo organizirati ostale enote narodnoosvobodilne vojske (v katerih so bili v glavnem kmečki elementi) izključno na teritorialni osnovi. Vsaka enota je bila vezana na določeno ozemlje. Takšna situacija se ni prav nič spremenila, ko je začelo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja sredi 1943. leta organizirati velike vojaške enote. Spremenili so se samo nazivi vojaških enot in nič več. Prejšnji teritorialni odredi so dobili nazive regularnih vojaških enot (brigade, divizije itd.), toda ostali so vezani na določeno ozemlje (kakor da je mogoče spremeniti teritorialne odrede v regularne vojaške enote zgolj s spremembo naziva?). Kakšne negativne posledice je imela takšna organizacija narodnoosvobodilne vojske? Prvič, vojaške enote so bile kratko in malo obsojene na neaktivnost v vojnih operacijah, razen v primeru, ko je sovražnik napadel osvobojeno ozemlje. Nekatere enote so dobivale izrecna povelja, da ne smejo napadati sovražnih oporišč, ker bi to sprožilo reakcijo sovražnika in onemogočilo nadaljnji obstanek na tistem ozemlju. Takšno povelje je izdal Vrhovni štab enotam narodnoosvobodilne vojske v Egejski Makedoniji. Če se postavimo na stališče, da je bila glavna naloga enot narodnoosvobodilne vojske ostati na določenih mestih blizu velikih mest (da bi lahko intervenirale v trenutku, ko bodo okupatorske sile zapuščale Grčijo), tedaj seveda ni mogoče voditi nobene druge politike. Drugič, vojaške enote niso mogle uporabljati taktike ofenzivnih operacij, marveč so bile obsojene na to, da so držale točno določene fronte,

da so bile defenzivne bitke (da bi ubranile določeno ozemlje) itd. Vse to skupaj je nujno privedlo do tega — na eni strani, da okupatorski živi sili in tehniki niso bili zadani nobeni hudi udarci in da se — na drugi strani — lastne enote narodnoosvobodilne vojske vojaško niso pripravljale in usposabljalje, da bi premagovale moderno oborožene sovražne armade.

Dalje, vodstvo grške Kompartije je reševalo vprašanje vojaških kadrov tako, da je v glavnem oficirje stare vojske postavljalo na komandne položaje v enotah narodnoosvobodilne vojske. Malodane pravilo je bilo, da so vse oficirje stare vojske, ki so se javili v narodnoosvobodilno vojsko, poslali na komandne položaje, ne glede na njihovo preizkušnost v borbi, predanost narodnoosvobodilni borbi itd. Ti vojaški strokovnjaki so seveda zanašali v revolucionarno vojsko duha defenzivnosti, okostenelih front itd. (kolikor mnogi izmed njih niso zanašali duha demoralizacije in izdajstva). To klečeplazenje pred vojaškimi strokovnjaki je značilno za ves čas narodnoosvobodilne borbe. Vse kaže, da je vodstvo grške Kompartije pozabilo na izkušnje, ki jih je imel Lenin v borbi proti Trockemu in njegovim vojaškim strokovnjakom (morda pa so uporabili izkušnje Trockega, da bi narodnoosvobodilno vojsko razbili?).

Dalje, vodstvo grške Kompartije ni dovolilo, da bi se v vojaških enotah organizirale partijske organizacije. Člani Partije niso smeli pred vojaškimi množicami javno nastopati kot komunisti. Partijsko gradivo se pred vojaškimi množicami ni smelo legalno in odkrito brati, vojakom je bilo prepovedano prepevati revolucionarne pesmi itd. Takšno svojo politiko je skušalo vodstvo pojasniti takole:

»Ne smemo dovoliti, da bi se narodnoosvobodilno gibanje preveč 'pobarvalo', ker bi nam utegnili reakcija očitati, da formiramo komunistično vojsko.« (Iz pogovora predstavnikov KPJ s članoma CK KPG Džimasom in Karajorgisom.)

Vojaških množic torej ni treba politično pripravljati na revolucionarne boje, ker bi utegnili buržoazna reakcija vse to uporabiti v gonji proti narodnoosvobodilnemu gibanju. Ni torej važno, kaj mislijo delavci in kmetje, kaj mislijo vojaki narodnoosvobodilne vojske, marveč, kaj misli buržoazna reakcija. Revolucionarno gibanje mora torej paziti, da ne zaostri odnosov z reakcijo, da je ne »izziva«, narodnoosvobodilno gibanje naj ne dela na diferenciacijo med ljudstvom in reakcijo, na zaostritev odnosov z njo. Vse to je seveda čisti oportunizem, ki meji na izdajstvo.

Ko smo se že dotaknili tega vprašanja, je zanimivo omeniti, da tudi oportunizem te vrste ni noben specifični grški pojav med drugo svetovno vojno. Mar ni vodstvo Boljševiške partije leta 1944 blagohotno svetovalo vodstvu naše Partije, da je treba razpustiti partijske organizacije v vojski, da je treba odpraviti politične komisarje, odstraniti peterokrake zvezde s čepic itd.? Razlika je samo v tem, da je vodstvo Boljševiške partije predlagalo te ukrepe zato, da ne bi dajali mednarodni buržoazni reakciji argumentov, da bi se s tem baje ne slabile sile protihitlerjevske koalicije.

Ce zdaj pogledamo to vprašanje v celoti, bomo videli, da predstavlja takšna politika vodstva grške Kompartije v bistvu izdelano oportunistično linijo, ki ima — med drugim — svoje korenine v naziranju tega vodstva, da mora biti sleherna revolucija organizirana na enak način in v istih oblikah, kakor so bile organizirane vse revolucije revolucionarnega delavskega gibanja v preteklosti (Pariška komuna, Oktobrska revolucija itd.). Ker so se te revolucije začele po mestih, z množičnimi stavkami in demon-

stracijami, z barikadami in oboroženimi vstajami, se mora tudi vsaka bodoča revolucija »začeti« po mestih in se razvijati v istih oblikah, ki so enkrat za vselej ugotovljene. Tega načela se je držalo vodstvo grške Kompartije ne glede na nove pogoje, ki so bili ustvarjeni med drugo svetovno vojno. Tako si lahko pojasnimo, zakaj je sistematično zapostavljalo delo za formiranje in utrjevanje revolucionarne vojaške sile s pomočjo oborožene borbe (za kar so bile velikanske možnosti) in zakaj je težišče svojega dela preneslo na velika mesta (kjer pod okupacijo takšnih možnosti ni bilo).

Sicer pa tudi tu ne gre za noben specifični grški pojav. Mnoge komunistične partije (izvzemi komunistični partiji Kitajske in Jugoslavije) so v glavnem ubrale isto pot in doživele poraz.

KAKO JE KOMUNISTIČNA PARTIJA GRČIJE MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO REŠEVALA VPRAŠANJE OBLASTI

Ceprav je vprašanje oblasti — po marksizmu-leninizmu — osnovno vprašanje sleherne revolucije — osnovno vprašanje v marksizmu, vodstvo grške Kompartije med narodnoosvobodilno borbo ni začelo tega vprašanja reševati. Točneje rečeno, ni začelo reševati tega vprašanja na revolucionarni način z ustanavljanjem revolucionarnih organov ljudskodemokratske oblasti v deželi. Na osvobojenem ozemlju so začeli obnavljati samo stare občinske samouprave in organizirati ljudska sodišča (sredi leta 1944 sta bila organizirana Nacionalni komité in Nacionalni svet osvoboditve Grčije). Toda takšni organi oblasti nikakor niso mogli predstavljati organov nove ljudskodemokratske oblasti, ki je zrasla iz revolucije in ki se po svojem značaju bistveno razlikuje od stare oblasti. Kako je vodstvo grške Kompartije obravnavalo to vprašanje, lahko vidimo iz razlage Santos in Joanidesa na omenjenem sestanku s predstavniki KPJ in KPA:

»Današnja borba ima narodnoosvobodilni značaj in dokler se bije boj za nacionalno osvoboditev, je nepravilno hkrati biti boj za ljudskodemokratsko oblast v deželi. Vprašanje borbe za ljudskodemokratsko oblast bo zastavljeno po osvoboditvi dežele. Če bi ravnali drugače, bi dali buržoazni reakciji močne argumente, da se narodnoosvobodilno gibanje dejansko bori za oblast, ne pa za nacionalno osvoboditev dežele.« (Po zapisnikih predstavnikov KPJ.)

Santos in Joanides očitno ne vidita (ali nočeta videti), da borbe za dejansko nacionalno neodvisnost v sodobnih pogojih nikakor ne moremo ločiti od borbe za ljudskodemokratsko oblast v deželi. Prvega brez drugega ni. Povsod, kjer oblast ni v rokah ljudstva, se nacionalna neodvisnost ne more trajno obdržati. Če je res, da je izdajalska buržoazna reakcija malodane v vseh deželah izkoriščala aparat stare oblasti za borbo proti narodnoosvobodilnemu gibanju (to pa je res), tedaj se nujno zastavlja problem strmoglavljenja stare oblasti, kolikor hočemo seveda dalje razvijati in krepiti narodnoosvobodilno borbo, kolikor hočemo, da proletariat in delovne množice ne bodo zamani prelivale krvi za narod, da bi po borbi oblast izročile buržoaziji. Na drugi strani je borba za ljudskodemokratsko oblast, za nov družbeni red, odpirala delovnim množicam perspektivo, da se po osvoboditvi dežele stari družbeni red ne bo povrnil. Reševanje vprašanja ljudskodemokratske oblasti med borbo za nacionalno neodvisnost narodnoosvobodilnega gibanja torej nikakor ni moglo slabiti, marveč nasprotno, ga je krepilo.

Za kaj pa prav za prav gre pri takšnem postavljanju vprašanja oblasti (osnovnega vprašanja vsake revolucije), kakor to dela vodstvo grške Kompartije?

Tu gre očitno za iluzije, da lahko vprašanje ljudskodemokratske oblasti rešujemo po parlamentarni poti, na podlagi sporazuma z buržoazno reakcijo. To pomeni, da je v vodstvu grške Kompartije zmagala sporazumaška, socialnodemokratska linija reševanja vprašanja oblasti, ni pa zmagala linija revolucionarnega reševanja vprašanja oblasti med oboroženo borbo proti okupatorju. Naposled se je zgodilo tisto, kar smo lahko tudi pričakovali. Buržoazna manjšina ni hotela izpustiti oblasti iz rok. Parlamentarne metode so doživele v spopadu z oboroženimi silami tuje intervencije in domače buržoazne reakcije polom. Grški narod je moral drago plačati iluzije vodstva grške Kompartije (kolikor v takšnih vprašanih sploh lahko govorimo o iluzijah).

Takšni socialnodemokratski nazori se med drugo svetovno vojno niso pojavljali samo v vodstvu grške Kompartije, marveč tudi v vodstvih mnogih komunističnih partij. Mar ni vodstvo Komunistične partije Francije gojilo iluzije, da bo lahko s parlamentarnimi metodami rešilo vprašanje ljudskodemokratske oblasti v Franciji? Mar ni tudi vodstvo Komunistične partije Italije gojilo iluzij, da bo lahko s parlamentarnimi metodami borbe rešilo vprašanje ljudskodemokratske oblasti v Italiji? Mar ni vodstvo Boljševiške partije blagohotno svetovalo vodstvu naše Partije, naj vprašanje oblasti ne rešuje po revolucionarni poti, marveč naj se sporazume s kontrarevolucionarno izdajalsko reakcijo, ki se je zbirala okrog Draže Mihailovića, naj »začasno« prizna monarhijo in rešuje vprašanje oblasti s parlamentarnimi metodami borbe po osvoboditvi dežele? Zaradi takšnih socialnodemokratskih iluzij so mnoge komunistične partije (med njimi tudi grška Kompartija) med drugo svetovno vojno kljub ugodnim objektivnim pogojem bitko izgubile.

Kakor vidimo, socialnodemokratski nazori v revolucionarnem delavskem gibanju med drugo svetovno vojno niso slučajno znova oživele. Korenine takšnih pojavov so v naziranju vodstva Boljševiške partije, da je treba vsa vprašanja mednarodnega revolucionarnega delavskega gibanja reševati izključno s stališča interesov Sovjetske zveze (točneje rečeno, s stališča mešetarjenja z imperialisti za interesne sfere, s stališča — do kam se more ali ne more raztegniti kontrola ZSSR), ne pa s stališča revolucionarnega delavskega gibanja v celoti in v vsaki deželi posebej. Sleherni revolucionarno delavsko gibanje je seveda zainteresirano na tem, da se Sovjetska zveza in druge socialistične dežele utrjujejo. Toda Sovjetska zveza in druge dežele socializma morajo biti prav tako nesebično zainteresirane na razvijanju in utrjevanju revolucionarnega delavskega gibanja v vsaki deželi. Drugače celote in enotnosti delavskega in sploh demokratičnega gibanja ni in ne more biti.

KAKO JE KOMUNISTIČNA PARTIJA GRČIJE REŠEVALA VPRAŠANJE LJUDSKE FRONTE

Komunistična partija Grčije je gradila enotno narodnoosvobodilno fronto grškega naroda na programu borbe za nacionalno osvoboditev izpod fašističnih okupatorjev. To pomeni, da se ljudska fronta ni gradila hkrati na programu borbe za ljudskodemokratsko oblast v deželi proti domači izdajalski reakciji. Takšno postavljanje je privedlo do tega, da se je

Narodnoosvobodilna fronta precej razvila v širino, njena notranja povezanost in čvrstost pa sta bili na neznatni višini. Zato je tudi nastalo omahovanje v določenem delu male buržoazije (ki je bila med vojno v Narodnoosvobodilni fronti), ko je bilo po osvoboditvi dežele zastavljeno vprašanje borbe za ljudskodemokratsko oblast v deželi.

Podobno je tudi z vprašanjem uresničevanja vodilne vloge Komunistične partije v Narodnoosvobodilni fronti. Komunistična partija Grčije je uresničevala svojo vodilno vlogo v narodnoosvobodilni fronti ilegalno. Člani Partije niso smeli nastopati pred množicami kot komunisti (spominimo pa se, kako je bilo pri nas med vojno: vsak govornik je na vsakem zboru govoril o Partiji in njeni vlogi); komunisti niso smeli govoriti v imenu Partije, marveč v imenu Ljudske fronte; partijski material so delili ilegalno itd. Skratka, Komunistična partija je sistematično skrivala svoje oblike pred širokimi množicami grškega naroda.

NEKAJ O ODNOSIH MED KOMUNISTIČNO PARTIJO GRČIJE IN ANGLEŠKIMI IMPERIALISTI

Znana stvar je, da so angleški imperialisti med drugo svetovno vojno z vsemi sredstvi skušali utrditi pozicije angleškega imperializma v svetu ne glede na to, ali bo to protihitlerjevski koaliciji in osvobodilni borbi proti fašizmu koristilo ali škodovalo. Zavlačevanje druge fronte v Evropi, nepodpiranje narodnoosvobodilnih gibanj v okupiranih deželah, podpiranje reakcionarnih gibanj v okupiranih deželah (ki so bila na jeziku proti okupatorju, v dejanjih pa so — pod geslom čakanja — sodelovala z okupatorji proti narodnoosvobodilnemu gibanju), to je bila linija reakcionarne politike angleških imperialistov.

Ali je vodstvo grške Kompartije takšno protidemokratsko in protizavezniško politiko angleških imperialistov politično razkrinkovalo? Ne! Ni je razkrinkavalo! Čujte, kako sta Santos in Joanides pojasnjevala takšno svojo politiko na omenjenem sestanku s predstavniki KPJ in KPA:

»Ni politično pravilno razkrinkavati v sedanjem trenutku takšne tendence angleških imperialistov, ker bi to neogibno privedlo do slabitve enotnosti protihitlerjevske koalicije (kakor da je mogoče enotnost svobodoljubnih narodov graditi na prikrievanju, ne pa na razkrinkavanju posameznih imperialističnih tendenc katerega koli udeleženca v protihitlerjevski koaliciji). Razen tega se Komunistična partija Grčije ne želi vmešavati v politiko angleških imperialistov v drugih deželah, ker so to stvari, ki zadevajo Komunistično partijo Anglije in komunistične partije v tistih deželah.« (Po zapiskih predstavnikov KPJ.)

Takšna politika vodstva grške Kompartije je bila usmerjena direktno na razbijanje enotnosti protimperialistične fronte svobodoljubnih narodov na eni in na izoliranje grškega narodnoosvobodilnega gibanja na drugi strani. Ni treba dokazovati, da je povzročila takšna politika osvobodilnemu gibanju grškega naroda največjo škodo.

Politika angleških imperialistov v Grčiji med drugo svetovno vojno se ni prav nič razlikovala od politike angleških imperialistov v drugih okupiranih deželah. Na eni strani so podpirali kvizlinške vojaške formacije (Zervas, EDES itd.; pri nas Draža Mihailović, Maček itd.) tako materialno kakor tudi politično. Na drugi strani so začeli grško narodnoosvobodilno gibanje podpirati mnogo prej, kakor so — pozneje dozdevno tudi vojaško — podprli narodnoosvobodilna gibanja v drugih okupiranih deželah. Zakaj

so tako delali? Očitno zato, ker so videli realne možnosti, da spravijo narodnoosvobodilno gibanje pod svoje vodstvo (glede organizacije vojske, glede vojaških operacij, glede odnosov do kvizlinških vojaških formacij, in — kar je najvažnejše — glede odnosa do prevzemanja oblasti itd.). Ali so angleški imperialisti s takšno svojo politiko dosegli v Grčiji uspeh? Da, dosegli so ga. To bomo videli iz naše nadaljnje razlage.

Sredi leta 1943 je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja sklenilo z angleškimi imperialisti sporazumi, na podlagi katerega je prišla grška narodnoosvobodilna vojska pod poveljstvo angleškega štaba na Bližnjem vzhodu. S tem so narodnoosvobodilno vojsko dejansko postavili pod kontrolo anglo-ameriških imperialistov tako glede vodstva operacij kakor tudi glede organizacije vojaških enot. Razen tega je morale narodnoosvobodilno gibanje na podlagi tega sporazuma priznati kvizlinške sile generala Zervasa kot sile, ki se bore proti okupatorju (čeprav so na debelo sodelovale z okupatorjem) in jim dovoliti, da so nemoteno organizirale svoje enote na vsem osvobojenem ozemlju. Tako je vodstvo Kompartije dejansko pomagalo Zervasovim kvizlinškim silam, da so se lahko predstavljale ljudskim množicam kot sile, ki se bore proti okupatorju. In naposled, na podlagi tega sporazuma je morale narodnoosvobodilno gibanje dovoliti, da se je ustanovila enotna uporniška vojska (ki je bila sestavljena iz narodnoosvobodilne vojske in Zervasovih enot) in enotna komanda (v katero je vstopil tudi Zervas). Vse to dokazuje, da je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja že 1943. leta dejansko prostovoljno privolilo v vmešavanje angleških imperialistov v notranje zadeve Grčije.

S sporazumom v Libanu, ki je bil sklenjen sredi 1943. leta, je bila formirana tako imenovana vlada nacionalne enotnosti, v katero so stopili tako predstavniki narodnoosvobodilnega gibanja, kakor tudi predstavniki skoraj vseh političnih strank buržoazne reakcije. Da bi ta sporazum pravilno ocenili, moramo analizirati njegove posledice za nadaljnji razvoj narodnoosvobodilne borbe. Čujte, kaj je rekel Zaharijades na plenumu Centralnega komiteja Komunistične partije Grčije v juliju 1945:

»Narodnoosvobodilno gibanje je šlo po pravilni poti od začetka do konca okupacije. Ni kriv Libanski sporazum, zakaj tudi če ga ne bi bilo in če bi bil celo mnogo slabši, bi njegova papirna pogodba v takratnem odnosu sil v deželi ne mogla spremeniti nič osnovnega.«

Zaharijades torej misli, da Libanski sporazum ni mogel spremeniti odnosov sil v deželi in da torej ni mogel ničesar prispevati k porazu narodnoosvobodilnega gibanja.

Kakšni pa so bili odnosi sil v Grčiji v času Libanskega sporazuma?

Narodnoosvobodilno gibanje se je bilo razvilo v širino in zajelo velikansko večino grškega naroda, medtem ko so bile grške buržoazne stranke od ljudskih množic dejansko izolirane (kar je popolnoma razumljivo, če upoštevamo, da buržoazne stranke ne le da niso sodelovale v borbi za nacionalno osvoboditev, marveč so šle vse do odkritega sodelovanja z okupatorjem v borbi proti narodnoosvobodilnemu gibanju). Dalje, oborožene sile narodnoosvobodilnega gibanja so (kljub vsej svoji slabosti) daleč presegale oborožene sile buržoazne reakcije v deželi in v tujini (zlasti po uporu grške vojske v Afriki).

Kaj je delala buržoazna reakcija, ko se je na podlagi Libanskega sporazuma polastila tako važnih pozicij v vladi?

Prvič, z vsemi sredstvi je začela utrjevati svoje oborožene sile, katerih jedro so bile Zervasove kvizlinške vojaške formacije, kvizlinške vojaške formacije EDES, Ralisovi varnostni bataljoni itd.

Drugič, na podlagi Libanskega sporazuma je postavila zahtevo in začela borbo (kot legalna vlada) za razorožitev in razpust narodnoosvobodilne vojske.

Skratka, buržoazna reakcija je začela odločno borbo za utrditev in razširjenje svojih pozicij v deželi. Ko pa za uresničenje teh ciljev niso zadostovale samo njene lastne sile, je poklicala na pomoč še angleške imperialiste, ki so z oboroženo intervencijo rešili vprašanje oblasti v korist grške buržoazne reakcije.

Libanski sporazum torej ni bil samo »pogodba na papirju«, kakor misli Zaharijades. Prej bo tako, da je pomenil Libanski sporazum izdajstvo interesov grškega naroda, izdajstvo interesov narodnoosvobodilnega gibanja.

Po neuspehu nekaterih enot narodnoosvobodilne vojske v oboroženem spopadu z enotami angleških interventov (v decembru 1944) je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja 1945. leta sklenilo sporazum v Varkizi (ali bolje rečeno kapitulacijo v Varkizi). Čujte, kaj pravi Zaharijades o sporazumu v Varkizi:

»Varkiza je bila ena izmed posledic decembrskega poraza in je vsilila prehod od 'lahke' partizanske borbe v množično politično borbo.« (Iz Zaharijadesovega referata na XII. zasedanju CK KPG v juliju 1945.)

In dalje:

»Narodnoosvobodilna vojska ni mogla zmagati v decembru 1944, ko smo se sami uprli novi situaciji, t. j. angleški oboroženi intervenciji, ker se na takšno misijo, na takšno vojno politično, organizacijsko in vojaško ni bila pripravila.« (Iz resolucije V. plenuma CK KPG v začetku leta 1949.)

Vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja je torej moralo sprejeti sporazum v Varkizi, ker je bila narodnoosvobodilna vojska v decembrskem oboroženem spopadu z angleškimi interventi doživela poraz, ker narodnoosvobodilna vojska ni bila organizacijsko, politično in vojaško pripravljena na vojno proti tuji intervenciji itd.

Na podlagi česa pa je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja prišlo do sklepa, da narodnoosvobodilna vojska ni mogla premagati angleške oborožene intervencije? (Puščamo ob strani vprašanje, kako je mogla biti narodnoosvobodilna vojska nepripravljena na vojno proti tuji intervenciji, ko je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja imelo »od začetka do konca okupacije v osnovi pravilno linijo«.) Mar samo na podlagi porazov v nekaterih enot narodnoosvobodilne vojske v decembrskih borbah v Atenah? Očitno je, da je vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja sprejemalo zelo nagle sklepe, ko je šlo za kapitulacijo grškega narodnoosvobodilnega gibanja.

Izkušnje iz decembrskih dogodkov so nedvomno pokazale, da enote narodnoosvobodilne vojske niso bile kos borbi proti regularnim enotam angleških interventov. To je, mimogrede rečeno, popolnoma razumljivo, če upoštevamo politiko vodstva grške Kompartije v vojaških vprašanjih v obdobju borbe proti hitlerofašistični okupaciji dežele (o čemer smo že govorili). Toda mar to pomeni, da narodnoosvobodilna vojska v nadaljnji borbi proti angleški oboroženi intervenciji ne bi mogla zrasti v takšno revolucionarno ljudsko vojsko, ki bi bila sposobna zmagovati

in premagati tujo oboroženo intervencijo, pa tudi oboroženo intervencijo angleških imperialistov? To tem prej, ker so bili angleški imperialisti za večjo in dolgotrajnejšo vojno v neugodnem mednarodnem položaju in ker je obstajal polet revolucionarnega in demokratičnega gibanja v svetu. Izkušnje revolucionarnega delavskega gibanja kažejo, da lahko po tej poti zgradimo revolucionarno vojsko, ki bo sposobna premagati številčno in tehnično začasno neprimerno močnejšega sovražnika. To med drugim kaže tudi borba Demokratične vojske Grčije v obdobju od leta 1947 do začetka leta 1949. Ni torej vzroka, da bi verjeli, da v Grčiji teh izkušenj ni bilo mogoče uporabiti. Toda takšne revolucionarne vojske ne more zgraditi vodstvo, ki po prvih porazih enega — čeprav najvažnejšega — dela svoje vojske privoli v kapitulacijo na vsej fronti. Kaj bi se bilo zgodilo z Oktobrsko revolucijo, ko bi bil Lenin po nekaterih neuspehilih mlade Rdeče armade v borbi proti tuji intervenciji in domači kontra-revoluciji kapituliral na vsej fronti? Kratko rečeno, ne bilo bi Sovjetske zveze. Vodstvo grške Kompartije pa je po prvih porazih atenskih enot narodnoosvobodilne vojske privolilo v pogoje kapitulacije v Varkizi: razorožitev in razpust vseh enot narodnoosvobodilne vojske, prepustitev oblasti buržoazni reakciji, ki naj razpiše parlamentarne volitve itd. To se imenuje in to je kapitulacija in nič drugega.

Ali je članstvo Partije sprejelo pogoje kapitulacije v Varkizi? Odgovor na to vprašanje bomo prepustili Zaharijadesu:

»Mnogo članov in kadrov si ni moglo priti takoj na jasno, kaj hočemo in kam gremo v novih razmerah (po Varkizi). Posledice te zmede so bila določena malomeščanska omahovanja v Partiji. Nekatera izmed njih, kakor primer Veluhiotisa, bi ulegla biti nevarna, toda Partija se jim je odločno postavila po robu. Tisti pojavi pa, ki jih ni neposredno povzročil razredni sovražnik, so bili rezultat ideološke slabosti.« (Iz Zaharijadesovega referata na XII. zasedanju CK KPG v juliju 1945.)

In dalje:

»Le-ti (člani Partije) hočejo obdržati puške in nadaljevati gverilsko vojno. Hočejo namreč z včerajšnjimi vstopnicami preiti na danes. Partija je obsodila in napada ta duh, ker vodi v žalostne posledice za celotno borbo.« (Iz Zaharijadesovega referata na XII. zasedanju CK KPG v juliju 1945.)

Del članstva Partije s Harisom Veluhiotisom (član Vrhovnega štaba narodnoosvobodilne vojske in organizator partizanskih odredov v Grčiji) na čelu torej ni sprejel pogojev kapitulacije v Varkizi in se ni pokoril sklepu vodstva grške Kompartije, marveč je nadaljeval oboroženo borbo proti angleški intervenciji v novih pogojih. V drugem delu članstva Partije pa je zavladala demoralizacija in pomanjkanje perspektive za nadaljnjo borbo. Vodstvo Kompartije je surovo obračunalo s tistimi člani Partije, ki niso sprejeli pogojev kapitulacije v Varkizi (še vedno ni znano, kako je bil ubit Haris Veluhiotis). Tako je Komunistična partija Grčije prešla v novo obdobje borbe za ljudskodemokratično oblast.

Partija (bolje rečeno vodstvo) je torej začela borbo proti tistim članom in ostalim patriotom, ki niso hoteli sprejeti kapitulacije in položiti orožja, marveč so nadaljevali oboroženo borbo v novih pogojih. Vodstvo je vse to karakteriziralo kot sovražne pojave (nekateri pojave je povzročil razredni sovražnik, nekateri pa so bili rezultat ideološke slabosti). Zakaj

pa so potemtakem šli v novo oboroženo borbo čez piščlo leto dni in po prostovoljni razorožitvi lastnih enot? Tu gre očitno za sovražno, izdajalsko politiko, toda ne pri članih Partije, ki niso hoteli sprejeti kapitulacije, marveč pri samem vodstvu Kompartije, ki je sprejelo kapitulacijo. Članstvo Partije je hotelo borbo, in to je prišlo do izraza. Oportunistično Zaharijadesovo vodstvo se temu pritisku ni moglo upreti, ne da bi bilo razkrinkano. Sicer pa sam Zaharijades nove oborožene borbe ni niti začel. Vznikala je sama na terenu pod vodstvom nižjega in srednjega kadra in na čelo ji je stopil Markos. Ko je prišlo že tako daleč in ko se je gibanje razmahnilo, sta se Zaharijades in skupina okrog njega pridružila vodstvu oborožene borbe.

KOMUNISTIČNA PARTIJA GRČIJE IN MAKEDONSKO NACIONALNO VPRAŠANJE

Politika vodstva grške Kompartije v makedonskem nacionalnem vprašanju med drugo svetovno vojno je razvidna iz izjave Santosa in Joanidesa na omenjenem sestanku s predstavniki KPJ in KPA:

»Ni nobenega makedonskega naroda, marveč so samo Grki, Srbi in Bolgari, živéči na ozemlju, ki se imenuje Makedonija.« (Po zapisnikih predstavnikov KPJ.)

Iz takšnega stališča je izvirala politika vodstva narodnoosvobodilnega gibanja Grčije v odnosu do narodnoosvobodilnega gibanja makedonskega naroda v Egejski Makedoniji.

Kako se je ta politika izvajala v praksi? V prvih letih nemške fašistične okupacije je vodstvo grškega narodnoosvobodilnega gibanja sistematično prepovedovalo uporabo makedonskega jezika, makedonskih šol na osvobojenem ozemlju ni dovoljevalo, o kakem priznanju pravic do samoodločbe naroda ni bilo mogoče niti govoriti. Praktične posledice takšne protimarksistične, nacionalistične politike v nacionalnem vprašanju so bile, da je večina makedonskega naroda v začetku ostala izven narodnoosvobodilnega gibanja. Razume se, da je to škodovalo predvsem samemu narodnoosvobodilnemu gibanju v Grčiji.

Šele malo pozneje (v letu 1943) je začelo vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji pod pritiskom množic nekoliko spreminjati svojo politiko v makedonskem nacionalnem vprašanju. Makedonski narod je namreč lahko svobodno govoril v svojem materinem jeziku, makedonskemu narodu je bilo dovoljeno organizirati lastne nacionalne množične organizacije v okviru Narodnoosvobodilne fronte Grčije (SNOF), makedonski Narodnoosvobodilni fronti je bilo dovoljeno izdajati časopise v makedonskem jeziku itd. Toda o kaki pravici makedonskega naroda, da bi si s svojim sodelovanjem v narodnoosvobodilni borbi pridobil pravico do samoodločbe po osvoboditvi dežele, ni bilo mogoče niti govoriti. Vodstvo grške Kompartije je še vedno krčevito vztrajalo na stališču, da lahko makedonski narod dobi po osvoboditvi samo pravico do kulturne avtonomije. In vendar se je makedonski narod kljub takšni politiki v množicah pridruževal narodnoosvobodilnemu gibanju v Grčiji.

Pozneje (v letu 1944) so se odnosi med makedonskim narodnoosvobodilnim gibanjem in vodstvom grške Kompartije v vprašanju priznanja pravice makedonskega naroda do samoodločbe po osvoboditvi dežele zaostriili. Makedonski komunisti in vse makedonsko narodnoosvobodilno

gibanje so menili, da so si s svojim sodelovanjem v narodnoosvobodilni borbi nujno pridobili pravico do samoodločbe po osvoboditvi dežele. Vodstvo grške Kompartije je seglo po represalijah proti makedonskim komunistom in makedonskemu narodnoosvobodilnemu gibanju (razpust makedonskih organizacij ljudske fronte, aretacije in maltretiranje vodstev teh organizacij, prepoved nadaljnje mobilizacije makedonskih množic v narodnoosvobodilno vojsko itd.). Očitno je, da je takšna politika nujno morala naleteti na organiziran in odločen odpor makedonskih množic, ki so bile organizirane v narodnoosvobodilnem gibanju.

Takšnega stanja potemtakem ne more biti kriva Komunistična partija Jugoslavije, marveč nemarksistična, nacionalistična politika vodstva grške Kompartije v makedonskem nacionalnem vprašanju. Komunistična partija Jugoslavije more biti »kriva« samo zato, ker je pravilno rešila makedonsko nacionalno vprašanje v okviru Jugoslavije in s tem dejansko vsemu makedonskemu narodu pokazala, kako se lahko edino pravilno reši vprašanje njegove nacionalne osvoboditve.

Zanimivo je tu omeniti stališče vodstva grške Kompartije glede vprašanja Severnega Epira (ozemlja, ki je večinoma naseljeno s prebivalstvom albanske narodnosti, v manjšini pa grške narodnosti in ki leži v mejah Albanije). V resoluciji Politbiroja Komunistične partije Grčije z dne 1. junija 1945 je rečeno:

»Komunistična partija Grčije odklanja neposredno nasilno okupacijo Severnega Epira po grški vojski, ker bi imelo to slabe posledice in ker to nasprotuje sklepom treh velikih zaveznikov, ki so odločili, da se mora vsaka teritorialna sprememba reševati na mirovni konferenci. (Če torej ne bi bilo takšnega sklepa treh velikih zaveznikov, Komunistična partija Grčije, kakor je videti, ne bi nasprotovala nasilni intervenciji grške vojske, ne glede na voljo ljudstva Severnega Epira! — S. V.). Komunistična partija Grčije izjavlja, da je severno-epirsko vprašanje nerešeno. (Kaj pa makedonsko vprašanje? — S. V.) Svobodno rešiti to vprašanje ima pravico samo ljudstvo Severnega Epira. (Ali pa ima isto pravico makedonski narod iz Egejske Makedonije? — S. V.) Politbiro izjavlja tudi, da je Komunistična partija Grčije pripravljena sprejeti sklep večine, da bi zagotovila demokratično enotnost. Če hoče večina neposredno okupacijo Severnega Epira po grški vojski, se bo Komunistična partija Grčije pokorila sklepu večine, ugotovila pa bo, da se s tem ne strinja.« (Iz resolucije Politbiroja KPG z dne 1. junija 1945.)

Komunistična partija Grčije bo torej sprejela sklep glede oborožene intervencije grške vojske v Severnem Epiru, če bo to sklenila večina, le da bo formalno izjavila, da se s tem ne strinja. Če to ni jezuitizem, potem res ne vemo, kaj je jezuitizem. Če to ni odkrito podpiranje grških imperialistov proti Albaniji, tedaj sploh ne vemo, kaj naj bi bilo drugega. Če vse to skupaj ni nacionalizem (do Makedoncév iz Egejske Makedonije, ki v velikanski večini naseljujejo to ozemlje, stališče brezpogojne priključitve, do Severnega Epira, kjer prebivajo Grki v velikanski manjšini, Albanci pa v velikanski večini, stališče — »privolitve v neposredno okupacijo po grški vojski«) — tedaj nacionalizma sploh ni več na tem svetlu!

Mislím, da tu niso potrebni nikakršni komentarji. Treba je samo primerjati stališče vodstva grške Kompartije v makedonskem vprašanju s stališčem istega vodstva v vprašanju Severnega Epira.

NEKAJ O LINIJI KOMUNISTIČNE PARTIJE GRČIJE V OBDOBJU BORBE PROTI MONARHOFASHIZMU IN TUJI INTERVENCIJI

Iz naše dosedanje razlage je razvidno, da je vodstvo grške Kompartije izgubilo bitko za ljudskodemokratično oblast, in sicer v izredno ugodni situaciji, kakršna je nastala v obdobju druge svetovne vojne in neposredno po njej v vseh okupiranih deželah, tudi v Grčiji. Ali je vodstvo grške Kompartije slučajno izgubilo bitko za ljudskodemokratično oblast? Ne, to ni bilo slučajno. Bitka za ljudskodemokratično oblast je bila izgubljena zaradi popolnoma napačne linije vodstva v najvažnejših vprašanjih (v vprašanjih oborožene borbe, organizacije in formiranja vojske, v vprašanju odnosov do imperialistov itd.). Če je tako, tedaj se moramo nujno vprašati, zakaj je vodstvo vodilo prav takšno politiko, zakaj je uveljavljalo prav takšno linijo, ki je neogibno morala doživeti poraz? Ali vodstvo ni bilo sposobno voditi revolucionarnega gibanja in revolucionarne partije ali pa je namenoma in zavestno delalo na to, da bi narodnoosvobodilno gibanje doživelo poraz. V prvem in drugem primeru takšno vodstvo ne bi moglo ostati na čelu revolucionarne partije. Še več, v drugem primeru bi morala takšno vodstvo doleteti pravična kazen, ki je določena za izdajalce. Kako pa so te stvari uredili v Komunistični partiji Grčije? Staro vodstvo (ki je bilo enkrat že izgubilo bitko, in sicer v neprimerno ugodnejših pogojih) je ostalo še dalje na čelu Komunistične partije in na čelu revolucionarnega gibanja grškega naroda, ki naj bi dobil bitko proti monarhofašizmu in tuji intervenciji, in sicer v neprimerno težjih pogojih. Jasno je, da takšno vodstvo ne more izpolniti tako velikih in težavnih revolucionarnih nalog.

Dosedanji rezultati borbe demokratične vojske in narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji — zlasti po misteriozni odslovitvi Markosa in spremembi linije borbe (orientacija na diplomatsko pomoč ZSSR) in načina vodstva operacij (izogibanje ofenzivnim akcijam na vsem ozemlju Grčije ter utrjevanje in čakanje na politične spremembe, ki naj bi nastale brez oborožene borbe) potrjuje, da upravičeno zastavljamo to vprašanje.

Dalje, znano je, da so vsa resnično revolucionarna gibanja po vsakem porazu temeljito analizirala vzroke poraza, se na svojih napakah učila in pripravljala na nove revolucionarne boje. Lenin je skrbno analiziral vzroke poraza revolucije iz leta 1905. Na njenih izkušnjah, kakor tudi na izkušnjah pariške Komune in drugih oboroženih vstaj je pripravljaj partijske kadre in delavske množice na nove revolucionarne boje.

Kaj pa je storil Zaharijades, ko se je vrnil iz nemškega koncentracijskega taborišča Dachau? Kako je analiziral poraz narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji?

Po Zaharijadesovi analizi (ki smo jo prej navedli) je narodnoosvobodilno gibanje doživelo poraz izključno zaradi zunanjih faktorjev, t. j. zaradi oborožene intervencije angleškega imperializma. Angleški imperialisti pa so intervenirali zaradi zemljepisnega položaja Grčije v Sredozemlju. (»Mar se ni Anglija v svoji zgodovini dvakrat vojskovala za Sredozemlje?«) Narodnoosvobodilno gibanje v Grčiji je torej moralo doživeti poraz, ker — brez tuje pomoči — ni moglo premagati oborožene intervencije angleških imperialistov. Takšna je Zaharijadesova analiza poraza narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji. Res, sijajna analiza, ki daje »lepe« perspektive za nove revolucionarne boje.

Takšna analiza seveda ni mogla utrditi enotnosti nazorov partijskega članstva glede perspektive in nadaljnega razvoja revolucionarne borbe. Na podlagi Zaharijadesove analize so se mnogi člani Partije vpraševali: »Čemu bi šli v nove revolucionarne boje, ko smo doživeli poraz izključno zaradi tuje intervencije? Mar tuja intervencija imperialistov ne bo prišla tudi v novih revolucionarnih bojih?« itd. Na podlagi Zaharijadesove analize so se začele pojavljati razne oportunistične teorije: da oborožena borba demokratične vojske nima perspektive in da se je treba omejiti na partizansko udejstvovanje vse dotlej, dokler ne pride oborožena pomoč iz tujine; da demokratična vojska ne more premagati monarhofašizma in angloameriške intervencije, ker tudi narodnoosvobodilna vojska ni mogla premagati oborožene intervencije angleškega imperializma v mnogo ugodnejših pogojih itd. Vse te oportunistične teorije (ki se zdaj pojavljajo v vrstah KP Grčije) temelje na Zaharijadesovi analizi poraza narodnoosvobodilnega gibanja v Grčiji med drugo svetovno vojno. Kakor vidimo, sta šla Komunistična partija Grčije in revolucionarno gibanje grškega naroda v nove revolucionarne boje proti monarhofašizmu in tuji intervenciji politično nepripravljeni, brez revolucionarne perspektive.

Šele po treh letih revolucionarnega boja proti monarhofašizmu in tuji intervenciji je vodstvo grške Kompartije naposled skušalo kritično analizirati napake, ki so privedle do poraza. Ta analiza je nujno potrebna, če se hoče doseči zmaga sedanje revolucionarne borbe proti monarhofašizmu in tuji intervenciji. Na plenarnem zasedanju CK KPG v začetku 1949. leta je bilo ugotovljeno:

»Komunistična partija Grčije, zlasti pa vodilno članstvo mora odkrito spoznati svoje oportunistične napake v preteklosti. Spoznati mora, da v decembrskih bojih 1944. leta nismo mogli premagati oborožene angleške intervencije in da smo bitko izgubili ne zaradi nepremostljivih objektivnih ovir in težav, marveč zaradi naših napak in naše zgrešene politike.« (Iz resolucije plenarnega zasedanja CK KPG v januarju 1949.)

Kaj je potemtakem ostalo od Zaharijadesove analize, da je bila politika vodstva grške Kompartije od začetka do konca okupacije pravilna? Da ni takšna ugotovitev prišla prepozno? Treba je pripomniti, da se je oborožena borba v Grčiji takrat še širila in da je bila ofenzivna, da se Zaharijades še ni bil »zakopal«, da je Markos dejansko načeloval oboroženi borbi.

Toda če analiziramo politiko vodstva grške Partije v sedanjem obdobju boja proti monarhofašizmu in tuji intervenciji, bomo videli, da vodi to vodstvo v bistvu isto politiko, kakršno je vodilo tudi v obdobju hitlerjevske fašistične okupacije dežele.

Prav do današnjega dne stoji vodstvo Komunistične partije Grčije na stališču, da je treba z oboroženo borbo prisiliti monarhofašizem na kompromis, na formiranje skupne vlade, ki naj bi razpisala parlamentarne volitve. Toda mar takšne vlade ne bo doletela enaka usoda, kakršna je doletela vlado nacionalne enotnosti, ki je bila formirana na podlagi Libanskega sporazuma? Kaj bi mogli storiti komunisti s svojim sodelovanjem v vladi, ko pa ima buržoazna reakcija v svojih rokah oblast v vsej deželi ali v velikanskem delu dežele in ko ima na razpolago policijo in vojsko? Vse kaže, da se grški komunisti še vedno niso ničesar naučili ne le iz porazov francoske in italijanske komunistične partije (ki sta skušali samo s konstruktivnim sodelovanjem v vladi rešiti vprašanje

ljudskodemokratske oblasti), marveč niti iz svojega lastnega poraza med drugo svetovno vojno in po njej, poraza, ki temelji na neprimerno bogatejših, bolj krvavih in globljih izkušnjah, kakor so italijanske ali francoske izkušnje.

Mar ni to v bistvu ista politika, ko puščajo partijske in delavske množice po mestih, da bidejo legalni in ilegalni politični boj, namesto da bi formirali iz njih vojsko, katere jedro je že v Demokratični armadi, ki bide oborožen boj na terenu proti monarhofašizmu in tuji intervenciji? V vojni so učinkovita samo vojna sredstva. Vojno moraš ali vojskovati ali pa likvidirati in preiti na druge oblike borbe. Ni dvoma, tu gre za iste iluzije, da bo konflikt naposled rešen s kompromisom in sporazumom z monarhofašizmom, s spremembo sil v svetu (v kateri Grčija ne more imeti vloge, pa tudi ni treba, da bi jo imela), in diplomatsko akcijo prijateljev. Šele ko je začel monarhofašizem posamezne voditelje aretirati in internirati, je bilo vodstvo primorano uvideti, da revolucionarni boj ni politična igra, marveč boj do iztrebljenja, in da torej vodstvo ne sme več ostati v bližini sovražnika. Da ni bilo tega strahu pred aretacijami — zaradi oborožene aktivnosti nižjih kadrov na terenu, aktivnosti, ki se ji je vodstvo javno odrekalo — bi bilo vodstvo grške Kompartije najbrž še dalje stalo v zaledju, ne pa na čelu oborožene sile, kjer se dejansko odloča usoda revolucije. Toda če se je moralo, čeprav pozno, umakniti iz Aten, so delavske množice dejansko še ostale po mestih, da čakajo na »ugoden«
trenutek. Sovražnik pa je počasi, toda zanesljivo, razbijal in uničeval njihovo jedro — Kompartijo Grčije.

Mar ni to v bistvu ista politika, ko vodstvo še nadalje pušča delavstvo po mestih, da bide boj proti monarhofašizmu, s stavkami in demonstracijami, in sicer v istem času, ko bide enote Demokratične armade oboroženo borbo na terenu proti monarhofašizmu in tuji intervenciji?

Ni dvoma, da gre tudi tu za že znane iluzije, da bodo monarhofašizem prisilili na sporazum z generalnimi stavkami in demonstracijami po mestih itd. Šele ko je segel monarhofašizem po množičnih deportacijah delavcev na otoke, je bilo vodstvo primorano, da je začelo pošiljati delavstvo na osvobojeno ozemlje in izpopolnjevati demokratično armado z delavskimi elementi. Toda tedaj je bilo že prepozno.

Mar ni to v bistvu ista politika, ko vodstvo še nadalje organizira enote demokratične armade na teritorialni podlagi, ko jih orientira na frontalne boje in obrambo »utrjenih«
planin vzdolž severnih meja itd. itd.?

Očitno je, da staro vodstvo (ki je že enkrat privedlo narodnoosvobodilno borbo do poraza) s staro politično linijo (ki je doživela poraz v obdobju narodnoosvobodilne borbe) težko popravlja svojo politiko.

NEKAJ O OBREKOVALNI GONJI VODSTVA KOMUNISTIČNE PARTIJE GRČIJE PROTI NAŠI PARTIJI

Sedanje obrekovalne gonje grške Kompartije ne moremo obravnavati ločeno od splošne gonje vodstev komunističnih in delavskih partij proti naši Partiji. Ko je izšla klevetniška resolucija Informbiroja, je vodstvo grške Kompartije takoj izjavilo, da se formalno strinja z njo. Toda nekateri člani vodstva (med njimi tudi Zahariades) so izjavili, da so morali formalno pristati na resolucijo Informbiroja — iz discipline. Takrat so tudi menili, naj bi tudi Komunistična partija Jugoslavije sprejela pismo CK VKP(b) in resolucijo Informbiroja — iz discipline.

Nekateri člani grške Kompartije so torej formalno pristali na resolucijo, niso pa javno nastopali proti KPJ skoraj celo leto. Takrat tega niso mogli delati, ker jim njihove lastne množice ne bi verjele, v vodstvu samem pa so bili ljudje, ki so na podlagi lastnih izkušenj vedeli, da klevete proti KPJ ne ustrezajo resnici. Zdaj, po dobrem letu, je prišlo vodstvo grške Kompartije do »prepričanja«, da ne zadostuje več sprejeti resolucijo Informbiroja formalno iz discipline, marveč da se je treba aktivno pridružiti obrekovalni gonji proti naši Partiji. Nas trenutno ne zanima, ali je to njihovo obrekovanje prišlo iz lastnega prepričanja ali zopet — iz discipline. To, mimogrede rečeno, bistva stvari prav nič ne spremeni. Nas zanima bolj, kaj hočejo grški obrekovalci s to svojo obrekovalno gonjo doseči.

Očitno je, da se zadnje mesece v vrstah Komunistične partije Grčije čedalje bolj zaostrojuje vprašanje odgovornosti poraza v obdobju borbe proti monarhofašizmu in tuji intervenciji. Zato je ta obrekovalna gonja proti naši Partiji vodstvu grške Kompartije kar nekam dobrodošla, ker mu omogoča prevaliti odgovornost za dosedanje poraze in neuspehe, morda pa tudi za bodoče poraze in neuspehe, na Komunistično partijo Jugoslavije in njeno vodstvo.

Zakaj pa je vodstvo grške Kompartije čakalo več kakor leto dni, da bi začelo obrekovalno gonjo proti naši Partiji? Kakor kažejo nekatera dejstva, pripravlja vodstvo grške Kompartije kapitulacijo ljudsko-revolucionarnega gibanja v Grčiji (odkrita ponudba začasne »demokratske« vlade Grčije v Porfirogenisovi izjavi v Pragi, Gromikove izjave o tem vprašanju itd.) Zato je popolnoma razumljivo, da v sedanji situaciji ljudskemu revolucionarnemu gibanju v Grčiji pomoč socialistične Jugoslavije ni več potrebna. Napočil je čas, ko lahko začno obrekovalno gonjo proti Komunistični partiji Jugoslavije, ko lahko začno valiti odgovornost za dosedanje poraze in neuspehe na vodstvo Komunistične partije Jugoslavije. S tem kratko in malo pripravljajo situacijo, da bi tudi odgovornost za morebitno kapitulacijo ljudsko-revolucionarnega gibanja v Grčiji prevzeli na vodstvo Komunistične partije Jugoslavije ter pred demokratično javnostjo opravičili ukrepe KP Grčije in drugih faktorjev proti naši deželi.

Ali se obrekovalna gonja grške Kompartije razlikuje od obrekovalne gonje ostalih komunističnih partij? Ne, ne razlikuje se! V vsej njihovi obrekovalni gonji ni nobenega tehtnejšega argumenta. In vendar bomo skušali v nadaljnji razlagi izbrati vse tisto, kar spominja na nekakšne argumente.

Prvič, vodstvo grške Kompartije skuša trditi, da Komunistična partija Jugoslavije nikoli ni podpirala ljudsko-revolucionarnega gibanja v Grčiji. Cujte, kaj pravijo o tem vprašanju njihovi najodgovornejši voditelji:

»V obdobju od 1943. do 1944. leta je dobival Tito od Churchilla znatne količine vojnih potrebščin (kar ni res, ker sleherni borec v Jugoslaviji ve, kakšna in kolikšna je bila ta pomoč. — S. V.). Medtem ko so se nam Churchillovi in Bevinovi Angleži posmehovali, ko so nam metali iz letal po 17 pušk brez nabojev, kak plašč in čevlje, vse za eno nogo, ni Titov Vrhovni štab, s katerim smo bili podpisali uradni sporazum o sodelovanju, nikoli smatral za potrebno, da bi nam pomagal.« (Iz članka Petrosa Rusosa z dne 8. avgusta 1949.)

Kaj naj odgovorimo na to vprašanje? Mi nismo dobivali potrdil za pomoč v orožju in vojnih potrebščinah, ki smo jo nudili narodnoosvobodil-

nemu gibanju v Grčiji (ker je bila to bratska pomoč ene komunistične partije drugi komunistični partiji. Z buržoaznopravnega stališča ne moremo dokazati, da smo dali narodnoosvobodilnemu gibanju v Grčiji pomoč v orožju in potrebščinah (ker nimamo potrdil). Sklicujemo pa se na grške komuniste in na borce narodnoosvobodilne vojske, ki niso izgubili komunistične morale in poštenja (kakor ju je izgubil Petros Rusos) in ki zelo dobro vedo, kakšno pomoč smo nudili grškemu narodnoosvobodilnemu gibanju. Ko že govorimo o pomoči narodnoosvobodilnemu gibanju v Grčiji v orožju in vojnih potrebščinah, tedaj bomo zastavili tudi mi tole vprašanje: zakaj sovjetska vojna misija, ki je prispela v juniju 1944 k Vrhovnemu štabu narodnoosvobodilne vojske Grčije, ni organizirala pomoči Sovjetske zveze v orožju in vojnih potrebščinah? Morda zato ne, ker Grčija ni bila v interesni sferi Sovjetske zveze, marveč angloameriških imperialistov? (Sovjetska vojna misija je takrat pojasnjevala, da Sovjetska zveza ne more nuditi narodnoosvobodilni vojski Grčije pomoči v orožju in vojnih potrebščinah zato, ker je dogovorjeno, da bodo narodnoosvobodilni vojski Grčije nudili pomoč anglo-ameriški zavezniki.) Kaj mar ni internacionalistična dolžnost Sovjetske zveze pomagati vsem narodnoosvobodilnim gibanjem v vseh deželah? Zakaj Petros Rusos molči o teh vprašanjih?

»Z zadnjih govorih sta nas Tito in Djilas v melodramatičnem tonu spomnila, da je Jugoslavija podpirala borbo grškega naroda, da je skrbela za naše begunce in otroke, branila naše pravice v menarodnih ustanovah itd. Dolžni smo izjaviti, da so kakor povsod, tako tudi v sosednji Jugoslaviji njeni narodi pokazali največje simpatije in podprli borbo grškega naroda. Toda tega ne smemo mešati z velikojugoslovansko politiko njihove sedanje vlade, ki je te čiste simpatije svojih narodov izkoristila in jih izkorišča, da bi Jugoslavijo izolirala od mednarodnega demokratičnega tabora in Sovjetske zveze, t. j., da bi jo popeljala v naročje imperializma in sodelovanja z grškim monarhofašizmom.« (Iz članka Petrosa Rusosa z dne 8. avgusta 1949.)

Narodi Jugoslavije so torej nudili pomoč demokratični vojski in narodnoosvobodilnemu gibanju v Grčiji (to pomoč je naposled težko zanikati). Toda po Rusosovem mnenju tega ni moči šteti v zaslugo sedanjemu vodstvu Komunistične partije Jugoslavije, temveč — kratko in malo ljudstvu. Po tej logiki je ljudstvo organiziralo skrb za begunce iz Grčije in za grške otroke, ne pa vodstvo in ljudstvo skupaj; ljudstvo je branilo pravico grškega naroda v mednarodnih ustanovah, ne pa vodstvo ob pomoči ljudskih množic Jugoslavije itd. Res čudna logika! Toda Rusos gre v svojih neumnostih še dalje, ko pravi, da je skušala vodstvo Komunistične partije Jugoslavije izkoristiti simpatije svojih narodov do grškega revolucionarnega gibanja, da bi Jugoslavijo izoliralo od mednarodnega demokratičnega tabora in Sovjetske zveze ter jo popeljalo v naročje imperializma in sodelovanja z grškim monarhofašizmom. Naj nam Rusos pojasni, kako se morejo simpatije jugoslovanskih narodov do revolucionarnih gibanj v drugih deželah izkoristiti za izoliranje Jugoslavije od mednarodnega demokratičnega tabora in Sovjetske zveze? Prav tako naj nam pojasni, kako se more pomoč, ki jo jugoslovanski narodi nudijo revolucionarnim in demokratičnim gibanjem v drugih deželah izkoristiti za to,

da se Jugoslavija popelje v naročje imperializma, da preide v imperialistični tabor? Za slehernega, komur resolucija Informbiroja — točneje rečeno: vsi tisti temni in nečastni načrti, ki stojijo za njo — ni zasenčila zdrave pameti, je jasno, da se lahko simpatije jugoslovanskih narodov do revolucionarnih in demokratičnih gibanj v drugih deželah izkoristijo samo za krepitev mednarodnega demokratičnega tabora in za krepitev borbe proti imperializmu.

Ko že govorimo o pomoči ljudskemu gibanju v Grčiji, bomo tudi mi zastavili nekaj vprašanj: Zakaj v resoluciji, ki je bila sprejeta na prvem zasedanju Informbiroja, ni nobene besede o herojski borbi grškega naroda proti monarhofašizmu in tuji intervenciji (čeprav so predstavniki naše Partije predlagali, naj bi revolucionarno borbo grškega naroda proti imperializmu vsaj omenili)? Zakaj glasilo Informbiroja »Za trden mir in ljudsko demokracijo« do objave klevetniške resolucije ni objavilo nobene besede o stanju v KPJ, o revolucionarni borbi grškega naroda proti monarhofašizmu in tuji intervenciji? Zakaj narodi Sovjetske zveze in vodstvo Sovjetske zveze niso organizirali sprejema beguncev iz Grčije in grških otrok, kakor tudi druge pomoči v obdobju pred objavo obrekovalne resolucije Informbiroja o stanju v KPJ, pa tudi pozneje ne? itd. Zakaj Petros Rusos molči o teh vprašanjih?

Drugič, vodstvo grške Kompartije skuša dokazati, da so enote Jugoslovanske armade nudile oboroženo pomoč monarhofašistom v zadnjih bojih, ki so jih le-ti bili proti enotam Demokratične vojske na Kajmakčalanu, Viciju itd. Čujte, kaj pravijo o tem vprašanju njihovi najodgovornejši voditelji:

»V komuniketu Glavnega štaba Demokratične armade z dne 6. julija 1949 je rečeno, da je monarhofašistična vojska 5. julija izkoristila jugoslovansko ozemlje, da bi lahko prišla na področju Kajmakčalana enotam Demokratične vojske za hrbet.« (Iz Zaharijadesovega članka z dne 1. avgusta 1949.)

Zaharijades kot pisec članka se torej sklicuje na Zaharijadesa iz glavne komande Demokratične armade, da bi dokazal, da so monarhofašisti res prišli na jugoslovansko ozemlje in udarili enotam demokratične vojske na področju Kajmakčalana v hrbet. Nedvomno, imenitna argumentacija!

In dalje:

»Istega dne (6. julija) je brzojavna agencija »Svobodna Grčija« na podlagi uradnega dokumenta, raporta, ki ga je komandant 516. monarhofašističnega bataljona, podpolkovnik Petropulos izvršil komandantu 3. armijskega korpusa, generalu Grigoropolosu, sporočila, da je 4. julija 1949, t. j. na predvečer dneva, ko so monarhofašisti izkoristili jugoslovansko ozemlje, prišlo do sestanka med oficirji Jugoslavije in monarhofašistične Grčije. Tega sestanka so se udeležili tudi angleški in ameriški oficirji.« (Iz Zaharijadesovega članka z dne 1. avgusta 1949.)

Torej še en dokument. Tokrat izposojen od monarhofašistov!

In dalje:

»Komunike balkanske komisije priznava, da je prišlo do sestanka med monarhofašističnimi in jugoslovanskimi oficirji na področju Kajmakčalana.« (Iz članka Zaharijadesa z dne 1. avgusta 1949.)

Torej še en argument! Tokrat izposojen od imperialistov!

Tako je krog popolnoma sklenjen. Monarhofašisti, imperialisti in Zahariades so skupaj ugotovili, da je prišlo do sodelovanja med enotami Jugoslovanske armade in monarhofašistično vojsko. Ko pa so to »ugotovili«, lahko gredo še naprej in »ugotavljajo«, da so enote Jugoslovanske armade z mitraljeskim in artilerijskim ognjem napadle enote demokratske armade na področju Vicia itd. Kaj pa pravijo borci in oficirji Demokratske armade v svojih, že vsem znanih izjavah? Obrekovanje se mora naposled pokazati kot obrekovanje. Drugače tudi biti ne more.

Tretjič, vodstvo grške Kompartije skuša dokazati, da je vodstvo Komunistične partije Jugoslavije vodilo politiko razbijanja grškega narodnoosvobodilnega gibanja (sejanje razdora med Makedonci in Grki, podpiranje avtonomističnih teženj v Egejski Makedoniji itd.). Čujte, kaj pravijo o tem vprašanju njihovi najodgovornejši voditelji:

»Velikosrbski šovinizem Titove klike v odnosu do grškega narodnoosvobodilnega gibanja se je pojavil že 1943. leta, ko je vodstvo Komunistične partije Jugoslavije izjavilo, da lahko dobi ljudstvo Egejske Makedonije svojo osvoboditev samo v mejah Jugoslavije. Iz tega je izhajalo, da je glavna naloga makedonskih patriotov boriti se proti Komunistični partiji Grčije in grškemu narodnoosvobodilnemu gibanju in sodelovati s Titovimi agenti.« (Iz Zaharijadesovega članka z dne 1. avgusta 1949.)

Ko bi imel Zaharijades le trohico časti, bi moral odgovoriti na vprašanje: Kdaj in kje je dalo vodstvo Komunistične partije Jugoslavije takšno izjavo? Takšne Zaharijadesove izjave ne moremo označiti drugače, kakor da je čista provokatorska izmišljotina in kleveta.

In dalje:

»Navedi moramo izredno značilno podrobnost v tem pogledu: Ko so se Angleži oktobra 1944 izkrcali v Grčiji, je Tempo, ki je vodil provokatorsko gibanje proti Komunistični partiji Grčije, izjavil komunistom Egejske Makedonije, da je prosil Tita, naj pošlje dve diviziji, da zasedeta Solun.« (Iz Zaharijadesovega članka z dne 1. avgusta 1949.)

Ko bi imel Zaharijades le trohico časti, bi moral odgovoriti tudi na tole vprašanje: Katerim komunistom Egejske Makedonije in kje je Tempo izjavil, da je prosil Tita, naj pošlje dve diviziji, da zasedeta Solun? — Tudi te Zaharijadesove izjave ne moremo označiti drugače, kakor da je čista provokatorska izmišljotina in kleveta.

In dalje:

»Nekaj tovarišev v tujini bo vedelo, da je Titova klika pred koncem nemške fašistične okupacije razbila grško narodnoosvobodilno vojsko v najbolj kritičnem času izganjanja nemških fašistov z našega ozemlja, jo navajala na odpadništvo in privedla v jugoslovansko Makedonijo cel bataljon grške narodnoosvobodilne vojske pod pretvezo, da je bila nacionalna politika Komunistične partije Grčije nacionalistična.« (Iz članka Petrosa Rusosa z dne 8. avgusta 1949.)

Res je, da je makedonski bataljon grške narodnoosvobodilne vojske (ki je štel okrog 200 borcev) v oktobru 1944 prišel na ozemlje Jugoslavije. Zakaj je ta makedonski bataljon prišel na ozemlje Jugoslavije? Vodstvo grške Kompartije je takrat uprizarjalo divjo gonjo proti makedonskemu narodnoosvobodilnemu gibanju v Egejski Makedoniji (razganjali so makedonske frontne organizacije, aretirali in maltretirali vodstva teh organizacij, prepovedovali nadaljnjo mobilizacijo makedonskih množic v narodnoosvobodilno vojsko itd.). Mnoge makedonske komuniste, člane grške Par-

tije, so ne le izključili iz Komunistične partije, marveč so jih tudi divjaško pobili samo zato, ker so zahtevali, naj se makedonskemu narodu iz Egejske Makedonije po osvoboditvi dežele prizna pravica do samoodločbe. V takšni situaciji je makedonski bataljon grške narodnoosvobodilne vojske prišel na ozemlje Jugoslavije in prosil vodstvo makedonskega narodnoosvobodilnega gibanja v Vardarski Makedoniji, naj ga zaščiti. Ta bataljon je užival v Vardarski Makedoniji gostoljubnost, dokler njegovo vprašanje ni bilo rešeno z medsebojnim sporazumom med voditelji Komunistične partije Jugoslavije in Komunistične partije Grčije. To je očitno bila krepitev grške narodnoosvobodilne vojske, ne pa razbijanje, kakor bi radi prikazali in kakor šele zdaj »odkrivajo« obrekovalci iz vodstva grške Kompartije.

In dalje:

»Tito izvaja množično izseljevanje Makedoncev v Jugoslavijo. Tako jemlje Egejski Makedoniji makedonsko prebivalstvo, kar so dolga leta hoteli storiti grški monarhofašisti, ki so želeli spremeniti etnični sestav Egejske Makedonije.« (Iz Zaharijadesovega članka z dne 1. avgusta 1949.)

Kaj je zdaj resnica? Ali hoče Tito zasesti ozemlje Egejske Makedonije (skupaj s Solunom), ali hoče samo preseliti makedonsko prebivalstvo iz Egejske Makedonije v Jugoslavijo? Laž ima očitno kratke noge!

Ni torej krivda Komunistične partije Jugoslavije, da makedonsko ljudstvo beži pred terorjem iz Egejske Makedonije v Jugoslavijo. Vodstvo grške Kompartije bi storilo mnogo bolje, če bi poiskalo vzroke takšnega stanja v Egejski Makedoniji na drugi strani, v svoji nemarksistični, nacionalistični politiki v makedonskem nacionalnem vprašanju.

Četrtrič, vodstvo grške Kompartije skuša dokazati, da je Komunistična partija Jugoslavije sistematično podcenjevala herojsko borbo grškega ljudskega in revolucionarnega gibanja tako med drugo svetovno vojno kakor tudi v obdobju borbe proti monarhofašizmu in tuji intervenciji. Cujte, kaj pravijo o tem vprašanju njihovi najodgovornejši voditelji:

»V vsej Komunistični partiji Jugoslavije, v vojski in med ljudstvom, so gojili naziranje, da je vsa Komunistična partija Grčije oportunistična, angleška. Vse voditelje Komunistične partije Grčije, tudi samega tovariša Zaharijadesa, ki je bil takrat interniranec hitlerjevcev v Dachau, so obrekovali kot plačane agente, samo Tita in njegovo kliko so prikazovali kot monopoliste v uveljavljanju boljševiške linije.« (Iz članka Petrosa Rusosa z dne 8. avgusta 1949.)

Pa poglejmo, kako stoji stvar v tem vprašanju. Mi smo med vojno res temeljito kritizirali vso linijo vodstva grške Kompartije, in sicer vpričo samega vodstva. V odgovor na naš okritiko sta Santon in Joanides odgovorila:

»Vi, Jugoslovani, rešujete vsa vprašanja s silo, mi, Grki, pa rešujemo vsa vprašanja s politiko. Naša pot je lažja.« (Po zapiskih predstavnikov Komunistične partije Jugoslavije.)

Res, »grška pot« (bolje rečeno pot vodstva grške Kompartije) je bila lažja, toda samo za imperialiste... Kar zadeva grško ljudstvo, pa je takšno politiko vodstvo grške Kompartije drago plačalo. Mar iz tega izhaja, da smo mi (jugoslovanski komunisti) podcenjevali grško narodnoosvobodilno gibanje v celoti? Ne! Lahko samo rečemo, da so jugoslovanski komunisti podcenjevali vodstvo grške Komunistične partije. Toda bodimo odkriti, saj so imeli tudi vzroke!

Kako pa je z Rusosovo trditvijo, da so jugoslovanski komunisti obrekovali vodstvo grške Kompartije, češ da so vsi voditelji Komunistične partije Grčije dejansko plačani agenti angleškega imperializma? Jugoslovanski komunisti so govorili, da si politika vodstva grške Kompartije med drugo svetovno vojno lahko pojasnimo edinole v tem, da prevladujejo v tem vodstvu agenti in vpliv angleškega imperializma. Ne bi mogli reči, da nadaljnji razvoj jugoslovanskim komunistom ni dal prav. Mar to pomeni, da je bila vsa Komunistična partija Grčije dejansko agentura angleškega imperializma? Ne, ne pomeni! Jugoslovanski komunisti tega nikoli niso trdili in tudi niso mogli trditi o borbeni, toda slabo in sumljivo vodeni partiji.

(»Borba«, od 29. avgusta do 1. septembra 1949)

GOVOR MARŠALA TITA NAJBOLJŠIM RUDARJEM JUGOSLAVIJE

Zelo sem srečen, ker lahko pozdravim naše rudarje, najboljše med najboljšimi pri naši socialistični graditvi. Vi, tovariši rudarji, ste za nas dragocen delovni kolektiv, ker preskrbujete s premogom in rudami našo industrijo in naš promet, ki zahtevata vsak dan več in več premoga ter rude. Naloge, ki jih prejemate, rešujete z visoko zavednostjo in delovnim junaštvom, s svojimi mišicami pa vam je uspelo in vam uspeva: nadomeščati pomanjkanje mehanizacije v naših rudnikih. Vi ste zgled za naš delavski razred in za vse naše delovne ljudi, kako se morajo boriti, kajti to gibanje za visoko storilnost dela in polet, s katerim delate, sta prav tako važna v tej borbi za zgraditev socializma, kakor je bil med vojno pomemben zgled, ki so ga dajali posamezni borci ali cele enote v borbi za svobodo in lepšo prihodnost narodov naše države.

V borbi, ki jo danes bojujemo, ni dovolj, pokazati samo hrabro srce, ampak je treba dokazati tudi visoko zavednost in dati svojo telesno moč. Vi, tovariši, ste to storili in dali s tem zgled drugim delavcem tako v rudnikih kakor tudi v tovarnah in povsod, kjer delajo, da vas posnemajo. Vaš zgled ima čedalje večji razmah, je čedalje širši. Prizadevajte si, tovariši rudarji in drugi borci za visoko storilnost dela, vi, tvorci socializma, najboljši med najboljšimi, da boste še bolj napredovali v tej borbi za zmago, za našo zmago, ki je v tem, da izpolnimo petletni plan in ustvarimo socializem.

V vsej propagandi, ki jo vodijo članice Informbiroja proti nam, ni, tovariši, ničesar pametnega. Poznamo propagando, ki je spretno preračunana in vešča, da vsili tudi laž kot verjetno. V tej pa so samo neverjetne neumnosti, ki se jih bodo nekega dne sramovali, kolikor se sploh lahko sramujejo.

Kar zadeva nas, si nismo mogli misliti, da bomo morali nekoč dokazovati v socialistični državi, da je belo — belo in črno — črno. Toda, glejte, prišel je čas, ko moramo dokazovati neizpodbitna dejstva. Vendar korakamo po svoji poti: vi dajte več rude, več premoga, kovinarski delavci bodo dali železo in druge kovine, lahka industrija bo dala več izdelkov za široko potrošnjo in vsi drugi na svojih delovnih sektorjih bodo dali čimveč kolikor mogoče boljših svojih izdelkov. Sedaj ustvarjamo podlago, ki bo omogočila, da se bo jutri življenjska raven z veliko hitrostjo in mnogo močnejše dvigala. Danes še ni mogoče občutiti vseh in popolnih dobrot tega, kar gradimo, in moramo se še zelo truditi. V letu, dveh, zlasti pa v drugem petletnem planu pa bomo že občutili dobrrote teh naporov, ki jih danes vlagamo v socialistično graditev svoje države. Zamislite si, tovariši, koliko lažje bo vaše delo, ko bomo mehanizirali vse rudnike, ko bodo oskrbljeni z najsodobnejšo tehniko. Vaše delo bo tedaj

kakor pesem, delali boste lahko in manj. Ne bo vam treba biti v rovu osem ur, temveč šest ali pet, sčasoma pa tudi manj. To pa veliko pomeni. To je tisto, za kar se ljudje bore.

Hoteli smo, da bi naši narodi čimprej občutili, kaj lahko dá socializem, da bi čim popolnejša vrednost naših dobrin, naših proizvodov ostala pri nas, v naši državi, ne pa, da bi naše bogastvo šlo na drugo stran. Naše ljudstvo tega, tovariši, ni zaslužilo. To je ljudstvo, ki je stoletja trpelo, to je ljudstvo, katerega delavski razred je imel neverjetno težke življenjske in delovne pogoje. To je ljudstvo, ki je dalo v tej vojni strahovite žrtve in šlo v borbo ne samo, da izžene okupatorja, temveč tudi, da si ustvari boljše življenjske pogoje. Nam pa so rekli, namesto, da bi pokazali razumevanje za to naše ljudstvo: »Kaj hočete z industrijo? Če rabite stroje, jih vam bomo dali mi, vi nam pa boste dajali rude in druge surovine.« To pomeni jasneje rečeno: tu imate mleko, mi bomo vzeli pa smetano.

Vendar to ni pravilno, socialistična fronta ne sme biti v škodo nikomur, najmanj pa bi smela biti škodljiva v razmerju z nami, ker smo po Sovjetski zvezi država, ki je najdosledneje uresničila načela marksizma-leninizma. Ves svet je gledal in gleda na nas, da bi videl, kakšno je uresničenje teh načel, in verjeli smo, da se bodo vsi pripadniki socialistične fronte tega veselili. Toda niso se veselili, v tem so videli nekakšno konkurenco. Če smo mi komunisti, tovariši, potem ni tu nikake konkurence. Mislili smo, da z vlaganjem maksimalnih naporov potrjujemo, da je socialistični sistem, ki se je začel v Sovjetski zvezi ustvarjati po Oktobrski revoluciji, edino pravilna družbena ureditev. To smo hoteli potrditi s svojim zgledom, oni pa nas pri tem ovirajo. Pri tem so napravili drugo napako: širijo pojmovanje o izključni revolucionarni vlogi Rdeče armade, ki pomeni dejansko demobilizacijo skritih revolucionarnih sil, ki so v vsakem harodu, v vsakem delavskem razredu. Vsak delavski razred se je sposoben boriti in izbojevati novo družbeno ureditev. Toda z bajoneti se ni nikoli pravično širila neka napredna ideja in prinašala družbena preobrazba, temveč samo zasužnjevanje. To je zakon, tovariši, in po tej poti ni mogoče ustvariti socializma. Socializem je mogoče ustvariti samo z najstrožjim spoštovanjem in uporabo načel marksizma-leninizma od majhnih in velikih. Tu številčnost ne more imeti odločilne vloge. Jugoslovanski narodi niso krivi, da jih je 16 milijonov; ne pa 200 milijonov, — lahko pa so ponosni na svoj delež, ki ga dajejo s tem, da praktično uresničujejo socializem in na visoko socialistično zavednost velikanske večine delovnih ljudi naše države.

Danes je v Jugoslaviji komaj mogoče najti minimalno število ljudi, ki bodo iz popolnoma osebnih razlogov rekli, da nasprotujejo socialistični graditvi, zato pa imate na drugi strani 90% naših ljudi, ki zavestno hočejo iti v socializem in gredo v socializem. Niso to samo komunisti, temveč člani naše Ljudske fronte, naši delovni ljudje, ki so se z dejanji prepričali, da lahko ustvarimo socializem in ki danes že vidijo rezultate. Tega, tovariši, niso dosegli v nobeni državi, razen v Sovjetski zvezi...

Vendar so naše postojanke sedaj, kakor se to reče na fronti, nezavzetna trdnjava. Opravljajte mirno svoje delo in dokažite z dejanji pravilnost naše linije, pravilnost in koristnost našega dela. Praviijo, da gremo v kapitalizem. Pozivamo jih, naj pridejo in pogledajo in skušajo pri nas najti potrdilo za to, kar govore. Na široko odpiramo vrata vsakomur, kdor hoče pošteno priti in se prepričati, kaj pri nas delamo in gradimo.

Naj pridejo in vprašajo vas, ker jim boste vi odgovorili prav tako dobro kakor tudi jaz; odgovorite jim s tistim, kar gradite, z dejstvi in jim recite: Poglejte naše tovarne, naše hidrocentrale, naše nove ceste, poti, železnice itd.

Vsi skupaj smo en delovni kolektiv. Jaz delam na enem, vi pa na drugem mestu, toda nikomur od nas ne sme biti žal truda, pa tudi ne življenja, če je potrebno, da bi dosegli smoter, ki smo si ga postavili. Pri svojem delu se nismo prav nič zmotili, vse, kar smo delali, smo v glavnem pravilno postavili in to smo kot pravilno dokazali tudi z dejanji. Zakaj bi omahovali sedaj, ko vidimo perspektivo? Iz držav Informbiroja pa nas hočejo omajati, tovariši, govorili so nam, kako grešimo, pa so med drugim postavili tudi vprašanje Ljudske fronte.

Toda Ljudska fronta je prav tisto novo, kar je dala naša ljudska revolucija. Niti Sovjetska zveza ni mogla, to lahko pogumno trdim in brez pretiravanja, v tako kratkem razdobju dobiti tako velikansko množico državljanov, pri katerih bi prevladovala enotnost misli in akcije. Mi pa smo to storili. Sedaj nam hočejo porušiti prav to, eno izmed največjih pridobitev, Ljudsko fronto, s katero nam je uspelo toliko doseči. Komunistična partija, tovariši, sama zase, še ni dovolj. Komunistična partija ni sama sebi smoter: ona je organizacija avantgarde delavskega razreda, vodilni odred, ima vodilno vlogo. Od iznajdljivosti in sposobnosti komunistične partije, od njene revolucionarne sile, od stopnje njene sposobnosti, da obvlada znanost marksizma-leninizma in jo praktično izvaja, je odvisno, v kakšnem obsegu lahko razširi svoj vpliv na široke množice. Nam pa ni samo uspelo razširiti njen vpliv na široke množice, ampak tudi ustvariti in izoblikovati njihovo organizacijo. Naša Ljudska fronta je krepka organizacija, dvakrat boljša in močnejša, znotraj monolitnejša in celo bolj prežeta z marksizmom-leninizmom, kakor pa je recimo madžarska partija, ki je do včeraj imela kakih 100 članov, sedaj pa je naenkrat prekoračila milijon.

Naša Ljudska fronta je nova oblika združevanja delovnih ljudi pod vodstvom Komunistične partije, ki korakajo ne nezavestno in pod pritiskom, temveč zavestno za Komunistično partijo in zavestno vidijo jasne perspektive boljše prihodnosti.

So številne stvari, ki nam jih očitajo kot greh in ki so prav najboljše, kar je dala naša revolucija. Tovariši, v naši revolucionarni borbi in delu smo uporabljali izkušnje Sovjetske zveze. Bilo bi nepravilno in škodljivo govoriti, da nismo uporabljali izkušenj velike Oktobrske revolucije. Od nje in vsega procesa razvoja prve socialistične dežele smo vzeli tisto, kar je bilo pozitivno, negativnemu pa smo se skušali izogniti, kot smo si tudi prizadevali, da bi v naših specifičnih pogojih uporabili nekaj novega. Nikomur ne bomo dovolili, da bi nam to novo razbil, kajti v tem je moč naše Partije. Pomislite, kako bi tak udarec, kakršnega smo mi dobili od Informbiroja, prenesle partije v vzhodnih državah ljudske demokracije. Razpadle bi tako, da ne bi od njih ostal niti kamen na kamnu. Mi pa se nismo niti stresli, ampak smo še krepkeje strnili svoje vrste. To je organizem, enoten organizem, ki se zaveda svojega smotra in ki gre neizprosno naprej, ne glede na vse to, kar ga ovira na njegovi poti...

Ce se že tako nesmiselno primerja, potem je treba vedeti, da morajo biti, če ima kdo nalogo, zamenjati svoje vodstvo, to samo naši ljudje in nihče drug. Naši ljudje v državi doslej niso postavili tega vprašanja,

da se odstrani ta ali oni posameznik, ali vse vodstvo, različni Rakoszi, Paukerji in drugi pa ga postavljajo. Oni nimajo te pravice. Če naše delovno ljudstvo vidi, da posamezni voditelji-komunisti niso dobri, potem jih je treba zamenjati. Tu ni pardona. Prav tako kakor se n. pr. zamenja vodstvo podjetja, da bi to podjetje bolje delalo. Našega ljudstva pa niso vprašali, če je treba, in koga je treba zamenjati, da bi prišel kdo drug.

Poslušati moramo glas našega ljudstva tukaj. Kajti za koga gradimo socializem v svoji državi? V prvi vrsti za nas, za ustvaritev boljšega življenja naših ljudi. To, da hočemo ustvariti našim delovnim ljudem srečnejše življenje, ni nacionalizem. Odpravili smo kapitalistični sistem, pregnali buržoazijo, ji vzeli tovarne itd. Vzeli smo ji materialno podlago in jo dali ljudstvu v roke. V vaših rokah so danes rudniki, v vaših rokah so tovarne, v vaših rokah je vse gospodarsko življenje, ki ga morate pravilno voditi od spodaj do zgoraj. Vi imate pravico odstavljati in postavljati ljudi!...

Mislím, da je prav to zasluga naše Partije, ker je opozorila, da gre pri vsem tem za teoretično pačenje in revizionizem. Zasluga naše Partije je v tem, da je imela pogum — in to je lahko storila zaradi svoje monolitnosti — reči: ne, taka pot je nepravilna, treba je iti po tej poti, po kateri hodimo mi v novih razmerah po vojni. Mislím, da že sam obstoj Sovjetske zveze, kot velike socialistične dežele, pomeni močan činitelj, ki omogoča, da se v številnih državah razvijajo napredne sile in zmagajo. Ni treba, da bi se Sovjetska zveza vmešavala v notranje stvari držav, ki grade socializem, ker to samo škoduje. Mi moramo torej razčistiti te stvari z njimi in zgraditi socializem v svoji državi ter reči tako, kakor je to nekdaj rekel Lenin, boreč se proti Trockemu, da je mogoče ustvariti socializem v eni državi. No, danes je že dokazano, da velja to tudi za majhne države, kakršna je naša, če je večina naroda zavedna in pripravljena na različne napore. To pomeni, da se moramo boriti za uresničenje našega petletnega plana in zgraditev socializma ter reči: glejte, ni nam samo uspelo zgraditi socializma, ampak nam je to uspelo tudi proti vaši volji, z lastnimi silami. In nobene bajke ga ne morejo uničiti, ker je tukaj, kri in meso življenja naših ljudi. Na ta način bomo razčistili sporna vprašanja.

Ko pa gradimo socializem, tovariši, se moramo zavedati, da veliko veliko prispevamo drugim majhnim in velikim državam, ker dokazujemo, da so v vsaki državi posebej, če je vodstvo sposobno pojasniti delavskemu razredu pravilno linijo, sile, ki lahko s svojo borbo prinesejo novo družbeno ureditev.

Mi, tovariši, imamo globoko prav in to bomo dokazali, toda borili se bomo in se borimo tudi na teoretičnem področju. Vi, rudarji in vsi drugi naši delavci ter delovni ljudje pa ste tista armada, s katero se mi zdaj borimo, da z dejanji dokazujemo, da gradimo socializem. Nadaljujte, tovariši, še vztrajneje svoje delo.

(»Borba«, 13. septembra 1949)

JUGOSLAVIJA, GRČIJA IN ALBANIJA TER SPLETKE INFORMBIROJA Moša Pijade

Zadnje tedne, ko se je kontrarevolucionarna protijugoslovanska propaganda Informbiroja razbesnela kakor še nikoli doslej, ko je odložila lažno partijsko krinko in si nadela diplomatsko lice, se v radiu in tisku Sovjetske zveze in drugih informbirojevskih filial vztrajno širi in čedalje bolj napihuje najgorostasnejša in najprozornejša laž o tem, da namerava jugoslovanska vlada oropati Albanijo njene neodvisnosti in z monarhofašistično vlado razdeliti Albanijo med Grčijo in Jugoslavijo. Del te propagande celo trdi, da sta se naša in monarhofašistična vlada o tem že sporazumeli, medtem ko drugi tega izrecno ne trdijo, ravna pa tako, kakor da je to »dejstvo« njihovo izhodišče. Ni nam znano, ali hočejo s širjenjem te laži grške monarhofašiste, ki so znani po svojem pohlepu po Severnem Epiru, namenoma spodbuditi in pahniti v avanturo oboroženega vdora na albansko ozemlje. Očitno pa je posledica širjenja takšnih vesti, da se je avanturizem sedanjih grških krmarjev zelo razbohotil, ko mu tako nepričakovano — seveda ne Jugoslavija, marveč tisti, ki niso poklicani voditi jugoslovansko politiko, niti komandirati Jugoslovanski armadi — namigujejo na pomoč in sodelovanje Jugoslavije pri uresničenju njihovih starih osvajalskih naklepov proti Albaniji.

Ta zavestno skovana klevetniška obtožba, smešna v očeh slehernega evropskega človeka, ki zna le količkaj politično misliti, ta plod gnile intrigantske fantazije tajne diplomacije, ki so ga vrgli v uporabo vsem lovcem za senzacijami, vzhodnim in zahodnim, ta plod, vreden samo tiste diplomacije, ki sta jo Marx in Engels vseh petdeset let žigosala kot veliko zlo Evrope, postaja vsak dan bolj glavna senzacija med vsemi neštetimi lažmi o Jugoslaviji, s katerimi informbirojevska propaganda že tako dolgo zastruplja evropsko atmosfero. Toda ta laž ni samo najnesramnejša, marveč tudi najnevarnejša med vsemimi lažmi, ki so jih doslej skuhal proti naši deželi.

Samo po sebi se razume, da informbirojevska propaganda ni opustila, marveč vztrajno ponavlja vse tiste laži in obrekovanja, ki so bile pred 14 meseci vsebina resolucije Informbiroja, pred 17 meseci pa vsebina pisma Centralnega komiteja Boljševiške partije, ki so bila napisana pred resolucijo in ki so jo za kulisami pripravila. Te laži so neomajno ostale v protijugoslovanskem programu ne glede na to, da je vsak novi dan prinesel nove laži. »Kdor začne lagati zjutraj, mora lagati do noči,« pravi Lermontov v neki orientalski pravljici. Toda zdaj jasno vidimo, da nekatere osnovne laži zdaj izločajo in delajo iz njih sistematičen sklep, ki dobiva določeno politično fiziognomijo, da jih širijo v določeni preračunani smeri. S tem pa se jasno odkrivajo tudi zahrbtni naklepi, ki naj bi jim te laži koristile.

Ravna je črta, ki drži od prvih »prerokb« v pismih CK Boljševiške partije, lani spomladi, da bo Jugoslavija znova postala buržoazna, kapitalistična dežela in kolonija zahodnih imperialistov, tja do zadnjega predrznega, sinodskega prikazovanja Jugoslavije kot fašistične dežele in njenega ustroja kot »fašistično-gestapovskega«. To je »rezultat«, za katerim je informbirojevska propaganda težila korak za korakom štirinajst mesecev. Obrekovalci so se naposled povzpeli na vrhunec svoje bujne fantazije. Ali pa se bodo znali povzpeti na še višje vrhove, to bi lahko povedali samo sami, ker nihče drug nima njihovih izkušenj. Za tem ciljem so težili ne le s širjenjem sovražne propagande proti socialistični Jugoslaviji, z lažmi in obrekovanjem, marveč tudi z vrsto javnih in tajnih sovražnih ukrepov in podlih spletk tajne diplomacije. Ugotovimo lahko celo datum, kdaj so informbirojevski listi in radijske postaje po direktivi iz centra složno zagnali vik in krik, da je taka »fašistična« Jugoslavija podrejena zahodnemu imperializmu, da je njegov neposredni zaveznik in pomagač, sodelavec, ki celo neposredno »sodeluje v kovanju vojnih načrtov imperialistov proti Sovjetski zvezi in deželam ljudske demokracije«, skratka, da se je Jugoslavija spremenila v najvažnejše oporišče zahodnih imperialistov za tretjo vojno.

To je podlaga te orientalske preproge klevetniških laži. V zelo pestri zbirki »dokazov« imata centralno mesto dve gorostasni laži. Prva je, da smo pomagali grškim monarhofašistom v borbi proti demokratični vojski Grčije, da smo jim omogočili, da so z našega ozemlja napadli demokratične borbe v hrbet, da smo celo sami streljali nanje, skratka, da smo mi zakrivili poraz demokratične vojske, ki so ga zavestno in načrtno pozročili prav naši obrekovalci. Druga gorostasna laž je organsko povezana s prvo, in sicer, da si nameravamo z grškimi monarhofašisti razdeliti Albanijo. Zadnje tedne ta laž čedalje bolj raste in dobiva čedalje nevarnejšo obliko. Ko so se o tem že do sitega nakričali, je bil objavljen (24. avgusta) komentar »Tanjuga« v zvezi z albansko noto z dne 22. avgusta, v katerem se komentator dotakne tudi »pravljice o sovražnih naklepih Jugoslavije« proti Albaniji in o pretenzijah na albansko ozemlje, ki so, kakor ugotavlja komentator, »samo plod znanega mračnega informbirojevskega načrta, da bi Jugoslavijo prikazali kot izzivača nemirov na Balkanu«. Čeprav je minilo od tega komentarja šele nekaj dni, bomo tu ponovili nekatera njegova mesta, v katerih je stališče Jugoslavije navedeno popolnoma jasno:

»Samo najbolj črni obrekovalci lahko zdaj govore o naši deželi kot o sovražniku albanskega naroda, ki kuje nekakšne »načrte« o »podjarmljenju« Albanije. Jugoslavija kot socialistična dežela ne more hrepeneti in ni nikoli hrepenela niti po koščku tujega ozemlja, kar velja tudi za albansko ozemlje. Socialistična Jugoslavija spoštuje neodvisnost albanskega naroda in njegovo voljo in ve, da ima edinole albanski narod pravico reševati svoja notranja vprašanja... Jugoslavija nima in tudi v bodoče ne bo imela nobenih pretenzij na albansko ozemlje...«

»Jugoslavija je vedno stala in stoji na stališču spoštovanja albanske neodvisnosti in teritorialne nedotakljivosti.«¹

¹ Ker se v zadnji sovjetski noti nedotakljivost tolmači tako, da to ni v nobeni zvezi z mejami in da lahko komu priznamo nedotakljivost, pa mu vendar vzamemo del ozemlja, moramo izjaviti, da se s takšnim naziranjem ne strinjamo in da s tem, da spoštujemo nedotakljivost Albanije, spoštujemo prav njene sedanje meje take, kakršne so.

Toda nobena resnica pri informbirojevskih junakih laži nič ne zaleže. Tako se je cela dva tedna po tem nejasnem komentarju pojavil v moskovskem tedniku za mednarodno propagando »Novoje Vremja« članek pod naslovom: »Imperialistične spletke okrog Albanije«, ki ne glede na vsa dejstva ponavlja laž o nameravani razdelitvi Albanije med Grčijo in Jugoslavijo. Govoreč o monarhofašističnih provokacijah na albanski meji (seveda se pri tem hlini, da o enakih provokacijah na jugoslovanski meji nima niti pojma), pravi »Novoje Vremja«:

»Monarhofašistične lutke, ki vzdržujejo v tem delu Balkana napetost in vznemirjenost, so čakale na ugoden trenutek, da bi od majhnih provokacij prešle na večje. Po mnenju atenskih politikov in njihovih anglo-ameriških pokroviteljev je tak trenutek napočil, kar je treba pripisati podlemu izdajstvu Titove klike ter njenemu zlobnemu dezertiranju iz tabora demokracije v tabor imperializma in reakcije.«

Nato pisec članka nadaljuje:

»Znano je, da se je Caldaris že leta 1946 v Parizu skušal tajno sporazumeti s pooblaščencom beograjske klike Mošo Pijadom o razdelitvi Albanije. Dejstva, ki jih je objavila albanska vlada, so pokazala, da so beograjski nacionalisti že zdavnaj kovali agresivne načrte proti Albaniji... V luči dogodkov v zadnjih tednih je popolnoma očitna absolutna koordinacija udejstvovanja jugoslovanskih neofašistov in ostalih agentov imperializma.«

Ne da bi mogel navesti le en sam stvarni podatek, ki bi bil le količkanj podoben dokazu ali vsaj podlagi sumničenja proti Jugoslaviji glede pretenzij na albansko ozemlje, preide pisec članka v »Novem Vremenu« na krvoločne pozive grških monarhofašističnih listov, ki pozivajo na napad na Albanijo, pri tem pa zopet pozablja, da je isti monarhofašistični tisk šele pred enim mesecem razglasil Skoplje in Prištino za tarčo svojih osvajalnih teženj. Potem ko je albansko vlado pohvalil za »izredni mir in hladnokrvnost ob nezaslišanih provokacijah imperialistov«, pisec članka izjavlja:

»Svetovna demokratična javnost ne more mirno gledati drznih poskusov, da bi skalili mir in pomirjenost v Evropi. Rovarjenje grških in jugoslovanskih fašistov proti albanskemu narodu ne sme ostati nekažnovano. Neposredna dolžnost Organizacije združenih narodov je v tem, da pozove k redu razkoračene sovražnike neodvisnosti majhnih dežel. Ljudje, ki po hitlerjevskih metodah v mirnem času odkrito pozivajo na napade na svoje sosede in na osvajanje njihovega ozemlja, namreč s tem dejansko izzivajo vse svobodoljubno človeštvo.«

Ne bomo se zadrževali pri tem, da bi raziskali, s kakšno moralno pravico pretendira »Novoje Vremja« na to, da govori v imenu svetovne demokratične javnosti in da se izdaja za borca za načela spoštovanja neodvisnosti majhnih narodov. Za tiste, po katerih direktivah ta list piše, spada suverenost majhnih narodov očitno v preteklost. Takšnih visokih moralnih pretenzij si ne bi smeli lastiti tisti, ki so organizatorji in voditelji najbolj organizirane gonje proti neodvisnosti in suverenosti Jugoslavije, ki že tako dolgo z vsemi najbolj umazanimi sredstvi hujskajo narode socialistične dežele, naj se upro svoji vladi, ki ji pošiljajo najrazličnejše grožnje, ki hujskajo proti njej vse njene sosede in podžigajo v njih šovinistični pohlep po njenem ozemlju. Važno je samo to, da je tudi ta najnovejša gonja o pretenzijah Jugoslavije na albansko ozemlje samo sestavni

del prav te organizirane borbe proti suverenosti Jugoslavije in pravicam njenih narodov, da svojo deželo grade po svoji svobodni volji, da je to eno izmed sredstev, s katerimi bi radi Jugoslaviji vsilili tujo voljo.

Tisti, ki so deset mesecev načrtno pripravljali likvidacijo demokratične vojske Grčije in herojske borbe grškega naroda, za kar so uporabljali kot krinko izmišljeno izdajstvo Jugoslavije, so naposled privedli do tega, da je grška monarhofašistična vojska prodrla na severne meje Grčije in torej tudi na meje Albanije, kar je seveda povzročilo, da so postale »aktualne« že zdavnaj znane in dolga leta z velikim hrupom ponavljane pretenzije grških fašistov na albansko ozemlje. Grški monarhofašisti pri tem zdaj vsekakor upoštevajo tudi Jugoslavijo, toda ne nekakšno njeno pomoč in sodelovanje, marveč prav organizirano gonjo informbirojevskih dežel proti Jugoslaviji, iz česar najbrž sklepajo, da Jugoslavija ne bo mogla ovirati grških osvajalnih načrtov. Celo o informbirojevski diplomaciji ne smemo domnevati, da bi bila tako nesposobna, da ne bi mogla vnaprej vedeti, da bo likvidacija grške revolucionarne borbe privedla grške monarhofašiste na meje njenih balkanskih sosedov in podžgala osvajalne skomine grških monarhofašistov na albansko ozemlje. Ne, s tem so prav računali. Zato se po pravici vprašujemo: če se je za lažnivo obtožbo, da smo mi izdali grško demokratično gibanje, zavestno skrivala njegova likvidacija, kakšna in čigava likvidacija se skriva za sedanjo obtožbo o našem nameravanem izdajstvu v odnosu do ljudske republike Albanije?

Laž o našem sodelovanju z grškim monarhofašističnim režimom za likvidacijo demokratične borbe grškega naroda — nedvomno najbolj osvrtačenim režimom za slehernega državljana socialistične Jugoslavije — in laž o našem sodelovanju (»očitna absolutna koordinacija«) z istim režimom v osvajalnih načrtih proti Albaniji, imata isti izvor in sta tesno organsko povezani. Toda te dve klevetniški laži se, tudi nekoliko razlikujeta. Glede na simpatije, ki jih je gojil ves demokratični svet do demokratične borbe grškega naroda za uničenje krvavega monarhofašističnega režima in osvoboditev izpod intervencije imperialistov, naj bi prva laž kot krinka za likvidacijo grškega demokratičnega gibanja pripomogla, da bi sprožili proti Jugoslaviji revolto in mržnjo vsega demokratičnega sveta, da bi zadali v njegovih očeh hud udarec Jugoslaviji kot napredni demokratični deželi, rojeni iz krvave borbe proti fašističnim osvajalcem, iz protifašistične in socialistične ljudske revolucije. To, da so borbo grškega naroda voditelji te borbe z lastnimi rokami izdajalsko likvidirali, je za grški narod, za vse balkanske narode in ves demokratični svet velika tragedija, tem strašnejša tragedija, ker je nastala v letu, ki bi lahko bilo leto velike zmage grškega naroda. Zdaj se lahko začne v Združenih narodih poskus pomirljive maškarade, da se »grška državljanska vojna, bratomorno klanje, diplomatično odstavi z dnevnega reda.

Čeprav je po pokvarjenosti fantazije, iz katere se rode informbirojevske laži, tej laži o našem izdajstvu borbe grškega naroda enaka laž o naših naklepih, da bi si z grškimi monarhofašisti razdelili Albanijo, vendar ima druga laž drugačen smisel in pomen. Prva laž je bila smrtno nevarna za demokratično borbo grškega naroda, katerega sramotno likvidacijo je bilo treba maskirati, druga laž pa vsebuje težnjo, ki so za mir očitno nevarne. Ta laž naj bi koristila ciljem tujega vmešavanja v odnose med balkanskimi državami. Ta laž spreminja albansko vlado (ki stopa v to kombinacijo z enako voljo, kakor je vodstvo KP Grčije stopilo v kombinacijo likvidacije

borbe grškega naroda) v orodje, ki je prikladno za upostavitev sleherne, za nepoklicano vmešavanje drugih v usodo balkanskih narodov zaželeno situacije. Ta laž odkriva težnjo, da bi uesničili prav tisto, kar označuje »Novoje Vremja«, drugače misleč, kot »poskus, da bi skalili mir in pomirjenost v Evropi«.

O laži, češ da smo mi zakrivali likvidacijo borbe grškega naroda, tu ne bomo govorili, čeprav je ta laž zdaj odskočna deska za provokatorsko laž o naših osvajalnih namenih proti Albaniji. Pač pa bomo pogledali, kako je z obtožbo o naših osvajalnih namenih proti Albaniji.

Zmaga nad Turčijo v balkanski vojni je zdramila v mladi srbski buržoaziji pod krinko izhoda na morje osvajalne težnje proti Albaniji, ki naj bi bila šele dobila svojo neodvisnost. Srbska buržoazija »sanja o veličini, se košati, apelira samo na silo in duši šibkejšo, kakor je sama, v istem času, ko ji preti nevarnost, da bi močnejši njo samo zadušili«, je pisal Dimitrije Tucović leta 1913. Ta nova osvajalna politika, ki je prišla do izraza v krvavi zadušitvi albanskega upora v septembru 1913, je naletela v Srbiji samo na odpor proletariata pod vodstvom srbske socialno-demokratske stranke. Srbska socialna demokracija, ki je stala na pravilnem proletarskem stališču, da »kakor je proletariat v kaki deželi edini družbeni razred, ki se ne more boriti za osvoboditev iz razrednega suženjstva, ne da bi osvobodil vso družbo, tako tudi socialna demokracija ne more braniti svobode svojega naroda, ne da bi branila svobodo vseh drugih narodov« (Tucović) je bila edina politična sila v Srbiji, ki je pogumno in z vso odločnostjo dvignila glas proti osvajalni politiki srbske buržoazije v Albaniji ter neizprosno razgaljala barbarstvo srbske soldateske nad Albanci.

V Tucovićevih očeh so bile pretenzije Srbije na osvojitve Albanije groba kršitev, teptanje narodnostnih načel, pravice albanskega naroda do samoodločbe. Tucović je nastopil v obrambo pravice albanskega naroda, da si sam zgradi svoje življenje v svobodni domovini. »Potrebno je,« je pisal Tucović v svoji razpravi 'Srbija in Albanija', »vsaj zdaj pogledati resnici v oči in v nasprotju s predsodki priznati, da je sedanja borba arbanaskega plemena naravna, neogibna zgodovinska borba za drugačno politično življenje, kakor ga je živelo pod Turčijo, in drugačno kakor mu ga hočejo vsiliti njegovi kruti sosedje Srbija, Grčija in Črna gora. Svobodni srbski narod mora to borbo ceniti in spoštovati tako zaradi svobode Arbanasov kakor tudi zaradi svoje svobode, in mora vsaki vladi odreči vsa sredstva za osvajalno politiko«. V nasprotju s to protinarodno osvajalno politiko je Tucović poudaril kot geslo socialne demokracije »politično in ekonomsko skupnost vseh narodov na Balkanu, tudi Arbanasov, na podlagi popolne demokracije in popolne enakosti«. Na delavskih mitingih v deželi in pred forumi takratne internacionale je nastopila srbska socialna demokracija proti načrtom o razdelitvi Albanije med Srbijo in Grčijo, ki so bili nastali v glavah buržoaznih oblastnežev že ob rojstvu albanske neodvisnosti. Poskus, da bi to razdelitev uresničili, je bil storjen leta 1914 in preprečila ga je londonska konferenca poslanikov velesil.

Po prvi svetovni vojni je Komunistična partija Jugoslavije nadaljevala svetle tradicije srbskih socialistov in ob vsaki priložnosti nastopila proti osvajalnim težnjam vladajoče velikosrbske klike in njenim načrtom o razdelitvi Albanije z Grčijo ter razkrinkala vse podle spletke in provokacije jugoslovanskih vlad. Tudi pisec tega članka je imel priložnost, da je leta 1920 v »Radničkih novinah« iz leta 1921 v »Slobodni reči« poudaril

stališče naše Partije o osvajaški politiki jugoslovanskih in grških oblast-
nežev do Albanije. V preteklost nisem posegel zato, da bi nudil lekcijo
iz zgodovine naše Partije, marveč da bi pokazal, da je naša Partija takoj,
ko je bilo sproženo vprašanje albanske neodvisnosti, neomajno branila
pravico albanskega naroda do svoje neodvisne države, ker je po njenem
mnenju neodvisnost vsakega balkanskega naroda nujni pogoj za svobodo
in neodvisnost vseh drugih.

Odveč bi bilo kogar koli spomniti na to, kaj je Komunistična partija
Jugoslavije kot organizator osvobodilne borbe in ljudske revolucije v svoji
deželi storila za osvoboditev Albanije, za zmago ljudske demokracije v
njej, za njeno organizacijo kot ljudskodemokratične države po vojni, za
dvig njenega gospodarstva in njene vojske. Pač pa se bomo nekoliko
pomudili pri nedavni preteklosti, ki jo je skušalo »Novoje Vremja« tako
klavrno potvoriti.

Videli smo, da »Novoje Vremja« piše, da je »znano«, da se je Caldaris
že leta 1946 v Parizu skušal tajno sporazumeti z menoj o razdelitvi
Albanije. Formulacija »skušal se je tajno sporazumeti« je zelo modrijan-
ska, skrotovičena, kar izvira najbrž iz zavesti in vednosti samega pisca,
da je vse to kosmata laž. V namenu, da bi našli kar koli, s čimer bi kakor
koli opravičili svojo nesmiselno obtožbo, so na svojo nesrečo izbrali prav
tisto, kar jih najlaže, brez težave, razgalja pred vsem svetom kot lažnivce
in obrekovalce. Naj je gornja formulacija še tako modrijanska in meglena,
vendar, zlasti v okviru članka, ki je nas obtožil, da si hočemo s Caldarisom
razdeliti Albanijo, pomeni vsaj toliko, da je Caldaris v Parizu govoril z
menoj, jaz pa z njim, in da se Caldarisu takrat ni posrečilo sporazumeti
se z menoj. Toda gledano iz današnje informbirojevske perspektive ali
retrospektive pač vrag ve, kaj sva s Caldarisom že takrat skuhala. Toda
nesmiselno bi bilo ugibati, kaj vse si misli pisec pod svojo politikantsko
formulacijo. Nam popolnoma zadostuje, da je rečeno, da se je Caldaris
skušal z menoj, Mošo Pijadom, sporazumeti, in sicer tajno, o razdelitvi
Albanije.

Od pariške konference so minila šele tri leta. Vsi listi po svetu so
vsak dan poročali o njej. Dokumenti, stenografski zapisniki s te konferen-
ce, vse to je bilo objavljeno v francoskem, angleškem in ruskem jeziku.
Pisec članka v »Novem Vremenu« ima vse to na razpolago, ima pa tudi
»Pravdo« in druge ruske liste iz tistega časa. Pisec članka je moral vedeti,
da se bo taki bedasti izmišljotini ves svet smejal. Vedel je, a nekaj je
moral skombinirati.

Pa pogledjmo, kako je bilo s Caldarisom in z menoj v Parizu leta 1946.

Znano je, da je prišla grška monarhofašistična delegacija na pariško
konferenco s teritorialnimi pretenzijami do Albanije in Bolgarije.

Znano je, da je bila najhujši nasprotnik teh grških pretenzij v Parizu
naša delegacija in da sem bil po razdelitvi dela v naši delegaciji zadolžen,
da bi največ govoril o vprašanju Albanije in Bolgarije.

Znano je, da sem v imenu naše delegacije predlagal, naj bi Albanijo
povabili na konferenco. Znano je, da je Caldaris nastopil proti temu pred-
logu, in znano je, kako sem odgovoril na ta Caldarisov govor. Pri tem
sem govoril tudi o poskusu glede razdelitve Albanije med Grčijo in Srbijo
leta 1914, ki ga je preprečila konferenca veleposlanikov. »Od tistih dni,«
sem rekel, »je ostala razdelitev Albanije neizpolnjen sen vladajočih reak-
cionarnih krogov Beograda in Aten. Nova Jugoslavija, ki spoštuje pravice

vseh narodov do nacionalne svobode, je presekala imperialistično politiko starega režima ... Toda v Grčiji žal ni tako ... Uradni grški predstavniki so nam celo zdaj predlagali, naj bi si Jugoslavija in Grčija razdelili Albanijo. Povedal bom celo, da je bil g. Caldaris tisti, ki nam je pred nekaj dnevi to predlagal. Caldaris imenuje to 'praktična politika'. Mi pa takšne politike nočemo. Mi smo se odkrižali vseh imperialističnih teženj. Mi želimo, naj bo Albanija svobodna in neodvisna. In zato s pogodbo o zavezništvu, ki smo jo sklenili mi in Albanija, garantiramo medsebojno nedotakljivost, suverenost in neodvisnost naših dveh dežel ... Ideja o razdelitvi Albanije, ideja, da bi Albanijo kot neodvisno državo zbrisali z zemljevida, je podlaga stališča, na katero se je postavila včeraj grška delegacija proti resoluciji, ki smo jo predlagali mi ... Na argumente, ki jih je g. Caldaris navedel ali ponovil danes, lahko odgovorim samo tole: neodvisna Albanija, ki je daleč od tega, da bi pomenila za Grčijo in Jugoslavijo grožnjo, je nujen pogoj za neodvisnost narodov Jugoslavije in Grčije.

Znano je, kakšno senzacijo je povzročilo na konferenci to razkrinkavanje osvajalnih teženj grških monarhofašistov, to razkrivanje predlogov o razdelitvi Albanije. Njihova delegacija je bila konsternirana in Caldaris je kričal, da govorim neresnico. Drugi dan je Caldaris v pismu predsedniku konference nazval mojo informacijo »plod domišljije«. Na to sem jaz, tudi v pismu predsedniku, zadevo podrobneje pojasnil, da je Caldaris ob nekem sprejemu (bilo je v ameriškem veleposlaništvu) v pogovoru z Beblerjem in Vilfanom »hoteč dobiti našo privolitev na grške zahteve do južne Albanije (»Severni Epir«) izjavil, da grška vlada ne bi nasprotovala, da bi se Jugoslavija prilastila v severnem delu Albanije ozemlje, ki bi ga hotela«. Znano je, da je pisala grška delegacija predsedniku konference še dve pismi in da je padala vedno globlje v kontradikcije, ker ni mogla ovreči točnosti našega odkritja.

Znano je, da so bile najrazburljivejše seje konference v zvezi z našimi govori proti Caldarisovim pretenzijam, in sicer, ko je skušal angleški delegat Alexander preprečiti moj govor, in drugič, ko se je tovariš Kardelj zapletel v konflikt s predsedujočim Byrnesom na seji, na kateri je bilo po prizadevanju naše in sovjetske delegacije vprašanje grških pretenzij na albansko ozemlje odpravljeno z dnevnega reda. Znano je, da so v obeh primerih mene in tovariša Kardelja podpirali sovjetski delegati, zlasti Molotov in Višinski.

Znano je, da sem svoj govor na burni seji plenarne konference 30. avgusta 1946 končal z besedami:

»S tem je dokazan interes, ki ga ima jugoslovanska delegacija v vprašanju meja balkanskih držav. Jugoslovanska delegacija je na tej konferenci že imela priložnost, nastopiti proti absurdnim zahtevam grške vlade; imela je priložnost, predložiti konferenci spomenico, v kateri poudarja, da veže Jugoslavijo z Albanijo pogodba o prijateljstvu, ki temelji na Ustanovni listini Združenih narodov; po tej pogodbi je Jugoslavija zadolžena, da štiti nedotakljivost Albanije pred slehernim napadom. Tu, pred vsemi, lahko samo ponovimo obveznost, ki smo jo s tem prevzeli.«

Takšne so torej stvari, ki jih poznamo. Te stvari naravnost nasprotujejo trditvam »Novega Vremena«, kakor vsaka resnica nasprotuje laži. Odkrito razkrinkanje podlega Caldarisovega predloga o razdelitvi Albanije

se spreminja v loncu informbirojevske kuhinje v tajno sporazumevanje s »Caldarisom!«

Vem, da mi bralci »Borbe« zaradi gornjih navedb ne bodo očitali neskromnosti. Kakor so te stvari najbolj povezane z mojim imenom, bi lahko bile povezane s katerim koli drugim delegatom, ki bi mu bila naša delegacija zastavila isto nalogo. Treba pa je bilo pokazati, kakšne sramotne, vsemu svetu očitne falzifikate uporabljajo tisti, ki vale na nas najbolj absurdne obtožbe in ki nas hočejo prikazati svetu kot sovražnike albanske neodvisnosti.

Albansko vodstvo je zdaj prav tako besno orožje obrekovanja Jugoslavije v vprašanju neodvisnosti in nedotakljivosti Albanije; kakor je postalo vodstvo Komunistične partije Grčije zadnje čase orodje obrekovanja Jugoslavije glede na borbo grškega naroda. Dokler jim iz Informbiroja niso zmešali možganov in jih napotili, da delajo za druge interese, ne pa za interese neodvisnosti svojega naroda in za skupne interese vseh balkanskih narodov, so albanski voditelji drugače mislili ali vsaj govorili, in samo takrat so njihove besede res izražale prava čustva albanskega naroda, ki se kljub vsemu še zdaj niso spremenila.

Enver Hodža je nekoč govoril: »Kardelj in Moša Pijade sta s svojimi obrambami razkrinkala spletko grških monarhofašistov in njihovih pomagačev, »Albanija je naš zaveznik,« je rekel Moša Pijade na konferenci v Parizu, in mi smo sklenili izpolniti naše obveznosti do našega zaveznika. Tako Tito razume zvezo z albanskim narodom in albanski narod temu svojemu velikemu prijatelju na enak način odgovarja. Prijateljstvo in našo zvezo bomo branili do zadnje žrtve... Tisti, ki našemu narodu nočejo dobro, si izmišljajo klevete in bruhajo strup, govoreč: »Mala Albanija je izgubila neodvisnost, ko se je tako tesno povezala z jugoslovanskimi narodi.« Ne, nasprotno, Albanija si je zagotovila in okrepila svobodo in neodvisnost, ko se je tako tesno povezala z novo Jugoslavijo.«

4. oktobra 1947 je Enver Hodža v Djinokastru rekel: »Mala Albanija ima veliko srečo, da ima na svoji meji veliko demokratično državo, kakršna je nova Jugoslavija, in da je ta država odkritosrčen in ljubljen prijatelj našega naroda. Pomislite, tovariši in tovarišice, kakšna bi bila naša usoda, usoda našega malega naroda brez demokratične in prijateljske Jugoslavije. Mali albanski narod ne bi imel svobode, ki jo zdaj ima, marveč bi bil doživel črne dneve in mračno usodo... Mar bi mogla naša mala, siromašna dežela, če bi bila obkrožena z državami, kakršna je sedanja Grčija, braniti sadove med vojno prelite krvi... To bi bilo zelo težko, bilo bi nemogoče... Ko gre za obrambo Albanije od zunaj, se sodelavci maršala Tita bore prav tako, kakor so se borili za pravice svojih narodov. Ko gre za pomoč pri dvigu gospodarstva in kulture v naši deželi, je njihova pomoč neomejena.«

List »Baškimi« je 28. septembra 1946 pisal: »Albanski narod je globoko hvaležen tistim narodom, ki so v tej vojni prispevali več žrtev kakor kdor koli, hvaležen jim je za odločno in pravično podporo, ki so jo nudili njihovi predstavniki naši stvari. Imena Molotova, Višinskega, Kardelja, Moše Pijade so globoko zakoreninjena v srcu albanskega naroda. In albanski narod govori o njih z globoko hvaležnostjo, ker so postali odločni prvoboritelji za našo pravično in sveto stvar.«

Prav tako kakor Albanci so tudi Bolgari vedeli, da smo glavno bitko za obrambo meja Bolgarije pred skominami grških monarhofašistov in za obrambo interesov bolgarskega ljudstva na pariški konferenci bili mi, jugoslovanska delegacija. Znano je, da je samo jugoslovanska delegacija predložila deklaracijo, v kateri je priporočila Svetu zunanjih ministrov, naj skrbno prouči prošnjo republike Bolgarije, da bi se upostavile meje po bukareški pogodbi, t. j., da bi Zahodno Trakijo vrnili Bolgariji. Nič čudnega ni, da so takrat, ko so še nekaj delali po svoji glavi, poleg Molotova, Višinskega, Manuilskega in Kiseljeva, imenovali tudi tovariša Kardelja, mene, Bartoša, Vlahova in admirala Manolo »našite veliki zaščitnici« (glej Slavčo Vasev in Krum Hristov: »Bolgarija na mirnata konferencija« z uvodom Vlka Červenкова, ki ima zdaj vojnouhujskaške govore proti Jugoslaviji).

Ce je bilo naši Partiji trideset in več let spoštovanje neodvisnosti albanskega naroda nujni pogoj za mir na Balkanu in za bratsko skupno življenje vseh balkanskih narodov, za njihovo skupno svobodo in neodvisnost, če je to s posebno silo potrdila med vojno in z nesebično veliko pomočjo ljudski republiki Albaniji po vojni, tedaj je jasno, da niti odkrito sovražno stališče sedanjih albanskih krmarjev, na katero so jih napotili od zunaj, tega našega stališča do neodvisnosti in nedotakljivosti Albanije ne more spremeniti. Neodvisnost, resnična neodvisnost vsakega balkanskega naroda namreč ni samo nekakšen politični program vsake posamezne dežele, marveč je to zakon obstanka, svobode in neodvisnosti njih vseh skupaj. Ta zakon velja bolj kakor kdaj koli zdaj, ko so na delu tako velike mračne sile, ki rovarijo proti njihovi neodvisnosti. In zato morejo biti samo najbolj prostaške potvorbe edini argumenti tistih, ki že nad leto dni napenjajo vse sile, da bi znova sprli balkanske narode, ko so se s strahovitimi žrtvami in zlasti zaradi pravilne politike prav naše Partije dokopali do bratskih odnosov in do prijateljskega sodelovanja. Razbijačem tega bratstva in tega tesnega sodelovanja med svobodnimi balkanskimi narodi njihova neodvisnost in mir sploh pač ne moreta biti pri srcu.

Bili smo in ostanemo za to, da je treba kaznovati vsako rovarjenje fašistov proti albanskemu narodu kakor tudi sploh vsako rovarjenje proti kateremu koli drugemu balkanskemu narodu. Mi res ne bomo imeli nič proti temu, da se uresniči zahteva »Novega Vremena«, da naj pride ta stvar pred organizacijo Združenih narodov. Kar naj pride, Jugoslavija ne bo imela tam kaj izgubiti. Izgubili bodo samo tisti, ki so res postali, kakor pravi »Novoje Vremja«, »razkoračeni sovražniki neodvisnosti majhnih narodov«. Tu bi se jasno pokazalo, kdo razen monarhofašistične Grčije in pod čigavim varuštvom »odkrito poziva na napade proti svojim sosedom in na osvajanje njihovega ozemlja«.

(»Lorba«, 13. septembra 1949)

KONTRAREVOLUCIONARNA VLOGA INFORMBIROJA

Boris Kraigher

Ni mogoče govoriti in razpravljati o nobenem vprašanju borbe Partije za zgraditev socializma v naši državi, niti o katerem koli vprašanju borbe proti imperializmu, ne da bi nujno zadeli na vprašanje Informbiroja. Borba proti Informbiroju ni nek poseben del borbe naše Partije, ni neka naša specifičnost, ampak je sestavni del celotne linije naše Partije. Gre enostavno za dve liniji v borbi za socializem in proti imperializmu: za dosledno marksistično-leninistično linijo naše Partije, in za drugo, oportunistično linijo, linijo Informbiroja, ki skuša v naši državi direktno preprečiti zgraditev socializma, v ostalih državah ljudske demokracije pa ustvarja zmedo in nejasnost, slabi v njih borbo za socializem ter zavaja celotno mednarodno revolucionarno gibanje na napačna pota v boju proti imperializmu, s čimer direktno slabi svetovno protiiperialistično fronto.

Informbiro daje danes najmočnejšo in celo skoro edino ideološko osnovo, na katero morejo še upati ostanki kapitalizma in reakcije v naši državi. Hkrati postaja Informbiro vse močnejši vzvod, ki se ga poslužujejo svetovne imperialistične sile v težnji, da najdejo slabe točke v socialističnem taboru in da jih izkoristijo za čim uspešnejše oviranje razvoja mednarodnih revolucionarnih sil.

Glede na vse to je moral II. plenum CK KPS ugotoviti, da se naša Partija v svoji borbi proti Informbiroju ne more zadovoljiti z obrambo pred informbirojevskimi klevetami, z deklaracijami, z izjavami proti informbirojevski klevetniški gonji, ampak mora mobilizirati vse sile za ofenzivno razkrinkavanje kontrarevolucionarne vloge Informbiroja in za pravilno linijo tako v svoji notranji kot v svoji zunanji politiki. Danes je že čas, da začnemo odločno kritizirati in šibati napake, ki jih v svoji notranji in zunanji praksi delajo Partije Informbiroja ravno na osnovi zmede, ki jo je povzročila resolucija Informbiroja.

Naivno in iluzorno je misliti, da je Informbiro interna partijska stvar, ki se bo prej ali slej uredila nekako sama po sebi. Ne, to je načelna borba za pravilno revolucionarno prakso in teorijo v mednarodnem socialističnem gibanju, ki zahteva vso odločnost in največjo vztrajnost, in ki dobiva in deloma že ima podoben pomen, kot ga je imela nekoč Leninova borba proti oportunizmu in revizionizmu II. Internacionalne. Ni mogoče graditi socializma in se uspešno boriti proti imperializmu brez odločne, dosledne, politično-ideološke borbe proti prakticistični, brezperspektivni praksi tistih, ki ne razumejo nujnosti vsakodnevnih načelnih borbe za pravilno partijsko linijo in proti vsem zaviralnim tendencam reakcije ter proti vsem pojavom vdiranja oportunizma in malodušja v socialistični tabor.

Marsikje danes vse preveč govorimo o nekih posameznih »informbirojevcih« in se vse premalo zavedamo, da gre za dosledno borbo proti vdoru oportunističnega v mednarodno revolucionarno gibanje, proti poizkusom revizionizma, pačenja marksizma-leninizma in proti direktnim poizkusom, zavirati ter sabotirati pod krinko »Informbiroja« napore delovnega ljudstva v izpolnjevanju petletnega plana. Ne gre torej za »informbirojevce«, ampak gre za dejstvo, da je postal »Informbiro« pri nas krinka za vse nasprotnike socializma, za vse reakcionarje kakor tudi za vse malodušne, oportuniste in strahopetne dvomljivce v uspeh naše stvari. še več, »Informbiro« je postal geslo, pod katerim skušajo nasprotniki socializma načrtno vzbujati malodušje in nievero v moči socializma in v delovne množice pri nas in v svetu. V mednarodnem merilu je postala resolucija Informbiroja dobrodošla pomoč svetovni reakciji za vnašanje neenotnosti, medsebojnega nezaupanja in nevere v svetovne revolucionarne sile, ter za vzbujanje občutka negotovosti, nevere v možnost borbe za enakopravnost narodov, za neodvisnost kolonialnih in polkolonialnih narodov, za suverenost držav ljudske demokracije, negotovosti, da je mogoče ohraniti v svetu resnični mir in priboriti resnično ljudsko demokracijo. Na osnovi vsega tega je že danes postala resolucija Informbiroja najmočnejša opora vojnouhujskaškim, imperialističnim klikam za ustvarjanje neposredne vojne psihoze.

Če danes, eno leto po resoluciji Informbiroja, pregledamo rezultate politike Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije na osnovi te resolucije, moramo ugotoviti, da se vse obtožbe obračajo proti njim in da v celi vrsti osnovnih vprašanj odstopajo od resnično revolucionarne linije:

ovirajo zgraditev socializma v Jugoslaviji;

vztrajajo na vzdrževanju kapitalističnih oblik in metod v odnosih med socialističnimi državami;

z direktnim nasiljem, z imperialističnimi metodami organiziranja špijonaže, agenturnih centrov in terorističnih grupic skušajo razbijati Jugoslavijo, ustvarjajo na mejah Jugoslavije vojno psihozo in organizirajo obmejne provokacije;

izdajajo interese revolucije v svetu in izdajajo konkretno narodno-osvobodilno borbo v Grčiji, kupčujejo z imperialisti za Koroško, za Trst;

revidirajo marksizem-leninizem v nacionalnem vprašanju in razvijajo nacionalistično šovinistične tendence v Bolgariji, na Madžarskem, v Rumuniji, Albaniji, v vrstah KP Avstrije in Italije — kar mora nujno povzročati razvijanje nacionalističnih tendenc tudi v ostalih komunističnih Partijah in zavajati mednarodno delavsko gibanje na napačno pot v enem od osnovnih vprašanj revolucije v današnjem svetu;

spreminjajo načela marksizma-leninizma v prazne fraze in parole;

ugotoviti moramo popolno stagnacijo na ideološko-teoretični fronti;

kritika in samokritika sta izgubili vsak revolucionarni smisel v življenju partijskih organizacij in postali samo sredstvo pritiska na nižje partijske formacije in celo na druge narode in države;

sejejo popolno nevero v sile revolucije v svetu in razvijajo oportunistično in v svojih rezultatih kontrarevolucionarno teorijo o nemožnosti uspešne revolucije kjerkoli na svetu brez neposredne pomoči Sovjetske armade;

resolucija Informbiroja ščiti oportunizem in ga celo goji v mednarodnem revolucionarnem gibanju;

revidirajo marksizem-leninizem in proglašajo za veliko pridobitev marksizma-leninizma vse tisto, kar je bilo proti CK KPJ napisano v pismih, v resoluciji in nato v klevetniških člankih zlasti informbirojevskega glasila »Za trden mir in ljudsko demokracijo«. V njih čisto nemarksistično in idealistično, sholastično zamenjujejo stvarno družbeno analizo, ki mora temeljiti na proučevanju neke konkretne revolucionarne prakse, z zbiranjem klevet, laži in nevažnih podrobnosti, ki jih mešajo z iztrganimi, napačno uporabljenimi citati iz klasikov marksizma-leninizma, ter proglašajo to za zgled najpopolnejše »znanstvene preciznosti«¹ marksizma-leninizma. To je pačenje marksizma-leninizma. To je revizija marksizma-leninizma, to je prehajanje na metafizične, idealistične pozicije, ki nimajo ničesar skupnega z zgodovinskim in dialektičnim materializmom.

Potrebno je, da se nekoliko ustavimo ob teh dejstvih in tako po svojih močeh pripomoremo k razjasnitvi nekaterih važnih problemov, pred katerimi se ustavljajo danes člani naše Partije. Jasno je, da vsega tega ni mogoče temeljito obdelati v enem samem članku. Tudi je bilo o vsem tem pri nas že mnogo povedanega in napisanega. Na tem mestu bi opozoril na sledeča dela, ki posebno mnogo prispevajo k razumevanju teh problemov: »V. kongres KPJ«, »II. kongres KPS«, knjiga »O neistinitim i nepravednim obtožbama protiv KPJ«, vse letošnje številke »Komunist« (predvsem članki E. Kardelja, B. Kidriča, M. Pijade, M. Popovića, K. Popovića, B. Zihlerla in drugih) in iz zadnjega časa zlasti govori Tita v Pulju in Skoplju, Gošnjaka v Beogradu, Djilas v Črni gori, M. Pijade v Novem Sadu, in drugi.

V tem članku bi se omejili na dva važnejša problema:

1. O načelu kritike in samokritike med revolucionarnimi partijami.
2. O imperialističnih metodah in oblikah dela v borbi za socializem in za urejanje odnosov med socialističnimi državami in komunističnimi partijami (agentura, vojna psihoza).

O NAČELU KRITIKE IN SAMOKRITIKE

Ko je bila objavljena resolucija Informbiroja, jo je ves informbirojevski tisk proglasil za »načelno kritiko« vodstva KPJ in izjavil, da pričakuje od KPJ, da bo znala po leninističnem načelu kritike in samokritike pravilno »samokritično« priznati svoje »napake«. V resoluciji je tudi rečeno:

»Naloga teh zdravih članov KPJ je, da prisilijo svoje današnje voditelje, da odkrito in pošteno priznajo svoje napake in da jih popravijo...«

Na drugem mestu v isti resoluciji pa je rečeno med drugim:

»Vsem je znano, da so komunistične partije, ko so organizirale Informbiro, izhajale od nespornega načela, da mora vsaka partija polagati račun o svojem delu pred Informbirojem, kakor ima tudi vsaka partija pravico kritizirati ostale partije. To svojo pravico je KPJ na prvem posvetovanju devetih KP tudi v veliki meri izkoristila...«

¹ Ob obletnici resolucije Informbiroja je zapisalo uradno glasilo Informbiroja »Za trden mir in ljudsko demokracijo« v uvodnem članku med drugim sledečo globokouminost: »Vsaka trditev tega dokumenta je pravilna in v svoji celoti primer vrednosti marksizma-leninizma. Resolucija daje z absolutno znanstveno preciznostjo analizo situacije, v katero so izdajalci komunizma, kot so Tito, Kardelj, Djilas, Ranković, privedli Kompartijo Jugoslavije.« (»Za trden mir...«, 1.—15. VII. 1949, št. 13.)

V pismu z dne 4. V. 1948, ki ga je podpisal CK VKP(b), pa je med drugim rečeno:

»Hkrati pa moramo poudariti, da so se voditelji francoske in italijanske Komunistične partije v nasprotju z jugoslovanskimi voditelji pokazali v tem vprašanju na ustrežajoči višini, ker so na konferenci devetih Komunističnih partij pošteno priznali svoje napake, ker so jih vestno popravili in s tem omogočili svojima Partijama, da utrdita svoje vrste, da vzgajata svoje kadre.«

Nekoliko dalje pa beremo v istem pismu:

»Pripomniti moramo tudi, da francoska in italijanska Partija pred revolucijo nimata manj, temveč več zaslug kakor jugoslovanska Komunistična partija. Da pa imata za sedaj francoska in italijanska Komunistična partija manj uspehov kot jugoslovanska, se ne more razlagati z nekimi posebnimi kvalitetaми jugoslovanske Komunistične partije, temveč v glavnem s tem, da je potem, ko so nemški padalci razbili štab jugoslovanskih partizanov, v trenutku, ko je narodnoosvobodilno gibanje v Jugoslaviji preživljalo težko krizo, prišla jugoslovanskemu ljudstvu na pomoč Sovjetska armada, razbila nemške okupatorje, osvobodila Beograd in tako ustvarila neobhodne pogoje, ki so omogočili Komunistični partiji prihod na oblast. Žal Sovjetska armada ni nudila in ni mogla nuditi take pomoči francoski in italijanski Komunistični partiji...«

Kaj je razvidno iz teh citatov? Predvsem tole:

1. Da Informburo pričakuje od KPJ »samokritično priznanje napak«.
2. Da Informburo ugotavlja, da sta KP Francije in KP Italije na prvem zasedanju Informburoja znali častno izvršiti leninistično dolžnost, da samokritično priznata svoje napake.
3. Da iz nobenih partijskih dokumentov ni videti, kakšne napake sta KP Francije in KP Italije »samokritično priznali«, ampak se samo ugotavlja, da imata večje »zasluge pred revolucijo« kakor jugoslovanska Komunistična partija.
4. Da po trditvah Informburoja neuspeh KP Francije in KP Italije v narodnoosvobodilni vojni ni posledica slabosti teh dveh Partij in tudi ne »večjih kvalitete« jugoslovanske Komunistične partije, temveč je to posledica »slučaja«, da Sovjetska armada tema Partijama ni mogla nuditi take pomoči kot jo je lahko nudila jugoslovanski Komunistični partiji.

Če dobro preberemo v informburojevskem organu objavljena poročila, ki so jih vodstva devetih Komunističnih partij podala na prvem zasedanju teh devetih Partij, moramo ugotoviti, da tam o kritiki KP Francije in Italije ni nobenega sledu. Z izjemo poročil Kardelja in Djilasa ter Ždanova in Malenkova so vsa poročila suha, prakticistična; ne dajejo nobene analize in zato tudi ne more biti govora o kaki stvarni kritiki in samokritiki.

Obe poročili, francosko in italijansko, se narodnoosvobodilne vojne in nalog svojih Partij v času vojne dotakneta z nekaj stavki, na široko pa govorita o trenutni politični situaciji v svojih deželah in o tekočih nalogah. Kritika in samokritika je ostala torej tajnost Informburoja. Od kod moremo slutiti to kritiko?

Slutiti jo moremo predvsem iz dveh dokumentov iz časa prvega zasedanja devetih Komunističnih partij. Prvič, iz poročil tovarišev Kardelja in Djilasa, ki edina dajeta marksistično-leninistično analizo narodnoosvobodilne borbe v Jugoslaviji in linijo naše Partije v narodnoosvobodilni borbi. Iz te analize so jasni problemi, ki so stali v revolucionarni praksi

pred partijami v takratni Evropi, in ki jih je Jugoslavija po svoje uspešno rešila in zato zmagala v revoluciji, medtem ko tega ostale evropske Partije niso storile. Nočemo reči, da bi morale reševati svoje probleme na isti način, kot jih je rešila KPJ, vendar bi morale te probleme reševati s stališča revolucije v pogojih narodnoosvobodilne vojne. Ker je KPJ te probleme tako reševala, je imela jasno linijo v borbi za ustvarjanje regularne revolucionarne narodnoosvobodilne vojske, v borbi za ustvarjanje borbenega vseljidskega političnega narodnoosvobodilnega gibanja v obliki množične organizacije Ljudske fronte, in končno, v borbi za razbitje starega buržoaznega državnega aparata in za ustvaritev nove, revolucionarne demokratične ljudske oblasti v obliki narodnoosvobodilnih odborov.

Drugi dokument, ki nakazuje to kritiko, je govor tov. Tita na II. kongresu Ljudske fronte Jugoslavije, ki se je vršil v Beogradu skoro istočasno s prvim zasedanjem devetih Komunističnih partij na Poljskem. V tem govoru, iz katerega Informburo in pisma CK VKP(b) že osemnajst mesecev trobijo v svet samo citat o odnosu med Partijo in Ljudsko fronto, je podana jasna in ostra kritika narodnoosvobodilne linije, ki so jo zastopale druge evropske kompartije v času domovinske vojne.

Kaj vidimo iz te kritike ostalih evropskih komunističnih partij iz časa narodnoosvobodilne borbe? To je principierna kritika revolucionarne prakse dveh Komunističnih partij, podana na osnovi analize takratne situacije — konkretno v teh deželah — na osnovi analize takratne mednarodne situacije in na osnovi primerjave z revolucionarno prakso druge — konkretno KPJ — Komunistične partije, ki je v podobnih pogojih svojo nalogo uspešno izvršila. Tu gre torej za konkretno marksistično-leninistično analizo in ugotavljanje stvarnih slabosti in napak, napačne ocene situacije, napačnega postavljanja nalog. Zato je bila ta kritika na prvem zasedanju Informburoja stvarna, realna, konstruktivna, koristna, skratka marksistično-leninistična kritika. Zato so jo vse partije sprejele, zato se je takrat VKP(b) s to kritiko strinjala. Zato so vse partije takrat tudi sprejele analizo borbe KPJ, potrdile njeno linijo in dale primerno priznanje naši Partiji.

Toda če je tako, kakšen smisel ima potem trditve v zgoraj citiranem pismu CK VKP(b), kako da sta francoska in italijanska Komunistična partija »pošteno priznali svoje napake... jih vestno popravili...« Tako postavljanje pomeni, da jim pri kritiki ne gre za revolucijo, ampak za »princip priznavanja napak«. Če pa upoštevamo nadaljnje izjave iz teh pisem in iz resolucije Informburoja, pa moramo ugotoviti, da gre za navadno licemersko, farizejsko »priznavanje« nekih napak v besedah, v stvarnosti pa danes CK VKP(b) in resolucija Informburoja načelno odstopata od kritike prakse KP Francije in KP Italije, ki je bila na prvem zasedanju Informburoja soglasno sprejeta. Nesmiselno je govoriti o tem, kako sta te dve Partiji svoje napake »vestno popravili«, če gre za revolucijo, za prevzem oblasti, in če vemo, da sta te dve Partiji s svojo oportunistično, nerevolucionarno politiko možnost zmage zamudili in bosta morali veliko napraviti, da ustvarita novo situacijo, ko bosta mogli na osnovi póżnanja razmer, ob upoštevanju svojih uspehov in slabosti ter napak v preteklosti in ob upoštevanju prakse drugih revolucionarnih partij uspešneje kot v letih 1940—1945 voditi borbo za revolucionarni prevzem oblasti. Ta nesmisel je toliko večji, ker je vsem znano, da v

KP Francije in KP Italije kritika prvega zasedanja Informbiroja ni dovedla do odkrite analize narodnoosvobodilne borbe. Ta kritika se smatra za strogo zaupno, interno stvar vodstva teh Partij.

Kakšno je danes stanje v Franciji in Italiji?

Dejstvo je, da se v času narodnoosvobodilne vojne te dve Partiji nista borili za uničenje fašizma in za prevzem oblasti. Dejstvo je tudi, da nista prevzeli oblasti. V kolikor sta prisilili buržoazijo, da je z njima začasno delila oblast, v borbi za oblast nista uspeli, ampak je nasprotno buržoaziji uspelo, da jih odrine iz vlad, da jih izolira. Končno je buržoaziji uspelo, da se do prvega zasedanja Informbiroja že dokaj utrdi na oblasti v obeh državah — od prvega zasedanja do zloglasnega drugega zasedanja pa je šel proces utrjevanja buržoazije na oblasti v Franciji in Italiji še dalje. Kaj sta torej te dve Partiji popravili? Priznali sta napake. To je vse! Toda kakor bomo pozneje videli, niti to ni točno. Priznali sta napake v besedah, dejansko ne. Dejansko odstopa danes od priznanja teh napak Informbiro v celoti.

Kakšna je bila kritika in samokritika na prvem zasedanju Informbiroja? Bila je konkretna, bazirala je na dejstvih. Bazirala je na dejstvu, da se je v dveh najvažnejših evropskih deželah buržoazija utrdila na oblasti. Kaj je bil namen te kritike? Treba je bilo analizirati vzroke tega dejstva in iskati poti za uspešnejšo borbo proti hegemoniji buržoazije v teh državah.

Kakšna je kritika, ki jo je dvignil CK VKP(b) proti naši Partiji? Izrazito izumetničena. Najprej je treba podtakniti neke napake in potem to kritizirati. Osnovna podtaknjena napaka in edina, ki jo skušajo z nekimi »dokazi« utemeljiti, je »ugotovitev«, da »vodstvo KPJ vodi sovražno politiko proti ZSSR in VKP(b)«. Na osnovi te in ostalih izkonstruiranih napak ugotavlja Informbiro, da vse to »mora dovesti samo do izmaličenja Jugoslavije v navadno buržoazno republiko, do izgube neodvisnosti Jugoslavije in do tega, da se Jugoslavija spremeni v kolonijo imperialističnih dežel«.

Pri kritiki KP Francije in KP Italije se je torej naša Partija naslanjala na dejstva — te dve Partiji nista prišli na oblast, bili sta izrinjeni od sodelovanja v oblasti, v njunih deželah se buržoazija na oblasti utrjuje. Na osnovi teh dejstev jima je skušala naša Partija pomagati, da s kritično analizo linije teh Partij najdemo pot za spremembo smeri razvoja v teh državah.

Kaj pa hočejo oni? Da naša Partija prizna nekaj, kar je treba šele videti, če je res! To je mogoče videti samo na terenu FLRJ. Samo tu je mogoče videti, če je v FLRJ resnično nevarnost »izmaličenja v navadno buržoazno republiko«.

Preverjanje tega problema na terenu je CK VKP(b) in z njim Informbiro kategorično odbil, češ da to sploh ni važno. Na ta način so postale seveda vse obtožbe in vsa kritika linije naše Partije, vse analize situacije v naši državi, vse ocene možnih perspektiv za razvoj naše države prazna fraza. Tak način kritike je nemarksističen, nasproten načelom in praksi marksizma-leninizma. Na ta način postane marksistično-leninistično načelo kritike in samokritike do pičice podobno cerkvenim običajem »tihe spovedi« za manjše grehe in »javne spovedi«, kadar je to »cerkvi« potrebno. Na ta način se izrodi ves smisel kritike in samokritike v neke vrste jezuitsko pokoro. Ne gre za načela, gre za priznanje greha in za spokoritev

za ta greh pred »vsemogočnim«, »nezmotljivim«, »nadnaravnim«, »najpravičnejšim razsodnikom vseh časov«.

Ker je stvar taka, tudi ni važna načelnost in vsebina kritike francoske in italijanske Komunistične partije; svoje napake sta »vestno popravili« s tem, da sta »priznali grehe«, da sta se »pošteno spokorili«. Zato Informbiro komaj deset mesecev po tej kritiki že ugotavlja, da so napake teh dveh Partij popravljene, in že ugotavlja, da je njuna zasluga pred revolucijo večja od zaslug KP Jugoslavije. Z izjavo, da je samo »slučaj«, da jima Sovjetska armada ni mogla nuditi tiste pomoči kot KP Jugoslavije, pa CK VKP(b) dejansko negira celotno kritiko in analizo o stanju v Franciji in Italiji, ki je bila podana na prvi seji Informbiroja.

Če se spomnimo še na stavek iz resolucije Informbiroja, kjer se ugotavlja, da je KP Jugoslavije svojo pravico po kritiki drugih partij na prvem zasedanju Informbiroja »tudi v veliki meri izkoristila«, nam mora biti jasno, da je tu celo eden od vzrokov vse klevetniške kampanje proti FLRJ. Zdi se, da je ta kritika francoske in italijanske Partije CK-ju VKP(b) in Informbiroju neprijetna. Treba jo je uničiti, treba jo je diskvalificirati. Od tod trditev, da imata »ne manj, temveč več zaslug kakor jugoslovanska Komunistična partija«.

Kaj pa to pomeni? To pomeni, da jim je praksa KPJ neprijetna. To pomeni, da je treba zbrisati s sveta revolucijo, ki so jo izvedli narodi Jugoslavije.

Če naj bo kritika in samokritika notranji partijski sistem, ki naj zagotovi pokorščino partijskih forumov višjim forumom in pokorščino vseh partij vodstvu CK VKP(b), potem je tak način kritike razumljiv, čeprav seveda nima več ničesar skupnega z marksizmom-leninizmom. Če pa naj bo kritika in samokritika sredstvo Partije, da odkriva svoje napake in slabosti, da analizira vzroke teh napak, analizira situacijo, ki je privedla do teh napak, zato da bi mogla Partija dosledno voditi revolucionarno borbo, potem je način, ki ga uvaja CK VKP(b) in Informbiro proti Jugoslaviji, tuj resničnemu revolucionarnemu proletarskemu gibanju.

CK VKP(b) nam v svojih pismih navaja vrsto splošno znanih citatov, ki so profesorsko vzeti iz povprečnih srednješolskih učbenikov marksizma-leninizma, da bi z njimi podprli svoje obtožbe proti KP Jugoslavije. Med temi citati navaja tudi tisočkrat prepisan stavek Lenina o odnosu Partije do svojih napak. Vendar ravno ti citati govorijo proti Informbiroju. V teh citatih se govori o nevarnostih, ki prete partijam, ki »se boje govoriti o svojih slabostih«. Ker se boje govoriti o slabostih KP Francije in KP Italije, o slabostih ostalih partij, ki niso bile sposobne voditi revolucionarne narodnoosvobodilne vojne, ki niso znale izolirati in razbiti svojo domačo, nacionalno buržoazijo in si kakor KP Jugoslavije med vojno priboriti hegemonijo proletariata v nacionalni revoluciji — je treba oblatiti KP Jugoslavije.

Kaj je posledica tega?

Načelo kritike in samokritike v komunističnih partijah reducirajo s tem na neiskreno, jezuitsko prakso spokornišтва in tajnih spovedi za štirimi stenami. Tajno, za štirimi stenami seveda ni mogoče »vzgajati in šolati razred, potem pa tudi množice«, kot pravi Lenin v omenjenem splošno znanem citatu. Tak jezuitski način more kvečjemu voditi k — varanju razreda, potem pa tudi množic.

No, to ni najvažnejša posledica. Osnovno je to, da jih ta jezuitski, neiskreni način kritike vodi k poizkusom likvidacije zmagovite revolucije v neki deželi (konkretno Jugoslaviji) in da to pomeni prikrajšati svetovno revolucionarno gibanje za nove, izredno važne izkušnje, ki bi lahko mnogo pripomogle k uspešnejšemu razvoju svetovne revolucije.

Dalje. Trditev, da je kriv le slučaj, če KP Francije in KP Italije nista prišli na oblast, ker jima Sovjetska armada ni mogla nuditi potrebne pomoči, pomeni vzbujati nevero v sile revolucije v svetu, pomeni trditi, da je zmaga revolucije danes nemogoča, brez direktne, neposredne pomoči Sovjetske armade.

V tem je verjetno osnovna in najtežja napaka resolucije Informbiroja, če se to še lahko imenuje napaka. To je že direktno izdajstvo svetovne revolucije. To je načrtno vnašanje nevere v svetovne revolucionarne sile, to je oportunistem najhujše vrste. To je kapitulacija pred imperializmom. S tem resolucija Informbiroja v celoti zapušča pozicije in linijo prvega zasedanja devetih Komunističnih partij, ko je bilo poročilo CK KPJ in njegova kritika zlasti KP Francije in KP Italije v celoti in soglasno sprejeta, in ko je bila s tem sprejeta analiza konkretne uspešne revolucije v Jugoslaviji v pogojih narodnoosvobodilne vojne in so bili hkrati ugotovljeni osnovni vzroki za neuspeh te revolucije v Franciji in Italiji.

Ugotoviti moramo, da resolucija Informbiroja in pisma VKP(b) ne predstavljajo nobene kritike »napačne politike CK KPJ v zadnjem času«, kot oni to licemersko trdijo, ampak neiskreno, prikrito, jezuitsko odstopanje od analize, ki jo je na prvem zasedanju Informbiroja podal CK KPJ. To je negiranje revolucionarne prakse KPJ v vseh osnovnih vprašanjih: v vprašanju možnosti razvijanja revolucije v času narodnoosvobodilne vojne, v vprašanju orientacije na formiranje regularne narodnoosvobodilne armade v pogojih aktivne partizanske odporiške borbe proti fašistični okupaciji, v vprašanju ustvarjanja revolucionarnega narodnoosvobodilnega množičnega gibanja v obliki osvobodilne fronte, in končno, v vprašanju možnosti, da se v pogojih trde borbe proti okupatorju razbije stari buržoazni državni aparat, izolira in odrine od oblasti buržoazija ter da se v obliki narodnoosvobodilnih odborov ustvarjajo organi nove, ljudsko demokratske oblasti. Dalje pomeni to odstopanje od kritike francoske in italijanske KP in soglašanje z oportunističnim mišljenjem malodušnežev, ki mislijo, da je zmaga revolucije možna samo z direktno pomočjo Sovjetske armade. Dalje je to soglašanje s teorijami, ki smatrajo, da je sovjetska oblast edina možna oblika diktature proletariata.

Končno je resolucija odločno odrekanje možnosti vsake stvarne kritike in samokritike, vsake resne analize revolucionarnih procesov današnje stvarnosti. Vse te analize naj se vrše samo med štirimi stenami, med »izvoljenci«, v kolikor pride stvar v javnost, more priti samo z enostranskim izobčenjem kritizirane partije iz mednarodne revolucionarne fronte.

Že v narodnoosvobodilni vojni smo ugotovili, da cela vrsta komunističnih partij, zlasti pa italijanska in francoska, vodi napačno, oportunistično politiko, politiko iluzij glede zapadnih imperialistov, politiko čakanja, politiko strahu, da ne bi z revolucionarno borbo »prestrašili« zapadnih imperialistov v boju proti fašizmu. V tej vojni se je tudi pokazalo, da pod krinko strahu, da ne bi »razburjali« svoje domače nacionalistične buržoazije, italijanski komunisti zapuščajo revolucionarne, marksističnoleninistične pozicije v nacionalnem vprašanju v zvezi z revolucionarno

borbo Trsta in Julijske krajine za priključitev k boreči se, revolucionarni, novi, Titovi Jugoslaviji.

Nam je bilo jasno, da gre tu za odstopanje od marksizma-leninizma, da gre za pozabljanje na revolucijo. Vendar je takrat CK VKP(b) dosledno preprečeval vsako kritiko. Isto je bilo pozneje, ko se je vodila široko zasnovana borba v mednarodnem merilu, v okviru boja za pravično mirovno pogodbo, za priključitev Trsta Jugoslaviji. Ves ta čas je bila vsaka javna kritika katere koli komunistične partije »nedopustna«. Zato mi danes iz te izredno bogate, pestre dobe velike Domovinske vojne nimamo v nobeni komunistični partiji, razen v KP Jugoslavije, nikakršnih resnih analiz o novih, specifičnih, nacionalnih oblikah, v katerih se danes razvija revolucija v posameznih deželah.

Nasprotno, resolucija Informbiroja in pisma CK VKP(b) se odločno postavljajo na stališče, da ta doba ni dala ničesar novega. Vse, kar vedo v svoji kritiki povedati, je staro, splošno znano »že 40 let«. Vse je samo ponavljanje. Kar je novega, je odstopanje od marksizma-leninizma, je nepravilno, je treba likvidirati.

Ne bo odveč, če navedemo nekaj misli, kako je na take stvari gledal Lenin. Ko je Lenin branil pridobitve Oktobrske revolucije pred izdajaleci II. Internacionalne in razkrinkaval Kautskega, je rekel med drugim — sicer ne pred štiridesetimi, ampak samo pred tridesetimi leti, vendar bo stvar tudi za Informbiro morda še aktualna in merodajna:

»Sovjeti so ruska oblika proletarske diktature. Če bi teoretik-marksist, ki piše knjigo o diktaturi proletariata, resnično izučeval ta pojav (in ne ponavljal malomeščanske lementacije zoper diktaturo, kakor dela to Kautsky, ki presvirava menševiške melodije), tedaj bi dal tak teoretik najprej splošno opredelitev diktature, potem pa bi presodil njeno posebno, nacionalno obliko, sovjete, ter bi jih ocenil kot eno izmed oblik diktature proletariata.«¹

Kot so »sovjeti ruska oblika« in zahteva to dejstvo, kot pravi Lenin, resne teoretične obdelave, tako ima brez dvoma tudi naša revolucija svoje posebne oblike. Za Informbiro tega ni. Za Informbiro je nedopustno, je »antisovjetsko«, če se govori o kakih jugoslovanskih specifičnostih. Vendar, revolucija je tu in dala je svetovnemu proletariatu nove izkušnje in nove oblike borbe. Naša internacionalistična dolžnost je, da ta pojav analiziramo in tako te nove izkušnje posredujemo mednarodnemu revolucionarnemu gibanju. To je skušal napraviti CK KPJ s svojim poročilom na prvem zasedanju Informbiroja in to je napravila naša Partija v celi vrsti člankov, razprav in poročil deloma že v času vojne in takoj po vojni, največ pa na V. kongresu KPJ in v »Komunistu«. V kritiko teh analiz se do danes ni spustil nihče od »judinovskih teoretikov« Informbiroja.

Ker gre tu za revolucijo, bi bila taka analiza in kritika s strani ostalih komunističnih partij nujna celo v slučaju neuspeha. Značilno je, kako Lenin govori n. pr. leta 1918:

»Pred očmi vsega sveta ne dozoreva le evropska, marveč svetovna proletarska revolucija in tej je zmaga proletariata v Rusiji pomagala, jo pospešila in jo podprla. Ali zadošča vse to za popolno zmago socializma? Seveda ne! Ena sama dežela ne more napraviti več. Toda ta samcata dežela

¹ Lenin, »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, Moskva 1935, slovenski prevod, str. 35.

je napravila po zaslugi sovjetske oblasti vendarle toliko, da celo tedaj, če bi jutri svetovni imperializem strl rusko sovjetsko oblast, recimo, če bi se nemški imperializem sporazumel z anglo-francoskim, celo v tem, od vseh najhujšem primeru bi se izkazalo, da je boljševiška taktika prinesla socializmu ogromno korist in da je podprla rast nepremagljive svetovne revolucije.«

Torej celo v primeru poraza pomeni revolucionarna taktika boljševikov veliko korist socializmu. Iz dobe po zmagi Oktobrske revolucije poznamo tak primer neuspeha revolucionarne taktike. To je primer Španije. Toda ali more kdo zanikati, da je celo ta neuspeh mnogo pripomogel k zmagi revolucije v naši državi in k razvoju revolucionarnih sil v svetu? Dolžnost revolucionarnih partij je, da analizirajo vse uspehe in neuspehe revolucionarne akcije proletariata v svetu in da na osnovi teh izkušenj podpirajo »rast nepremagljive svetovne revolucije«.

Če gledamo z resnično internacionalističnega gledišča, v perspektivi »rasti nepremagljive svetovne revolucije«, potem je potrebna analiza vseh revolucionarnih akcij v zadnji vojni, je treba ugotoviti uspešno taktiko tam, kjer je revolucija uspela, ugotoviti vzroke, ki so uspeh revolucije morda zmanjšali in ovirali, in ugotoviti vzroke neuspehov tam, kjer revolucija ni dosegla možnega razmaha. Vse to seveda, če gledamo na vse to s stališča »rasti nepremagljive svetovne revolucije«. Če gledamo tako, potem bi teoretik, kot pravi Lenin za rusko obliko, »presodil« tudi za Jugoslavijo »njeno posebno, nacionalno obliko«.

Toda CK VKP(b) danes žal ne gleda tako na dogodke v svetu. Zanj je uspeh ali neuspeh revolucije odvisen samo od slučajne možnosti — ali je Sovjetska armada mogla ali ni mogla nuditi potrebno neposredno pomoč. Po njegovem je torej španska revolucija propadla zato, ker ji Sovjetska armada ni mogla nuditi neposredne pomoči, ne pa zato, ker takrat proletariati še ni bil sposoben zbrati potrebne sile za uničenje fašizma v svetu. Če bi bil mednarodni proletariati sposoben razbiti fašističnega agresorja leta 1937 in ne šele leta 1945, bi revolucija v Španiji verjetno zmagala, pa četudi ne bi mogla Sovjetska armada neposredno pomagati na samem teritoriju Španije. Ali ni torej jasno, da je veliko večja, stvarnejša in veličastnejša zasluga in pomoč, ki jo je izkazala Sovjetska armada svetovni revoluciji, v tem, da je imela odločilno, vodilno vlogo v razbijanju fašizma, kakor pa v tem, da je s svojo prisotnostjo neposredno pomagala razvoju revolucije na primer na Češkoslovaškem in v Bolgariji.

Ali ni končno jasno, da je neleninistično razpravljati o tem, kdo ima večje ali manjše zasluge, ampak je treba ugotoviti, da je KPJ storila svojo revolucionarno internacionalistično dolžnost in v revoluciji uspela, da je KP Španije v glavnem storila svojo dolžnost in ogromno prispevala »rasti svetovne revolucije«, četudi ni uspela in v svoji deželi še ni zmagala, da pa KP Francije in KP Italije nista uspeli, nista mnogo prispevali »rasti svetovne revolucije« in po našem mnenju nista upravičili pričakovanja mednarodnega proletariata. Informburo in CK VKP(b) pa postavljata stvar tako, da bi jih mogli obdolžiti »antisovjetske klevete«, kajti oni trdijo, da je vsa »krivda« za neuspeh teh dveh Partij pač v tem, da nista mogli uživati neposredne pomoči Sovjetske armade, to se pravi, da je za njun

¹ Lenin, »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, Moskva 1935, slovenski prevod, str. 74.

neuspeh »krivo« prav za prav sovjetsko ljudstvo, ki ni bilo sposobno, da bi dalje na zapad gnalo Hitlerjeve horde in dalje na zapadu ustavilo prodiranje anglo-ameriške vojske. — Skratka, linija Informbiroja in CK VKP(b) je, da je vse odvisno od odnosa sil med velesilami: Sovjetsko zvezo na eni strani in anglo-ameriškim imperializmom na drugi strani. Vse male evropske države, vsi mali narodi — Francozi, Italijani, Jugoslavlani, Albanci, vse revolucionarne sile teh »narodičev« ne morejo tu nič pomagati, oni naj čakajo na razvoj odnosov med »velesilami«.

To je huda »antisovjetska« izjava — toda če dešifriramo resolucijo Informbiroja in pisma CK VKP(b), so avtorji te »antisovjetske« izjave avtorji resolucije in teh pisem in nihče drugi. KPJ je na prvem zasedanju in po njem ter po zloglasni resoluciji Informbiroja vedno dajala drugačno analizo »rasti revolucije«, vedno pravilno pripisovala odločilno mesto vlogi Sovjetske armade in ZSSR v svetovni revoluciji in pravilno presojala dolžnosti ostalih partij in revolucionarnih gibanj drugih narodov do svetovne revolucije.

Zato velja v celoti tudi za analizo, za kritiko in samokritiko Informbiroja in CK VKP(b) pripomba, ki jo je Lenin napisal na račun renegata Kautskega:

»Različne sklepe postavlja drugega poleg drugega, ne bavi pa se z mislijo — edino realno, edino marksistično mislijo — kakšni morajo biti prehodi od kapitalizma v komunizem v takih in takih posebnih razmerah.«¹

Vseh teh problemov za Informbiroja in CK VKP(b) ni. Vse to je že davno ugotovljeno. »Prehodi« so jasni že 40 let. Tu ni nič novega. Tisto, kar je tu novo, resnično originalno, čista iznajdba resolucije Informbiroja in CK VKP(b), o kateri Lenin ni mogel nikdar niti sanjati — to je informbirojevsko »dejstvo«, da je nastala nova ljudska država, ki je v revoluciji zmagala, ki je uničila buržoazno oblast, ustvarila neko posebno obliko diktature proletariata in ki sedaj s pomočjo imperializma in kapitalistov gradi nekaj, o čemer se ne ve, ali je socializem ali »čisto navadna buržoazna republika«. Nekaj podobnega si je nekoč izmislil samo Trocki, ki je širil v svet take klevete o Sovjetski zvezi in na podoben način »marksistično analiziral« in učenjaško prerokoval buržoazno bodočnost Sovjetske zveze oziroma »njen propad«.

»O tem, da je prehodna stopnja med državo, ki je organ gospostva razreda kapitalistov, in državo, ki je organ gospostva proletariata, prav revolucija, ki obstoji v strmoglavljenju buržoazije in v zlomu, v razbitju njenega državnega stroja, o tem Kautsky in Vandervelde molčita.«²

O vsem tem v kritiki, v analizi Informbiroja ni niti besede niti govora. Vse to ni važno. O tej prehodni stopnji ni treba razpravljati, ker to je vse jasno, to je vse dala Oktobrska revolucija. Nobena kasnejša revolucija ne more drugega, kakor slepo kopirati Oktobrsko revolucijo, ali pa to sploh ni revolucija, temveč nekaj trockistično nejasnega.

Kritika in samokritika je torej postala profesorsko, filistrsko sredstvo za vlivanje spoštljivosti in brezpogojne pokorščine novim učencem (kompartijam malih narodov) do nezmotljivega učitelja, ki je za ves svet in za vse čase ustvaril podroben recept »prehodnih stopenj«. Do takega absurda nas mora privedi linija Informbiroja in CK VKP(b) v vprašanju.

¹ Lenin, »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, Moskva 1935, slov. prevod, str. 87.

² Istotam, str. 105.

kritike in samokritike: Taka linija mora seveda nujno zavirati »rast svetovne revolucije«, postaja ovira za sprostitve revolucionarnih energij v posameznih deželah, duši iniciativo komunističnih partij, nujno koristi kontrarevoluciji in daje hrano vsem oportunistom, strahopetcem in dvomljivcem v mednarodnem revolucionarnem gibanju.

Na zgornjih Leninovih mislih, ki so povzete iz njegovega dela »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, smo se zadržali nekoliko¹ dalj, prvič, ker kažejo, da resnični revolucionarji niso nikdar gledali mehanično, statično, mrtvo na revolucionarno prakso neke dežele in seveda tudi ne na Oktobrsko revolucijo, in drugič, ker je ravno iz tega Leninovega dela povzeta formulacija, ki se v poznejši marksistično-leninistični literaturi mnogokrat citira, in ki je danes, kot kaže, privedena do absurda. To je formulacija, ki se pri Stalinu glasi:

»Boljševizem,« pravi Lenin, »je vzorec taktike za vse.«²

Lenin ima za spoznanje drugače:

»...da more služiti boljševizem kot vzorec taktike za vse.«³

Predvsem je nekoliko razlike med formulacijo »je vzorec« in Leninovim stališčem »more služiti... kot vzorec«. Razen tega je Lenin napisal ta stavek, ko dokazuje, da je boljševizem do danes v praksi najpraviše pokazal primer doslednega izvajanja, doslednega vodstva in organiziranja proletarske revolucije in predvsem praktično dokazal možnost njene izvedbe. Lenin pravi:

»Boljševizem je po vsem svetu populariziral idejo diktature proletariata, prevzel te besede iz latinščine najprej na ruski jezik, potem pa na vse jezike sveta, pri čemer je na primeru sovjetske oblasti pokazal, da so bili celo najmanj izkušeni, najmanj izobraženi in na organizacijo najmanj navajeni delavci in najrevnejši kmetje celo zaostale dežele sposobni, da so obdržali oblast delovnega ljudstva... Boljševizem je praktično pomagal razvoju proletarske revolucije v Evropi in v Ameriki tako silno, kakor ni uspela storiti do danes niti ena stranka v nobeni deželi...«³

Prav zato, ker je ta dosledna revolucionarnost in leninistična praksa boljševizma »služila« KP Jugoslavije in narodom Jugoslavije kot resničen »vzorec«, je bila naša Partija sposobna izvršiti svojo revolucionarno dolžnost. Naša Partija pa ne bi delala po tem vzorcu, ne bi bila resnično leninistična, resnično revolucionarna, če bi jemala primere iz boljševiške taktike kot neka pravila, kot statične vzorce. Boljševiški primer je ravno v tem, da jemlje problem borbe za oblast kot problem revolucije, kot problem, »kakšni morajo biti prehodi od kapitalizma v komunizem v takih in takih posebnih razmerah«, kot pravi Lenin.

Danes Informburo s svojo resolucijo hoče vsiliti komunističnim partijam v svetu citate in nauk marksizma-leninizma, prakso in velike izkušnje boljševikov kot statičen vzorec, kot nespremenljivo pravilo za taktiko komunistov: Za vse današnje konkretne primere so »že 40 let« napisani edino pravilni recepti za njihovo reševanje. Nobenih novih problemov ne daje današnja doba, nobenih novih poti za čim uspešnejšo »rast svetovne

¹ Stalin, »Vprašanja leninizma«, str. 96.

² Lenin, »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, Moskva 1935, slov. prevod, str. 74.

³ Istotam, str. 74.

revolucije» ni mogoče najti, če naj verjamemo Informbiroju in pismom CK VKP(b).

Ali ne velja za to linijo Informbiroja in CK VKP(b) tisto, kar je nekoč pisal Stalin?

»Dve skupini marksistov sta. Obe delata pod zastavo marksizma, obe se štejeta za 'resnično' marksistični... Prva skupina se navadno omejuje na to, da marksizem na zunaj priznava in da ga slovesno razglašča. Ker se ne zna ali pa noče poglobiti v bistvo marksizma, ker ga ne zna ali noče uresničevati, spreminja žive in revolucionarne teze marksizma v mrtve formule, ki ne povedo ničesar. Njena dejavnost ne temelji na izkušnjah in rezultatih praktičnega dela, temveč na citatih iz Marxa. Navodil in smernic ne črpa iz analize žive stvarnosti, temveč iz analogij in zgodovinskih paralel... Tej skupini je ime menjševizem (v Rusiji) oziroma oportunizem (v Evropi). Tovariš Tyško (Jogiheš) je na london-skem kongresu dokaj točno označil to skupino, ko je dejal, da ne stoji, marveč leži na stališču marksizma. Nasprotno pa druga skupina prenaša težišče vprašanja z zgolj zunanega priznavanja marksizma na njegovo uresničevanje. Ta skupina posveča glavno pozornost temu, da naznačuje pota in sredstva za uresničenje marksizma v skladu z vsakokratnim položajem ter da spreminja ta pota in sredstva, če se je položaj spremenil. Smernic in navodil ne črpa iz zgodovinskih analogij in paralel, temveč iz proučevanja obdajajočih pogojev...«¹

Tako je pisal Stalin leta 1920. Vse kaže, da se Informbiro danes odreka tega stališča in prehaja na stališče oziroma »ležišče« tistih, o katerih pravi Stalin, da »leže na stališču marksizma«. Za Informbiro je postal marksizem-leninizem dogma. Vsakdo, ki odstopa od revolucije, mora prej ali slej zabresti v dogmatizem.

Zgornje Stalinove misli moramo danes razširiti z eno samo »novo« ugotovitvijo, ker pač na žalost Informbiroja nismo niti dogmatiki niti prepisovalci citatov. Danes nimamo več samo »dveh skupin marksistov«, temveč imamo dve skupini leninistov-stalinistov. Eno, ki »leži« na stališču leninizma-stalinizma, zapušča zato pozicije »ustvarjalnega marksizma« in ovira »rast svetovne revolucije«, in drugo skupino, ki skuša marksistično-leninistično analizirati sodobne, aktualne družbene probleme, ki analizira rast revolucije v posameznih deželah, išče vzroke zaostajanja revolucionarnih sil v drugih deželah in išče poti in načinov za čim uspešnejšo »rast svetovne revolucije«.

O-UDOMAČENJU IMPERIALISTIČNIH METOD IN OBLIK DELA V SOCIALISTIČNEM TABORU

Imperialistični sistem je zgrajen na razrednem zatiranju, na razrednem nasilju. Moral si je ustvariti svoje metode in specifične oblike za bolj ali manj prikrito izvajanje tega nasilja nad delovnimi množicami in nad zatiranimi, polkolonialnimi in kolonialnimi narodi. Nekatere od teh metod so danes posebno aktualne in dobivajo svoj pomen tudi v odnosih med socialističnimi državami. Tu se hočemo omejiti na nekaj takih primerov nasilja, ki jih bomo skušali obdelati v sledečih odstavkih:

1. Agentura in špijonažna mreža;
2. Politika interesnih sfer in vojne psihoze.

¹ Lenin, »Izbrana dela«, I. zvezek, str. 13—14, CZ 1949.

1. AGENTURNA IN SPIJONAŽNA MREŽA

Danes je že popolnoma jasno, da se dežele Informbiroja poslužujejo v borbi proti naši Partiji svojih agenturnih in špijonažnih organizacij. Zadnja nota v zvezi z aretiranimi sovjetskimi državljani v naši državi daje novo osvetlitev tega dejstva. Nekateri procesi (Novi Sad, Skoplje, Sarajevo, Niš, Maribor) so odkrili špijonske in teroristične organizacije, ki jih ustvarjata v naši državi zlasti madžarska in bolgarska varnostna in obveščevalna služba.

Ljudje, ki jih te obveščevalne službe uporabljajo za svojo podtalno, protidržavno dejavnost, so rekrutirani, kot vidimo iz teh not in omenjenih procesov, deloma pa že iz primerov Žujovića in Hebranga, predvsem iz vrst ruskih belogardistov, kontrarevolucionarjev in emigrantov, ki so se udinjali stari imperialistični Jugoslaviji, danes pa rovarijo proti novi, Titovi Jugoslaviji. To so ljudje, ki so nekoč odkrito služili kontrarevoluciji in imperializmu, danes pa služijo Informbiroju. Dalje se ti ljudje rekrutirajo iz vrst raznih kriminalnih tipov, bivših nemških in madžarskih vojakov jugoslovanske narodnosti, ki so padli v ujetništvo Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije, raznih črnoborzijskih, špekulantskih tipov, raznih razlaščenecv, nacionaliziranih »bivših ljudi«, iz vrst nekdanjih gestapovskih špijonov in agentov ostalih imperialističnih špijonažnih služb, ter končno iz raznih ambicioznih, užaljenih, karierističnih elementov, ki mislijo, da bodo s pomočjo teh agentur, torej s pomočjo zunanjih sil dosegli v Jugoslaviji položaje, ki si jih po normalni poti, na osnovi svojih sposobnosti in zaupanja naših narodov in naše Partije niso mogli pridobiti.

Jasno je, da gre tu za moralno pokvarjene ljudi in za le izredno majhen del poštenih, naivnih ljudi, ki so jih znali zgoraj označeni moralni pokvarjenci z izkoriščanjem avtoritete VKP(b) in Informbiroja zavešči na pot izdajstva revolucije.

Vnaprej moramo poudariti napačnost in škodljivost nazorov, ki so danes precej razširjeni v vrstah naših partijskih organizacij, češ da gre v borbi proti Informbiroju predvsem za razkrinkavanje zgoraj označenih moralnih pokvarjencev, izdajalcev. Ne, gre za mnogo globlje vprašanje. Gre za borbo proti liniji Informbiroja, v gornjem konkretnem vprašanju pa gre za problem dopustnosti uporabljanja takih špijonskih organizacij v odnosih med socialističnimi državami in more zato razkrinkavanje označenih moralnih pokvarjencev služiti samo v ilustracijo, kam ta linija v odnosih med socialističnimi državami vodi.

Špijonažo in vohunstvo poznajo vse države od suženjske in tlačanske do buržoazne. V imperialistični državi dobi prav posebno vlogo. Razvije se iz notranjedržavnega aparata, ki naj buržoaziji zagotovi zatiranje in držanje zatiranih narodov v pokorščini, v aparat za pripravljanje novih vojnih osvajanj, za utrjevanje svoje moči in svojega vpliva v kolonialnih in polkolonialnih državah, in v aparat za razbijanje konkurenčne sposobnosti imperialističnih partnerjev.

Zato je razumljivo, da se je ravno ta ekspanzivna, zunanjepolitična vloga špijonažne oziroma vohunske organizacije razvila v preteklosti do največje in najvišje stopnje ravno v najstarejši, tako rekoč klasični imperialistični državi, v Angliji. Tu se je razvila do znanstvene stopnje in postala angleški buržoaziji eno najmočnejših sredstev, s katerimi je kljub čedalje močnejšim notranjim razrednim nasprotjem čuvala in vzdrževala demokratsko-parlamentarno obliko diktature buržoazije v matični deželi, svojo

absolutno oblast v kolonialnih in polkolonialnih deželah in aktivno nastopala pri postavljanju vlad in pri reševanju ostalih najvažnejših problemov tudi v celi vrsti formalno samostojnih držav. Z organiziranjem agenturne mreže je imela v rokah vodstva vseh mogočih parlamentarnih strank in grupic doma, v kolonijah in »suverenih« buržoaznih državah, buržoazne poslance, ministre buržoaznih vlad, vodilne oficirje in generale v buržoaznih generalštabih itd. itd.

Še dlje je šel v tem mladi nemški, pruski viljemovski imperializem, predvsem pa pred zadnjo vojno Hitlerjev fašizem. Ta je razvil celo teorijo tako imenovane »totalne špijonaže«. Kot je sploh nemški imperializem mnogo surovejši, brutalnejši, brezobzirnejši od starega, nekako aristokratskega angleškega — se je tudi nemška totalna špijonaža posluževala surovejših, brutalnejših, brezobzirnejših sredstev.

Popolnoma jasno je, da proletariat na prehodnih stopnjah od kapitalizma v komunizem ne more iti mimo tega pojava, mimo tega sredstva imperializma v boju za ohranitev, utrjevanje in razvijanje imperialističnega sistema. Kakor je smešna in kontrarevolucionarna teorija meščanskega pacifizma, teorija, ki je proti vsaki vojni, tako bi bilo kontrarevolucionarno, če bi se proletariat enostavno odrekel temu sredstvu borbe in označil špijonažo kot izključno sredstvo imperializma za izvajanje nasilja nad delovnimi množicami in malimi, odvisnimi, zatiranimi narodi. Kakor se resnični revolucionarji borijo za mir in proti vojni, če treba tudi z orožjem, z vojsko, in po možnosti napravijo vse, da si v ta namen ustvarijo boljše, močnejšo, tehnično popolnejšo vojsko kot jo ima imperializem, tako se morajo boriti tudi proti špijonaži, proti narodnemu izdajstvu s tem, da organizirajo še boljše, revolucionarno, socialistično špijonažo proti buržoaziji in imperializmu. Vendar se bo nujno ta revolucionarna špijonaža bistveno razlikovala od imperialistične.

V čem so te razlike?

Prvič, imperializem mora graditi svojo špijonažno organizacijo z uradniki, nameščenci, plačanimi služabniki. Ti seveda ne morejo delati niti iz neke razredne zavednosti niti na osnovi osebnega poštenja in iskrenosti, ampak v najboljšem primeru iz avanturizma.

Čisto drugače je s proletarsko, revolucionarno špijonažno organizacijo. Proletariat vrže tu v neposredno »zakulisno« vojno na področju špijonaže proti imperializmu svoje najzavednejše borce, zavedne revolucionarje, ki gredo v borbo z jasnimi cilji. Tu nima bistvene vloge niti avanturizem niti vestno izvrševanje službe, ampak predvsem borbena revolucionarna zavest. Medtem ko gre imperialistični špijon v vohunsko, zahrbtno, nepošteno akcijo proti delovnemu ljudstvu, gredo zavedni borci proletariata, borci revolucije v boj, kjer ima sicer važno vlogo spretnost, zvižanost, vojna prevara in vse ostale strokovne sposobnosti obveščevalcev — ne pa dvoličnost, zahrbtnost in vohunstvo. Revolucionarna obveščevalna organizacija ima torej na čelu zavestne borce, revolucionarje, ki so zlasti v relativno mirnih dobah revolucije — v času tako imenovane hladne, živčne vojne, ko same oborožene vojaške formacije še niso neposredno v akciji, torej na relativno mirnejših prehodnih stopnjah od kapitalizma v komunizem — v najneposrednejši aktivni vojni z imperializmom in vršijo zato svojo revolucionarno dolžnost z najmočnejšo zavestjo visoke častne naloge, ki jo morajo v interesu revolucije izvrševati.

Drugič, imperializem za svojo špijonsko organizacijo načrtno moralno kvari ljudi, jih podkupa, jim daje denar, jih zavaja v kriminal, v nemoralo, v razvrat itd. Dalje, imperializem moralno kvari slabiče v taboru revolucije, jih podkupa ali drugače prisili, prestraši in spravi na pot dvoličništva, na pot zahrbtnega izdajstva revolucije.

Tega sredstva se proletariatu ni treba posluževati in se ga ne more, ker niti nima objektivnih pogojev. V imperialističnem taboru ni resnično zavestnih, »idealnih« borcev za imperializem. Imperializem je sistem gnijočega, propadajočega kapitalizma. V tem sistemu niso možni niti načelni borci za »ideale« tega sistema niti »izdajalci« imperialistične fronte. Revolucionarna obveščevalna služba torej — dokler je na pozicijah odločne borbe proti imperializmu — v tem taboru nima koga, ki naj bi ga »moralno kvarila«, zavajala v izdajstvo. Njena naloga je, da išče v tem taboru, kjer je vse blago, vse predmet ponudbe in povpraševanja, tiste posameznike, ki so na osnovi tega kapitalističnega principa pripravljeni za to ali ono uslugo, za denar ali za drugo »kapitalistično dobrino« prodajati svoje sposobnosti revolucionarni obveščevalni službi.

To je seveda v borbi proti imperializmu možno in dopustno, videli pa bomo, da to nikdar ne more biti sredstvo za urejanje odnosov med socialističnimi državami.

Tretjič, ekspanzivna špijonaža v imperializmu ima nalogo, pripravljati podjarmljenje drugih dežel oziroma zagotoviti imperializmu oblast nad zatiranimi narodi, preprečiti nacionalno osvobodilni odpor teh narodov in preprečiti uspevanje konkurenčnih imperialističnih grupacij.

Revolucionarna obveščevalna služba izven dežele zmagovite revolucije ima v kapitalističnih deželah predvsem namen zagotoviti varnost države zmagovite revolucije, preprečiti oziroma pravočasno odkriti napadalne namene ene ali druge imperialistične države proti zmagoviti revoluciji. Gre seveda za odkrivanje vseh mogočih napadalnih načrtov imperializma proti konkretni zmagoviti revoluciji: načrtov za različne oblike gospodarskega pritiska, za gospodarsko sabotažo proti graditvi socializma, za politični in špijonsko-agenturni pritisk, in končno, načrtov za direktne vojne provokacije, sabotaže, diverzije in organiziranje terorizma. Naloga te organizacije je tudi, da izkorišča nasprotja v imperialističnem taboru in med posameznimi imperialističnimi grupacijami, med posameznimi nacionalnimi buržoazijami in v vrstah določene nacionalne buržoazije same. Gre za izkoriščanje dejstva, da je buržoazija imperialističnih dežel že davno izgubila vsako nacionalno zavest in je pripravljena služiti tistemu, ki ji zagotovi večji profit.

Ravno ta nacionalni nihilizem buržoazije so v preteklosti maksimalno izkoriščale angleška, nemška in druge obveščevalne službe, da si s pomočjo izdajstva »domače« buržoazije podjarmijo nove narode in nove države. Proletariat bi se odšel od močnemu orožju proti buržoaziji, če se ne bi posluževal vseh teh možnosti v boju proti imperializmu — in ravno tu ima odločilno vlogo resnično dobro, vsestranska, temeljita, znanstvena revolucionarna obveščevalna služba.

Vendar ta revolucionarna obveščevalna služba ne more uspevati, če se stalno ne zaveda osnovne razlike med seboj in imperialističnimi obveščevalnimi službami. Za imperializem je obveščevalna služba poleg vojske, policije in žandarmerije eno izmed osnovnih sredstev, da obdrži diktaturo

buržoazije. Ta nima nobene množične osnove v ljudstvu, ampak je diktatura manjšine, ozkega razreda izkoriščevalcev nad večino. Manjšina se more vzdrževati na oblasti samo z nasiljem in načrtnim, sistematičnim varanjem ljudskih množic, s provociranjem neenotnosti in medsebojnih sporov v zatiranih ljudstvih, borb med različnimi sloji, nacijami itd. Imperialistična obveščevalna služba torej nima in ne more imeti osnov v ljudskih množicah — njena naloga je, da te množice razdvaja. Ona je »nad množicami«, »nad ljudstvom«, nad »umazano drhaljo«.

Revolucionarna obveščevalna služba pa je orodje diktature večine, je orodje najširše možne demokracije v dobi revolucije, v dobi diktature proletariata, v dobi prehoda iz kapitalizma v komunizem. Zato črpa svoje energije iz ljudskih množic. Zato jih ne more in ne sme varati. Kakor hitro bi stopila na pot varanja, bi se nujno izrodila v nekaj »nad ljudstvom«, postala bi ovira za svoboden razvoj revolucije, namesto da bi bila eden najodgovornejših aktivnih zaščitnikov svobodnega razmaha revolucije v času, ko predstavlja njena revolucionarna vojska samo »potencialnega« zaščitnika revolucije, tistega zaščitnika revolucije, ki nastopi aktivno šele tedaj, kadar skuša imperializem z oboroženo silo, s svojo vojsko preprečiti svoboden razmah revolucije. Obveščevalna služba je lahko vedno samo eno izmed pomožnih sredstev razredne borbe, ne more pa biti in ne sme biti najodločilnejši, »vodilni« odred razredne borbe.

Za to trditev imamo značilen primer v praksi Hitlerjeve »totalne špijonaže«, ki si je postavila nalogo, biti »vodilni« faktor v naporih hitlerizma za ohranjanje svoje oblasti v okupirani Evropi. Proti ogromni sili, ki jo predstavljajo ljudske množice, kadar se v širokem revolucionarnem socialnem gibanju sprostiti njihove brezmejne energije, ostane najpreziceznejše preiščljena in preračunana špijunska organizacija brez vsake moči.

Danes imamo dokaz o močno razporedeni mreži špijonaže in agenture Gestapa v času okupacije na Gorenjskem in Štajerskem, v naši vojski, v partizanskih edinicah, v nemških koncentracijskih taboriščih in drugod. Skoraj v vseh okrožnih in okrajnih forumih OF in KP na Gorenjskem, Štajerskem in Koroškem je imel Gestapo svoje agente in špijone. Imela jih je pri obeh Oblastnih komitejih. Imela jih je v bataljonskih štabih in celo pri štabu XIV. divizije na vsej njeni slavni poti iz Dolenjske, preko Bele krajine, Žumberka, mimo Zagreba, čez Hrvaško Zagorje na Kozjansko, in potem v vseh bitkah, ki jih je morala izbojevati na Štajerskem, da se je prebila do edinic Štajerske operativne zone. Imela jih je skoraj v vseh partijskih komitejih organizacij internirancev v koncentracijskih taboriščih Dachau, Buchenwald, Rawensbrück, Mauthausen itd. Imela je svoje agente in špijone v kurirskih kanalih naše Partije, v naših tiskarnah itd. In vendar, kaj je dosegla? Vzgojila je peščico špijonov, pokvarjencev, izdajalcev kot so Košir, Diehl, Oswald, povzročila je večje žrtve v borbah XIV. divizije in drugih vojaških formacij naše vojske, ponekod nekoliko zavrla razvoj narodnoosvobodilne borbe, zavrla na nekaterih manjših področjih mobilizacijo v partizansko vojsko ter nekoliko okrepila linijo »čakanja«, orientacijo na pričakovanje anglo-amerikanske oziroma sovjetske vojske. Ni pa mogla niti za trenutek ustaviti zgodovinsko nujnega razvoja revolucije v Sloveniji in Jugoslaviji. V koncentracijskih taboriščih je sicer uspela preprečiti formiranje resničnih partijskih organizacij, profanirati pravilno linijo Partije, ki je v zaporih posebno poudarjala čuvanje kadrov, v oportunistično parolo »vzdrži, kakor veš in znaš, tudi

za ceno izdajstva«, ni pa mogla zlomiti revolucije. Ni mogla zlomiti niti vseh onih tisočev in stotisočev poštenih borcev, ki so vzdržali v koncentracijskih taboriščih celo brez partijske organizacije, ker je bil odmev revolucije, revolucionarnih narodnoosvobodilnih borb divizij in korpusov Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije in junaškega prodiranja Sovjetske armade tako velik, da so se pred množicami poštenih internirancev vse bolj razkrinkavali oportunisti, izdajalci, kruhoborci, razni Koširji jugoslovanskih in drugih narodnosti, ki so pod parolo »čuvanja kadrov« sodelovali z SS-komandami pri ubijanju in mrcvarjenju internirancev.

Kaj je edini rezultat vse te široke mreže špijonov in agentov Gestapa? Toliko bolj je prišla do izraza nepremagljiva energija delovnih, ljudskih množic, kakor hitro so se sprostile njihove revolucionarne sile v močni vseljudski revoluciji pod vodstvom resnično revolucionarne partije.

Agenti so lahko tu in tam začasno popačili revolucionarno partijsko linijo, niso pa mogli spremeniti celotnega toka revolucije. Posamezni špijoni so se mogli začasno prikriti, njihovo delo, oportunistično popačenje linije, provokatorske izpade in drugo, pa je dosledna, revolucionarna Partija sproti razkrinkavala. Spričo ogromne sile revolucije je bila vsa široko razpredena akcija Gestapa, celotna teorija in praksa »totalne špijonaže« — kaplja v morje. Edino, kar pri vsem tem ni ostalo »kaplja v morje«, so izdajalci, posamezniki, razni Diehli, Juraniči. itd., ki jih je morala ogromna sila revolucije prej ali slej vreči na površje, ki niso mogli »izginiti« kot kaplje v morju in ki jih je varnostna in obveščevalna služba nove Jugoslavije, ki izvira iz te revolucije in iz nje črpa svoje sile, morala prej ali slej odkriti in izročiti revolucionarnemu ljudskemu sodišču.

Kje pa je lahko ta »totalna špijonaža« uspevala?

Lahko je uspevala, prvič, v taboru buržoazije in imperializma. Tam je imela močne pozicije, ki so ji omogočile, da so tako rekoč brez boja padle cele države: Avstrija, Češkoslovaška, Poljska, Danska, Norveška, Belgija, Francija, stara Jugoslavija. Omogočile so ji, da si je ustvarila zveste satelite: Madžarsko, Rumunijo, Bolgarijo.

Lahko je uspevala, drugič, proti gibanju narodnoosvobodilnega odpora tam, kjer komunistične partije niso vodile borbe s perspektivo revolucije, s perspektivo prevzema oblasti. Tam, kjer partije niso mobilizirale širokih ljudskih množic in jih povedle v nacionalno in socialno revolucijo, ampak so računale na koalicijo z buržoazijo, čakale, da jih osvobode zavezniške vojske, in kjer so računale na prevzem starega buržoaznega državnega aparata (pri čemer so računale, da ga bodo prevzele direktno od okupatorja, potem ko bodo zavezniške vojske pregnale okupatorja iz dežele), tam je »totalna špijonaža« deloma uspela.

Zato lahko danes z vso odgovornostjo trdimo, da imajo zapadne imperialistične obveščevalne službe močne pozicije prav v vodstvih nekaterih od teh komunističnih partij. Te partije niso vodile revolucije, Gestapo se je zato v njih lahko prikril in po uničenju fašizma so njegovo agenturno in špijonsko mrežo lahko prevzele druge imperialistične obveščevalne službe. Zato imajo te danes svoje pozicije tako v vodstvu grškega narodnoosvobodilnega gibanja kot v vrstah naprednega gibanja Avstrije, Italije, Francije, Nemčije, pa tudi v deželah ljudske demokracije, v Bolgariji, Rumuniji, Madžarski, Češkoslovaški, Poljski.

Če vse to upoštevamo, kakšen smisel in kakšne naloge ima obveščevalna služba v deželi zmagovite revolucije?

Doma more samo ščititi svobodno pot zmagovite revolucije, s tem da stalno zasleduje in razbija vse podtalne poizkuse domače reakcije, in s tem da odkriva vsako razdiralno delo raznih imperialističnih obveščevalnih služb. Pri tem se poslužuje vseh možnih sredstev, tudi kontrašpijonažnega prodiranja v tuje špijonažne mreže s podkupovanjem, zastraševanjem in drugimi sredstvi. Z vsemi možnimi sredstvi skuša pridobiti sovražne agente in špijone, da hote ali nehotе pomagajo pri odkrivanju nadaljnje sovražne špijonske organizacije in da jih končno reši iz krempljev imperializma.

V inozemstvu je njena naloga, da odkriva vse naklepe imperializma proti lastni domovini in proti naprednemu revolucionarnemu gibanju v celoti ter proti revolucionarnemu gibanju konkretne inozemske kapitalistične države, kjer taka organizacija deluje. Toda ali more prevzeti funkcije Hitlerjeve »totalne špijonaže«? V funkciji razbijanja, notranjega rahljanja imperialističnega tabora, ustvarjanja zmede v tem taboru, izkoriščanja nasprotstev med posameznimi grupami imperializma — da. V vprašanju razvijanja revolucionarnih sil te dežele, pa ne more in ne sme prevzeti ničesar, kar bi moglo te sile cepiti, vnašati nezaupanje, povzročati frakcionaštvo itd. Vodstvo revolucionarnih sil je stvar vsake domače, teritorialne, nacionalne kompartije. Tam je mogoče načelno, odkrito kritizirati napake v teoriji in praksi tiste partije na bazi enakovredne diskusije, nikakor pa ne organizirati agenturno mrežo, ki naj bi imela nalogo, zastopati neko posebno linijo, drugačno od linije te partije. Tako poseganje v notranje zadeve te partije bi nujno vodilo k njenemu razbijanju, k frakcionaštvu, k medsebojnemu nezaupanju.

Še manj je dopustno v taki partiji formirati neko kontrašpijonažno organizacijo, češ da je treba preveriti, v koliko posamezni njeni funkcionarji niso v službi kake imperialistične špijonske organizacije. To mora ustvarjati notranje nezaupanje, to mora voditi k občutku negotovosti v partiji, to mora slabiti revolucionarno sposobnost partije.

V kolikor vodi partija dosledno revolucionarno borbo, mora sama razkrivati, mora sama borba izločati izdajalce revolucije. Vsako drugačno ravnanje pomeni vnašati v partijo nevero, nezaupanje v lastne revolucionarne sile, v revolucionarne sposobnosti širokih ljudskih množic. Vsako drugačno ravnanje pomeni ustvarjati psihozo vsesplošnega medsebojnega nezaupanja. Pod krinko budnosti videti povsod špijone in agente pomeni do absurda izmaličiti partijsko linijo budnosti proti vdiranju razrednega sovražnika v vrste proletariata. Budnost pomeni odločnost in ostrino v borbi za likvidacijo sovražnika, kadar je odkrit v vrstah revolucionarne partije, in tenkovedno razkrinkavanje napak v politiki partije, ki bi mogle olajšati delo razrednega sovražnika. Kadar se budnost spremeni v vseplošen strah, ki vidi povsod sovražnike, agente in špijone, takrat je sovražna agentura in špijonažna organizacija že dosegla vsaj polovico svojega namena. Budnost ni in ne sme biti strah z velikimi očmi.

Pod krinko budnosti formirati agenturo, četudi sovjetske obveščevalne službe, proti drugi partiji, pomeni torej vnašati v to partijo psihozo strahu, nevere v lastne sile, nevere v lastno partijo.

Končno, na koga naj se opre ta obveščevalna služba v kompartiji druge države? Na najboljše kadre te partije? To, kdo so najboljše kadri te partije, more odločati samo proletariat te države, more pokazati samo razvoj revolucije v tej državi in nobena obveščevalna služba — tudi

sovjetska ne. Poleg tega pomeni to, ustvarjati frakcijo »najboljših«, izdvajati jih iz celotne partije, ustvarjati partijo »najboljših« v partiji.

No, navadno niti ne more biti tako. Obveščevalne službe navadno hitreje najdejo karieriste, dvoličneže in licemerske ljudi, kakor pa resnično poštene. Praksa v Jugoslaviji kaže, da je tako. Vse »prijateljske« obveščevalne službe so si poiskale ljudi take vrste. Razni Arse Jovanoviči in Pere Popivode gotovo ne spadajo med najboljše ljudi. To so navadni, oficirski karieristi, vzgojeni v stari jugoslovanski vojski, ki niso prenesli ostre in odkrite partijske kritike v naši Partiji, ki so bili užaljeni v svoji osebni ambiciji in šli kot taki v službo »prijateljske« obveščevalne službe.

No, vendar, Arso, Pero, Radonja Golubović, Hebrang, Žujović, inž. Gustinčič itd., to so »boljši«, tako imenovani »politični« agenti. Večina tistih, ki jih odkrivajo naši procesi, pa je »čisti špijonski material«, poznan v vseh imperialističnih špijonskih organizacijah tretje in četrte vrste. To so razni tipi od umetno prikritih nekdanjih gestapovcev, kriminalcev, vojnih zločincev, tihotapcev, dezertarjev, pa do odkritih kontrarevolucionarjev — ruskih belogardistov, nacionaliziranih »bivših ljudi« in drugih.

Komu lahko koristi ta agentura? Taka agentura lahko uspešno deluje bodisi v taboru imperializma, bodisi v službi proletariata za razbijanje imperialistične buržoazije, ali pa v službi enega imperializma proti drugemu. Taka špijonaža lahko zbira za drugo državo gospodarske in druge informacije. To je vse, kar more storiti.

Čemu more vse to koristiti v Titovi Jugoslaviji? Za odkrivanje kontrarevolucije, za razbijanje imperialističnih načrtov?

Varnostna in obveščevalna služba v Titovi Jugoslaviji, v državi zmagovite revolucije, ki si je za svojo varnost morala organizirati svoj državni aparat, je dokazala, da uspešno izvršuje to nalogo. Razbila je Dražo Mihailovića kljub temu, da so ga čuvali vse imperialistične špijonske službe. S tem je četništvo dobilo odločujoč, smrtni udarec. Razkrila je celo vrsto belogardističnih, ustaških in četniških gnezd. Razbila je široko, zasnovano ustaško Kavrahovo bando, tako da so s tem ustaški načrti za lepo dobo let preprečeni. Razbila in razkrinkala je gestapovsko Diehlovo mrežo v Jugoslaviji in nakazala ostanke te mreže v drugih državah. Razkrila je celo vrsto primerov povezovanja zapadnih imperialističnih agentur, ki se skrivajo za linijo Informbiroja.

Samo domača, revolucionarna varnostna služba je mogla in more čuvati revolucijo svoje dežele. Vse druge varnostne službe, ki skušajo nastopati v Jugoslaviji, lahko ustvarjajo samo zmedo, dajejo možnost pokvarjenim, karierističnim, špekulantskim elementom tipa Pera Popivode, da se z njimi okoriščajo, ali zapadnoimperialističnim agenturnim in špijonskim organizacijam, da se prikrivajo za njimi.

Jasno je, da more inozemska obveščevalna služba nastopati v interesu revolucije v kapitalističnih deželah samo v toliko, v kolikor ne prihaja v nasprotje z resnično revolucionarnimi komunističnimi partijami teh dežel. V državah zmagovite revolucije pa obveščevalna služba druge socialistične države ne more delati ničesar drugega kot zmedo. Zato more vsaka obveščevalna služba katere koli socialistične države v Titovi Jugoslaviji samo razbijati, samo slabiti revolucionarne sile naše države in zato koristiti kontrarevoluciji. Zato je jasno, da naša država v interesu socializma, v interesu revolucije tega ne bo dopuščala in ne sme dopuščati.

Formiranje agenture socialističnih držav v drugi socialistični državi pomeni vnašanje imperialističnih metod v odnose med socialističnimi državami. Agentura je vmešavanje v notranje zadeve druge države, je napad na suverenost dane države in podrejanje manjših, manj odpornih, slabših držav imperialističnim velesilam. To je izrazito imperialistična metoda, ki je sicer v navadi v imperialističnem svetu — v svetu socializma pa je lahko samo ovira za sprostitvev socialističnih energij.

Dejstvo, da praksa z Informbirojem odkriva kot njegove pobornike same pokvarjence, ni — kot smo poudarili že na začetku — osnovni problem v razkrinkavanju Informbiroja, jasno pa kaže, kam vodi orientacija na vmešavanje v notranje zadeve neke socialistične države s strani druge z imperialistično metodo formiranja agenture. Taka pot mora voditi k sistematičnemu moralnemu kvarjenju ljudi, borcev revolucije. Taka pot mora voditi k frakcionastvu, mora ustvarjati ugodna tla za delovanje imperialističnih kontrarevolucionarnih organizacij.

Vsaka politična agentura, ki naj zamenja revolucionarno partijo in ki naj tako partijo vodi ali kontrolira, pomeni odstopanje od revolucionarne poti mobilizacije širokih ljudskih množic, vodi k pasivizaciji revolucionarnih ljudskih sil, vodi k oddvajanju partije od množic, vodi k sektaštvu, vodi k odrekanju revolucionarne perspektive.

*

Govorili smo nekoliko več o problemu organiziranja agenturne in špijonske mreže, ker je iz poteka celotnega spora s CK VKP(b) očitno, da je to eden od tistih problemov, ki so sprožili »konflikt«, o katerem je pa v pismih in resoluciji Informbiroja najmanj govora.

Značilno je, da CK VKP(b) tega vprašanja noče reševati načelno, kljub temu, da je v pismu CK KPJ z dne 13. aprila 1948 naša Partija ta problem načelno postavila in v tem pismu direktno izjavila:

»... smatramo za nepravilno, da organi sovjetske obveščevalne službe snubijo pri nas, v deželi, ki gre v socializem, naše državljane za obveščevalno službo, češar¹ ne moremo razumeti drugače, kakor da je to naperjeno proti interesom naše dežele.«

CK VKP(b) na vse to odgovarja preprosto, da so vse te trditve »prepolne sovražnih izpadov proti sovjetskim predstavnikom v Jugoslaviji« in da vse skupaj kratkomalo »ne ustreza dejstvu«. Dalje odgovarja na vse to s posmehljivimi formulacijami, kot na primer, da mi zahtevamo, da bi morali sovjetski ljudje v Jugoslaviji »napolniti usta z vodo«, ali, kaj dela jugoslovanski ambasador v Moskvi: »Ali zbira podatke o delu naše Partije? Verjetno »zbira«. Pa naj »zbira«.«² Skratka, govorijo vse drugo, samo načelno se ne lotijo problema »snubljenja«!

Vendar že v samih pismih ni mogoče prikriti osnovnega spornega problema. V pismih na primer beremo:

»Zakaj bi moral CK VKP(b) bolj verjeti goli besedi tovarišev Tita in Kardelja, kakor pa pogostim pritožbam vojaških svetovalcev ZSSR?«³

Ali nekaj vrstic niže:

»Zakaj bi moral CK VKP(b) verjeti goli besedi tovarišev Tita in Kardelja, ne pa pritožbam sovjetskih ljudi, med njimi tudi tovariša Judina?«

¹ Vse v pismu z dne 4. maja 1948.

² Istotam.

Gre za to da se ne zaupa vodstvu Partije, ki je izvedla revolucijo, gre za to, da je treba negirati to revolucijo, da ne bi bilo potrebno zaupati njenemu vodstvu, ker mora biti osnovni verodostojni vir tudi v Jugoslaviji isti kot v drugih deželah — sovjetska obveščevalna služba. Jugoslavija ne sme biti izjema — zato je treba likvidirati revolucijo. Zato o tej stvari nočejo načelno diskutirati, ampak se pisma temu vprašanju izognejo s ciničnimi, demagoškimi, najcenejšimi prevarami.

Tu pa ravno gre za načelno vprašanje. Ali je verjeti avantgardi revolucije — ali informacijam sovjetske obveščevalne službe? Zgoraj smo videli, od kakšnih ljudi lahko sovjetska obveščevalna služba dobiva svoje informacije. Ne samo v Jugoslaviji — v vseh socialističnih državah je formiranje obveščevalnih služb nedopustno, ker mora nujno dajati hrano kontrarevoluciji.

O tem CK VKP(b) noče diskutirati. Vendar pa praksa dokazuje, da stoji na drugačnem stališču. Stoji na stališču popolnega nezaupanja drugim partijam in drugim revolucionarnim gibanjem. Kje se to vidi?

Eno je izjava Gagarinova, ki jo pisma kratko in malo proglašajo za neresnično in antisovjetsko kleveto. No, danes ves tisk Informbiroja kriči, kar je tedaj Gagarinovu morda po nerodnosti in diplomatski neprevidnosti ušlo. Dalje je dokazano, da so sovjetski obveščevalci davno pred Informbirojem snubili po Jugoslaviji ljudi za sovjetsko obveščevalno službo s širjenjem nezaupanja v vodstvo KP s parolami, kot npr.: »Za sedaj maršal Tito dela, kot je treba.«

Ob obletnici resolucije Informbiroja je njegov organ »Za trden mir in ljudsko demokracijo« prinesel »teoretični« članek, ki ga je pod naslovom »Jugoslovanski nacionalisti — agenti imperializma«¹ napisal francoski »teoretik« marksist Jacques Duclos. Tam beremo sledečo globokoumno trditev:

»... Upravičeni smo verjeti, da je imel že med vojno »I. S.« svoje ljudi v neposredni bližini Tita. Odkrito izdajstvo je bilo nedvomno pripravljeno že davno.«

Globokoumni Duclos dokazuje to trditev s sledečimi originalnimi razmišljanji:

»Vemo na primer, da je Churchill odklonil, da bi poslal orožje francoskim franc-tireurjem in partizanom.

Znano pa je, da je imel Churchill popolnoma drugačen odnos do Tita, in ker stari angleški reaktor ni nikdar izgubil izpred oči interesov reakcije, se postavlja vprašanje, kakšne garancije je dal Tito že tedaj.«

Torej očitno nezaupanje v revolucijo narodov Jugoslavije, ki jo Duclos smatra za načrtno akcijo »I. S.« z namenom, ustvariti »imperialistično agenturno državo« v socialističnem taboru. Ta parola o Jugoslaviji kot »imperialistični agenturni državi«, o trockizmu, ki je dobil državno formo, je zadnji čas pogosto v navadi v informbirojevskem tisku. Vsa revolucija v Jugoslaviji je preprosta igra med obveščevalnimi službami. In kopčno, revolucija v Franciji ni šla po zmagoviti poti jugoslovanske revolucije, ker tam Churchill ni mogel najti nobenega agenta, ki bi mu mogel dati neke »garancije«.

Leto dni po resoluciji Informbiroja linija popolne nevere v revolucionarne sile, linija dosledne breznačelnosti, linija doslednega zagovarjanja

¹ »Za trden mir in ljudsko demokracijo«, št. 13, dne 15. VII. 1949.

oportunizma in teorije o nemožnosti revolucije ne more privedi do drugačnih »teorij« kot je zgornja Duclosova. Revolucija je možna ali s pomočjo Sovjetske armade (kot npr. v Bolgariji, Poljski itd.) ali — čudite se, toda verujte, tako pravi Duclos in za njim mogočni Informburo — s pomočjo Churchilla. V Franciji ni bilo revolucije, ker je bila Sovjetska armada predaleč — angleških agentov pa »na Duclosovo žalost« v CK KP Francije ni bilo dovolj, da bi jim Churchill zaupal. Duclos je torej zamenjal revolucijo, ki se ji je odrekel, za »visoko politiko« med imperialistično in socialistično obveščevalno službo. Duclos se je opredelil za to »visoko politiko« in čaka od nje rešitve za francoski narod.

Kdor ne veruje v revolucionarne sile, mora slediti Informbiroju, mora priti do takih absurdnih »razmišljanj« in »zaključkov« kot so zgornji Duclosovi. Kdor hoče uporabljati imperialistične metode organiziranja agenturne in špijonažne organizacije za vodstvo in kontrolo »prijateljske« mlade socialistične države, dokazuje, da je izgubil vsako vero v »nepremagljivo rast revolucije v svetu«.

2. POLITIKA INTERESNIH SFER IN VOJNE PSIHOZE

Politiko tajne diplomacije, tajnih aranžmajev o delitvi sveta na interesne sfere, je proletariat vedno razkrinkaval kot izrazito imperialistično obliko skrivanja pred množicami, obliko varanja množic, obliko utrjevanja imperialističnega gospostva v svetu. O tem vprašanju piše npr. Lenin:

»Vzemite zunanjo politiko. V nobeni, in tudi ne v najbolj demokratični buržoazni deželi se ta ne vodi odkrito. Povsod goljufija množic, v demokratični Franciji, Švici, Ameriki, Angliji stokrat huje in bolj rafinirano kot v drugih deželah. Sovjetska oblast je revolucionarno strgala zaveso z zunanje politike. Kautsky tega ni zapazil, o tem molči, čeprav je to v času roparskih vojn in tajnih pogodb o »razdelitvi interesnih sfer« (t. j. o razdelitvi sveta med kapitalističnimi razbojniki) kardinalnega pomena, kajti od tega zavisi vprašanje miru, vprašanje življenja in smrti milijonov ljudi.¹

Tudi v vprašanjih zunanje politike je prinesla zadnja vojna nove momente, ki so ustvarili problem, kako voditi zunanjo politiko, kakšne metode je treba uporabljati spričo dejstva, da imamo posla ne več samo z eno socialistično državo, ampak da je teh več. Toda kljub temu, da je revolucionarno gibanje vedno odklanjalo tajno diplomacijo kot protiljudsko, imperialistično metodo najogabnejšega goljufanja ljudskih množic, vodi ZSSR danes tajno zunanjo politiko ne samo nasproti imperialističnim državam, ampak celo nasproti revolucionarnemu gibanju, nasproti napredujočim revolucijam in nasproti prijateljskim socialističnim državam. Tak primer je vsekakor dogovor z angleškim imperializmom v oktobru leta 1944 o razdelitvi »interesnih sfer« na račun in v škodo zlasti revolucionarne borbe v Grčiji in Jugoslaviji.

O tem tajnem dogovoru piše bivši ameriški zunanji minister Cordell Hull v »New York Timesu« 28. februarja 1949 sledeče:

»Nenadoma me je britanski ambasador Halifax vprašal dne 30. maja 1944, kakšno stališče bi zavzela ameriška vlada proti nekemu aranžmaju med Britanci in Rusi, po katerem bi imeli Rusi kontrolni vpliv v Rumuniji, Britanci pa v Grčiji.«

¹ Lenin, »Proletarska revolucija in renegat Kautsky«, Moskva, 1935, slov. prevod, str. 23.

Dalje pravi:

»Ko sta predsednik vlade Churchill in zunanji minister Eden odšla v oktobru leta 1944 v Moskvo, da se sestaneta s Stalinom in Molotovom, so ta aranžma še bolj razširili, tako da so celo v procentih označili relativne vplivne stopnje, kakršne bi morali imeti Britanija in Rusija v točno označenih posameznih balkanskih deželah. Telegrami naših ambasad v Moskvi in Ankari so navajali, da bi imela Rusija dominacijo v razmerju 75 proti 25 ali 80 proti 20 v Bolgariji, Madžarski in Rumuniji, medtem ko bi Britanija in Rusija v Jugoslaviji dobili vpliv v razmerju 50 proti 50.«

Tega poročila Cordella Hulla, ki je bil ameriški zunanji minister od 4. marca 1933 do 30. novembra 1944, in ki je te stvari objavljajal predvsem zato, ker ameriškemu imperializmu ni bilo pogodu, da dobivajo v tej vojni svoje »vplivne sfere« Britanci in ne Amerikanci, do danes Sovjetska zveza ni nikjer demantirala.

V potrdilo, da so te navedbe o tajni delitvi interesnih sfer na Balkanu točne, navaja tov. Gošnjak v svojem govoru 1. julija v Beogradu še sledeče dejstvo:

»Da je ta pogodba med Britanci in Sovjetsko zvezo zares tudi obstajala, vemo še iz nekega drugega vira. Leta 1944, ko je bil v Glavnem štabu Hrvatske šef Britanske vojaške misije R. Churchill, smo prišli do podatkov, ki govore o tem, kako so se Britanci dogovorili z Rusi o razdelitvi vpliva v Jugoslaviji 50 : 50.«¹

Kakor je vse to daleč od revolucionarnih načel, od interesov revolucionarne ljudske borbe, kakor je vse to grozno, strašno izdajstvo revolucije v teh deželah, moramo ugotoviti, da ves tok dogodkov od leta 1944 do danes potrjuje točnost teh navedb o delitvi »interesnih sfer«.

Grčija je ves čas od leta 1944 prepuščena izključni, direktni intervenciji Britanije, ki je pozneje svoje »pravice« prenesla na Ameriko. Sovjetska zveza ni nikdar pokazala, da je pripravljena kakor koli resno podpreti revolucionarno borbo grškega ljudstva. Bila je pač s tajno pogodbo vezana in Churchill je imel možnost z najbolj brutalnimi sredstvi direktnega vmešavanja v notranje zadeve te dežele razbijati rast njene revolucije.

Še jasneje dokazujejo to dogodki v Jugoslaviji.

Kmalu potem, ko so bili tajno napravljeni zgornji aranžmaji, in neposredno po znani Krimski konferenci, je prispel v Beograd angleški feldmaršal Alexander. Uradno poročilo o tem obisku pravi

»...da sta feldmaršal Alexander in maršal Tito razpravljala, kako bi bodoče zavezniške napore spravili v sklad z naporom Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije.«²

V zdravici maršalu Titu pa pravi feldmaršal Alexander:

»Osvobodili ste glavno mesto svoje dežele Beograd. Prejšnje leto pa smo mi osvobodili Rim in ne bo več treba dolgo čakati dneva, ko bomo združili naši bojišči severno od Jadranskega morja.«³

Danes mora biti popolnoma jasno, da je bila naloga feldmaršala Aleksandra, da ugotovi na kraju samem, kakšne so perspektive za realizacijo 50% britanskega vpliva v Jugoslaviji. Ogledal si je slavonsko fronto.

¹ Glej ta zbornik, str. 153.

² »Ljudska pravica«, 3. marca 1945.

³ Istotam.

Ničesar ni slutil o jugoslovanski IV. armadi in njenih nalogah v zvezi z osvoboditvijo Trsta. Zato je imel njegov načrt delitve 50 : 50 to napako, da ni upošteval IV. armade in možnosti njenega prodora na Sočo, ampak je računal s tempom napredovanja na slavonski fronti. Načrt 50 : 50 so torej Britanci jemali resno, skušali so spoznati sile Jugoslavije in so z njimi kalkulirali. Uračunali so se.

Dejstvo, da je IV. armada osvobodila Trst, da je nenadoma obšla Reko, da se je preko Cresa izkrčala v Istri in se skupno z IX. korpusom nenadno pojavila v Gorici in na Soči, je prekrizalo načrte 50 : 50. Od tod besna gonja, ki so jo začeli Britanci in osebno feldmaršal Alexander proti novi Jugoslaviji in Titu zaradi tega, ker ni spoštoval tajnega dogovora 50 : 50, za katerega je mogla Jugoslavija samo slutiti, o katerem pa ni vedela nič točnega. To je bila tajnost Sovjetske zveze in Britanije, tajnost dogovora med socialistično državo in imperializmom, za katero država zmagovite revolucije, Partija te zmagovite revolucije v Jugoslaviji ni smela ničesar vedeti. Samo velika iznajdljivost CK KPJ in tovariša Tita, njihova budnost, njihovo nezaupanje proti imperializmu je moglo preprečiti katastrofo za Jugoslavijo, delitev, razbitje Jugoslavije 50 : 50.

»Združitev naših bojišč severno od Jadranskega morja,« ki jo je napovedal feldmaršal Alexander, se ni izvršila nekje pri Mariboru, Gradcu ali Dunaju, kot so računali Britanci, ampak na Soči. To je prekrizalo njihove načrte z organiziranjem direktne intervencije po grškem zgledu v Sloveniji. Tu so bili koncentrirani ostanki četniških, nedičevskih, ustaških in belogardističnih vojaških formacij iz vse Jugoslavije. Tu se je v Ljubljani formirala že potem, ko je naša vojska osvobodila Trst, četniška, anglofilska enodnevna vlada. Angleški načrt je bil, da prodre njihova vojska čez Trst v Ljubljano, Maribor, Gradec in da na tej črti »združi naša bojišča« ter tako omogoči razvijanje državljanske vojne po grškem vzorcu.

Ta načrt je bil z osvoboditvijo Trsta preprečen. Četniške in belogardistične formacije so bile v Sloveniji deloma razbite, deloma pa so se združile z anglo-amerikansko vojsko v Severni Italiji in Zapadni Avstriji. Od tod bes feldmaršala Alexandra, ki je prvi od zapadnih »zaveznikov«, potem ko je še nekaj mesecev pred tem v Beogradu nazdravil Titu, izrekel najnesramnejšo žalitev proti Jugoslaviji in tovarišu Titu. 19. maja 1945 očita feldmaršal Alexander naši vojski in maršalu Titu osvajalne namene v Trstu, Julijski krajini in Avstriji in primerja to s Hitlerjem, Mussolinijem in Japonci. 21. maja 1945 je naša vlada odločno odbila to žalitev in jasno zavzela svoje stališče.

Ob vsem tem prvem konfliktu po končani vojni je bilo nerazumljivo, zakaj Sovjetska zveza molči. V javnosti je molčala. Diplomatsko je ostro protestirala proti Titovemu govoru 27. maja 1945 v zvezi s Trstom v Ljubljani. V diplomatski, tajni akciji je torej objektivno podprla gonjo britanskega imperializma proti novi Jugoslaviji.

Vse to je mogoče razumeti samo na osnovi dogovora 50 : 50. Zato je bil CK-ju VKP(b) govor Tita v Ljubljani značilen, zato so že tedaj intervenirali pri CK KPJ in zato so to stvar ponovno poudarili v pismu 4. maja 1948. Tam napadajo naslednji del Titovega govora:

»Dejali so, da je ta vojna pravična vojna, in mi smo jo kot tako tudi smatrali. Zahtevamo pa tudi pravičen zaključek. Zahtevamo, da bo vsakdo

gospodar na svojem in nečemo plačevati tujih računov. Nočemo biti drobiž za podkupovanje. Nočemo, da nas mešajo v neko politiko interesnih sfer.«¹

Da je ta izjava naperjena proti Sovjetski zvezi, je mogel pomisliti takrat samo tisti, ki je mogel verjeti v možnost, da vrši Sovjetska zveza neke »aranžmaje v delitvi interesnih sfer«. Ker je Sovjetska zveza dejansko napravila z Angleži in Amerikanci tako tajno pogodbo 50 : 50, je videla v izjavi Tita, v

»tej antisovjetski poziciji tov. Tita ...osnovo klevetniške kampanje vodstva KPJ (ki se vodi v ozkem krogu jugoslovanskih partijskih kadrov) o »iznakaženju« ZSSR v imperialistično državo«, kot pravijo v omenjenem pismu.

Ko je ves imperialistični svet usul ogenj in pepel na Jugoslavijo, ker je preprečila Britancem, da bi realizirali svojih 50% vpliva, smatra vlada ZSSR za nujno, da izjavi:

»Govor tovariša Tita smatramo za sovražen izpad proti Sovjetski zvezi,« in v kolikor bi se kaj podobnega še ponovilo, da bodo »prisiljeni, odgovoriti mu s kritiko v tisku in ga desavuirati.«²

Očitno je, da gre tu za golo licemerstvo, za golo skrivanje svoje nedopustne politike interesnih sfer, ki nima in ne more imeti ničesar skupnega z »rastjo revolucije v svetu«.

Kaj je konkretno v tem primeru pomenila »politika interesnih sfer«? Kam je ta politika privedla v Grčiji?

O aranžmaju med »Britanci in Rusi« so bili Amerikanci obveščeni v maju 1944. V istem mesecu je bil dosežen Libanski sporazum EAM-a s Papandreuovo emigrantsko vlado. Takoj po izgonu okupatorja je ta Papandreuova vlada z direktno pomočjo angleških čet začela borbo za razorožitev ELAS-a in partizanskih odredov. Pogajanja so se nadaljevala. EAM je bil izročen na milost in nemilost angleškim okupacijskim četam. Moral je popuščati. 3. decembra je prišlo do oboroženih pouličnih borb. Začelo se je nasilno razoroževanje ELAS-ovih čet. Od takrat do danes vodi grško ljudstvo težko, naporno, žilavo narodnoosvobodilno borbo proti monarhofašistom, ki jih je pripeljal v deželo in do danes vzdrževal anglo-ameriški imperializem s svojimi četami.

Že prvi sporazum je spričo privoljenja, da se angleške čete izkrcajo v Grčiji, pomenil kapitulacijo revolucije v Grčiji. Pomenil je, da je Sovjetska zveza postavila revolucionarno borbo grškega ljudstva pred pretežno preizkušnjo, ko je s svojim »aranžmajem« prepustila kontrolo nad že tako rekoč osvobojeno Grčijo angleškim četam zato, da je britanski imperializem »dovolil« Sovjetski zvezi kontrolo v Rumuniji. Torej Rumunijo, ki jo je Sovjetska armada s čisto lastnimi silami osvobodila, kjer ni bilo nobene osvobodilne borbe, kjer je bil samo zadnji poizkus rumunske buržoazije, da pod vodstvom kralja Mihaela v poslednjem trenutku dezertira iz Hitlerjevega bloka na stran zaveznikov, da bi tako rešila svojo oblast in se otresla očitka kolaboracije, torej to buržoazno Rumunijo je vzela Sovjetska zveza v svojo interesno sfero za ceno revolucionarne Grčije, ki jo je s tem izročila v kremplje nastopajoči kontrarevoluciji.

¹ Citirano po »Ljudski pravici«, 27. maja 1945. — Drugod je bil govor popravljen v smislu sovjetskega protesta.

² V pismu-4. maja 1948.

Ta prvi aranžma Sovjetske zveze z Britanci je izdajstvo grške revolucije.

Drugi aranžma je poizkus izdajstva jugoslovanske revolucije. Zaradi pravilne politike našega Centralnega komiteja in tovariša Tita ter zaradi večje sile te revolucije, boljše organizacije Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije, ta drugi poizkus ni uspel. To drugo izdajstvo je imelo samo to posledico, da narodi Jugoslavije niso mogli doseči celotne osvoboditve — neosvobojeni so ostali Trst, Gorica, Beneška Slovenija, Koroška. Danes je jasno, da je bila usoda vseh teh delov slovenskega naroda zapečateni že v času sklepanja tega aranžmaja, ki nima ničesar skupnega z internacionalističnimi obveznostmi revolucionarnega gibanja ene dežele do razvijajoče se revolucije v drugih deželah, in seveda še toliko manj z obveznostmi »vodilne sile revolucije v svetu« do dežel razvijajoče se in napredujoče revolucije.

Po vsem tem je jasno, da tudi borba za Koroško s strani Sovjetske zveze ni mogla biti nikdar resno mišljena, zlasti če upoštevamo poleg omenjenega aranžmaja o interesnih sferah še Stalinovo obljubo avstrijskemu državnemu kanclerju Rennerju maja 1945, ko mu v pismu garantira nedotakljivost Avstrije.¹

Ta obljuba je bila dana predsedniku Rennerju že v času, ko je bila zmaga revolucije v novi Jugoslaviji nedvomna in ko so bile jugoslovanske zahteve po korekturi meje z Avstrijo in Italijo že jasno postavljene.

Kakšno mnenje se mora danes vsiljevati vsakemu revolucionarju o tej celotni politiki Sovjetske zveze? Mnenje, da tu Sovjetska zveza ne vodi politike, ki bi kakor koli računala z razvojem revolucije v svetu, mnenje, da ne vodi zunanje politike na osnovi izvrševanja internacionalističnih dolžnosti do »rasti revolucije v svetu«, ampak vodi svojo »tajno zunanjo politiko« (tajno pred silami revolucije — ne pred imperialističnim taborem) in zahteva od vseh revolucionarnih gibanj v svetu, da se v interesu nekega »internacionalizma« odrečejo svoji revoluciji, podreajo vse svoje delovanje zunanji politiki Sovjetske zveze, ker pa je ta tajna, morajo torej slepo izvrševati direktive vlade ZSSR.

V tem je problem. Ker o tem problemu CK VKP(b) ne more sprejeti načelnih diskusij, ker je to odstopanje od svetovne revolucije, ker to pomeni linijo dušenja »rasti revolucije v svetu«, je treba likvidirati revolucijo v Jugoslaviji.

Informburo je torej resolucijo proti Jugoslaviji rabil, ne zato, ker CK KPJ ni šel pred informburojevski tribunal v Rumunijo, ne zaradi nekih napak KPJ v njeni notranji politiki, ampak da si pripravi možnost odkritega odstopanja od revolucionarne poti, od ohrambe jugoslovanske revolucije. Treba je bilo najti formo, v kateri bo mogla Sovjetska zveza izpolniti obveznosti do imperialističnega tabora, ki jih je sprejela s svojimi tajnimi aranžmaji. Treba je bilo najti »grešnega kozla« za to izdajstvo revolucije. Zato je treba likvidirati revolucijo v Jugoslaviji, zato je bila potrebna resolucija Informburoja.

Od tod protest proti Titovemu govoru leta 1945, ki nič hudega sluteč napada imperialistično politiko »interesnih sfer«, imperialistično politiko

¹ To mesto v pismu se glasi: »Ne dvomite, da je Vaša skrb za neodvisnost, nedotakljivost (v ruščini se beseda glasi celostnost) in napredek Avstrije prav tako tudi moja sl. rb.« (Objavljeno v noti vlade FLRJ sovjetski vladi 20. avg. 1949. — Glej ta zbornik, str. 200.)

barantanja na račun malih narodov. Zato molk, ko ves imperializem napada Jugoslavijo zaradi Trsta. Zato klevete o »zahrbtnem« pogajanju Jugoslavije v zvezi s Koroško. Zato klevete o aranžmajih z grškimi monarhofašisti. Zato obtožba o »antisovjetski politiki« nove Jugoslavije »v zadnjih mesecih« pred resolucijo Informbiroja.

No, Informbiro gre po tej poti še dalje in načrtno uvaja imperialistične metode v odnose med socialističnimi državami. Da bi opravičil svoje izdajstvo revolucije v Jugoslaviji in Grčiji, mora v revolucionarnem gibanju ustvariti psihozo neposredne vojne nevarnosti. Značilno je, da na primer tisti avstrijski komunisti, ki zvesto izvršujejo direktive Informbiroja, označujejo »pariški diktat« glede Koroške kot velik uspeh, kot veliko pridobitev za koroške Slovence, ker je to »velik korak v preprečevanju tretje vojne, velik uspeh krepitve ZSSR in držav ljudske demokracije«.

Ustvarjanje vojne psihoze je imperialistična metoda zastraševanja malih narodov in danes zastraševanja predvsem evropskih držav, da bi oslabil njihovo odpornost, da bi buržoazija formalno suverenih kapitalističnih evropskih držav bolj poslušno vršila svojo vlogo birača nekaterih imperialističnih velesil, predvsem ameriškega imperializma nad evropskimi narodi. Borba za suverenost narodov, za neodvisnost evropskih držav, malih držav, med katere danes ne spadajo več samo Jugoslavija, Bolgarija, Grčija, Albanija, Poljska, ampak tudi že bivše imperialistične velesile Francija in Italija, dobiva v današnji fazi boja proti imperializmu vse večji pomen. Vera v lastne sile teh držav in narodov je osnovni pogoj uspešnega odpora proti novemu imperialističnemu prodiranju v Evropo. Borba proti vojni psihozi je zato danes eden najmočnejših členov v borbi proti imperialističnemu prodiranju, proti imperialističnemu strahovanju sveta. Razkrinkavanje ustvarjanja vojne psihoze je zato ena izmed osnovnih nalog revolucionarnih sil v svetu — taka borba danes najodločnejše razbija konkretne načrte imperialistov, da bi pod krinko neposredne vojne nevarnosti zasužnjili še nove narode kapitalistične Evrope. Zato je deklaracija predstavnikov devetih komunističnih partij s prvega zasedanja Informbiroja izrecno poudarila:

»Od tod sledi, da stoji pred komunističnimi partijami posebna naloga. Vzeti morajo v svoje roke zastavo obrambe nacionalne neodvisnosti in suverenosti svojih dežel. Če bodo stale komunistične partije krepko na svojih pozicijah, če ne bodo podlegle ustrahovanju in izsiljevanju, če bodo stale hrabro na braniku demokracije, nacionalne suverenosti, svobode in neodvisnosti svojih dežel, če bodo v borbi proti poizkusom ekonomskega in političnega zasužnjevanja svojih dežel uspele stopiti na čelo vseh sil, ki so pripravljene braniti čast in nacionalno neodvisnost, potem ne bodo mogli uspeti nobeni načrti zasužnjevanja dežel Evrope in Azije.«

In neposredno za tem:

»Treba se je zavedati, da je med željo imperialistov, da razvnamejo novo vojno, in možnostjo, da to vojno organizirajo, distanca ogromnih dimenzij... Ne smemo pozabljati, da ima krik imperialističnih agentov o vojni nevarnosti cilj, da preplaši ljudi omahljivih in slabih živcev in da doseže s pomočjo izsiljevanja koncesije za napadalca.«

Današnja politika Informbiroja je v celoti odstopila od te deklaracije in od tega stališča v borbi proti tej imperialistični metodi zastraševanja, ki jo predstavlja ustvarjanje vojne psihoze. Nasprotno, vse kaže, da je

vojna psihoza postala danes tudi Informburoju potrebna. Z njo je treba doseči več stvari:

prvič, upravičiti izdajstvo revolucije v Jugoslaviji in Grčiji. Zato je treba likvidirati revolucijo v Jugoslaviji in najti krivca za propad i ene i druge revolucije. Krivec je »Titova klika«. Tako vidimo, da se za tem kričanjem o »Titovi klik« ne skriva samo umazana, zločinska kleвета proti narodu Jugoslavije in njihovi Partiji, ampak je to podobno kričanju »primite tat«. To je neodgovorno klevetanje, ki naj prikrije lasno izdajstvo;

drugič, upravičiti pred vsem svetom zahtevo po slepi pokorščini vodstvu Sovjetske zveze, VKP(b), in izenačiti vprašanje »rasti revolucije v svetu« z obrambo vsakršne, tudi oportunistične, nerevolucionarne politike Sovjetske zveze;

tretjič, ustvariti psihozo-vojne napetosti na mejah Jugoslavije, deloma, da bi plašili slabiče in strahopetce v Jugoslaviji, predvsem pa zagotovili v komunističnih partijah držav ljudske demokracije zmago slabičem in strahopetcem, ki bodo edini pripravljeni slepo slediti oportunistični politiki nevere v moč svetovne revolucije.

Tako vidimo, da je politika tajnih aranžmajev v svojem bistvu politika kapitulacije pred imperializmom, politika zapuščanja pozicij revolucije v svetu, politika izdajstva napredujoče revolucije v Jugoslaviji in Grčiji. Taka politika je morala dovesti do izdajstva revolucije v svetu. Zato mora Sovjetska zveza danes preko Informburoja legalizirati imperialistične metode v odnosih med socialističnimi državami in v odnosih med komunističnimi partijami.

Politika formiranja agenture in špijonaže v socialističnih državah, formiranja agenture in špijonaže v komunističnih partijah, politika tajne diplomacije, tajnih aranžmajev z imperialisti, politika delitve sveta v interesne sfere, politika ustvarjanja vojne psihoze, zastraševanja socialističnih držav, zastraševanja revolucionarnih gibanj v svetu — to so nujne posledice izdajstva revolucije v Jugoslaviji in Grčiji. To izdajstvo, ki ga hoče Sovjetska zveza prikriti in naprtiti krivdo zanj drugim, ker hoče najti »grešnega kozla«, vodi k izdajstvu revolucije v svetu sploh.

Vse to je posledica nevere v sile revolucije v svetu, nevere v moč mednarodnega proletariata.

*

Vprašanje Informburoja torej ni vprašanje nesporazuma, notranje-partijskega konflikta, ni vprašanje konflikta med vodstvi dveh ali več kompartij. To je osnovno vprašanje perspektive »rasti revolucije v svetu«. To je vprašanje dejstva, da se je revolucija v zadnjih letih, predvsem pa od leta 1940 dalje razvijala z mogočnimi koraki, da se razvija v najrazličnejših deželah, da si izbira najrazličnejše poti. Vse to zahteva, da revolucionarne komunistične partije najdejo nove načine reševanja problemov svetovne revolucije, da vidijo te nove probleme in jih resnično revolucionarno, marksistično-leninistično rešujejo.

Danes stoji pred mednarodnim revolucionarnim gibanjem predvsem nov centralni problem odnosa:

med deželami zmagovite revolucije (ZSSR in FLRJ);

med deželami zmagovite revolucije in deželami, ki so jim vojske zmagovite revolucije omogočile relativno mirnejšo pot revolucije (ZSSR in ostale dežele ljudske demokracije);

do dežel, kjer se uspešno razvija nacionalna osvobodilna revolucija pod vodstvom proletariata in komunističnih partij (Kitajska, Indonezija itd.).

V vseh teh odnosih gre za celo vrsto problemov. Ti problemi so:

- urejanje ekonomskih in trgovinskih odnosov;
- medsebojna pomoč pri graditvi socializma;
- iskanje oblik za koordinirano, planirano graditev socializma v svetu;
- iskanje potov za razne forme združevanja in organiziranja posameznih narodov v socialističnih državah in raznih socialističnih držav;
- koordiniranje akcije v boju proti imperializmu;
- koordiniranje vodstva zunanje politike teh držav, vsestransko izkoriščanje ogromnih novih mednarodnih pozicij, ki si jih je proletariat priboril;

koordiniranje akcije raznih revolucionarnih vojsk in raznih revolucionarnih obveščevalnih služb. Itd. itd.

Cela vrsta novih problemov, na kateré v socialističnem taboru še komaj pred desetimi leti ni nihče mogel pomisliti! Vseh teh problemov ni mogoče reševati po principu vojaške poslušnosti, ampak samo na osnovi revolucionarne, enotne, zavestne, sporazumne akcije revolucionarnih gibanj vseh narodov in proletariata vseh dežel.

Vseh teh vprašanj se Informbiro ne dotika, o njih molči, se jih boji. Na vse odgovarja informbirojevski tisk v zadnjem letu in v svojih judinovskih »teoretičnih« člankih z dvema gesloma, ki sta deloma prazni in neumni, deloma pa zločinsko klevetniški.

Vse leto dni od resolucije samo vpijejo o nesporni vodeči vlogi Sovjetske zveze in rešujejo vse probleme s tem geslom, ki je prazno, kakor hitro ni postavljeno konkretno v zvezi z zgornjimi novimi problemi rasti revolucije v svetu.

Drugo, o čemer kričijo vse leto, je zločinska, brezvestna, zahrbtno lažniva obtožba, ki sumniči vodstvo naše Partije z ugibanji o »I. S.« in podobnih agenturah imperializma.

Od revolucionarne borbe je ostal Informbiroju strah z velikimi očmi pred imperialistično agenturo, strah, ki je tako velik, da ne vidi, kako sam ustvarja najboljše pogoje za nemoteno razkrojevalno delovanje imperialističnih agentur ravno v deželah in komunističnih partijah Informbiroja.

Od vsega problema revolucionarnega vodstva močne, razgibane svetovne revolucije, ki zavzema širše dimenzije, kot jih je dosegla kdaj koli v zgodovini, vidijo samo strah, da ne bi kdo podvomil v popolno nezmotljivost CK VKP(b), tako da se danes pod vodilno vlogo Sovjetske zveze v resoluciji skuša skriti buržoazni pojem »nezmotljivosti voditelja«.

Spricho dejstva — ki ga moramo odkriti na vsakem koraku — da je izvor vsega tega nezaupanja v sile revolucije v svetu, podcenjevanje moči razvijajoče se revolucije v svetu, pomeni vse to resno nevarnost za njen nadaljnji razvoj.

Na KPJ je padla odgovorna in častna naloga, da izbojuje bitko za revolucionarno linijo v mednarodnem delavskem gibanju s tem, da zmaga v lastni deželi, in s tem, da stalno pravilno ocenjuje mednarodne revolucionarne sile in nakazuje njihove perspektive. Kakor so bili boljševiki nekoč izolirana grupa v mednarodnem socialističnem gibanju, in to v težkih pogojih, ko je imperializem še neomejeno vladal v svetu, pa so

zmagali, ker so se borili dosledno in odločno, brez omahovanja, brez-kompromisno za pravilno revolucionarno linijo delavskega gibanja, tako mora na osnovi zmagovite revolucije narodov Jugoslavije, zmagovite revolucije v drugih deželah, z brezkompromisno odločnostjo v borbi za linijo naše revolucije zmagati naša Partija.

Tu velja tisto, kar je Stalin nekoč pisal o Leninu:

»... Lenin ni nikdar postal jebnik večine, posebno kadar ta večina ni imela načelne podlage. V zgodovini naše Partije so bili trenutki, ko so trenutni interesi Partije ali mnenje večine prihajali navzkriž s temeljnimi interesi proletariata. V takih primerih se je Lenin brez obotavljanja odločno postavil na stran načelnosti proti večini v Partiji. Še več, v takih primerih se ni prav nič bal nastopati dobesedno sam proti vsem, ker je vedel, kakor je često sam govoril, da je „načelna politika edino pravilna politika“.¹

Načelnost je osnovna karakteristika naše borbe proti Informbiroju, popolna breznačelnost, zmedenost, licemerstvo, farizejstvo, laž in kleveta, to pa je značilnost Informbiroja. Zato v zmago stvari, za katero se bori danes naša Partija, ni mogoče dvomiti.

(»Delo«, 1949, št. 6-7, str. 17)

¹ Lenin, »Izbrana dela«, I. zvezek, str. 25-26. CZ 1949.

PROTEST BIVŠIH ŠPANSKIH BORCEV OB NAJNOVEJSIH KLEVETAN PROTI NAŠI DRŽAVI IN NAŠIM ŠPANSKIM BORCEM

Pred 13 leti smo se zbrali kot revolucionarni borci proti fašizmu, da bi s puško v roki branili pravično stvar španskega ljudstva. Tedaj smo se hkrati borili tudi za svobodo naše dežele, za zmago vseh revolucionarnih in naprednih gibanj, za progres človeštva. Borci iz Jugoslavije so se zavedali te velike naloge. Danes, po 13 letih, ko smo šli skozi dve vojni, smo se znova zbrali, da odločno dvignemo svoj glas tako zoper nečastne in umazane namere ZSSR in držav Informbiroja ter njihovih napadov na svobodo in neodvisnost socialistične Jugoslavije kakor tudi za obrambo časti španskih borcev, ki so prav tako postali predmet najogabnejših obrekovanj v nesramni gonji zoper našo državo.

Brezobzirna gonja, ki jo vodijo že drugo leto zoper našo socialistično domovino, zoper naše državno in partijsko vodstvo, se čedalje bolj pogreza v blato breznačelnosti, uporabljajoč taka sredstva in metode, ki jih po svoji umazanosti ne moremo primerjati z ničimer podobnim v zgodovini delavskega gibanja in revolucionarnih borb.

Posebno mesto v tej gonji zoper našo državo zavzema vsekakor obtožnica, ki so jo vložili uradni madžarski organi zoper bivšega člana Politbiroja • Centralnega komiteja Partije madžarskih delovnih ljudi in zunanjega ministra Laszla Raika, in sicer tisti del, kjer se obrekuje Jugoslavija in kjer se med drugim na najpodležji način obrekujejo bivši prostovoljci španske republikanske vojske iz Jugoslavije.

Kako nizko so se spustili pónemovalci Informbiroja v Madžarski, kaže dejstvo, da imenujejo v obtožnici za gestapovce 150 španskih borcev, ki so se prebili 1941. leta v Jugoslavijo iz francoskih koncentracijskih taborišč in pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije aktivno sodelovali v organizaciji in vodstvu oborožene vstaje in ljudske revolucije v naši državi. Ko navajajo brezobzirno laž, da so 150 španskih prostovoljcev, ki so se vrnili v našo državo, da se bore za svobodo in neodvisnost domovine proti fašističnemu navalu, gestapovski vohuni, dejansko trdijo, da so tudi vse naše enote Narodnoosvobodilne vojske, ki so jih ti po večini tudi vodili, prav tako orodje v rokah gestapovcev in inozemske špijonaže. To govore o državi in ljudstvu, ki je dalo 1,700.000 žrtev v borbi proti fašizmu, za svobodo in neodvisnost naših in drugih zaslužjenih narodov.

Takšno obrekovanje so si lahko izmislili samo ljudje, ki so izgubili vsako človeško dostojanstvo in jim je tuja vsaka revolucionarna borba ter ne občutijo nobene pietete pred svetimi žrtvami in heroji tako španske kakor tudi naše osvobodilne vojne.

Naši in svetovni demokratični javnosti je znano, da se je 1200 sinov naših narodov nesebično borilo v vrstah španske republikanske vojske proti nemško-italijanskemu fašizmu in njihovemu hlapcu Francu. Manj znano je dejstvo, da je nad 600 naših tovarišev izgubilo svoje življenje pod zidovi Madrida, v haranskih oljčnih gajih, na aragonskih gorah in drugih španskih bojiščih. Iz vrst naših borcev je izšlo 148 oficirjev španske republikanske vojske, 133 podoficirjev, 48 političnih komisarjev, medtem ko je bilo 35 tovarišev sekretarjev partijskih organizacij v raznih enotah španske republikanske vojske.

O španskih borcih iz Jugoslavije so pohvalno govorili vsi pošteni antifašisti, čeprav nismo zahtevali pohvale in priznanja, ker smo opravljali samo svojo dolžnost kot borci proti fašizmu in sinovi naših narodov.

André Martie, ki je med vojno v Španiji načeloval internacionalni brigadi, je večkrat naglasil vlogo naših prostovoljcev, tako v vojni v Španiji kakor tudi v narodnoosvobodilni borbi naših narodov. V pismu, naslovljenem na Združenje bivših borcev internacionalne brigade iz Jugoslavije z dne 27. aprila 1946, piše André Marty med drugim tudi tole: »Vneto smo zasledovali veliko osvobodilno borbo narodov Jugoslavije in zelo dobro vemo, da ste bili vi med najhrabrejšimi borci. Prepričani smo, da ste vi tudi danes, kot ste bili včeraj, odločni borci jugoslovanskega preporoda in obenem z vami pozdravljamo velikega maršala Tita, ki je bil pobudnik in organizator junaške osvobodilne borbe.«

Takih in podobnih pisem smo do resolucije Informbiroja sprejeli na stotine. Po resoluciji se vse stvari postavljajo na glavo, začne se doba potvarjanj, laži in obrekovanj, not, izzivanj, prav do najnovejših budimpeštanskih umazanij o španskih borcih iz Jugoslavije kot gestapovskih vohunih.

Postavlja se vprašanje, ali je to slučajno obrekovanje neodgovornih ljudi? Po vsem tem, kar se je pripetilo od buhareške resolucije do danes, lahko pridemo do jasnega zaključka, da to ni niti najmanj slučajno.

Videti je, da je nekaterim danes v interesu, da se blatijo ljudje, ki so pred 13 leti vzeli orožje v roke ter se borili proti fašizmu, ljudje, ki so si v dolgoletnih borbah pridobili ljubezen in spoštovanje svojega ljudstva, ljudje, ki jih je delovno ljudstvo dvignilo na najodgovornejša mesta v državni upravi, kajti ti ljudje, ki so svoj internacionalizem pokazali ne z besedami, temveč z dejanji, so na poti voditeljem protijugoslovanske gonje zaradi tega, ker obsojajo resolucijo Informbiroja ter se bore proti neenakopravnim odnosom med socialističnimi državami, ki jih danes žele vsiliti socialistični Jugoslaviji vodilni ljudje Sovjetske zveze.

Njih se, kakor je videti, prav nič ne tiče, da s tem, ko razglašajo španske borce iz Jugoslavije za gestapovske agente, blatijo junaške mednarodne brigade, blatijo ne samo nas žive, ampak tudi tiste številne naše tovariše, ki so se v tej skupini 150 španskih borcev vrnili 1941. leta v državo in padli junaške smrti na čelu naših enot. Med temi 150 tovariši je bilo tudi 15 naših narodnih herojev, in sicer: Marko Orešković, Franc Rozman, Vlado Četković, Franjo Ogulinac-Seljo, Milan Blagojević, Slobodan-Danko Mitrov, Ratko Pavlović, Ahmed Fetahagić, Branko Krsmanović in Milenko Cvitković, ki so dali svoje življenje v borbi proti okupatorjem ter domačim izdajalcem, kakor tudi živi narodni heroji, španski borci Ivan Hariš, Peko Dapčević in Stanko Semič-Daki, medtem ko so številni drugi padli junaške smrti kot borci in komandanti naših slavnih enot.

Mi, tovariši padlih narodnih herojev, in naši narodi ne dovoljujemo nikomur, da bi nesramno kleветal svetle žrtve in grobove padlih borcev, najmanj pa ljudem, ki so brezbrizno in daleč od svoje države ter ljudstva prebili ves čas vojne, ko smo mi in naši padli tovariši krvaveli tako za svobodo naših narodov kakor tudi za svobodo drugih zaslužjenih narodov.

Imena teh narodnih herojev, ki jih danes vodstvo madžarske partije in države blati, so sveta za naše narode. O njih poje ljudstvo pesmi, ob njihovih zgledih se vzgaja mladi rod naše države, njihova imena ponosno nosi sto in sto socialističnih podjetij in obdelovalnih zadrug, po njihovih imenih se imenuje sto in sto ulic naših mest in vasi. Kleветati jih, pomeni hkrati kleветati vse borce naše osvobodilne vojne, našo ljudsko revolucijo, našo armado, delovne ljudi iz kolektiva, ki nosi njihovo ime, ljudi, ki žive v njihovih ulicah, pomeni dejansko kleветati vse poštene državljane socialistične Jugoslavije.

Od podcenjevanja naše osvobodilne borbe do teh najnovejših klevet je bil samo en korak. Madžarski informbirojevci so napravili tudi ta korak in s tem še enkrat pokazali bistvo ter metode protijugoslovanske gonje.

Te metode so se jasno pokazale tudi v obtožnici proti Raiku, katere ost je naperjena proti novi Jugoslaviji z namenom, da bi podprli gonjo, ki je dosegla višek v zadnjih notah vlade Sovjetske zveze. Organizatorjem gonje proti Jugoslaviji je vseeno, kaj uporabljajo v tej gonji, samo da pošljejo čimveč umazanih besed na naslov Jugoslavije in njenih voditeljev. Njim je dovoljeno, da uporabljajo očitne laži in podtikanja, kar velja tudi za obtožnico proti Raiku, ki govori o njegovih zvezah z Jugoslovani. V tej obtožnici je med drugim poudarjeno, da se je Raik povezal z Jugoslovani, borci mednarodne brigade v francoskih koncentracijskih taboriščih Guiers, Vernay, Saint Cyprien, ki so baje tuji vohuni. Omenjena so tudi imena Aleša Beblerja, Ivana Gošnjaka, Božidarja Maslarića, Koste Nadja in Karla Mrazovića. Klevetajoč naše najboljše tovariše, niso ljudje, ki so sestavljali obtožnico, upoštevali resnice. Znano je n. pr., da niti Maslarić niti Bebler niti Mrazović niso bili v omenjenih taboriščih, ker je bil Maslarić premeščen iz Španije v Severno Afriko, od tam pa v ZSSR 1939. leta, medtem ko sta bila Mrazović in Bebler evakuirana iz Španije kot težja ranjenca že poleti 1938, in to neposredno v Pariz, od tod pa jih je poslala Komunistična partija Jugoslavije na delo v državo. Ta laž, ki nas kot španske borce takoj zbode v oči, dokazuje, česa vsega so sposobni podli klevetniki naše države, medtem ko na drugi strani jasno govori, iz kakšnega gradiva je sestavljen tisti del obtožnice, ki govori o Raikovih zvezah z Jugoslovani.

Medtem ko na sramoten način klevetajo poštene borce, pa sovjetska nota ščiti n. pr. tipe, kakršen je likvidator in vohun francoskih petainovcev Nikita Kovačević, ali pa, kakor se v noti imenuje, Čudnovski Alfred Vidović, čigar sovražno delovanje v francoskih taboriščih je znano članom mednarodnih brigad iz številnih držav.

Ko protestiramo proti najnovejšim klevetam zoper nas in našo državo, moramo mi, bivši prostovoljci španske republikanske vojske, poudariti, da so neposredno odgovorni za take kleвете voditelji VKP(b), ker so dali, začevši s pismi naši Partiji pa vse do zadnjih not, ton in smer ter dejansko organizirali vso protijugoslovansko gonjo, ne da bi izbirali izraze in sredstva v tej gonji ter se zavestno izogibali bistva spora — vprašanja odnosov med socialističnimi državami ter vprašanja

enakopravnosti in iskrenega sodelovanja med Komunističnimi partijami, želeč se izogniti odgovoru na to osnovno načelno vprašanje, ki je življenjskega pomena za ves socialistični tabor.

Ta in taka gonja, katere dokazi so laž, grožnje in grdi izrazi, kaže samo, kako globoko krizo preživlja sodobno delavsko gibanje, kolikšno škodo povzroča ta gonja socialistični fronti kot celoti, hkrati pa daje hrano imperialistom in vojnim hujskačem v njihovi borbi proti naprednemu človeštvu.

Mi, bivši prostovoljci španske republikanske vojske, ki smo dosledni svoji borbi v preteklosti, bomo dali tudi v prihodnje vso možno pomoč našemu Centralnemu komiteju in tov. Titu ter se bomo borili do zmage resnice o naši državi, do zmage načela medsebojnega spoštovanja in enakopravnih odnosov med socialističnimi državami. Prepričani smo, da bo resnica o naši državi in naši borbi prodrla do vseh poštenih ljudi na svetu. Zato pozivamo tudi naše tovariše, bivše prostovoljce internacionalne brigade iz drugih držav, naj ne gredo molče preko klevet, naperjenih proti socialistični Jugoslaviji, kajti tako kakor pred 13 leti ni bila »španska stvar samo stvar španskega ljudstva, temveč vsega naprednega in progresivnega človeštva, tako tudi danes ni vprašanje resnice o Jugoslaviji več samo naše notranje vprašanje, temveč tudi stvar vsega naprednega človeštva.

(»Borba«, 15. septembra 1949)

KAJ RAZKRIVA BUDINPEŠTANSKI PROCES

Moša Pijade

Lok, s katerim streljajo voditelji Boljševiške partije in Sovjetske zveze zastrupljene puščice na socialistično Jugoslavijo, se je tolikanj napel, da se je mnogim opazovalcem te zgodovinske perversije vsililo vprašanje: koliko neki je sploh mogoče napeti ta lok, preden bo počil v roki lovca, ki je izgubil sleherno oblast nad svojimi živci in vsakršno kontrolo nad svojo pametjo?

Toda tako se vprašujejo zgolj tisti, ki se težko prebijajo do bistva stvari, a se mnogo vznemirjajo zavoljo forme in so zato preživeli že več etap presenečenja in osuplosti, spremljaje potek silovite in na široko organizirane moralne agresije zoper Jugoslavijo, agresije, ki se kuha v prestolnicah informbirojevskih dežel, v Jugoslavijo samo pa skuša prodreti s peklenskim truščem skozi eter in z najrazličnejšimi poskusi, da bi se vrgla vanjo ilegalna borba zoper sedanje stanje v Jugoslaviji, ki nima te sreče, da bi jim bilo všeč. Od votle predstave o »družinskem prepiru«, ki je nemara celó sporazumno pripravljen, da bi se tako premotil kapitalistični svet, so taki opazovalci prišli naposled skozi zbegano tavanje in previdno tipanje do prepričanja, da gre v spoprijemu Informbiro-Jugoslavija za največji in najpomembnejši konflikt vsega poveljnega časa in da je ta konflikt globoko zanimiv za ves svet. Zdaj jih muči misel, kakšen izhod je sploh mogoč iz tega konflikta.

Tisti pa, ki so — kakor vodstvo Komunistične partije Jugoslavije — spoznali bistvo stvari, še preden je konflikt s priobčitvijo resolucije Informbiroja postal znan, niso prav nič tavalili in se niso nič čudili. Nasprotno, vsaka nova šarža sovražnih postopkov proti Jugoslaviji, vsaka nova zaostritev spora jih je mogla samo utrditi v prepričanju, da so od prvega trenutka, od prve napovedi sovražstva v pismih CK Boljševiške partije od marca do maja 1948, pravilno razumeli, za kaj gre. Vsak nov sovražni zamah, naperjen zoper Jugoslavijo iz »socialističnega sveta«, iz katerega so hoteli po vsej sili izriniti socialistično Jugoslavijo, je bil nov dokaz, kako globoko prav je imelo vodstvo naše Partije, ko se je že po prvem udarcu odločno postavilo v bran, ker je pravilno domnelo, da je to napad na neodvisnost, suverenost in celotnost Jugoslavije, napad na nje socialistično izgraditev in napad na enotnost mednarodnega delavskega gibanja in svetovne demokratične fronte.

Širokim delovnim množicam Jugoslavije seveda ni moglo biti takoj jasno globoko sovražno bistvo napada s strani dotlej cenjene avtoritete. Množice pa so pravilno reagirale na napad; čeprav ga niso takoj razumele, jih je globoko užalil. Potreben je bil čas, da so od enega do drugega sovražnega početja prišle v bistvo stvari; treba jim je bilo dati časa, da so po lastnih skušnjah spoznale pravo bistvo. Zoprna gonja laži in obre-

kovanj, ki se je vse bolj razbesnela, ter grmadenje najrazličnejših sovražnih in očitno kontrarevolucionarnih početij partij in dežel Informbiroja proti naši socialistični domovini sta pripomogli, da so naše množice kaj hitro spoznale kontrarevolucionarni značaj in težo konflikta. Mirnost, s katero je šlo naše vodstvo v tej borbi od etape do etape kljub čedalje bolj nebrzdanemu besu napadalcev, globoka načelnost vodstva in Partije, so pomagale našim delovnim ljudem do spoznanja, da organizatorji in voditelji napada merijo na življenjske interese jugoslovanskih narodov, proti socializmu v Jugoslaviji, s tem pa tudi proti socializmu sploh. Delovnim množicam Jugoslavije, ki se s heroičnimi naporji trudijo zgraditi socializem v svoji domovini, katero so si pridobile z junaškimi revolucionarnimi boji in z velikanskimi žrtvami, tem množicam je postalo očitno, da so se v času, ko je Jugoslavija zmagovito napredovala v svoji socialistični graditvi, voditelji Sovjetske zveze, pod njihovim vodstvom pa tudi posamezni ljudje iz vodstev drugih komunističnih partij in ljudsko-demokratskih držav, pričeli s kontrarevolucijo odmikati socializmu.

Zato je mogel budimpeštanski proces proti Laszlu Raiku samo prvi trenutek presenetiti s svojo monstroznostjo kakega našega človeka, toda že trenutek pozneje je postal ta proces vsakomur v naši domovini neovrgljiv dokaz, da je to samo nov ukrep kontrarevolucije, sramoten banditski napad na čast, neodvisnost in suverene pravice naših narodov.

Ze iz same obtožnice, objavljene pred začetkom procesa, je bilo očitno, da so Raik Laszlo kakor tudi drugi, ki so jih z njim vred postavili na zatožno klopi, samo postranske, brezpomembne, slučajne figure v tem provokaterskem procesu — provokaterskem ne zaradi tega, ker je med obtoženci na zatožni klopi tudi nekaj provokaterjev, marveč zato, ker sta obtožnica in proces delo policijskovohunske provokacije, za katero daleč zaostajajo tudi najsramotnejši procesi v zgodovini. — sodni umor Jeana Calasea, proti kateremu je dvignil svoj glas Voltaire, in proces, ki ga je obsodil Emile Zola, ter proces v Kijevu proti siromašnemu židu Bjaliku, ki so ga carski črnosotenci obtožili, da je zaklal krščansko dete za verski obred, proces, ki ga je s studom obsodil ves kulturni svet. Ta proces najbolj spominja na proces v Sovjetski zvezi leta 1936, katerega aranžerji so mogli podpreti tudi aranžiranje budimpeštanskega procesa s svojimi bogatimi skušnjami. Vendar pa so bili procesi v Moskvi, čeprav so imeli pomen za vse komunistične partije, notranja zadeva Sovjetske zveze. Obtožba in proces sta bila proti sovjetskim državljanom, obtoženim raznih zločinov, med drugim tudi povezovanja z nemškim in japonskim fašizmom, toda Hitler ni bil obtožen niti omenjen. Z njim so mogli nekaj let pozneje skleniti tudi pakt o nenapadanju, pri čemer je bilo slišati tudi zdravice na njegovo zdravje. Zdaj pa, ko je takratni javni tožilec minister za zunanje zadeve, prehaja ta proces v mednarodno areno, postaja izvozni predmet, vendar pa je stil še povečan in krog obtožencev razširjen. Obtoženci, ki sedé na zatožni klopi, so samo postranske in slučajne figure, glavni obtoženec, ki mu sodijo izza mize lokalnega madžarskega sodišča, pa je tuja država, Jugoslavija in njeno državno vodstvo. To je novost, s katero so skušali aranžerji tega procesa obogatiti — v njegovo veliko nesrečo — socialistično pravosodje.

Če torej upoštevamo, da je ves smisel procesa v monstrozni provokaciji proti Jugoslaviji, v provokaciji, ki služi razvneti vojnohujjskaški gonji zoper to socialistično deželo, tedaj je lahko umljivo, da je popol-

noma postransko in slučajno, če sede na zatožni klopi Raik in Brankov, Palfi in Just, ne sede pa, postavimo, Maczasz, Rakoszi, Gere ali Revai, ali pa kdor koli iz madžarskega politbiroja in madžarske vlade, pa čeprav bi bil zares vohun v tuji službi ali ne, ker bi se takšni — se zdi — po potrebi že našli. Prav tako je postransko in slučajno, ker je odvisno samo od tehničnega položaja in od trenutnih političnih kombinacij, da se proces odvija na Madžarskem, ne pa v Poljski ali Rumuniji, Češkoslovaški ali Bolgariji. Albanijo izvajamo, ker je že dala predigro s sodnim umorom Kočija Dzodzea. Slučajno je tudi to, da je samo en proces, da niso ob istem času enaki procesi tudi v Pragi, Varšavi, Bukarešti in Sofiji. Ti lahko pridejo na vrsto tudi pozneje, drug za drugim ali v parih. Vse je odvisno od tega, kako bo ocenjena agitacijska vrednost teh sodnih burk za vso vojnohujskaško gonjo proti Jugoslaviji.

Potemtakem je za samo bistvo zadeve postranskega pomena, kako se razvija sam proces. Razvija se pač tako, kakor je preiskovalna oblast vnaprej ugotovila in obtožnica navedla. Drugače bi niti ne moglo biti; kajti če bi ne bilo tako ali drugače že vnaprej zagotovljeno, da bo obtoženec mirno, z rokami na hrbtu, kakor da bi bral iz učbenika ali poslušal glas hipnotizerja, obdolževal sebe, kar je manj važno, in jugoslovanske voditelje, kar je edino važno, z najbolj fantastičnimi obtožbami, tedaj bi obtožnica zatrdno niti ne bila vložena. Potek procesa resda nudi velikansko gradivo, ki do komičnosti naivno odkriva celo sramotno potvorbo, prave aranžerje procesa in njih smotre, vendar je to popolnoma dovolj odkrila tudi sama obtožnica. To pa pomeni, da že sama obtožnica docela zadostuje, da se lahko določno, brez omahovanja in brez kakršne koli bojazni, da bi se mogli zmotiti, označi ta proces za nov nastop iz Moskve dirigirane kontrarevolucije. To je vdor mračnih metod sovjetske obveščevalne službe v Evropo, kričeč primer izvajanja »vodilne vloge« Bolševiške partije in Sovjetske zveze. Obtožnica je dejanski odgovor na noto naše vlade, ki brani suverenost Jugoslavije in terja enakopraven odnos, diplomatski odgovor pa je menda odvisen od rezultata budimpeštanskega procesa. Jugoslavijo, ki brani svojo neodvisnost, svojo suvereno pravico, živeti brez skrbnika, ki zahteva enakopravne odnose in odnose medsebojnega spoštovanja ter vljudnosti med socialističnimi državami, takšno Jugoslavijo je treba s pomočjo budimpeštanskega procesa naslikati kot spačeno fašistično državo, ki krši suverenost drugih socialističnih držav, ki hoče ugrabiti ozemlje svojim socialističnim sosedom, ki v vseh socialističnih državah organizira nasilno strmoglavljenje vlad in ubijanje voditeljev, in tako dalje in tako dalje, in povrh vsega pripravlja vojaško intervencijo na Madžarskem, da strmoglavli režim ter vrne kapitalizem in temu podobno. Kdo bi se torej čudil raznim vojaškim premikom in manevrom na jugoslovanskih mejah, ko postaja vendar Jugoslavija nenasitni in imperialistični zmaj, ki ima pohlep po ozemljih štirih svojih sosedov. Kajti kar velja za Madžarsko, velja tudi za druge sosedje. Zato slišimo ob istem času, ko poteka proces v Rakoszijski Budimpešti, da hočemo siloma iztrgati Pirinsko Makedonijo; v Bukarešti piše »Scantea«, da bi radi ugrabili kaj od rumunskega Banata; v Tirani kriče, da si hočemo s Caldarisom razdeliti Albanijo, vse ljudske demokracije pa kriče kakor en mož, da hočemo strmoglaviti njihove vlade in vzpostaviti kapitalizem. Vse to je ena sama celota, ena kombinacija, iz katere je mogoče vzeti zdaj to, zdaj ono, dati danes večji pomen temu in jutri onemu, vse

pa se dá uporabiti za določeni smoter in vse utegne privedi do kakršne koli rešitve, t. j. do poskusa rešitve konflikta.

Ali je vredno, da bi se kaj dosti mudili pri tem, kaj neki hočejo s procesom v Budimpešti? Obtožnica je jasna, potek razprave je jasen, a »Szabad Nep« piše, da je Raikov proces »hkrati proces proti Titu in njegovi kliku«. Praško »Rude Pravo« poudarja, da je »Titova klika« pripravljala vojaško intervencijo proti Madžarski, »Dailly Worker« pripisuje Raikovemu procesu zgodovinski pomen, saj bo »razkrinkal Tita in smotre zapadnih velesil«. Temu poudarjanju, da je glavni obtoženec v Budimpešti Jugoslavija in nje vodstvo, je seveda na čelu moskovska »Pravda« in ostali sovjetski tisk, kar je povsem naravno, saj jim to gre na sploh glede na njihovo vodilno vlogo, a kot aranžerjem budimpeštanskega procesa posebej. Odveč je nadalje citirati. Za vse, ki so na strani tega sramotnega izzivanja, ne pomeni Raik ničesar, izzivanje proti Jugoslaviji pa pomeni vse. Zatorej ni potreben niti gram modrosti, da bi razumeli, da ta proces ni nič drugega kot premišljena zločinska provokacija proti socialistični Jugoslaviji, nov in za vse posebne namene določen člen v verigi obrekovalne informbirojevske gonje, logično nadaljevanje celotne antisocialistične, kontrarevolucionarne borbe, kj so jo začeli nekateri voditelji Boljševiške partije proti Jugoslaviji s prvim pismom iz marca leta 1948 ter jo vsilili vsem drugim komunističnim partijam, pri čemer so našli v slehernem centralnem komiteju za to potrebne ljudi.

Ni pa tudi treba modrosti, če hočemo razumeti, da so poteze — diplomatske note z grožnjami in grožnje brez not, prav kakor ta budimpeštanski proces — le plod neugasljivega besa in onemoglega obupa, ker so klavrno propadla vsa bedasta politikantska upanja in pričakovanja, da bodo psovke in hrup pripravili jugoslovanske narode do tega, da porušijo svoje lastne krvavo izbojevalne pridobitve, in sicer samo zato, ker na sleherno njihovo svetinjo mečejo blato v imenu tistih avtoritet, ki so se vprav z napadom na socialistično Jugoslavijo začele pogrezati. Naj le mimogrede povemo, saj bomo o tem lahko rekli še kaj več: obtožnica zoper Raika jasno razkriva na kaj primitiven način enega najglobljih vzrokov celega konflikta: užaljeno ničemurnost nekaterih avtoritet, ki sta jih motila slava tovariša Tita in ugled Jugoslavije. Obtožnica pravi:

»Prve priprave za izvršitev tega načrta je podprl obisk Tita na Madžarskem v decembru 1947. leta. Ta obisk, ki je podoben prihodu kakega zmagovalca v Budimpešto« (tukaj bi radi vprašali, ali so prihod zmagovalca v Budimpešto zares pozdravili podobno kakor prihod tovariša Tita? — M. P.) »je bil izvršen po dobro pripravljenem načrtu jugoslovanskih voditeljev«, (doslej je bila navada, da pripravi načrte za sprejem država, ki pričakuje obisk, ob privolitvi države, ki gre na obisk — M. P.) »in je bil njegov smoter dvigniti ugled Tita in Jugoslavije na Madžarskem, kakor so si to Ranković in njegovi jugoslovanski pomagači vsekdar prizadevali in skušali Tita umetno popularizirati, pri tem pa zmanjšati velikanski ugled Sovjetske zveze.«

Lepše skrivnosti ni mogla obtožnica izklepetati.

No, pa se vrnimo k smislu in pomenu te obtožnice. Če bi se zaustavili pri tem, da je to novo velikansko izzivanje Jugoslavije, bi dejansko ostali na izhodišču. Za obtožnico je Jugoslavija žares glavna tarča, toda glavni zadetek je — Sovjetska zveza oziroma nekateri njeni voditelji. Budimpeštanski proces pa je mnogo več kot protijugoslovansko izzivanje.

Proces odkriva na grob, malone grozovit način, kako zelo so se pogreznile nekatere komunistične partije, tiste v Sovjetski zvezi prav kakor one v drugih informbirojevskih državah. Odkriva popolno podrejenost vseh teh partij sovjetski obveščevalni službi, ki si jih je bila podvrgla in jim predpisuje politično linijo. Proces odkriva, da samovšečna, marksistično neupravičena, malomeščansko ničemurna »vodilna vloga« Boljševiške partije in Sovjetske zveze v praktičnem mednarodnem življenju ne pomeni samo tendence po absolutni pokorščini vseh komunističnih partij sveta eni partiji in socialističnih držav eni državi, ne pomeni samo, da se dežele, v katerih so nekateri voditelji brez rezerve prepustili svojo državo na prosto voljo »vodilni sili«, spremene v odvisne, satelitske države, ki nimajo ne v notranji in ne v zunanji politiki nič več svojega — marveč pomeni tudi spremenitev partijskih vodstev in vlad teh držav v navadne policijske prefekture neke tuje države. Odkriva se in ni mogoče več prikriti dejanske degeneracije enega dela vodstva Boljševiške partije. Budimpeštanski proces je sad te degeneracije, sad brezobzirnega veledržavnega veleruskega šovinizma, ki se ne sramuje nikakih sredstev za svoj vdor v življenje evropskih narodov in za to, da vsili velikoruski narod za svetovni narod — voditelja. Proces je sad nečimrne brezumnosti, ki ne prizanaša najvažnejšim sadovom Oktobrske revolucije, ki ruši enotnost revolucionarnega svetovnega delavskega gibanja in vse svetovne demokratske fronte, s tem pa dela kar največjo uslugo svetovni reakciji. To, kar odkriva obtožnica, je prava spačena podoba revidiranega internacionalizma.

Toda ko govorimo tu o odkrivanju, ne mislimo, da je to prvo odkritje. Vse to je bilo postopoma odkrito po resoluciji Informbiroja in med vso gonjo proti Jugoslaviji. Dokaze za vso to degeneracijo pa je mogoče najti v sovjetskih listih, časopisih in radijski propagandi.

Sam budimpeštanski proces, čeprav je še tolikšna njegova monstroznost v fantastičnosti izmišljanja, ne pomeni nikakega presenečenja. Svoj začetek ima že v prvem pismu dveh sekretarjev Politbiroja CK Boljševiške partije z dne 27. marca 1948. leta.

Že v tem pismu iz lanskega marca, ki je bilo poslano Centralnemu komiteju KPJ v imenu Centralnega komiteja VKP(b), se je začela sovražna borba proti KPJ in Jugoslaviji, in to so tri mesece pozneje prenesli iz zaupnih dopisov v svetovno javnost; že tu so vodstvo naše Partije obtožili, da ustvarja »protisovjetsko ozračje«. To ozračje se je ustvarjalo po tem pismu v tem, ker so med vodilnimi tovariši KPJ baje krožile protisovjetske izjave, da se VKP(b) izprevrča, da vlada v ZSSR veledržavni šovinizem, da si ZSSR prizadeva gospodarsko osvojiti Jugoslavijo, da je Kominform sredstvo, s katerim naj si VKP(b) osvoji druge partije. Te protisovjetske izjave, se je govorilo v pismu, so prikrivali z levimi frazami o tem, da je socializem v ZSSR prenehal biti revolucionaren. Vse to je po tem pismu zakulisna, nepoštena in klevetniška kritika dvoličnega značaja, s katero se skuša omalovaževati sovjetski sistem (da bi mu »sneli venec«). Nato pa je v pismu rečeno tole:

»Ni brez pomena spomniti, da je Trocki, ko se je namenil napovedati vojno VKP(b), tudi začel tako, da je jel obtoževati VKP(b) izprevrčanja, nacionalne omejenosti, veledržavnega šovinizma.«

Obtožba v tem pismu o ustvarjanju protisovjetskega ozračja je bila skupaj z vsemi svojimi podrobnimi navedbami izmišljena, zlagana, iz-

konsturirana, kajti takega ozračja sploh nismo ustvarjali, in take misli o izprevračanju VKP(b) itd. se tedaj niso slišale in se tudi niso mogle slišati v vrstah našega partijskega vodstva. Takrat smo bili še vse predalet, da bi bili imeli kakršno koli podlago za take misli, ali pa nismo imeli večjega interesa, da bi se globlje zamislili ob nekaterih pojavih v Sovjetski zvezi in bi jim pridajali pomen, ki je šele sedaj jasen, in se tudi nismo imeli za poklicane, da bi se pečali s temi problemi. Vse, kar je bilo v tem času, je bila začudenost in neka nevšečnost zavoljo nekaterih praktičnih dejanj voditeljev Sovjetske zveze, ki niso kazale kaj dosti obzirnosti nasproti Jugoslaviji in ki jih tudi ni bilo mogoče kvalificirati kot socialistična dejanja. Razen poizkusov, da bi n. pr. v našem državnem aparatu, Partiji in v sami Jugoslovanski armadi ustvarili tajno sovjetsko obveščevalno službo, so bili to večinoma različni gospodarski posli izkoriščevalskega, ne pa socialističnega značaja. Mi smo pripisovali to deloma psihozi zmagovalca, ki gleda samo na svoje žrtve, nima pa razumevanja za žrtve drugih, potem pa potrebam, ki so bile po uničujoči vojni velike. Vse to pa je bilo daleč od tega, da bi koga pripravilo do sklepov, ki jih navaja omenjeno pismo v dokaz ustvarjanja protisovjetskega ozračja. Zato je bilo takoj precej jasno, da ima taka obtožba poseben smoter, da je potemtakem odločeno glede določenega protijugoslovanskega stališča, dalje, da se bo politika Sovjetske zveze gibala po tej novi liniji in da tu ne bo nikake obzirnosti. S tem, da so spravili naše vodstvo v zvezo s trockizmom, so že od vsega začetka predpisali tudi kategorijo našega »antisovjetizma«, kaj pa je to pomenilo, tega nam ni nihče maral pojasnjevati. Bilo je očitno, da to novo protijugoslovansko stališče ne bo ostalo v zaupnih dopisih, ampak da bo hitro vrženo v javnost in izkoriščeno z vso tisto srditostjo in vztrajnostjo, ki je znana iz prejšnje borbe proti trockizmu. Na tej podlagi je bilo mogoče pričakovati vse, in nič ni moglo priti nepričakovano. Kako daleč pojdejo, do katere skrajne točke, pa je bilo odveč razmišljati, zakaj na tej poti ni skrajnih točk, pa tudi budimpeštanski proces ni neka takale skrajna točka.

Petnajst mesecev od pojava resolucije Informbiroja traja ta boj, ki so ga organizirali nekateri voditelji Boljševiške partije potem, ko so si s komaj ustanovljenim Informbirojem ustvarili zanj pripraven pripomoček. Niti danes ne moremo trditi, da je bil Informbiro ustanovljen prav zaradi tega, ne kaže pa, da bi zavrgli resne dvome. In če se danes spominjamo tistih obtožb iz marca 1948, storimo to zavoljo tega, ker se je odtlej pokazalo, da je bila ta, takrat za nas zlagana in neupravičena obtožba v resnici samoobtožba tožilcev, samopriznanje, lastni vdor, prikrievanje svoje stvarnosti, ki so jo sami poznali bolje kot mi, ker se je v tistem času v dejanjih pokazalo, da so se neki ljudje v vodstvu VKP(b) zares izprevrgli, da njihova vodilna ideja danes ni več internacionalni socializem, temveč prav od njih prvih omenjeni »veledržavni šovinizem«; na tej podlagi pa je mogoče delati samo za kontrarevolucijo, nikar pa za zmago socializma na svetu. Izkazalo se je, da kontrarevolucionarno stališče teh boljševiških voditeljev do Jugoslavije ne more biti neka izjema, neki delni odklon od splošne linije, da ne more korakati skupno z nekim splošnim, pravilnim revolucionarnim stališčem, marveč da je to sestavni del neke politike, neke nove ideološke linije, ki odstopata od samih osnov marksizma-leninizma, revizija, ki je zajela vsa področja teorije in prakse.

Grozanska sodna burka v Budimpešti je samo nov in surov dokaz za vse te pojave, ki so se v zadnjem letu že dovolj jasno pokazali. Dovolj jasno za nas in seveda tudi za manjše število komunistov v drugih državah. Neotesana komedija budimpeštanske razprave bo nedvomno v nasprotju s tem, kar žele njeni uprizoritelji, vendar pa po njihovi zaslugi prispevala, da bo tudi v drugih komunističnih partijah in pri demokratično usmerjenih ljudeh, ki simpatizirajo s socializmom, na široko prodrla resnica o konfliktu Informbiro - Jugoslavija, o pravem pomenu in namenu protijugoslovanske gonje, ki jo je organiziral Informbiro.

(»Borba«, 22. septembra 1949)

O ŽIVLJENJU IN BORBI JUGOSLOVANSKIH ŠPANSKIH BORCEV V KONCENTRACIJSKIH TABORIŠČIH V FRANCJI

Ratko Vujović

Na budimpeštanskem procesu so bile, kakor vemo, v obtožnici proti Laszlu Raiku navedene gorostasne klevete in laži o naših španskih borceh, bivših prostovoljcih španske republikanske vojske. Po naročilu iz Moskve so madžarski informbirojevci razglasili jugoslovanske interbrigadirje, ki so bili v koncentracijskih taboriščih Francije, za agente Gestapa in imperialistične vohune. Znova so hudo žalili ne le naše španske borce, ki so svoj internacionalizem dokazali z dejanji in ki so bili odšli v Španijo, da bi branili ne samo svobodo in neodvisnost španskega naroda, temveč tudi mednarodno delavsko gibanje sploh; hudo so razžalili vse naše narode s tem, da so žalili najboljše njegove sinove. S tem obrekovanjem so oblatili čast in slavo vseh internacionalnih brigad.

Laži in obrekovanja o jugoslovanskih interbrigadirjih ne bodo in ne morejo prikriti resnice o njihovem neomajnem stališču in borbi v koncentracijskih taboriščih Francije, kakor vsa informbirojevska gonja proti naši državi in našim narodom ne more prikriti resnice o herojski borbi naše Partije in graditvi socializma v naši deželi.

Kako so se internacionalne brigade, zlasti pa mi, Jugoslovani, partijci in nepartijci, v njihovem sestavu borile v Španiji, to je našim narodom in naprednim ljudem sveta že dovolj znano in o tem tu ni treba obširneje govoriti.

Da pa bi naši narodi in napredna javnost v svetu še bolje spoznali življenje in borbo jugoslovanskih interbrigadirjev v koncentracijskih taboriščih v Franciji, bom skušal opozoriti na nekatere momente iz tistega obdobja našega življenja in borbe za bodečo žico, čeprav bo treba o tem še mnogo pisati.

Pred prehodom v Francijo, to se pravi med umikanjem iz Španije, je organizator in voditelj internacionalnih brigad André Marty za zelo kočljive in važne vojaške in politične naloge uporabljal našo, jugoslovansko nacionalno skupino. Zakaj? Odgovor je preprost: ker je nam, Jugoslovanom, najbolj zaupal. (Ali se spominjate tega, tovariš André Marty? Ali se spominjate tistih trenutkov, ko ste iz rok nas, Jugoslovanov, na francosko-španski meji prejeli več slavnih zastav internacionalnih brigad, čeprav niso bile zastave naših enot?)

Samó toliko o tem. Zdaj pa se vrnimo k naši temi.

Po prehodu v Francijo sta nas, interbrigadirje in Špance, »sprejeli« francoska žandarmerija in policija in nas močno zastražene odgnali peš in brez hrane v »zavetišče«, to se pravi naravnost v koncentracijski taborišči Argèle in Saint-Cyprien, ali točneje rečeno: odgnali sta nas na pusto

peščeno obalo, dobro ograjeno z bodečo žico in močno zastraženo s Senegalcji, Maročani in žandarmerijo, brez hrane in pitne vode, pod mrzlimi Pireneji v februarju 1939. Na golem pesku je bilo okoli 70.000 Špancev in interbrigadirjev.

To so bili prvi surovi in brutalni napadi francoske reakcije (in ne samo francoske!) na enotnost, čast in ponos interbrigadirjev. Reakcija pa je takšne in še bolj brutalne in perfidne napade na nas uprizarjala tudi pozneje, prav za prav ves čas našega bivanja v koncentracijskih taboriščih. Nenehno in sistematično si je na vse mogoče načine prizadevala, da bi nas demoralizirala, da bi razbila našo enotnost, da bi zatrla revolucionarne tradicije mednarodnega proletariata — vse tisto, kar je bilo ustvarjeno s krvjo in žrtvami najboljših sinov proletariata iz vsega sveta na bojiščih herojske Španije.

Mi pa smo takoj v začetku postavili proti vsemu temu svoje najmočnejše orožje — enotnost in revolucionarno borbenost.

Takoj v začetku življenja v taborišču je bila v naši nacionalni skupini ustanovljena partijska organizacija, začelo se je redno partijsko življenje, imeli smo redne sestanke. (Seveda ilegalno, tako da smo se sprehajali ali čepeli skriti v kakem kotičku.) Partijsko življenje in delo sta utrjevala disciplino, budnost do razrednega sovražnika, krepila sta enotnost naše nacionalne skupine in ostalih interbrigadirjev, kritika in samokritika pa sta bili močno orožje za ohranitev in zgraditev lika revolucionarnega borca-komunista. Tako je naša partijska organizacija takoj v začetku postala in ostala do konca gonilna sila v vsem našem življenju in borbi v taboriščih.

Zato smo lahko takoj v začetku strnili svoje vrste in se organizirali, zato smo lahko takoj začeli borbo za najosnovnejše človeške potrebe: borbo za hrano in streho nad glavo, predvsem pa za evakuacijo ranjenih in bolnih tovarišev. Na te naše vztrajne zahteve je reakcija morala popustiti. Naši zdravniki, predvsem tovariši Blagoje Nešković, Gojko Nikoliš in Djuro Mešterović, so noč in dan požrtvovalno pomagali pri evakuaciji ranjencev in bolnikov. Dobili smo nekaj desk in sami smo zgradili streho. Hrano so nam začeli dajati šele čez deset dni, toda bila je slaba in pičla. Z gladovanjem so nas hoteli telesno čimbolj izčrpati in demoralizirati.

Toda ne glede na tako težavne življenjske pogoje je bila naša nacionalna skupina čvrsto strnjena in enotna. Takoj se je začelo živahno politično delo: predavanja in diskusije o vzrokih poraza v Španiji, o potrebi, da bi se ohranila enotnost in čast internacionalnih brigad, o političnem položaju v svetu itd. Razen tega smo organizirali tudi kulturno-izobraževalno delo, prirejali smo zabavne večere s pestrим sporedom iz našega notranjega življenja, delovati so začele skupine za učenje francosščine in izpopolnjevanje v španskem jeziku, organizirali smo razne družabne in športne igre (takoj prve dni, ko smo začeli dobivati deske, smo izdelali več kompletov šahovskih figur in šahovnic in zlasti mnogo smo šahirali).

Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije je imel takrat v Parizu svoje predstavnike, ki so živeli ilegalno in ki so konec marca navežali stike z nami v taborišču ter ob pomoči francoskih komunistov ostali povezani z nami. Ilegalno so nam pošiljali literaturo, v aprilu pa so nam poslali prve izvode Zgodovine VKP(b), tiskane v našem jeziku. Nemudoma smo začeli proučevati Zgodovino, seveda ilegalno. Pozneje

smo hkrati dobili nekaj marksistične literature v francoščini, dalje nekaj Leninovih del v našem jeziku (»Kaj storiti?«, »En korak naprej, dva koraka nazaj«, »Kmečko vprašanje«, »Država in revolucija« in druge). S tem smo obogatili našo marksistično knjižnico, ker smo kljub vsem težavam, oviram in bojem med umikom iz Španije prinesli s seboj veliko količino marksistične literature v španskem jeziku in nekaj v Moskvi izdanih knjig v našem jeziku.

Vse te knjige smo skrivali pod zemljo, pod deskami in drugod, toda niti takrat, niti pozneje, tudi v najtežavnejših trenutkih se nismo hoteli ločiti od njih. Marsičemu važnemu in za ohranitev življenja v taborišču potrebnemu smo se odrekli, ko so nas premeščali iz taborišča, toda ta revolucionarni teoretični zaklad smo čuvali in vedno nosili s seboj.

Nekako konec aprila nas je francoska reakcija premestila v koncentracijsko taborišče Guiers, ki je bilo po režimu v njem ter po ureditvi bodeče žice in barak slabše in hujše kakor taborišči v Argèlu in Saint-Cyprien. To taborišče je bilo po obsegu in številu ljudi, ki jih je lahko sprejelo, veliko. In vanj je francoska reakcija nagnetla okoli 25.000 Špancev in interbrigadirjev.

Ko smo prišli v taborišče Guiers, smo imeli že precej izkušenj iz borbe s policijo za izboljšanje življenjskih pogojev, izkušenj v organizaciji političnega in kulturnega dela. Takoj v začetku, zlasti pa takrat, v naši partijski organizaciji ni bilo več nobenega osebnega problema posameznika, nobenega skupnega problema v življenju, delu in borbi naše skupine, ne da bi vse to postavljali na dnevni red in ne da bi partijska organizacija o vsem sklepala, storila potrebne ukrepe in nudila pomoč. Razen tega so na partijskih sestankih in na sestankih nepartijscev naši starejši tovariši, ki so ilegalno živeli in se borili v kapitalistični Jugoslaviji, pripovedovali o svojih izkušnjah iz borbe, o ilegalnem partijskem delu, o stavkah in spopadih s policijo, o vedenju pred razrednim sovražnikom. Ob zgledu mnogih herojev naše slavne KPJ, predvsem ob zgledu heroja delavskega gibanja tovariša Djura Djakovića, smo se vzgajali, kako je treba ljubiti svoj narod, kako se je treba boriti za stvar delavskega razreda, kako je treba sovražiti razrednega sovražnika, kako se je treba herojsko vesti pred njim ter žrtvovati vse, po potrebi tudi življenje, za stvar delavskega razreda, za stvar zatiranih in izkoriščanih, skratka za revolucijo, za komunizem. Takšno partijsko življenje je bilo temeljno poročstvo za ohranitev enotnosti, čvrstosti in revolucionarne borbe naše nacionalne skupine. To pa je bila glavna naloga, ki nam jo je zastavilo partijsko vodstvo s tovarišem Gošnjakom na čelu. Takšna linija je bila popolnoma pravilna in mi smo nalogo izpolnili. Po izpolnitvi te naloge je imelo vodstvo naše partijske organizacije za enako važno vprašanje ideološko-politične vzgoje in splošne kulturne izobrazbe vseh nas. Skratka, po prihodu v taborišče Guiers se je začelo intenzivno delo za našo politično in splošno kulturno izobrazbo. Taborišče se je spremenilo v pravi ulj, v center učenja in borbe, v šolo marksistično-leninistične vzgoje in kulturnega izobraževanja.

Samo temu intenzivnemu in vsestranskemu političnemu in kulturnemu življenju je bilo treba pripisati, da je bila naša jugoslovanska partijska organizacija takoj v začetku enotna in čvrsta in da je bila že takrat drugim za zgled. Reakcija je že takrat spoznala našo moč in čvrstost in začela nas je napadati bolj odkrito in bolj drzno. Pod lažno in inkriminirano obtožbo, da so pripravljali v taborišču upor, je policija odgnala

v srednjeveško (v Franciji samo po slabem znano) trdnjavo Colioure 12 naših tovarišev, Jugoslovancev, med njimi tovariša Vlado Popovića in Peka Dapčevića. Tam so jih več mesecev mučili in maltretirali (o tem je pisal takratni napredni tisk Francije) in šele po njihovi devetdnevni gladovni stavki so jih prignali nazaj v taborišče. Njihova vrnitev v taborišče je bila predvsem posledica njihovega herojskega vedenja pred razrednim sovražnikom, prav tako pa tudi posledica borbe, ki smo jo bili zanje v taborišču, in pomoči, ki so nam jo pri tem nudili francoski komunisti. To je bila v taborišču naša prva pomembnejša zmaga nad reakcijo.

V taborišču Guiers smo se začeli boriti za izboljšanje hrane in v tem pogledu smo dosegli nekaj uspehov. Razen tega smo si zagotovili določeno avtonomijo v taborišču, to se pravi, da smo policijo in žandarmerijo čimbolj odstranili od stalne kontrole nad našim notranjim življenjem. Na naše dan za dnem ponavljane in vztrajne zahteve so namreč taboriščne oblasti privolile v to, da je imela vsaka nacionalna skupina svoje vodstvo in da je bilo za vse interbrigadirje skupno vodstvo, s katerim naj bi francoske oblasti reševale vse nas internirance zadevajoča vprašanja. Z velikimi napori se nam je posrečilo organizirati bolnišnico, v kateri so delali naši tovariši zdravniki, med njimi Djura Mešterović in Vladeta Popović (ki ga je Gestapo zverinsko mučila in ubila leta 1941 v Beogradu), to se pravi zagotovili smo zdravniško kontrolo in nego vojnim tovarišem interbrigadirjem.

Komunistična partija Jugoslavije je že takrat razvila živahno udeležbo v deželi, zahtevajoč našo vrnitev v domovino. To je primoralo reakcionarno in fašistično vladno stare Jugoslavije, da je »vendarle nekaj ukrenila«. V taborišče nam je poslala nekega gospoda Teodosića, mimorede rečeno, bivšega funkcionarja notranjega ministrstva, da bi nam baje sporočil »željo« vlade, omogočiti nam vrnitev v domovino, toda z nekimi pogoji. Ti pogoji pa so bili: morali bi bili, kakor so sklenili tam v domovini, napisati samo »kratko izjavo«, to se pravi, izjaviti, da smo bili zapeljani, ko smo odšli v Španijo, da se tega kesamo in da se odpovedujemo borbi, ki smo jo bili, in žrtvam, ki smo jih prispevali. Res »nedolžen« pogoj in koncesija jugoslovanski reakciji. Tedaj smo njemu in jugoslovanski reakciji (in ne samo njej!) odločno in dosledno, revolucionarno odgovorili: ne, gospodje, s takšnimi in podobnimi pogoji nečemo zapustiti taborišča, s takšnimi pogoji se ne bomo nikoli odrekli tistemu, za kar smo se borili v Španiji, ne bomo pljunili na svoj ponos, na čast in slavo interbrigad. In ko nas skuša zdaj nekakšna informbirojevska sodrga prikazati kot vohune reakcije, morda samo zato, ker nečemo služiti temnim in protirevolucionarnim ciljem revizionistov marksizma-leninizma iz Sovjetske zveze, jim glasno in jasno pravimo: »Motite se, informbirojevski razbijači, nobeno farizejsko prizadevanje in pritisk nas ne bosta omajala in prisilila, da bi se odrekli slavnim borbenim tradicijam interbrigad, in ne bo se vam posrečilo prikriti resnico pred naprednim človeštvom.«

Koncentracijsko taborišče v Guiersu je bilo na zelo močvirnem zemljišču. Najprej so nas zaprli v gole barake, pozneje pa so nam dali nekaj slame za ležišča. Vode je bilo premalo (en vodnjak za tisoč ljudi), hrana je bila slaba in nezadostna. Za izboljšanje vsega tega smo se morali boriti in si sami pomagati. Tako smo tudi storili. Od taboriščnih oblasti smo dan za dnem vztrajno zahtevali izboljšanje, hkrati pa smo se tudi sami znašli. Izkopali smo vodnjake, napravili iz starih kant prhe in posodo za

»kuhanje« perila, med barakami in glavnim izhodom smo naredili stezice itd. itd. Da bi čim bolj ohranili tisto malo slame, smo si napravili tudi nekakšne »postelje«, in sicer takole: tla so bila narejena iz blokov, na vsakem bloku je bilo po 5 gred. Z vsakega bloka smo vzeli eno ali dve gredi in nekaj desk z barake in iz tega smo si s pomočjo žice napravili »postelje«. Nekateri tovariši so žrtvovali staro in edino odejo in naredili »slamnjačo« za poletje, pozimi pa so jo zopet uporabljali kot odejo.

Zaradi daljšega bivanja po taboriščih v težavnih življenjskih pogojih so se pojavile uši in srbečica. Naša partijska organizacija je organizirala vsestransko borbo za ohranitev higiene in vse to smo kaj hitro odstranili, tako da niso izbruhnile nalezljive bolezni. To je v kratkih potezih in nepopolno povedano, kako smo se borili z gmotnimi težavami in raznimi nevšečnostmi, kako smo jih vztrajno in nenehno premagovali in tako zboljševali pogoje življenja v taborišču, hkrati pa smo se ob tem vprašanju borili proti naklepom reakcije, da bi nas telesno izčrpala in uničila.

Nekaj je bilo, kar nas je od prvega dne internacije zelo bodrilo in nas nenehno navdajalo z novimi silami, da smo se še vztrajneje borili in vzdržali do konca, in sicer zveza, ki smo jo bili upostavili s predstavniki naše Partije v Parizu, po njih pa tudi z našo Partijo v domovini, v Jugoslaviji. Po prihodu v taborišče Guiers se je ta zveza s Partijo in domovino še bolj utrdila, prihajala so pisma in informacije o stanju v deželi, o borbi, ki jo je KPJ bila proti monarhofašističnim režimom, o borbi znotraj Partije proti vsem oportunistom, frakcionašem in izdajalcem, sovražnikom Partije in delavskega razreda. V taborišče Guiers so nas prišli obiskat tudi naši tovariši komunisti iz domovine (izkoristili so konferenco naprednih študentov v Parizu, ki so se je udeležili). Naravnost k nam sta jih poslala CK KPJ in naš tovariš Tito. Težko je zdaj opisati, kako navdušeni smo bili takrat, kako sta vzplamteli naša volja in želja, da bi se čimprej vrnili v domovino, da bi v vrstah Partije nadaljevali borbo, ki smo jo začeli v Španiji.

Razen literature nam je CK takrat poslal iz domovine tudi nekaj denarja, tako da smo imeli fond, iz katerega so dobivali podporo predvsem invalidi in bolniki, potem pa tudi vsi drugi. S tem denarjem se nam je posrečilo kupiti pisalne stroje, papir, indigo in barve, kar nam je bilo potrebno, da smo lahko razširili partijsko tehniko in kulturno-izobraževalno delo.

V taborišču Guiers so se začeli stalni tečaji zgodovine VKP(b), politične ekonomije in »Osnov leninizma«. Imeli smo redna predavanja, seminarje in diskusije o vsaki temi, tako da je lahko vsak izmed nas dobro obvladal osnovne stvari iz marksizma-leninizma. Razen tega je vsak izmed nas ob pomoči bolj izobraženih tovarišev individualno proučeval posamezne teme iz marksistično-leninistične literature, ki smo jo imeli ne le v našem, marveč tudi v drugih jezikih (ruskem, francoskem, angleškem in španskem), kakor n. pr. »Imperializem«, »Kmečko vprašanje«, »Strategija in taktika«, »O diktaturi proletariata«, »O nacionalnem vprašanju«, »Država in revolucija« itd. itd.

Imeli smo tudi redna tedenska predavanja z diskusijo o političnem položaju v svetu, tako da smo aktivno spremljali vse dogodke in da smo bili poučeni o njih.

Vse te oblike ideološko-političnega dela so pripomogle, da se je naša revolucionarna zavest dvigala, širila in krepila, da je naraščala naša

borbena pripravljenost, da se je krepila in kalila naša zvestoba nauku marksizma-leninizma, naša zvestoba borbi delavskega razreda in vseh zatiranih narodov.

Ko smo na izkušnjah proučevali zgodovino Boljševiške partije, smo se učili, kako se je treba boriti za čistost, čvrstost in enotnost revolucionarne partije leninskega tipa proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom Partije in delavskega razreda. Usvojili smo si izkušnje Boljševiške partije o pripravljanju in izvedbi oborožene vstaje — revolucije, o borbi za zgraditev socializma, med seboj pa smo obširno in temeljito diskutirali o tem, kako bomo uporabili njene izkušnje, da bomo pomagali naši Partiji pripravljati revolucijo, jo uresničiti in zgraditi socializem. In nismo se slabo naučili in pripravili. To dokazujejo dejanja naše Partije, to dokazuje organizacija oborožene vstaje in osvobodilne borbe naših narodov, to dokazuje naša ljudska revolucija, to dokazuje graditev socializma v naši deželi, in tega ni mogoče izbrisati z nobenimi temnimi in umazanimi procesi (kakor je bil tisti v Budimpešti), kakor bi radi storili revizionisti revolucionarnega nauka marksizma-leninizma in razbijači enotnosti mednarodnega proletariata, ki jim načeluje CK VKP(b).

Posebno vprašanje, ki mu je naša partijska organizacija v taborišču posvetila veliko pozornost, je bilo posplošenje izkušenj iz borbe v Španiji. V referatih in diskusijah smo analizirali pogoje začetka in razvoja oborožene borbe, organizacijska načela, na katerih se je gradila španska republikanska vojska in internacionalne brigade, organizacijo političnega dela v vojski, delo partijske organizacije v vojski, mesto in vlogo političnih komisarjev, dalje vse boje, ki smo jih bili, in bitke med vojno; partizanske akcije v sovražnikovem zaledju itd., skratka ob izkušnjah borbe v Španiji smo se vzgajali in pripravljali na nove boje proti sovražnikom delavskega razreda in vsega naprednega v svetu, proti imperializmu.

Kulturno-izobraževalno delo in življenje je bilo zelo razvito in pestro. Imeli smo tečaje tujih jezikov: ruskega, francoskega, španskega in angleškega. Za skupino tovarišev delavcev, ki so znali slabo brati in pisati ali ki so bili povsem nepismeni, smo organizirali tečaje za nepismene. Že v prvem polletju bivanja v taborišču Guiers so se vsi naučili brati in pisati, nekateri izmed njih pa so se pozneje učili n. pr. algebre, geometrije in fizike. Organizirali smo tečaje iz zemljepisa, matematike, fizike in kemije. Posebna pozornost je bila posvečena proučevanju naše zgodovine, prirejali smo predavanja in posebno poudarjali borbene tradicije naših narodov iz preteklosti, ob katerih smo se učili in vzgajali v duhu ljubezni in zvestobe svojemu narodu. Tako smo n. pr. podrobno in obširno proučevali punt hrvatskih kmetov pod vodstvom Matije Gubca, ilindensko vstajo makedonskega naroda, vstaje srbskega naroda proti turški tiraniji, borbo črnogorskega naroda za svobodo itd. Redno smo brali napredne francoske lište (navadno je ta ali oni tovariš vsak dan vsem tovarišem v taborišču prevajal važnejše članke iz teh listov). Takoj od začetka je v vsaki baraki redno izhajal stenčas, ki je obravnaval notranje življenje skupin, izhajalo pa je tudi mnogo posebnih izdaj stenčasov, posvečenih borbi naše Partije in naših narodov proti monarhofašističnemu terorju v stari Jugoslaviji. Zvečer nam je kak tovariš navadno bral napredna književna dela sovjetskih, nemških in drugih pisateljev (Gorkega, Ostrovskega in drugih).

Imeli smo srbske, hrvatske, slovenske itd. pevske zборе, posebej pa še skupni zbor naše nacionalne skupine, učili smo se peti borbene pesmi proletariata različnih dežel in sovjetskih narodov, borbene in narodne pesmi naših narodov in našega delavskega razreda. Imeli smo diletantsko skupino, prirejali smo gledališke predstave iz del naših naprednih književnikov, zabavne večere, prepletene z zdravim političnim humorjem, na katerih smo žigosali reakcijo in policijo, obravnavali vsakdanje življenje v taborišču ter tako opozarjali na slabosti in pomanjkljivosti (n. pr. na higieno, na tiste, ki so se slabo učili itd.). Na kulturnem področju smo bili iniciatorji sodelovanja z drugimi nacionalnimi skupinami, organizirali smo skupne kulturne prireditve z njimi.

Med nami je bilo precej kvalificiranih delavcev, ki so organizirali delavnice: krojaško za krpanje oblek, čevlarsko za popravilo čevljev, mizarstvo in majhne mehanične delavnice, tovariši knjigovezi pa so organizirali tudi svojo majhno knjigovoznico. Sami smo izdelali majhne strugarnice in razno orodje, tako da smo v teh delavnicah izdelovali razne stvari. V juliju smo organizirali v taborišču tudi razstavo, na kateri je zavzela naša nacionalna skupina pomembno mesto.

Kljub nenehni borbi s taboriščnimi oblastmi, slabi hrani in težavnim pogojem za življenje v taborišču naša partijska organizacija ni zanemarila vprašanja fizikulture in športa, marveč nasprotno, kar največ so nam dopuščale naše telesne moči, smo gojili fizikulturo in šport (nogomet, odbojko, skakanje, tek, metanje krogle itd.), in vse to je krepilo naše telesne moči tako, da smo lažje premagovali vse težave.

Naša partijska organizacija (in samo naša v vsem taborišču) je organizirala partijsko tehniko, to se pravi prevajanje in razmnoževanje gradiva ne le v našem jeziku, marveč tudi v drugih jezikih (nemškem, madžarskem, bolgarskem, češkem) za potrebe ostalih nacionalnih skupin. Noč in dan smo prevajali in razmnoževali na stroju važne članke iz francoskega partijskega tiska, iz »Rundschau-a« in posamezna dela klasikov marksizma-leninizma za potrebe naše in drugih partijskih organizacij v taborišču. In medtem ko smo mi včasih delali to nepretrgoma po 20 ur, je partijsko vodstvo organiziralo po vsem taborišču patrulje in straže, ki so pazile, da nas ne bi presenetila policija. Če so oblasti v taborišču kdaj izvedele, da ilegalno prevajamo, razmnožujemo in širimo gradivo po taborišču, so takoj sledile preiskave in aretacije, toda tehnike in v njej zaposlenih ljudi niso nikoli mogli najti. Še zdaj leži naša skromna tehnika zakopana v taborišču Guers, ker smo morali to storiti, preden so nas premestili v koncentracijsko taborišče Vernay.

Ves čas tako intenzivnega partijskega, ideološkega in kulturno-izobraževalnega dela v taborišču Guers se je naša partijska organizacija dan za dnem srdito borila proti različnim oportunističnim, frakcijskim in malodušnim elementom, proti skupinici zahrbtnih sovražnikov Partije in delavskega razreda, ki jim je načelovala prodana in podla duša Nikita Kovačević (famosni Čudnovski, ki ga je vzela v zaščito sovjetska vlada v neki svoji noti). V borbi proti takšnim tipom in sovražnikom Partije smo jeklenili našo partijsko organizacijo in neizprosno odstranjevali iz nje vse, kar je oviralo resnično revolucionarno življenje, borbo in delo naše partijske organizacije in interbrigadirjev.

Reakcija, francoska policija in žandarmerija nas ves čas niso pustile pri miru, marveč so si nenehno prizadevale, da bi razbile našo enotnost.

Poslabšali so nam prehrano, omejevali pravice v taborišču itd., toda vedno, kadar so kaj takega ukrenili, smo enotni in čvrsto strnjeni nastopali proti in jih prisilili, da so odnehali in popustili. Niti za trenutek nismo dovolili blatiti časti in ponosa interbrigadirjev, časti mednarodnega proletariata. V partijskem vodstvu interbrigad v taborišču in v naši partijski organizaciji je bilo takrat nekaj omahljivcev in oportunistov z omenjenim Nikito Kovačevićem na čelu, ki so kovali razne politikantske teorije in oportunistične teze o brezupnosti našega položaja, o potrebi nekakšnega kompromisa s francosko reakcijo, o potrebi nekakšne kapitulacije — politične pasivnosti interbrigadirjev. Bili so za vse drugo, samo za vztrajno, dosledno revolucionarno borbo in obrambo časti interbrigadirjev ne. Proti vsem tem oportunistom v taborišču je naša partijska organizacija nastopala srdito in neizprosno, razkrinkavala jih je in izolirala od pravega in prekaljenega, resnično revolucionarnega jedra interbrigadirjev.

Zdaj pa so pobesneli in razjarjeni informburojevci na čelu s tistimi iz Moskve v okviru besne gonje proti naši slavni Partiji in proti naši socialistični graditvi organizirali in inscenirali nesramno in prozorno farso, ki so jo nazvali »budimpeštanski proces«, da bi preko njega poizkusili prikazati nas, Jugoslovane, borce interbrigade, in naše partijsko vodstvo iz koncentracijskih taborišč v Franciji kot trockiste, oportuniste in razbijalce enotnosti interbrigadirjev v koncentracijskih taboriščih v Franciji. Tiste prodane duše in zakrknjene sovražnike napredka in socializma, proti katerim smo se v koncentracijskih taboriščih dosledno, revolucionarno in boljševiško borili, pa razglašajo zdaj za prave marksiste, in sovjetska vlada jih v svojih notah odkrito ščiti, kakor je storila s Kovačevićem-Čudnovskim, njihovim varovancem.

Ne, gospodje! Resnice o borbi naše partijske organizacije in našega partijskega vodstva s tovarišem Gošnjakom na čelu proti trockistom, oportunistom ter raznim sovražnikom Partije in revolucije med bivanjem v koncentracijskih taboriščih v Franciji z ničimer ne morete prikriti, pa čeprav bi inscenirali še toliko takih in podobnih procesov, ker je ta resnica znana ne le nam Jugoslovanom, marveč tudi vsem interbrigadirjem in Špancem, ki so bili takrat z nami v taborišču.

Konec leta 1939 se je začela druga svetovna vojna in nedoločno stališče KP Francije glede njenega značaja je precej pripomoglo k oportunističnim in kapitulantskim težnjam v taborišču Guiers. Potem ko je bila Francija potegnjena v vojno in ko je bila KP Francije prepovedana, je začela francoska reakcija nas v taborišču brutalno in srdito napadati. Z raznimi zvijačami in obljubami so nas skušali prisiliti, da bi vstopili v francosko tujsko legijo ali v njihove delovne čete, da bi tako internacionalne brigade politično in praktično likvidirali ter zasenčili svetle in borbene tradicije internacionalnih brigad.

Ko nas francoska reakcija z raznimi demagoškimi triki in obljubami ni mogla spraviti v Tujsko legijo in delovne čete, so uporabili silo. V tistih dneh brutalnih napadov na interbrigadirje so bili v vodstvu interbrigad ter v mnogih vodstvih nacionalnih skupin v taborišču primeri oportunizma in omahovanja. Zato je nekaj tovarišev odšlo v delovne čete. Naše partijsko vodstvo in naša partijska organizacija pa nista omahovala, in začeli smo se boriti za rešitev časti interbrigad, proti oportunistom in omahljivcem v taborišču. V konkretnem primeru je bilo v marcu 1940 stališče našega partijskega vodstva, da bi se po potrebi fizično uprli nasilnemu pošiljanju

▼ delovne čete, ker bi bil tak odpor v tisti situaciji tudi uspešen. Naš partijski predstavnik (tovariš Gošnjak) je partijskemu vodstvu interbrigad v taborišču predlagal, naj bi dali vsem nacionalnim skupinam direktive o fizičnem odporu, kar pa je bilo odklonjeno. Kljub temu pa je naše partijsko vodstvo vztrajalo na tem stališču in vsi skupaj z našim vodstvom na čelu smo se v vsem taborišču še naprej borili za takšno stališče. Reakcija je to vedela in prvi napadi so bili naperjeni proti naši nacionalni skupini.

Taboriščne oblasti so posamez klicale komuniste iz naše skupine in na vse mogoče načine pritiskale nanje z grožnjami, s striženjem las, britjem brkov in podobno, toda vse je bilo zaman. Ostali smo na naših borbenih pozicijah čvrsti in neomahljivi. Potem je žandarmerija nasilno odgnala iz taborišča dvanajst naših tovarišev, o katerih so domnevali, da so glavni voditelji. Grdo so ravnali z njimi, jim grozili in jih vrgli v taboriščne zapore. Toda niti tistih dvajst niti nas ostalih to ni prav nič omajalo (med dvanajstimi našimi tovariši so bili takrat aretirani tudi tovariši Gošnjak, Maks Baće in Kurt). Ko se tudi ta napad ni posrečil, je francoska reakcija s policijo, žandarmerijo in vojsko 2. aprila 1940 našo nacionalno skupino znova brutalno napadla. Naše taborišče so blokirali odredi vojske in žandarmerije. Komandant taborišča je zahteval, naj se pokorimo njegovim odredbam in vstopimo v delovne čete. Komandant internacionalnih brigad v taborišču tovariš Ljubo Ilič in komandant naše nacionalne skupine tovariš Kosta Nadj sta nenehno in energično odgovarjala, da se takšnim naredbam ne bomo pokorili. Potem smo odšli iz barak, navalili na bodečo žico, čeprav so bili mitraljezi in puške namerjeni na nas, in začeli smo demonstrirati proti takšnemu terorju in nasilju. Demonstracijam so se pridružili tovariši iz vsega taborišča. Med glasnim skandiranjem: »Les soldates sont nos freres!« (»Vojaki so naši bratje!«) smo pozivali francoske vojake, naj ne izpolnijo povelja žandarmerije in naj se nam pridružijo v naši pravični borbi. To je zelo vplivalo na vojsko — na francoske delavce in kmete v vojaških uniformah. Posrečilo se nam je omajati jih tako, da noben vojak ni napravil niti najmanjšega izpada proti nam. To je bil že velik uspeh in taboriščne oblasti so bile hudo zaskrbljene. Kmalu je prišlo v taborišče še več policije in žandarmerije. Tedaj smo se skupaj s tovariši iz vsega taborišča umaknili v barake in nadaljevali demonstracije, tovariša Iliča in Nadj pa smo pustili zunaj in ju pooblastili, naj nadaljujeta pogajanja s taboriščnimi oblastmi in jim jasno povesta, da v delovne čete nikakor ne pojdemo. Taboriščne oblasti svojega stališča niso hotele spremeniti, mi pa tudi ne. Vztrajali smo. Tedaj je okoli deset pijanih in razjarjenih žandarjev in policajev vdrlo v naše barake in začelo pretepati vse kar po vrsti s puškinimi kopiti in pendreki, po pet policajev in žandarjev je vleklo enega izmed nas (eden ga je vlekel za lase, dva za roke, dva pa za noge), metali so nas ko vreče iz barak v taboriščno blato, nas pretepali in vlačili po tleh, naposled pa so nas zmetali na kamione pred glavnim vhodom, od koder so nas (86 Jugoslovanov) odpeljali v zapore v dobro zastraženo in z bodečo žico ograjeno izolirano barako, kjer smo brez hrane ostali štiri dni in štiri noči. Petega dne zjutraj so nas odgnali iz zaporov in postavili v vrste. Mislili so, da so nas s pretepanjem, lakoto in izčrpavanjem že omehčali, in vprašali so nas: »Ali pojdete v delovne čete?« V en glas, odločno in ponosno smo jim kratko odgovorili: »Ne!« Potem so nas pustili v zaporih 40 dni in nam dajali dnevno samo četrtno normalnega taboriščnega obroka hrane.

V teh zaporih smo dočakali in praznovali 1. maj. Imeli smo slavnosten sestanek z referatom nekega tovariša. Potem smo tiho prepevali borbene revolucionarne pesmi.

Takšna naša borba in takšno naše stališče je bilo trn v peti reakciji in naša nacionalna skupina je bila in ostala nepremagljiva ovira na poti vseh temnih načrtov reakcije in policije. Med temi boji in našim fizičnim odporom so nas vsi interbrigadirji od prvega trenutka do konca moralno v polni meri podpirali. Ko so nas žandárji pretepali in pestili, so več ur odmevale po taborišču demonstracije vseh internirancev, razlegala so se gesla in pesmi tako glasno, da so kmetje iz okoliških vasi prihiteli na griče okrog taborišča pogledat, kaj se godi v njem.

To ni bila samo zmaga naše skupine in interbrigadirjev v splošnem nad načrti francoske reakcije, marveč je bila hkrati tudi zmaga pravilnega, borbenega in doslednega revolucionarnega stališča našega partijskega vodstva in naše partijske organizacije nad oportunisti in omahljivci v vodstvu interbrigad in v vodstvih drugih nacionalnih skupin v taborišču. V praksi in borbi se je pokazalo, da je bilo takšno naše stališče pravilno. Proti volji oportunističnih voditeljev so se solidarizirali z njim tudi v drugih skupinah vsi interbrigadirji in nas tako moralno podpirali, dokler smo se borili in fizično upirali. Kot posledica zmage pravilnega revolucionarnega stališča našega partijskega vodstva nad oportunisti v taborišču je prišlo po vsem tem na dnevni red vprašanje taktike in stališča, ki ga je dotlej določalo partijsko vodstvo interbrigadirjev v taborišču. Vodstvo je analiziralo naše stališče in taktiko, spoznalo pomanjkljivosti in napake in dalo prav našemu partijskemu vodstvu. Na isti seji je bil takrat v partijsko vodstvo internacionalnih brigad kooptiran predstavnik naše partijske organizacije tovariš Ivan Gošnjak.

Ko smo se vrnili iz zaporov, so nam vsi tovariši v taborišču priredili navdušene in pristrčne manifestacije. Taboriščne oblasti so potem več dni še naprej v različnih oblikah pritiskale na nas. Izmed interbrigadirjev, zlasti v naši nacionalni skupini, so izbirali »največje grešnike«, da bi nas razdelili. Našo nacionalno skupino so razdelili v dve, prvo v večjo, ki so jo hoteli premestiti nekam drugam, in drugo, manjšo, ki je ostala v taborišču Guiers. Konec maja so te »največje grešnike« premestili v koncentracijsko taborišče Vernay. Ob tej premestitvi je bilo za našo nacionalno skupino, pa tudi za druge, poseben problem vprašanje prenosa (seveda strogo ilegalno) našega partijskega gradiva in marksistične literature. Partijsko vodstvo interbrigad je dalo direktivo, naj se vse partijsko-gradivo in vsa literatura pred odhodom iz taborišča Guiers uniči. Vsa druga vodstva nacionalnih skupin so to direktivo izpolnili in uničili vse gradivo, kar so ga imela. Partijsko vodstvo naše nacionalne skupine pa se s takšno direktivo ni strinjalo in je nismo izpolnili. Tik pred odhodom so nam dali na pot nekaj hrane in konzerv. Naše partijsko vodstvo je takoj predlagalo, naj vsak izroči svojo konservo sekretarju svoje partijske celice in se tako odreče hrani do prihoda v novo taborišče. Brez oklevanja smo vsi ta predlog sprejeli in oddali konserve. Tovariši mehaniki so mojstrsko odstranili s konzerv etikete, jih odprli in napolnili s partijskim gradivom ter spravili vanje večino knjig, s katerih so poprej odstranili platnice. Potem so konserve še boljše zacinili in znova nalepili nanje etikete. Tako sploh ni bilo mogoče opaziti, da so bile konserve odprte. V isti namen smo porabili čutare in steklenice temne barve, in sicer tako, da smo knjige

raztrgali na liste in jih skozi grla spravili v steklenice in čutare, tako da so bile le-te dovolj težke, kakor da je tekočina v njih. Manjši del literature smo skrili pod platnice legalne literature v francoskem jeziku. Ko so nas pred odhodom iz taborišča Guiers in ob prihodu v taborišče Vernay preiskali, niso pri nas ničesar našli, čeprav je policija opravila preiskavo temeljito in drastično; in tako se je samo nam Jugoslovanom posrečilo prenesti naš teoretični zaklad v taborišče Vernay.

Koncentracijsko taborišče Vernay je bilo po ureditvi in režimu v njem najslabše taborišče v Franciji, na slabem glasu zato, ker so francoske oblasti ravnale z interniranci kruto in brutalno. Nas so poslali tja kot »največje grešnike« in kot svoje najhujše sovražnike. Nas, Jugoslovane, so z večjo skupino ostalih interbrigadirjev vrgli v okraj »C« v barake, kjer je bilo prostora za 150 ljudi, nas pa so natlačili v vsako po 360. Uvedli so težko fizično delo (kopanje, premetavanje kamenja, prenašanje kant iz stranišča po dva do tri kilometre daleč iz taborišča itd.). Postrojili in poimensko so nas klicali petkrat dnevno in vedno so nas tako izčrpane pustili na soncu skoraj celo uro, tako da se je pogosto dogajalo, da so se posamezni tovariši onesveščali. V barakah so nas premeščali, nacionalne skupine niso smele biti skupaj v eni baraki. Mi, Jugoslovani, smo se razdelili v dve skupini, v dve baraki. Prav takrat so že bili v taborišču in vsak dan so prihajali iz vse Francije razni postopači, kriminalci, tatovi, klativitezi in belogardisti (med njimi je bil celo neki donski ataman, ki je zdaj morda kje sovjetski državlján, kar ni izključeno). Francoska reakcija je pričakovala, da bo s pošiljanjem teh tipov med nas v taborišče razbila enotnost in monolitnost naših vrst. Tedaj so prignali v taborišče tudi nekega Schillerja, bivšega borca interbrigad, po narodnosti Madžara, ki smo ga dobro poznali že v taborišču Guiers, kjer je bil odkrito v službi francoske policije in je delal v njihovih pisarnah. Poznali smo ga kot provokatorja in vohuna. Še istega večera, ko je prišel v taborišče Vernay, smo ga tako pretepli, da so ga oblasti drugi dan odpeljale iz taborišča.

Že pred našim prihodom v taborišče Vernay sta bila tam Luigi Gallo (Luigi Longo), zdaj član Politbiroja CK KP Italije in bivši politični komisar interbrigad, ter Franz Dalen, član Politbiroja Enotne socialistične partije Nemčije ter še nekaj bivših partijskih funkcionarjev KP Italije in KP Nemčije. Ko je naše partijsko vodstvo predlagalo Longu (Gallu), naj bi obravnavali in analizirali vprašanje taktike borbe v taborišču Guiers, je v celoti odobril stališče našega partijskega vodstva, in eden izmed voditeljev interbrigad v taborišču Guiers, Rainer, je bil zaradi svojega oportunističnega stališča izključen iz Partije.

Ne bo odveč, če v zvezi s tem vprašamo tudi tole: Gallo, ali se spominjate, da ste takrat dali prav vodstvu naše partijske organizacije in naši partijski organizaciji glede taktike borbe za ohranitev časti in enotnosti interbrigadirjev v francoskih koncentracijskih taboriščih ter obsodili vodstvo interbrigad v taborišču Guiers zaradi njegovega oportunističnega stališča?

Upamo, da niste izgubili spomina, da se vsega tega zdaj ne bi spominjali. In zdaj, v razbojniški gonji proti naši Partiji in naši socialistični domovini, ki jo uprizarjajo razkoračeni informbirojevci s Sovjetsko zvezo na čelu, ste se vi, Gallo, politični komisar slavnih internacionanih brigad, pred dnevi v nekem članku pridružili temu kontrarevolucionarnemu početju in obogatili informbirojevsko »zakladnico« laži in obrekovanja prav

s temi novimi izmišljotinami in obrekovanjem. Pridružili ste se nesramnim in gnusnim lažem in obrekovanju, ki so bile izrečene na budimpeštanskem procesu o borbah interbrigad in o nas, Jugoslovanih, članih teh brigad. Če ste že proti svoji komunistični časti, proti komunistični in navadni človeški morali, morda samo zaradi discipline (ker vam je tako ukazalo vodstvo Boljševiške partije) privolili v to, da ste oblatili našo slavno Partijo in našo socialistično domovino, tedaj se nam zdi čudno samo tole: zakaj pljujete, Gallo, na tisto, kar ste sami ustvarili, na slavne internacionalne brigade? Zakaj se tudi vi pridružujete poskusom pobesnelih informbirojevskih razbijačev, da bi izbrisali iz zgodovine borbe mednarodnega proletariata slavne tradicije internacionalnih brigad, z bojišč Španije in iz borbe proti francoski reakciji v koncentracijskih taboriščih? Če že ne ob ničemer drugem, bi se moralo vsaj ob vprašanju ohranitve časti in svetlih tradicij interbrigad oglasiti v vas vsaj malo komunistične morale in revolucionarne sile, da se temu ne bi pridružili, da bi bili to protirevolucionarno zaroto zoper slavne interbrigade obsodili. To bi bili morali storiti. Vse pa kaže, da sta tudi v vas ugasnili komunistična čast in morala, in da zato tega niste mogli storiti, čeprav vam je zelo dobro znana resnica o življenju, trpljenju, borbi in revolucionarni odločnosti interbrigadirjev v koncentracijskih taboriščih v Franciji. Prav tako pa je zlasti vam znan delež jugoslovanskih komunistov, interbrigadirjev v tej borbi.

A glejte, Gallo, mi, jugoslovanski komunisti, borci internacionalnih brigad, mi to zopet delamo, mi zopet branimo čast in slavo internacionalnih brigad, kakor smo delali to takrat v koncentracijskih taboriščih v Franciji, ko ste občudovali našo borbenost, našo dosledno revolucionarnost, ko ste popolnoma odobraval naša stališča, oportuniste in razne malodušneže pa obsojali. Res, takrat smo delali to v zelo težavnih pogojih režima koncentracijskega taborišča, zdaj pa delamo to kot svobodni državljani naše socialistične domovine, kot zvesti sinovi naše slavne Komunistične partije Jugoslavije.

Življenjski in delovni pogoji v koncentracijskem taborišču Vernay so bili čedalje težavnejši, čedalje neznosnejši. Policija nam je hotela vsiliti svoje ljudi za komandante barak, toda mi smo se temu odločno uprli, in tako je privolila, da smo sami volili komandante barak. Hrana se je bila takrat strašno poslabšala. Dobivali smo nekaj kruha (navadno en hlebec najmanj na 15, včasih pa tudi na 25 ljudi), približno 1 kg večinoma pokvarjenega sočivja dnevno, največ pa topinamburja (vrsta sladkega krompirja, ki ga pokladajo živini). Sestanke, prireditve in druge zборе so nam prepovedali. Čeprav so bili pogoji v taborišču zelo težavni in prav zato, ker so bili tako težavni, je naša partijska organizacija nadaljevala intenzivno in živahno partijsko življenje in delo (seveda strogo ilegalno). Nadaljevali smo tudi intenzivno ideološko-politično in kulturno delo. Partijske sestanke smo imeli navadno skriti v kotu barake ali kje za njo. Tako se je partijsko in ideološko-politično delo razvijalo redno, ne glede na vse težave, metode dela pa smo izpopolnjevali tako, da smo obilno uporabljali izkušnje, ki smo jih imeli iz dotodanjega življenja, dela in borbe v taboriščih Saint Cyprien in Guiers.

Neznosni življenjski pogoji so nam nujno nalagali potrebo, organizirati borbo za izboljšanje stanja v taborišču. In to borbo smo začeli. Dan za dnem smo pri taboriščnih oblasteh protestirali in dosegli smo, da so

nam hrano nekoliko izboljšali, da smo se morali postrojiti trikrat dnevno, ne pa petkrat kakor prej, da smo lahko prirejali sestanke, organizirali prireditve itd. To izboljšanje pa navadno ni trajalo dolgo. Oblasti so zopet nastopile s terorjem, pritiskom in omejitvami, mi pa smo se zopet borili, in to se je nadaljevalo do konca našega bivanja v taborišču Vernay. Zaradi neznosnega režima in izčrpanosti se je dogajalo, da so nekateri skušali pobegniti iz taborišča. Konec poletja 1940 sta bila ubita dva tovariša, neki Nemec in neki Poljak, ki sta hotela pod bodečo žico pobegniti iz taborišča. Vsi interbrigadirji so tedaj priredili nemo protestno manifestacijo. Ko so drugi dan prišli žandarji, da bi nas poimensko klicali in pregledali, nismo izpolnili njihovega povelja, marveč smo najprej z enominutnim molkom počastili spomin ubitih tovarišev in tisto jutro nismo šli delat. Taboriščne oblasti in žandarmerija so bile presenečene in tistega dne niso ničesar ukrenili, pač pa so nas nekaj dni pozneje za kazen vse ostrigli.

V istem času, ko so se življenjski in delovni pogoji v taborišču še bolj poslabšali, so zagrizeni oportunisti in frakcionaši iz naše skupine s Kovačevićem-Čudnovskim, Furmanom-Stanisavljevičem (z njima pa tudi Trajkom Jordanovim-Miškovskim) in podobnimi tipi iz drugih nacionalnih skupin na čelu, skušali izkoristiti takšno situacijo. Poglobili so svoje razdiralno in izdajalsko delo in si prizadevali zlomiti našo borbeno moralo in razbiti našo borbeno enotnost. Naša partijska organizacija, ki je imela že bogate izkušnje iz borbe s takšnimi sovražniki, je odločno in enotno nastopila proti njim; javno smo jih izolirali in razkrinkali, tako da so v tem taborišču bili in ostali klavrní osamljenci ter sovražniki Partije in revolucije.

V tistih za nas najtežavnejših dneh nismo bili sami. Za nas so skrbeli naša KPJ, naš CK in naš ljubljeni tov. Tito. Naša Partija je po vsej državi organizirala široko akcijo za pomoč nam v taborišču. Nobenega kraja, nobenega večjega mesta v naši državi ni bilo, od koder nam ne bi bili pošiljali paketov s hrano in obleko. Razen te gmotne pomoči, ki jo je organizirala naša Partija v domovini, je to akcijo hkrati izkoristila za še širšo popularizacijo borbe interbrigadirjev in španskega ljudstva, v tej akciji je na široko mobilizirala delovne in napredne ljudi naše dežele, ki so od kapitalističnih mogotcev v stari Jugoslaviji zahtevali, naj nam dovolijo vrniti se v domovino.

Jugoslovanska reakcija in njena policija ter francoska reakcija in njena policija sta z združenimi močmi storili vse, da bi preprečili gmotno, moralno in politično pomoč, ki jo je organizirala naša Partija. Toda kljub velikanskim oviram, prepovedi in terorju se jim to ni posrečilo. Naša Partija nam je zagotovila to pomoč prav zato, ker je akcijo organizirala na široki podlagi in ker je uživala podporo širokih ljudskih množic. Po obsegu te akcije, po njenem političnem pomenu in gmotni koristi, ki smo jo imeli od tega, je bila naša Partija vedno na čelu in pred drugimi partijami; v tem pogledu jim je dajala zgled. Iz vseh krajev naše dežele je dan za dnem prihajalo mnogo kilogramskih paketov z živili (večinoma moka, slanina, fižol in sladkor). Dogajalo se je, da je prišlo iz raznih krajev domovine na naslov enega izmed nas dnevno nad 30 paketov. Ta pomoč je bila za pojme interbrigadirjev v drugih nacionalnih skupinah nekaj velikega, nekaj nepojmljivega. Zato so nam vedno govorili nekako takole: naše partije niso skrbale in tudi zdaj ne skrbje dovolj za nas, vaša

KPJ pa edina zelo skrbi za svoje kadre, samo vi dobivate pomoč. To so bili za nekatere tovariše v drugih nacionalnih skupinah trenutki mučnih občutkov in zle slutnje, dnevi, ko so nekateri izmed njih polagoma izgubljali perspektivo. Toda mi smo jim pomagali in jih bodrili.

Nam pa se tega ni bilo treba bati. Vendar pa gmotna pomoč, ki nam jo je obilno organizirala naša Partija, ni bila tolikšna, da bi zadostila potrebam nas sestradanih tovarišev v taborišču, pač pa je bila tolikšna, da nam je omogočila izdatno zboljšanje prehrane, da nas je prav za prav rešila, da nismo umrli od lakote. Najvažnejše pa je, da je bila to brezmejna in velikanska moralna in politična pomoč, ki nam je vlivala nove sile in še trdnejšo vero v pravičnost stvari, za katero smo trpeli in za katero smo se borili. Ko smo dobivali pakete, smo prispevali v fond interbrigad predvsem za potrebe invalidov in bolnih interbrigadirjev 25% vsega, kar smo dobili, tako da je bila to izdatna pomoč tovarišem iz drugih nacionalnih skupin. Kadar smo dobili nekaj več hrane, smo razen tega prirejali skupne obede in večerje, na katere smo povabili vse tovariše interbrigadirje iz našega taborišča »C« (Poljake, Italijane, Avstrijce, Nemce in Čehe).

Razen tega nam je Partija prav v najtežavnejših dneh, kar smo jih doživeli v taborišču, ilegalno v paketih redno pošiljala svoj partijski tisk, letake in celo nekaj literature. Dobro se spominjam, ko me je nekega dne poklical tovariš Gošnjak in mi rekel, da so iz domovine poslali več paketov s kruhom in da naj, ko bomo na pošti, poskrbimo, da oblasti hlebcev ne bodo razrezale, marveč da jih prinesemo cele v taborišče. Seveda mi ni povedal, kaj je bilo v kruhu. Krajo teh paketov s kruhom smo res organizirali, ne da bi policija zvedela za to. Ko smo pakete prinesli v taborišče, smo se mnogo bolj kakor kruha, razveselili tistega, kar je bilo v njem. Dobili smo namreč »Proleter«, glasilo naše Partije, mnogo partijskega gradiva in letakov ter pismo o položaju v naši deželi. Kako blagodejno in bodrilno je to vplivalo na vse nas, ko smo lahko v strašnih pogojih koncentracijskega taborišča v Franciji brali revolucionarni partijski tisk naše herojske Komunistične partije Jugoslavije. Na podoben način smo takrat dobili Leninovo delo »Imperializem« in še nekaj drugega gradiva, kakor tudi napredno, legalno in na pol legalno literaturo (liste in revije), ki je takrat izhajala v naši deželi.

Z našo Partijo v domovini smo bili nenehno in nepretrgoma povezani v vseh vprašanjih. Take povezave ni imela nobena druga partija v Evropi, nobena druga nacionalna skupina v taborišču.

Po tako doslednem revolucionarnem stališču v taborišču Guiersu, po borbi, ki smo jo bili, in vplivu, ki smo ga imeli na vse druge v taborišču, je bil ugled partijske organizacije naše nacionalne skupine v očeh interniranih interbrigadirjev in Špancev velikanski. Povedo, ob vsaki priložnosti in v vsem smo bili zgled vsem drugim komunistom interbrigadirjem v taborišču. Bili smo nosilci enotnosti, borbenosti in časti internacionalnih brigad. Že takrat smo bili ponosni na to, še bolj pa smo ponosni zdaj.

Ko je francoska reakcija spoznala, da nas z nobenimi represalijami, lakoto in raznimi drugimi metodami ne more omajati, da naše enotnosti ne more razbiti, se je zatekla v začetku leta 1941 še k enemu manevru. Taboriščne oblasti so namreč začele pripravljati skupne interbrigadirjev in Špancev, da bi jih poslale v Severno Afriko, v puščavo Saharo. To je bil zopet trenutek, ko se je bilo treba boriti ter rešiti ponos in čast

internacionalnih brigad, ko-se je bilo treba boriti, da bi prekrizali načrte reakcije, ki nas je hotela poslati v Afriko zato, da bi nas fizično iztrebila. Tudi tokrat se je pokazalo v vodstvih nekaterih nacionalnih skupin oportunistično stališče, in dovolila so, da so francoske oblasti manjše število tovarišev interbrigadirjev odpeljale na delo v Afriko. Tudi tedaj sta se naše partijsko vodstvo in naša partijska organizacija postavili na jasno in nedvoumno stališče: z vsemi silami, tudi s fizičnimi, boriti se proti odgonu v Severno Afriko. Hkrati z borbo proti tem manevrom francoske reakcije je bila organizirana po vsem taborišču široka akcija za izboljšanje življenjskih pogojev in odpor proti težkemu fizičnemu delu. Vse to je povzročilo strašen srd francoske reakcije, in konec februarja je znova sklenila z orožjem in brutalnimi napadi zlomiti naš odpor, razbiti našo enotnost. Tedaj smo organizirali enodnevno gladovno stavko in množične demonstracije. V taborišče so vdrli pijani in pobesneli žandarji, ki so neusmiljeno pretepli slehernega, kogar so dosegli. Toda nismo jim ostali dolžni. Tedaj so nasilno odvedli iz taborišča in obsodili na težko prisilno delo tovariše Ljubo Ilića, Gvida Nonveja in Franja Žica.

V teh spopadih s policijo in žandarmerijo 26. februarja 1941 smo razbili načrte francoske reakcije ter ohranili čast in ponos interbrigad.

Reakcija je potem znova poostrila teror v taborišču, uvajala je čedalje hujši režim in poslabšala prehrano, mi pa smo zopet organizirali borbo za izboljšanje življenjskih pogojev.

Tedaj je naše partijsko vodstvo sklenilo organizirati po obstoječi partijski zvezi v Parizu kanal za pobeg iz taborišča. V ta namen smo nekako konec aprila 1941 v težavnih pogojih in ob velikanskem riziku organizirali pobeg tovarišev Peka Dapčevića in Fadila Jahića iz taborišča. Njuna partijska naloga je bila uspostaviti kanal do Pariza. Pobeg smo organizirali v trenutku, ko so šli interniranci po hrano v intendanturo, ki je bila na koncu taborišča, blizu železniške proge. Akcija pobega od intendanture iz taborišča je bila uspešno izvedena. Toda to še ni bilo vse. Treba je bilo še poskrbeti, da bi oblasti ne opazile njune odsotnosti, ko bi nas isti dan poimensko klicali. Tudi to se nam je posrečilo. Ko nas je žandar poimensko klical, smo bili »vsi po številu«, razen dveh, ki sta »bolna« ostala v baraki. In tačas, ko smo stali postrojeni, sta dva tovariša — dežurna v kuhinji — prišla v barako in se napravila bolna. O njih smo rekli, da sta Peko in Fadil. Ko pa je šel žandar pregledat kuhinjo, sta se znašla tam druga dva, ki sta rekla, da sta dežurna. Tako smo poskrbeli, da žandarmerija drugo jutro pobega ni odkrila. In prav toliko časa sta tovariša potrebovala, da bi prispela do zveze v Marseillu.

Drugo jutro smo mi in žandarmerija ugotovili, da sta bila prejšnji večer navzoča, ko so nas zadnjikrat poimensko klicali, da sta prišla spat, da pa sta ponoči izginila. Čez nekaj dni smo dobili od njih lepo dopisnico z že dogovorjenim geslom, da sta zdrava, da je šlo vse po sreči in da sta upostavila kanal do Pariza. To je bil za nas velikanski in neprecenljiv uspeh. Pozneje, ko smo odšli iz taborišča Vernay, je nekaj tovarišev, ki jih je določilo partijsko vodstvo in ki niso videli drugega izhoda, po tem kanalu pobegnili iz taborišča, prišlo v Pariz, od tam pa v domovino. Ta kanal smo organizirali ob pomoči KP Francije, in sicer partijskih organizacij v Toulousu, Marseillu in Parizu.

Reakcija tudi takrat ni opustila svojih načrtov, da bi nas poslala v Afriko, odhod tja pa je za nas pomenil fizično uničenje. Izogniti se

temu, ostati v Evropi, to pa je pomenilo /biti bliže domovini, ostati v zvezi z našo Partijo in izpolniti partijsko nalogo, ki sta nam jo bila zastavila CK KPJ in naše partijsko vodstvo v taborišču, to se pravi, prizadevati si, da bi se čimprej vrnili v domovino — to je bil naš cilj, to je bila naša glavna naloga.

Konec leta 1940 in začetek leta 1941 je bil, kakor je postalo pozneje vsem znano, češ ko so se od uspehov v podjarmljenju evropskih dežel pijani nemški fašistični zločinci na široko in v naglici pripravljali na napad na Sovjetsko zvezo. S temi pripravami je silno narasla tudi potreba po delovni sili v Nemčiji, predvsem za potrebe nemške industrije in za potrebe nemškega gospodarstva vobče.

S tema dvema osnovnima dejstvoma je računalo partijsko vodstvo interbrigad v taborišču Vernay in partijsko vodstvo naše nacionalne skupine, ko se je začela diskusija o tem, kako najti izhod, da bi se rešili iz koncentracijskega taborišča Vernay. Najti izhod je bilo tem nujneje, ker so francoske oblasti v začetku 1941 poostriale represalije proti nam in si vztrajno prizadevale, da bi nas nasilno odpeljale v Afriko. Ko je morala Petainova izdajalska vlada v maju odpreti nemškim fašistom vsa taborišča v Franciji in jim dovoliti, da so odpeljali delovno silo v Nemčijo, so prišli Nemci tudi v taborišču Vernay. Tedaj je partijsko vodstvo interbrigad v taborišču Vernay (v tem vodstvu pa sta bila Luigi Longo in Franz Dalen) dalo direktivo, da lahko gredo v Nemčijo delat vsi interbrigadirji, ki bi jih Nemci sprejeli, celo tisti tovariši Nemci-interbrigadirji, ki niso preveč kompromitirani v očeh fašistov, da bi tako lahko ostali v Nemčiji ter pozneje začeli politično delati. In ko so Nemci nekega dne v navzočnosti francoskih taboriščnih oblasti pred postrojenimi interniranci razglasili, da se lahko prijavimo na delo v Nemčiji, je storila to naslednji dan večina interbrigadirjev iz vseh nacionalnih skupin in celo nekaj tovarišev interbrigadirjev Nemcev. Potem so sredi taborišča zapisovali naše osebne podatke in nas pozneje tudi zdravniško pregledali. Tedaj je bila najtežavnejša naloga in velika skrb vseh nacionalnih skupin, tudi naše, kako rešiti vprašanje težko bolnih tovarišev in invalidov. Pa tudi tu smo našli izhod. Na zdravniški pregled so šli namesto teh tovarišev pod njihovim imenom zdravi tovariši. Tako se nam je posrečilo, da so nas registrirali in večino naše skupine sprejeli na delo. Manjše število tovarišev je moralo ostati v taborišču Vernay, ker so prej živeli v Sovjetski zvezi in imeli sovjetsko državljanstvo. Med njimi sta ostala tovariša Gošnjak in Stefanović. Dobro se spominjam, in to vedo vsi brigadirji iz tega taborišča, da je prišel v naše taborišče konzul ZSSR, poklical tovariša Gošnjaka in Stefanovića ter še nekatere iz naše in drugih nacionalnih skupin, jim sporočil sklep, s katerim jim daje vlada Sovjetske zveze sovjetsko državljanstvo, in jim rekel, da lahko takoj odpotujejo v Sovjetsko zvezo. Dal jim je tudi potne liste.

Konec maja in v začetku junija so nas Nemci po skupinah, pod močno stražo francoske žandarmerije in v plombiranih vagonih, prepeljali v Pariz, od tam pa v Nemčijo. V Parizu smo ostali več dni v starih kasarnah pod močno stražo nemške vojske. Predstavniki naše Partije in nekateri naši tovariši, ki so že takrat ilegalno živeli v Parizu, so se takoj prvi dan po našem prihodu povezali z nami, in posrečilo se jim je dobiti dovoljenje, da so nas obiskali. Z njimi so tistega dne prišli tudi nekateri tovariši Madžari in Italijani ter družine nekaterih interbrigadirjev, ki so že prej živeli v Franciji. Tedaj smo se dogovorili s temi našimi tovariši, ki so

ponarediti dovoljenja za vstop v poslopje in odhod iz njega. S temi ponarejenimi dovoljenji so naši težko bolni tovariši in invalidi odšli iz kasarne. V mestu so jih sprejeli predstavniki naše Partije in jih ob pomoči partijskih organizacij KP Francije v Parizu spravili na varno. Iz Pariza so jih pozneje poslali v domovino. Tudi to je bil eden izmed naših pomembnejših uspehov.

Iz Pariza so nas odpeljali v Nemčijo in nas v manjših skupinah porazdelili na delo po vsej državi. Ko so nas vprašali, katero delo bi lahko opravljali, smo si izmišljali in se znašli. Tovariši delavci, ki so imeli svoj poklic, so odšli delat v svoji stroki. Skupina intelektualcev pa se je prijavila za najrazličnejša dela: nekateri za soboslikarje, drugi za mehanike, tretji za navadne ročne delavce itd., pri tem pa smo si prizadevali, da bi bili v glavnem krajevno in po delu skupaj po 10 do 15.

Brž ko smo prišli na določena delovna mesta v Nemčiji, se je zdelo fašistom potrebno, da so nas kratko zaslišali, da so zapisali naše osebne podatke in nam strogo zagrozili: tu, v Hitlerjevi Nemčiji, pozabite, da ste interbrigadirji, najmanjši poskus politične aktivnosti bo kaznovan s smrtjo, delati pa boste morali, kolikor bomo zahtevali. Tako približno so nam govorili.

Položaj smo razumeli popolnoma določeno in trezno in določili smo, kako bomo v Nemčiji živeli in delali: ostati na mestu, kjer smo, ne dati nacistom niti najmanjšega povoda za represalije proti nam, da bi nas uničili, čuvati svojo enotnost in biti budni do vseh mahinacij razrednega sovražnika. Tako smo tudi storili. Ne glede na strašne življenjske in delovne pogoje smo imeli partijsko organizacijo, prirejali smo sestanke, diskutirali o svojem položaju ter se borili za ohranitev enotnosti in čvrstosti svojih vrst. Tega ni delala nobena druga nacionalna skupina interbrigadirjev, ki so bili tudi na delu v Nemčiji, v raznih krajih, niti tam, kjer smo bili mi, marveč so bili tovariši iz drugih nacionalnih skupin nepovezani in neorganizirani. Nacistom se torej ni posrečilo niti to, da bi nam s tem, da so nas razdelili po vseh krajih Nemčije, preprečili našo povezanost in organiziranost. V vsakdanjem življenju in delu, v vseh pogovorih in v vseh načrtih, ki smo jih sestavili, smo imeli pred očmi en sam cilj in za njim smo težili: izpolniti nalogo, ki sta nam jo bila zastavila CK KPJ in partijsko vodstvo v taborišču, namreč vrniti se v domovino, da bi bili tam na razpolago naši Partiji in našim narodom za borbo proti razbojniškim hitlerjevskim tolpom, ki so bile že podjarmile našo domovino.

Napad fašistične Nemčije na Sovjetsko zvezo nas je našel v Nemčiji. Od prvih zmag pijani fašisti in njihovi provokatorji so skušali zlomiti v nas vero v Sovjetsko zvezo in nas prepričati, da bo fašistična Nemčija v nekaj tednih pregazila ZSSR. Na lastne oči smo videli fanatične in pobesnele fašiste, kako že sanjajo o podjarmljenju prve dežele socializma. Toda vse to nas ni prav nič omajalo. Ostali smo čvrsti ko granit, vere vase, v svojo Partijo in Sovjetsko zvezo nismo izgubili.

In tiste dni, neposredno po napadu fašistične Nemčije na ZSSR, je Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije poslal k nam v Nemčijo v zelo težavnih pogojih tovariša Cvetka Vječeslava z nalogo, naj nas poveže, naj nam izroči denar ter sporoči kraj javk in načrte za prehod v Jugoslavijo. Mimogrede bodi omenjeno, da smo bili v Nemčiji v glavnem medsebojno že povezani in da se je bila že vsaka skupina javila v domo-

vino, tako da je CK KPJ vedel, kje smo. Tovariš Cvetko je prispel s ponarejenim potnim listom, potoval je noč in dan skozi Nemčijo lačen in izčrpan in se povezoval z vsako našo skupino. Načrte o prehodu preko bivše jugoslovansko-avstrijske meje in takrat nove ustaško-nemške meje, smo zapisovali samo na cigaretni papir, potem ko nam jih je sporočil, javko in zvezo v Dobovi in po dve zvezi in javki v Zagrebu pa smo se naučili na pamet, teh nismo smeli zapisati. Tovariš Cvetko nas je razen tega seznanil s pripravami naše Partije v domovini na začetek oborožene vstaje proti fašističnim okupatorjem in z začetkom oborožene vstaje v juniju v Srbiji in v Črni gori. Ko nam je to sporočil, so nas navdale nove sile, nov polet ter nepremagljiva želja in hrepenenje, da bi se po vsej sili, nakljub vsem oviram vrnili v domovino in da bi pod zastavo naše Partije skupaj z našo Partijo in znašimi narodi sodelovali v osvobodilni borbi.

- Te svoje težnje smo uresničili. Kmalu po bivanju tovariša Cvetka pri nas, potem ko smo že imeli v rokah, kar nam je bilo potrebno za pobeg, smo začeli bežati v skupinah po tri do šest tovarišev. Mnogi delovni ljudje iz naše dežele, ki so bili nasilno odpeljani v Nemčijo, so takrat tudi bežali nazaj v domovino. Na vlakih je bila tiste dni prava zmešnjava in kontrolirali so samo vojaške osebe. Na ta dva momenta nas je opozoril tovariš Vječeslav, in na begu smo ju pravilno izkoristili. Po železnici Leipzig—Linz—Graz smo prispeli do bivše jugoslovansko-avstrijske meje, od tam pa peš do Dobove, kjer smo imeli prvo zvezo. Čeprav nas je bilo mnogo, ki smo v kratkih časovnih presledkih bežali iz Nemčije in vsi prihajali na zvezo v Dobovo, nas je partijska celica v Dobovi sprejela, nahranila in ilegalno spravila čez nemško-ustaško mejo proti Zagrebu. Dolgo bivanje v koncentracijskih taboriščih, zelo naporno fizično delo in slaba prehrana v taboriščih v Franciji in Nemčiji, vse to nas je izčrpalo. Toda to nas ni oviralo, da ne bi nepretrgoma noč in dan hodili peš do Zagreba, ker je bila želja, da bi čimprej prišli v domovino in se vključili v borbo, močnejša od fizičnih slabosti. To je bila tista neizmerna sila, ki nas je nepremagljivo in brez počitka gnala naprej — v našo deželo, v oboroženo borbo proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem.

Organizacijo našega prevoza v domovino in prihod do Zagreba so bile naša Partija v domovini in partijske organizacije v Nemčiji tako temeljito in v podrobnostih pripravile, da do Zagreba noben tovariš ni padel v roke ne nemške ne ustaške policije. Tudi zagrebška partijska organizacija je bila tako dobro organizirala naš sprejem in bivanje v Zagrebu, da noben izmed nas ni padel v roke sovražnika, čeprav sta nas po Zagrebu neutrudljivo iskala Gestapo in ustaška policija, čeprav smo se v Zagrebu mudili in hodili po njem več dni. Samo tov. Slavko Krkljuš je v Zagrebu padel v roke sovražnika, prijeli so ga na ulici med racijo in ga ustaši še isti večer ustrelili. Umrl je herojske smrti in povedal ni niti besedice tistega, kar je vedel o nas in našem potovanju v domovino. V Zagrebu nam je Partija preskrbela kratek počitek, dobro hrano, obleko in obutev, potem pa vsakemu posebej ponarejene legitimacije in propustnice, tako da smo se lahko nemoteno gibali in zapustili Zagreb.

Iz Zagreba pa je vsak izmed nas odšel v borbo tja, kamor sta nas napotila Partija in naš Centralni komite.

V avgustu smo bili že vsi po raznih krajih naše dežele, na svojih borbenih mestih, v borbi proti fašizmu, v osvobodilni borbi, ki sta jo organizirala in vodila naša slavna Komunistična partija Jugoslavije in tovariš Tito.

Tam, kamor smo prišli, smo prenašali svoje izkušnje iz svoje borbe v Španiji, iz življenja in borbe v taboriščih. Že v prvih spopadih s fašističnimi razbojniki in izdajalci naših narodov in na ilegalnem partijskem delu je padlo več naših tovarišev, med njimi heroj Cvetko Vječeslav in usnjarski delavec iz Karlovca Dakić.

Takšna sta bila torej v glavnih potezih naše življenje in naša borba v koncentracijskih taboriščih v Franciji, naša borbena pot, preden smo se vključili v osvobodilno borbo naših narodov. O vsem tem in še o vrsti epizod in podrobnosti iz našega življenja in borbe bi lahko napisali cele knjige.

In zdaj, ko skušajo inspiratorji in organizatorji procesa v Budimpešti, pobesneli informbirojevci s Sovjetsko zvezo na čelu v okviru najpodlejšše protirevolucionarne gonje zoper našo Partijo in socialistično domovino oblatiti slavnne borbene in revolucionarne tradicije internacionalnih brigad, zanikati to borbo in torej tudi herojsko borbo španskega ljudstva, vprašujemo, zakaj molčita ko grob, Gallo in Dalen, mar ni ostalo v vajinih srcih niti trohice časti in revolucionarnega ponosa, zakaj dopuščata, da informbirojevski hlapci skrunijo revolucionarne tradicije internacionalnih brigad? Mar sta pozabila na tisto, kar sta govorila v taborišču in kakšne direktive sta dajala? Mi, jugoslovanski komunisti, borci internacionalnih brigad, smo častno izpolnili nalogo glede čuvanja časti in enotnosti interbrigad v koncentracijskih taboriščih, častno in neustrašno smo si priborili pot do svoje domovine, častno in dosledno smo nadaljevali revolucionarne tradicije internacionalnih brigad ter dali tako svoj prispevek k ljudski revoluciji, za zmago socializma v naši deželi. Na svojo borbena pot smo bili ponosni, ker imamo na kaj biti ponosni tudi zdaj, ker je resnica o življenju in borbi interbrigadirjev po koncentracijskih taboriščih v Franciji in o naši borbeni poti do domovine na naši strani, ker je ta resnica močnejša od vseh temnih načrtov razbijačev enotnosti mednarodnega proletariata, ki jim načelujejo nekateri voditelji Boljševiške partije.

Vprašujemo vaju, Gallo in Dalen, vprašujemo vse borce bivših internacionalnih brigad in vse napredne ljudi sveta, kaj lahko pričakujejo vsi borci internacionalnih brigad po vrsti. Kaj vse jim lahko še imputira zlobna in razbojniška domišljija informbirojevskih možganov, ki so se drznili in tako sramotno poskusili oklevetati nas, jugoslovanske komuniste, borce internacionalnih brigad, in sicer prav nas, ki smo v najtežjih situacijah visoko dvigali zastavo in se krvavo borili za ohranitev časti in ponosa internacionalnih brigad v koncentracijskih taboriščih v Franciji? Premislita to dobro.

Ko se, pa najsi bo tudi v tako kratkih potezih, ozremo na revolucionarno pot nas, jugoslovanskih komunistov, borcev bivših internacionalnih brigad in ostalih interbrigadirjev, tedaj imamo vso pravico, tedaj moremo in smemo ponosno dvignjene glave neomajno, kakor vedno sporočiti obrekovalcem naše slavne Partije in naše socialistične domovine to-le:

Niso jugoslovanski interbrigadirji tisti, ki so izdali stvar borbe delavskega razreda in revolucije, niso jugoslovanski interbrigadirji tisti, ki izdajajo načela nauka marksizma-leninizma, niso jugoslovanski interbrigadirji tisti, ki izdajajo revolucionarne tradicije mednarodnega proletariata, niso jugoslovanski interbrigadirji tisti, ki izdajajo internacionalizem, marveč so to obrekovalci, informbirojevci z nekaterimi voditelji VKP(b) in ZSSR na čelu.

(»Borba«, 26., 27., 28. septembra 1949)

NOTA VLADE FLRJ MADŽARSKI VLADI 24. SEPTEMBRA 1949

Beograd, 25. septembra. V soboto ob 18. uri je predsednik vlade FLRJ Josip Broz-Tito, ki nadomešča odsotnega ministra za zunanje zadeve vlade FLRJ Jugoslavije, izročil v navzočnosti pomočnika zunanjega ministra Vladimirja Popovića madžarskemu poslaniku g. Kerestesu Sandoru tole noto:

»Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije sporoča vladi LR Madžarske tole:

Dne 16. septembra letos se je začel pred budimpeštanskim sodiščem 'proces' proti skupini ljudi na čelu z Laszlom Raikom, bivšim notranjim ministrom, pozneje pa zunanjim ministrom republike Madžarske. Na tem 'procesu', pa tudi v obtožnici, je lažno in s prozornimi nameni obtožena FLRJ ter njena vlada prevratniških in napadalnih namenov proti LR Madžarski ter njeni vladi. V zvezi s tem novim nezaslišanim izzivanjem, ki pomeni nadaljnji korak v kampanji ter zaroti proti FLRJ in nov napad na največje pridobitve, ki so jih jugoslovanski narodi izbojevali v osvobodilni vojni ter ljudski revoluciji, ugotavlja vlada FLRJ:

Zunanja politika vlade FLRJ se opira, kakor se je opirala tudi med narodnoosvobodilno vojno in ljudsko revolucijo, na načela najdoslednejšega internacionalizma, ki je med drugim prišel do izraza v vsestranski pomoči demokratičnim silam in gibanjem v sosednjih državah. Ta demokratična in progresivna socialistična politika vlade FLRJ je prišla do izraza tudi v odnosu do madžarskega ljudstva in njegove države že med drugo svetovno vojno, zlasti pa po vojni.

Vidite, kaj je o tej politiki dejal predsednik vlade FLRJ maršal Tito dne 8. decembra 1947. leta v Budimpešti ob podpisu pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med FLRJ in republiko Madžarsko:

„Vedno so nam očitali, da nameravamo ustanoviti slovanski blok. Govorili so, da prihaja slovanska era in da odklanjamo sodelovanje, vsaj iskreno sodelovanje z drugimi narodi. To trditev, vidite, pobija ta zgodovinski akt, ki smo ga danes tukaj izvršili, ko smo sklenili pakt o medsebojni pomoči z novo republiko Madžarsko.

Ko smo končali vojno, nismo mislili na to, da ustanavljamo nekake slovanske bloke, to je bila stara ideja 'panslavizma'; to je bila ideja, ustvarjena pod ruskim carjem. Leninsko-stalinska koncepcija pa je docela drugačna, ne glede na to, za koga gre, za Slovane, Madžare, Francoze, Nemce, Angleže ali Američane. Naj gre za katero koli narodnost, če ni demokrat, če teži k zatiranju drugih narodov, nam je tuj. Toda sleherni, ki stoji na stališču resnične ljudske demokracije, na stališču pravičnega stalinskega reševanja nacionalnega vprašanja in pravičnega upostavljanja medsebojnih odnosov, je naš brat, nam je prijatelj, pa naj bi to bil

Madžar, Čeh, Poljak ali kdor koli drugi, vseeno je. Za nas bo morda kdo izmed reakcionarjev dejal, da smo anacionalisti. Kar naj govori. Toda mi smo prav globoko nacionalni, kajti s svojim delom ustvarjamo svojemu lastnemu narodu možnost, da, obkrožen s prijatelji, ne glede na njihovo narodnost, doseže svoj popoln razvoj.“

Tak odnos vlade FLRJ do Madžarske in demokratičnih sil Madžarske je bil naraven izraz revolucionarne politične linije vodstva narodov Jugoslavije v njihovi borbi med drugo svetovno vojno in po vojni. To splošno znano dejstvo je priznal tudi podpredsednik madžarske vlade Mathyas Rakoszi v svojem govoru 10. septembra 1946, ki ga je imel ob vrnitvi madžarske mladinske brigade, ki je delala na mladinski progi Brčko—Banovići, v katerem je med drugim dejal:

„Med to veliko svetovno vojno smo z velikim navdušenjem videli, da je bilo dvoje ljudstev, ki sta opravičili upe človeštva, a to sta bili sovjetsko in jugoslovansko ljudstvo.“

Takoj po osvoboditvi enega dela madžarskega ozemlja je vlada FLRJ po svoji delegaciji, akreditirani pri Zavezniški kontrolni komisiji v Budimpešti, upostavila najožje prijateljsko sodelovanje z madžarskimi voditelji Mathyasom Rakoszijem, Mihályjem Farkasom in drugimi, da bi upostavila tesne prijateljske odnose med obema državama in pomagala konsolidirati in utrditi demokratično ureditev na Madžarskem. Omenjena madžarska voditelja zelo dobro vesta, da sta sama pogosto prihajala v Beograd, zahtevajoč podporo in nasvete od vlade FLRJ pri reševanju problemov, ki so bili takrat pred madžarskimi demokratičnimi silami. To pomoč in sodelovanje je nudila vlada FLRJ Madžarski prav v tistem času, ko je bila osamljena in izolirana, izpostavljena ne le imperialističnemu pritisku, temveč tudi pritisku nekaterih sosednih držav.

Politiko prijateljstva in sodelovanja do nove Madžarske je razložil predsednik vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito takoj po končani vojni v svojem govoru na Kosmaju dne 7. julija 1945. leta s temile besedami: „Smo na tem, da upostavimo dobre prijateljske odnose z Madžarsko, novo Madžarsko, ki ima danes svojo ljudsko vlado.“

To iskreno prijateljsko politiko jugoslovanske vlade do Madžarske, ki jo je formuliral predsednik vlade FLRJ maršal Tito v omenjenem govoru, so izvajali predstavniki Jugoslavije v vseh odnosih z republiko Madžarsko. Ta politika je prav tako prišla do izraza tudi v mednarodnih odnosih — v podpiranju in ščitenu interesov republike Madžarske na mirovni konferenci v Parizu, na zasedanju OZN, s prizadevanjem po resnično demokratičnem reševanju spornih vprašanj med CSR in republiko Madžarsko itd.

Na pariški mirovni konferenci se je vlada FLRJ, zasledujoč politiko dobrih sosedskih in prijateljskih odnosov z Madžarsko in z željo, da pomaga madžarskemu ljudstvu upostaviti čvrsto demokratično ureditev v svoji državi, omejila na minimum zahtev do Madžarske v primeri z velikansko škodo, ki jo je madžarska okupacija povzročila Jugoslaviji in katere znesek je desetkrat večji od tistega, ki je bil Jugoslaviji dodeljen z mirovno pogodbo. Vlada FLRJ ni hotela s svojimi zahtevami poslabšati političnega in gospodarskega stanja Madžarske kot premagane države, marveč ji je nasprotno hotela pomagati, da bi si hitro opomogla, ker je bila prepričana, da taka politika lahko samo olajša krepitev demokracije

na Madžarskem in da tako prispeva svoj delež k utrditvi miru v tem delu Evrope.

Vlada FLRJ se je tudi v gospodarskih odnosih do republike Madžarske ravnala po istih načelih prijateljskega medsebojnega sodelovanja in ne-sebične pomoči.

Na pobudo vlade FLRJ so bili sklenjeni med FLRJ in republiko Madžarsko trgovinski sporazumi, a v 1947. letu sporazum o dolgoročnih madžarskih dobavah in jugoslovanskih protidobavah, kakor tudi pogodba o gospodarskem sodelovanju na področju industrije aluminija. Jugoslavija je nudila Ljudski republiki Madžarski brezobrestno posojilo v ameriških dolarjih tudi za najbolj konjunktorno blago v znesku 6 milijonov dolarjev.

Vrh tega je FLRJ napravila madžarski vladi tudi to uslugo, da je madžarskemu gospodarstvu brezobrestno kreditirala pri plačilu jugoslovanskega lesa okoli 2,5 milijona dolarjev v mesečnih obrokih do konca 1947. leta. Terjatve Jugoslavije znašajo samo na tej osnovi okoli 3 milijone dolarjev.

Samo v 1948. letu je znašal jugoslovanski izvoz v Madžarsko po vseh gospodarskih sporazumih 1.519,183.315 dinarjev, a uvoz iz Madžarske 579,391.622 dinarjev.

Po pogodbi o gospodarskem sodelovanju na področju industrije aluminija je FLRJ plačala 8,3 milijona dolarjev v blagu in nevezanih dolarjih, uvozila ali plačala pa je na njen račun v drugih državah nekaj nad 3 milijone dolarjev.

Tako politiko vlade FLRJ do Madžarske so poudarjali v svojih izjavah najvišji madžarski državni voditelji in madžarski tisk kot primer pobude za upostavitve iskrenih prijateljskih odnosov med podonavskimi državami zaradi demokratičnega sodelovanja, miru in svobode narodov, kot politiko nudenja prijateljske roke madžarskemu ljudstvu.

Nadaljujoč in poglobljajoč to prijateljsko politiko do republike Madžarske je bila sklenjena 9. decembra 1947. leta med FLRJ in republiko Madžarsko na pobudo vlade FLRJ pogodba o prijateljskem sodelovanju in medsebojni pomoči. To bi bila hkrati prva politična mednarodna pogodba, ki jo je neka ljudskodemokratična in socialistična država sklenila z republiko Madžarsko. Ta pogodba je mnogo pripomogla k utrditvi mednarodnega položaja nove madžarske republike in krepitvi njene neodvisnosti. Nova Jugoslavija je tudi na ta način pomagala demokratičnim silam Madžarske v njihovi borbi proti domači in tuji reakciji ter pri zgraditvi Madžarske kot demokratične države, ne da bi se ozirala na nasprotstva vlade CSR, ki se je tudi formalno izjavila proti sklenitvi te pogodbe.

To so splošno znana zgodovinska dejstva o odnosih vlade FLRJ do republike Madžarske. Ta dejstva, ki jih ni mogoče zbrisati iz zavesti ljudstva FLRJ in Madžarske, poskuša danes madžarska vlada podlo oblatiti s tem, da kaže v popolnoma lažni luči namere vlade FLR Jugoslavije do republike Madžarske.

S čim lahko pojasnimo to popolnoma spremenjeno stališče madžarske vlade?

Ta sprememba stališča madžarske vlade je nastala s tem, da je vlada LR Madžarske krenila s poti politike prijateljstva in sodelovanja s FLRJ, na pot sovražstva do FLRJ in njenih narodov, ker se je vlada LR Madžarske pridružila zaroti, ki jo je vlada, ZSSR organizirala zato, da bi strmoglavila zakonito vlado FLRJ in zrušila socialistično ureditev v Jugo-

slaviji ter vsilila narodom Jugoslavije kot 'vlado' ZSSR-u poslušno skupino, ki bi sprejela neenakopravne odnose, odnose podrejenosti, kakršne je vlada ZSSR vsilila Madžarski in drugim ljudskodemokratskim državam.

To sovražno politiko madžarske vlade dokazujejo naslednja dejstva:

Takoj po objavi resolucije Informbiroja se je začela po tisku in radiu besna gonja proti FLRJ, vladi FLRJ in jugoslovanskim narodom. V tej gonji, ki v njej sodelujejo najodgovornejši državniki Madžarske, kakor podpredsednik vlade Mathyas Rakoszi in člana vlade Farkas Mihaly, Joszef Revai in drugi, se pozivajo državljani FLRJ, da zrušijo obstoječo socialistično ureditev v FLRJ in strmoglavijo zakonito vlado FLRJ.

Proti jugoslovanski narodni manjšini na Madžarskem so vpeljali režim najhujšega političnega nasilja, medtem ko je prišla organizacija Demokratične zveze Južnih Slovanov pod kontrolo policijskih komisarjev. Pripadnike jugoslovanske narodne manjšine aretirajo, maltretirajo, vrše se hišne preiskave, blokirajo se vasi, kjer prebivajo jugoslovanske narodne manjšine itd. V obmejnih conah proti FLRJ je uvedena policijska ura in omejeno gibanje pripadnikov jugoslovanske narodne manjšine. Na ta način so brezobzirno poteptane osnovne manjšinske pravice Jugoslovancev v Madžarski ter onemogočen njihov svoboden nacionalni in kulturni razvoj.

Na jugoslovansko-madžarski meji je pričela vlada republike Madžarske po svojih obmejnih organih izvajati incidente in pogostne oborožene provokacije. Madžarski obmejni organi prehajajo na jugoslovansko ozemlje, streljajo na jugoslovanske graničarje, predstavljajo mejne znake itd., medtem ko madžarska letala kršijo zračni prostor FLRJ.

Da bi opravljal sovražno in vohunsko delovanje, vtihotaplja oddelek madžarske državne varnosti (AVO) po ukazu madžarske vlade v FLRJ kriminalno-fašistične elemente tipa Huste Petra, Szabo Janosa, Kovacs Antal, Kermendi Balasa in druge, da bi izpodkopavali sedanjo ureditev v Jugoslaviji in sistematično slabšali odnose med FLRJ in LR Madžarsko.

Sovraštvo, ki ga madžarska vlada neti nasproti FLRJ, je prišlo nadalje do izraza v postopkih madžarskih oblasti do uradnih, pa tudi diplomatskih predstavnikov FLRJ v Budimpešti. Uslužbenice poslaništva FLRJ v Madžarski so ne glede na diplomatsko imuniteto, ki jo uživajo, aretirali, fizično z njimi grdo ravnali, preganjali in snubili, da bi delali za madžarsko obveščevalno službo. Madžarska vlada je že večkrat brez vsakega povoda izgnala iz Madžarske skoraj vse uslužbenice jugoslovanskega poslaništva v Budimpešti, pričeni od upravnika poslov do zadnjega pisarniškega uradnika.

Vlada LR Madžarske daje na svojem ozemlju zatočišče izdajalcem, dezertarjem in emigrantom iz FLRJ in jim nudi vsestransko podporo, pomoč in sredstva v njihovi zločinski, subverzivni in kontrarevolucionarni dejavnosti proti FLRJ.

Vsa omenjena sovražna dejanja vlade LR Madžarske do Jugoslavije najbolj grobo in najteže kršijo zavezniško pogodbo med FLRJ in LR Madžarsko, ki taka ravnanja madžarske vlade spreminjajo v mrtvo črko na papirju. Madžarska vlada je hkrati brezobzirno kršila in krši tudi vse svoje druge mednarodne obveznosti do FLRJ. S tem da tepta in enostransko odpoveduje vse omenjene gospodarske pogodbe, je vlada LR Madžarske prizadejala jugoslovanskemu gospodarstvu veliko škodo, ko ji je ostala dolžna vsoto okoli 20 milijonov dolarjev. Vlada LR Madžarske dela to zato, da bi preprečila narodom Jugoslavije izpolnitev petletnega

plana socialistične zgraditve ter se je iz teh razlogov tudi pridružila gospodarski blokadi ZSSR, ČSR, Poljske in Rumunije proti FLRJ.

Madžarska vlada je prekršila tudi tiste obveznosti do FLRJ, ki izvirajo iz mirovne pogodbe z Madžarsko s tem, da je popolnoma ustavila reparacijske dobave in izgnala jugoslovansko reparacijsko komisijo iz Madžarske.

Vidite, to so neovržna zgodovinska dejstva v odnosih vlade LR Madžarske do Jugoslavije.

Da bi opravičila ta mnoga najtežja sovražna ravnanja proti FLRJ in prikrila nečiste namere ter mračne zarote, naperjene na strmoglavljenje vlade FLRJ in rušenje socialistične ureditve v Jugoslaviji, je poskušala vlada LR Madžarske s sodno burko, za uprizoritev katere so izbrali Budimpešto, podtakniti vladi FLRJ prav vse tiste kontrarevolucionarne načrte, ki jih vlada LR Madžarske skupaj z vlado ZSSR in vladami drugih ljudskodemokratskih držav snuje in kuje ter že izvaja proti neodvisni socialistični državi — proti FLRJ.

Ker pa so vsi dosedanji sovražni akti in ravnanja, naperjena zoper FLRJ, kakor tudi vsa dosedanja gonja, ki jo vodijo že drugo leto proti Jugoslaviji madžarska vlada in vlade drugih omenjenih držav, imeli kot svoj edini rezultat še močnejšo utrditev moralnopolitične enotnosti narodov Jugoslavije in povečanje njihovih naporov in podvigov pri graditvi socializma, a katerih nočejo in ne žele videti informbirojevski voditelji, se je bilo treba zateči k čedalje bolj podlim in nesramnim sredstvom v borbi proti FLRJ. Tako je tudi prišlo do organiziranja na potvorbah in lažeh skonstruirane sodne burke v Budimpešti. Obtoženci, ki so sedeli na zatožni klopi, so samo nevažne in slučajne figure, ki so se svojih provokatorskih vlog na pamet naučili, medtem ko bi morala biti glavni obtoženec FLRJ in njena vlada. Ta najnovejša zločinska provokacija proti socialistični Jugoslaviji in njeni vladi, ki dejansko pada na glavo njenih tvorcev, pomeni gnusen napad na čast, neodvisnost in suverene pravice jugoslovanskih narodov, pridobljene med narodnoosvobodilno vojno in ljudsko revolucijo. Izvajajoč odkrito sovražno, izzivalno in napadalno politiko do Jugoslavije, nima vlada LR Madžarske moralne pravice, da bi postavila kakršno koli obtožbo zoper FLRJ in njeno vlado, ki je vedno zagovarjala politiko prijateljstva in dobrih sosedskih odnosov do Ljudske republike Madžarske.

Monstruozna provokacija, izvedena v Budimpešti z odkrito napadalnimi in prevratniškimi namerami zoper sosedno državo in njeno vlado, pomeni vojnohujskaško dejanje, ki se pridružuje vojnohujskaški gonji največjih sovražnikov miru in napredka, pomaga samo netiti vojno psihozo na svetu in zelo škoduje mednarodnemu sodelovanju in miru v tem delu Evrope.

Danes, ko je silam miru in napredka na vsem svetu nujno in najbolj potrebna enotnost, vsestransko in najpopolnejše sodelovanje v borbi proti izzivalcem vojne in mednarodne reakcije, pomeni ta najnovejša budimpeštanska provokacija nespameten in zločinski atentat proti fronti miru in demokracije na svetu ter proti enotnosti mednarodnega delavskega gibanja. Odgovornost pred svetovno demokratično in progresivno javnostjo in pred zgodovino za nedogledne škodljive posledice, ki utegnejo iz tega nastati, pada izključno in v celoti na vlado LR Madžarske in tiste, ki stoje za njo.

Beograd, 24. septembra 1949.

(»Borba«, 25. septembra 1949)

JUGOSLAVIJA DO OSTALIH DEŽEL LJUDSKE DEMOKRACIJE

Moša Pijade

Višek podlega hinavstva je očitno tedaj, ko kdo v želji, da prikrije svoj lastni zločin, pripisuje ta zločin tistemu, proti komur je zločin naperjen. In prav to je temeljna značilna poteza vse borbe, ki jo že toliko časa vodijo proti socialistični Jugoslaviji nekateri voditelji Sovjetske zveze ob poslušni podpori svojih pomočnikov in drugih ljudskih demokracij in iz nekaterih drugih komunističnih partij.

Navadili smo se govoriti o Informbiroju kot o nekem organizatorju protijugoslovanske gonje. Toda kaj je Informbiro in kje je? Ob njegovi ustanovitvi leta 1947 je bilo videti, da je tu nekemu številu komunističnih partij dana možnost, uskladiti svojo politično akcijo, določati skupno svoje poglede na važna mednarodna vprašanja, pri tem pa ohraniti samostojnost in akcijsko svobodo. Kolikor je svetu znano, se je Informbiro sešel samo še enkrat, lani junija, da bi izvedel napad na Jugoslavijo in postavil podlago za protijugoslovansko gonjo ter za akcije, ki od tedaj niso prenehale. Po tem pa svet ni bil nikdar več obveščen, da je bil še kak sestanek Informbiroja. Dejansko le-tega sploh ni. Vse, kar je ostalo od njega, je njegovo novinarsko glasilo, najbolj umazani novinarski kos papirja, ki je kdaj koli blatil mednarodno delavsko gibanje. Potemtakem so precej potem, ko je bila sprejeta resolucija proti Jugoslaviji, prenehali hoditi po liniji sporazumevanja med predstavniki komunističnih partij na mednarodnih sestankih, in kakor je v tej družbi povsem naravno, gre vse po liniji ukazovanja in pokorščine, pri čemer ima sovjetska obveščevalna služba glavno besedo, partije skupno z VKP(b) pa podrejeno vlogo. Dejstvo, da Informbiro, ki je bil ustanovljen kot organ v borbi za mir in proti imperializmu (Zapada) — in ki bi se moral shajati približno vsaka dva meseca, ni imel nobenega javnosti znanega sestanka že od konca lanskega junija, čeprav je mednarodni položaj nudil v tem času kaj važno gradivo; nadalje dejstvo, da so sestanki prenehali, brž ko je bila sprejeta resolucija proti Jugoslaviji, to ustvarja resen sum, da je bil Informbiro ustanovljen samo zato, da bi se izvedel napad na Jugoslavijo ob ugodnem pogoju absolutne ubogljivosti nekaterih komunističnih partij. Informbiro je danes samo nekaka firma, prazna firma prazne prodajalne. Pravi gospodar, nekaj voditeljev VKP(b) in Sovjetske zveze, uporabljajo to firmo, da bi lahko zadaj za njo izvrševali svoje posle s povsem drugimi in drugačnimi organi.

S tem je bila končno razkrinkana še neka velika laž: laž, razširjena v začetku spora, da gre za mednarodno »kritiko«. Od vsega začetka, ko so se nekateri voditelji VKP(b) usedli, da napišejo prvo pismo Centralnemu komiteju KPJ, ni šlo za nikako kritiko, temveč za premišljeni načrt proti Jugoslaviji, državi, ki je razumela drugače, ne kot suženjsko pokor-

ščino odnose med novimi socialističnimi državami in prvo socialistično državo, in ki je zaradi tega postala ovira pri izvajanju nove politike Sovjetske zveze. Spor je bil od vsega začetka državni in ne partijski. Samo zato je tudi dobil tako spačene oblike, ker gre za državne interese, ki so se oddajili od interesov mednarodnega socializma in ki so interesom socializma povsem nasprotni.

Zato se tudi mi ne bomo pečali z nikakim »Informbirojem«, ki ga ni, temveč s politično stvarnostjo, ki je jasno pred nami.

Videli smo, da je bilo pravosodje neke ljudske demokratične države izkoriščeno, t. j. zlorabljeno kot sredstvo vojnohujskaškega napada na Jugoslavijo. Videli smo, da sta bila glavni obtoženec na budimpeštanskem procesu Jugoslavija in njena vlada. Tega niso skrivali ne obtožnica ne razprava, ne »ljudski tožilec« in ne tisk pravega vrhovnega tožilca — moskovska »Pravda« in drugi sovjetski listi. V svojem zaključnem govoru je budimpeštanski tožilec dejal: »Na zatožni klopi ne sede samo Raik in njegovi soudeleženci, temveč tudi njihovi tuji gospodarji, njihovi vzpodbudniki — imperialisti iz Beograda in Washingtona.« Sovjetski tisk je seveda pograbil vsako, tudi najnesramnejšo ogabnost, ki jo je njihova obveščevalna služba servirala budimpeštanskemu tožilcu in obtožencem, in prikazuje v uvodnih člankih socialistično državo Jugoslavijo v podobi spačene imperialistične pošasti.

Po njih vseh je Jugoslavija oziroma nje vlada delala na tem, »da se zruši ljudskodemokratični red, ki je po osvoboditvi nastal v državah ljudske demokracije ter prepreči njihov socialistični razvoj«, »da se odtrgajo od Sovjetske zveze revolucionarne demokratične sile in na drugi strani, kolikor bi to ne bilo mogoče storiti, da se te sile uničijo«. Namesto ljudskodemokratične ureditve v državah ljudske demokracije je treba »vzpostaviti buržoazno demokracijo, je treba restavrirati kapitalizem«. Buržoaznodemokratične vlade, ki bi tako nastale, »bi se usmerile k Združenim državam Amerike in bi bile naperjene proti Sovjetski zvezi«. Tako budimpeštanski tožilec. Moskovska »Pravda« pa govori o imperialistični zaroti proti ljudskodemokratični ureditvi na Madžarskem in v drugih državah ljudske demokracije, o nalogi Jugoslavije, da pritegne vse države ljudske demokracije v tabor svetovne reakcije in jih spremeni v kolonije ter v oporišče za novo vojno.

Potemtakem si je Jugoslavija določila kot program svoje zunanje politike, da z vohunstvom, zarotniškimi organizacijami, diverzijami, umori in celo z neposrednim vojaškim posredovanjem spremeni sedanje stanje v šestih ljudskih republikah od Albanije do Poljske, izmed katerih so štiri njene neposredne sosedbe, da strmoglati njihove socialistične vlade in njih ureditev, vzpostavi kapitalizem v teh državah in jih vse spremeni v orodje Amerike proti Sovjetski zvezi.

Program je, kakor vidimo, strašen in daljnosežen in ni ga tako velikega imperialističnega zmaja, tudi ne najsilnejšega na svetu, ki ne bi Jugoslaviji zavidal poguma, da se loteva tako daljnosežnega načrta zoper šest držav, pri čemer pa meri tudi še na sedmo velesilo. Celó majhnemu otroku je očitno, da bi bila država, ki bi si zastavila takle program, pravi imperialistični monstrum, mednarodni tolovaj, največji vojni hujskač, največja nevarnost za svetovni mir, večja od vseh vojnih hujskačev, večja od vseh vojnih nevarnosti, ki so se pojavile po drugi svetovni

vojni. Skratka, Jugoslavija kaže, da je náred, vreči se v pustolovščine, kakršnih se danes bojita dve največji svetovni sili.

Od kod imajo jugoslovanski voditelji tako strašne načrte? Zadeva je preprosta. »Ti ne žele niti v Jugoslaviji ljudskodemokratske ureditve in ne zgraditve socializma. Če pa je Jugoslavija vendarle prisiljena izdajati take ukrepe (t. j. socializem graditi), dela to zaradi tega, ker so jo jugoslovanske delovne množice prisilile k temu.« Tu torej v nasprotju z navadno prakso »Informbiroja« de facto priznavajo, da se v Jugoslaviji gradi socializem, čeprav s silo, to je pod pritiskom delovnih množic. Jugoslovanska vlada, ki je po vsej verjetnosti besna, ker mora proti svoji volji graditi v svoji hiši socializem (in začela ga je v času, ko vlade drugih ljudskih demokracij niso smele besede »graditev socializma« niti izgovoriti, ker so mislile, da utegne to pri njih bogsigavedi kdaj priti na dnevni red), jugoslovanska vlada si torej hladi svoj bes tako, da uganja vse, kar le more, samo da prepreči zgraditev socializma v šestih tujih državah. Kakor da bi sploh mogla to preprečiti, ko vendar uživajo te države edini pogoj, potreben za možnost, da se socializem gradi — pomoč Sovjetske zveze. Namesto da bi se spoprijela s svojimi delovnimi množicami in jim vsilila kapitalizem, bi se naša vlada rada tolkla z delovnimi množicami šestih tujih držav in le tem podtaknila kapitalizem. Kakor da bi Jugoslavija ne naletela pri tem na nikakršen pritisk množic in držav, v katerih te množice žive! Kakor da tu ni nobene ovire, kakor da je tu nič ne sili k vzdržnosti!

V teh nespametnih, toda globoko izprijenih obtožbah je še neka stvar, ki jo je treba posebej poudariti. To je obtožba, da bi hotela Jugoslavija vse te ljudskodemokratske države *zbrati okrog sebe*, da bi postala neko *središče* zanje, da bi prevzela neko *vodilno vlogo* med njimi. Kar pa zadeva Balkan, se pojavlja tu po besedah budimpeštanskega tožilca posebno strašilo — balkanska federacija. Hoteli smo ustvariti »balkanski kolonialni imperij«, »hegemonijo Jugoslavije v bloku balkanskih držav pod jugoslovanskim vodstvom«.

Rad bi posebej poudaril pomen te zadnje obtožbe. Obtožba, da smo hoteli odstraniti režime v šestih ljudskih demokracijah, je samo propagandnega vojnohujskega pomena. Obtožba o hegemoniji Jugoslavije v balkanskem bloku ima veliko globlji pomen. Ta obtožba kaže, s kakšnim sumničanjem in s kakšnim nasprotovanjem gledajo na take bloke sorodnih ali sosednih narodov glavni aranžerji budimpeštanskega procesa, ki takih zbližanj ne trpe niti v svoji državi. Zgodovina pa nas uči, da nobena velesila, ki je imela »svoje interese« na Balkanu, ni nikdar z veseljem gledala za zbliževanje balkanskih narodov, temveč jih je nasprotno zmeraj suvala drug proti drugemu. Enotnost balkanskih narodov je vedno bila trn v peti imperialistom, kajti v tej enotnosti je bilo poroštvo neodvisnosti balkanskih narodov, poroštvo, da jih velesile ne bodo mogle več izkoriščati za svoje osvajalne načrte. Razdruženi balkanski narodi pa postajajo lahek plen imperialistov, ne glede na to, kako se le-ti imenujejo. Zato je ta obtožba o balkanskem bloku močno zgovorna. Odkriva načrte, ki nikakor niso v skladu z neodvisnostjo balkanskih narodov. Zopet se je povampirilo staro vzhodno vprašanje. Ni prav nič čudnega, če imperialistično osvajalno politiko ruskega, carizma na Balkanu prikazujejo danes v sovjetskih učbenikih kot nesebično zaščito balkanskih narodov...

Iz vsega tega je očitno, da sta postala ugled in vpliv, ki si jih je pridobila Jugoslavija popolnoma naravno s svojimi zaslugami in s svojim prednjačenjem v borbi za ljudsko demokracijo, velika ovira za nekatere voditelje v Moskvi. Ta ugled in ta vpliv je treba za vsako ceno uničiti.

V čem je bilo videti ta ugled in vpliv Jugoslavije v drugih državah ljudske demokracije? Kazala sta se v tem, da so te države, ki so zastajale za Jugoslavijo, zahtevale njeno pomoč, njene nasvete, da so vse hotele kar se dá razviti svoje vezi z Jugoslavijo. To je šlo precej časa z naklonjenostjo Moskve, celo tudi z njeno spodbudo. Tedaj pa se je nekega dne pokazalo, da je to preveč naraslo ter da grozi ugledu in vplivu Moskve. Ko pa je tovariš Tito doživel trumfe ob svojih obiskih v Varšavi, Pragi, Sofiji, Bukarešti in Budimpešti, je mera postala polna. Bolestna ničemnurnost je poteptala koristi svetovnega socializma.

Vsakdo ve, da se je Jugoslavija pod vodstvom Komunistične partije in tovariša Tita bojevala štiri leta na strani zaveznikov proti silam osi, da je ob koncu vojne imela vojsko 700.000 borcev, da je že sredi vojne ustvarila ljudskodemokratični režim, da je iz vojne izšla kot urejena ljudskodemokratična država, ki je bila rezultat narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije. (Tega Rusi nikoli niso priznali, niti vojne niti revolucije, temveč samo »partizansko junaštvo«.) Vsakdo ve, da tega ni bilo v nobeni drugi državi Vzhodne Evrope, in da so te lahko stopile na pot svoje demokratizacije šele potem, ko jih je osvobodila Rdeča armada, pri čemer so imele zelo močno reakcionarno opozicijo. Komunisti so morali osvajati šele začetne postojanke. Zaradi tega je bilo povsem naravno, da so komunisti vseh teh držav, zlasti še sosednih, iskali pomoči ter nasvetov v Jugoslaviji, da so se učili na njenih skušnjah. In ni treba pozabiti, da so imeli zavezniki Madžarsko, Bolgarijo in Rumunijo po vojni še precej dolgo za sovražne države, tako da jim je bila pomoč Jugoslavije potrebna tudi na mednarodnem področju.

ODNOSI Z MADŽARSKO

Ko je bila v maju 1943. leta razpuščena Kominterni, je Centralni komite madžarske Komunistične partije razpusil svojo Partijo in jo likvidiral. Namesto nje so ustanovili »Partijo miru«, ki bi morala postati množična organizacija. (Podobno je ravnal tudi CK KP Grčije, ki je vse svoje partijske organizacije na vasi skupaj s kadri ločil od Partije in spremenil v kmečko partijo; tako je KP Grčije padla od 450.000 članov na 45.000.) Ta groba napaka je vzela madžarski Komunistični partiji možnost, da bi postala vodilna sila v organiziranju borbe proti fašizmu. Šele v avgustu 1944. leta so madžarski komunisti spoznali to napako in pričeli zopet organizirati Komunistično partijo. Centralni komite je izdal razglas, toda niti v tem razglasu ni pozival na oboroženo borbo, čeprav so Madžarsko že okupirale nemške čete. Izgovarjali so se: »Kadre je treba varovati.« Glavni kadri so bili seveda na varnem v Moskvi, od koder so prišli z letalom s sovjetskimi četami in našli partijo 110 (sto-deset) članov.

Brž ko so prispeli v Debreczin, je Rakoszi po naši vojaški delegaciji navezal stike z našim Centralnim komitejem. Med letom 1945 je Rakoszi skupaj z Mihalyjevem Farkasom in generallajtnantom Petrom Gaborjem večkrat prišel konspirativno v Beograd. Ti so sodelovali z nami, ne pa Laszlo Raik. V letih 1946 in 1947 kakor tudi 1948 tja do sprejetja resolucije

Informbiroja; so prihajali na lastno prošnjo posamezni višji partijski funkcionarji, da bi se v raznih vprašanjih posvetovali z našim vodstvom. Zlasti so jim bile potrebne naše skušnje iz borbe proti reakciji in v zgrajevanju državnega aparata, pa tudi o vseh drugih vprašanjih: sindikati, Ljudska fronta, mladina itd. To jim je bilo zlasti potrebno ob pričetku leta 1947, ko je madžarska Komunistična partija polagoma likvidirala stranko malih posestnikov. Prav tako so v teh letih posamezni madžarski voditelji prihajali incognito k nam na počitnice, navadno na Jadran. Prihajali so tudi z ženami.

O razgovoru, ki so ga imeli 30. avgusta 1945 v Budimpešti Rakoszi in polkovnik Cicmil v navzočnosti kapetana Brankova, pravi poročilo našega predstavnika na nekem mestu:

»Na koncu postavlja Rakoszi vprašanje madžarskih manjšin na Slovaškem. Pravi, da je o tem govoril z maršalom Titom, ko je bil v Beogradu in da mu je maršal obljubil pomoč KPJ. Sodi, da je maršal izpolnil svojo obljubo, kajti ko je bil v Pragi, je opazil, da Čehi vedo, da maršal ne odobrava njihovega stališča. Dalje pravi, da izgon Madžarov iz Slovaške spravlja, danes KPM v zelo težak položaj. Volitve za ljudsko skupščino naj bi bile 28. oktobra in reakcija na Madžarskem v polni meri izkorišča za predvolivne boje izgon Madžarov iz Slovaške. S svoje strani prosi, da se maršal zavzame v tem vprašanju toliko, da se izgon Madžarov iz Slovaške ustavi do volitev ali pa se vsaj olajša tempo in način izganjanja. To bi odločilno vplivalo na izid volitev in na okrepitev demokratičnih sil na Madžarskem. Če pa tega ni moči upoštevati, daje tole sugestijo: naj Madžari iz Vojvodine, kakšna delegacija, obiščejo maršala Tita in mu izkažejo svojo hvaležnost za ravnanje z madžarsko narodno manjšino v novi Jugoslaviji. Ob tej priložnosti naj tovariš Tito pove nekaj besed, seveda pa ne sme omeniti Slovaške, o narodnostnem vprašanju, kar bi tedaj celotni madžarski tisk priobčil in pisal o Jugoslaviji kot primeru in vzoru, po katerem naj bi se ravnale vse države, kako se pravilno in demokratično rešuje vprašanje narodnih manjšin.«

23. aprila 1946 je Farkas Mihaly sporočil, da so na seji Centralnega komiteja KPM sklenili, da se Rakoszi snide z maršalom Titom. 24. aprila je Rakoszi sporočil, da bi on in še dva člana Politbiroja želela, da se konspirativno snidejo z maršalom Titom. Ob tej priložnosti je Rakoszi dejal, da je bil pred tremi tedni pri Stalinu, s katerim je pretresal nekatere važna vprašanja in bi rad o tem govoril s člani našega CK. Prosil je, da bi prišlo do sestanka najpozneje v dveh tednih. Na ta sestanek je odšel Rakoszi 28. aprila. Drugega maja je poslal Rakoszi naslednjo brzojavko tovarišu Titu: »Zelo se vam zahvaljujem za topli sprejem v Beogradu.«

V istem času (junij 1946) je češkoslovaški zunanji minister Clementis izjavil našemu veleposlaniku v Pragi, da je vprašanje preselitve Madžarov iz Slovaške edino vprašanje, v katerem želi češkoslovaška vlada našo podporo. V tem vprašanju nismo nikdar podpirali šovinističnega stališča Čehov in Slovakov, ki je bilo dolgo tudi stališče vodilnih češkoslovaških komunistov.

Prometni minister Ernő Gerő je odpotoval 24. maja 1946 na letni dopust v Dubrovnik in se je želel sniti z ministrom Tošom Vujasinovićem.

Tretjega decembra 1946 ob Rakoszijevi zahtevi, da naj njihovi Partiji pomagamo s kampanjo proti madžarski reakciji, so napisali uslužbenci

naše delegacije v Budimpešti članek, ki je izšel v »Borbi«. Voditelji KP Madžarske izjavljajo, da je članek dosegel svoj namen. Rakoszi in Farkas sta zelo zadovoljna. »Szabad Nep« se je ukvarjal s tem sestavkom »Borbe« v dveh zaporednih člankih, poudarjajoč, da je ta sestavek resen opomin in kažipot za vsakega poštenega Madžara. Farkas je dejal našemu predstavniku, da jim je članek »Borbe« veliko pomagal.

30. januarja 1947 sta prišla v Beograd člana Politbiroja Farkas Mihaly in Kadar Jolos. Kolikor se spominjamo, je bilo to zaradi prošnje, da se jim odpiše del reparacij.

Sedmega aprila so prišli v Beograd z motornim vlakom Rakoszi, Farkas, Gerö, Revai in Raik. Slednji je prispel tudi ob pričetku maja z ženo. Konec maja je prišel generalni sekretar Gospodarskega sveta Vas Zoltan v spremstvu šefa kabineta Kelemena na zagrebški velesejem.

Sedmega junija 1947 je poslal CK madžarske Partije pismo našemu CK in centralnima komitejema Bolgarije in Albanije. Šlo je za pomoč v razkrinkavanju reakcionarjev iz Stranke malih posestnikov. Pismi za Bolgarijo in Albanijo sta šli po naši zvezi.

Trinajstega junija 1947 je Rakoszi prosil, naj se sporoči tovarišu maršalu, da v zvezi z njunim prejšnjim pogovorom posreduje pri Gottwaldu, prav tako zaradi tega, da bi Gottwald poslal Rakosziju službeno povabilo češke Partije, da obišče Češkoslovaško. Ob tem obisku bi želel Rakoszi razpravljati o spornih vprašanjih med Madžarsko in ČSR, pa tudi o vprašanju sodelovanja njunih partij. Spričo sprememb na Madžarskem sodi Rakoszi, da je sedaj ugoden trenutek in bi bilo zaželeno, da bi bil obisk med 20. in 30. junijem. Ta obisk bi bil po svoji obliki podoben Szakazicsevemu obisku v Pragi na povabilo češke socialnodemokratske stranke. (Vsebina brzojavke z dne 13. junija 1947.)

Dne 20. septembra 1947 sporoča veleposlanik Mrazović tovarišu Titu brzojavno:

»Danes me je obiskal Heltai, načelnik političnega oddelka pri zunanjem ministrstvu, ter mi sporočil, da mora priti v nedeljo 5. oktobra delegacija madžarske vlade, da podpiše samo pogodbo o kulturnem sodelovanju. Da je predsednik vlade Dinnyes pripravljen sam voditi delegacijo, če privoli naša vlada, da se ob tej priložnosti prično v Beogradu pogovori o sklenitvi jugoslovansko-madžarske pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju. Po Heltaijevi izjavi so Poljaki in Bolgari prav tako pripravljeni skleniti pogodbo z Madžarsko, toda Madžari vendarle menijo, da bi bilo treba najprej skleniti jugoslovansko-madžarsko pogodbo o prijateljstvu.«

Odgovor je bil, naj pridejo 14. oktobra, da se bodo pogovorili o sklenitvi pogodbe o prijateljstvu, vendar pa ob tej priložnosti ne bodo nič podpisali. S tem so se Madžari strinjali.

V kakšnem odnosu je bila češkoslovaška vlada do tega obiska Madžarov v Beogradu? Glejte, kaj pravi o tem zapisek o razgovoru z veleposlanikom Korbelom v našem zunanjem ministrstvu dne 10. okt. 1947:

»1. Dobil je navodila svoje vlade, naj naši vladi izrazi mnenje, da trenutek za obisk madžarskih državljanov ni bil posebno primerno izbran, ker so odnosi med ČSR in Madžarsko precej napeti in pričakujejo, da se bodo v jeseni še poslabšali zavoljo vprašanja izmenjave prebivalstva.

2. Zlasti je izrazil željo češkoslovaške vlade, da naj bi se v komunikeju o obisku ne omenilo nobeno stališče glede možnosti, da se sklene politična pogodba med nami in Madžari.

3. Vprašal me je, ali nam je prav, da pošljejo nekega uradnika njihovega veleposlaništva v Atene.

Na to vprašanje sem mu odgovoril, da nimamo nič proti, vendar sodimo, da bi ne bilo primerno poslati akreditiranega ministra ali odpravnika poslov; omeje naj se na mlajšega uradnika, ki bi bil opazovalec. Bilo bi zaželeno, da bi bil ta uradnik odkritosrčen antifašist.«

Po zapisku o razgovoru z madžarskim poslanikom Szantom dne 27. oktobra 1947 Szanto:

»1. Izjavlja, da bi morala madžarska vladna delegacija v začetku meseca novembra odpotovati v ZSSR zaradi dogovora o sklenitvi pogodbe o medsebojni pomoči in sodelovanju.

Vlada ZSSR pa je izjavila, da bi bilo primerno, če bi Madžarska poprej sklenila take pogodbe s svojimi sosednimi državami in da naj se to zgodi čimprej.

Vlada madžarske republike je v zvezi s tem sklenila, da bi bilo najuspešneje podpisati take pogodbe najprej z FLRJ in z Rumunijo. V ta namen bo sredi meseca novembra madžarska vladna delegacija odpotovala v Rumunijo. Hkrati prosi madžarska vlada jugoslovansko vlado, naj prouči to vprašanje in soglaša s tem, da se čimprej podpiše pogodba o medsebojni pomoči z Madžarsko.«

V poročilu poslanika Mrazovića za čas 19. oktobra, do 8. novembra 1947 beremo med drugim:

»Predsednik vlade Lajos Dinnyes pri nekem razgovoru na večerji inženirjev Stranke malih posestnikov:

»V Beogradu nisem bil zato, da bi me kraljevsko sprejeli in pristržno pozdravili, kakor se je to zares zgodilo, temveč sem bil zaradi tega, da zahtevam od maršala, naj nas podpre v prizadevanjih, da se olajša položaj madžarske manjšine na Češkoslovaškem; naj bi vendar že prenehalo tisto nečloveško ravnanje z ljudmi, ki jih siloma deportirajo z njihovih domov na neznana jim delovna mesta. Za nas je glavni argument prav zadržanje Jugoslavije, ki je znala pozabiti celo Zabalj, medtem ko na Češkoslovaškem ni bilo Zablja. Morda je padlo vsega skupaj nekaj zaušnic.«

Sedmega decembra sporoča veleposlanik Popović iz Moskve:

»Danes je odpravnik poslov madžarskega poslaništva Horvat sporočil po telefonu svetniku Fejiču o prihodu maršala Tita v Budimpešto. Hkrati je z nejevoljo povedal, da je češka vlada ob nedavnih obiskih madžarske vladne delegacije v Beogradu in Bukarešti intervenirala pri naši in rumunski vladi, naj ne sprejme madžarske delegacije. Povedal je še, da Češka ne samo ne želi zblížanja z Madžarsko, temveč preprečuje tudi zblížanje z drugimi državami. Horvat je poklical Fejiča za tukajšnje razmere nenavadno zgodaj in dejal, da mu je zgornjo informacijo dal neki madžarski minister, a potrdil jo je tudi Rakoszi, ki je tukaj na zdravljenju.

Drugega decembra je prejelo naše zunanje ministrstvo brzojavko veleposlanika v Pragi o njegovem razgovoru z Gottwaldom. Na veleposlaniškovo pripombo, da bi bilo potrebno revidirati češkoslovaško stališče do Madžarske,

»je Gottwald odgovoril, da je na zasedanju CK KPČS obširno govoril o Madžarski in da je na zasedanju poudaril, da je politika Jugoslavije do Madžarske pravilna, ker upošteva mednarodni položaj Madžarske ter absolutno potrebo, da se vprašanja podonavskih vprašanj rešijo med temi državami samimi, kakor upošteva tudi vezi Madžarske s soslednjimi demokracijami in s Sovjetsko zvezo. Gottwald je v ekspezeju naglasil, da so češkoslovaško-madžarska sporna vprašanja v tem merilu podrejenega pomena. V ekspezeju je napovedal sklenitev madžarsko-jugoslovanske pogodbe o prijateljstvu.«

Navedli bomo še nekaj mest iz poročila poslanika Mrazovića, ki je bilo napisano 20. decembra 1947:

»Prihod maršala Tita na čelu jugoslovanske delegacije je sprejela večina prebivalstva Budimpešte ugodno in s pozitivnimi komentarji. Med delavstvom, tako komunisti kakor socialnimi demokrati, se obisk prav tako kot sklenjena pogodba pozitivno komentira. Obisk maršala pri delavcih na Čepelju je imel posebno pozitiven učinek v smislu enotnosti delavcev ter zbližanja komunistov in socialnih demokratov. Delavci pričakujejo od tega obiska, da se bodo tudi na Madžarskem razvijali dogodki v naglem tempu tako, da se uresniči politična enotnost demokratičnih partij.

Medtem ko je večina članov socialnodemokratske stranke, delavci, pozitivno sprejela obisk maršala Tita, pa je vodstvo stranke (centrum in desnica) kakor tudi elementi okrog njega dokumentiralo maršalov obisk hladno in vzdržno ali celo sovražno. V Stranki malih posestnikov je desno krilo zavzelo podobno stališče, kakor desni elementi socialnodemokratske stranke.

Stališče teh desnih je, da bo obisk maršala Tita neugodno vplival na razvoj zunanje politike Madžarske in da jo bo podpisana pogodba še bolj izolirala od Amerike in zahodnih držav. Poudarjajo, da bi bilo za Madžarsko najbolje, če bi ne podpisala nobene pogodbe o prijateljstvu, temveč politiko popolne nevtralnosti v odnosu do Vzhoda in Zahoda, ker bo samo tako ohranila neodvisnost Madžarske...

Maršalov obisk je sploh pozitivno vplival na okrepitev levece malone vseh političnih strank. To velja zlasti za socialnodemokratsko stranko... Obisk maršala Tita je utrdil tudi položaj predsednika vlade Dinnyesa v njegovi lastni stranki. Utrdil je tudi novo linijo Stranke malih posestnikov, ki gre za tem, da napravi iz nje progresivno in stabilno stranko bodoče tesnejše koalicije, ljudske fronte, v borbi proti klerikalcem in desnim socialnim demokratom...

V zunanjepolitičnem pogledu se skoraj vsi komentarji ne glede na strankarsko pripadnost strinjajo s tem, da je obisk maršala Tita na Madžarskem politični dogodek izrednega pomena in da pomeni podpis jugoslovansko-madžarske pogodbe v odnosu do Češkoslovaške uspeh madžarske politike. Skratka, pričakujejo, da bo pri razgovorih s Češkoslovaško položaj Madžarov znatno olajšan in da, bosta avtoriteta in prestiž maršala Tita storila, da zavzamejo Čehi pri pogajanjih pametnejše in treznejše stališče.

Popolnoma je razumljivo, da madžarska reakcija ni bila popolnoma nedelavna. Obilno je izkoristila pretirane in odvečne varnostne ukrepe...

Osmega aprila 1948 je notranji minister Raik Laszlo v sporazumu s Farkasom in Petrom Gaborjem poslal dopis, v katerem prosi, da bi petčlanska delegacija višjih uslužbencev madžarskega notranjega mini-

strstva obiskala Jugoslavijo. Njihov namen je bil, da prouče strukturo naše oblasti, in sicer od najvišjih do najnižjih ustanov (občino, okraj, katero koli mesto, glavno mesto in zvezno ministrstvo za notranje zadeve). Konkretno jih je zanimalo: struktura ljudske oblasti, notranja organizacija ljudskih odborov, njihovo delo, administracija, proračunski sistem in vsa druga vprašanja razen UDB-e in milice. Njihovi prošnji je bilo ugodeno. Napovedana delegacija je prispela 14. aprila in se je mudila tu do 21. aprila.

Tudi tej delegaciji smo omogočili, da je uspešno opravila svoje delo, čeprav smo sumili, da ima ta delegacija neke skrite namere, saj smo bili prepričani, da Politbiro madžarske Partije ve za pismo CK VKP (b), ki smo ga že prejeli. Toda kakor koli smo bili prepričani, da so prišli zato, da bi izsledili kakšne naše napake, ki bi jih uporabljali kot gradivo zoper nas, smo jih vendar pustili delati, ker nismo imeli kaj skrivati.

Videli smo, kako so člani Politbiroja madžarske Komunistične partije, posamezniki, v skupinah, pa tudi ves Politbiro, dokaj pogosto prihajali, da bi pri našem CK dobili nasvete in pomoč v najrazličnejših vprašanjih. Zadnjič so nas tako obiskali v začetku marca 1948, in sicer zaradi tega, da bi prosili, naj naša vlada odpusti Madžarski reparacije. Razen tega so se hoteli seznaniti z organizacijo Ljudske fronte in dr. Farkas ter še neki član madžarskega Politbiroja sta ostala nekaj dni v našem Centralnem komiteju in naši ljudje so ju vodili na teren, da bi tam spoznala organizacijski sistem naših množičnih organizacij.

Naš CK, ki je prej odobril olajšave Madžarom za plačevanje reparacij, ni mogel privoliti, da bi se jim reparacije odpustile.

Pozneje, ko smo prejeli pismo CK VKP (b) z dne 27. marca, skupno s pismom madžarskega Politbiroja, ki nas je na podlagi tega ruskega pisma obsodil kot trockiste — kajti Madžari so nam namenjeno pismo prejeli od Rusov prej kakor mi sami — nam je postalo verjetno, da so bili Madžari tedaj, ko so prihajali k nam, že poučeni, kaj nameravajo voditelji VKP (b) in da so samó hoteli dobiti podatke o Ljudski fronti, ki bi jih uporabili za napad na nas. V začetku junija 1948, tik pred resolucijo Informbiroja, je sovjetska vlada odpisala Madžarom 50% reparacij, ki so jih bili njej dolžni. Koliko jim je to dejansko olajšalo stanje, je druga stvar, kajti nam se je Rakoszi že zdavnaj prej pritoževal, da so jim Rusi že vse odnesli. Zaradi tega so se sicer pritoževali tudi drugi, zlasti še Rumuni (njihove besede: »Slekli so nam štiri kože!«).

Mimo že omenjenih vezi in sodelovanja pa so tudi naši varnostni organi sodelovali v nekaterih konkretnih vprašanjih z najvišjimi državnimi in partijskimi voditelji.

To sodelovanje, do katerega je prišlo na pobudo Rakoszija, Farkasa in Gabora in z vednostjo sovjetskih predstavnikov, je zadevalo aretacijo, in kaznovanje vojnih zločincev, ki so pobegnili iz Jugoslavije na Madžarsko. Tu je šlo tako za madžarske državljane, za jugoslovanske državljane madžarske narodnosti, za Nemce, ustaše in četnike, ki so se po večini naselili v obmejnih krajih Madžarske proti Jugoslaviji, številni pa so se razlezli po vsej Madžarski in tu v glavnem legalno živeli. Te je izkoriščala madžarska reakcija, zato so pomenili veliko nevarnost za madžarsko demokracijo, ki je morala vzdržati težko borbo z reakcijo v državi, medtem ko je nam šlo samo za kaznovanje takih elementov. Ne smemo pozabiti, da so na Madžarskem leta 1945 in pozneje nasto-

pale povsod zarote, ki so jim bili na čelu reakcionarni elementi (zarota v Miskolczu in drugod).

Novembra 1945 je dospela v Beograd delegacija, ki jo je pooblastil madžarski notranji minister Erdu Ferencz, da vzpostavi stik z jugoslovanskimi politično-upravnimi oblastmi in se dogovori o sodelovanju pri zbiranju podatkov o bivših madžarskih policistih, orožnikih, organih, obveščevalne službe in drugih podobnih ljudeh, ki so pobegnili na Madžarsko. Ta delegacija je delovala kot komisija skupno s komisijo našega ministrstva za notranje zadeve in je dosegla sporazum.

Lahko bi navedli sto in sto primerov takega konkretnega sodelovanja in vsi dokazujejo, kakšno je bilo stališče jugoslovanske varnostne službe, kako je le-ta pomagala Madžarom pri razkrinkavanju in aretacijah sovražnikov madžarskega ljudstva, imperialističnih vohunov in vojnih zločincev. Tako je 5. marca 1946 madžarsko notranje ministrstvo prosilo, naj mu dostavimo podatke o Maru Miklosu, tajniku predsednika republike. Dostavljeni so jim bili podatki, iz katerih je posneti, da je bil fašist in uslužbenec Horthyjevega zunanjega ministrstva ter diplomatski uslužbenec v Rimu. Toda kljub temu našemu obvestilu je Mar ostal na svojem položaju, pozneje pa je bil poslan v tujino kot diplomatski uslužbenec.

Marca 1946 so obvestili jugoslovanski organi madžarsko policijo in sovjetske predstavnike na Madžarskem, da prihaja na Madžarsko dr. Ladislav Veres, velik agent neke tuje obveščevalne službe; ta mož ima na Madžarskem široke zveze in je med drugim nečak madžarskega generala Veresa.

Oktobra 1946 so bili izročeni Petru Gaboru podatki o tem, da je bil Kovacs Imre, tedanji generalni sekretar Narodne kmečke stranke, med vojno fašistično usmerjen in da je Nemcem podpisal lojalnostno izjavo. Za to zadevo se je zanimal Rakoszi in sam narekoval akt, s katerim je zahteval od naših organov podatke o Kovacsu v obliki uradnega dopisa, da bi ga lahko razkrinkal. Organizacijski sekretar CK Madžarske partije Farkas je prosil, naj gre član naše vojaške delegacije v Beograd in to osebno uredi. To se je tudi zgodilo.

Na drugi strani je madžarska policija ob sodelovanju najvišjih madžarskih partijskih funkcionarjev Rakoszija, Farkasa in zlasti Gabora, ki je skrbel za sodelovanje z našo državo, ter z vednostjo in pomočjo sovjetskih predstavnikov, izročila v številnih primerih jugoslovanske vojne zločince. Toda izročanje vojnih zločincev ni šlo gladko. Madžarska reakcija se je pri tem upirala voditeljem madžarske komunistične partije, kajti s tem, da je branila vojne zločince, je branila lastne postojanke. Naše oblasti pa so pomagale madžarskim komunistom prav v tem, da so se razkrinkali reakcionarji izza Horthyjevega režima, ki jih je bil prepoln madžarski državni aparat. To dokazuje izročitev jugoslovanskih vojnih zločincev Perepatića Pavla in Vojnića Djule. Oba je madžarska policija aretirala 30. oktobra 1945, vendar sta jih madžarski sodnik Rutkay in tožilec dr. Csikág izpustila. Ob njuni izpustitvi je izjavil madžarski zunanji minister, da bosta izročena Jugoslaviji, kar je dejansko pomenilo namig tema zločincema, da naj zbežita. S stališčem Rutkaya in Csikága je soglašal tudi minister za pravosodje Ris. Tedaj je šef policije Peter Gabor zaprosil naše predstavnike, naj mu pomagajo v boju zoper reakcijo in po TANJUG-u spravijo to zadevo v javnost.

Glejte, kaj pravi o stališču ministra Risa v tej zadevi poročilo, ki ga je poslal Gaboru njegov zaupnik, madžarski major dr. Decsi Gyula. To poročilo nam je dal Gabor sam:

»Spričo takega stališča ministra za pravosodje ne bomo mogli reševati zadev ljudskega sodišča. Treba je z močno akcijo v tisku odstraniti Rutkaya in morebiti Csilága ter zagotoviti, da se bo ljudski tožilec, ki bo imenovan v bodoče, spominjal preteklosti in reševal jugoslovanske zadeve, tičoč se izročanja, tako, kakor jih je treba reševati.«

Še izrazitejša je zadeva z registriranimi vojnima zločincema Marosi Mayer Dezejem in Deznékay Martonom, ki ju je madžarsko državno tožilstvo oprostilo kot nedolžna. Položaj je bil tak, da je Peter Gabor, skrivajoč to pred pravosodnim ministrom, aretiral oba zločinca in ju izročil našim oblastem.

Aprila 1947 je prišlo do tega, da je delegacija naše milice na Gaborjevo zahtevo obiskala Madžarsko, prav tako je madžarska v novembru tega leta vrnila obisk. Ob tej drugi priložnosti je Gabor obvestil jugoslovansko poslaništvo v Budimpešti, da bo uradni šef njihove delegacije, Raikov pomočnik Sebeny (tega budimpeštanska obtožnica označuje za človeka, ki je jugoslovanskim organom dajal vohunska poročila). V svojem dopisu poslaništvu piše Gabor:

»Delegacijo bo med njenim bivanjem v Jugoslaviji vodil dr. Sebeny Endre, državni tajnik in vodja javnega reda v notranjem ministrstvu, ki je trenutno v Jugoslaviji in se bo pridružil delegaciji na beograjskem letališču.«

Ob obisku madžarske delegacije, ki je štela 21 ljudi, se je Peter Gabor pritoževal zastran Laszla Raika, da ni dovolj sodeloval. Razpravljali smo o izmenjavikušenj madžarskih in jugoslovanskih varnostnih organov. Tedaj so naši predstavniki izjavili Gaboru, da ne marajo v zadevah javne varnosti sodelovati s Sebenyjem, ker mu ne zaupajo. Gabor je o tem obvestil Rakosija in Farkasa, ta dva pa sta določila svojega zaupnika Ivana Berana, da bi bili po njem povezani v vprašanjih, ki zadevajo sodelovanje varnostnih organov. Laszlo Raik ni hotel v Budimpešti nekaj dni sprejeti naših zastopnikov, ki so mu hoteli formalno pojasniti, zakaj ne žele, da bi bil Sebeny zveza med madžarskimi in jugoslovanskimi varnostnimi organi.

Take vezi so bile lahko samo med prijateljskimi zavezniškimi državami, kot je bilo to z Madžarsko, Bolgarijo itd. Ob obisku v naši državi so se madžarski delegati seznanili z organizacijo in skušnjami naše milice in so napisali o tem zelo pohvalne članke v madžarskem tisku. Madžarski general gasilcev Antal Baday je pisal v časopisu »Mağyar Rendszer« članek z naslovom: »V Jugoslaviji — na poti učenja«.

Sodelovanje madžarske in naše varnostne službe se je razvijalo tja do aprila 1948. Čeprav je madžarski Politbiro tedaj že sodeloval s Politbirojem CK VKP(b) proti KPJ, so naši varnostni organi pokazali tudi ob tej priložnosti popolno zaupanje v madžarske kolege. Tedaj je bil Peter Gabor skupno z Ivanom Beranom in sinom Mihaila Farkasa, kapetanom Farkasem, v Beogradu, da bi on spoznal skušnje, delo in organizacijo naše varnostne službe.

Ko so se vrnili v Budimpešto, so o vsem tem napisali podrobno poročilo v obliki vprašanj in odgovorov. Peter Gabor je dobil od naše obveščevalne službe celo vrsto koristnih podatkov, in tudi sam je po

navodilih Rakoszija in Farkasa, a brez vednosti Laszla Raika, poslal naši varnostni službi veliko število poročil in listin, ki dokazujejo, da je bilo medsebojno sodelovanje koristno za obe državi.

ODNOSI Z DRUGIMI LJUDSKIMI DEMOKRACIJAMI

Ko nam danes voditelji in novinarski pisuni ljudskih demokratič delijo lekcije iz marksizma in nas označujejo za trockiste, sedaj pa tudi že za fašiste-gestapovce, pozabljajo docela, da so tja do objave informbirojevske resolucije videli v Jugoslaviji tisto ljudskodemokratično državo, ki je bila daleč naprej pred vsemi drugimi v organizaciji ljudskodemokratične države, v uničenju oblasti kapitalističnega razreda, v uničenju ekonomske podlage buržoazije, v organizaciji državnega in združenega gospodarskega sektorja itd. Ker je bilo naravno, da pojdejo tudi same po poti ljudske demokracije, je bilo seveda razumljivo, da so jim bile potrebne prav naše skušnje. Vse te države so se na široko vzgledovale po raznih naših političnih in družbenoekonomskih ukrepih in po naši zakonodaji. Toda v teh državah so komunistične partije vladale z buržoazijo, pa tudi z reakcijo, tako da so lahko samo korak za korakom osvajale vodilne pozicije. V političnih in gospodarskih razmerah, v kakršnih so prišle iz vojne, in v mednarodnem položaju prvih poveljnih let jim je bila nujno potrebna pomoč Jugoslavije, in to so tudi zahtevale in dobile. Vedele so, da je Komunistična partija Jugoslavije popoln gospodar položaja v svoji državi in da nudi vsem njim dragoceno pomoč z novimi oblikami državne organizacije, kakršne jim Sovjetska zveza ni mogla nuditi. Naša pomoč jim je bila zlasti potrebna za obvladovanje notranjih težav, medtem ko je bila za nekatere izmed njih prva leta posebno važna tudi zunanje-politična pomoč. Res je, da si mogli pri mnogih njihovih voditeljih občutiti, kako jim ni nič kaj prav, da je Jugoslavija tolikanj pred njimi, in to je po vsej verjetnosti vplivalo tedaj, da se jim je na spodbudo sovjetskih voditeljev ponudila priložnost, da skušajo zmanjšati ugled in vpliv KPJ in Jugoslavije v svojih državah. Toda toliko časa, dokler jim to ni bilo iz Moskve prepovedano, so se tega ugleda in vpliva kar se dá posluževali, da so usmerjali svoj razvoj v ljudsko demokracijo. Medtem ko so bile njihove ljudske fronte čiste koalicije strank, med katerimi so bile tudi reakcionarne, so z občudovanjem gledali enotnost naše Ljudske fronte in zlasti na široko, popularizirali v svojih državah poročilo tovariša Tita na drugem kongresu naše Ljudske fronte. To je bila pri njih prav posebno popularna brošura, tako zastran enotnosti organizacije kakor tudi glede na vodilno vlogo Komunistične partije. Celo v Vzhodni Nemčiji so poročilo tovariša Tita natisnili v 180.000 izvodih, v daljni Indiji pa so ga prevedli na 17 jezikov. V državah ljudske demokracije so si komunistične partije prizadevale, da reorganizirajo svoje Ljudske fronte po jugoslovanskem vzorcu. Bolgari so to storili februarja 1948, drugi pa šele po resoluciji Informbiroja, ko so hkrati napadali to, kar so prevzeli od nas. Niti ne govorimo o tem, da so odkrili šele po V. kongresu naše Partije, ki je teoretično prva obdelala to vprašanje, da je ljudska demokracija posebna oblika diktature proletariata. Tedaj so končno začeli govoriti tudi o socializmu pri sebi, ki ga dotlej niso opazili.

Med raznimi oblikami družbenega življenja v Jugoslaviji, ki so močno vplivale izven njenih meja, je bilo prostovoljno delo mladine. V Jugo-

slavijo so prihajale mladinske skupine iz vsega sveta, iz ljudskih demokracij, iz Zapadne Evrope, Amerike, iz daljnih vzhodnih držav. Nikoli dotlej ni našlo mednarodno revolucionarno mladinsko gibanje take oblike za zbliževanje mladine vsega sveta. To je lahko organizirala mladina Jugoslavije, ni pa mogla v tej obliki organizirati sovjetska mladina. Namesto da bi sovjetski voditelji razumeli veliko vrednost te akcije, so postali samo ljubosumni in so vse storili, da bi razbili to enotnost mladine kakor tudi niso znali ohraniti enotnosti mednarodnega sindikalnega gibanja, doseženega po tej vojni.

Ne bom utrujal bralcev s podrobnim naštevanjem vsega, kar je Jugoslavija storila v korist drugih ljudskih demokracij, in vsega, s čimer so se le-te tako izdatno okoriščale, dokler so bile na pravilni poti, dokler so lahko glede koristi svojih držav odločale prosto; nikar pa po komandi iz Moskve. Zadeva z Madžarsko v glavnem zadošča, zato navajamo samo nekaj podatkov o drugih državah.

Mar so Bolgari pozabili, da so tovariša Kardelja in mene imenovali zaščitnika Bolgarije, ker je naša delegacija na pariški konferenci vodila glavno bitko proti Caldarisu in njegovim gospodarjem? Res je, imeli smo precejšnje težave z bolgarsko delegacijo. Hotela je nastopiti z zlaganimi podatki o stvareh, ki so bile vsemu svetu dobro znane. Hoteli so trditi, da Bolgari niso bili okupatorji niti v Jugoslaviji niti v Grčiji. Šilili so v nas, naj ne zahtevamo reparacij. Svetovali smo jim, naj bodo stvarnejši, glede reparacij pa smo menili, da moramo zahtevati veliko večji del kot Grčija, ker je to v njihovo korist, kajti monarhofašistična Grčija jim ne bo prizanesla glede reparacij, mi pa jim bomo. To so komaj razumeli, vendar so končno le doumeli in imeli od tega korist, ker smo jim reparacije odpustili. Če pa bi se reparacijam odpovedali že na mirovni konferenci, bi dobili Grki tudi naš del, ki jim ne bi bil odpuščen.

Mar Bolgari pozabljajo, da smo jim že 5. oktobra 1944 dovolili, da se lahko njihova vojska udeleži borb z Nemci na našem ozemlju? Čeprav je imel tovariš Tito dve poročili, da ta pomoč ni potrebna, je odredil, da se pomoč sprejme, to pa samo zaradi tega, da bi politično pomagali novi Bolgariji.

Današnje vpitje sovjetskega in drugega informbirojevskega tiska o dozdevnem »balkanskem bloku pod jugoslovansko hegemonijo« izkira samo od tod, ker je propadel načrt, ki je prepovedal širšo federacijo balkanskih narodov in določal, da se združita samo Jugoslavija in Bolgarija v taki obliki, da bi bila Bolgarija hegemon. Stara balkanska pesem je, da je vsem trda predla, ko so velesile odrejale po svojih sebičnih koristih, ali se bodo narodi združevali ali ločevali.

Številne so oblike pomoči, ki jo je dajala nova Jugoslavija za zavarovanje in okrepitev novega demokratičnega reda v Bolgariji. Toda skoraj edini človek v vodstvu bolgarske komunistične partije, ki si je odkritosrčno želel bratskih odnosov z Jugoslavijo, je bil Georgij Dimitrov. Zato pa je bil tudi sumljiv in zapostavljen, celo na V. kongresu bolgarske partije in pozneje. Iznova so ga jeli povzdigovati šele tedaj, ko je bil v Moskvi v zadnjih zdihljajih. Ko je potoval skozi Beograd po prvem pismu CK VKP(b), nam je dejal: »Držite se krepko!« Toda zlomljen zaradi bolezni in v taki okolici, kakršno je imel, ni mogel tvegati, da bi ga razglasili za trockista.

Nekaj let ni bilo skoraj dneva, da ne bi bila v Jugoslaviji kaka bolgarska delegacija različnih strokovnjakov, ki so proučevali vse naše državne ustanove: plansko komisijo, gospodarski svet, organizacijo raznih ministrstev, organe ljudske oblasti itd. Začeli so pošiljati tudi popolnoma nepreizkušene ljudi, tako da smo jih morali opozoriti na naš pogoj, da lahko pridejo samo ljudje, za katere jamči CK KP Bolgarije, da so v redu.

Mar so bolgarski voditelji pozabili, kako je bolgarsko ljudstvo sprejelo in kako se je poslovilo od tovariša Tita, kako so bolgarski kmetje prehodili v snegu in neurju po več deset kilometrov, da bi ga lahko pozdravili na kaki postaji? Mar so pozabili, kakšno spodbudo je dobilo notranje življenje Bolgarije z blejskim sporazumom in s pogodbo o prijateljstvu? Ko se je Dimitrov vračal z Bleda, je na nekem mitingu govoril: »Jugoslavija je veliko pred nami. Zavihati moramo rokave in jo dohiteti.« Te njegove besede so se razširile po vsej deželi. Tako je imel tudi Kimon Georgijev po vrnitvi z Bleda poročilo v narodnem komiteju Domovinske fronte, poročilo, v katerem je med drugim dejal, kako je bil pred odhodom v Jugoslavijo prepričan, da je Bolgarija pred Jugoslavijo. Ko pa je videl, kako daleč naprej je Jugoslavija, je spoznal, da se je silovito zmotil in da Bolgarija nima druge poti razen tiste, po kateri koraka Jugoslavija.

Potovanja tovariša Tita v države ljudske demokracije niso bila nikomur vsiljena, temveč so jih sami zahtevali, ker so od tega obiska pričakovali koristi za zboljšanje svojega notranjega stanja, kar se je res tudi pokazalo v vseh teh državah. Razen tega so Čehi kakor tudi Poljaki želeli, da bi Jugoslavija posredovala med njimi v ozemelskem sporu. Naše stališče je bilo, naj ne hite z rešitvijo spora, naj prenehaj hrup, ker bo pozneje stvar lahko rešena s sporazumom med njimi samimi. »Rudé pravce« je pisalo 21. julija 1946, da sta tako ZSSR kakor FLRJ svetovali, ne da bi sicer zavzeli kakšno stališče, naj se češkoslovaško-poljska sporna vprašanja rešijo neposredno, vzajemno in prijateljsko.

V Bukarešti so vsi voditelji prav posebno silili v tovariša Tita, naj govori na uličnem mitingu. Na mitingu je bilo pol milijona ljudi in to je bilo veliko zmagovalstvo. Tako kot povsod je prihod tovariša Tita tudi v Rumuniji blagodejno vplival na okrepitev demokratičnih sil.

Vsi ti obiski so potekali v soglasju z Moskvo, nekateri tudi na njeno spodbudo. Vendar je bilo zmagovalstvo tovariša Tita preveliko in je razvnelo osebno zavist tam, kjer nikakor ni bila na mestu in kjer bi je nihče izmed nas ne bil niti v sanjah pričakoval. Komaj je naša delegacija odpotovala iz Bukarešte, že so odstranili z vseh javnih mest in izložb Titove slike, med občinstvom pa so razširili glas, da je imperalistični agent. Člani rumunskega CK so tedaj izjavili, da niso imeli pri tem nič opraviti in da je to storila neka druga roka. To je bilo precej časa pred prvim pismom CK VKP(b).

Tole je v zvezi z obiskom tovariša Tita na Poljskem odlomek iz poročila tedanjega našega veleposlanika v Varšavi (poročilo je z dne 2. aprila 1946):

»Že od avgusta lani so Poljaki stalno načenjali vprašanje obiska maršala Tita na Poljskem. Njegov obisk je bil zaželen tudi zaradi tega, ker sta Jugoslavija in maršal Tito popularna pri dobršnem delu poljskega ljudstva, tako da je bil v zvezi z notranjim stanjem in s pozicijami demokratičnega gibanja njegov obisk tudi potreben, tem prej, ker so češko-

poljski odnosi še vedno napeti in ker mrzi dobršni del Poljakov Sovjetsko zvezo.«

Ob obisku tovariša Tita v Varšavi je pisal časopis »Rzecz Pospolita«:

»Pomnimo, da so prišle iz ust krmarja nove Jugoslavije zgodovinske besede: 'Meje slovanstva so na Odri in Nisi... Borba z reakcijo, borba s fašističnimi ostanki za zagotovitev zmage demokracije, borba s silami, ki bi rade povzročile novo vojno — to je močan temelj naših medsebojnih odnosov.'«

Časopis »Głos Ludu« pa je pisal:

»Če je o katerem življenju mogoče reči, da je bilo nenehaven boj, potem zadevajo te besede predvsem življenje maršala Tita... Štiriletna partizanska borba jugoslovanskih narodov pod vodstvom Tita nima primere v zgodovini zadnje vojne. Njihov simbol je podoba Josipa Broza-Tita... Maršal Tito spada danes med najpopularnejše in najbolj znane zgodovinske osebnosti, ljubijo ga vsi njegovi narodi.«

Sedaj hoče isti list po navodilih iz Moskve vse to življenje revolucionarne borbe spremeniti v življenje nenehavne službe sovražnikom delavskega razreda!

Toda še bo mogoče marsikaj povedati o tem, zaradi česar sedaj tako pljujejo na tisto, kar so včeraj tako glasno in hrupno povzdigovali.

(»Borba«, 26., 29. septembra 1949)

**GOVOR MARŠALA TITA V STOLICAH PRI KRUPNJU
NA PROSLAVI OSEMLETNICE VOJAŠKEGA POSVETOVANJA
CK KP JUGOSLAVIJE IN VRHOVNEGA ŠTABA Z VOJAŠKIMI
IN POLITIČNIMI VODITELJI IZ VSEH KRAJEV JUGOSLAVIJE**

Tovariši in tovarišice!

Osem let je minilo od tistega dne, ko smo se leta 1941 sestali tukaj moji tovariši in jaz na vojaško posvetovanje, da bi napravili načrt o razvoju ljudske vstaje v vsej naši državi. Znano vam je, zlasti pa tistim, ki so v tej dobi razumeli vso tragedijo naše države, kako je režim stare Jugoslavije tako rekoč brez borbe izročil okupatorju vso našo lepo deželo. Vi zelo dobro veste, da je stara Jugoslavija od svojega nastanka pa do napada, ki so ga nanjo izvršili nemški, italijanski, bolgarski in madžarski okupatorji, izsesala iz tega ljudstva tudi zadnjo paro z izgovorom, da jo potrebuje za vojsko in obrambo države. In ko je prišel čas, da bi se država branila, tedaj so bile posledice dvajsetih in več let gospodarjenja korupcijskih reakcionarnih režimov usodne za našo državo. Ves čas so sistematično v vseh smereh rušili obrambno moč države proti morebitnemu napadu od zunaj. Ko so fašistični osvajalci Nemčije, Italije, Madžarske in Bolgarije navalili kot hijene na oslABLJENO in z nacionalnim razdorom znotraj razrvano Jugoslavijo, so se vodilni ljudje starih režimov pokazali kot odkriti izdajalci ali kot nesposobni bojazljivi, da bi vodili narode v tako usodnih dneh. Tedaj je tudi tisto orožje, ki so ga naši narodi plačali s svojim zhojem in krvjo, prešlo brez vsakega delovanja v sovražnikove roke. Naši narodi so se znašli goloroki iz oči v oči z mnogokrat močnejšim sovražnikom.

Nobena stranka, nobena organizacija, razen Komunistične partije Jugoslavije, ni bila sposobna vzbuditi med ljudstvom zavest v njegove lastne sile in potrebo, da se bori, da ne dovoli, da bi bilo uničeno. Komunistična partija Jugoslavije je sklenila, da stopi na čelo ljudstva, ki so ga pustili na cedilu, in da prične borbo na življenje in smrt z okupatorji, ki so hoteli iztrebiti naše narode. Prve dni vstaje se je bilo treba naši Partiji še močnejše povezati z ljudstvom, da bi dobila vstaja čimbolj množični značaj, ker je bila takrat že toliko razvita, da smo se lahko lotili malo boljših, popolnejših metod vojskovanja; sklicali smo tukaj na Stolicah predstavnike srbskih, hrvatskih, slovenskih, bosenskih, črnogorskih in drugih partizanskih odredov, da bi se dogovorili o nadaljnjih načrtih vojaških akcij in v skladu s tem o politiki naše Partije na osvobojenem in neosvobojenem ozemlju.

Do tega časa je bil že osvobojen Krupanj, puške so že pokale v predmestjih Šabca, sovražnik je že slišal v Beogradu pokanje naših bomb

kragujevčank in strojnih pušk pri Ralji. Petnajst kilometrov od Beograda so se že sinovi srbskega naroda borili proti fašističnim zverem. Toda okupator je želel v mirnih pogojih ropati našo deželo in okrepiti svoj vojni potencial, da bi uničil Sovjetsko zvezo, kar si je postavil za cilj. V najtežjih pogojih so se tedaj prebijali naši tovariši iz Beograda in Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne in Črne gore, da bi se tukaj sestali. Veste, kakšen položaj je bil tedaj, veste, da ni bilo niti enega vagona, niti enega vozila, niti ene ceste ali poti brez ustaškega, nemškega, italijanskega, madžarskega ali bolgarskega orožnika, toda našim tovarišem je vendarle uspelo, da so se prebili in prišli semkaj, ker so se globoko zavedali, da morajo priti na ta kraj, na ozemlje, na katerem je bilo osvobodjeno prvo mesto v Srbiji, Krupanj, da bi lahko izkušnje, pridobljene na tem ozemlju, prenesli v svoje kraje, da bi začrtali smernice za nadaljnjo vztrajno borbo proti okupatorju in domačim izdajalcem.

Nismo se tedaj sestali za to, da bi delali kake obupne poskuse, temveč smo se globoko zavedali, da bomo uspeli, ker smo že spoznali silo ljudstva naše države, ker smo že videli pri delu naše ljudstvo v Srbiji, Črni gori, v Bosni, Hrvatski itd. Mi smo tedaj na posvetovanju videli, da lahko izvršujemo ne le manjše akcije, temveč tudi velike napade na okupatorja, postopno razvijajoč ljudsko vstajo v splošno ljudsko vojno in ustvarjajoč armado. Tu so bili ustvarjeni prvi temelji naše oborožene ljudske sile.

Tovariši in tovarišice! Vi, ki ste bili takrat tukaj, se spominjate tistih težkih bojev leta 1941 po zavzetju Krupnja, ko so se morale naše čete, naši partizanski odredi umakniti iz Šabca in iz cele Posavine in Mačve. Spominjate se, kako so neko noč v pričetku oktobra tukaj na Stolicah partizani in tisti četniki, ki so proti volji Draže Mihailovića ostali z nami, skupaj jedli iz enega kotla in takoj zopet odhajali prek teh hribov, da preprečijo okupatorju, da bi prodril na ta osvobodjena tla. To so bili veliki dnevi, zgodovinski dnevi in mi se lahko danes, na dan, ko je poteklo osem let od tega časa, s ponosom spominjamo na to, spominjamo se tega, da smo takrat mi edini v vsej Evropi, osamljeni in ločeni tisoče kilometrov od naših zaveznikov, dvignili ne le svoj glas, ampak tudi puške in najrazličnejše primitivno orožje, da bi se borili za življenje in smrt, da bi prispevali svoj delež ter pomagali Sovjetski zvezi, ki se je tedaj, ko so bile nemške čete pred Moskvo, borila s težko muko, da ji pomagamo iskreno, pa četudi bi vsi popadali. Vi se tega spominjate, tovariši, toda tega nam danes ne priznavajo.

Vsa naša borba, borba naših narodov tukaj v Srbiji, v Bosni in Hercegovini, v Hrvatski, Sloveniji, Črni gori in Makedoniji je bila povsod herojska epopeja, kakršno je redko katero ljudstvo doživelo. Že tedaj, prve dni, ko so Hitlerjeve tolpe visoko vihale svoj nos in se varno sprehajale po vsej Evropi, smo tukaj gledali nemške gestapovske in druge okupatorske enote ulete, kako so hodile kakor mokre kure. Vodili so jih srbski partizani. To je bilo leta 1941.

Kje pa so bili tedaj tisti, ki nas danes obrekujejo? Kje so bili takrat tisti, ki danes pravijo, da smo mi gestapovski vohuni, ne pa tiisti, ki so sedeli v zatišju in od katerih so zares nekateri tudi bili vohuni? Ti imajo danes pogum, da nam mečejo v obraz to težko in nesramno besedo. Toda ta se odbija od nas, od nas in naše herojske borbe in pada nanje kot madež na podle obrekovalce.

Tovariši in tovarišice! Razumljivo je, da bi lahko mnogo govorili o naši težki borbi, o tem, kaj so naši narodi vse pretrpeli, koliko je bilo žrtev že prvo leto vojne, kako neizmeren je bil bes okupatorja zato, ker se je majhno ljudstvo upalo nastopiti proti njemu in se mu upreti. Spominjate se, kako so Nemci v svojem divjem besu posipali mrtva trupla srbskih kmetov na Jadru z otrobi, da bi jih požrli prašiči. Spominjate se brezštevilnih vešal po vsej Srbiji in sredi Beograda. Zakaj je bilo vse to tako? Razumljivo je, da ne zato, ker so ljudje sedeli v zapečku, temveč zato, ker so dvignili orožje proti uničenju in zaslužnjanju svoje dežele. Takega ljudstva, tovariši, ne more nikdar nihče na svetu obrekovati tako, da bi to obrekovanje na njem ostalo, tako ljudstvo bo čisto za večne čase, pa če bi ga skušala kakršna koli sila na svetu, in naj bi štela tudi stotine milijonov, obrekovati in osramotiti, kajti tu so dejanja, tu je pred nami zgodovina, napisana s potoki krvi, ki so jo herojsko prelili naši narodi.

Danes nismo prišli semkaj, tovariši in tovarišice, da imamo ta miting zato, da bi se na njem trkali na prsi in hvalili z nečim, kar ne zasluži pohvale, čeprav so žrtve naših narodov tako velike, da nobena pohvala ne bi bila prevelika. Ne, sem smo prišli zato, da izpolnimo svojo dolžnost in da ta zgodovinski kraj ovekovečimo kot žarišče borbe, iz katerega se je naša borba razvila ne le po Srbiji, temveč po vsej državi. Toda mi smo prišli sem tudi zato, da spomnimo vse tiste obrekovalce, ki nas danes obrekujejo in govore, da naša borba ni bila nobena borba in da ni nič več pomenila kot borba madžarskega, rumunskega, bolgarskega ali kakega drugega naroda. Tovariši, jaz tega tukaj nisem povedal zato, da bi licitiral, kdo je več napravil. To sem povedal zato, ker je taka propaganda s strani tistih, ki jo delajo, sramotna in napad na pravico in resnico. Tega ne moremo zamolčati. Vedno bomo govorili, da je ta podel napad, napad na resnico, na zgodovinsko resnico, ki jo pozna ves svet.

Sedaj bi se rad dotaknil z nekaj besedami sedanjega najnovejšega položaja, v katerega je postavljena Jugoslavija ne po svoji lastni krivdi, temveč po krivdi tistih, ki bi morali biti hvaležni Jugoslaviji, da jih je naše ljudstvo vsestransko podpiralo, kolikor jih je najbolj moglo. Danes se mnogi sprašujejo in čudijo, od kod in zakaj vse to. Ljudje premišljujejo takole: mi smo se bojevali, dali smo vse od sebe, nismo štedili niti ljudi niti svojega življenja, naš kmet ni štedil svojega imetja, dali smo vse, kar so zahtevali od nas, napravili smo vse v vojni in potem v miru štiri leta, gledali smo, da bi bili z vsemi v najboljših odnosih, da upostavimo iskrene stike z našimi prijateljskimi, zavezniškimi državami na vzhodu, napeli smo vse svoje sile in si prizadevali v polni meri ne le politično, temveč smo prispevali tudi materialne žrtve, da bi se nekako čimbolj povezali z vzhodnimi narodi, z narodi Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Rumunije in Bolgarije, pa vendar je vse to uničeno z navadnimi obrekovanji. Zakaj, v čem je stvar, tovariši?

Tudi mi smo se dolgo spraševali, kaj je to in za kaj gre. Konec koncev, ko smo analizirali ves razvoj naših odnosov z ZSSR in državami ljudske demokracije, smo prišli do jasne ugotovitve, od kod in zaradi česa je vse to prišlo.

Veste, da smo imeli s Sovjetsko zvezo po vojni najtesnejše stike, veste, da smo se popolnoma naslonili na Sovjetsko zvezo, da smo bili pripravljeni iti s Sovjetsko zvezo, pa če bi šlo za življenje ali smrt, ne

samo, ker smo se čutili s krvjo povezani po slovanskih bratskih občutkih, temveč prav tako tudi ideološko. Tam je bila socialistična graditev, tam grade socializem, a mi tukaj smo tudi hoteli in prav tako gradimo socializem. Ali morejo biti med kom boljši odnosi kakor med socialističnimi državami, ne glede na to, kakšne narodnosti je katera izmed teh držav? Vam so znani naši govori in članki, prav tako pa tudi veste, kaj je tedaj govoril moskovski radio, veste, da so tedaj nekaj časa z najlepšimi besedami, v superlativih govorili o Jugoslaviji. Pa vendar, tovariši, udarec je prišel ravno od njihove strani. Oni so začetniki vse te gonje, ki jo danes vodijo proti nam. In zakaj?

Prav tako smo s Poljsko, Češkoslovaško, Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo težili, da ustvarimo in smo ustvarili dobre odnose. S Poljsko in Češkoslovaško nam je bilo v tem pogledu mnogo lažje, ker sta bili tudi te državi, ki sta trpeli v minuli vojni, predmet zverinskega napada okupatorja, ker sta tudi imeli žrtve. Z njima smo lahko našli skupen jezik in način, da najtesneje sodelujemo. Toda mi nismo napravili samo tega. Mi smo prvi na svetu in nihče drug dali pobudo, da upostavimo tudi z narodi Madžarske, Rumunije in Bolgarije tesne stike in ožje sodelovanje. Čeprav so krmarji teh držav s svojimi oboroženimi tolpami ropali in požigali našo državo, smo vendarle šli mimo vsega tega in pomagali tem državam, da bi se dvignile iz mrtvila, v katero so zapadle, in da bi čimprej stopile na pot borbe za socializem ter skupaj z nami odstranile vse, kar nas je razdvajalo v preteklosti. Zakaj torej ta napad na nas?

Spominjate se, tovariši, da je bila moja prva pot v inozemstvo, ko je odšla naša delegacija na Poljsko. Ljudstvo nas je na Poljskem zelo lepo sprejelo, našo delegacijo so bratsko sprejeli. Toda mi nismo odšli na Poljsko zato, ker smo to sami zahtevali, nismo odšli zato, da bi se trkali na prsi, kako smo se bojevali itd. Ne, tovariši. Leto dni je poljski veleposlanik ne le enkrat predlagal, naj odide naša delegacija na Poljsko, najbolje pa, da odidem jaz. Na moje vprašanje, zakaj, je odgovoril, da je na Poljskem položaj zelo težak in, da je težko upostaviti simpatije do Sovjetske zveze, ker poljsko ljudstvo ne ljubi Sovjetske zveze — tako je govoril veleposlanik. Jaz sem na to vprašal, kaj lahko mi tu pomagamo, pa tudi jaz, ako pridem. Dejal je: »Vi imate moralno pravico, da govorite, ker uživa Jugoslavija velike simpatije na Poljskem.« Po njihovem oficialnem pozivu smo naša delegacija in jaz odšli na Poljsko. In res, poljsko ljudstvo nas je ne samo lepo sprejelo, temveč je tudi verjelo našim besedam, da lahko samo skupaj s Sovjetsko zvezo mali narodi ohranijo svojo neodvisnost, zlasti pa mali narodi na Vzhodu.

Tako je bilo tudi na Češkoslovaškem. Čehi so se celo jezili, da ni naša delegacija najprej prišla k njim. V Češkoslovaški smo bili še veličastneje sprejeti kot na Poljskem; pa tudi pri češkem ljudstvu je prišla do popolnega izraza ljubezen do narodov Jugoslavije. To poudarjam zato, ker sodim, da ako je ta ljubezen prišla do izraza tedaj, ni ugasnila niti danes, temveč živi v srcih teh narodov. Toda tisti, ki sovražno delujejo proti Jugoslaviji, jo skušajo zadušiti.

V Bolgarijo prav tako nismo šli na svojo lastno zahtevo, temveč smo na njihovo prošnjo iz vljudnosti vrnili obisk. Šli smo kot brat k-bratu in potovali iz Sofije v Varno, od tam pa v drugi smeri vnovič v Sofijo, da bi bolgarsko ljudstvo videlo bratske predstavnike Jugoslavije. Sto in

sto kilometrov. so prihajali možje in žene po snegu in neurju, čakali so cele noči na postajah, da bi nas videli in pozdravili s solzami veselja. Ljudje so nas objemali in govorili, da je prišel čas, da se resnično bratovsko ljubimo, ne pa da se med seboj prepiramo in grizemo.

V Madžarski smo bili prav tako na obisku na vztrajno prizadevanje voditeljev, da bi tudi njim pomagali, voditeljev, ki nas danes najpogosteje obrekujejo. Le-ti so tedaj govorili, da smo mi edina država, s katero more madžarsko ljudstvo z zaupanjem govoriti, ker smo mu izkazali največ pozornosti in velikodušnosti. Želeli smo, da pomagamo tudi njim, da bi se tudi na Madžarskem stanje izboljšalo. Odšli smo tja in ljudstvo nas je lepo sprejelo.

Z Rumunijo je bilo prav tako. Naš odhod v Rumunijo je bil velikanskega pomena za notranjo utrditev te države. To so pisмено potrdili predsednik rumunske vlade in voditelji rumunske partije, ki nas danes obrekujejo. Tedaj so govorili, da je pri njih slabo, ko pa smo bili tam mi, so izjavili, da se je stanje popravilo in napredovalo. Ko je bila naša delegacija v Bukarešti, pa čeprav ni navada, da predsednik kot predstavnik druge države govori na javnih mitingih, sem govoril na trgu pred množico. Pol milijona Rumunov je prišlo in stalo v snegu, ki je padal, jaz pa sem govoril v jeziku, ki ga ljudstvo razume, v socialističnem jeziku, samo zaradi tega, da bi resnično pomagali rumunskemu ljudstvu. Navdušenje je bilo tedaj veliko. Razen tega sem ob obisku v Bukarešti moral iti tudi v parlament, kjer sem ponoči v razsvetljavi reflektorjev govoril; od mene so tako rekoč zahtevali, naj pojasnim reakcionarnim strankam, ki so bile tedaj v parlamentu, da je njihov čas minil in da je prišel drug, nov čas. Storil sem to in sprejel, čeprav to ni bila moja dolžnost. Zastavili smo ne samo svojo avtoriteto, temveč smo se spustili tudi v politične težave zunanje-političnega značaja, samo da bi jim pomagali. Toda kaj se je poleg tega dogodilo kratko po tem času, ko smo bili v Rumuniji? Neko noč so zginile vse moje slike v Bukarešti, kar, se razume, ni važno, toda po vsem mestu, v delavskih in buržoaznih krogih se je razširila vest, da sem prestopil v imperialistični tabor. Zakaj je prišlo do tega, tovariši? Zaradi tega, da bi ubili tisto velikansko zaupanje rumunskega ljudstva v našo državo in naše narode kakor tudi v vodstvo naše države. To so storili tisti od zgoraj.

Vidite, tovariši, v tem grmu tiči zajec, v zavisti zaradi ljubezni teh narodov do naše države, v zavisti zaradi ljubezni teh narodov do vodstva naše države. To se ne tiče samo voditeljev v državah, ki sem jih omenil, temveč tudi nekaterih voditeljev v Sovjetski zvezi. Le-ti so vse to pričeli, le-ti so zrušili tisto ogromno delo, ki nam je uspelo, da smo ga dovršili po vojni, ko smo ustvarili bratsko zvezo narodov ne samo na Balkanu, ampak splošno na Vzhodu. Njim je, tovariši in tovarišice, ljubo, da se med seboj prepiramo. Stari-rimski pregovor »Deli in vlada« — Divide et impera — je ostal in tudi sedaj velja, nič se ni spremenilo. Ti voditelji, ki imajo pred zgodovino velikansko odgovornost, se bavijo z nesocialističnimi metodami za razbijanje zvez med posameznimi narodi, da bi jih laže izkoriščali v svoje namene.

Zakaj je to potrebno? Ali ne bi bilo bolje in laže, da bi imela Sovjetska zveza, recimo Jugoslavijo, kot najzvestejšega prijatelja, ki bi mogel s svojim primerom prispevati k širjenju zaupanja ne samo med ljudskimi

množicami na Vzhodu, ampak tudi v vsem svetu, ki bi bil primer graditve socializma in da bi se socializem opravičil kot najboljši družbeni sistem. Mar bi to ne bilo bolje? Oni niso uvideli, da je to bolje. Menili so, da je vendar bolje, da bi mi ne bili preveč popularni, menili so, da ni preveč dobro, če mi prehitro zrastemo. Zazdelo se jim je, da naše metode niso v skladu z njihovimi zaradi tega, ker se pri nas mnoge stvari laže obvladajo kot pri njih. Hoteli so, da delamo tako, kot nam oni diktirajo. Mi pa smo rekli: ne, mi pojdemo svojo pot. Izkoristiti hočemo vse naše možnosti, prav tako pa bomo izkoristili vse pozitivne poteze vašega socialističnega razvoja. Toda ta pot jim ni ugajala.

Poglejmo sedaj, zakaj je Sovjetska zveza z nami tako hitro prekinila ekonomske in druge zveze. To se lahko razume: oni niso hoteli razumeti naših potreb, ampak samo svoje, mi pa smo mislili, da je to nepravilno ter da, ko gre za trgovino, moramo trgovati kot enakopravni. Mišljenja smo bili, če že trgujemo na kapitalistični način, da imamo pravico zahtevati za svoj trud, za trud naših delovnih ljudi ustrezajoče nadomestilo, da dajemo blago za blago, da se plača ustrezajoča vrednost z obeh strani, ne pa, da bi dajali mi ceneje ter bi zaradi tega trpelo pomanjkanje naše ljudstvo. To je eno. Drugič, mi smo bili proti temu, da bi se vsakdo vmešaval v reševanje vprašanja naše ekonomike. Rekli smo: potrebni so nam sovjetski instruktorji in specialisti, toda niso nam potrebni sovjetski poveljniki, ker smo se tudi mi naučili poveljevati in znamo poveljevati tudi sami. To jim ni ugajalo.

Iz tega je jasno razvidno, kaj jim ni ugajalo. Njim ni ugajala ta naša odločnost, da ohranimo svojo neodvisnost. Neodvisnost se pa more ohraniti samo, če se ohrani gospodarska neodvisnost, mislim gospodarsko neodvisnost v taki meri, kolikor je potrebna, da moreš enakopravno trgovati z drugim, ko daješ neko vrednost za drugo enakovredno in obratno. Njim to ni ugajalo, mi pa nismo mogli ravnati drugače. Morali smo tako ravnati.

Ko nam je Sovjetska zveza odpovedala gospodarske pogodbe, so mislili nekateri ljudje tam, da bomo v nekaj mesecih doživeli polom. Zakaj so to mislili s tako gotovostjo? Zato, ker ne poznajo sile naših narodov. Mi pa verujemo v sile naših narodov. Mislili so, da bo pri nas propadlo vse, če bodo z nami prekinili ter da bo naše ljudstvo videlo v tem posledico naše avanturistične politike, kot se oni radi izražajo, posledico našega nepristanka, da bi nam poveljevali. Mislili so, da se bo ljudstvo zaradi tega zoper nas uprlo. Bilo pa je prav nasprotno. Nismo s tako zelo težkim srcem sprejeli te odpovedi v gospodarskem pogledu; bolj težko smo to občutili iz političnih razlogov, ker smo imeli dejansko z njimi take pogodbe, kakor so bile skupne družbe »Justa« in »Juspad«, ki so bile bolj kolonialnega značaja kot ustanovljene na načelu enakopravnosti. Nam je bilo zelo ljubo, da smo te pogodbe likvidirali, najbolje pa bi bilo, da bi se po likvidiranju teh pogodb pričelo vnovič na enakopravni podlagi. Zato še enkrat rečem, da nam zaradi tega ni bilo žal, ker ti odnosi niso bili pravilni, bratski odnosi socialističnih držav.

Gledali so na to z velikim srdom in besom. Mislili so, da je najbolje zanje, ako odpravijo naše vodstvo in pripeljejo ljudi, ki bi se kot voditelji ne upali upirati njihovi ekonomski in zunanji politiki. In kaj so si tedaj izmislili? Pozvali so ljudstvo Jugoslavije na upor zoper njegovo vodstvo, z željo, da bi se začela splošna zmeda in pretep na vseh straneh.

Vendar je naše ljudstvo po zaslugi enotnosti Partije in ljudstva pokazalo globoko zavednost in vzdržalo ta največji udarec, največji po letu 1941, ko so nas napadli okupatorji, nič manj silen po svojem pomenu in želji, da razbije našo enotnost. Na njihovo veliko žalost pa se je ta udarec odbil ob naši enotnosti kot žoga od stene. Naše ljudstvo je napravilo svoj izpit ter še enkrat pokazalo, da moremo vzdržati ne samo take, ampak tudi močnejše udarce.

Tovariši in tovarišice! Če pogledamo neke dogodke zadnjih dni, se moramo vprašati, kakšen je neki proces v Budimpešti, ki je bil tam te dni. Zdi se mi, da takega gledališkega komada že dolgo ni bilo v nobenem gledališču, in če bi ga mogli igrati v gledališču, bi bila to velikanska burka, kateri bi se ljudstvo od srca smejalo. Vendar pa je to tragična stvar. Čeprav smešna, je tudi zelo tragična. S to novo metodo proti nam — ki je že preizkušena, ne bom pa se spuščal v to, kje in kdaj — so nas hoteli do kraja potolči. S tem procesom so hoteli v Budimpešti najti krivce, soditi in obsoditi Jugoslavijo in jugoslovansko vodstvo, prikazati jih svetu kot največje spletkarje, ki ogrožajo mir na vsem svetu, kot ljudi, ki dejansko morejo ogrožati mir v svetu, z eno besedo kot vohune gestapa, Amerike, Anglije in ne vem koga še. S tem nesramnim procesom so hoteli razdvojiti naše narode od narodov na Vzhodu ter do določene stopnje omajati napredne demokratične sile v drugih zapadnih državah, ki ne vedo, zakaj prav za prav gre. Nepoučenim ljudem, ki ne poznajo predigre te komedije, bi se včasih nekaj od tega zdelo verjetno, čeprav pri vsem, kar se je izreklo na procesu, ni niti trohice resnice, čeprav je vse izmišljeno in uprizorjeno, porojeno v glavah sovjetske obveščevalne službe ter madžarskih mamejukov z Rakoszijem na čelu. Vse je bilo skonstruirano v njihovih pokvarjenih glavah in o teh svojih tvorbah grmijo vsemu svetu. Cilj vsega tega pa je želja, da bi potolkli naše vodstvo.

Vendar vse, kar so govorili v Budimpešti, ves ta bedni proces je bil tako neumno aranžiran, da nihče na svetu, ki je sposoben misliti, ničesar ne verjame in ima vse to za navadno komedijo. Zakaj je bila potem aranžerjem procesa potrebna ta burka? Ali so resnično tako neumni, da mislijo, da bodo narodi drugih držav to verjeli? Niso in ne mislijo. Njim je bil ta proces in vse priče na njem potreben v prvi vrsti za notranjo uporabo v državah na Vzhodu in v Sovjetski zvezi. Kajti narodi Sovjetske zveze in drugih vzhodnih držav ljubijo novo Jugoslavijo. Proti nam niso sovjetski narodi, ampak tisti njihovi voditelji, ki nam želijo vsiliti svojo komando. Na eni strani je torej njim to potrebno za notranjo uporabo, na drugi strani pa zato, da bi preplašili voditelje vseh komunističnih partij, ker pravijo na ta način: če nočete delati tako, kot vam pravimo, boste razglašeni za vohune in agente Amerike, Anglije, gestapa in morda tudi Abesinije, če bo potrebno. Ta proces je torej zgodovinska burka, ki meče najtemnejše sence na njegove aranžerje. Našim narodom ne bo škodovalo, kajti vse, kar je bilo tam rečeno, ni bilo in ni moglo biti dokazano z dejstvi. Vse to je najpreprostejši bluff, ki bo v kratkem času razpršen kot pleve v vetru. Naša država, ljudstvo in vodstvo pa bodo ostali čisti kot solza pred vsemi temi klevetami, s katerimi nas obmetavajo.

Tovariši in tovarišice! Sedaj nastane vprašanje, zakaj druge komunistične partije, n. pr. francoska in druge partije na Zapadu, tako na-

padajo Jugoslavijo in njeno vodstvo. Na to vam rečem, tovariši, da nas ne napadajo komunistične partije, ne napadajo nas člani teh komunističnih partij, temveč njihovi posamezni voditelji, ki ne mislijo z lastno glavo, ki se boje, da jim ne bi kdo, če branijo resnico, rekel, da so vohuni, nadalje nas napadajo zaradi neke dozdevne discipline, da se ne bi omajala vera v ugled Sovjetske zveze — ves svet pa je danes priča tega, da nekateri voditelji ZSSR sami rušijo ta ugled s svojim nesocialističnim ravnanjem z Jugoslavijo — samo slepo poslušajo, kar jim od zunaj rečejo. Taka metoda je nepravilna, tovariši, in z dejstvi je lahko dokazati, da je škodljiva za mednarodno napredno gibanje. Povedati to resnico ne pomeni rušiti ugled Sovjetske zveze kot sistema. S tem je mogoče prisiliti, da se popravijo tisti posamezniki, ki greše, uporabljajoč to metodo. To pa ni taka tragedija za Sovjetsko zvezo. Mislili smo, da je bolje govoriti resnico o vsakem konkretnem primeru in navajati dejstva, da ljudstvo vidi in ve vse, kar se dogaja. Rekli smo jim, da tako delo ni dobro in da morajo ravnati drugače. Odnos do socialistične države mora biti drugačen, ne pa odnos naredbodajalca do podrejenega. V načelih marksizma-leninizma je rečeno, da pomeni socializem v prvi vrsti enakopravnost ne samo med ljudmi, temveč tudi med socialističnimi državami, majhnimi in velikimi. Če nečemo gojiti te enakopravnosti od vsega začetka na, teh načelih, potem tak socializem nikoli ne more doseči tistega cilja, po katerem stremimo, in se pozneje, hočeš nočeš, lahko sprevrže v imperalizem, ker bo močnejši vedno tlačil slabšega. Iz osnove, od vsega začetka je SZ dolžna pokazati, velikodušno pokazati, da je pripravljena v vsakem pogledu pomagati, kolikor sploh more, vsaki majhni socialistični državi in da jo smatra za sebi enakopravno. Tu številka, število prebivalstva ne sme biti načelo, ki odloča, temveč samo socialistično načelo in socialistična morala. Mi se ravnamo po teh načelih in ne bomo nikoli dovolili, da jih kdo ne bi upošteval in da bi podpiral revizijo znanosti marksizma-leninizma.

Zakaj pa nas napadajo voditelji drugih komunističnih partij? Zakaj se jeze na nas? Mar smo to zaslužili? Rečem vam, tovariši in tovarišice — nismo. Če pogledamo, kaj je kdo napravil za delavsko gibanje, za napredno gibanje, potem bomo videli, da bi morali mnogi voditelji drugih komunističnih partij pogledati v tla, da nas ne bi gledali naravnost v oči, kajti mi Jugoslovani smo tisti, ki smo na svoj račun, ob velikih, lastnih žrtvah odrekovanja, pomagali drugim partijam, pomagali tudi španski in italijanski partiji, kot smo pomagali tudi bolgarski, grški in drugim partijam; in to ne samo s političnimi nasveti, temveč tudi materialno. Tudi materialno smo jim pomagali! Toda mi vsega tega ne obžalujemo, ker ostanemo pri tem, da smo ravnali pravilno, ko smo pomagali tem partijam, ne glede na to, da se danes nekateri voditelji teh partij tako grdo obnašajo nasproti nam. Jasno je, tovariši, da danes ni prijetno govoriti, kaj in koliko smo komu dali. Toda oni vedo, da mi tega nismo pozabili. Vedeti morajo tudi to, da se zgražamo nad tako nehvaležnostjo, nad njihovim poizkusom, da bi nas po vsem tem, kar smo v svojo lastno škodo napravili zanje, pokazali kot nacionaliste, kot neinternacionaliste. Toda v čem je tedaj internacionalizem, v čem se ta sploh izraža? Mar se izraža v frazarjenju, v pripovedovanju o velikodušnosti in enakopravnosti, medtem ko se dela povsem drugo, kot govori. Tisto, kar smo govorili, potrjujemo in smo potrdili z dejanji, s krepkimi dejstvi in nihče

nima pravice, da nam meče v obraz klevete, da smo nacionalisti, ne pa internacionalisti.

Zgodovina bo pokazala, tovariši, da smo čisti in da imamo prav in prišel bo čas, ko bomo lahko tudi malo jasneje ter podrobneje povedali vse te stvari. Danes še ni čas za to, to je še neprimerno. Toda, postopoma bomo lahko vse povedali, ne da bi si kaj izmišljali — ker nam to ni treba. Mi smo tako dobro preskrbljeni z različnimi dejstvi, da lahko klevetnike tolčemo na vsakem koraku, če bo treba.

Sedaj bi vam rad, tovariši in tovarišice, povedal nekaj besed tudi o naši zunanji politiki. Poteklo je že leto in pol od zloglasne resolucije Informbiroja, v kateri nas obtožujejo, ne samo da ne gradimo socializma, temveč da smo se celo tudi vključili v zapadni kapitalistični blok. Mar je to točno? Seveda ni točno, tovariši. To je laž. Veste, da smo pred vsemi mednarodnimi forumi, zborovanji, pred Združenimi narodi in drugod vseskozi podpirali Sovjetsko zvezo. Priznavali smo vodilno vlogo Sovjetske zveze, priznavali smo jo za glavnega borca, ki vodi bitko tudi za naše pravice. Ne bom se sedaj spuščal v to, kako je bila prodana Koroška, ker se je o tem že govorilo. Ne bom govoril o tem, kako je prišlo do tega, da smo morali Trst zapustiti in da je to vprašanje še vedno odprto, kajti tudi za to bo prišel čas, ko bomo lahko povedali malo več. Toda povedal vam bom, kakšno je naše današnje stališče, kajti, kdo bi se danes lahko, ko bere časopise, vprašal, zakaj v New Yorku, v Lake Successu ne podpiramo vseh predlogov Sovjetske zveze. Tam bomo ravnali načelno pravilno in ne bomo zaradi ne vem česa prikrivali nepravilnega ravnanja kogar koli. Sovjetska zveza se je odpovedala načelnemu stališču v vprašanju malih narodov, kar se vidi iz odnosov nasproti nam. Voditelji ZSSR teptajo s svojim ravnanjem z našo državo ta načela tudi v žaljivih notah, ki nam jih pošiljajo, zlasti v zadnji noti, in z grožnjami, ki lahko veliko pomenijo, pa tudi z rožljanjem z orožjem okrog naših meja in kopanjem rogov na Madžarskem in v Rumuniji, z eno besedo, s takim svojim stališčem do naše države — čeprav nismo ljudje, ki se boje rogov in rožljanja z orožjem, ker je naša vest čista. Naša vest je čista, naša stvar je pravična, in nimamo se česa bati. V Združenih narodih smo glasovali za predlog Sovjetske zveze tam, kjer je to načelno bilo in kjer bo pravilno, kot je vprašanje Grčije. Nismo pa glasovali tam, kjer gre za samo Jugoslavijo in odnos do naše države, in nismo za nikogar glasovali, temveč smo se vzdržali. Tam, kjer se govori o pravicah malih narodov, o vojnohujskaški propagandi, nismo mogli reči za tisto, kar je točno, da ni točno in da tega ne dela Sovjetska zveza, oni pa nam tu rožljajo z orožjem. Naj svet ugotovi, ali je točno ali ni. Ničesar ne bomo govorili, toda dali jim tudi ne bomo svojega glasu tam, kjer teptajo socialistična načela.

Mi smo majhna država, toda strogo bomo varovali svojo zunanje-politično linijo. Strogo bomo pazili, da bo slonela na načelih marksizma-leninizma, da bo socialistična, da bo povedala vsem velikim — in tu gre za velike — tako Zahodu kot Vzhodu, da ni mogoče trgovati niti govoriti o usodi malih narodov, ne da bi jih vprašali, če soglašajo ali ne soglašajo z razgovori, ki se vodijo glede njih. Mi smo polnoletno ljudstvo. Naše ljudstvo je v stoletjih dokazalo, da je sposobno, tudi državniško sposobno, da upravlja samo sebe, in ne bomo nikomur dovolili, da bi nam vsilil svojo upravo in nam solil pamet tam, kjer to ni treba.

Morda bo kdo, tovariši in tovarišice, vprašal, kako daleč bo to tako šlo. Na to vprašanje vam ne morem odgovoriti, kajti to ni odvisno niti od mene niti od nas vseh skupaj. Vemo samo eno: kako se bomo držali, in vseeno je, kakšna preizkušnja bi prišla, kakšne težave bi prišle. Držali se bomo, kot smo se doslej držali, in prav nič ne bomo spremenili svojega stališča.

Vseeno je, kakšne težave bi prišle. Držali se bomo tako, kot smo se držali do danes, pogumno bomo hodili po svoji poti, zgradili socializem in gledali, da se naše vodstvo ne bo ločilo od ljudstva, da na ljudstvo ne bo gledalo kot na figuro, temveč kot na zavedne ljudi, ki kujejo svojo usodo, ne kot na figure, ki jih lahko premikaš in delaš z njimi, kar hočeš. Naša država je zvezna socialistična država, ki v posameznih republikah združuje nekatere narodnosti, toda rešili smo nacionalno vprašanje tako, kakor so to želeli ti narodi in nismo vsiljevali neke svoje odločitve, ki ne bi bila v skladu z željami ljudstva. Pri tem smo imeli srečo, da je naša Komunistična partija že zdavnaj prej pravilno razumela želje naših narodov o ureditvi njihovega notranjega življenja in je po teh željah tudi ravnala. Zato bomo po poti, po kateri smo doslej hodili, hodili tudi v bodoče, spoštovali bomo svobodo in enakopravnost vseh narodov. Ne bomo se ločili od ljudstva in dali bomo za ljudstvo vse, pa tudi svoje življenje, kadar koli bo potrebno.

Tovariši in tovarišice! Dovolite mi, da vam povem nekaj besed tudi o našem vsakdanjem delu, o naši graditvi in izpolnjevanju našega petletnega plana, o naših težavah in uspehih. Ne bom vam veliko govoril, ker o tem govorimo in pišemo vsak dan. Toda hotel bi vam povedati nekaj besed v spodbudo, da ne bi morda kdo pomislil, da nam bo zaradi vseh napadov na nas in vseh težav, ki nam jih povzročajo, nemogoče uresničiti svoje zamisli in svoje plane. Tovariši, izpolnjevanje nalog, ki smo jih postavili, se razvija po planu. Uresničili bomo vse, kar smo si zamislili in odločili. Slišali in brali ste, da smo izpolnili polovico petletnega plana, da smo uspešno izpolnili prvo polovico plana v tem letu. Sedaj bo tudi druga polovica tega tretjega leta našega plana prav tako v kratkem izpolnjena. Seveda zahtevamo od naših ljudi velike napore, toda naši delovni ljudje, naši delavci in naši kmetje razumejo vse tiste ukrepe, ki jih izdajamo, kajti izdajamo jih samo v korist naših narodov, njihove sedanosti in prihodnosti. V letu ali dveh bomo z izpolnitvijo petletnega plana ustvarili boljše življenjske razmere ne samo delavcem v mestu, temveč tudi kmetom na vasi. Da bi pa to dosegli, se moramo zelo truditi. Zahtevamo od naših ljudi, da zastavijo vse svoje sile. Zahtevamo, da gredo kmetje na sečnjo drv, zahtevamo, da dajo pri odkupu žito, vse to pa zaradi tega, ker je to življenjsko vprašanje za izpolnitev našega plana. Mi, tovariši, ne bi mogli izpolniti svojega plana, če ne bi naši kmetje izpolnjevali tistega, kar mi od njih zahtevamo po planu odkupa žita ali drugih živil. Vem, da odkup ni simpatična stvar. Tudi sam bi bil bolj vesel, če bi mogla biti prodaja že prosta. Željno pričakujem ta trenutek, ki bo tudi prišel, vendar za sedaj še ne moremo delati tako. Tudi tu moramo planirati prav tako kot planiramo graditev tovarn. Upoštevati moramo število ust, ki bodo zahtevala ta živila, število delavcev, ki prihajajo v naša podjetja. Zanje moramo planirati dovolj žita ter druge hrane, da bi lahko živeli ter delali. Kdo pa nam bo to dal, tovariši, če ne naš delovni kmet, naši združniki? Nimamo zlata in deviz, da bi

lahko zunaj kupili žito in druge življenjske potrebščine. Če bi jih imeli, bi to tudi tam kupili. Toda danes moramo zahtevati od našega kmeta in apelirati na njegovo visoko zavednost, kajti ni mogoče, da danes naši kmetje ne bi razumeli vsega bistva velikega dela, ki ga gradimo, bistva socializma v naši državi.

Prišel bo čas, ko vam bo do podrobnosti jasen vsak ukrep, ki smo ga do danes izdali in ki jih bomo izdajali v prihodnje. Zato storite vse, kar morete, kajti to je dolžnost slehernega državljana naše države, slehernega delavca, kmeta in slehernega našega delovnega človeka — da dá maksimum, da se kar najbolj trudi tam, kjer dela. Naši kmetje morajo vedno imeti pred očmi, da priteka stotisoče novih delovnih ljudi v naše tovarne in da bodo še pritekali. Od kod prihajajo? Z vasi. Razen tega je več deset tisoč ljudi delalo tudi letos v delovnih brigadah, po gozdovih, v rudnikih in različnih podjetjih. Tudi te je bilo treba hraniti. Zanje nismo ničesar posebej vzeli od kmeta, temveč smo morali dati kruh iz državnega fonda, tako da v tem času niso jedli svojega kruha doma. To je bilo porabljeno v korist splošne skupnosti naše socialistične domovine, za zgraditev socializma in izpolnitev našega plana.

Ko pa govorimo o težavah, tovariši, lahko rečem, da večjih težav ne bo, kot smo jih doslej pretrpeli. Mislim, da bo prihodnje leto lažje kot je bilo letos. Z izpolnitvijo petletnega plana pa bo še vedno veliko lažje. Lažje bo v vsakem pogledu tako glede prehrane kakor tudi glede delovne sile, ko bomo imeli dovolj strojev. Sedaj pa storimo vse, da bi naše lastne tovarne, nove in stare, izdelovale čimveč strojev, ki so potrebni kot zamena za delovno silo. Da bi nabavili stroje, ki so potrebni za nadomestilo delovne sile, smo prosili tudi za posojilo od Amerike, ne da bi ga z nečim drugim plačali, temveč da ga jim bomo vrnili z dobrimi obrestmi. Iz strojev hočemo napraviti tisti element, ki bo zamenjal delovno silo in olajšal ljudem delo, da bi lažje delali in se bolj posvetili dviganju svoje kulture in življenjske ravni. Zato stalno poudarjamo, da je treba vzdržati in prepričan sem, da bomo v kratkem tudi zmagali.

Najvažnejše pa je, tovariši in tovarišice, da varujete enotnost. Ne dovolite, da bi vas kdo omajal in ne verjemite nobenim zlaganim vestem ne z Zahoda ne z Vzhoda. Verjemite samo vestem iz svoje države, t. j. verjemite v tisto, kar vidite in kar sami gradite, verjemite dejstvom. Ni potrebno, da bi vam kdor koli, bodisi iz Moskve bodisi iz Budimpešte ali Sofije pripovedoval o tem, kar vi delate, kajti sami veste, kaj gradite. Ne more biti točno tisto, kar ti pravijo, temveč to, kar sami vidite, zato ne dovolite, da bi vas ovirali pri vašem delu.

Tovariši in tovarišice, enotnost naših delovnih ljudi je poroštvo vseh naših zmag. Bilo je poroštvo vseh zmag v preteklosti in bo tudi poroštvo naših zmag v prihodnosti.

Naj živi naša enotna Federativna ljudska republika Jugoslavija!

(*»Borba«, 28. septembra 1949*)

**NOTA VLADE FLR JUGOSLAVIJE
VLADI ZVEZE SOVJETSKIH SOCIALISTIČNIH REPUBLIK
1. OKTOBRA 1949**

Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije sporoča vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik naslednje:

Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik je s svojo noto z dne 28. septembra 1949 enostransko odpovedala pogodbo o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik, ki je bila podpisana v Moskvi 11. aprila 1945 z veljavnostjo 20 let.

V zvezi s tem se zdi vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije potrebno poudariti, da je jugoslovanska vlada podpisala imenovano pogodbo z najbolj iskrenimi nameni in v prepričanju, da bo ta pogodba privedla do še trdnjšega prijateljstva med narodi Jugoslavije in Sovjetske zveze, da bo zagotovila tesno sodelovanje narodov obeh držav in bo zgled iskrenega sodelovanja svobodnih narodov v interesu utrditve miru in mednarodne varnosti ter bo služila nadaljnjemu gospodarskemu razvoju obeh držav. Narodi Jugoslavije so po besedah, ki jih je izrekel ob podpisu pogodbe predsednik vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije maršal Josip Broz-Tito, videli v njej uspeh skupne junaške borbe Sovjetske armade in Jugoslovanske armade in uresničenje svojih teženj, da bi živeli v tesnem prijateljstvu s Sovjetsko zvezo.

Toda miroljubni in svobodoljubni narodi Jugoslavije in vsa demokratična svetovna javnost so priča enostranske in samovoljne odpovedi prav te pogodbe o prijateljstvu med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik ter prizadevanja sovjetske vlade, da bi izkoristila to kot sredstvo izsiljevanja in pritiska proti narodom Jugoslavije in njihovi svobodni ter neodvisni socialistični domovini.

Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik se zaveda tega svojega najnovejšega sovražnega ravnanja nasproti narodom Federativne ljudske republike Jugoslavije in odmeva, ki ga bo imel ta nezaslišani korak v mednarodni demokratični javnosti, ter skuša na svoj običajen način prevzeti odgovornost na vlado Federativne ljudske republike Jugoslavije in navaja klevete o domnevni sovražni politiki vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije nasproti Zvezi sovjetskih socialističnih republik, ki povsem temelje na izmišljotinah, navedenih na pred kratkim insceniranim procesu v Budimpešti.

Toda dejstva o razvoju odnosov med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik odkrivajo, kakšna je v dejanjih politika vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik do Jugoslavije. Znano je, da so skušali predstavniki Zveze sovjetskih so-

cialističnih republik organizirati svojo agenturo znotraj vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije in Jugoslovanske armade z namenom, da bi nasilno strmoglavlili jugoslovansko vlado. To surovo vmešavanje v notranje zadeve majhne suverene in neodvisne socialistične države naj bi vsililo Federativni ljudski republiki Jugoslaviji neenakopravne odnose in jo spravilo v politično in gospodarsko podrejen položaj. Ko uresničenje teh njihovih namer ni imelo uspeha, so posamezni voditelji Zveze sovjetskih socialističnih republik skušali prikriti pravo idejno in materialno bistvo svoje politike, zlorabili so Informbiro kot krinko za izvajanje svoje politike, za izvajanje omenjenih nesocialističnih smotrov. Nekatere vodilne osebe Zveze sovjetskih socialističnih republik, tisk in radio so z vednostjo vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik od tega časa začeli odkrito propagirati strmoglavljenje sedanjega socialističnega reda v Jugoslaviji in pozivali jugoslovanske narode k uporabi proti njihovi zakoniti vladi. Niso se ustavili niti pri tem, marveč so postali pobudniki in organizatorji sovražne aktivnosti skupine držav proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Na ta način se je vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik odpovedala obveznosti, ki jih je sprejela nase s pogodbo o prijateljstvu, že davno pred njeno formalno odpovedjo.

Posamezni voditelji Zveze sovjetskih socialističnih republik že drugo leto organizirajo, tisk in radio pa izvajata nezaslišano propagandno gonjo laži in obrekovanj proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik je organizirala gospodarski pritisk na Jugoslavijo, ki se je razvil do skoraj popolne gospodarske blokade s strani Zveze sovjetskih socialističnih republik in držav, katerim je sovjetska vlada uspela vsiliti neenakopravne odnose. Dajala je vsestransko materialno pomoč izdajalcem in dezertarjem iz socialistične Jugoslavije ter jih izkoriščala kot orodje za svoje protijugoslovanske načrte. Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik je skušala z diplomatskimi notami, ki so bile polne surovih žalitev in groženj in ki so jih spremljala demonstrativna premikanja sovjetskih čet v sosednih državah ob jugoslovanski meji, ter z drugimi podobnimi ukrepi zastrašiti narode Jugoslavije in izvajati nanje pritisk, da bi uresničila svoje protidemokratske in protisocialistične nakane proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Ta protidemokratska praksa vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik do Federativne ljudske republike Jugoslavije je v največjem nasprotju z načeli zunanje politike, razglašenimi s strani sovjetske vlade med drugo svetovno vojno in po vojni. Načela te politike je formuliral predsednik sovjetske vlade J. V. Stalin v svojem govoru 6. novembra 1941 takole: »Nimamo in ne moremo imeti vojnih ciljev, kot je vsiljevanje naše volje in našega režima slovanskim in drugim zaslužnim narodom Evrope, ki od nas pričakujejo pomoči. Naš smoter, da pomagamo tem narodom v njihovi osvobodilni vojni proti hitlerjevski tiraniji in da jih nato pustimo, da popolnoma svobodno uredijo življenje v svoji državi tako, kot sami hočejo. Nobenega vmešavanja v notranje zadeve drugih narodov.«

Ob podpisu pogodbe o prijateljstvu med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik je tedanji zunanji minister V. M. Molotov izrecno izjavil, da podpisujemo to pogodbo, »da bi mogli iti naši narodi — vsak po svoji poti — naprej po poti socialne neodvisnosti in resnične svobode«.

Narodi Jugoslavije nikoli niso pričakovali in niso mogli pričakovati, da bo prav vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik zanikala pomen njihove revolucionarne borbe in prispevka k borbi proti fašizmu, da jim bo prav vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik zanikala pravico, da bi se kot zrel narod sami upravljali, in da bo prav vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik v odnosih do narodov Jugoslavije tako surovo poteptala pogodbe in razglašena načela miroljubne demokratične in socialistične zunanje politike.

Izjave sovjetskih voditeljev o nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav, o svobodni volji narodov, da si sami uredijo življenje v svoji državi, o miroljubni politiki sovjetske vlade ostajajo samo prazne besede, če jih primerjamo s protidemokratično prakso, ki jo izvaja danes vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik do vlade neodvisne države, kot je Jugoslavija, ki je do Zveze sovjetskih socialističnih republik in njegove vlade vedno bolj izvajala politiko najbolj iskrenega prijateljstva in sodelovanja.

Ta prijateljska politika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije do Zveze sovjetskih socialističnih republik je bila naraven izraz osvobodilne in revolucionarne borbe ter socialistične preobrazbe, ki so jo izvedli narodi Jugoslavije v svoji državi. V naslonitvi na Sovjetsko zvezo so videli poročilo za svojo neodvisnost ter neoviran nacionalni in državni razvoj. V ta namen je bila tudi sklenjena še pred zaključkom vojne zavezniška pogodba z Zvezo sovjetskih socialističnih republik, ki je bila prva pogodba, ki jo je vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije sklenila z drugo državo. Izvajajoč najiskrenejšo prijateljsko politiko do Sovjetske zveze, je sklenila vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije s sovjetsko vlado tudi več gospodarskih in drugih sporazumov, da bi čimbolj razvila tesne prijateljske vezi med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije je povabila v svojo državo sovjetske vojaške in druge strokovnjake. V Sovjetsko zvezo je poslala svoje najboljše vojaške in druge kadre, sovjetski vladi je zaupala vzgojo jugoslovanskih otrok, ki so bili poslani na šolanje v Sovjetsko zvezo. Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije je v skladu s pogodbo o prijateljstvu pred vsemi mednarodnimi forumi in v vseh mednarodnih odnosih iskreno sodelovala in aktivno podpirala stališča Zveze sovjetskih socialističnih republik v zunanji politiki, kar je splošno znano dejstvo. Na ta način je vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije dosledno izvajala pogodbo o prijateljstvu z Zvezo sovjetskih socialističnih republik. Navzlic vsem kršitvam po vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik se je stalno sklicevala nanjo in si vztrajno prizadevala, da bi reševali vsa vprašanja med obema državama v duhu omenjene pogodbe.

Čeprav so bila vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik dobro znana taka prizadevanja vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije kakor tudi dejstva, navedena v govoru podpredsednika vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije in zunanjega ministra Edvarda Kardelja na plenarni seji Generalne skupščine Združenih narodov 26. septembra 1946, da Jugoslavija »ne uživa podpore nobenih blokov, da ni sklenila nobenih tajnih paktov in ni sprejela nobenih kakršnih koli vojaških obveznosti do katerih koli nasprotnikov Zveze sovjetskih socialističnih republik, je navzlic temu enostransko odpovedala pogodbo o prijateljstvu

s Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik je na ta način dokazala, da ji ni do tega, da bi se odnosi med Jugoslavijo in Zvezo sovjetskih socialističnih republik razvijali v duhu prijateljstva in medsebojnega sodelovanja, kakor določa pogodba.

Da bi opravičila svoje najnovejše nemiroljubno ravnanje do Federativne ljudske republike Jugoslavije, se vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik v svoji noti sklicuje na edini dokaz domnevne sovražnosti vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije do Zveze sovjetskih socialističnih republik na falzifikate, laži in provokatorske izmišljotine, navedene na insceniranem procesu v Budimpešti. Ko je protestirala proti takemu izzivanju, ki ga ne pozna zgodovina, je vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije še med procesom poudarila, da je ta provokacija potrebna zaradi tega, da bi vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije podtaknila mračne načrte, ki jih izvajajo posamezni voditelji Zveze sovjetskih socialističnih republik in nekaterih drugih držav proti neodvisni socialistični državi, proti Federativni ljudski republik Jugoslaviji. Dejstvo, da se prav vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik prva sklicuje na »budimpeštanski proces«, da bi opravičila svoje najnovejše nemiroljubne korake proti Federativni ljudski republik Jugoslaviji, jasno odkriva, kdo je bil navdihovalec in organizator te monstrozne protijugoslovanske provokacije, komu in zakaj je bila potrebna. Očitno je, da razlog za razvezo omenjene pogodbe s strani vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik ni v domnevni sovražni politiki vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije do vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik, ki je bila baje ugotovljena na budimpeštanskem procesu, marveč da je bil ta celotni proces konstruiran, da bi opravičili tudi to najnovejše dejanje sovražne politike in napadalnega pritiska, ki ga izvaja vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik proti Jugoslaviji.

Odpoved te pogodbe po vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije ni presenetila. Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik je z več svojimi prejšnjimi ukrepi dejansko prekršila to pogodbo in jo spremenila v mrtvo črko na papirju. Formalna odpoved pogodbe je nov težak ukrep, ki razkriva nemiroljubne namene vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik do Federativne ljudske republike Jugoslavije. Tako ravnanje vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik koristi samo najreakcionarnejšim krogom na svetu in njihovi vojnohujski gonji, pomaga k ustvarjanju vojne psihoze in je resen udarec mednarodnemu sodelovanju in miru.

Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije ugotavlja, da vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik ni napravila podobnega koraka po drugi svetovni vojni proti nobeni, pa niti kapitalistični državi, čeprav je bila označena politika nekaterih teh držav po vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik kot sovražna in protisovjetska.

Vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije ugotavlja, da je prišlo do enostranske odpovedi pogodbe o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju po vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik navzlic ponovno izraženim pripravljenosti vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije in njeni noti št. 415.140 z dne 23. avgusta 1949, »da želi reševati vsa sporna vprašanja z vlado Zveze sovjetskih socialističnih republik v soglasju in v duhu z mednarodnimi obveznostmi, ki sta jih sprejeli obe vladi«. Vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik ne

samo ni odgovorila na ta pozitivni predlog vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije, marveč se skuša s samovoljno odpovedjo pogodbe o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju osvoboditi slovesno prevzetih mednarodnih obveznosti in onemogočiti sporazumno reševanje položaja, ki je nastal zaradi sovražne politike vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik do Federativne ljudske republike Jugoslavije.

S tako svojo politiko in z ukrepi proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji krši vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik tudi mednarodna načela, vsebovana v Ustanovni listini OZN.

Ko jemlje na znanje noto vlade Zveze sovjetskih socialističnih republik z dne 28. septembra 1949 o samovoljni odpovedi pogodbe o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju med Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in vlado Zveze sovjetskih socialističnih republik, ugotavlja vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije, da je za posledice, ki bi mogle nastati zaradi tega nemiroljubnega dejanja sovjetske vlade do Federativne ljudske republike Jugoslavije, odgovorna izključno vlada Zveze sovjetskih socialističnih republik.

(»Borba«, 2. oktobra 1949)

GOVOR MARŠALA TITA OB ZAKLJUČKU VELIKIH MANEVROV JUGOSLOVANSKE ARMADE

Tovariši oficirji in generali. Lahko rečem, da sem dobil dober vtis, ko sem opazoval manevre pred dvema dnevnoma in prav tako danes ob mimohodu. To je drugič v dveh letih, da sem se udeležil manevrov naše mlade ljudske armade in lahko ugotovim velikanski napredek v njenem razvoju od 1947. leta. Pri tej priložnosti bi hotel poudariti, da je mogoče po vsem tem, kar sem videl, sklepati, da je naš sestav borcev v vsakem pogledu izvrsten. V prvi vrsti se je pokazal na visoki stopnji po kvaliteti borcev in, kar je zelo važno za ljudsko armado, pokazal se je posebno politično in moralno na visoki stopnji, ker so pustile enote, ki so sodelovale pri manevrih, najboljši vtis pri ljudstvu prav zaradi svojega odnosa do prebivalstva v tem kraju, kjer so bile ves mesec. Zato moram izraziti polno priznanje našim borcem, podoficirjem in oficirjem, ki so pri ljudstvu tega kraja pustili tako dober vtis, čeprav je potek manevrov s tako velikimi vojaškimi enotami zelo komplicirana stvar posebno zaradi tega, ker letina še ni pospravljena.

Prav tako moram izraziti svoje priznanje tudi poveljujočemu sestavu enot, ki so opravljale te manevre. To, kar sem videl, me je prepričalo, da je poveljujoči sestav naše armade obvladal tehniko upravljanja armadnih enot, oboroženih s sodobnim orožjem, in pokazal, da so popolnoma vešči izpolnjevati najbolj komplicirane taktične naloge. To moram tu poudariti in to naj bo v čast naši armadi. Ti manevri so pokazali, da je naša armada sposobna reševati tudi najtežje naloge v vojni, da more in je sposobna braniti mirno graditev socializma v naši državi.

Tovariši oficirji in generali! Te manevre smo imeli v izjemnem položaju, v času, ko je naša država v zunanjepolitičnem pogledu v precej težavnem položaju, ko pritiskajo nanjo z vseh strani moralno in politično, v trenutku, ko jo obsipajo z najraznovrstnejšimi obrekovanji in lažmi, skratka, v času, ko skušajo naš narod zastrašiti in razbiti njegovo enotnost ter onemogočiti uspešno graditev socializma. Teh manevrov nismo imeli kot protiukrep na razna zastraševanja, marveč kot potrebo, ki je v navadi pri moderni armadi, če hoče biti na visoki stopnji, če hoče opravičiti sebe kot moderno armado, oboroženo s sodobnim orožjem.

Naša armada, tovariši in tovarišice, ima velikansko nalogo. Njena prva naloga je, da brani graditev socializma v naši državi, da brani njen mirni razvoj. To je prva in najvažnejša naloga naše herojske armade. Druga njena naloga je, da budno varuje nedotakljivost in neodvisnost naše države. Stati na braniku za varovanje pridobitev naše ljudske revolucije, braniti uresničevanje srečnejšega življenja državljanov nove socialistične domovine, ni nikakršna nacionalistična naloga, marveč častna in

revolucionarna naloga. Smoter naše armade ni ogrožati kako drugo državo, zato ima naša armada resničen značaj armade socialistične države, ima globok ljudski značaj. Naša država je, pa naj govorijo kar koli in kdor koli, miroljubna država. Naša armada doslej nikogar ni ogrožala in ga ne bo ogrožala. Ne glede na to, da smo se na mednarodnih forumih brezuspešno borili, da bi bilo ugodeno upravičenim zahtevam naše države in da bi bilo naše tisto, kar je naše, ne glede na to, da nismo dosegli, kar smo želeli, in do česar imamo pravico, nismo niti en sam trenutek, odkar se je končala vojna in odkar smo začeli mirno graditev svoje države, pomislili, da bi si s silo orožja nekaj jemali ali da bi morda koga ogrožali. To govorim zato, ker hoče ZSSR in druge vzhodne države v današnji fazi napadov na našo državo pokazati našo državo kot napadalno državo. Mar more iti majhna osamljena država, ki ima proti sebi velikansko premoč, v pravcu napadalnosti, posebno če za to nima nobene razloga in posebno, če je to socialistična država? Ne more, tovariši, to je vsakomur jasno, predvsem prav zato, ker je to socialistična država.

V naši državi gradimo socializem, pa so nas na tej poti začeli ovirati. V sedanjí fazi, ko nam je uspelo, da smo prešli prvo polovico našega petletnega plana, se je pokazalo, da metode, ki so jih uporabili proti nam, gospodarska blokada itd., niso uspele. Tedaj so začeli s še večjim pritiskom in še hujšimi metodami. In do česa je prišlo? Zadnje dejanje se je odigralo te dni v Budimpešti. Na to se bom, tovariši, vrnil pozneje. Sedaj pa bi hotel samo poudariti, da mala država, posebno če je socialistična, ni dolžna molčati, če jo kdo klofuta. Nihče nima pravice, pa naj bi bil to kdor koli, ogrožati malega naroda, ki ne dovoljuje, da bi ga brez povoda obrekovali in blatili, ki je tako strašno krvavel in toliko prispeval v nedavni vojni proti fašističnim osvajalcem. Nihče ne sme, pa naj bi bil kdor koli, z vojno groziti taki državi samo zato, ker narodi te države nočejo molče prenašati vsakovrstnih žalitev in obrekovanj, temveč se branijo pred njimi z resničnimi dejstvi.

Tovariši oficirji in generali! Mar ima kdo moralno pravico nas blatiti, obrekovati in obsipati z najbolj nizkotnimi klevetami ter hkrati zahtevati, da moramo na to molčati? Razumljivo je, da nima, in zato postavljamo stvar tako: mi imamo pravico, da povemo o neresnici, da je neresnica, o laži, da je laž. Če bomo branili in varovali resnico, bomo lahko mirno gledali v bodočnost, pa naj se dogaja in dogodi, kar koli. Vedite pa, tovariši, da je bolj pošteno za pravico in resnico tudi umreti v borbi, kakor pa pustiti, da bi nas kot svobodno ljudstvo pohodili, da bi suženjsko upognili hrbet in gledali, kako brez odpora uničujejo velika načela marksizma-leninizma.

Zdaj vam bom povedal nekaj o teh odnosih med našo državo in Sovjetsko zvezo ter državami ljudske demokracije. Ko je prišel prvi napad na našo državo s prvim pismom CK VKP(b) našemu Centralnemu komiteju, nikarte misliti, da smo lahkega srca šli mimo tega in kratko rekli: »Ne bomo vas poslušali!« Ne, tovariši, mi smo se globoko zamislili nad tem pismom in prestrašili smo se zaradi njegove neresnične vsebine. Po našem odgovoru, za katerega mislim, da ste tudi vi mnenja, da je bil pravilno sestavljen, pa je prišlo drugo, še hujše pismo. Še bolj nas je utrdilo v prepričanju, da gre tu za mnogo hujše stvari, kakor so tiste, ki jih prav za prav v pismu navajajo. Tretje pismo je bilo že dovolj jasen dokaz, da namen tistih, ki nas tako nepravilno kritizirajo, ni bilo tisto,

kar stoji v pismu, temveč da jim je to služilo kot sredstvo za doseg drugega smotra — da bi spravili našo državo v podrejen položaj, da bi napravili iz naše države sebi podrejeno pokrajino. Tega pa mi, tovariši, nismo mogli dovoliti. Danes vam bom povedal vse iskreno, kot pri spovedi, kaj in kako smo govorili in postavljali stvari. Tovarišu Stalinu, tovarišu Molotovu in drugim sovjetskimi voditelji smo vedno govorili: »Tovariši, z vami smo na življenje in smrt. Z vami bomo šli, če bo treba, povsod, pa če bi morali dati še tako velike žrtve.« Rekli smo, jim, da imajo v narodih Jugoslavije najbolj zveste zaveznike, oni pa so odgovorili, da je to prišlo do izraza tudi v pretekli, drugi svetovni vojni. Kaj pa se je navzlic temu pokazalo, tovariši? Pokazalo se je, da so kljub našim zatrjevanjem in dejanjem bolj verjeli navadnim vohunom, ki so si jih pridobili tu med belogardisti in drugimi deklasiranimi pokvarjenimi elementi, kakor pa nam, ljudem, od katerih so bili mnogi več let v ječi kot borci za ideje marksizma-leninizma in za popularizacijo ZSSR. Kakšna je morala v komunistični partiji, v kateri voditelji več verjamejo navadnim intrigantom in pokvarjencem kakor pa ljudem, ki so vse svoje življenje posvetili borbi za delavski razred, borbi za boljšo bodočnost delovnih ljudi? Žal, dejstvo je, da niso verjeli nam, temveč drugim, in glejte, kam je to sedaj privedlo!

Tovariši in tovarišice! Če pogledamo danes nazaj na svojo pot, ki smo jo prehodili, lahko vidimo, da se nam zares ni treba ničesar sramovati. Storili smo vse, kar je dolžnost resničnih internacionalistov, kar je dolžnost ljudi, vzgojenih v duhu internacionalizma: branili smo in branimo znanost marksizma-leninizma pred revizionizmi in vsemi odkloni, ki jih hočejo danes uveljaviti. Videli ste, posebno v zadnjem času, če so bila ta pisma utemeljena, ali če je bila resnica nekaj drugega. Pokazalo se je, da se je za formulacijo pisem skrivalo nekaj popolnoma drugega; pisma so se pokazala v svoji pravi luči.

Izdana je bila resolucija Informbiroja. Za doseg svojih smotrov so najeli druge partije, kar pomeni, da so najbolj napredno ideologijo na svetu, ki bi morala preobraziti človeštvo, ne samo v materialnem, temveč tudi v moralnem pogledu izkoristili za namene, ki jih v nobenem primeru ni mogoče imenovati socialistične. In kaj je bilo potem?

Če pogledamo danes po letu in pol, kaj vse je bilo napravljenega proti nam, in kako je stvar potekala, bomo videli, da smo odgovarjali na najbolj surove napade pomirljivo, z željo, da bi uvideli, da nimajo prav. Če pogledate vse, kar smo o tem do danes napisali, boste videli, da nismo mi zaostriili odnosov, temveč oni. Videli boste, da smo storili najboljše, kar smo mogli. Videli boste, da smo, ko so udarili po nas, samo zadržali njihovo roko, da nas ne bi klofutala. Nismo hoteli, da bi se stvar zaostрила, ker smo mislili, da bodo nekoč vendar imeli toliko pameti in bodo uvideli, da so stopili na napačno pot. Toda njim je moč zameglila oči. Zato, ker imajo to velikansko moč, so si dovolili to, česar bi si socialistična država nikoli ne smela dovoliti. Po komunistični morali pojem moči nima nobene pravice odločati v odnosih med socialističnimi državami. Komunistična morala je tista, ki odloča, kakšno mora biti ravnanje. Izdali so načela marksizma-leninizma in stopili na drugo pot. Mar smo mogli molčati na vse to? Odkrito povem, da nismo smeli molčati. Niti jaz niti vsi mi ne bi bili komunisti, ne bi bili revolucionarji, če bi bili zaplaval s tokom in sklonili glavo samo zato, da bi laže živeli, kajti

v nadaljnjem revolucionarnem razvoju bi prišlo v tem primeru do strašne tragedije: ustalilo bi se takšno pojmovanje o odnosih med socialističnimi državami, ki nima ničesar skupnega s socialistično moralo.

Tovariši, oficirji in generali! Mi smo sprejeli to borbo. Toda to ni samo naša borba, ni borba samo naše Partije in naše države, temveč vsega naprednega sveta, borba delavskega razreda vsega sveta. Če bi šli po poti, na katero so stopili oni, to je, da bi bajoneti Rdeče armade prinašali svobodo, kar bi bilo dejansko prav tako podjarmljenje, samo v drugi obliki, potem bi znanost marksizma-leninizma propadla. Tako imenovani novi družbeni odnosi, ki bi nastali, pa se ne bi mnogo razlikovali od prejšnjih. To borbo smo, tovariši, sprejeli, in kaj pomeni sprejeti to borbo? To pomeni, boriti se za stvar, ki je velikanskega in nedoglednega pomena ne le na današnji stopnji družbenega razvoja, temveč tudi v daljni prihodnosti. Pa tudi če bi mi vsi podlegli v tej borbi, je to stvar, ki je prestopila naše meje in ki se bo dalje razvijala, kajti to je resnica. Resnica bo zmagala, pa četudi nas njihove radijske postaje še bolj obsipajo z lažmi in klevetami. Resnica si vedno hitreje in hitreje utira pot na Vzhodu in na Zahodu.

Oprostite mi, tovariši, malo sem se razjezil, morate pa priznati, da sem se imel nad čem razjeziti. Sedaj se bom potrudil, da vam bom z nekaj besedami razložil potek te stvari. Veste, da so nam rekli, da smo podobni trockistom, ko smo jim odgovorili na prvo pismo, v katerem so nam očitali, da smo na pozicijah menjševikov. Vemo, koliko je Trocki napravil škode, vemo, da je bilo njegovo delo ideološko pravilno ocenjeno kot škodljivo, toda tisto, kar je bilo za njim, to je druga stvar: koliko poštenih komunistov je trpelo pod imenom trockizma, čeprav s tem niso imeli nič skupnega.

Ko so videli, da to ne užge, so nas začeli razglašati za vohune, posamezno govoreč, da je vohun sedaj ta, sedaj drugi, in skušali so na ta način prinesiti razdor v našo Partijo, da bi razbili partijsko in državno vodstvo.

Peti kongres naše Partije je tudi s tem likvidiral. Enotnost in monolitnost, ki sta bili na njem izraženi, sta redko prišli do izraza v mednarodnem delavskem gibanju. Toda glas našega V. kongresa, na katerem je našo Partijo zastopalo 2300 delegatov, izvoljenih na najbolj demokratičen način po celotnem članstvu, zanje ni bil odločilen. Niso prenehali z lažmi, s katerimi nas napadajo, temveč so nasprotno padali čedalje globlje. Začeli so govoriti o nacionalizmu, o domnevnem nacionalističnem odklonu Jugoslavije. Tedaj so nas še imenovali »tovariše«, danes pa je že prišlo do tega, da nas namesto »tovariše« imenujejo »pobesnele fašiste«.

Tovariši! Zdravi možgani, posebno pa tisti, ki znajo marksistično misliti, lahko razumejo in vidijo, da je to, kar so vrgli v svet, neverjetna neumnost. Saj vemo, kaj je fašizem, tudi sami so dajali formulacije fašizma. Ta ima svojo materialno in ideološko podlago. Nemški in italijanski fašizem je bil ideološki temelj velekapitalistov, ki so izrabljali narode teh držav, Hitler in Mussolini pa sta bila njegova eksponenta. Kje pa je pri nas fašizem? Mi smo ga likvidirali. Kaj je torej od te nove izmišljotine ostalo? Samo neumno govoričenje. Fašizem je imel dalje svojo imperialistično, osvajažno ideologijo. Fašizem je pomenil: »Samo jaz in nihče več razen mene.« Ko bi po tem nekoliko pobrskali in preanalizirali, bi videli, na koga bi se to obeležje fašizma lahko na-

našalo, toda to v nobenem primeru ne bi bili mi. Tudi si ne mislimo prisvajati nobenih držav. S tem nočemo reči, da sami sebi zadostujemo.

Mi vzgajamo sebe in vse naše ljudstvo v duhu ljubezni do narodov vsega sveta. Cenimo kulturo in pridobitve drugih narodov. Priznavamo v polni meri to, kar so dosegli drugi narodi v kulturi, znanosti in tehniki. Kolikor so njihove pridobitve večje, toliko bolj jih cenimo in jim ne zavidamo. Kaj tedaj ostane od vsega tega o fašizmu? Ostane samo neumno govoričenje, neodgovorno razmetavanje besedi, kot je bilo neodgovorno od prvega pisma naprej in preračunano na to, da bi nepoučene ljudi prepričalo, da je neresnica resnica. Nas, tovariši oficirji in generali, bodo imenovali fašiste, naš, ki smo zares dali vse za uničenje fašistov in fašizma? Na kakšni podlagi, tovariši? Ali smo mi pustili oblast v rokah kapitalistov? Nismo, razlástili smo jih. Pri nas ima delavski razred oblast v rokah in mi nočemo ničesar tujega, temveč samo, da bogastva naše države izkoriščajo v prvi vrsti naši narodi. Hočemo graditi lepšo socialistično bodočnost naših narodov. Za njih pa je to fašizem, za njih je to nacionalizem in ne vem, kaj še vse.

Toda to ni vse. V zadnjem času so nas začeli, ne več tako kot prej posamezno, pač pa kolektivno nazivati vohune, najbrž zato, ker smo enodušni, ker nas je veliko? Za njih, tovariši, so vsi naši španski borci vohuni, in sicer kolektivno! Jutri bo za njih kolektivno vohun celotna naša armada, pojutrišnjem pa vse naše ljudstvo. Ne vem samo, za kom in za koga bomo vohunili.

Tu je nekaj izrojenega, tovariši. Nekaj se je tako izmaličilo, da je postalo za naše pojme naravnost nerazumljivo. Od kod in zakaj vse to? Mar zares mislijo, da bodo ljudje verjeli, kar oni pripovedujejo? Ne verjamem, da kaj takega mislijo. Toda oni v stiski hitro kujejo železo, da bi vsaj nekoga prepričali, da bi nas osamili od drugih narodov, da bi svoja sovražna dejanja pojasnili pred narodi Sovjetske zveze in ljudskih demokracij, pred delavskim razredom na svetu. Toda napredni svet vendar zve, kaj je resnica. Mi pa se bomo neutrudno in nenehno borili in dokazovali, da je resnica — resnica in da je laž — laž, in ne bomo nikomur dovolili, da bi nas blatil, pa naj bo to kdor koli.

Upali so, da se bomo mi pred Združenimi narodi stisnili v klop in molčali, ko bodo oni neovirano udarjali z bičem, knuto in klofutami po nas. Toda, zakaj naj bi molčali? Nismo govorili zaradi zahodnih reakcionarjev, ker tudi oni niso boljši, temveč zaradi tega, ker je to edino pravilno. Dolžni smo povedati, da govore eno, delajo pa drugo proti nam. Pravico imamo, da branimo svojo državo in ne smemo dovoliti, da bi naše ljudstvo osamili, da bi potem zapadlo v še večje težave. In tega ne bomo dovolili. Tudi v bodoče bomo tako načelno nastopali na vseh mednarodnih sestankih in forumih. Če bo imela Sovjetska zveza neke prav, bomo z njo, če ne bo imela prav in bo njen nastop dvoličen, bomo povedali, da je tako in ne drugače. Povem vam, tovariši oficirji in generali, če jih sami ne moremo prisiliti, da bi spoštovali najosnovnejše pojme morale, potem moramo povedati in dokazati pred vsem svetom, da drugače ravnajo, kot govore. Glejte, v tem je bistvo naše borbe. Boriti se moramo za slehernega naprednega človeka na svetu, da ne bo verjel, da smo mi izdajalci delavskega razreda in marksizma-leninizma. Ves napredni svet mora spoznati našo velikansko, herojsko borbo za zmago

resnice in pravice na svetu. Za to, tovariši in tovarišice, je vredno živeti, vredno pa je tudi umreti, če je treba.

Tovariši oficirji in generali! Vrnimo se sedaj k budimpeštanskemu procesu, ki je najbolj monstruozna stvar, kakršna se redko zgodi v zgodovini in se morda doslej še ni zgodila. Bili so podobni procesi, bili so podobni načini podtikanja, toda tako amorálnih in neumnih, kot je bila, ni bilo. Kajti to, kar so napravili, je tako neumno montirano, da kaj podobnega ni bilo v zgodovini. Zakaj pa je bil potreben ZSSR ta proces proti Raiku in družini? Zakaj niso, recimo, tega oziroma takšnega procesa organizirali v ZSSR? To bi bili prav lahko storili bodisi pri sebi bodisi v kateri drugi državi na Vzhodu in odgovori bi bili isti, to je samooboževanje. Toda ne, napravili so to najprej prav na Madžarskem. Zakaj? Prvič, zaradi tega, ker so tam na vodstvu najbolj prodane duše, največji pokvarjenci, drugič pa zaradi tega, ker je ljudstvo na Madžarskem zelo nezadovoljno in iz več razlogov nerazpoloženo nasproti ZSSR; zato je bilo treba na kak način obrniti to nerazpoloženje proti Jugoslaviji in jo prikazati kot veliko nevarnost za neodvisnost Madžarske. Zanimivo je dalje predvsem to, kako se je Brankov, ki je tudi eden izmed obtoženih, že takoj v začetku izjavil za pisma, ki so bila poslana našemu Centralnemu komiteju. Znano je, da je Brankov navaden lopov in defraudant. O tem se je že prej pisalo. Kako pa je to sedaj, da se ta malopridnež, ki je mislil, da nosi zastavo vseh teh njemu podobnih, na katere se opirajo v gonji proti naši državi, znajde na zatožni klopi v takšni vlogi? Dalje, zakaj je prišel Raik na zatožno klop? Mislim, da ni treba nikogar prepričevati, da smo imeli najmanj posla prav z Raikom. Največ posla smo imeli z Rakoszijem, Farkasom in drugimi. Raik pa je molčal kot grob. Niso prišli samo enkrat k nam. Bili smo jim vzor, kot so govorili tedaj. Govorili so, da so bili v Rumuniji zato, da bi videli, kako se ne sme delati, k nam pa so prišli, da bi videli, kako je treba delati itd. Dobesedno tako so povedali na zadnjem sestanku, ki so se ga udeležili člani njihovega Politbiroja. Rumunska Ljudska fronta in sindikati niso bili zanje dobri, tukaj pa je vse izvrstno — so govorili. Že takrat so prišli z zahrbtnimi nameni: hoteli so nas prevarati in od nas izposlovati, da bi se odpovedali reparacijam ter so odkrito zahtevali, naj jim jih črtamo. »Zakaj?« sem vprašal. Farkas je pojasnil, da jih moramo črtati zato, ker morajo ustvariti armado. Jaz pa sem odgovoril: »Veste kaj, tovariši, vi kar mirno delajte in se lahko mirno razvijate, nam pa dajte reparacije, kajti naša država je v resnici mnogo pretrpela zaradi Horthyjevih čet. Mi potrebujemo reparacije, da bi tudi mi do neke mere nadomestili velikansko škodo, razen tega pa, ko bomo mi dobro oboroženi, tedaj se tudi vam ni treba bati.« Takega odgovora se res niso razveselili in jaz sem jim pojasnil: »Ali veste, tovariši, koliko mi trpimo in kako se naše ljudstvo še vedno trudi? Pomislite na to, kakšno škodo so nam napravili vaši fašisti, zato nam vi sedaj pomagajte. Dobro, ne imejte teh reparacij za reparacije, temveč za pomoč, vendar se jih ne moremo v nobenem primeru odreči, ker je to naša življenjska potreba.« Tedaj so prišli k nam zato, da bi nas podlo ogoljufali ter dobili od nas formalno potrdilo, da se odrekamo reparacijam. Že tedaj so nosili kamen v roki, ki so ga nameravali vreči na nas. Toda mi se nismo odrekli reparacijam, oni pa so med drugim, le mesec dni za tem, izdali proti nam tisto ne-

sramno resolucijo, v kateri so nas imenovali »trockiste«, in navedli druge izmišljotine. Tako so potekale stvari.

Kdo pa je režiral proces v Budimpešti? Raik je zares — po obvestilih, ki jih nismo dobili od njega, temveč od drugih ljudi — v pričetku omahoval pri vprašanju Jugoslavije, čeprav se je, kjer koli je imel posla z našimi ljudmi, držal napihnjeno, boječ se, da ne bi kdo o njem povedal, da je bil do naših ljudi prijateljsko razpoložen. Omahoval je zato, ker mu ni ugajala taka metoda nasproti Jugoslaviji, vendar se je bal, bil je strahopetnež, da bi to tudi povedal. Zaradi tega omahovanja je odšel leta 1948 v Moskvo na »reparaturo«. Ne vem, kje so povsod izvajali na njem to »reparaturo«, vendar je bil tam. Ko pa se je vrnil, je postal minister za zunanje namesto za notranje zadeve. Na njegovo mesto v ministrstvu za notranje zadeve je prišel drug minister, da bi lahko proti Raiku organiziral proces. Tako so iztuhtali vse to v Moskvi. Raika so nato aretirali in je znova odšel v »reparaturo« v Moskvo skupaj z Brankovom. Tam so ju po neki metodi, ki jo imajo, pripravili za proces. Videli ste, da je tam bilo vsega, kar se je hotelo. S čim se to doseže, da si ljudje prizadevajo sebe čimbolj okriviti? Tega ne vem. Da pa je neka čudna metoda, to je gotovo. Tu jim je bilo to potrebno, da bi zastrašili Jugoslavijo. Toda vse, kar je bilo na tem procesu navedeno, je navadna laž, razen imen tistih ljudi, ki so jih omenjali zato, da bi jih obrekovali in umazali, pa tudi ta imena niso bila vedno točna. Vse ta proces, vse, kar je bilo na njem navedeno, je podla laž in največja infamija. Kaj pa se je dogodilo še poleg tega? Proces, ki naj bi ostal kot največji madež, največja sramota, prizadejana mednarodnemu naprednemu gibanju — je Sovjetska zveza izkoristila kot nekak razlog, da pretrga z narodi Jugoslavije pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči.

Poglejte samo, kakšna neinteligentnost je prišla tu na dan: dati noto Jugoslaviji in to noto pojasnjevati s procesom v Budimpešti, čeprav je Sovjetska zveza tam, a Madžarska je tu. Zakaj mora tedaj Sovjetska zveza pretrgati prijateljske odnose z Jugoslavijo? To je čisto jasno: zato ker je bil ta proces zato organiziran kot novo sredstvo zastraševanja. Ali vidite, tovariši, kako se je pokazala vsa golota tistih, ki nas danes obrekujejo. Ta proces je bila torej globoko premišljena podlost nasproti naši državi, preračunana na to, da bi se mi danes ali jutri pokazali kot napadalci in fašisti, kot ljudje, ki ogrožajo svetovni mir itd. Kako pa gre dalje, vam je znano: neprenehoma trobijo po tisku in radiu eno in isto v upanju, da bi pri nekaterih ljudeh kaj od tega ostalo. Verjetno je, da bo pri nekom tudi kaj ostalo in se bo kdo vprašal: morda pa tu ni vse v redu? Na eni strani to govore pošteni, toda neobveščeni ljudje, na drugi strani pa pravi vojnohujjskaški stroj na Zapadu, da nekaj je, vendar da to ni vse, in tedaj pomakajo svoj prst v to omako. Tako, tovariši oficirji in generali, stoji stvar in nič drugače.

Tovariši in tovarišice! Tudi v tej fazi splošne borbe za resnico ne more in ne sme noben naš človek, pa če bi bil kjer koli, in zlasti v armadi, mirno gledati, temveč mora zavračati vsa obrekovanja, ki jih sipljejo na nas in na našo državo. To je dolžnost slehernega našega človeka.

Ko smo danes gledali mimohod čet, smo videli, kako se naši ljudje, meščani in kmetje veselijo in čudijo, od kod imamo tako vojsko. Začeli

smo iz nič, ustvarili pa smo in ustvarjamo moderno armado. Ustvarjamo jo, kot sem že rekel, ne da bi koga ogrožali, temveč da bi bila armada naša opora v borbi za resnico. Naš smoter je, da bi razširili resnico o sebi in svojem stališču po vsem svetu. Ljubimo svojo državo, ljubimo svoje ljudstvo, ljubimo vsak pedenj svoje zemlje, ker je prepojena s krvjo njenih najboljših sinov, in pripravljeni smo braniti ta pedenj zemlje do zadnjega diha, pa če bi prišel napad od katere koli strani. Naš življenjski cilj je, da odkrijemo pravi obraz tistih, ki lažejo in obrekujejo nas in našo državo, ter s tem prispevamo k zmagi socialistične morale na svetu, da obnovimo zaupanje v socialistične ideje, ki se je začelo majati, da ponovno obudimo zaupanje vsakega naroda in delavskega razreda v vsaki državi posebej, v lastne sile, ker so sposobni in imajo pravico, da se borijo za svojo osvoboditev, za svojo boljšo bodočnost, ne da bi čakali, da bo kdo prišel in jih osvobodil.

Tovariši oficirji in generali! Pri vašem napornem delu za spopolnjevanje borbene pripravljenosti naše armade vam želim popolnega uspeha, posebno pa političnemu kadru, ki mora biti v današnjem položaju, pri tej stopnji naše borbe za pravico in resnico na višini in mora našemu sestavu borcev in poveljujočemu sestavu vedno pravočasno in točno pojasnjevati vse, kar se godi v naši državi in okrog nas, da bo naša armada vedno vedela vse, da bodo naši borci in oficirji vedeli, za kaj gre in imeli vedno v mislih, da morajo stati budno na straži, da bo mogla naša država mirno graditi socializem in izpolniti svoj petletni plan.

Naj živi naša herojska ljudska armada!

(»Borba«, 4. oktobra 1949)

VELIKI MOJSTRI HINAVŠČINE

Moša Pijade

V svojem drugem članku ob procesu v Budimpešti sem omenil, da je bila obtožnica proti Laszlu Raiku »dejanski odgovor na noto naše vlade, s katero smo branili suverenost Jugoslavije in zahtevali enakopravne odnose; diplomatski odgovor nanjo pa menda čaka na rezultat budimpeštanskega procesa«. Rekel sem »menda«, sovjetska vlada pa je s svojo noto o odpovedi pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju z Jugoslavijo pohitela, da sama jasno dokaže, iz katerega centra in s kakšnim konkretnim namenom je bil organiziran proces v Budimpešti. Potrdilo se je, da ta sramotni proces nikakor ni slučajno padel med noto naše vlade z dne 22. avgusta in sovjetsko noto z dne 28. septembra. Prav tako kakor je bila premišljeno prikrojena politična fiziognomija tega procesa in njegova tehnika obtoževanja in priznavanja, je bil po načrtu izvoljen tudi trenutek za njegovo uprizoritev. Dvigniti kar se dá oglušujoč hrup v zvezi s škandaloznimi »odkritji« tega procesa, zlasti v deželah ljudske demokracije in — kar je posebno zanimivo — še bolj v sami Sovjetski zvezi (ves sovjetski tisk je posvetil temu procesu mnogo več prostora, kakor kateremu koli drugemu vprašanju po vojni, kar daje po pravici misliti, da je tu važnejša domača potreba, kakor pa vojnohujskaška gonja proti Jugoslaviji), potem pa se sklicevati na »neovrgljivo ugotovljena dejstva«, »odkrita« na procesu, da bi raztrgali košček papirja, ki se je imenoval pogodba, to je vsekakor bolj komodno in ceneje, kakor pa se spuščati v obravnavanje nekakšnih sumljivih problemov o odnosih med socialističnimi deželami; že sama postavitev teh problemov je velik zločin proti internacionalnemu samodržstvu sovjetskih voditeljev.

Toda od sovjetskih voditeljev zares ni noben pameten človek niti pričakoval, da bodo po poldrugem letu izključnega operiranja z lažmi in obrekovanjem, spletkami in podtikanji, iznenada presedlali na teren načelnega obravnavanja vprašanja, kakšni naj bodo odnosi med socialističnimi državami, vprašanja, ki ga je postavila nota naše vlade z dne 22. avgusta. Sicer pa, čemu naposled takšna diskusija? Mar naj bi diskutirali samo zato, ker je to potrebno Jugoslaviji? Nič ne sili sovjetskih voditeljev k takšni diskusiji. Druge socialistične dežele in komunistične partije odnosno njihova sedanja izbrana vodstva so zelo zadovoljna s svojim gubernijskim položajem in javnim ljubkovanjem iz vodilnega centra, zato jim takšna diskusija niti na misel ne pride. Potreba, da bi o takšnih stvareh diskutirali z Jugoslavijo, je očitno odvečna, če razglasiš Jugoslavijo za fašistično deželo, vse jugoslovanske komuniste pa za rojene fašiste in gestapovce. Kar pa zadeva vrednost takšne diskusije za teorijo marksizma-leninizma in za svetovno delavsko gibanje, lahko rečemo, da je očitno že minil čas za kakršne koli načelne boje v komunističnem gibanju, ki so

že izza prvih dni marksističnih partij veljali za enega temeljnih razvojnih zakonov revolucionarnih proletarskih partij. V Moskvi molče ko grob o vseh načelnih vprašanjih, ki so se v zadnjem poldrugem letu vrinila v dnevni red mednarodnega delavskega gibanja, bodisi neposredno v zvezi z napadom sovjetskih voditeljev na Jugoslavijo, bodisi v zvezi z vso revizijo temeljnih tez marksizma-leninizma, ki se je zadnje čase tako jasno pokazala v Sovjetski zvezi. Ko bi bilo dovoljeno vsaj za trenutek in vsaj o enem samem posebnem vprašanju začeti načelno diskusijo, bi to pomenilo, da bi se začela diskusija v vsem svetovnem komunističnem gibanju; to pa je za sedanji sistem papeškega monopola na modrost in nezmotljivost sovjetskih voditeljev smrtno nevarno. Načelna diskusija se ne ujema z grmadami in s preganjanjem čarovnic, voditelji VKP (b) pa so prav zdaj v fazi, ko se zažigajo grmade in sežigajo čarovnice. Od tistega dne, ko je bilo razglašeno, da je trockizem nehal biti struja v delavskem gibanju in da je postal povsem navadna agentura fašizma, od tistega dne, zlasti pa po drugi svetovni vojni, razglašajo sleherno misel, ki se ne ujema z mislimi sovjetskih voditeljev, za trockizem v njegovi fašistično-agenturski izdaji. Tako ostaja samo fizično pokončavanje, grmada za čarovnice, sleherna diskusija pa je izključena.

Poldrugo leto, kolikor traja borba sovjetskih voditeljev proti Jugoslaviji, je dovolj očitno pokazalo, da ti samozvani svetovni voditelji nič bolj ne sovražijo kakor načelnost in načelno razpravljanje. Gnusna laž in nizkočno obrekovanje, mračna spletkarstva in podla zarota, to je bilo in to je ostalo poglavitno orožje od prvega napada na Jugoslavijo do danes. Zato celo na konkretni, praktični predlog naše vlade, da se skupno reši vprašanje sovjetskih državljanov, ni bilo odgovora, zato pa je namesto odgovora na noto naše vlade prišel budimpeštanski proces, in zavoljo tega je budimpeštanski proces organiziran kot orodje, da se raztrga pogodba in okrepi vojnohujška gonja. Tako je sovjetska vlada s tem svojim zadnjim korakom zastavila vso avtoriteto Sovjetske zveze, da bi prikrila monstrozni provokatorski proces v Budimpešti. Sovjetskim voditeljem so akti tega sramotnega procesa evangelij, iz katerega črpajo razloge za svojo zunanjo politiko, za to, da raztrgajo pogodbo, ki ni bila samo slavnostno sklenjena, marveč ki so jo vsi narodi Jugoslavije in Sovjetske zveze z veseljem pozdravili. Če pa velja to za papeža, velja tembolj za majhne kardinale.

Vse tisto početje, ko so skozi mnogo mesecev vsak dan blatili Jugoslavijo, pa sovjetskim voditeljem ni zadostovalo, da bi pretrgali pogodbo, ne glede na to, da le-ta že od prvega napada na Jugoslavijo na njihovi strani dejansko ni nič več veljala. To pa ni zadostovalo zaradi tega, ker vse tiste grdobije, ki so jih stresali na Jugoslavijo in njeno vodstvo, niso našle v Jugoslaviji ušes, ki bi jih hotela poslušati, in ne src, ki bi se jih hotela oprijeti; narobe, učinek je bil vprav nasproten. Zato je morala priti velika izredna predstava, da bi morda te prekleto Jugoslovane, ki so tako zaljubljeni v svojo neodvisnost, do mozga pretresli in pognali v nacionalni samomor, da bi se med seboj poklali, da bi pokopali svoje velike zgodovinske pridobitve, pljunili na svojo slavno preteklost, herojsko sedanost in srečno prihodnost in da bi kar sami šli v suženjstvo, vse to pa v slavo matjuške Moskve in njenih voditeljev, ki so izgubili zgodovinsko merilo. Sovjetski voditelji so bili razjarjeni do obupa, ker je Komunistična partija Jugoslavije ostala monolitno čvrsta in enotna, ker so

narodi Jugoslavije bolj kakor kdaj koli prej strnjeni s svojim vodstvom, ker je njihova besna gonja združila tisto, kar so hoteli z njo razcepiti; zato so morali sovjetski voditelji poiskati drugačne, mnogo večje odrske učinke. V tej veliki inscenaciji ni ostalo v Jugoslaviji nič več svetega, nič več poštenega, nič več vrednega, da bi se imenovalo človeško. Vse, dobesedno vse se je v naši sedanjosti ter naši bližnji in daljni preteklosti izpremenilo v vohunstvo in izdajstvo, v službo imperializmu in v gestapovščino. Vsa naša narodnoosvobodilna vojna je bila ena sama gestapovska mahinacija. Vso krvavo osvobodilno borbo smo bili od leta 1941 do 1943 po željah Hitlerja in v njegov prid, od leta 1943 dalje pa po željah Churchillja in v prid angloameriških imperialistov, zmerom pa je bila naperjena edinole proti Sovjetski zvezi! Že davno pred vojno, v španski revolucionarni vojni, so bili vsi jugoslovanski prostovoljci samo orožje gestapa. Sleherna, tudi najslavnejša bitka narodnoosvobodilne vojne se je izpremenila v izdajstvo in je bila v službi Hitlerja ali Churchillja. Ni več nobene slavne epizode naše osvobodilne vojne in ljudske revolucije, ki je ne bi bili opljuvali in onesnažili. In ves ta barbarsko nečloveški naval falzifikatorjev zgodovine, zgodovine, ki se je odigrala vpričo vsega sveta in ki so jo narodi Jugoslavije gradili s svojo zavestjo in s svojimi krvavimi žrtvami, naj bi prav te narode preslepil in spravil na kolena. Fantazija falzifikatorjev v izmišljanju obrekovanj in v pačenju resnice je zares brezmejna. Toda prav tako je očitno, da je tudi brezmejno neumna, ko si hoče pridobiti ljudstvo tako, da pljuje na sleherno njegovo svetinjo, pa ne na svetinje, ki se izgubljajo v megli daljnih stoletij, marveč na svetinje, ki so jih v krvavi borbi gradili s svojimi rokami prav isti sodobniki, katerim mečejo v obraz najgnusnejše in najočitnejše laži.

Naj se zde te najnovejše laži in obrekovanja, s katerimi izpreminjajo vso slavo naše osvobodilne vojne in ljudske revolucije v vohunsko službo fašistom in imperialistom, še tako presenetljive, celo po vseh drugih lažeh in obrekovanjih, ki so jim stregli doslej, so vendar popolnoma razumljive, ko že poznamo smotre in metode Moskve. Še lahko slehernega poštenega Jugoslavana osupne stopnja nečlovečnosti vseh teh umazanih izmišljotin in vseh teh vojnohujkaških ukrepov, saj bi lahko samo človek, ki nima trohice čuta za nacionalno neodvisnost in nacionalno čast, ostal ravnodušen ob takšnih ukrepih. Toda naši ljudje so v tem poldrugem letu spoznali, iz kakšne osnove izvirajo vsi ti ukrepi sovjetskih voditeljev in njihovih ljudskodemokratskih podreptnikov. Vsi prejšnji ukrepi pojasnjujejo tudi te zadnje, toda najpopolnejše pojasnilo je bilo že v pismih CK VKP(b) našemu Centralnemu komiteju v marcu—maju 1948 in v resoluciji Informbiroja. Nobene najnovejše laži in obrekovanja ni, ki ne bi bila tam izrečena ali napovedana. Mar ni bilo tam rečeno, da imamo v zunanjem ministrstvu angleške vohune zato, ker bi hoteli priti pod kontrolo zahodnih imperialistov, in mar ni bilo rečeno, da se vede ameriški veleposlanik v naši deželi kakor gospodar? Mar ni bilo tam rečeno, da vodimo protisovjetsko in protirusko politiko in da se pripravljamo na izdajstvo svetovne fronte miru in demokracije? Mar ni bilo tam rečeno tudi to, da »zasluge in uspehi komunističnih partij Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Rumunije, Bolgarije in Albanije niso nič manjši od zaslug in uspehov jugoslovanske kompartije« in da »francoska in italijanska kompartija ni-

mata manjših, marveč večje zasluge kakor jugoslovanska kompartija? Mar ni nastal že takrat, lani v maju, prvi veliki falzifikat naše osvobodilne borbe: »Da pa imata francoska in italijanska kompartija za zdaj manjše uspehe kakor jugoslovanska kompartija, tega si ne moremo razložiti z nekimi posebnimi kvalitetami jugoslovanske kompartije, marveč v glavnem s tem, da je po razbitju štaba jugoslovanskih partizanov« (ki sploh ni bil razbit) »po nemških padalcih v trenutku, ko je narodno-osvobodilno gibanje v Jugoslaviji preživljalo hudo krizo« (ta kriza je bila samo v fantaziji ruske vojne misije, ki se je ob umiku iz Drvara vedla precej panično), »sovjetska armada prihitela jugoslovanskemu ljudstvu na pomoč, razbila nemške okupatorje, osvobodila Beograd in tako ustvarila pogoje, ki so bili nujno potrebni, da je prišla na krmilo Komunistična partija.« (Zopet nekaj neresnic, zadnja o oblasti pa največja. Nasprotno, neprenehoma so nas zavirali prav v vprašanju oblasti in niso zamudili priložnosti, da ne bi čestitali Petru Karadjordjeviću k rojstnim dnevom in novim letom tudi po II. zasedanju AVNOJ-a, v katerem so prav zaradi vprašanja oblasti in sklepa o prepovedi kraljeve vrnitve videli nož v hrbet Sovjetski zvezi. In mar nas niso prav oni prisilili v kombinacijo s Šubašićem, in mar niso sami sklenili sporazuma s Churchillom o razdelitvi interesov v Jugoslaviji po ključu 50:50? In tako dalje, o čemer se bomo lahko še pomenili.) »Sovjetska armada žal ni tako pomagala in ni mogla tako pomagati francoski in italijanski kompartiji.«

Vsi vemo, da je prav to mesto iz pisma Molotov-Stalin z dne 4. maja 1948 tako globoko razžalilo slehernega partijca, slehernega našega borca in slehernega našega zavednega državljana, da je prav to omalovaževanje naše borbe in pačenje resnice o njej bilo tisto, kar je pri njih takoj, medtem ko so jim bile mnoge druge reči iz teh pisem nejasne, odločilo, da so zavzeli stališče zoper informbirojevsko gonjo. Samo voditelji VKP(b) so ostali tako dolgo slepi, da tega niso videli, in od svoje genialnosti tako omejeni, da tega niso razumeli, zato pa lahko gredo zdaj še dalje in skušajo našo borbo prikazati kot službo Hitlerju in Churchillu. Ali je mogoče, da ne vidijo, kako tu korakajo po poti svojega neogibnega moralnega poraza? To je težko verjeti, če pa je tako, jim ne preostane nič drugega kakor upanje, da bodo s silo dosegli spoštovanje do svoje neresnice.

Toda na navedenem mestu ni najvažnejše omalovaževanje in pačenje naše borbe ter napihovanje odrešilne vloge Rdeče armade. Neprimerno važnejše je nekaj drugega. To je trditev, da smo zmagali samo zato, ker nam je prihitela na pomoč sovjetska armada, da pa francoska in italijanska kompartija nista zmagali samo zaradi tega, ker »sovjetska armada žal ni tako pomagala in ni mogla tako pomagati francoski in italijanski kompartiji«. Važno pa je to zato, ker pomeni: zmaga proletariata in njegove revolucionarne partije je mogoča samo v tisti deželi, kjer sovjetska armada s svojim orožjem premaga sovražnika in spravi komuniste na krmilo, ali drugače rečeno: zmaga proletarske revolucije je mogoča edinole z orožjem sovjetske armade, in proletarci vsega sveta naj se nikar ne slepijo, da bi si lahko z lastnimi silami priborili osvoboditev in naj čakajo na prihod sovjetske armade-osvoboditeljice. Ali zopet z drugimi besedami: Sovjetska zveza neha biti pomočnica proletarcev drugih dežel v njihovi osvobodilni borbi v takem smislu, kakor ga je postavil Lenin in se preko svoje oborožene sile izpreminja v samega izvršilca njihove osvoboditve. Ali —

kakor je dejal tovariš Tito v svojem zadnjem govoru — da se svoboda prinese na bajonetih sovjetske armade.

To je veliki smisel tistega mesta iz pisma Molotov—Stalin.

Tej grdi, protirevolucionarni misli (ki pomeni popolno nezaupanje v sile in sposobnosti delavskega razreda v drugih deželah, degradiranje proletariata kot revolucionarnega razreda in degradiranje revolucije na osvojitvev iz tujine), pa se pridružuje še druga po Informbiroju popularizirana »teorija«, da »brez pomoči Sovjetske zveze« ni mogoče zgraditi socializma. Ta »teorija« ima isto trockistično-menjševiško bistvo kakor tista prva teorija.

Ti dve misli, da revolucija brez oborožene intervencije sovjetske armade ni mogoča in da nikjer na svetu ni mogoče zgraditi socializma »brez pomoči Sovjetske zveze« (kaj pa se skriva za to »pomočjo«, je našim narodom popolnoma jasno), to sta dva važna stebra sedanje revizije marksizma-leninizma v Sovjetski zvezi, oba s polnim pečatom trockizma in menjševizma. Stalin je nekoč, na VII. razširjenem plenumu eksekutive Kominterne, dejal tole:

»Ena linija je linija naše Partije, ki poziva proletarce posameznih dežel, naj se pripravijo za bližnjo revolucijo, naj budno spremljajo potek dogodkov in naj bodo pripravljeni, da ob ugodnih pogojih samostojno prebijajo fronto kapitala, prevzamejo oblast in omajajo temelje svetovnega kapitalizma.

Druga linija je linija naše opozicije, ki seje dvom o smotrnosti samostojnega preboja kapitalistične fronte in poziva proletarce posameznih dežel, naj čakajo na trenutek »splošnega razpleta«.

Medtem ko je linija naše Partije linija okrepitve revolucionarnega pritiska na lastno buržoazijo in razmaha iniciative proletarcev posameznih dežel, je linija naše opozicije linija pasivnega čakanja in zaviranja iniciative proletarcev posameznih dežel v njihovi borbi proti lastni buržoaziji.

Prva linija je linija aktivizacije proletarcev posameznih dežel.

Druga linija je linija slabitve volje proletarcev do revolucije, linija pasivnosti in čakanja.«

Glejte, prav ta druga linija je postala zdaj linija voditeljev VKP(b), mi pa ostanemo tudi zdaj pri tem, da je najostrejša obsodba teh trockističnih teorij bila pravilna in ostane pravilna tudi danes, ko zagovarjajo te teorije tisti, ki so se najostreje borili proti njim. Iz teh temeljno napačnih tez o revoluciji in socializmu lahko izvira samo takšna zunanja politika, kakršno vodijo zdaj voditelji VKP(b) proti Jugoslaviji. Iz teh tez izvirajo tudi prelevitvev proletarskega internacionalizma v veleruski šovinizem, teorija ruske znanstvene prioritete, nerazumljivi strah pred »priklanjanjem vsemu tujemu«, olepšavanje vseh carjev in poveljevanje njihove osvajalne politike, malomeščanska domišljavost, da so Ruši po božji milosti najkulturnejši in najbolj vodilni narod na svetu, in da vodi do Lenina direktna linija od Černiševskega, ne pa, postavimo, od Marxa in Engelsa. Iz tega pa izvirajo tudi barbarske metode proti čarovnicam in tisto veliko mojstrstvo v hinavščini, ki je poglavitna vrlina sedanje ruske politike nasproti Jugoslaviji.

Če bi hoteli naštetiti vse obtožbe, kar jih je naperilo vodstvo VKP(b) proti Jugoslaviji, naši Partiji in njenemu vodstvu, obtožbe, ki pa veljajo edinole za tožitelje, bi nastal preobširen seznam. Sicer pa bi bile vse to zgolj številne podrobnosti, ki samo osvetljujejo temeljno protislovje sedanje politike sovjetskih voditeljev: protislovje med besedami in dejanji, med kričavimi deklamacijami za mir in proti vojnim hujskačem na Zahodu ter vojnohujskaško prakso proti Jugoslaviji.

Obtožujejo nas, da rovarimo v drugih deželah ljudske demokracije, da organiziramo tam vohunstvo in zarote, da bi zrušili socialistični red, vzpostavili kapitalizem, vrgli vlade in celo ubijali voditelje; obtožujejo nas agresivnih načrtov in prizadevanja, da bi se polastili ozemlja sosednih demokracij. Za vse to navajajo, kot dokaz laži, obrekovanja in falzifikate; kaj drugega tudi ne morejo navesti.

Obtožujejo nas torej prav vsega tistega, kar počenjajo sami proti Jugoslaviji popolnoma javno in odkrito že poldrugo leto. Že celih petnajst mesecev uprizarjajo voditelji VKP(b) ob sodelovanju svojih podružnic v tujini besno gonjo zoper Jugoslavijo; nje vsak dan javno poudarjeni smoter je ta, da bi strmoglavili jugoslovansko vlado in nahujskali jugoslovanske narode, naj siloma vržejo svojo vlado. Temu smotru strežejo vsa velikanska propagandna sredstva. V Moskvi in drugih glavnih mestih informbirojevskih dežel organizirajo tolpe jugoslovanskih dezertarjev in izdajalcev, ki jim dajejo za sovražno propagando proti njihovi lastni domovini na voljo denar, liste in radijske postaje, prav tako kakor so Hitler, Mussolini in Horthy nekoč gostili ustaše in vrmovce Vanče Mihajlova. Iz naših otrok, ki smo jih zaupali njim, da jih vzgoje, bi radi napravili janičarje, ki naj bi se borili proti lastni domovini. Šest sebi podrejenih držav so potegnili v to organizacijo boja zoper socialistično Jugoslavijo, hujskajo jih na ekonomsko blokado, hujskajo jih, naj pretrgajo vse kulturne in družbene stike ter povzročajo obmejne incidente, pošiljajo v našo deželo diverzante, hujskajo te države na vse mogoče in nemogoče provokacije, na to, naj odpovedo pogodbe o prijateljstvu in sodelovanju, v katerih so videle te dežele in njihovi narodi važno poročstvo svoje varnosti, neodvisnosti in nedotakljivosti. Potiskajo jih v šovinizem, pri voditeljih sosednih dežel netijo pohlep po prisvojitvi jugoslovanskega ozemlja. Nas obtožujejo, da uporabljamo fašistične in gestapovske metode, sami pa uporabljajo proti Jugoslaviji prav te metode.

Razbili so enotnost in sodelovanje dežel ljudske demokracije, zadali so hude udarce komunističnim partijam, ki v mnogih deželah prav zaradi protirevolucionarne politike nasproti Jugoslaviji izgubljajo svoj vpliv v množicah.

Do takega viška se hinavščina v mednarodnih odnosih ni še nikdar prej povzpela. Voditeljem VKP(b) zares ne more nihče iztrgati slave velikih mojstrov v hinavščini. V tem so se izkazali resnično nedosegljive.

Zdaj pa se vprašajmo: kakšen neki je odnos VKP(b) kot partije do nove splošne linije voditeljev VKP(b), linije, ki zajema vsa življenjska področja in postavlja na glavo vse preizkušene vrednote teorije marksizma-leninizma, do linije, ki se je šele po objavi resolucije Informbiroja polagoma in čedalje bolj vidno manifestirala v partijski literaturi VKP(b)? Kakšen je njen odnos do nove zunanje politike v vprašanju odnosov med

socialističnimi državami kakor tudi konkretno v vprašanjih, ki so prišla na dnevni red, ko so ti voditelji povzročili konflikt z Jugoslavijo?

Bogokletno vprašanje.

Da odgovorimo nanj, se povrnimo k pismu CK Boljševiške partije z dne 27. marca. V njem je napisano tole:

»Mi brezpogojno priznavamo vsaki kompartiji, tudi jugoslovanski kompartiji pravico, da kritizira VKP(b), kakor ima tudi VKP(b) pravico kritizirati katero koli drugo kompartijo.«

V imenu pravice do kritike je v tem pismu rečeno tudi tole:

»V življenju kompartije Jugoslavije se ne čuti notranje-partijske demokracija. CK Partije večinoma ni bil izvoljen, marveč kooptiran.«

Vračajoč se v pismo z dne 4. maja 1948 na vprašanje notranje-partijske demokracije in na kooptacije v Centralnem komiteju, so voditelji VKP(b) rekli:

»Ko bi Politbiro CK KPJ dovolj upošteval svojo partijo, bi ne dovolil takšnega stanja v partiji, marveč bi bil takoj, ko je prevzel oblast, torej pred tremi leti in pol (po tem računu je bilo to konec novembra 1944, M. P.) pozval partijo, naj skliče kongres, naj se organizira na temelju demokratičnega centralizma in naj začne delati kot popolnoma legalna partija.«

Vprašajmo pa se: kako Politbiro CK Boljševiške partije upošteva svojo partijo?

Ne bomo razpravljali o oportunistični zmoti, ki je v tem, da naj bi CK »pozval partijo, da skliče kongres«, saj je tudi šolarčkom v ljudski šoli znano, kako in kdo sklicuje kongrese partije. Dotaknili se bomo samo kritike tega, da kongres ni bil sklican, t. j. v zvezi s tem bomo vprašali: Zakaj CK VKP(b) še nikakor ne »poziva partije, da skliče kongres«?

V čl. 29 Statuta Vsezvezne komunistične partije (boljševikov) je rečeno:

»Vrhovni organ VKP(b) je kongres VKP(b). Redni kongres se skliče najmanj enkrat v treh letih.«

Zadnji kongres VKP(b) — XVIII. kongres — je bil od 10. do 19. marca 1939.

Od zadnjega kongresa Boljševiške partije je torej minilo deset let in pol.

Preden je potekel maksimalni rok, ki ga predpisuje partijski statut za sklicanje kongresa, je bila Sovjetska zveza potegnjena v vojno z napadom hitlerjevske Nemčije, »verolomnim napadom« (verolomnim zato, ker je Hitler poteptal vero ali zaupanje, dano s pogodbo o nenapadanju), in ta napad je prišel za vodstvo Sovjetske zveze »nepričakovano« (Stalin, govor po radiu dne 3. julija 1941), to pa zato, ker je bil kmalu po XVIII. kongresu, leta 1939, med Sovjetsko zvezo in Hitlerjevo Nemčijo sklenjen pakt o nenapadanju.

Druga svetovna vojna je bila končana v maju 1945. Od takrat so minila štiri leta in štiri meseci.

Med vojno se partijski kongres ni dal sklicati. Toda niso ga sklicali niti še danes, malone štiri leta in pol po vojni.

Prvi odstavek čl. 37 Statuta VKP(b) se glasi:

»V časovnih presledkih med partijskimi kongresi skliče Centralni komite VKP(b) najmanj enkrat na leto vsevezno partijsko konferenco predstavnikov krajevnih partijskih organizacij, da obravnavajo dozorela vprašanja partijske politike.«

Zadnja konferenca VKP(b) je bila leta 1941.

Po statutu VKP(b) bi morali biti v teh štirih letih in pol, kolikor je minilo od konca vojne, dva kongresa in dve konferenci VKP(b). Izmed vsega tega se ni sešel nobeden, se pravi, da članstvo VKP(b) še ni imelo priložnosti, izraziti svoje mnenje o tako velikih rečeh, kakor jih je Sovjetska zveza doživela v dobrih desetih letih po zadnjem kongresu, niti ni moglo izvoliti centralnega vodstva, v katerem je od XVIII. kongresa do danes s kooptiranjem ali izločitvijo nastalo več sprememb.

In še vedno ni slišati niti najmanjšega glasu, da bi nameravali sklicati kongres VKP(b) ali vsaj partijsko konferenco.

Vodstvo VKP(b), ki si je podaljšalo mandat preko treh maksimalnih statutnih rokov za sklicanje kongresa, torej še zdaj ne čuti potrebe, da bi sklicalo partijski kongres; celo partijskih konferenc ne skliče, da bi položilo račun o svojem desetletnem delu, da bi pred vsem članstvom pojasnilo svojo prejšnjo in sedanjo politiko, da bi zahtevalo soglasje članov, za vse tiste globoke spremembe, ki jih je doživela zlasti zadnja leta ne le politična linija Politbiroja, marveč tudi sama ideologija VKP(b).

Glejte, takšno vodstvo VKP(b), ki gre, ne da bi partijskemu članstvu kaj pojasnilo, preko očitnih obveznosti partijskega statuta glede sklicanja kongresa ali konference in ki članstvu Partije ni pojasnilo nobene osebne spremembe v CK-ju, dasi so bile med njimi resne spremembe — takšno vodstvo je torej menilo, da ima moralno pravico, kritizirati v svojem pismu Centralnemu komiteju naše Partije z dne 4. maja 1948 naš CK, češ da ni sklical kongresa že l. 1944, torej še med vojno.

Zakaj je prav ta datum (novembra-decembra 1944) zaznamovan kot datum, ko je naša Partija prevzela oblast, to vedi sam bog. Toda glejte, voditelji VKP(b) menijo, da bi bili morali mesec ali dva po osvoboditvi Beograda, pol leta pred koncem vojne, ko so nas čakale še najhujše borbe za izgon Nemcev iz Jugoslavije od sremske fronte tja do avstrijske meje, sklicati partijski kongres, da bi ohranili načelo demokratičnega centralizma v Partiji!

Ali je potrebno, da smo tako zelo naivni in da vprašamo: mar je bila Komunistična partija Jugoslavije v novembru 1944, ko so bila še izdatna in važna področja dežele pod sovražno okupacijo in prizorišča krvavih bitk, v ugodnejšem položaju, da bi sklicala partijski kongres, kakor je bila Boljševiška partija ob istem času, ko je bilo ozemlje ZSSR že popolnoma osvobojeno? Ali da z manjšo naivnostjo vprašamo: če je KPJ »zamudila« in sklicala kongres šele v juliju 1948, zakaj VKP(b) zaostaja za nami še celo leto, pa še vedno ni duha ne sluha o sklicanju kongresa?

Toda čemu bi si zastavljali neumna in naivna vprašanja, pa tudi manj neumna in manj naivna (in kdo bi nam navsezadnje nanje odgovoril!), ko so stvari same po sebi še kar preveč jasne? Očitno pa je, da gre tu samo za skrajno hinavščino, za hinavščino, ki je v tem, da naperjajo zoper

našo Partijo vse mogoče obtožbe, ki bi jih morali tožitelji naperiti proti samim sebi.

Očitno je, da ima vodstvo VKP(b) razloge, in še kako tehtne razloge, da bi bilo moralo sklicati partijski kongres. Ne samo zato, da sliši glas najvišjega partijskega foruma o vojni, o politiki sovjetske vlade pred vojno in med njo. Zmaga je resda zmaga, toda tudi o zmagi je treba položiti račun. Še bolj pa je potrebno, da bi se članstvo VKP(b) izreklo preko kongresa o sedanjí politični liniji CK oziroma Politbiroja. Mar članstvu VKP(b) ni treba pojasniti, kako neki se je mogla Jugoslavija iz socialistične dežele spremeniti v fašistično-gestapovsko, iz prijatelja in zaveznika v »sovražnika in nasprotnika«? Mar ni treba pojasniti, zakaj in s kakšnim opravičilom so se prijateljski in zavezniški odnosi med vsemi deželami ljudske demokracije in Jugoslavijo na podlagi nove politike sovjetskih voditeljev spremenili v sovražstvo, zakaj neki je ta politika privedla balkanske države v takšen konflikt, v kakršnem niso bile nikoli, niti ne tedaj, ko na svetu ni bilo še nobene socialistične dežele? Mar ne bi kazalo pojasniti, zakaj socialistična Rusija povampirja vzhodno vprašanje v neprimerno hujši obliki, kakor ga je podžigala diplomacija ruskega carizma? Mar ni treba spremeniti program VKP(b), vnesti vanj novo pojmovanje internacionalizma kot veleruskega patriotizma, teorijo znanstvene prioritete, antikožmopolitizem itd.? Mar ni treba pojasniti raznih pojavov v sedanjem notranjem življenju Sovjetske zveze: v kateri smeri se razvijajo lokalni organi oblasti, kakšne oblike dobiva federativna ureditev države, pa pojavov lastniških tendenc v kolhozih, kaosa v pravni literaturi, kaosa v filozofiji itd. itd.?

Da, marsikaj bi bilo treba postaviti na dnevni red. Toda kongresa ni. Ni ga zato, ker vsa nova linija ni obrodila nobenega uspeha, marveč nasprotno: rodila je vrsto neuspehov in čedalje bolj vleče v zagato. Izgubili so mnogo prijateljev, napravili so mnoge simpatije, ki si jih je bila Sovjetska zveza med vojno pridobila po vsem svetu. V takšni situaciji, ko sama sovjetska vlada grozi neki socialistični deželi in druge socialistične dežele hujska proti njej, ko je odprtih sto vprašanj, za nobeno pa ni rešitve, je kongres nemogoč. Potreben je najprej kakšen uspeh, predvsem proti Jugoslaviji. Potrebna je takšna situacija, ko bi lahko laž razglasili za respico in bi proti temu ne bilo nobene opozicije niti v tujini. Potrebna je zmaga, po kateri bi lahko sleherna prejšnja laž dobila videz resnice. Nekdo je dejal (ne maramo ga imenovati): »Po zmagi ne bodo zmagovalca vpraševali, ali je govoril resnico ali neresnico.« Takšne situacije in takšne zmage še ni. Malo pa je tudi upanja, da bi takšno situacijo in takšno zmago sploh lahko dosegli.

Vrnimo se zopet k pismu CK Boljševiške partije iz marca 1948.

Tam, kjer je beseda o pravici do medsebojne kritike med komunističnimi partijami, je rečeno, da bodi ta kritika odkrita in poštena, ne pa zakulisna in nepoštena, takšna pa je, »če obtoženec nima možnosti, da bi se zagovarjal«.

Popolnoma pravilno. Toda to je v tem pismu samo hinavska izjava, tako hinavska, da bi lahko primerjali z njo edinole ostale hinavščine iz istega pisma, in tem so sledile od takrat do danes nove in nove hinavščine.

Predvsem: skupaj s prvim pismom in hkrati z njim je naš CK že prejel pisma Centralnih komitejev vseh partij iz Informbiroja, razen fran-

coske in italijanske, in v teh pismih so nas obsojali samo na podlagi tega pisma CK Boljševiške partije, ki jim je bilo sporočeno prej kakor nam in nihče se ni bil potrudil, da bi se zanimal, ali ima tudi CK KPJ kaj povedati v svojo obrambo pred temi obtožbami. Ali je mogoč primer bolj zakulisne in bolj nepoštene »kritike«? Je, vendar samo pri istih oznanjevalcih »odkrite in poštene kritike«. Ko razne dežele ljudske demokracije z odklanjanjem vizumov preprečujejo jugoslovanskim delegacijam sodelovanje na mednarodnih kongresih in konferencah, na katerih imajo pravico sodelovati, potem pa na teh kongresih in konferencah na vse pretege obrekujejo Jugoslavijo ob odsotnosti njenih delegatov, tedaj je prav to tista kritika, ki je najbolj nepoštena. Proces proti Raiku pa je doslej najvišja dosežena točka v nenehavnem plezanju na najvišje vrhove nepoštene »kritike«. To je popolna svoboda za sleherno blatenje, za vsako umazanijo, za vsako, tudi najbolj fantastično in kar se dá očitno predrzno obrekovanje in falzificiranje ob odsotnosti obtoženca. In ko jugoslovanska vlada predlaga neposredna pogajanja, da bi se rešilo vsaj eno izmed podrobnih spornih vprašanj, ji odgovarjajo z insceniranjem takšne sramotne sodne komedije, na kateri je glavna obtoženka Jugoslavija, ki pa nima nobene možnosti, da bi se tu branila. To je zares vrhunec nepoštenosti. Nikar pa ne mislite, da nad tem vrhuncem ni več možnosti za še višje vrhunce. Ti planinci imajo utrjene noge in trdo kožo, in ni ga smrtnika, ki bi mogel določiti meje, do katerih se lahko povzpne nepoštenost. Neprenehoma prekašati samega sebe, to je deviza organizatorjev nepoštenja, v katero so pahnili toliko dežel in toliko komunističnih partij.

Toda čim dalje pojdejo po tej poti, tem strašnejši bo moralnopolitični zlom tistih, ki so mislili, da lahko napravijo z mednarodnim delavskim gibanjem tako klavrn protirevolucionaren eksperiment.

(»Borba«, 5. in 6. oktobra 1949)

**NOTA ZUNANJEGA MINISTRSTVA FLR JUGOSLAVIJE
VLADI LJUDSKE REPUBLIKE MADŽARSKE
8. OKTOBRA 1949**

Beograd, 8. oktobra. Ob enostranski razvezi pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči med FLRJ in republiko Madžarsko po madžarski vladi je zunanje ministrstvo FLRJ izročilo danes madžarskemu poslaništvu v Beogradu noto naslednje vsebine:

»V zvezi z noto vlade LR Madžarske z dne 30. septembra 1949, št. 10.411, v kateri je sporočeno, da je madžarska vlada razvezala pogodbo o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči med FLRJ in republiko Madžarsko, podpisano dne 8. decembra 1947, z veljavnostjo 20 let, sporoča vlada FLRJ madžarski vladi tole:

Vlado FLR Jugoslavije je v njeni zunanji politiki vedno vodila želja, da bi med FLRJ in sosednimi demokratičnimi državami navezala, ustvarila in razvila iskrene prijateljske odnose, temelječe na medsebojnem zaupanju in najtesnejšem sodelovanju.

Vlada FLRJ je takoj po koncu vojne sklenila, kljub temu, da so bili še sveži sledovi množičnih zločinov, ropanja, pustošenj in pokoljev madžarskih okupatorjev v Novem Sadu, Zablju in mnogih drugih krajih Jugoslavije, ponuditi madžarskemu ljudstvu prijateljsko roko, pomoč in sodelovanje, da bi krepila demokratične sile in utrdila ljudskodemokratično ureditev na Madžarskem. Ta prijateljski odnos vlade FLRJ do republike Madžarske je bil velika pomoč madžarskim demokratičnim silam in je veliko prispeval k utrditvi mednarodnega položaja republike Madžarske, ki je bila tedaj osamljena.

V reševanju nacionalnega vprašanja v FLRJ na najbolj demokratičen način je vlada FLRJ ne glede na težko preteklost in zločine madžarskih okupatorjev zagotovila z Ustavo in drugimi zakoni popolno enakopravnost madžarske manjšine z drugimi narodi FLRJ, s čimer je bil tej manjšini zagotovljen popolnoma svoboden nacionalni, gospodarski in kulturni razvoj. Tedaj so mnoge madžarske vodilne osebe na najvišjih mestih, madžarski tisk, posebno pa organ KP Madžarske »Szabad Nep« poveljevali resnično demokratičen odnos vlade FLRJ do madžarske narodne manjšine in ga poudarjali kot zgled revolucionarnega in dosledno marksističnega reševanja nacionalnega vprašanja in kot vzor vsem ljudskodemokratičnim državam, posebno pa tistim, kjer madžarska manjšina ne samo ni imela nobenih pravic, marveč je bila izpostavljena tudi raznim preiganjem.

Vlada FLRJ je vodila politiko iskrenega prijateljstva do republike Madžarske v želji, da bi pomagala h krepitvi madžarske demokracije in madžarskemu ljudstvu, da se ne bi ponovno znašlo na poti horthyjevske ali podobne politike, ki bi ga lahko privedla v novo katastrofo. Vlada FLRJ niti po vojni ni uveljavila vseh upravičenih zahtev Jugoslavije do

Madžarske zaradi tega, da ne bi poslabšala njenega gospodarskega in političnega položaja kot premagane države. Jugoslovanska vlada je nasprotno vsestransko ščitila koristi republike Madžarske na raznih mednarodnih forumih, predvsem pa na mirovni konferenci v Parizu. Ta prijateljska politika vlade FLRJ do republike Madžarske je prišla posebno do izraza v raznih pogodbah in sporazumih, ki jih je sklenila vlada FLRJ z republiko Madžarsko.

Pogodba o prijateljstvu med FLRJ in republiko Madžarsko je bila potemtakem za vlado FLRJ logično nadaljevanje in naravna posledica prijateljske politike, ki jo je dosledno izvajala do Madžarske. Vlada FLRJ je sklenila to pogodbo z najbolj iskrenimi nameni in z edino željo, da bi bila duh in črka pogodbe v celoti uresničena v korist in dobro narodov Jugoslavije in madžarskega naroda. Vlada FLRJ je verjela, da se bo z izvajanjem te pogodbe odpravilo težko nasledstvo preteklosti v odnosih med narodi obeh držav, ki so jih v zgodovini vedno ščuvali drug proti drugemu v nasprotju z njihovimi življenjskimi koristmi, ter da bo pogodba prispevala k vedno večjemu zblževanju in tesnemu sodelovanju med Jugoslavijo in Madžarsko.

Vlada FLRJ je prva sklenila z Madžarsko pogodbo, ki je povezala Madžarsko s prijateljsko državo. To je bil za Madžarsko dogodek velikega pomena, ker je prispeval k utrditvi njenega mednarodnega položaja in njene neodvisnosti.

Pomoč in oporo, ki jo je dajala vlada FLRJ madžarskemu narodu s svojo dosledno internacionalistično politiko, so omenjali vsi madžarski voditelji in tisk kot primer pobude za navezavo iskrenih prijateljskih odnosov med podonavskimi državami, kot primer demokratičnega sodelovanja med narodi za krepitev fronte miru in kot primer dajanja dejanske pomoči madžarskemu narodu.

Toda pozneje se je pokazalo, da so današnji madžarski voditelji prav od začetka vodili do FLRJ dvoletno in neiskreno politiko in da so bili prvi, ki so se pridružili napadom nekaterih sovjetskih voditeljev proti Jugoslaviji. Ko so čutili, da se jim je ponudila priložnost, so komaj čakali, da so kampanjo proti FLRJ izkoristili za podpihovanje šovinistične mržnje in oživljanje sentištviskih pretenzij do Jugoslavije.

Prepojena z mržnjo proti FLRJ in njenim narodom, je madžarska vlada odgovorila na prijateljsko politiko vlade FLRJ z več odkritimi sovražnimi ravnanji proti Jugoslaviji. Najodgovornejši madžarski voditelji, tisk in radio odkrito pozivajo narode FLRJ, naj nasilno vržejo svojo zakonito vlado in socialistično ureditev v Jugoslaviji. V Madžarski se izvaja nezastlišana kampanja laži in obrekovanj proti FLRJ, v njej brezobzirno teptajo temeljne pravice jugoslovanske narodne manjšine, surovo kršijo diplomatsko imuniteto uslužbencev predstavništva FLRJ v Budimpešti, jih zapirajo, preganjajo in izganjajo iz Madžarske. Madžarska vlada daje zatočišče in vsestransko pomoč skupini izdajalcev pri njeni zločinski in rušilni dejavnosti proti socialistični Jugoslaviji, madžarska obveščevalna služba ilegalno pošilja kriminalne fašistične elemente in vohune v FLRJ, madžarska vlada samostojno razveljavlja vse gospodarske sporazume med FLRJ in Madžarsko z namenom gospodarske blokade, ki so jo vlada ZSSR in njej podrejene vlade organizirale proti FLRJ. Madžarska vlada je odredila ustavitev restitucij in reparacijskih dobav, s čimer je kršila

mirovno pogodbo, madžarski obmejni organi nenehno kršijo nedotakljivost jugoslovanskega ozemlja, da bi izzivali nemire itd. itd.

Sovražna politika madžarske vlade proti narodom Jugoslavije je prišla najbolj do izraza pri monstrozni zločinski zaroti, ki je bila organizirana proti FLRJ na izzivalnem procesu v Budimpešti. Ta provokacija, kakršne zgodovina ne pozna, temelji na izmišljotinah in falzifikatih in je sramoten poskus uvajanja novih kriminalnih metod v odnose med narodi. Njenim organizatorjem je bila potrebna zato, da bi vladi FLRJ podtaknili tiste mračne načrte, ki jih izvajajo madžarski voditelji in neke vodilne osebe drugih držav proti socialistični Jugoslaviji. Ta celoten »proces« je bil izmišljen, da bi tako opravičili najnovejše sovražno dejanje do FLRJ — samovoljno razvezo slovesno podpisanih pogodb. Ker je bil naperjen ta »proces« proti narodom Jugoslavije, je prizadejal neprecenljivo škodo fronti miru na svetu in se obrnil proti njegovim pobudnikom in organizatorjem.

Navedena dejstva potrjujejo, da obnavlja današnja madžarska vlada pogubno politiko starih protiljudskih fašističnih režimov, ki so podpihovali šovinistično sovraštvo proti miroljubnim narodom Jugoslavije, kar je madžarski narod v preteklosti drago plačal. Niso še izginili sledovi in niso se zacelile rane krvavih zločinov, ki so jih zagrešili madžarski okupatorji med drugo svetovno vojno nad narodi Jugoslavije, današnja madžarska vlada pa že tepta pogodbo o prijateljstvu z Jugoslavijo in hoče Madžarsko spremeniti v stalni izvor razdorov in nemirov v tem delu Evrope.

Vlada FLRJ sprejema na znanje noto vlade LR Madžarske z dne 30. septembra 1949 o enostranski razvezi pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči med FLR Jugoslavijo in Madžarsko ter ugotavlja, da je odgovorna za posledice, ki bi mogle nastati zaradi takšne nemiroлюбne in izzivalne politike madžarske vlade do FLR Jugoslavije in njenih narodov, izključno madžarska vlada.«

(»Borba«, 9. oktobra 1949)

ODGOVORI TOVARIŠA EDVARDA KARDELJA NA VPRAŠANJA PREDSTAVNIKA »NEW YORK TIMESA«

New York, 2. oktobra (Tanjug). Šef biroja »New York Timesa« pri OZN Thomas Hamilton je poslal šefu jugoslovanske delegacije, podpredsedniku vlade in zunanjemu ministru FLRJ Edvardu Kardelju tole pismo: »Ekscelenca, po mojem mnenju se kot rezultat vloge Jugoslavije na tem zasedanju Generalne skupščine čitatelji »New York Timesa« posebno zanimajo za naslednja vprašanja:

1. Spominjam se, da je na lanskem zasedanju Generalne skupščine jugoslovanska delegacija nadaljevala glasovanja z Ukrajino, Poljsko, Belorusijo, Češkoslovaško in Sovjetsko zvezo v večini vprašanj, če ne tudi v vseh vprašanjih, kljub napetosti, ki je vladala med vladama ZSSR in Jugoslavije. Ali bi mogli povedati, zakaj se je Jugoslavija na tem zasedanju ločila?

2. Na drugi strani sem opazil, da je Jugoslavija glasovala skupno z omenjenimi državami za to, da bi kitajske pritožbe proti Sovjetski zvezi ne sprejeli na dnevni red zasedanja Generalne skupščine. Ali bi mi lahko nakazali vodilna načela, po katerih se bo vaša delegacija ravnila v vprašanjih, ki se postavljajo pred Generalno skupščino in glede katerih je spor med Sovjetsko zvezo ter zapadnimi silami?

3. V zvezi s tem so nekateri delegati mnenja, da bo Jugoslavija v primeru, če bi bila izvoljena v Varnostni svet, morda glasovala s Sovjetsko zvezo prav tako, kakor bi to storila Češkoslovaška. Ali je to mnenje točno?

4. Kakšno je upanje na pomirjenje med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo?

5. Ali bi lahko v zvezi z dejstvom, da vključuje regionalno predstavništvo v Varnostnem svetu pravico delegatov iz določene oblasti, da izvolijo svojega kandidata za mesto v Varnostnem svetu, navedli razloge, ki so pripravili Jugoslavijo, da kandidira za članico Varnostnega sveta?

6. Nekateri zapadne delegacije so izrazile bojazn, da bo podpora, ki jo dajejo ZDA Jugoslaviji, oslabil mednarodni položaj vaše vlade. Napovedujejo, da bo Sovjetska zveza izrabila to kot dokaz, da se je jugoslovanska vlada »prodala« ZDA. Ali bi mi lahko povedali vaše mnenje o tem vprašanju?

7. Po mojem naziranju je Jugoslavija objavila svojo kandidaturo, ne da bi dobila kakršno koli spodbudo od ZDA ali zapadnih delegacij. Ali bi mi mogli povedati vaše mnenje v zvezi s tem?

8. Nocoj sta vladi Madžarske in Poljske odpovedali svoji pogodbi z Jugoslavijo. To je na isti liniji kot poprejšnji korak Sovjetske zveze. Ali bi mi lahko povedali, kaj to pomeni, zlasti pa, če je nevarnost, da bi se Sovjetska zveza skušala lotiti neposrednih ukrepov proti jugoslovanski vladi?

9. V nekih krogih trdijo, da imajo kitajski komunisti in jugoslovanska vlada neka skupna stališča. Po mnenju nekaterih ne priznavajo, čeprav so tako prvi kot drugi za komunizem, Sovjetski zvezi pravice, da bi diktirala njihovo notranjo politiko. Ali bi mi lahko povedali vaše mnenje o tem vprašanju?

Šef jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj je sprejel 1. oktobra gospoda Hamiltona in mu odgovoril na postavljena vprašanja.

Na prvo in drugo vprašanje je šef jugoslovanske delegacije odgovoril naslednje:

»V prejšnjih svojih nastopih in glasovanjih na zasedanju OZN je Jugoslavija v večini primerov podpirala stališče Sovjetske zveze v posameznih vprašanjih zato, ker je bila prepričana, da izvaja Sovjetska zveza dosledno politiko enakosti, spoštovanja suverenosti in nevmešavanja v notranje

zadeve drugih držav. Toda jugoslovanska vlada se je pozneje, zlasti pa v zadnjem letu iz lastne izkušnje prepričala, da se sovjetska vlada ne ravna dosledno po teh načelih. Samo s tem si je mogoče razložiti spremeno stališče Jugoslavije v posameznih konkretnih vprašanjih kakor tudi razlike, ki so pri glasovanju med njo in vzhodnim blokom. Vodilna načela jugoslovanske delegacije v OZN, torej tudi pri glasovanju, so: utrditev splošnega miru in varnosti narodov, enakopravnost in demokratični odnosi med državami, spoštovanje neodvisnosti vsake države in odstranitev vsakega vmešavanja v notranje zadeve drugih držav; natančno izpolnjevanje Ustanovne listine Združenih narodov. Razen tega moram poudariti, da je FLRJ, kakor veste, neodvisna demokratična socialistična država, ki se kot taka dosledno ravna po omenjenih načelih ter med njenimi besedami in dejanji ne more biti nasprotij.

Dosledna temu stališču je Jugoslavija tudi glasovala proti temu, da bi sprejeli pritožbo Čangkajškove vlade na dnevni red zasedanja OZN. Razlogi za to so ravno v tem, ker se na Kitajskem že skoraj četrto stoletje razvija osvobodilno gibanje za osvoboditev in neodvisnost Kitajske. Poskus Čangkajškove vlade, da bi v notranja vprašanja Kitajske vmešala tuje države in celo tudi Organizacijo združenih narodov, samo dokazuje, da se je ta vlada ločila od ljudstva in njegovih koristi. Vmešavanje v notranje zadeve kake države lahko povzroči, če je ureditev v njej zdrava in če so ljudske množice enotne, danes samo negativne rezultate za tiste, ki se vmešavajo, drži pa, proti kateri uporabljajo take ukrepe — razen v primeru neposrednega vojaškega napada in okupacije — lahko samo začasno otežkočijo normalni razvoj. To dobro dokazuje primer Jugoslavije tako med vojno kakor tudi danes.

V odgovoru na tretje in peto vprašanje je tov. Kardelj dejal:

»Če bo Jugoslavija izvoljena v Varnostni svet, se ne bo pri svojem delu ravnala po nekih popolnoma svojih koristih, temveč po koristih splošnega miru in varnosti. Kar zadeva glasovanje, bo Jugoslavija glasovala samostojno, po svojem prepričanju, v duhu prej navedenih načel.

Jugoslavija je kandidirala za Varnostni svet tako iz nacionalnih kakor tudi iz splošnih razlogov. Misli, da je s svojo vlogo v minuli vojni in z dosledno borbo za mir ter resnično mednarodno sodelovanje po vojni zaslužila kot neodvisna država, da bi bila izvoljena. Razen tega tudi iz formalnih zemljepisno-regionalnih razlogov: po vrsti udeležbe posameznih držav v Varnostnem svetu ima Jugoslavija to pravico. Če bi se stvar postavila drugače, bi to pomenilo, da si nikdar ne bi mogla pridobiti pravice do tega. To so bili nacionalni razlogi. Splošni razlogi, da kandidiramo, so: naše prepričanje, da lahko udeležba Jugoslavije v Varnostnem svetu samo prispeva h konstruktivnemu delu in vlogi Organizacije združenih narodov ter njeni nadaljnji krepitvi na temelju Ustanovne listine.

Na četrto vprašanje je šef jugoslovanske delegacije odgovoril:

»Jugoslavija ni dala nikakega povoda za spor med njo in Sovjetsko zvezo. Sovjetska zveza je krivično obtožila Jugoslavijo predvsem drugih stvari ter je majhna in nepomembna sporna vprašanja samo izrabila, da bi zaostrila z njo odnose, da bi ji vsilila svojo voljo. Naša vlada in naši narodi ne bodo nikdar privolili v to. Torej pogoji za pomiritev sploh niso na naši strani, temveč so v rokah Sovjetske zveze, ki bi se morala

odpovedati pritisku na Jugoslavijo in politiki vmešavanja v njene notranje zadeve, ki je njen namen spremeniti Jugoslavijo v vsakem pogledu v vazalno državo.«

Odgovor jugoslovanskega zunanjega ministra na šesto vprašanje:

»V naši kandidaturi za Varnostni svet in morebitnem delu v njem ter sploh v naši zunanji politiki nimajo in ne morejo imeti bistvene vloge obtožbe, da smo se 'prodali' ZDA. Sovjetska zveza nas je glede tega že zdavnaj oklevetala, toda ne verjamem, da je to kdor koli verjel, razen ljudi, ki so pripravljeni podrediti drugi državi enakopravnost, neodvisnost in suverenost svoje države.«

Na sedmo vprašanje je tov. Kardelj odgovoril:

»Jugoslavija je samostojno sklenila kandidirati za Varnostni svet in je ni nihče k temu spodbudil. Vlada ZDA je objavila svojo odločitev, da bo glasovala za Jugoslavijo, ne da bi se o tem z nami posvetovala.«

V odgovoru na osmo vprašanje je šef jugoslovanske delegacije dejal:

»Kakor sem rekel, nismo dali in tudi v prihodnje ne bomo dali nikaškega povoda za pritisk, ki ga vzhodni blok s Sovjetsko zvezo na čelu sistematično izvaja proti naši državi. Ne vemo, kaj misli sovjetska vlada, toda težko je verjeti, da bi se v sedanjem položaju kdor koli odločil za pustolovščino ter z orožjem napadel neodvisno in suvereno državo, članico Organizacije združenih narodov.«

Na deveto vprašanje je tov. Kardelj odgovoril:

»Odnosi med kitajskimi komunisti in sovjetskim vodstvom mi niso znani. Doslej so kitajski komunisti podpirali sovjetsko vlado v njeni gonji proti Jugoslaviji, čeprav nimajo niti pojma o položaju v Jugoslaviji in o našem stališču. Kitajska in Jugoslavija sta preživele podobne oblike razvoja: osvobodili sta se z lastnimi silami, imata posebne oblike pri državni in drugi graditvi, različne od sovjetskih, kar navaja posamezne publiciste na misel, da bo korakala Kitajska po svoji poti v notranjem razvoju in da bo stala na načelih enakopravnih odnosov s Sovjetsko zvezo, toliko prej, ker je velika država, ne pa majhna kot Jugoslavija.«

(»Borba«, 3. oktobra 1949)

**GOVOR TOVARIŠA EDVARDA KARDELJA
NA ČETRTEM ZASEDANJU GENERALNE SKUPSCINE
ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV**

Gospod predsednik, gospodje delegati!

Rad bi se ustavil pri nekaterih bistvenih dejstvih, ki so po mnenju naše delegacije posebno važna za današnje mednarodne politične odnose, posebno pa za mojo državo FLRJ.

Mislim, da je treba predvsem poudariti, da so dobila nasprotja med besedami in dejanji v današnjih mednarodnih odnosih zastrašujoč obseg, kar se kaže tudi v tej hiši. Neizpodbitno dejstvo je, da se pojavlja večji del spornih mednarodnih vprašanj tu pred nami v zelo spremenjeni obliki.

Na eni strani na vsak način drži, da je demokratična zavest človeštva v zadnjih desetletjih, posebno pa po trdi šoli dveh svetovnih vojn tako napredovala, da je danes zelo težko odkrito braniti n. pr. neenakopravne odnose med narodi, kolonialni sistem, imperialistični ekspanzionizem, pravico velikih, da vsiljujejo voljo manjšim ali slabejšim itd. Demokratično mnenje preprostih delovnih ljudi je postalo močan činitelj ne glede na to, v katerem strankarskem taboru so.

Na drugi strani vemo vsi, da to ne pomeni, da v praksi ni več tistega, kar demokratično javno mnenje obsoja. Ne, vse to se izvaja dalje, toda zakrinkano je z raznimi propagandističnimi triki. Zasužnjevanje drugih narodov je n. pr. formalno ožigosano za zločin, vendar pa se tudi danes izvaja ob široki uporabi raznih političnih in gospodarskih sredstev. Formalno je priznana enakopravnost suverenih držav, toda neki formalni poborniki »enakosti in suverenosti«¹ zelo malo upoštevajo to enakost, kadar gre za njihove odnose do drugih držav. Nadalje se je zelo razširila n. pr. izredno nevarna taktika, da je treba baje zaradi zaščite miru groziti z vojno. In končno, v trenutku, ko se največ govori o načelu nevmešavanja v zadeve drugih držav, je postalo to mnenje, v praksi glavno orožje mednarodne politike velesil v sedanjem času in glavni vir nevarnosti za nove vojne. Vsa ta dejstva pa trdovratno skrivajo pred javnim mnenjem in propaganda jih prikazuje v popolnoma drugi luči.

Pri nekaterih ljudeh je očitna tendenca, da bi OZN čimbolj spremenili v govorniški oder za propagando te vrste. Vprašanje se postavlja preprosto takole: ali bomo tu tekmovali z govori o miru zaradi propagandnega učinka ali zaradi tega, da bomo dejansko nekaj storili za mir. To pa pomeni, da bi se morali, če je OZN za nas zares važno in nujno potrebno orodje miru in mednarodnega sodelovanja, tudi v tej hiši boriti predvsem proti težnjam, da bi »reševali«² tekoča vprašanja z iskanjem propagandnih učinkov ali s tekmovanjem v demokratičnih frazah, z drugimi besedami, boriti se proti nasprotju med besedami in dejanji in za

to, da se bodo obravnavali mednarodni problemi v tej hiši po njihovi pravi vsebini.

Stalno se nam postavlja vprašanje, ali lahko države z različnimi družbenimi sistemi živijo vzporedno in miroljubno sodelujejo ter zagotovijo trden mir med narodi.

Nedvomno je, da je tako sodelovanje mogoče in nujno, kajti če hočemo mir, moramo zagotoviti mir ob konkretnih pogojih današnjega sveta, t. j. ob pogojih obstoja držav z različnim družbenim sistemom. Razlike v družbenem sistemu same po sebi seveda ne pomenijo izvora nevarnosti vojne, če se držimo načela nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav.

Pred nekaj dnevi smo slišali tu n. pr. kitajskega delegata, ki je pozival na pravo križarsko vojno proti komunizmu, dejansko pa to pomeni na vojno proti Sovjetski zvezi. Razumljivo je, da ni mogoče metati takih pozivov, hkrati pa govoriti o miru na svetu. Mnenja smo, da je bistvo tega vprašanja tole: če gremo s stališča, da ima vsak narod pravico do samoodločbe in do tega, da v svoji državi sam določa svoj način življenja, potem je miroljubno sodelovanje med državami z različnim družbenim sistemom očitno popolnoma mogoče. Nasprotno pa je, če opustimo to načelo, tedaj nevarnost za mir očitna. Ne samo, kadar gre za države z različnim družbenim sistemom, temveč tudi, kadar gre za odnose med državami z enakim družbenim sistemom.

Nevarnost vojne torej ne grozi zaradi razlik v družbeni ureditvi, temveč zaradi imperialističnih in protidemokratskih teženj v mednarodnih odnosih, zaradi teptanja načel enakopravnosti držav in narodov, zaradi gospodarskega izkoriščanja drugih narodov, vmešavanja v notranje zadeve drugih držav in temu podobnega.

Prav zaradi tega morajo biti v današnji dobi tudi prizadevanja za utrditev miru zvezana z vztrajno, nenehno borbo za enakopravne odnose med narodi in državami, za utrjevanje neodvisnosti malih držav, za ustvarjanje gospodarskih in drugih pogojev njihove neodvisnosti in za odpravo številnih oblik diskriminacije ter gospodarskega in političnega pritiska v mednarodnih odnosih. Samo na ta način je mogoče ustvariti prave pogoje za dejansko enakopravno mednarodno sodelovanje. Ta vprašanja so dejansko preizkusni kamen za iskrenost miroljubnih besed in deklaracij. Ni mogoče groziti manjšim ali slabejšim državam, teptati njihove pravice do samostojnega urejevanja njihovega življenja, jih gospodarsko izkoriščati in zaslužnjevati, hkrati pa govoriti o miru. Ni mogoče govoriti o zastarelosti načel enakopravnosti in suverenosti, o potrebi svetovne vlade ali svetovne države, ki bi legalizirala gospodarsko in politično svetovno hegemonijo te ali one velesile, hkrati pa trditi, da je vse to na liniji zagotovitve miru. Ni mogoče neko vlado obsipati z vsakovrstnimi grožnjami, če ta vlada zahteva več demokratizma in enakopravnosti v odnosih med državami, hkrati pa govoriti o nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav in proti uporabljanju vojnih groženj kot sredstva za reševanje mednarodnih sporov.

Delegacija FLRJ je mnenja, da pomenijo takšni pojavi veliko nevarnost in nenehen vzrok za vojno.

Razumljivo je, da je vprašanje enakopravnosti in neodvisnosti manjših držav tesno povezano z vprašanjem njihovega gospodarskega napredka, predvsem pa razvojne smeri njihove ekonomike. V današnjem svetu vsebuje nasprotje med kopičenjem dobrin tehnike in splošnega gospodarskega

razvoja v bolj razvitih državah, predvsem v nekaterih večjih razvitih državah, ter zaostalostjo v nezadostno razvitih, nevarnost za normalne mednarodne odnose. Nihče ne more zanikati obveznosti in dolžnosti mednarodnega združenja, kakršno je Organizacija združenih narodov, da rešuje ta problem s tem, da daje pomoč nerazvitim državam v smislu Ustanovne listine ZN za čim večji in hitrejši razvoj lastnih sil nerazvitih držav in krepitev njihove nacionalne neodvisnosti.

Razumljivo je, da je nesmiselno govoriti o enakopravnem gospodarskem in političnem sodelovanju, če zagovarjamo stališče, da mora biti ekonomika manjših ali slabše razvitih držav samo dodatek ekonomiki velikih in razvitih držav ter njihovih ekstraprofitov, ne pa stališče, da naj se dviga gospodarska moč in blaginja vsake države, stališče maksimalnega razvijanja njenih proizvodnih sil in večanja njene neodvisnosti in enakopravnosti.

Prav zato je dajanje gospodarske pomoči kot sredstva za razvoj in krepitev državne neodvisnosti nerazvitih držav v današnjem svetu popolnoma odkrito vprašanje. Nedvomno je to vprašanje najslabša stran dela OZN, čeprav bi moralo biti reševanje tega vprašanja med njenimi najvažnejšimi nalogami.

Združeni narodi so zares začeli na zadnji skupščini v okviru svojega proračuna s tehnično pomočjo in sedaj je v teku akcija za tako imenovano širšo pomoč po Združenih narodih in posebnih agencijah. To je samo na sebi vsekakor pozitiven korak, toda popolnoma jasno je, da sama tehnična pomoč lahko prinese nerazviti državi zelo minimalne koristi, če nima hkrati tudi sredstev za uporabo te tehnike.

Mi pa smo mnenja, da so v sodobnem svetu realni materialni pogoji za nagel gospodarski razvoj nezadostno razvitih držav. Pravilno reševanje tega vprašanja na tak način, da bi se slabše razvite nacije lahko naslonile na gospodarsko podporo OZN, bi pomenilo velikanski korak naprej za zagotovitev dejanske neodvisnosti mnogih držav, s tem pa tudi za utrditev miru.

Sicer pa je stališče Jugoslavije v vseh vprašanjih znano iz dela jugoslovanske delegacije v OZN od njenega nastanka. Toda že leto in pol stoji moja država pred novim vprašanjem — vprašanjem obrambe njene nacionalne neodvisnosti in nedotakljivosti. Mislim na spor med vlado ZSSR in vlado FLRJ.

Ko govorim o nasprotju med besedami in dejanji, se moram nujno dotakniti protidemokratske prakse vlade ZSSR do FLRJ, o čemer zadnji čas zelo veliko razpravlja svetovna javnost.

Konkretno ravnanje ZSSR z Jugoslavijo govori o tem, da ni ZSSR vedno tolmač sodobnih prizadevanj pristašev miru in demokracije. Upoštevamo pozitivna in napredna stališča vlade ZSSR v korist miru in miroljubnega sodelovanja med narodi, ki smo jih in ki jih bomo podpirali. Toda nujno moramo hkrati pri njej glede številnih vprašanj ugotoviti globoko nasprotje med besedami in dejanji, kar se je zlasti pokazalo v odnosih ZSSR nasproti FLRJ. Ni mogoče govoriti o nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav in hkrati zavzeti tako stališče, kakršno zavzema danes vlada ZSSR do vlade neodvisne države, kot je Jugoslavija. Ni mogoče govoriti o miroljubnosti in hkrati obsipati Jugoslavijo s takimi grožnjami, kot dela to vlada ZSSR.

Vse to dobiva poseben pomen, če upoštevamo, da zavzema tako stališče do države, o kateri vedo tako sovjetska vlada kakor tudi ves svet, da je ne podpirajo nikaki bloki, da ni sklepala nikakih tajnih paktov, niti sprejela kakršnih koli vojaških obveznosti s katerimi koli sovražniki ZSSR. Očitno sovjetska vlada zaradi tega tudi misli, da lahko uporablja proti njej tako nenavadne metode »diplomacije«, ki so v zgodovini popolnoma neznane in katerih odkritje vsekakor ni v čast vladi ZSSR.

Toda, jugoslovanski narodi, ki so si svojimi lastnimi silami in z izredno hudimi žrtvami v drugi svetovni vojni izbojevali narodno in socialno osvoboditev, hočejo v svoji državi urediti socialistično življenje na svoj način, kajti prepričani so, da je to ne samo v njihovo lastno korist, temveč tudi v korist enakopravnega sodelovanja med narodi, v korist miru in napredka človeštva. To žele zaradi tega, ker cenijo vse druge narode, ker cenijo njihovo kulturo, zgodovino, njihovo pravico, da žive in se razvijajo kot enakopravni narodi, njihovo pravico, da dajo svoj prispevek za stvar splošnega človeškega napredka.

Kakor vedno v podobnih primerih v zgodovini tudi tu zamegljujejo pravo idejno in materialno bistvo spora. Z doslej neznano gonjo klevet in laži, z gonjo, ki ji težko najdemo primere v zgodovini, pa izvajajo na našo državo pritisk z vsemi mogočimi sredstvi, da bi se podvrgla tujim hegemonističnim težnjam. Organizirajo gospodarski pritisk, ki se je razvil do skoraj popolne gospodarske blokade Jugoslavije po vzhodnoevropskih državah, nato pa skušajo z dolgimi nenavadnimi notami in odkritimi grožnjami vplivati na ljudi slabih živcev v naši državi, vse to pa dopolnjujejo z demonstrativnimi premikanji čet in številnimi obmejnimi incidenti. Dovolj je, če omenimo, da je bilo samo od 1. julija 1948 do 1. septembra letos 219 oboroženih incidentov, ki so jih izzvale Albanija, Bolgarija, Rumunija in Madžarska, in poleg tega 69 kršitev našega zračnega prostora. Nadalje uporabljajo vodstvo demokratične armade Grčije, da bi sedanje stanje v Grčiji izrabili za politično klevetanje Jugoslavije, t. j. države, ki so jo do včeraj napadali zaradi njenih simpatij do tega gibanja. Organizirajo pomemben del tiska, radio itd. po vsem svetu, da širi najbolj umazane izmišljotine in psovke na račun naše države. Razen vsega tega pa organizirajo še izzivalne procese, kakršen je proces zoper Raika na Madžarskem, ki zavzema po svoji machiavelistični fantaziji glede obtožb proti Jugoslaviji posebno mesto v zgodovini mednarodnih izzivanj. Tu brez kakršnih koli pomislekov in celo brez posebnega napora, da bi dali lažem prepričljivejši zunanji videz, ali pa, da bi zgladili očitna protislovja, mečejo v svet take umazane izmišljotine, da bi oklevetali Jugoslavijo, da mora biti človek presenečen nad moralnim likom organizatorjev takih mračnih in umazanih burk. Toda vse to je bilo organizatorjem tega procesa potrebno, da bi »dokazali«, da je Jugoslavija napadalna država, ki je pripravila nič manj kakor oborožen napad proti vsem ljudskodemokratskim državam. S tem tudi hočejo opravičiti napadalni pritisk, ki ga izvajajo danes na Jugoslavijo.

Gospod Višinski ni o vsem tem povedal niti besedice, čeprav se svetovna javnost bavi s tem že več mesecev. Toda jugoslovanska delegacija misli, da ne more molčati o tem vprašanju, kajti v bistvu se je javno pokazalo ne kot vprašanje nekega površnega »ideološkega spora«, temveč kot vprašanje hegemonističnih teženj glede na našo državo, t. j. glede na

neodvisno državo, ki nikogar ne ogroža in nikomur ne grozi, temveč gradi socialistično gospodarstvo in zato ne potrebuje ničesar drugega kot mir.

S tem da branijo svojo neodvisnost in se bore za enakopravne odnose med narodi, se jugoslovanski narodi dejansko bore za pogoj človeškega napredka, namreč za pravice vsakega naroda, da neovirano razvija svoje ustvarjalne sile. Pri tem ne izhajajo od egoističnega ozkega nacionalizma, od tega, ker ne želijo sodelovati z drugimi narodi, pa tudi ne od absurdnega prepričanja, da lahko kateri koli narod živi ločeno od drugega človeštva, temveč iz tega, ker se zavedajo, da napredek človeštva ne more iti po drugi poti kakor po poti čedalje širšega osvobajanja ustvarjalnih sil ljudstva, to pa je mogoče doseči samo z osvobajanjem ljudstva izpod vsake vrste tuje hegemonije. To pa je hkrati tudi edina pot k resničnemu, enakopravnemu mednarodnemu sodelovanju, k trdnemu miru.

Gospod Višinski je v svojem govoru ostro obsodil tako vojno hujskanje kakor tudi politiko uporabljanja vojnih groženj. Prav tako je poudaril, da je vlada ZSSR vedno pristaš enakopravnosti med državami. V tem duhu je tudi predložil resolucijo tej skupščini, v kateri vlada ZSSR zlasti poudarja svojo pripravljenost, da se rešijo vsi spori z mirnimi sredstvi. Vendar mora jugoslovanska delegacija poudariti, da je vlada ZSSR dolžna to svoje stališče predvsem praktično uporabiti tam, kjer lahko to najlažje stori, t. j. do države, ki ni v nobenem bloku, ki nikogar ne ogroža in ki zemljepisno ni daleč od ZSSR, t. j. do FLRJ. To toliko prej, ker je gospod Višinski v svojem govoru pred skupščino znova poudaril, da želi ZSSR miroljubno sodelovanje na enakopravni podlagi z vsemi tistimi državami, ki hočejo sodelovati ob istih pogojih. Jugoslovanska delegacija želi poudariti, da je Jugoslavija prav za tako in samo za tako sodelovanje, in je zato nanj vedno pripravljena.

Na koncu bi se rad dotaknil še zadnjega predloga, ki ga je sovjetska delegacija stavila skupščini. Kakor do vsakega predloga, ki ima namen utrditi mir, zavzema jugoslovanska delegacija v bistvu pozitivno stališče tudi do tega predloga. Toda jugoslovanska delegacija misli, da bo predlagani pakt lahko v resnici resen prispevek za stvar miru samo tedaj, če bo pristopen za vse tiste države, ki bodo to želele, kajti do miru je vsem državam, tako velikim kakor tudi majhnim.

Daleč smo od tega, da ne bi računali z dejansko vlogo, ki jo imajo danes velesile v življenju človeštva in prav gotovo glede zgodovine miru. Toda mi imamo enakopravno sodelovanje manjših držav pri vseh naporih za utrditev miru za nujni pogoj, da mir ne bo samo mir za velike države, temveč mir enakopravnih narodov, mir za vse, ne pa samo za tiste, ki imajo v svojih rokah največ sile.

(»Borba«, 28. septembra 1949)

DEKLARACIJA O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH DRŽAV

New York, 7. oktobra (Tanjug). Delegacija FLRJ je izročila generalnemu sekretarju OZN svoj predlog »Deklaracije o pravicah in dolžnostih držav«.

Jugoslovanski osnutek »Deklaracije o pravicah in dolžnostih držav« se glasi:

Glede na to, da so države dolžne utemeljevati medsebojne odnose na miroljubnem sodelovanju in medsebojnem spoštovanju suverenosti, glede na to, da je večina držav na svetu s pogodbami ustvarila današnjo obliko mednarodne skupnosti v smislu Ustanovne listine Združenih narodov in da so skoraj vse druge države izrazile svojo željo za vstop v Organizacijo Združenih narodov, glede na to, da je glavni smoter Združenih narodov ohraniti mednarodni mir in varnost in razvijati prijateljske odnose med narodi, sloneče na spoštovanju načela suverene enakosti držav in pravice narodov do samoodločbe, glede na to, da je treba natančno in nedvoumno kvalificirati in obsoditi možne kršitve načela suverene enakosti držav, najbistvenjšega pogoja za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, glede na to, da Ustanovna listina Združenih narodov razglša težnjo, da morajo narodi, ki živijo pod oblastjo tujih držav, uresničiti svojo politične aspiracije, torej uveljavijo pravico do samoodločbe, t. j. pravico do ustanovitve svojih suverenih narodnih držav, glede na to, da je treba za mednarodni mir in varnost in dosego navedenih smotrov Združenih narodov nujno formulirati temeljne pravice in dolžnosti držav v duhu listine Združenih narodov in zaradi naprednega razvoja mednarodnega prava, Generalna skupščina OZN sprejema in razglša deklaracijo o pravicah in dolžnostih držav:

1. Vsak narod ima pravico do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do ustanovitve lastne suverene narodne države. Vsaka država ima pravico do priznanja svojega obstanka. Njen obstanek je neodvisen od priznanja drugih držav. Priznanje mora biti brezpogojno in nepreklicno.

2. Vsaka država ima pravico do obstanka, popolne neodvisnosti in suverene enakosti z drugimi državami kakor tudi pravico, da varuje in čuva te svoje pravice, svoj obstanek in teritorialno nedotakljivost.

3. Vsaka država je dolžna priznati in spoštovati pravice naroda vsake druge države, da sam določa obliko svoje državne in družbene ureditve, da izvaja svojo suvereno oblast brez vsakega gospodarskega, političnega in vojaškega pritiska ali vmešavanja drugih držav ali mednarodnih organizacij.

4. Vsaka država je dolžna spoštovati suvereno enakost vseh drugih držav. Vsak mednarodni akt, ki nasprotuje načelu suverene enakosti držav, je ničen.

5. Vsaka država ima pravico izvajati jurisdikcijo na svojem ozemlju in nad vsemi ljudmi ter stvarmi na tem ozemlju, pri čemer mora upoštevati pravila o imunitetah, priznanih po mednarodnem pravu. Tujci ne

morejo zahtevati drugačnih ali širših pravic od pravic, ki jih uživajo domači državljani.

6. Vsaka država je dolžna vzdrževati miroljubne in prijateljske odnose z drugimi državami in preprečevati vsako dejavnost, ki bi bila usmerjena k širjenju mrznje nasproti drugim narodom, žaljenju njihove časti in kršitvi dostojanstva ter obrekovanju drugih držav.

7. Vse države so dolžne vzdržati se vsake intervencije ali vmešavanja v notranje in zunanje zadeve kake druge države.

8. Vsaka država ima pravico po diplomatski poti zmerno in vljudno posredovati pri drugi državi v korist svojih državljanov. Toda za svoje državljane ne more zahtevati večjih pravic in drugačnega ravnanja, kot je določeno v zakonih domače države in tudi ne more zahtevati, da bi jih izvzeli iz teritorialnega sodstva. Če je diplomatski korak ostal brez uspeha, se mora nezadovoljna država vzdržati vsake grožnje in pritiska in sme uporabljati samo miroljubna sredstva za rešitev spora.

9. Vsaka država je dolžna zagotoviti uživanje človeških pravic in temeljnih svoboščin, zagamčiti pravico do zaposlitve in socialnega zavarovanja vsem ljudem na svojem ozemlju brez pristranosti glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved.

10. Vsaka država je dolžna bdeti nad tem, da stanje na njenem ozemlju ne ogroža mednarodnega miru in varnosti.

11. Vsaka država je dolžna vzdržati se izzivanja, organiziranja, spodbujanja ali podpiranja državljanskih vojn, neredov in terorističnih akcij na ozemlju druge države. Prav tako mora preprečiti na svojem ozemlju organiziranje dejavnosti za izzivanje, organiziranje, spodbujanje ali podpiranje državljanskih vojn, neredov in terorističnih akcij v drugih državah.

12. Vsaka država je dolžna reševati spore z drugimi državami z miroljubnimi sredstvi, tako da ne bodo ogroženi niti mednarodni mir in varnost niti pravičnost.

13. Napadalna vojna je prepovedana in pomeni zločin proti miru. Države so dolžne vzdržati se tako napadalne vojne kakor tudi vsake druge uporabe oborožene sile kot sredstva svoje nacionalne politike, razen v primerih samoobrambe.

14. Vsaka država je dolžna na svojem ozemlju preprečiti in kaznovati vsako delovanje ali propagando, ki bi bila usmerjena na podređitev drugih držav, kršitev njihove suverenosti in neodvisnosti, ali pa na vmešavanje v notranje zadeve drugih držav oziroma k drugim oblikam vojnega hujskanja proti njim.

15. Vsaka država je dolžna vzdržati se oboroževanja, katerega obseg ali oblike bi lahko predstavljale grožnjo za mednarodni mir in varnost, ter je dolžna izpolnjevati odločbe Združenih narodov o omejitvi oboroževanja.

16. Vsaka država je dolžna vzdržati se ustanavljanja napadalnih blokov držav ali pristopa k takim blokom.

17. Vsaka država je dolžna vzdržati se grožnje ali uporabe sile, gospodarskega ali političnega pritiska proti suverenosti, ozemeljski nedotakljivosti ali politični in gospodarski neodvisnosti drugih držav ter vsakega drugega ukrepa, ki nasprotuje redu, določenemu v Ustanovni listini Združenih narodov ali mednarodnem pravu.

18. Vsaka država je dolžna vzdržati se dajanja vsake vojaške, politične, gospodarske, finančne in prometne pomoči sleherni državi, ki bi

delala v nasprotju s predpisi te deklaracije, ki se nanašajo na prepoved uporabe vojne, groženj ali uporabe sile proti drugim državam. Prav tako je vsaka država dolžna ravnati na isti način proti državi, zoper katero so Združeni narodi izdali preventivne ali prisilne ukrepe zaradi kršitve mednarodnega miru in varnosti.

19. Vsaka država ima pravico do individualne ali kolektivne samobrambe proti vsakemu začetemu napadu druge države, dokler Združeni narodi ne izdajo ukrepov za umik napadalca z ozemlja napadene države.

20. Vsaka država je dolžna priznati narodu, ki ga je okupiral napadalec in je začel vstajo za svojo neodvisnost po načelu samoodločbe narodov, pravico bojujoče se stranke, takoj ko organizira državno oblast in vojsko.

21. Države nimajo pravice povečati svojega ozemlja z vojno ali grožnjo uporabe sile ali s pritiskom na druge države.

22. Vsaka država je dolžna vzdržati se neposrednega ali posrednega priznanja vsake teritorialne prisvojitve kake druge države, dosežene v nasprotju s predpisi te deklaracije.

23. Vsaka država ima pravico sklepati mednarodne pogodbe z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami in sprejemati mednarodne obveznosti.

24. Država, ki bi bila v takem položaju, da bi prevzela pogodbeno obveznost, vsiljeno v nasprotju z načeli Ustanovne listine Združenih narodov in določbami te deklaracije, ima pravico na miroljuben način zahtevati razveljavljenje izsiljene obveznosti.

25. Vsaka država je dolžna vestno izpolnjevati svoje mednarodne obveznosti, ki izvirajo iz pogodb in drugih virov mednarodnega prava, in nima pravice sklicevati se na predpise svoje ustave ali zakonodaje kot vzrok za neizpolnjevanje sprejetih obveznosti.

(»Borba«, 8. oktobra 1949)

K A Z A L O

Novoletna beseda maršala Tita	3
Govor tov. Edvarda Kardelja na II. kongresu Komunistične partije Srbije	6
Govor člana Politbiroja KPJ tov. Aleksandra Rankovića na II. kongresu KP Srbije	13
Govor tov. maršala Tita na II. kongresu Komunistične partije Srbije	19
Govor tov. Moše Pijade na II. kongresu Komunistične partije Srbije	27
Nota vlade FLRJ vladi Ljudske republike Albanije 10. januarja 1949	39
O vprašanju balkanske federacije (Moša Pijade)	42
Razgovor tovariša Tita s predstavniki ljudstva Istre in Slovenskega Primorja na Brionih	52
Referat maršala Tita na III. kongresu Ljudske fronte Jugoslavije	57
Vloga Ljudske fronte v boju za uresničenje boljše bodočnosti narodov Jugoslavije	57
Obrekovalna gonja nima nič opraviiti s socialistično prakso	59
Kršitev pogodb o kulturnem sodelovanju	62
Sovražno stališče časopisja in radia držav ljudske demokracije in ZSSR	66
Nikakšna zastrahovanja niti z Zapada niti z Vzhoda nas ne bodo odvrnila s poti socializma	73
Naša najvažnejša naloga — zgraditev socializma	79
O bistvenih vzrokih spora v tržaškem demokratičnem gibanju (Branko Babič)	84
Prvomajski proglas Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije	108
Govor ministra za notranje zadeve A. Rankovića ob petletnici UDV	113
Govor maršala Tita na partijski konferenci Gardne divizije	125
Nota vlade FLRJ vladi ZSSR 23. maja 1949	130
O smrti narodnega junaka Albanije Koči Džodzeja (Milovan Djilas)	131
Govor tov. Edvarda Kardelja na velikem ljudskem zborovanju v Titogradu	134
Govor tov. Moše Pijade na velikem ljudskem zborovanju v Titogradu	139
Nota vlade FLRJ vladi madžarske republike 22. junija 1949	142
Nota vlade FLRJ vladam ZSSR, ZDA, Anglije in Francije 22. junija 1949	146
Proglas Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško	148
Govor tov. Ivana Gošnjaka na konferenci partijske organizacije ministrstva za narodno obrambo	151
Govor maršala Tita na velikem ljudskem zborovanju v Pulju	155
Govor tov. Milovana Djilasa ob proslavi dneva vstaje črnogorskega naroda	164
Izjava zunanjega ministra tov. Edvarda Kardelja o stališču vlade FLRJ v zvezi z grškim vprašanjem	171
Odgovor ministrstva za zunanje zadeve FLRJ na noto veleposlaništva ZSSR v Beogradu	174
Govor maršala Tita v Skoplju na proslavi petletnice ustanovitve republike Makedonije	179
Govor maršala Tita predstavnikom naše Armade v Makedoniji	188
Nota zunanjega ministrstva vlade FLRJ veleposlaništvu ZSSR v Beogradu 6. avgusta 1949	194
Nota vlade FLRJ vladi ZSSR 11. junija 1949	198
Nota vlade FLRJ sovjetski vladi 20. avgusta 1949	199
Komunistična partija Grčije in narodnoosvobodilna borba (Svetozar Vukmanović-Tempo)	206
Kako je Komunistična partija Grčije reševala vprašanje organiziranja regularne Narodnoosvobodilne vojske	209
Kako je Komunistična partija Grčije med narodnoosvobodilno borbo reševala vprašanje oblasti	212
	371

Kako je Komunistična partija Grčije reševala vprašanje Ljudske fronte	213
Nekaj o odnosih med Komunistično partijo Grčije in angleškimi imperialisti	214
Komunistična partija Grčije in makedonsko nacionalno vprašanje	218
Nekaj o obrekovalni gonji vodstva Komunistične partije Grčije proti naši Partiji	222
Govor maršala Tita najboljšim rudarjem Jugoslavije	229
Jugoslavija, Grčija in Albanija ter spletke Informbiroja (Moša Pijade)	233
Kontrarevolucionarna vloga Informbiroja (Boris Kraigher)	242
O načelu kritike in samokritike	244
O udomačenju imperialističnih metod in oblik dela v socialističnem taboru	254
1. Agenturna in špijonažna mreža	255
2. Politika interesnih sfer in vojne psihoze	264
Protest bivših španskih borcev ob najnovejših klevetah proti naši državi in španskim borcem	273
Kaj razkriva badimpeštanski proces (Moša Pijade)	277
O življenju in borbi jugoslovanskih španskih borcev v koncentracijskih taboriščih v Franciji (Ratko Vujović)	284
Nota vlade FLRJ madžarski vladi 24. septembra 1949	303
Jugoslavija do ostalih dežel ljudske demokracije (Moša Pijade)	308
Odnosi z Madžarsko	311
Odnosi z drugimi ljudskimi demokracijami	319
Govor maršala Tita v Stolicah pri Krupnju na proslavi osemletnice vojaškega posvetovanja CK KP Jugoslavije in Vrhovnega štaba z vojaškimi in političnimi voditelji iz vseh krajev Jugoslavije	323
Nota vlade FLR Jugoslavije vladi Zveze sovjetskih socialističnih republik 1. oktobra 1949	334
Govor maršala Tita ob zaključku velikih manevrov Jugoslovanske armade	339
Veliki mojstri hinavščine (Moša Pijade)	347
Nota zunanjega ministrstva FLR Jugoslavije vladi Ljudske republike Madžarske 8. oktobra 1949	357
Odgovori tovariša Edvarda Kardelja na vprašanja predstavnika »New York Times-a«	360
Govor tovariša Edvarda Kardelja na četrtem zasedanju Generalne skupščine Organizacije Združenih narodov	363
Deklaracija o pravicah in dolžnostih držav	368

NASA PARTIJA V BORBI ZA ENAKOPRAVNE
ODNOSE MED SOCIALISTIČNIMI DRŽAVAMI

*

Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani
Predstavniki Zima Vrščaj

*

Natisnila tiskarna »Ljudske pravice«
v Ljubljani v novembru 1949

Naklada 15.000 izvodov

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010016-7

50

Approved For Release 2009/07/07 : CIA-RDP83-00415R008000010016-7